

Viețile Sfinților

Viețile Sfinților, publicate aici, au ca sursă cele 12 volume "Viețile Sfinților" apărute între anii 1991 și 1998 la Editura Episcopiei Romanului și Hușilor (volumele consacrate lunilor septembrie-aprilie) și apoi la Editura Episcopiei Romanului (volumele consacrate lunilor mai-august).

Notă: Luna septembrie apare la început pentru că anul bisericesc începe la 1 septembrie. Aceasta este și ordinea apariției celor 12 volume menționate mai sus.

Volumul IV (decembrie)

Vietele Sfinților pe luna decembrie

Ziua întâi

- [Sfântul Prooroc Naum](#)
- [Sfântul Filaret cel milostiv](#)
- [Sfântul Mucenic Anania Persul](#)

Ziua a doua

- [Sfântul Prooroc Avacum](#)
- [Sfânta Mucenită Miropia](#)
- [Cuvioșii Ioan, Iraclemon, Andrei și Teofil](#)
- [Cuviosul Părinte Atanasie](#)

Ziua a treia

- [Sfântul Prooroc Sofonie](#)
- [Cuviosul Părinte Ioan Tăcutul](#)
- [Cuviosul Părinte Sava](#)
- [Cuviosul Părinte Teodul](#)

Ziua a patra

- [Sfânta Mucenită Varvara](#)
- [Sfântul Ioan Damaschin](#)
- [Cuviosul Ioan, episcopul Polivatului](#)

Ziua a cincea

- [Sfântul Sava cel Sfințit](#)
- [Cuvioșii Părinți Carion și Zaharia](#)
- [Cuviosul Părinte Nectarie](#)

Ziua a șasea

- [Sfântul Ierarh Nicolae, făcătorul de minuni](#)

Ziua a șaptea

- [Sfântul Ierarh Ambrozie al Mediolanului](#)
- [Cuviosul Nil, făcătorul de minuni](#)

- [Sfânta Muceniță Filoteia de la Argeș](#)

Ziua a opta

- [Cuviosul Părinte Patapie](#)

Ziua a noua

- [Zămislirea Fecioarei Maria din Sfânta Ana](#)
- [Cuviosul Ștefan cel Strălucit](#)

Ziua a zecea

- [Sfinții Mucenici Mina, Ermoghen și Evgraf](#)

Ziua a unsprezecea

- [Cuviosul Părinte Daniil Stîlpticul](#)
- [Cuviosul Părinte Nicon](#)

Ziua a douăsprezecea

- [Sfântul Ierarh Spiridon, făcătorul de minuni](#)

Ziua a treisprezecea

- [Sfinții Mucenici Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie și Orest](#)
- [Sfânta Muceniță Lucia fecioara](#)

Ziua a paisprezecea

- [Sfinții Mucenici Tirs, Levchie, Calinic, Filimon și Apolonie](#)

Ziua a cincisprezecea

- [Sfântul Mucenic Elefterie și mama sa, Antia](#)
- [Sfântul Ștefan Mărturisitorul](#)
- [Cuviosul Pavel cel Nou](#)

Ziua a șaisprezecea

- [Sfântul Prooroc Agheu](#)
- [Pomenirea Sfintei Teofana împărăteasa](#)

Ziua a șaptesprezecea

- [Sfinții Prooroci Daniil, Anania, Azaria și Misail](#)

Ziua a optsprezecea

- [Sfântul Mucenic Sebastian și cei împreună cu dînsul](#)
- [Sfântul Ierarh Modest al Ierusalimului](#)
- [Sfântul Daniil Sihastrul de la Voroneț](#)

Ziua a nouăsprezecea

- [Sfântul Mucenic Bonifatie](#)
- [Sfântul Ierarh Bonifatie Milostivul](#)
- [Sfântul Ierarh Grigore al Omiriților](#)
- [Cuviosul Ierarh Grichentie](#)

Ziua a douăzecea

- [Sfântul Mucenic Ignatie Teoforul](#)
- [Cuviosul Filogonie, patriarhul Antiohiei](#)

Ziua a douăzeci și una

- [Sfânta Muceniță Iuliana fecioara](#)
- [Sfântul Petru, mitropolitul Kievului](#)
- [Sfântul Mucenic Temistocle](#)

Ziua a douăzeci și doua

- [Sfânta Muceniță Anastasia, vindecătoarea de boli](#)

Ziua a douăzeci și treia

- [Sfinții zece Mucenici din Creta](#)
- [Sfântul Ierarh Nifon, episcopul Constanțianei](#)

Ziua a douăzeci și patra

- [Sfânta Muceniță Evghenia fecioara](#)
- [Cuviosul Nicolae monahul](#)

Ziua a douăzeci și cincea

- [Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos](#)
- [Cuvînt al Sfântului Ioan Damaschin la Nașterea Domnului](#)

Ziua a douăzeci și șasea

- [Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pomenirea Sfântului și Dreptului Iosif](#)
- [Sfântul mucenic Eftimie Mărturisitorul, episcopul Sardiei](#)
- [Cuviosul Nicodim cel Sfințit de la Tismana](#)

Ziua a douăzeci și șaptea

- [Sfântul Apostol, întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan](#)
- [Sfântul Mucenic Teodor și Cuviosul Teofan](#)

Ziua a douăzeci și opta

- [Sfinții 20000 de Mucenici din Nicomidia](#)

Ziua a douăzeci și noua

- [Sfinții 14000 de prunci uciși de Irod în Betleem](#)
- [Cuviosul Marcel, egumenul Mănăstirii Neadormiților](#)
- [Cuvioșii Părinți Marcu și Teofil de la Pecerska](#)

Ziua a treizecea

- [Sfinta Muceniță Anisia fecioara](#)

Ziua a treizeci și una

- [Cuvioasa Melania Romana](#)
-
-

Pomenirea Sfântului Prooroc Naum (1 decembrie)

Sfântul Prooroc Naum era din Elcheseea, de cea parte de Iordan, în dreptul Vegavariei, din seminția lui Simeon. Acesta, după Sfântul Prooroc Iona, a proorocit ninivitenilor, cum că cetatea lor se va pierde cu apă și cu foc; lucru care s-a și făcut. Pentru că ninivitenii care se pocăiseră puțină vreme prin propoveduirea lui Iona, văzînd că nu s-a împlinit asupra lor proorocirea acestuia, iarăși s-au întors la faptele lor cele rele dintîi și iarăși au pornit spre mînie îndelunga răbdare a lui Dumnezeu. Deci i-au ajuns pe ei această pierdere în chipul următor: era lîngă Ninive un iezer mare de apă, care înconjura cetatea, și, făcîndu-se cutremur mare de pămînt, s-a scufundat cetatea în iezerul acela; iar o parte a cetății, care rămăsese pe munte, ieșind foc din pustie a ars-o.

Așa s-a împlinit proorocirea lui Naum, pedepsind Dumnezeu pe poporul cel păcătos, cu judecata Sa cea dreaptă. Căci pe cei ce îi miluise în zilele lui Iona Proorocul pentru pocăința lor, pe aceia iarăși, după ce s-au răzvrătit, i-a pierdut mai pe urmă.

Sfântul Prooroc Naum a mai proorocit și altele din cele ce aveau să fie și a adormit cu pace la patruzeci și cinci de ani de la nașterea sa și a fost îngropat cu cinste în pămîntul său.

Viața Sfântului și Dreptului Filaret cel Milostiv (1 decembrie)

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui, a zis Domnul nostru Iisus Hristos. Cuvîntul acesta s-a împlinit cu fericitul Filaret cel milostiv, care, pentru mila cea multă ce avea pentru săraci, a dobîndit de la Domnul mare milă și răsplătire bogată în veacul acesta de acum și în cel ce va să fie, precum se va povesti în fericita viață a lui.

În părțile Paflagoniei, într-un sat ce se numea Amnia, viețuia acest fericit Filaret, fiind de neam bun, din părțile Galatiei; pe tatăl său îl chema Gheorghe, iar pe mama sa Ana. De la aceștia, din copilărie, a învățat credința cea bună și frica Domnului, sporind în întreaga înțelepciune și în toată înfrumusețarea vieții celei pline de fapte bune. Ajungînd în vîrstă desăvîrșită și-a luat soție cinstită, de bun neam și bogată, al cărei nume era Teozva, care adusese din casa părinților săi multă avere în casa lui. Și a avut trei copii: un fiu, întîiul născut, cu numele Ioan și două fiice, anume: Ipatia și Evantia.

Deci a binecuvîntat Dumnezeu pe fericitul Filaret, precum odinioară pe dreptul Iov și i-a dăruit lui avere multă. Căci avea multe cirezi de vite, holde și țărini aducătoare de roade și îndestulare în toate. Hambarele lui erau pline de toate bunătățile pămîntești; apoi robi și roabe care slujeau în casa lui erau foarte mulți. Și era Filaret în părțile acelea ca unul din oamenii cei slăviți.

Bogații de acestea avînd prea multe fericitul, și pe alții văzîndu-i necăjindu-se în mare lipsă și în sărăcia cea mai cumplită, s-a plecat spre îndurare și, umilindu-se cu sufletul, grăia către sine: au doară pentru aceasta am primit eu din mîna Domnului niște bunătăți ca acestea, ca singur eu să mă hrănesc cu dînsele și să le cheltuiesc spre îndulcirea și plăcerea pîntecelui meu? Au nu voi împărți aceste bogății mari, care-mi sînt date de la Dumnezeu: săracilor, văduvelor, sărmanilor, scăpătaților și străinilor, pe care Domnul, la înfricoșata Sa judecată înaintea oamenilor și a îngerilor, nu se va rușina a-i numi pe dînșii frați, zicînd: *De vreme ce ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut?* Apoi ce folos voi avea din averea aceasta, dacă o voi ține cu zgîrcenie, în ziua judecării, care va fi fără milă pentru cei ce n-au făcut milostenie? Au doar, în veacul ce va să vie, vor fi mie acestea mîncare și băutură fără de moarte? Oare hainele mele cele scumpe îmi vor fi mie îmbrăcăminte a nesticăciunii? Nicidecum. Pentru că grăiește Apostolul: *Dacă nimic n-am adus în lumea aceasta, arătat este că nici nu putem lua ceva.* Deci dacă nimic din averile acestea pămîntești nu putem să ducem de aici, apoi mai bine este să le dau pe acestea înapoi lui Dumnezeu, prin mîinile săracilor și Dumnezeu nu mă va lăsa pe mine, pe femeia și pe copiii mei. Mă încredințează și Proorocul David, zicînd: *Mai tînăr am fost, am îmbătrînit și n-am văzut pe dreptul părăsit, nici sămînța lui cerînd pîine.*

Acestea grăind în sine fericitul Filaret, atît s-a făcut de milostiv către săraci, ca și un tată către fiii săi, hrănind pe cei flămînzi, adăpînd pe cei însetați, îmbrăcînd pe cei goi; pe cei străini primindu-i cu bucurie în casa sa și odihnindu-i cu dragoste.

Și s-a făcut acest cinstit bărbat asemenea lui Avraam cel de demult, primitorul de străini și lui Iov, iubitorul de săraci. Drept aceea, un luminător ca acesta, fiind împodobit cu untdelemnul milostivirii, nu se putea ține sub obroc, ci, ca o cetate ce stă deasupra muntelui, s-a făcut arătat și preamărit prin toată partea aceea, și către el, ca spre o cetate a scăpării, alergau cu sîrguință toți săracii și scăpătații. Și oricine avea trebuință de ceva de la dînsul, ori de bou, ori de cal, ori de asin, ori de haine, ori de hrană, sau de orice fel de lucru, îi da. Casa lui Filaret era, pentru cei prigoniți de setea sărăciei, un izvor nesecat. Și cu cît el da milostenie, cu față veselă și cu socoteală iubitoare de bine, cu atît și Domnul Cel bogat dăruitor, mai mult îi înmulțea bunătățile lui.

Iar urîtorul de bine și vicleanul diavol a zavistuit asupra faptei bune a bărbatului acestuia și a cerut de la Dumnezeu stăpînire ca să-l ispitească, ca și pe Iov cel de-a pururea pomenit, zicînd așa: *Nu este lucru de mirare dacă, din averile cele multe ce le are, miluiește pe cei săraci, dar dacă va ajunge în sărăcie și în strîmtorare și nu se va lăsa de fapta bună a milosteniei, atunci se va cunoaște bunătatea lui.*

Deci, Dumnezeu, Care, ca un iubitor de oameni toate le chivernisește spre folosul oamenilor, a îngăduit să vie ispită și asupra acestui bărbat drept, ca să se arate răbdarea lui, ca și a lui Iov cel de demult și, printr-o ispită ca aceasta, ca și aurul în topitoare lămurindu-se, să se arate vrednic lui Dumnezeu. Deci a dat voie diavolului să-l sărăcească, căci diavolul de la sine nu are nicidecum stăpînire ca să facă rău cuiva; numai Domnul sărăcește și îmbogățește, smerește și înalță, după cum zice Sfînta Scriptură. Deci, dînd Sfîntul Filaret milostenie, după obicei, și împărțind mereu dobitoacele și celelalte avuții ale sale a început a săraci. Însă nu și-a schimbat bunătatea și milostivirea către cei săraci, ci, neîncetat dădea din cîte avea, celor ce le trebuiau.

În acea vreme, după voia lui Dumnezeu au năvălit ismailitenii asupra părții aceleia, pe care înconjurînd-o ca un vișor ce ofilește dumbrăvile și ca o văpaie ce arde munții, aducînd multă nevoie și răutate, i-au răpit fericitului Filaret toate turmele de oi, de boi, de cai și de asini, făcînd încă și pe mulți robi. Atunci acest bărbat milostiv a ajuns în atîta sărăcie, încît nu îi rămăsese decît numai o pereche de boi și o vacă, un cal, un rob și o roabă. Iar toată cealaltă avere se împărțise; o parte, prin dreapta sa cea milostivă, la cei ce le trebuiau, iar alta a fost robită de ismailiteni. Apoi chiar țarinile, holdele și viile lui le-au luat în stăpînirea

lor vecinii și lucrătorii de pământ, care viețuiau împrejurul lui, unii cu rugămintele, iar alții cu sila; nu i-a rămas lui mai mult decât casa în care locuia și o holdă.

Într-o sărăcie și nevoie ca aceea și într-atâtea ispite fiind acest bărbat bun, nicidecum nu s-a mîhnit, nici n-a cîrtit și, ca un alt drept Iov, nimic n-a greșit înaintea Domnului, nici chiar cu buzele sale și n-a dovedit neînțelepciune față de Dumnezeu. Ci, precum s-ar fi bucurat cineva de mulțimea bogăției sale, așa se veselea el de sărăcia sa, pe care o socotea ca o mare comoară, văzîndu-și mai lesniciosă intrarea în împărăția lui Dumnezeu, decât a bogatului, după cuvîntul Domnului care zice: *Cu greu va intra bogatul în împărăția cerurilor.*

Iar într-una din zile, fericitul Filaret, luînd perechea de boi, s-a dus la holda ce-i rămăsese ca să o are. Arînd-o, lăuda cu bucurie și mulțumea lui Dumnezeu că începe după porunca Lui cea sfîntă: *Întru sudoarea feței tale îți vei agonisi pîinea.* Deci, printr-o asemenea osteneală scapă de lene, care este învățătoare a tot răul.

Apoi își aducea aminte de cuvintele apostolului, care oprește pe cel leneș a mîncă: *Dacă cineva nu voiește să lucreze, nici să nu mănînce.* Deci fericitul Filaret lucra pămîntul său, ca să nu se afle nevrednic de pîine.

Dar s-a întîmplat în aceeași zi unui țăran, ce-și ara și el holda sa, că, fără veste, un bou al lui, tremurînd foarte, a căzut și a murit; iar omul, fiind în mare supărare, plîngea amar și era nemîngîiat, pentru că nici boii nu erau ai lui, ci îi dobîndise de la un vecin. Aducîndu-și aminte de fericitul Filaret, a zis: "De n-ar fi sărăcit milostivul și iubitorul acela de săraci, m-aș fi dus la dînsul și aș fi luat de la el, nu numai unul, ci chiar doi boi, iar acum, el fiind sărac și scăpătat, nu are ce să dea celor ce le trebuie. Însă mă voi duce la dînsul, ca măcar să se mîhnească împreună cu mine, să mă mîngîie cu cuvintele sale și să-mi ușureze greutatea supărării și a necazului meu".

Deci, luîndu-și toiagul său, a mers la Filaret și l-a aflat pe el la cîmp arînd și, închinîndu-i-se, i-a povestit lui cu lacrimi despre moartea bouului cum se întîmplase și de supărarea sa cea neașteptată. Iar fericitul Filaret, văzînd pe om foarte supărat, îndată a desjugat un bou de la jug și l-a dat omului aceluia, zicînd: "Ia, frate, acest bou al meu și mergînd, lucrează cu el pămîntul tău și mulțumește lui Dumnezeu". Iar acela, văzînd milostenia fericitului, s-a închinat lui și a zis: "Domnul meu, mare și minunată este bunăvoirea ta, bineprimită fie lui Dumnezeu milostivirea ta; dar nu este bine a despărți bou de soțul său, neavînd nicidecum altul în locul său". Iar dreptul a zis: "Ia, frate, bou ce ți se dă și mergi în pace, pentru că eu am la casa mea un alt bou". Apoi omul, închinîndu-se fericitului pînă la pămînt și luînd bou, s-a dus slăvind pe Dumnezeu și dînd mulțumire bărbatului aceluia milostiv.

Iar cinstitul Filaret luînd bou cel rămas și ranița pe umeri, mergea spre casa sa. Cînd s-a apropiat de poartă, văzînd femeia lui numai un bou mergînd înainte și pe bărbat urmînd și avînd ranița pe umeri, a zis către dînsul: "Bărbatul meu, unde este celălalt bou?". Iar el a răspuns: "Odihnindu-mă eu puțin și boii pascînd, s-a despărțit unul și s-a rătăcit, ori l-a luat cineva și l-a dus într-ale sale".

Acestea auzindu-le, femeia s-a supărat foarte și grăbindu-se a trimis pe fiul său spre căutarea bouului. Iar copilul, înconjurînd multe cîmpii și holde, a aflat bou cel căutat la jugul aceluia țăran; și, cunoscînd dobitocul său, a zis cu mînie către țăran: "Răule și nedreptule lucrător de pămînt, cum ai îndrăznit a pune sub jugul tău un dobitoc străin? De unde și cum ai luat bou acesta și l-ai înjugat cu al tău? Oare nu este bou acesta cel pe care l-a pierdut tatăl meu, iar tu, aflîndu-l, ca un lup l-ai răpit și l-ai făcut al tău? Dă-mi bou, iar de nu, apoi ca un tîlhar vei fi osîndit!"

Omul a răspuns cu glas blînd copilului: "Nu te mînia asupra mea fiule, tu care ești fecior de bărbat sfînt, nici întinde mîinile asupra mea, căci nu ți-am greșit cu nimic, pentru că tatăl tău, milostivindu-se spre necazul meu și sărăcia mea, mi-a dat bou său mie, cu mînă îndurătoare, de vreme ce bou meu umblînd în jug și arînd, fără veste a căzut și a murit".

Tînărul, auzind cele grăite, s-a rușinat că a certat pe omul cel nevinovat și întorcîndu-se degrabă acasă, a spus maicii sale lucrul acesta. Iar ea, auzind, a strigat cu plîngere: "Vai mie, vai mie, ticăloasei, femeia bărbatului celui nemilostiv!" Și, rupîndu-și părul, a alergat la bărbatul său cu acest fel de strigare: "Împietritule cu inima și omule fără de omenie! Pentru ce ai cugetat să ne omori pe noi cu foamea mai înainte de vreme? Că iată, pentru păcatele noastre ne-am lipsit de toate averile noastre, iar Dumnezeu miluindu-ne pe noi păcătoșii, ne-a lăsat numai doi boi, cu care, lucrînd, să ne hrănim copiii noștri. Iar tu, care viețuiai mai înainte în bogăție multă și care nimic nu lucrai cu mîinile tale, acum, fiind în sărăcie, te-ai lenevit a te osteni și a lucra pămîntul; se vede că voiești ca totdeauna să te odihnești cu tihnă în casă. De aceea, nu pentru Dumnezeu ai dat țaranului acela boul, ci pentru tine. Pentru ca să nu mai pui de acum mîna pe raniță, ci ca, în lenevire și fără de lucru, să petreci celelalte zile ale tale. Ce răspuns vei da Domnului, dacă pentru lenea ta vom pieri de foame eu și copiii tăi?"

Fericitul Filaret, căutînd spre dînsa, a zis cu blîndețe: "Dumnezeu Care este bogat în milă, ascultă ce ne poruncește nouă: *Căutați la păsările cerului, că nici nu seamănă, nici nu seceră, nici adună în jitniță și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pe ele.* Deci Acela nu ne va hrăni oare și pe noi, care sîntem mai buni decît păsările cerului? Ba încă și însutit făgăduiește a răsplăti acelora, care, pentru Dînsul și pentru Evanghelia Lui își împart averile la săraci. Deci socotește, o, femeie, că dacă vom primi o sută pentru un bou, apoi ce te mîhnești pentru boul acela, pe care l-am dat pentru Dumnezeu celui ce îi trebuia?" Acestea le zicea bărbatul cel milostiv, nu că dorea să primească însutit în veacul acesta de acum, ci pentru a mîngîia împușinarea de suflet a femeii sale.

Aceste vorbe cu bună pricepere auzindu-le femeia, a tăcut. Dar, netrecînd cinci zile, boul acela, pe care-l dăduse fericitul Filaret țaranului acela, pascănd în cîmp, a mîncat o buruiană ce se cheamă elevora și, căzînd, a murit.

Țăranul, fiind în nepricepere, a venit iarăși la fericitul Filaret și, închinîndu-se lui, a zis: "Domnul meu, am greșit ție și copiilor tăi că am despărțit perechea de boi a ta; pentru aceea Dumnezeu cel drept nu mi-a dat a avea folos de la boul tău, pentru că, mîncînd boul oarecare buruiană, a murit".

Atunci iubitorul de Dumnezeu și milostivul de săraci, fericitul Filaret, nerăspunzîndu-i nimic, a adus degrabă și boul cel rămas și l-a dat aceluiași țaran, zicînd: "Primește-l și pe acesta, frate, și te du, pentru că eu am a mă duce undeva departe și nu voiesc să stea fără de lucru la casa mea boul cel lucrător". Și aceasta o zicea fericitul ca să nu se ferească omul a lua și pe celălalt bou din mîna lui. Iar omul, primind boul, s-a dus la casa sa, minunîndu-se de milostivirea cea mare a fericitului. Dar cînd s-a făcut înștiințare despre aceasta în casa lui, copiii cu maica lor au făcut plîngere și tînguire, zicînd: "Cu adevărat, tatăl nostru este nemilostiv și urîtor de fii, de vreme ce și cele mai de pe urmă le risipește. Pentru că numai o pereche de boi ne-a lăsat Domnul ca să nu murim de foame, iar el și pe aceia i-a dat". Iar cinstitul și fericitul părintele lor, vâzînd tînguirea fiilor săi, întorcîndu-se a zis către dîșii: "Fiii mei, pentru ce vă mîhniți și sfărîmați inima voastră și a mea? Și pentru ce mă numiți pe mine nemilostiv și vi se pare că aș vrea să vă omor cu foamea? Eu am într-un oarecare loc, pe care voi nu-l știți, atîta avere, încît de ați trăi voi și o sută de ani, nelucrînd nimic și de nimic grijindu-vă, vor fi vouă din destul; pentru că nici eu singur nu am putut număra acea avere ascunsă și gătită vouă". Și aceasta zicea bărbatul cel drept, nu amăgînd pe fiii săi, ci, cu adevărat mai înainte vedea, cu ochii cei dinăuntru, cele ce erau să fie mai pe urmă.

Și a ieșit în partea aceea o poruncă de la împărat, ca toți ostașii să se adune în cete și să iasă împotriva păgînilor celor fără de Dumnezeu, care se ridicaseră împotriva împărăției grecești; și fiecare ostaș să fie înarmat bine și să aibă și cîte doi cai. Deci a fost numărat în ceată și un oarecare ostaș sărac, cu numele Musilie, avînd numai un cal; dar și acela, cu o zi mai înainte de a ieși în ceată, fără veste, căzînd într-o învîrtire cumplită, a murit. Iar ostașul cel sărac, neavînd cu ce să cumpere alt cal, a alergat la fericitul Filaret și i-a zis: "Domnul meu, Filaret, miluiește-mă, știu că tu ai sărăcit pînă la sfîrșit și nu ai mai mult decît un cal. Însă milostivindu-te spre mine, pentru Dumnezeu, dă-mi calul tău ca să nu cad în mîinile comandantului, căci voi fi bătut de dînsul cumplit". Iar fericitul Filaret a zis către dînsul: "Ia, frate, calul meu și mergi cu pace. Însă aceasta să știi, că nu pentru groaza comandantului care este asupra ta, ci pentru

mila lui Dumnezeu și-l dau". Iar ostașul, luînd calul de la sfînt, s-a dus lăudînd pe Dumnezeu. Astfel, n-a mai rămas Sfîntul Filaret decît cu o vacă cu vițel, un asin și cîțiva stupi.

Un oarecare sărac de departe, auzind de milostivul Filaret, a venit la dînsul, rugîndu-se și zicînd: "Domnul meu, mă rog ca să-mi dai din cireada ta un vițel, pentru ca să cîștig și eu începătura binecuvîntării tale; pentru că știu că binecuvîntat este ceea ce se dă de la tine și dacă în vreo casă va intra ceva de la tine, o îmbogățește și o umple de binecuvîntare". Iar fericitul Filaret, cu bucurie luînd vițelul, l-a dat celui ce-l cerea, zicînd: "Dumnezeu, frate, să-ți dea mai multă binecuvîntare și să-ți înmulțească averea, atît cît îți va trebui". Iar omul acela, închinîndu-se, a plecat, ducînd vițelul cu sine. Vaca, întorcîndu-se înapoi și căutînd încoace și încolo vițelul și nevăzîndu-l, a început a tînji foarte și cu mare glas a mugi, încît le era jale tuturor celor din casă, dar mai vîrtos soției fericitului, care cu multă întristare și suspinare striga către dînsul: "Cine va mai răbda de acum cele ce se fac de tine și cine nu va rîde de mîntea ta cea copilărească? Văd astăzi și cred că nicidecum nu bagi seamă de mine, soția ta, și pe fiii tăi vrei să-i omori; căci nici pe vaca cea necuvîntătoare n-ai miluit-o, ci, fără milostivire ai despărțit pe vițel de la fițele ei. Și ce facere de bine ai făcut? Că și casei tale ai făcut strîmbătate și pe cel ce a cerut nu l-ai îmbogățit, pentru că vițelul fără de mama sa va pieri, și vaca, la noi, fără de vițel ne va supăra cu răgetul, fiind fără folos amîndouă?"

Acestea auzindu-le fericitul bărbat Filaret de la soția sa, a zis către dînsa cu glas lin: "Acum cu adevărat bine și drept ai vorbit, cum că sînt nemilostiv și neîndurat, căci am despărțit vițelul de mamă-sa. Dar mai bun va fi lucrul pe care îl voi face". Și alergînd degrabă în urma omului ce ducea vițelul, a început a striga: "Întoarce-te, omule, cu vițelul, întoarce-te pentru maica lui, care nu ne dă odihnă, răgînd înaintea ușilor casei". Iar săracul, auzind acestea de la fericitul, socotea că are să ia de la dînsul vițelul ce-i dăduse și zicea în sine, întristîndu-se: "Vai mie, că n-am fost vrednic să am de la acest fericit bărbat spre binecuvîntare nici acest dobitoac mic; că, iată, părăindu-i rău de dînsul, mă cheamă înapoi ca să-l ia de la mine". Și întorcîndu-se omul acela cu vițelul, îndată vițelul, văzînd vaca, a alergat la dînsa, asemenea și mama sa a alergat la vițelul său, răgînd, iar vițelul venind la fițele ei și sugînd din destul, nu se despărțea de mama sa; care lucru văzîndu-l Teozva, femeia lui Filaret, se bucura, căci s-a întors vițelul acasă. Iar fericitul Filaret, văzînd pe omul acela întristat și neîndrăznind a-i grăi nimic, a zis către dînsul: "Frate, soția mea zice că am făcut păcat despărțind vițelul de la mama sa și bine zice; deci ia, frate, împreună cu vițelul și pe mama sa, și te du. Domnul să te binecuvînteze și să le înmulțească pe acestea la casa ta, precum a înmulțit de demult și cireada mea". Iar omul, luînd vaca și cu vițelul, s-a dus bucurîndu-se. Și a binecuvîntat Dumnezeu casa lui, pentru plăcutul său Filaret, că atîta s-au înmulțit dobitoacele omului celui sărac, încît i s-au făcut lui mai mult decît două cirezi de boi și de vaci mulgătoare.

După puțină vreme s-a făcut foamete prin partea aceia. Iar cinstitul bărbat Filaret, ajungînd în sărăcia cea mai desăvîrșită, neavînd cu ce să-și hrănească femeia și copiii, a luat asinul său, pentru că numai acela singur rămăsese la dînsul, și s-a dus în altă parte, la un prieten al său, de la care a luat pe datorie șase măsuri de grîu, și, punîndu-le pe asin, s-a întors cu bucurie la casa sa și și-a hrănit femeia și copiii. Odihnindu-se el în casă de osteneala căii, a venit la dînsul un sărac cerînd o măsură de grîu; atunci a zis fericitul bărbat către femeia sa, care cernea grîu: "Femeie, aș fi vrut să dau acestui frate sărac o măsură de grîu". Iar ea a zis către dînsul: "Lasă ca mai întîi să se sature familia și copiii tăi; mai întîi dă-mi mie o măsură și fiilor tăi cîte o măsură, cum și roabei; și apoi ce va mai rămîne vei da cui vei voi". Iar el, căutînd spre dînsa, rîzînd, a zis: "Dar mie nu-mi faci parte?" Iar ea a zis: "Tu ești înger, nu om și nu-ți trebuie hrană. Pentru că, de ți-ar fi trebuit hrană, nu ai da altora grîul pe care l-ai luat împrumut". Iar el, turnînd două măsuri de grîu, a dat săracului; iar femeia, cu mare mînie și cu întristare și din prisosința inimii a zis către dînsul: "Dă-i încă și a treia măsură, pentru că ai grîu mult". Iar fericitul Filaret, măsurînd și a treia măsură, a dat săracului și i-a dat drumul. Ea bolea cu inima, iar rămășița grîului a împărțit-o ei și copiilor săi.

După puțină vreme, sfîrșindu-se grîul, Teozva și copiii săi iarăși au fost cuprinși de foame; deci mergînd la un vecin a cerut împrumut o jumătate de pîine și, adunînd lobodă sălbatecă, a fiert-o și a dat copiilor celor flămînzi, care mîncau împreună cu dînsa; iar de bătrînul tată nici că-și aducea aminte ca să-l cheme la masa lor.

Auzind despre fericitul Filaret, că într-atîta lipsă și sărăcie se necăjește, un oarecare prieten al său, care era foarte bogat, i-a trimis lui patru catîri încărcăți, care duceau cîte zece saci de grîu trimițînd și o scrisoare: "Fratele nostru iubit și omule al lui Dumnezeu, ți-am trimis patruzeci de saci de grîu, pentru hrana ta și a celor de acasă ai tăi; iar după ce vei isprăvi acestea îți voi trimite încă pe atîta, dar tu roagă-te Domnului pentru noi!"

Acestea primindu-le, fericitul s-a închinat pînă la pămînt. Apoi, întinzîndu-și mîinile și ochii spre cer ridicîndu-și, a dat laudă lui Dumnezeu, zicînd: "Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, Dumnezeul meu, că nu m-ai lăsat pe mine, robul Tău, și n-ai trecut cu vederea, pe cel ce nădăjduiește spre Tine".

O milă ca aceea a lui Dumnezeu dacă a văzut-o femeia lui, a lepădat întristarea din inima sa și a zis către bărbatul său, cu blîndețe: "Domnul meu! dă-mi partea ce mi s-ar cădea din grîu și fiilor noștri și mai dă încă și ceea ce am luat de la vecin pe datorie; iar tu, luînd partea ta, fă cu dînsa ce voiești". Iar el a făcut după cuvîntul femeii sale și, împărțind grîul, și-a luat pentru el cinci banițe și în două zile le-a împărțit și pe acelea săracilor. De aceasta iarăși s-a întristat femeia lui, încît nu vrea nici să mai mănînce împreună cu dînsul, ci de o parte, împreună cu copiii își avea masa sa, pe ascuns de bărbatul său.

Într-una din zile a intrat încetișor la dînșii fericitul Filaret și a zis: "Primiți-mă și pe mine, fiilor, la masă, dacă nu ca pe un tată, apoi măcar ca pe un oaspete străin". Iar ei, rîzînd, l-au primit. Și mîncînd ei, a zis către dînsul soția sa: "Domnule Filaret, cînd ne arăți nouă comoara aceea, pe care ai zis că o ai ascunsă într-un oarecare loc. Sau doar ne batjocorești pe noi și ne zădărești ca pe niște copii cu minte proastă, prin făgăduințe amăgitoare? De este adevărat, arată-ne comoara aceea, ca să o luăm și să cumpărăm bucate; și atunci să ne fie masa de obște, precum a fost și mai înainte". Iar fericitul a zis: "Răbdați puțin, că în puțină vreme se va arăta și se va da vouă acea mare comoară".

Dar acum fericitul Filaret era cu totul sărac și scăpătat, neavînd nimic, fără numai singuri stupii. Dacă venea la dînsul cîndva vreun sărac, să ceară milostenie, și el neavînd nici pîine nici altceva, mergea la stupi și, luînd puțină miere, dădea săracului și, din acea miere mînceau și el și copiii lui. Apoi cei din casă ai lui văzînd că se lipsesc și de miere, s-au dus pe ascuns la stupi ca să ia într-un vas toată mierea cîtă ar afla-o. Și, aflînd numai știubeiul cel mai de pe urmă cu miere, au luat dintr-acela mierea toată.

A doua zi iarăși a venit la dreptul un sărac cerînd milostenie; și el mergînd la stup și, deschizîndu-l, l-a aflat deșert și, neavînd ce-i da altceva săracului, a dezbrăcat de pe sine haina cea de pe deasupra și i-a dat-o lui. Iar cînd a intrat el în casă, numai cu o haină fiind îmbrăcat, a zis către dînsul soția sa: "Unde este haina ta? Sau și pe aceea ai dat-o vreunui sărac?". Iar el a zis: "Umblînd prin stupi, am lăsat-o acolo". Fiul său, mergînd la locul acela, a căutat haina tatălui său, și, neaflînd-o, a spus mamei sale. Ea, nerăbdînd a vedea pe bărbatul său cu necuviință umblînd numai într-o haină, a prefăcut o haină de ale sale, în haină bărbătească și l-a îmbrăcat pe el.

În vremile acelea ținea sceptrul împărăției grecești, iubitoarea de Hristos împărăteasa Irina, împreună cu fiul său Constantin. Acesta fiind acum în vîrstă de bărbat, au fost trimiși bărbați de cinste și cu bună pricepere prin toată stăpînirea grecească, de la răsărit pînă la apus, ca să caute o fecioară frumoasă la față, cu purtări bune și de neam cinstit, care să fie vrednică a se uni prin nuntă cu împăratul Constantin. Atunci, bărbații cei trimiși sîrguindu-se a împlini bine porunca cea împărătească și a dobîndi ceea ce căutau, fără de lenevire înconjurau țările și cetățile și chiar satele cele mai proaste.

Deci au ajuns și la satul Paflagoniei, care se numea Amnia, și, apropiindu-se de sat, au văzut de departe casa fericitului Filaret, cu bună cuviință și înaltă, care covîrșea cu frumusețea pe toate celelalte case; și, socotind că viețuiește într-însa vreun stăpînitor bogat, au poruncit slugilor lor, să meargă acolo ca să le gătească gazdă și masă. Dar unul dintre ostașii cei ce mergeau împreună cu dînșii a zis către ei: "Nu vă duceți la casa aceea, domnilor, că deși vi se arată vouă pe dinafară mare și cu bună cuviință, înăuntru este pustie și deșartă, neavînd nimic din cele de trebuință, că într-însa locuiește numai un bătrîn care este mai sărac decît toți oamenii". Iar oamenii cei împărătești n-au crezut cuvintele lui și au poruncit slugilor să meargă și să facă ceea ce au poruncit.

Atunci Filaret, bărbatul cel cu adevărat iubitor de străini și de Dumnezeu, dacă a văzut pe bărbați că vin în casa lui, luînd toiagul său i-a întîmpinat pe ei și, închinîndu-se pînă la pămînt, i-a primit cu bucurie, zicînd: "Bine v-a adus pe voi Dumnezeu, domnii mei, la mine robul vostru! Mare cinste îmi este mie că m-am învrednicit a primi atîția oaspeți în casa mea cea săracă. Apoi a alergat fericitul degrabă la soția sa și i-a zis: Teozvo, fă cină bună ca să ospătăm pe niște bărbați cinstiți, care de departe au venit la noi, pentru că îi iubesc foarte mult pe dînșii". Iar ea a zis: "De unde să fac cină bună, căci n-avem măcar un miel sau vreo găină în casa noastră atît de săracă, decît numai doar să fierb lobodă, cu care ne hrănim noi, și aceea fără de unt, pentru că de unt și de vin, abia ne aducem aminte, cînd era în casa noastră". Iar bărbatul iarăși i-a zis: "Gătește, doamnă, numai focul și împodobește casa cea de sus și spală cu apă praful de pe mesele noastre cele vechi, lucrute cu os de fildeș; căci Dumnezeu Cel ce dă hrană la tot trupul, ne va da și nouă bucate, cu care vom ospăta pe bărbații aceștia." Ea a început a face ceea ce-i poruncise. Și iată că cei mai de frunte ai satului aceluia au intrat pe ușile din dos din casa fericitului Filaret, aducînd dreptului berbeci, miei, găini, porumbei, vin, pîini și altele cîte ar fi fost de trebuință spre îndestularea acelor oaspeți.

Acestea luîndu-le Teozva a făcut diferite bucate bune și a pregătit masa în camerele cele de sus, în care întrînd să ospăteze bărbații cei împărătești se minunau văzînd la un om sărac ca acela, camere așa frumoase și masă de os de fildeș, rotundă și cu strălucire de aur; iar mai vîrtos se mirau foarte de iubirea de străini cea cu bunăvoință a fericitului, pentru că îl vedea pe el și cu chipul și cu obiceiul ca pe al doilea Avraam, primitorul de străini.

Deci, șezînd ei la masă, a intrat Ioan, fiul fericitului bătrîn, care semăna tatălui, apoi s-au adunat și nepoții lui, aducînd bucate pe masă. Văzîndu-i pe dînșii, bărbații cei împărătești se minunau de buna lor cuviință, de rînduiala și de slujirea lor și au zis către fericitul Filaret: "Cinstitele între bărbați, ai soție?". Iar el a zis: "Am, domnii mei; și chiar acești copii ce stau înaintea voastră sînt fii și nepoți ai mei". Teozva, fiind chemată, a intrat și dacă o văzură cu bună cuviință și frumoasă la față, deși acum era bătrînă, au zis: "Aveți fete?". Fericitul Filaret zise: "Fiica mea cea mare are trei fete fecioare tinere". "Atunci să între aici acele fecioare ca să le vedem pe ele, pentru că avem poruncă de la împărații noștri cei ce ne-au trimis pe noi să căutăm în toată stăpînirea grecească fecioare, să alegem dintr-însele pe aceea care ar fi mai frumoasă și vrednică de nunta împărătească". Iar fericitul a zis: "Nu poate fi cuvîntul acesta pentru noi, domnii noștri și stăpîni, pentru că noi, robii voștri, sîntem săraci și scăpătați; însă acum mîncăți și beți din cele ce a dat Dumnezeu, apoi vă veseliți și vă odihniți de cale și dormiți. Iar dimineață, voia Domnului să fie".

Făcîndu-se dimineață și răsărind soarele, iar bărbații cei împărătești deșteptîndu-se din somn au chemat pe fericitul Filaret și au zis către dînsul: "Poruncește, stăpîne, să vină nepoatele tale înaintea noastră ca să le vedem". Răspuns-a fericitul: "Precum voiți, domnii mei, așa să fie. Însă rogu-vă pe voi, ascultați-mă pe mine fără de răutate, ca să binevoiți singuri a intra în casa cea mai dinăuntru și să vedeți pe fecioarele noastre, pentru că ele niciodată n-au ieșit din casa aceasta proastă". Iar bărbații, sculîndu-se îndată, au intrat în casa cea mai dinăuntru și îndată i-au întîmpinat pe dînșii fecioarele și cu smerenie i-au cinstit prin închinăciune.

Deci, văzînd bărbații podoaba și frumusețea fețelor lor, care era mai frumoasă decît a tuturor fecioarelor ce au văzut în tot pămîntul grecesc, s-au bucurat foarte, zicînd: "Mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit a afla ceea ce dorim; că iată, una dintre aceste fecioare va fi cu adevărat logodnică împăratului nostru, pentru că mai frumoase fecioare decît acestea nu putem afla nici în toată lumea". Apoi, întrebînd, au aflat deopotrivă cu vîrsta împăratului pe nepoata cea mai mare a fericitului Filaret; aceea era mai înaltă la stat și se numea Maria. Atunci s-au umplut de bucurie și de veselie trimișii împărătești și au luat pe fecioara împreună cu tatăl și cu mama ei, cu moșul și cu toate rudeniile cele mai de aproape, treizeci la număr și au plecat la Constantinopol. Apoi au mai luat încă și din celelalte locuri fecioare alese, zece la număr, între care era o fecioară a unui bărbat slăvit, Gherontie, care asemenea era frumoasă la față.

Deci, mergînd ele la împăratul, Maria, nepoata fericitului Filaret, fiind bine pricepută și cu cuget smerit, a început a grăi un cuvînt ca acesta către celelalte fecioare: "Ascultați sfatul meu, o, surorile mele, fecioare!

De vreme ce pentru aceeași pricină sîntem toate adunate aici - căci mergem la împărat - să facem, dar, acest fel de legămînt între noi, ca ori pe care dintre noi o va rîndui împăratul ceresc la împărăția aceasta pămîntească și o va da de soție împăratului - pentru că toate cu neputință este a primi această înălțare, deoarece numai pentru una este locul - aceea să-și aducă aminte și de noi toate, cînd va fi întru mărirea împărăției sale și să fie milostivă spre noi ca una ce va fi puternică". Iar fata lui Gherontie i-a răspuns: "Cu adevărat, știut să fie aceasta vouă tuturor, că nici una dintre voi nu va fi logodnica împăratului, decît numai eu. Căci eu sînt mai împodobită decît voi cu bunul neam, cu bogăția, cu frumusețea chipului și cu priceperea; iar voi prin sărăcia voastră, prin simplitatea neamului și neiscusița voastră, numai singură frumusețea feții avînd, ce mai gîndiți la însoțirea împărătească?". Aceste cuvinte nechibzuite ieșite din inima cea mîndră auzindu-le, fecioara Maria, a tăcut, încredințindu-se pe sine lui Dumnezeu și rugăciunilor moșului său, Sfîntului bătrîn Filaret.

Ajungînd cu toții la palat, împăratul a fost vestit de venirea lor; și, din porunca lui, s-a adus mai întîi fata lui Gherontie la Stavrichie, împărătescul postelnic, care rînduia toate în palatul împărătesc. Acela, văzînd-o și cunoscînd-o a fi mîndră cu firea, a zis către dînsa: "Bună și frumoasă ești, fecioară, dar nu poți să fii soția împăratului"; și, dîndu-i darul, a liberat-o într-ale sale. Pentru că tot cel ce se înalță se va smeri, după cuvîntul Domnului; iar cel ce se smerește pe sine se va înălța.

La urmă, a adus și pe Maria, nepoata cinstului Filaret, cu maica, cu moșul și cu toate rudeniile sale cele mai de aproape, a căror încuviințată podoabă văzînd-o împăratul, maica împăratului și Stavrichie, s-au mirat de chipul lor cel înfrumusețat; dar se minunau și de frumusețea Mariei și calitățile ei cele bune mai înainte le-au văzut la dînsa, adică: evlavia, blîndețea, smerita cugetare și frica de Dumnezeu. Căci Maria sta înaintea lor cu toată cucernicia; iar de sfiiciunea cea feciorească toată fața sa se roșea ca un măr, avînd ochii plecați în jos. Drept aceea a plăcut-o foarte mult împăratul, făcînd-o pe ea mireasa sa; iar pe a doua soră a ei a luat-o unul din dregătorii împărătești ce avea cinstea de patriciu, anume Constantichie, iar pe a treia soră a ei, a trimis-o spre însoțire cu multe daruri la cel ce stăpînea Longobardia, pentru împăcare.

Făcîndu-se nunta, se veseleau împăratul cu toți boierii săi, cu toți cetățenii și cu tot neamul fericitului Filaret, pe care primindu-l împăratul cu mare mulțumire, i-a sărutat cu dragoste cinstita lui frunte. Apoi a lăudat dreapta credință a lui și a soției lui, cum și frumusețea cea cu bună cuviință a copiilor lui și a dat fiecăruia dintr-înșii, bătrînelui și tinerilor, mare cinste și daruri multe, aur și argint, pietre scumpe și haine de mare preț, case mari și slăvite și alte bogății din destul. Astfel, cinstind și sărutînd pe fericitul, l-a liberat împreună cu ai săi, ca să meargă în lăcașurile dăruite de dînsul.

Atunci femeia lui Filaret, copiii și toți cei de acasă, văzînd că au acum multă avuție și-au adus aminte de cuvintele fericitului Filaret care le zise: "Este într-un loc o comoară ascunsă pe care a gătit-o vouă Dumnezeu". Deci, căzînd la picioarele sfîntului, au zis: "Iartă-ne, Domnul nostru, de ceea ce ți-am greșit nebunește; că am defăimat îndurările și milosteniile tale care le-ai făcut săracilor și scăpătaților. Acum am priceput că fericit este omul cel ce miluiește pe săracul și scăpătatul; pentru că tot cel ce dă săracului, însuși lui Dumnezeu dă și ceea ce dă, însutit va primi de la El în veacul acesta și în cel ce va să fie, viața cea veșnică va moșteni. Căci pentru milosteniile tale, omule al lui Dumnezeu, pe care le-ai făcut la cei săraci, a făcut Dumnezeu milă cu tine și pentru tine cu noi cu toți".

Atunci fericitul bătrîn, ridicîndu-și mîinile spre cer, a zis: *Binecuvîntat este Dumnezeu Cel ce a voit așa; fie numele Domnului binecuvîntat de acum și pînă-n veac.* Apoi a zis către neamul său: "Ascultați sfatul meu, să facem un prînz bun și să rugăm pe împăratul și stăpînul nostru ca să vie la noi la ospăț împreună cu toți dregătorii săi". Iar ei au zis: "Precum voiești așa să fie".

Deci, fiind gătit ospățul, a alergat fericitul pe ulițele cetății și la răspîntii și pe cîți săraci a aflat pe acolo, leproși, orbi, șchiopi, bătrîni și neputincioși, pe toți i-a luat împreună cu sine, două sute la număr, deci i-a dus în casa sa și, lăsîndu-i înaintea porților, a alergat singur înainte și a zis către cei din casă: "Fiii mei, iată împăratul se apropie împreună cu dregătorii cei mari, oare sînt gata acum toate cele de ospăț?" Iar ei au zis: "Da, cinstite părinte". Iar fericitul a făcut cu mîna săracilor și îndată acea mulțime a intrat în casă.

Deci pe unii i-a pus la masă, iar altora le-a poruncit să șadă jos pe pământ, cu care și el însuși a șezut. Văzînd aceasta cei din casă ai săi au priceput că prin împărat a înțeles pe însuși Hristos Dumnezeu, Care este în chipul săracilor, iar prin dregătorii lui, pe toată frățimea cea săracă, care multe poate la Dumnezeu cu rugăciunile sale. Și se mirau de smerenia lui, că fiind întru atîta slavă, fiind moș împărătesei, nu-și uită milostenia sa cea de demult și împreună șade cu cei săraci și scăpătați, ca unul dintr-înșii și cu cuviință de rob le slujește lor. Deci ziceau: "Cu adevărat omul acesta cu totul este al lui Dumnezeu și ucenic adevărat al lui Hristos, Care bine a învățat cuvîntul Lui ce zice: *Învățați-vă de la Mine că sînt blînd și smerit cu inima*". Și fericitul a poruncit lui Ioan, fiului său care acum era spătar, asemenea și nepoților, ca să stea înaintea mesei și să slujească fraților celor ce ședeau la masă.

După aceea, chemînd neamul său, a zis: "Iată, fiilor, că ați primit de la Dumnezeu bogăția pe care niciodată nu o nădăduiați; căci eu, nădăduind spre mila lui Dumnezeu, v-am făgăduit vouă și acum s-a împlinit acea făgăduință. Deci spuneți-mi acum cu ce încă vă mai sînt dator?". Iar ei, aducîndu-și aminte de cuvintele lui cele mai dinainte, s-au umplut de lacrimi și într-un glas au zis: "Cu adevărat, domnul nostru, toate le vezi mai înainte ca un plăcut al lui Dumnezeu; iar noi eram fără de minte, supărînd cinstitele tale bătrîneți. Ci, te rugăm pe tine să nu pomenești păcatele neștiinței noastre". Iar fericitul a zis către dînșii: "Fiilor, milostivul și înduratul Dumnezeu a răsplătit nouă însutit, adică aceea ce cîndva am dat săracului, în numele Lui. Și încă dacă voiți să moșteniți și viața cea veșnică, să dați fiecare din voi cîte zece galbeni pentru acești frați săraci, că Domnul îi va primi în mîinile Sale, precum a primit pe cei doi bani ai văduvei". Iar ei cu toată inima au împlinit porunca.

Apoi fericitul Filaret, ospătînd din destul pe săraci, a dat fiecăruia cîte un galben și i-a slobozit într-ale lor. După puțină vreme, iarăși a chemat fericitul Filaret pe femeia sa și pe copiii săi și a zis către dînșii: "Domnul nostru a zis: *faceți negoțătorie pînă cînd voi veni*". Deci, eu voiesc să fac negoțătorie, partea mea care mi-a dat-o împăratul voiesc s-o vînd; iar voi să o cumpărați pentru voi și să-mi dați aur pentru dînsa, pentru că-mi trebuie; iar de nu, o voi împărți fraților mei, săracilor, pentru că mie destul îmi este a mă numi moșul împărătesei". Socotind ei partea lui au prețuit-o și au cumpărat-o de la dînsul drept șaizeci livre de aur. Fericitul luînd aurul, l-a împărțit săracilor. Înștiințîndu-se despre aceasta împăratul și boierii, se bucurau toți de îndurarea fericitului și de milostivirea lui către toți. De atunci a dat dreptului avere multă spre a împărți la săraci.

Deci a făcut fericitul trei pungi la fel una cu alta și a umplut pe una cu galbeni, pe alta cu argint, iar pe a treia cu bănișori de aramă și le-a încredințat slugii sale cea credincioasă, adică lui Calist; și, cînd venea la dînsul vreun sărac cerînd milostenie, el porunca lui Calist să dea celui ce cerea. Iar cînd îl întreba pe el sluga din care pungă să dea săracului, sfîntul răspundea: "Din care-ți poruncește ție Dumnezeu, fiindcă El știe nevoia fiecăruia, și a bogatului, și a săracului, și numai El satură pe toată ființa cu a Sa bunăvoință".

Aceasta o zicea dreptul, arătînd deosebirea săracilor celor ce cer milostenie. Pentru că sînt unii cerșetori care odinioară erau bogați și din oarecare ispite și nevoi sărăcind de toată averea lor, chiar și de pîine sînt lipsiți; însă avînd oarecare haine din cele ce le-au rămas, de rușine se îmbracă cu ele iar pentru nevoia care-i silește cer milostenie. Alți cerșetori pe dinafară sînt îmbrăcați în haine proaste, iar pe dinăuntru au avere multă, dar cer milostenie spre a aduna bogăție; aceasta este însă iubire de argint care se numește slujire de idoli. De aceea milostivul Filaret zicea: "Dumnezeu știe nevoia fiecărui celui ce cere, El, precum voiește, așa să rînduiască mîna celui ce dă milostenie.

Acest fericit iubitor de săraci, făcînd milostenie, punea mîna în pungă la întîmplare, ori în cea cu bani de aramă, ori de argint, ori de aur și ceea ce scotea, dădea celui ce cerea. Și zicea acest cinstit bărbat cu jurămînt, punînd martor pe însuși Dumnezeu: "De multe ori vedeam pe un om îmbrăcat în haină bună și puneam mîna mea în pungă vrînd să-i dau lui bani de aramă, căci, văzînd haina lui cea bună, socoteam că nu este sărac; dar, nevrînd, eu scoteam din cei de argint sau de aur și-i dam lui. Asemenea vedeam pe altul îmbrăcat în îmbrăcăminte veche și urîtă și întindea mîna ca să-i dau milostenie mai multă, iar mîna mea amorțind lua mai puțin. Aceasta era purtarea de grijă a lui Dumnezeu care singur știe trebuința tuturor, desăvîrșit".

Mergînd fericitul bărbat Filaret la palatul împărătesc vreme de patru ani, niciodată n-a vrut să poarte haine roșii, nici brîu de aur. Și, fiind silit la acestea, sfîntul zicea: "Lăsați-mă pe mine căci eu mulțumesc Dumnezeului meu și slăvesc numele Lui cel mare și minunat, care m-a ridicat pe mine săracul din gunoi și m-a adus la o așa înălțime, încît să fiu moș împărătesei; aceasta îmi este destul și mai mult nu-mi trebuie". Deci într-atîta smerenie petrecea fericitul, că niciodată nu voia să se numească cu alt nume sau dregătorie decît numai cu aceasta: "Filaret Amnianul".

Acest sfînt bărbat petrecînd așa toți anii vieții sale, în milostenie și smerenie, a sosit la sfîrșitul cel bun al vieții sale celei bune. Despre acesta, avînd mai înainte descoperire de la Dumnezeu și fiind încă sănătos, a luat în taină pe sluga sa cea credincioasă și a mers într-o mănăstire a Constantinopolului, ce se numea Rodolfia, la oarecare fecioare călugărițe, care viețuiau cu curăție și cu cinste; dînd egumenei mulțime de aur pentru trebuința cea de obște a mănăstirii lor, a cerut de la dînele mormînt nou pentru sine și a zis: "Vreau să știți, dar nimănui să nu spuneți, că după puține zile am să las viața aceasta și vreau să mă duc într-altă lume și la alt împărat. Deci mă rog ca într-acest mormînt nou să fie pus săracul meu trup". Și a poruncit și slugii care era împreună cu dînsul, să nu spună nimănui despre aceasta, pînă cînd singur va vesti aceasta.

După puțin, împărțind toată averea sa săracilor și scăpătaților, s-a culcat într-aceeași mănăstire a fecioarelor și a început a boli; iar după nouă zile, chemînd la sine pe soția sa, pe copiii săi și pe tot neamul său a zis către dînșii cu glas dulce: "În știință să vă fie vouă, fiii mei, că Sfîntul Împărat m-a chemat astăzi la sine și iată, acum lăsîndu-vă pe voi, mă duc la Dînsul". Iar ei nepricepînd graiul acesta, ci socotind că el zice de împăratul cel pămîntesc, au zis către dînsul: "Nu-ți este cu puțință ca să mergi astăzi la împăratul, pentru că ești cuprins de slăbiciune"; iar el a răspuns: "Sînt gata cei ce vor să mă ia pe mine și să mă ducă înaintea Împăratului".

Atunci, pricepînd că grăiește pentru ducerea sa către Împăratul ceresc au făcut plîngere mare, precum odinioară Iosif și frații lui la moartea lui Iacov. Iar el, făcîndu-le cu mîna, le-a poruncit să tacă și a început a-i învăța și a-i mîngîia pe dînșii, zicînd: "Ați văzut și știți viața mea, fiii mei, care am petrecut-o din tinerețile mele, precum Domnul știe că din osteneala mea și nu din osteneală străină am mîncat pîinea și cu bogăția ce mi-a dat Dumnezeu nu m-am înălțat, ci, gonind departe mîndria, am iubit smerenia, ascultînd pe Apostolul care îngrozește pe cei bogați ca în veacul acesta să nu cugete la cele înalte. Apoi ajungînd în sărăcie nu m-am mîhnit, nici am hulit pe Dumnezeu, ci mai vîrtos, împreună cu dreptul Iov, am mulțumit Lui; căci pentru dragostea Sa, voind m-a certat pe mine, apoi, văzînd răbdarea mea cea cu mulțumire, iarăși m-a ridicat din sărăcie și m-a pus cu dregătorii și cu împărații în prietenie și rudenie. Iar eu, suindu-mă la atîta înălțime a cinstei, totdeauna cu inima mea în adîncul smereniei celei mai de jos am umblat; căci nu s-a înălțat inima mea, nici ochii mei, nici n-am umblat întru cele mari, nici întru cele mai minunate decît mine. Iar bogăția pe care mi-a dat-o împăratul cel pămîntesc n-am ascuns-o în comorile cele pămîntești, ci am trimis-o prin mîinile săracilor la Împăratul cel ceresc.

Drept aceea și pe voi, iubiiții mei, vă rog și vă poftesc să fiți asemenea mie și ceea ce m-ați văzut pe mine făcînd, și voi același lucru să faceți; și dacă veți face mai multe bunătăți, de mai mare fericire vă veți învrednici. Nu agonisiți bogăția ce curge degrabă, ci o trimiteți pe ea în lumea cealaltă în care eu acum mă duc. Nu lăsați avuția voastră aici ca să nu se îndulcească cei străini de bunătățile voastre și vrăjmașii cei ce vă urăsc pe voi. Iubirea de străini să nu o uitați, pe văduve să le sprijiniți, sărmanilor să le ajutați, pe cei bolnavi să-i cercetați și pe cei închiși în temniță să nu-i treceți cu vederea; pravila bisericească să nu o lăsați, cele străine să nu le răpiți, la nimeni să nu faceți strîmbătate, nici să grăiți de rău pe cineva; să nu vă bucurați de nenorocirile ce se întîmplă prietenilor sau vrăjmașilor voștri, pe cei morți să-i îngropați și să faceți pentru dînșii pomenire în sfintele biserici; asemenea și pe mine nevrednicul să mă pomeniți în rugăciunile voastre, pînă cînd și voi veți veni la fericita viață".

Deci sfîrșind acea învățătură folositoare de suflet, a zis către fiul său Ioan: "Să-mi aduci pe fiii tăi, adică pe nepoții mei". Venind aceia, a început a le spune ceea ce avea să li se întîmple lor. Fiului celui dintîi al lui Ioan i-a zis: "Tu îți vei lua soție din neamurile cele mai de departe și vei viețui împreună cu dînsa, cu înțelegere și binecuvîntare". Celui de al doilea i-a zis: "Tu vei purta douăzeci și patru de ani jugul lui

Hristos, în rînduiala monahicească și viețuind cu plăcere de Dumnezeu, te vei duce către Domnul". Asemenea și nepotului său celui de-al treilea i-a proorocit și toate cele grăite s-au împlinit asupra lor. Că precum de demult patriarhul Iacov, așa și acest fericit, ca un prooroc a văzut mai înainte și fără de minciună a spus nepoților săi toate cele ce aveau să fie mai pe urmă; apoi au venit către dînsul și două surori ale acestor frați, adică nepoate lui, fecioare fiind, zicînd către dînsul: "Binecuvîntează-ne și pe noi, părinte". Iar el a zis către dînzele: "Binecuvîntate veți fi și voi de Domnul, veți trăi în feciorie și de iubirea păcatului lumii acesteia și de patimile trupului neatînse veți fi și puțină vreme slujind Domnului în curăție, de mari bunătăți vă veți învrednici a primi de la El".

Aceste proorociri mai pe urmă toate s-au împlinit. Pentru că cele două fecioare bune s-au dus într-o mănăstire de fecioare, a Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, care mănăstire era în Constantinopol. Și acolo, păzindu-și fecioria lor curată și bine nevoindu-se cu post, cu priveghere și cu celelalte nevoințe călugărești, doisprezece ani, au adormit cu pace în Domnul.

Apoi, rugîndu-se fericitul Filaret pentru soția sa, pentru fii și pentru toți ai săi, cum și pentru toată lumea, îndată i s-a luminat fața ca soarele și a început cu veselie a cînta psalmul acesta: *Milă și judecată voi cînta Ție, Doamne*. După sfîrșirea psalmului s-a simțit o bună mireasmă în casă, ca o revărsare de arome. Apoi a început a zice: *Tatăl nostru, care ești în ceruri*, și cînd a zis: *Fie voia Ta*, și-a ridicat mîinile și, întinzîndu-și picioarele pe pat, și-a dat sufletul său Domnului, bătrîn fiind de nouăzeci de ani. Și era cu fața veselă și cu vederea frumoasă, întocmai ca un măr de bună și frumoasă roadă.

Auzind împăratul de mutarea lui către Dumnezeu, îndată a mers în mănăstirea aceea, împreună cu împărăteasa și cu dregătorii și, sărutînd sfînta lui față și mîinile, plîngeau toți pentru mutarea lui, apoi a dat multă milostenie la săraci. Iar cînd duceau trupul sfîntului la groapă s-a putut vedea un lucru de plîngere și de sfărîmare a inimii; căci s-a strîns mulțime fără de număr de săraci și de scăpătați la îngroparea sfîntului, de prin cetăți și de prin sate, și înconjurau trupul fericitului și îl duceau la groapă cu glas de tînguire, strigînd: "O, Doamne Dumnezeule, pentru ce ne-ai lipsit pe noi de un părinte ca acesta, hrănitorul nostru? Căci cine după dînsul ne va hrăni pe noi flămînzii și ne va îmbrăca pe noi și cine va mai primi pe cei străini în casa sa? Cine va îngriji pe frații noștri cei morți și aruncați pe ulițe și-i va da îngropării? Mai bine ar fi fost să murim noi toți înainte, decît să ne lipsim de făcătorul nostru de bine". Așa plîngînd săracii după dînsul și tînguindu-se, și chiar împăratul, împărăteasa și boierii, mergînd împrejurul trupului sfîntului se umileau și plîngeau.

Era acolo un oarecare om sărac, numit Cavococos, care adeseori primea milostenie de la sfîntul și avea într-însul duh necurat de la nașterea sa; de care duh de multe ori era aruncat în foc și în apă, pentru că se îmbolnăvea la toată luna nouă. Acela, dacă a auzit de mutarea fericitului Filaret și înștiințîndu-se că se duce la groapă trupul lui sfînt, îndată a alergat în urma lui și cînd s-a apropiat de patul lui, demonul care era într-însul, nerăbdînd o osîrdie ca aceea către sfîntul, a început a chinui pe omul acela și ridicînd glas de hulă asupra sfîntului, lătra ca un cîine asupra patului lui. Apoi s-a apucat tare de pat cu amîndouă mîinile, încît nu era cu putință a-l da pe el în lături. Dus fiind patul la groapă, îndată, aruncînd demonul jos pe cel ce pătimea, a ieșit dintr-însul și s-a făcut omul sănătos, apoi s-a sculat, slăvind pe Dumnezeu. Tot poporul s-a mirat de acea minune și a preamărit pe Dumnezeu, care a dat un dar ca acela robului său Filaret. Deci a pus cinstitul lui trup în groapa cea mai sus zisă, în mănăstirea de fecioare, unde singur și-a ales locul. Așa fericește Dumnezeu pe cel milostiv și în veacul acesta de acum, precum ați auzit, și în cel ce va să fie.

Un bărbat oarecare din cei de aproape ai lui, care era cu bună cucernicie și cu bună înțelegere și temere de Dumnezeu, a spus cu jurămînt un lucru ca acesta, chemînd pe Dumnezeu întru mărturie. Astfel spune el: "După o zi de la ducerea către Dumnezeu a fericitului Filaret, am fost noaptea într-o spaimă și m-am văzut răpit în locuri necunoscute, apoi am văzut pe un bărbat oarecare luminat și cu chipul alb, care mi-a arătat un rîu de foc curgînd cu zgomot, unde, de frică, nu este cu putință firii omenești a răbda. Iar de cea parte de rîu am văzut un rai frumos cu bună cuviință, plin de veselie și de bucurie negrăită. Tot pămîntul acela era plin de bună mireasmă și de pomi mari frumoși și foarte roditori, clătîniindu-se de un vînt lin,

care făcea un sunet minunat, încât nu este cu putință limbii omenești a grăi despre bunătățile pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El.

Acolo am văzut o mulțime de oameni în haine albe îmbrăcați, bucurându-se și cu roadele raiului dulce mîngîindu-se. Căutînd eu acolo cu sîrguință, am văzut un bărbat, care era Filaret, dar eu nu l-am cunoscut, îmbrăcat în haină strălucită, șezînd pe un scaun de aur în mijlocul pomilor. De partea dreaptă erau copii de curînd botezați, care stau înaintea lui ținînd făclii în mîini; iar de cealaltă parte era o mulțime de săraci și de scăpătați, cu chipurile albe care se înghesuiau vrînd fiecare dintr-înșii a se apropia de acel bărbat. Și iată că s-a arătat acolo un tînăr cu fața luminată și cu chipul înfricoșat, avînd în mîinile sale toiag de aur, pe care eu cu multă frică și cu cutremur am îndrăznit de l-am întrebat: "Doamne, cine este acesta care șade pe acel scaun prea strălucit, în mijlocul acelor bărbați cu chipurile luminate? Au doar Avraam este acesta?" Răspunsu-mi-a tînărul acela purtător de lumină: "Acesta este Filaret Amnianul, care, prin dragostea cea mare ce avea către săraci prin milostenia ce o făcea și prin viața sa cinstită și curată, s-a făcut ca un al doilea Avraam și aici sălășluiește".

Apoi noul Avraam, sfîntul și dreptul Filaret, căutînd asupra mea cu fața luminată, a început blînd a mă chema la sine, zicînd: "Fiule, vino și tu aici, ca să te îndulcești de aceste bunătăți". Iar eu am răspuns: "Nu pot, o, preafericite, să vin acolo, că iată mă oprește acest rîu de foc și mă înfricoșează pe mine; iar calea este strîmtă și podul cu greutate a-l trece și o mulțime de oameni se ard într-însul; și mă tem să nu cad și eu acolo și apoi cine mă va izbăvi?" Sfîntul a zis: "Îndrăznește și mergi fără frică, pentru că toți cîți sînt aici pe acea cale au venit și nu este altă cale decît numai aceea. Deci tu, fiule, neînfricoșîndu-te, vino la noi, că eu îți voi ajuta". Și întinzînd mîna către mine mă chema, iar eu, luînd îndrăzneală, am început a trece rîul fără vătămare și cînd m-am apropiat de mîna sfîntului și m-am atins de dînsa, îndată a dispărut de la mine acea vedenie prea dulce; și m-am deșteptat din somn. Apoi am plîns cu amar și m-am tînguit, zicînd în mine: "Cum voi trece acel rîu înfricoșat și voi ajunge la sălășluirea raiului?"

Această povestire a mărturisit-o cu jurămînt, una din rudeniile fericitului Filaret, ca să știm de ce fel de milă se învrednicesc de la Dumnezeu cei ce miluiesc pe cei săraci pentru Dumnezeu. Iar fericita Teozva, femeia Sfîntului Filaret, după îngroparea cinstitului trup al bărbatului ei, s-a dus din Constantinopol la moșia sa, în țara Paflagoniei. Acolo, averea cea mare pe care o primise de la împărat și de la împărăteasă, a împărțit-o pentru zidirea și înnoirea bisericilor lui Dumnezeu, care erau arse de demult de către perșii cei fără Dumnezeu; și a dat vase sfinte de slujbă acelor biserici, veșminte și toată înfrumusețarea; apoi a zidit acolo mănăstire și casă pentru primirea străinilor și spre odihna săracilor și a bolnavilor. Apoi iarăși s-a întors la Constantinopol, la împărăteasa Maria, nepoata sa, trăind acolo celelalte zile ale vieții sale, cu plăcere de Dumnezeu. După aceea cu pace s-a odihnit întru Domnul și a fost pusă în mormînt lîngă cinstitul său bărbat.

Cu ale căror rugăciuni să ne dea nouă Înduratul și Milostivul Domnul nostru Iisus Hristos, să dobîndim și noi milă, în ziua judecății, Căruia, împreună cu Părintele Lui Cel fără de început și Sfîntului Duh, I se cuvine cinstea și mărirea în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Sfîntului Mucenic Anania Persul (1 decembrie)

Sfîntul Mucenic Anania era din Avril, o cetate a Persiei. Pentru credința lui în Hristos, a fost prins și a răbdat, fericitul, chinuri multe și de nesuferit. Iar cînd era aproape să-și dea lui Dumnezeu sufletul, a zis aceste cuvinte: "Văd o scară ce ajunge pînă la cer. Văd încă și niște tineri cu chip luminat, care mă cheamă și-mi spun: Vino, vino cu noi și te vom duce în cetatea cea plină de lumină și de veselie negrăită!"

După ce a spus acestea, și-a dat duhul în mîinile lui Hristos.

Pomenirea Sfântului Prooroc Avacum (2 decembrie)

Sfântul prooroc Avacum era din seminția lui Simeon, feciorul lui Asafat, din părțile Iudeii, și pentru viața sa cea plină de fapte bune a primit de la Dumnezeu darul proorocirii. El a proorocit despre robia Ierusalimului, despre pustiirea bisericii și luarea poporului în robie și a plîns foarte mult văzînd mai înainte nevoile ce aveau să vie asupra-i. Iar cînd a venit Nabucodonosor, împăratul haldeilor cu puterea sa asupra Ierusalimului, atunci Avacum a fugit în pămîntul ismailitenilor și a fost pribeag în pămînt străin. Iar după robia Ierusalimului, întorcîndu-se Nabucodonosor în ale sale, s-a întors și Avacum în țara sa, arînd pămîntul și slujind secerătorilor în vremea secerișului.

Odată el a făcut fiertură și a duminat pîine în vas și a zis către cei din casă: "Eu mă duc departe și de voi zăbovi, voi să duceți pîine secerătorilor". Acestea zicînd, a ieșit din casă și i s-a arătat îngerul Domnului pe cale și i-a zis: "Avacume, du prînzul pe care-l ai, lui Daniil în Babilon, în groapa cu lei". Și apucîndu-l îngerul Domnului de creștet l-a ridicat de părul capului și l-a dus în Babilon deasupra gropii, în sunetul duhului său, în depărtare de două mii două sute șazeci și cinci de stadii și a strigat Avacum zicînd: "Daniile, Daniile, primește prînzul pe care ți l-am trimis ție Dumnezeu". Și Daniil a zis: "Ți-ai adus aminte de mine, Dumnezeule și n-ai lăsat pe cei ce Te iubesc pe Tine". Și sculîndu-se Daniil a mîncat. Iar îngerul lui Dumnezeu iarăși a pus pe Avacum la locul lui în pămîntul iudaic.

El a proorocit și despre întoarcerea poporului din Babilon, ca și despre nașterea Domnului Hristos și încetarea legii celei vechi; și a răposat cu doi ani înainte de întoarcerea poporului din robie și a fost îngropat în satul său.

Pătimirea Sfintei Mucenițe Miropia (2 decembrie)

Sfînta fecioară Miropia s-a născut în cetatea Efesului, din părinți creștini și a fost luminată cu sfîntul botez, după ce tatăl ei se mutase din această viață. A fost crescută apoi de maica sa în frică de Dumnezeu și avea dragoste a merge adeseori la mormîntul Sfintei mucenițe Ermionia, una din fetele Sfîntului Apostol Filip, din ale cărei sfînte moaște curgea mir plin de tămăduiri. Deci luînd Miropia din mirul sfintei mucenițe Ermionia și dîndu-l neputincioșilor, îi tămăduia. Împărățind atunci Decie și pornind prigoana asupra creștinilor, maica sa a luat pe Miropia și s-au dus în insula Hiului, unde avea o moștenire. Încizîndu-se cu fiica sa într-o casă, se rugau lui Dumnezeu.

Venind odată ighemonul Numerian în insula aceia, a fost prins, fiind creștin, fericitul Isidor, bărbatul cel minunat și cu bună cucernicie, care avea dregătoria de ostaș. Pe acesta, ca unul ce păstra cu sfințenie credința în Hristos și se lepăda de închinăciunea idolească, chinuindu-l ighemonul cu felurite munci, l-a ucis prin tăiere de sabie și l-a aruncat într-o rîpă spre mîncarea fiarelor și a păsărilor; și a pus strajă de departe ca să nu fure creștinii trupul mucenicului.

Sfînta fecioară Miropia, pornindu-se cu rîvnă dumnezeiască, a mers noaptea cu roabele sale și a luat în taină trupul mucenicului și tăinuindu-l cu cinste, l-au pus în loc însemnat. Apoi, fiind înștiințat ighemonul că s-a furat trupul lui Isidor, a ferecat cu fiare pe străjeri și a poruncit ca să-i poarte pe dînșii prin toată insula aceia și să-i ispitească zicînd că de nu vor afla trupul cel furat pînă la ziua cea însemnată lor, să li se taie capetele.

Atunci văzînd Sfînta Miropia pe străjeri chinuiți cu lanțuri, legați și fîrțiți, și mai auzind că de nu vor afla trupul li se vor tăia și capetele lor, s-a umilit cu sufletul și a zis în sine: "Dacă aceștia pătimesc așa pentru

mine, care am luat pe ascuns trupul mucenicului, și vor fi tăiați, apoi amar va fi mie la judecata lui Dumnezeu, căci se va munci sufletul meu, ca una ce am fost pricinuitoarea uciderii acestor oameni". Și îndată a strigat către dînșii: "O! prietenilor, trupul pe care l-ați pierdut, eu l-am luat, pe cînd voi dormeați".

Ostașii auzind aceasta îndată au luat-o și au dus-o înaintea lui Numerian ighemonul, zicînd: "Stăpînul nostru, aceasta este care a furat mortul". Iar ighemonul a întrebat pe sfîntă: "Adevărate sînt cele grăite despre tine?". Sfînta a răspuns: "Adevărat". Și a zis ighemonul: "Cum ai îndrăznit, o, femeie blestemată să faci aceasta?". Iar dînsa a răspuns: "Îndrăzneală sînt, muștrînd ticăloșia și nebunia ta!".

La aceste cuvinte mîndrul ighemon s-a pornit spre mînie și îndată a poruncit să o bată pe dînsa cu toiege, fără milă; și a fost bătută mult. Apoi a fost tîrîtă de coșitele părului ei prin toată insula aceia, strujindu-i toate mădulele. Apoi au închis-o în temniță, fiind aproape moartă. Iar la miezul nopții, rugîndu-se sfînta, a strălucit o lumină în toată temnița; o ceată de îngeri au stat înaintea ei și în mijlocul lor era Sfîntul Isidor, cîntînd toți cîntarea cea întreit sfîntă. Căutînd Sfîntul Isidor la muceniță, a zis: "Pace ție, Miropie, s-au auzit rugăciunile tale de către Dumnezeu, căci iată vei fi împreună cu noi și vei primi cununa cea gătită ție". Acestea zicînd Isidor, îndată Sfînta muceniță Miropia, bucurîndu-se, și-a dat Domnului duhul său și s-a umplut temnița de negrăită bună mireasmă, pe care și străjerii temniței, mirosind, se înspăimîntară și se minunară. Iar unul dintr-înșii, văzînd și auzind toate acelea, alergînd la preot, i-a spus toate cu amănuntul și a primit Sfîntul Botez; după aceea a dobîndit sfîrșit mucenicesc. Iar trupul Sfîntei Miropia l-au luat creștinii și l-au îngropat cu cinste în loc însemnat, slăvind pe Dumnezeu.

Pomenirea Cuvioșilor Părinți sihaștri Ioan, Iraclemon, Andrei și Teofil (2 decembrie)

Acești cuvioși părinți erau de loc din cetatea Oxirih, care se află în Egipt, aproape de rîul Nilului. Părinții lor au fost creștini. Îndeletnicindu-se multă vreme cu citirea Sfîntelor Scripturi, li s-a umplut sufletul de căință. De aceea au părăsit lumea și, fiind povățuiți de Dumnezeu, s-au dus în cele mai adînci locuri ale pustiului. Acolo au dat de un bărbat sfînt foarte bătrîn și s-au nevoit împreună cu el un an.

După moartea bătrînului, au rămas în locul acela șaiszeci de ani, trăind în post și aspră viețuire. Se hrăneau numai cu poame și beau apă din Nil; și aceasta numai de două ori pe săptămîină. Trăiau despărțiți unul de altul, umblau prin munți, locuiau prin peșteri și se rugau lui Dumnezeu. Sîmbăta și Duminica se întîlneau, săvîrșeau Sfînta Euharistie și erau împărtășiți de ingerul Domnului cu Sfîntele Taine.

Acestea ni le-a povestit marele sihastru Pafnutie, care i-a văzut și a scris viața lor.

Viața Cuviosului Părinte Atanasie (închis în Pecersca) (2 decembrie)

*Eu sînt învierea și viața; cel ce crede în Mine, de va și muri, viu va fi. Mîntuitorul a împlinit acest cuvînt, pe care L-a zis, pentru Lazăr cel mort de patru zile și pentru Cuviosul părintele nostru Atanasie, închis în Pecersca, dorind ca și noi să împlinim cuvîntul bogatului, zis către Lazăr cel sărac, adică: *Dacă va merge cineva din morți la dînșii, se vor pocăi.**

Acest cuvios Atanasie era călugăr în Sfînta Mănăstire Pecersca, avînd viața sfîntă și plăcută lui Dumnezeu și mult bolind, a murit. Iar frații au îngrijit trupul lui și l-au înfășat după cum se obișnuiește la

moartea călugărului; dar din neîngrijire, mortul a rămas două zile neîngropat. Atunci s-a făcut noaptea arătare egumenului, zicînd așa: "Omul lui Dumnezeu Atanasie zace de două zile neîngropat și tu nu bagi seamă". Iar egumenul a venit a treia zi împreună cu frații, la cel mort ca să-l îngroape, dar l-au aflat pe el sezînd și plîngînd.

Deci s-au înspăimîntat toți dacă au văzut că a înviat și-l întrebau: "Cum ai înviat și ce ai văzut sau ai auzit?". Iar el nu le răspundea lor altceva decît numai atîta: "Mîntuiți-vă!". Însă aceia mai mult îl rugau pe Atanasie, vrînd a auzi ceva de la dînsul prin care și ei să se folosească. Atunci le-a zis lor: "De voi spune vouă, nu veți crede și nici mă veți asculta pe mine". Iar frații i-au răspuns cu jurămînt că vor păzi toate oricîte va zice. Drept aceea a zis lor cel ce înviase: "Să aveți supunere în toate către egumen, pocăiți-vă în tot ceasul și vă rugați Domnului Iisus Hristos și Preacuratei Lui Maici, ca și cuvioșilor părinți Antonie și Teodosie, ca să vă săvîrșiți viața voastră bine și să vă învredniciți a fi îngropați aici în peșteră, împreună cu sfinții părinți. Pentru că aceste trei lucruri sînt mai mari decît toate faptele cele bune. Și dacă cineva va ajunge să săvîrșescă acestea toate, după rînduială, fericit va fi, dar să nu se înalțe cu mintea. Iar mai mult să nu mă mai întrebați, ci vă rog, iertați-mă". Acestea zicînd, a intrat în peșteră și astupînd ușa după sine a petrecut acolo doisprezece ani, neieșind nicăieri, încît niciodată n-a văzut soarele. Ci plîngea neîncetat ziua și noaptea, gustînd puțină pîine și apă la două zile, iar în toți anii aceia n-a grăit nimănui nimic.

Apoi, cînd era să se mute la Domnul, a chemat pe toți frații și le-a zis aceleași cuvinte de mai sus, pentru ascultare și pocăință. Și a adormit cu pace în Domnul, apoi s-a așezat cu cinste acolo în peșteră, unde s-a și nevoit.

Iar după adormire, a adeverit sfințenia sa prin facere de minuni. Pentru că un frate anume Vavila, fiind bolnav de șale de mulți ani, a fost dus la moaștele acestui fericit și, sărutînd trupul lui, îndată s-a vindecat. Din ceasul acela pînă la moartea sa, niciodată n-a mai bolit de șale, nici de altă boală. Deci Vavila mărturisea despre aceasta fraților (dintre care era și Sfîntul Simon, scriitorul vieții acestuia), adică, despre arătarea doctorului său, într-acest fel: "Eu, zice el, pe cînd zăceam în mare durere, a intrat deodată acest fericit Atanasie și mi-a zis: "Vino la mine și te voi vindeca!" Iar eu am vrut să-l întreb cînd și cum a venit? Dar el îndată s-a făcut nevăzut. Drept aceea, crezînd celui ce mi s-a arătat, m-am sîrguit a fi adus către dînsul și așa m-am vindecat".

De atunci, au priceput toți, că acest cuvios Atanasie este fericit și plăcut lui Dumnezeu. Cu ale cărui sfînte rugăciuni să ne învrednicim a învia și noi din moartea păcatelor și să viețuim cu plăcere de Dumnezeu în pocăință. După aceasta să dobîndim viața cea veșnică, în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă, împreună cu izvorul vieții, adică Dumnezeu Părintele, și cu făcătorul de viață Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Sofonie (3 decembrie)

Sfîntul prooroc Sofonie era din muntele Savarata, din seminția lui Simeon; tatăl său se chema Husia, unchiul său Godolia, iar strămoșii săi au fost Amoria și Ezechia. El a fost, după numele lui, văzător și cunoscător al tainelor lui Dumnezeu (precum numele lui se tîlcuiește); pentru că, avînd mintea sa totdeauna curată și îndeletnicindu-se cu gîndire către Dumnezeu, s-a învrednicit dumnezeieștilor descoperiri, cunoscînd multe taine ale lui Dumnezeu, care aveau să fie arătate în zilele cele mai de pe urmă, pentru care a grăit mai înainte împlinirea lor. El a proorocit despre dărîmarea și pustiirea Ierusalimului, despre împrăștierea iudeilor și despre venirea lui Hristos, iar după aceea, despre întoarcerea neamurilor către Hristos; apoi a murit și a fost îngropat în casa sa, așteptînd învierea cea de obște a tuturor. El avea chipul asemenea cu al Sfîntului Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, avînd barbă mică și era rotund la față.

Viața Cuviosului Părinte Ioan Tăcutul (3 decembrie)

Tăcutul cel vrednic de laude netăcute, Sfântul și cuviosul părinte Ioan s-a născut în Nicopoli din Armenia, avînd tată pe Encratie și maică pe Eftimie. El s-a născut în al patrulea an al împărăției binecredinciosului împărat Marcian, în a opta zi a lunii ianuarie și a fost luminat cu Sfîntul Botez; pentru că părinții lui erau creștini binecredincioși, care în toată Armenia erau vestiți prin mulțimea bogăției și a cinstei. Tatăl lui era voievod și mult putea la împărat, ca cel ce avea trecere la dînsul. Așa de slăvit părinte avea fericitul Ioan. Aceasta s-a spus, nu ca să-l fericim pe el și să-l lăudăm pentru numele lui cel bun, pentru că din faptele cele bune se fericesc sfinții și se proslăvesc, iar nu din neamul cel bun, ci ca să știm din ce slavă s-a pogorît în smerenie acest plăcut al lui Dumnezeu. Deci a fost crescut împreună cu frații săi, în bună petrecere și dumnezeiască Scriptură, desăvîrșit învățîndu-se.

Încă tînăr fiind, părinții lui s-au dus către Domnul, lăsînd fiilor multă avuție, care fiind împărțită între frați, fericitul Ioan, luînd partea sa, a zidit cu dînsa o biserică în numele Preacuratei și Preabinecuvîntatei Fecioare Maria, în cetatea Nicopoli. Apoi, lepădîndu-se de lume, a luat asupra sa chipul cel monahicesc în al optsprezecelea an al vîrstei sale. Deci petrecea viață călugărească lîngă acea biserică, împreună cu alți zece călugări, bine nevoindu-se. Căci în toți anii tinereții sale mare sîrguință avea de aceasta, adică pe trup să-l facă rob duhului, ca să nu fie rob al pîntecelui, nici să fie stăpînit de patimi. Și s-a făcut bărbat minunat în fapte bune, bun și iscusit povățuitor, apoi și egumen al fraților săi.

Apoi ajungînd la douăzeci și opt de ani ai vieții sale, episcopul cetății Coloniei s-a mutat către Domnul, iar cetățenii mergînd la mitropolitul Sevastiei, cereau un episcop pentru cetatea lor. Deci făcîndu-se alegere spre a se ști care ar fi vrednic de o asemenea înaintare, Ioan, egumenul Mănăstirii Nicopoli, se purta prin gurile a tot poporul, cum că este vrednic a primi scaunul episcopiei Coloniei. Dar, știind smerenia lui cea mare, cunoșteau că nu va voi a primi dregătoria episcopiei. Pentru aceea mitropolitul a trimis la dînsul ca și cum l-ar fi chemat pentru o altă trebuință. Iar după ce sfîntul a venit, l-a silit ca să fie episcop și, sfințindu-l, l-a înălțat pe scaunul Coloniei.

Luînd cîrma Bisericii, nu și-a schimbat pravila și nevoița sa cea călugărească; căci el niciodată nu-și spăla trupul său, păzindu-se cu deadinsul ca nu numai de altul să fie văzut cu trupul gol, dar nici singur pe sine să nu se vadă cîndva gol, aducîndu-și aminte de goliciunea lui Adam. De aceea nu se spăla în baie, ca nu prin spălare să-și descopere trupul său. Și toată purtarea lui de grijă era a fi plăcut lui Dumnezeu și a petrece în post și în rugăciuni și în curăția cea trupească și sufletească; adică a avea totdeauna gîndurile sale curățite și a surpa toată înălțarea ce se ridică asupra înțelegerii lui Dumnezeu; apoi a-și robi toată înțelegerea sa în ascultarea lui Hristos.

Astfel, viețuind în fapte bune, s-a făcut și altora chip de viață bună; căci, căutînd asupra lui, și alții se îndreptau și începeau a viețui în fapte bune, dintre care era Pergamie, fratele lui după trup, bărbat slăvit care avea mare cinste la împăratul Zinon și la Anastasie, care a fost după Zinon. Acela, văzînd pe fratele său, adică pe fericitul Ioan, viețuind cu sfințenie, se umilea cu sufletul și avea mare sîrguință ca să placă lui Dumnezeu. Asemenea și Teodor, nepotul lui, care a fost mai pe urmă la binecredinciosul împărat Iustinian în mare cinste, auzind de viața moșului său, cea întocmai cu a îngerilor, s-a folosit de el și a început cu toată casa sa a viețui cu plăcere de Dumnezeu. Apoi atît de îmbunătățit s-a făcut prin faptele sale cele bune, încît singur împăratul și dregătorii lui se minunau de cinstita viață și înțelegere a lui Teodor, cum și de credința lui cea dreaptă și de milostivire. Pentru că în toate acestea a sporit Teodor, avînd pildă viața cea fără de prihană a fericitului Ioan, unchiul său.

Cînd purtătorul de Dumnezeu, părintele Ioan, în al zecelea an al episcopiei, îndrepta bine Biserica lui Hristos, a luat stăpînire asupra Armeniei bărbatul surorii lui, Maria, care se numea Pazinlic. Acela, fiind îndemnat de demon, a început a tulbura și a face rău Bisericii, cea încredințată lui Ioan, pentru supărarea

fericitului, amestecându-se în lucrurile cele duhovnicești; iar pe cei ce, pentru pedeapsă, fugeau în biserică, îi scotea cu sila, nelăsând pe slujitorii și ispravnicii bisericilor a avea purtare de grijă de lucrurile bisericicești.

Fericitul Ioan de multe ori îl ruga, cu smerenie, să înceteze a se amesteca în lucrurile Bisericii și de a-i face supărare și silă. Iar el nu numai că nu-l asculta și petrecea neîndreptat, ci și mai rău se înfuria, mai ales că acum sora fericitului se dusese din viață. Pentru aceea a fost nevoit sfântul a se duce la Constantinopol, la împăratul Zinon, că îl durea inima pentru răutatea ce se făcea Bisericii. Ajungând acolo, a luat ajutor pe Eftimie, arhiepiscopul Constantinopolului, și acela i-a ajutat cu mijlocirea sa către împărat.

După acestea, fericitul Ioan, văzînd gîlceava și tulburarea lumii acesteia, a cugetat să lase episcopia și să meargă în sfînta cetate Ierusalim ca să slujească lui Dumnezeu în liniște. Deci, săvîrșind dumnezeiasca Liturghie, a slobozit pe cei ce erau împreună cu dînsul, adică preoți și clerici și s-a dus singur la malul mării, neștiind nimeni și, urcîndu-se într-o corabie, a mers către sfînta cetate a Ierusalimului; și venind în bolnița sfîntei cetăți în care era zidită casa de rugăciuni în numele Sfîntului Marelui Mucenic Gheorghe, a rămas acolo cîtăva vreme, cu unul din cei săraci. Iar el, văzînd gîlceava poporului, se mîhnea foarte, dorind un loc mai liniștit. Deci se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi ca să-i arate un loc plăcut, fără tulburare și lesnicios pentru mîntuire.

Într-o noapte, rugîndu-se el cu sîrguință pentru aceasta, a căutat în sus și a văzut că îndată s-a arătat o stea prea luminată, avînd asemănarea Crucii, care s-a apropiat de dînsul și a auzit glas din lumina stelei, zicînd: "De voiești a te mîntui, urmează razei acesteia". Iar el îndată cu bucurie a mers după dînsa și a fost dus de acea stea în lavra cea mare a Cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părintelui nostru Sava, la treizeci și opt de ani ai vieții sale, fiind atunci patriarh al Ierusalimului Salustie.

Acolo a aflat Sfîntul Ioan pe Cuviosul Sava, împreună cu o sută și patruzeci de frați locuitori ai pustiei, petrecînd în mare sărăcie trupească, dar în multă bogăție sufletească. Deci a primit Cuviosul Sava pe fericitul Ioan și l-a dat economului spre slujba monahicească, neștiind comoara darului lui Dumnezeu ce se tănuia în Ioan. Și, deși Sfîntul Sava avea darul mai înainte-vederii, Dumnezeu a tănuit înaintea lui taina aceasta, cum că Ioan este episcop, iar acum a lăsat pentru Dumnezeu episcopia sa și, ca unul din cei proști, a venit la dînsul. Nimeni să nu se minuneze de aceasta, că și cei mai înainte-văzători uneori nu văd mai înainte. Căci ei numai aceea o văd mai înainte și o proorocesc, pe care o descopere lor Dumnezeu, iar ceea ce nu le descopere, pe aceea nu o cunosc. Așa și Elisei proorocul, pentru Sumaniteanca, a zis către sluga sa: "Las-o pe ea, pentru că sufletul ei este mîhnit în dînsa și Dumnezeu a ascuns aceasta de către mine și nu m-a vestit".

Deci, fiind primit Ioan în lavră, slujea cu toată supunerea și osîrdia în toate slujbele ce i le porunca economul. În acea vreme se zidea în lavră o casă pentru străini și s-a rînduit fericitul Ioan să slujească lucrătorilor. Deci slujea lor, fierbîndu-le bucate, aducîndu-le apă, dîndu-le pietre și suferind toate ostenele de la zidire.

După doi ani de petrecere în lavră, a fost rînduit să fie primitor de străini și slujea fraților cu toată smerenia, blîndețea și dragostea. Apoi Cuviosul Sava a început a zidi o mănăstire de obște, pentru cei noi începători, ca și cei ce vor vrea să se lepede de lume, mai întîi să se îndrepteze în viața de obște și după aceea să se primească în lavră. Căci zicea sfîntul: "Precum înaintea rodului merge floarea, așa, mai înainte de viața pustnicească, să meargă viața cea de obște, ca în viața cea de obște cei noi începători, ca niște pomi răsădiți, să înflorească cu pîrga ostenelelor; iar în lavră să aducă rodirile cele desăvîrșite ale nevoițelor". Lavra Cuviosului era în pustie, iar chinovia mai aproape de lume. Deci, zidindu-se aceea, iarăși a fost rînduit fericitul Ioan ca să slujească lucrătorilor. Atunci avea două slujbe acest cuvios și iubitor de osteneală: a sluji străinilor și a aduce pe umerii săi pîine și bucate fierte și nefierte la lucrătorii ce zideau mănăstirea, pentru viața de obște, care era departe de casa de străini, mai mult decît zece stadii.

Într-o slujbă ca aceea ostenindu-se el un an și plăcînd tuturor fraților, i-a dat Cuviosul Sava o chilie liniștită, în care a locuit fericitul Ioan trei ani, petrecînd cinci zile în săptămîină acolo, neieșind și negustînd nimic în acele zile, nici fiind văzut de cineva, se îndeletnicea numai în cele către Dumnezeu, iar sîmbăta și Duminica mai înainte decît toți intra în biserică și sta într-însa cu frică și cu umilință, mai ales în vremea dumnezeieștii Liturghii. Iar din ochii lui, neîncetat ieșeau pîraie de lacrimi, încît se mirau toți frații de un dar ca acela ce era într-însul și primea hrana împreună cu frații în acele două zile.

După trei ani, fericitul Ioan a fost ales iconom și i-a ajutat Dumnezeu în toate, încît, cu ostenele lui și cu slujbele ce făcea, s-a binecuvîntat și s-a înmulțit lavra.

Deci, împlinind el bine slujba economiei, a voit Cuviosul Sava să-l facă preot, ca pe un vrednic și desăvîrșit călugăr. Și, luîndu-l, a mers cu dînsul în sfînta cetate a Ierusalimului, la patriarhul Ilie, care fusese după Salustie. Spunîndu-i viața lui Ioan cea plină de fapte bune, l-a rugat să hirotonească pe Ioan preot. Patriarhul, chemînd pe Ioan în biserică a voit să-l hirotonească. Ioan, văzînd că nu este cu putință a scăpa, a zis către sfîntul patriarh: "Preasfințite Părinte, am un cuvînt de taină către sfinția ta. Deci, poruncește-mi să-ți spun deosebi și, dacă mă vei judeca pe mine a fi vrednic de preoție, nu mă voi lepăda".

După ce l-a luat patriarhul de-o parte, Cuviosul Ioan s-a aruncat la picioarele lui Ilie, plăcutul lui Dumnezeu, jurîndu-l ca nimănui să nu spună cuvîntul pe care voiește a-l spune. Și făgăduind patriarhul că îi va păzi taina, Ioan a zis: "Eu, Părinte, am fost episcop al cetății Colonia, dar de vreme ce s-au înmulțit păcatele mele, pentru aceea am lăsat episcopia și am fugit. Deci, m-am judecat eu însumi a sluji fraților, fiind tare cu trupul, ca ei să ajute cu rugăciunile lor neputinciosului meu suflet".

Iar patriarhul Ilie auzind acestea s-a înspăimîntat și chemînd pe Cuviosul Sava, i-a zis: "Oarecare fapte ascunse mi-a spus mie Ioan, pentru care nu poate să fie preot, deci de acum să petreacă în liniște și nimeni să nu-l supere". Zicînd acestea patriarhul i-au slobozit pe ei în ale lor. Iar Cuviosul Sava s-a mîhnit foarte de aceasta și ducîndu-se din lavra cea mare, ca de treizeci de stadii, într-o peșteră, s-a aruncat pe pămînt înaintea lui Dumnezeu cu lacrimi, zicînd: "Pentru ce, Doamne, m-ai trecut cu vederea, tăinuind de către mine viața lui Ioan și m-am înșelat, socotindu-l pe el a fi vrednic de preoție? Deci acum, Doamne, să-mi spui cele despre dînsul, pentru că este mîhnit sufletul meu pînă la moarte. Căci vasul pe care eu l-am socotit a fi ales, sfînt și de trebuință și vrednic a primi dumnezeiescul mir, înaintea mării Tale este netrebnic și nevrednic".

Într-o rugăciune ca aceea și în lacrimi petrecînd Cuviosul Sava toată noaptea, i s-a arătat îngerul Domnului, zicînd: "Nu este Ioan vas netrebnic, ci este vas ales; dar cel ce este episcop, nu poate să se facă preot". Acestea zicînd îngerul, s-a făcut nevăzut. Iar Cuviosul Sava a alergat cu bucurie în chilia lui Ioan și, îmbrățișîndu-l, a zis: "O, părinte Ioane, tu ai tănuit înaintea mea darul lui Dumnezeu care este în tine, iar Dumnezeu mi l-a descoperit". Atunci Ioan a zis: "Mă mîhnesc, părinte, căci am vrut ca nimeni să nu știe taina aceasta, iar voi v-ați înștiințat de dînsa; deci eu nu voi să mai viețuiesc în părțile acestea". Iar Sava s-a jurat lui că nu va spune nimănui taina. Deci din acea vreme fericitul Ioan, liniștindu-se, ședea în chilie și nu se ducea la biserică, nici nu vorbea cu cineva și nimeni nu mergea la dînsul, fără numai unul singur, ascultătorul care îi slujea. Ci, închizîndu-se singur în chilie, ieșea numai o dată într-un an, cînd se făcea praznicul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, întru al cărei nume era zidită biserica din lavră. Iar cînd patriarhul Ilie venea la praznic în lavră, atunci ieșea Ioan din chilia sa, ca să se închine patriarhului; căci patriarhul iubea foarte mult pe Ioan și îl cinstea pentru smerenia lui.

Săvîrșindu-se patru ani ai liniștirii lui Ioan, cuviosul părinte Sava s-a dus în părțile Schitopolei și a zăbovit acolo mult. Iar fericitul Ioan, dorind o viață mai deosebită, pustnicească, s-a dus în pustia ce se chema Ruva, într-al cincizecilea an de la nașterea sa. Și a petrecut în pustia aceea nouă ani, hrănindu-se cu buruienile ce se cheamă melagrie, care cresc prin pustia aceea. Iar la începutul sălășluirii a rătăcit prin rîpi și prăpăstii, încît nu afla peștera sa și, slăbind de osteneala căii, a căzut. Apoi deodată a fost luat în sus de o putere dumnezeiască nevăzută, precum odată proorocul Avacum, și a fost dus în peștera sa. După

cîtăva vreme, cercînd cuviosul cărările pustiei aceleia, a cunoscut locul acela în care rătăcise, fiind depărtat de la peștera lui ca de cinci stadii.

După aceea a venit la dînsul un frate și a viețuit împreună cu dînsul puțină vreme. Iar într-un an, apropiindu-se praznicul Paștelui, a zis fratele către stareț: "Părinte, să mergem în lavră ca să prăznuim ziua Paștelui și apoi iarăși ne vom întoarce. Căci iată, la un praznic ca acesta nu avem aici nimic de mîncat, afară de aceste melagrii". Iar Sfîntul Ioan nu a voit să meargă, deoarece Cuviosul Sava încă nu se întorsese în lavră din părțile Schitopolei. Iar către fratele ce-l ruga pe el a zis: "Să nu ne ducem de aici, frate, ci să credem că Cel ce a hrănit șase sute de mii de popor israilitean în pustie patruzeci de ani, Acela și pe noi ne va hrăni aici și la praznicul Paștelui ne va trimite nu numai cele de trebuință, ci și de prisos, pentru că grăiește în Scriptură: *Nu te voi lăsa pe tine, nici nu mă voi depărta de la tine.* În Evangheliile deasemenea, grăiește, zicînd: *Nu vă îngrijiți, zicînd ce vom mânca sau ce vom bea? Că știe Tatăl vostru Cel ceresc, că vă trebuie acestea toate. Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă.* Deci rabdă, fiule și călătorește pe calea cea cu nevoi. Pentru că odihna și moleșirea trupului de aici naște munca cea veșnică, iar omorîrea trupului gătește odihna nesfîrșită".

Niște cuvinte ca acestea ale cuviosului neascultîndu-le fratele, a lăsat pe părinte și s-a dus în lavră. Deci, ducîndu-se, fratele a venit la cuviosul un om necunoscut, avînd un catîr încărcat cu multe bunătăți: pîini curate și calde, untdelemn, brînză proaspătă, ouă, o vadră de mied (vin de miere) și pe toate acestea, omul care venise, le-a pus înaintea părintelui, apoi îndată s-a dus. Iar cuviosul, vîzînd cercetarea lui Dumnezeu, cu bucurie a mulțumit Lui. Apoi fratele, mergînd spre lavră, a rătăcit în cale și, umblînd trei zile prin pustietăți neștrăbătute și prin locuri neumblate, s-a ostenit foarte, încît abia a găsit iarăși peștera cuviosului, flămînd, însetat și slăbit de osteneala căii. Dar, vîzînd atîtea bucate și băuturi trimise cuviosului de Dumnezeu pentru praznic, s-a minunat și se rușina a căuta în fața sfîntului, pentru împruștinarea necredinței sale. Apoi, căzînd la picioarele bătrînului, își ceru iertare. Iar sfîntul, iertîndu-l, i-a zis: "Cu adevărat, să știi, frate, că Dumnezeu în pustie poate să pregătească masa robilor Săi".

În acea vreme Alamundar, domnul saracinilor care era sub stăpînirea perșilor, a năvălit cu mare mînie asupra Arabiei și a Palestinei, ucigînd și robind popoarele. Atunci, mulțime de barbari s-au împrăștiat prin pustia aceea și s-a vestit prin mănăstiri să se păzească cu dinadinsul de năvălirea barbarilor. Deci, părinții lavrei celei mari au trimis la acest cuvios Ioan Tăcutul, vestindu-l despre barbari și sfătuiindu-l să se întoarcă în lavră primindu-și chilia ca să petreacă într-însa. Iar fericitul Ioan n-a vrut să-și lase peștera sa liniștită din pustie, deși se cam temea de barbari. Însă zicea în sine: "*Domnul este sprijinitorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa?* Și dacă nu mă va sprijini pe mine Domnul și nu mă va îngriji, apoi pentru ce mai viețuiesc?". Așa, avînd ocrotitor pe cel Preaînalt, a petrecut în locul său fără îndoială. Iar Dumnezeu, Care se îngrijește totdeauna de robii Săi și-i păzește în toate căile lor, vrînd să păzească întreg și fără temere pe plăcutul său, i-a trimis ca strajă un leu mare și înfricoșat, care nedepărtat îl străjuia pe el ziua și noaptea. Și de cîte ori barbarii năvăleau asupra sfîntului, totdeauna leul acela cu furia sa cea cumplită, pornindu-se asupra lor, îi rănea și-i izgonea. Iar fericitul Ioan, vîzînd acestea, mulțumea lui Dumnezeu că n-a lăsat toiagul păcătoșilor peste soarta dreptilor.

După aceasta, întorcîndu-se Cuviosul Sava în țara sa, a venit la fericitul Ioan în pustie și a zis către dînsul: "Iată, Domnul te-a păzit pe tine de năvălirea barbarilor, dîndu-ți strajă simțitoare. Deci fă și tu ceea ce este lucru omenesc; sculîndu-te fugi, precum au făcut și alți părinți pustnici". Cu acestea și cu mai multe cuvinte sfătuiindu-l cuviosul, l-a scos din pustie și aducîndu-l în țara cea mare, i-a dat lui chilie; și iarăși a început fericitul Ioan a viețui în lavră, la cincizeci și șase de ani de la nașterea sa, neștiind nimeni taina lui, cum că era episcop, afară de preasfîntitul patriarh Ilie și de Cuviosul Sava, dar și aceia tănuiau.

Trecînd multă vreme, Dumnezeu a binevoit a descoperi taina aceea tuturor fraților, în acest chip. Un bărbat oarecare din părțile Asiei, cu numele Aterie, cinstit cu dregătoria arhiepiscopiei, venind în Ierusalim, s-a închinat lemnului Crucii Domnului, cea de viață făcătoare și sfîntelor locuri și mult aur și argint împărțea săracilor și mănăstirilor. Apoi a ieșit din sfînta cetate, sîrguindu-se a se întoarce la moșia sa. Deci, suindu-se în corabie și pornind puțin, s-a ridicat un vînt potrivnic pe mare, pentru care pricină a fost nevoit a se întoarce în Ascalon, unde a rămas două zile. Cînd a vrut iarăși să plece, i s-a arătat în

somn îngerul Domnului, zicînd: "Nu se cuvine ție a pleca la moșia ta, pînă nu te vei întoarce în sfînta cetate și vei merge în țara avei Sava; că acolo vei afla pe avva Ioan Tăcutul, bărbat drept și plin de fapte bune, care a fost episcop și pentru Dumnezeu toate le-a trecut cu vederea, smerindu-se cu sărăcia cea de bunăvoie și cu ascultarea".

Deșteptîndu-se din somn Aterie, s-a întors în Ierusalim și, venind în țara Cuviosului Sava a întrebato despre Ioan Tăcutul; apoi înștiințîndu-se de chilia lui, a venit la dînsul și a petrecut acolo două zile, rugîndu-l și jurîndu-l cu numele lui Dumnezeu, ca să-i spună neamul său, moșia și episcopia. Iar el, văzînd bunăvoința lui Dumnezeu pentru aceea, i-a spus toate cu de-amănuntul. Din acea vreme s-a făcut înștiințare prin toată lavra, că Ioan Tăcutul este episcop. Și toți s-au mirat văzîndu-l pe el atît de smerit.

După aceasta, cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Părintele Sava s-a mutat către Domnul în ziua a cincea a lunii decembrie la șaptezeci de ani ai vieții lui Ioan. Dar Ioan nu s-a întîmplat a fi la despărțirea sufletului de trup a Cuviosului Sava; pentru aceea foarte s-a mîhnit cu duhul și se tînguia pentru despărțirea lui. Apoi i s-a arătat în vedenie Cuviosul Sava, zicînd: "Nu te mîhni pentru plecarea mea, părinte Ioane, pentru că deși m-am despărțit cu trupul de tine, însă cu duhul sînt împreună cu tine".

Iar Ioan a zis: "Roagă pe Domnul, părinte, ca să mă ia și pe mine cu tine". Răspuns-a Sava: "Nu se poate aceasta acum, că are să vină mare ispită asupra lavrei și vrea Dumnezeu a te avea pe tine în trup, spre mîngîierea și întărirea acelor care vor să lupte bine împotriva ereticilor, pentru credința cea dreaptă". Acestea auzind fericitul Ioan, și-a venit întru sine și se bucura cu duhul pentru vedenia și pentru vorbirea ce avusese cu Cuviosul Sava; dar se mîhnea cu inima pentru ispita ce avea să vie. Apoi i-a venit dorința a vedea cum se desparte sufletul de trup. Pentru care pricină, cînd s-a rugat lui Dumnezeu, a fost răpit cu mintea în Sfîntul Betleem și a văzut murind, lîngă biserica care era acolo, un bărbat străin al cărui suflet se lua de îngeri către cer, cu cîntări dulci. Aceasta văzînd-o cu ochii minții, fericitul Ioan s-a sculat și s-a dus la Betleem și a aflat trupul bărbatului celui răposat lîngă biserică, precum a văzut în vedenie - că în acel ceas murise în care îl văzuse Ioan - șezînd în chilie, sufletul lui luat de îngeri în cer cu cîntări. Deci, cuprinzînd moaștele lui, le-a sărutat cu dragoste. Apoi, în același loc le-a îngropat cu cinste și s-a întors la chilia sa.

Doi ucenici ai fericitului Ioan, anume Teodor și Ioan, au povestit lui Chiril monahul, scriitorul vieții acestuia, zicînd: "După răposarea Cuviosului Sava am fost trimiși de părintele nostru în Liviada, pentru oarecare trebuință și trecînd Iordanul, ne-au întîmpinat pe noi oarecine, zicînd: Păziți-vă că este un leu înaintea voastră! Iar noi, cugetînd, am zis: Puternic este Dumnezeu, să ne păzească cu rugăciunile părintelui nostru, pentru că după porunca lui călătorim. Acestea zicînd, am mers și îndată am văzut venind împotriva noastră un leu înfricoșat. Deci ne-am înspăimîntat foarte, încît lipsind din noi puterea n-am putut fugi, ci am rămas ca niște morți. Și iată deodată s-a arătat între noi părintele nostru, Cuviosul Ioan, poruncindu-ne să nu ne temem. Atunci leul, ca și cum ar fi fost lovit cu biciul și izgonit, a fugit de la noi, iar părintele s-a făcut nevăzut. Deci noi, răsuflînd ușurați, ne-am văzut de cale și am rămas nevătămați. Apoi, săvîrșind ascultarea care se poruncise nouă, cînd ne-am întors la părintele, el a căutat spre noi și a zis: "Vedeți, fiilor, că m-am aflat împreună cu voi la trebuință; dar și aici mult am rugat pe Dumnezeu pentru voi și a făcut cu voi mila Sa".

Aceasta s-a povestit lui Nirim, de către un ucenic al lui Ioan, cum că acest mare pustnic, mulți ani s-a hrănit numai cu pîine, iar în loc de sare obișnuia cenușă, așa încît își mîncea pîinea sa cu cenușă. Iar odată, uitînd să-și închidă fereastra chiliei, în vremea mesei sale, s-a aplecat ucenicul și l-a văzut mîncînd pîine cu cenușă; deci s-a mîhnit starețul că s-a văzut o postire ca aceea a lui, iar ucenicul vrînd să-l mîngîie a zis: Nu numai tu faci aceasta, părinte, ci mulți părinți ai lavrei acesteia împlinesc scriptura care zice: *Cenușă ca pîinea am mîncat*. Și așa a mîngîiat pe stareț.

În acea vreme s-a scornit eresul lui Origen și, mulți înșelîndu-se cu dînsul, se tulbura Biserica lui Dumnezeu. Iar alții, tare împotrivindu-se eresului, aveau ajutor pe acest cuvios Ioan Tăcutul, care atunci netăcînd, ci, luptîndu-se cu tăria cuvîntului ce era ca o sabie împotriva ereticilor, tăia și strica învățăturile cele hulitoare ale lui Origen. Această ispită, ce era să vină asupra Bisericii, a fost proorocită lui Ioan în

vedenie de Cuviosul Sava; pentru că nu puțină prigoană a fost asupra ei de la eretici, încît mulți din părinții cei nevoitori, vătămîndu-se cu învățăturile cele ereticești, se îndoiau și se clăteau cu mintea. Pentru aceasta a binevoit Dumnezeu a avea în lavra aceea pe Ioan în trup, spre mîngîierea celor slabi cu sufletul și spre întărirea celor neputincioși.

Într-acea vreme a venit la dînsul de la mitropolia Schitopolei Chiril, care a fost mai pe urmă scriitorul vieții lui. Acesta singur povestește așa: Vrînd să ies din casa mea, ca să mă duc în sfînta cetate a Ierusalimului și acolo într-o mănăstire oarecare să primesc viața călugărească, mi-a poruncit iubitoarea de Hristos, maica mea, ca din cele ce vor fi pentru mîntuirea sufletului, nimic să nu încep a face decît numai cu sfatul și porunca fericitului Ioan, ca nu cumva să cad în eresul lui Origen, la începutul stării mele.

Deci, ajungînd la Ierusalim, am venit în lavra Sfîntului Sava și m-am închinat vrednicului de fericire Ioan; apoi descoperindu-i tot gîndul meu, ceream de la dînsul un sfat folositor. Iar el mi-a zis mie: "De voiești a te mîntui, să mergi în mănăstirea marelui Eftimie". Iar eu, plecînd de la dînsul ca un tînăr și fără de minte, n-am ascultat porunca lui, ci, mergînd la Iordan, am intrat în mănăstirea ce se zice a Rundinitei. Și nu numai că mi-a fost drumul rău, ci și în boală mare am căzut și am fost cuprins de mîhnire, că eram străin și neputincios cu trupul. Apoi mi s-a arătat în vis Cuviosul Ioan, zicîndu-mi: "De vreme ce nu m-ai ascultat, pentru aceea ai fost pedepsit cu boala aceasta. Deci acum, sculîndu-te, mergi în Ierihon, și acolo în casa de străini a lui avva Eftimie, vei afla pe un oarecare călugăr bătrîn. Să-i urmezi aceluia în mănăstirea lui Eftimie și te vei mîntui". Iar eu deșteptîndu-mă din somn m-am simțit sănătos cu tot trupul. Apoi m-am dus la Ierihon, după porunca sfîntului părinte și am aflat, precum mi-a zis, pe un călugăr bătrîn, cinstit și cu bună pricepere; acela m-a dus în mănăstirea marelui Eftimie și m-am sălășluit într-însa. Adeseori veneam în lavra Sfîntului Sava la Cuviosul Ioan și mare folos sufletesc primeam de la dînsul.

Odată eram tulburat și îngreuiat de gînduri satanicești, pe care mărturisindu-le cuviosului, îndată am dobîndit ușurare cu sfintele lui rugăciuni și s-a întors pacea în inima mea. Aceasta singur a spus-o Chiril monahul. Acesta este Chiril acela care a fost trimis de Cuviosul Ioan în lavra Suchiei, cu cărți la Cuviosul Chiriac pustnicul, precum se scrie în viața lui.

Odată, șezînd Chiriac lîngă fereastra chiliei Cuviosului Ioan, a venit un om cu numele de Gheorghe, aducînd pe fiul său muncit de diavol pe care, punîndu-l lîngă fereastră, omul s-a dus. Iar pruncul plîngînd, l-a cunoscut pe el Sfîntul Ioan că are duh necurat. Deci, făcîndu-i-se milă de dînsul, a făcut rugăciune și l-a uns pe el cu untdelemn sfințit și îndată a ieșit din copil duhul cel necurat și s-a făcut sănătos din ceasul acela. Iar avva Evstatie, bărbatul cel credincios și binecuvîntat, care, după Serghie, a primit peștera Cuviosului Sava, spunea aceasta: "A năvălit odinioară, zicea el, asupra mea duhul hulii și mă tulburau foarte gîndurile rele asupra lui Dumnezeu și asupra celor dumnezeiești și eram foarte mîhnit. Apoi am venit la fericitul Ioan Tăcutul și, spunîndu-i nevoia mea, căutam ajutor de la sfintele lui rugăciuni. Iar el, sculîndu-se, s-a rugat pentru mine lui Dumnezeu. Apoi a zis către mine: "Bine este cuvîntat Dumnezeu, că de acum nu se va mai apropia de tine gîndul hulii". Și așa a fost precum mi-a zis bătrînul, că dintr-acea vreme n-am mai simțit în mine gîndul hulii niciodată".

O femeie de neam din Capadochia, cu numele Raina, diaconiță la sfînta biserică din Constantinopol, a venit la Ierusalim, avînd cu sine pe nepotul său, care era în dregătorie. Acesta, în adevăr, era bărbat cu fapte bune, dar nu se unea cu sfînta sobornicească Biserică, de vreme ce se ținea de credința cea rea a lui Sevir. Iar acea binecredincioasă diaconiță punea multă sîrguință ca să-l întoarcă pe el către buna credință și să-l unească cu Sfînta Biserică. Pentru aceea pe fiecare din sfinți îi ruga să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul. Deci, auzind de Sfîntul Ioan, a dorit ca și acestuia să i se închine. Dacă s-a înștiințat că nu intră în lavră parte femeiască, a chemat pe Teodor, ucenicul lui Ioan, și l-a rugat ca să ia pe omul care a venit cu ea și să-l ducă la sfîntul bătrîn, pentru că credea căci cu rugăciunile lui va întoarce Dumnezeu inima cea împietrită a celui rău credincios și-l va face vrednic împărtășirii cu soborniceasca Biserică. Deci, luînd Teodor pe bărbatul cel întunecat cu eresul, a venit cu dînsul la bătrîn și s-a închinat după obicei. Iar cînd a zis ucenicul "Binecuvîntează-ne pe noi, părinte!" bătrînul a zis ucenicului: "Pe tine te binecuvîntez, iar acesta care a venit cu tine nu este binecuvîntat". Iar ucenicul a zis: "Nu așa părinte, ci pe

amîndoi să ne binecuvîntezi". Răspuns-a bătrînul: "Cu adevărat pe celălalt nu-l voi binecuvînta, pînă cînd nu se va lepăda de cugetarea cea rea ereticească și va făgădui că se va uni cu Biserica cea sobornicească". Acestea auzind cel răucredincios, s-a mirat de darul bătrînului cel mai înainte-văzător și prin acea minune schimbîndu-se, a făgăduit cu adevărat că se va împărtăși cu cei dreptcredincioși. Atunci l-a binecuvîntat pe el bătrînul și cu învățăturile sale cele de Dumnezeu insuflate, luînd din inima lui toată îndoiala, l-a împărtășit cu preacuratele Taine; și așa, făcîndu-l dreptcredincios, l-a liberat cu pace.

De aceasta înștiințîndu-se binecredincioasa diaconița Raina, mai multă dorință avea să vadă cu ochii săi pe sfîntul bătrîn și s-a gîndit să se îmbrace în haine bărbătești și să vină la dînsul în lavră, ca să-și mărturisească gîndurile sale. Iar bătrînul, înștiințîndu-se prin înger de acel gînd al ei, a trimis la dînsa, zicînd: "Să știi că deși vei veni la mine precum ai gîndit, însă nu mă vei vedea; deci nu te osteni și rămîi la locul unde ești acum, căci eu mă voi arăta ție în vis și voi asculta cele ce vrei să-mi spui și îți voi spune și eu cele ce-mi va da Dumnezeu a-ți grăi". Iar diaconița, auzind acestea, s-a înspăimîntat de vederea mai înainte a Cuviosului Ioan, căci de departe vedea gîndurile omenești și a petrecut la un loc, așteptînd arătarea lui.

Într-o noapte, dormind, i s-a arătat cuviosul în vis, zicînd: "Iată Dumnezeu m-a trimis la tine; spune-mi ce voiești?" Iar ea a mărturisit gîndurile sale și a primit de la dînsul vindecarea ce dorea. Și învățînd-o cuviosul, s-a făcut nevăzut; iar femeia, deșteptîndu-se din somn, a dat mulțumire lui Dumnezeu.

Locul unde era chilia cuviosului era pietros și uscat și nu era cu puțință a crește acolo nici copaci, nici buruieni, pentru asprimea locului, care nu avea nici o umezeală. Iar cuviosul, luînd odată o sămînță de smochin, a zis către ucenicii săi, Teodor și Ioan: "Ascultați-mă pe mine, fiilor. De va da Dumnezeu dar acestei semințe, ca să crească pe această piatră vîrtoasă și va odrăsli stîlpări și va face roade, apoi să știți că-mi va dărui Dumnezeu loc de odihnă în împărăția cerului!" Acestea zicînd, a semănat sămînța aceea pe piatră, aproape de chilia sa. Iar Dumnezeu care a odrăslit toiagul lui Aaron cel uscat, El a dat umezeală și pietrei celei vîrtoase și seminței de smochin răsădite, ca să arate ce dar are de la El credincioasa Lui slugă. Deci, odrăslind smochinul din piatră și crescînd cîte puțin, a ajuns pînă la acoperișul chiliei, apoi toată chilia a acoperit-o cu ramurile sale. Și după o vreme a adus și roadă, trei smochine, pe care, luîndu-le bătrînul, cu lacrimi a mulțumit lui Dumnezeu și, sărutîndu-le, le-a mîncat împreună cu ucenicii. Apoi, după ce a mîncat smochinele acelea, a început a se pregăti de moarte, fiind acum întru adînci bătrîneți. El viețuind toți anii vieții sale o sută patru, a adormit întru Domnul, Mîntuitorul nostru, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Cuviosul Părinte Sava (3 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Sava din tinerețile sale a iubit pe Hristos, iar lumea a urît-o. El, mergînd la Cuviosul Serghie, a luat chip îngeresc și bine s-a nevoit, plăcînd lui Dumnezeu, cu postul, cu privegherea, cu rugăciunile, cu smerita cugetare și cu toate faptele cele bune, dorind ca să primească de la Domnul bunătățile cele cerești. Multe ispite a răbdat de la demoni, pe care i-a biruit cu ajutorul Celui Preaînalt și a împărășit peste patimi. Apoi cu povățuirea învățătorului său, marele Serghie, s-a dus din locașul Sfintei Treimi și s-a sălășluit în pustie. Acolo viețuia în munții ce se numeau Storoji, în sus pe rîul Moscova, aproape de Zvenigrad ca de o stadie de loc, iar de la împărăteasca cetate a Moscovei, ca patruzeci de stadii depărtate, unde sfîntul petrecea bine viața călugărească în liniște, răbdînd frigul nopții și purtînd greutatea zădufului zilei.

Pentru viața lui cea plină de fapte bune, au început a veni la sfînt din multe locuri, monahi, oameni și mireni mulți, vrînd a viețui lîngă dînsul și a se folosi de el. Iar sfîntul, primind pe toți cu dragoste, se făcea lor chip de smerenie întru ostenele cele călugărești, scofînd apă și ducînd-o pe umerii săi. Și alte

lucruri de trebuință singur făcea, ca să învețe pe frați a nu se lenevi și a nu-și pierde zilele în nelucrare, adică în lenevire, care este pricinuitoare a toată răutatea.

După aceasta a venit la fericitul părintele nostru Sava un oarecare domn iubitor de Hristos, pe care l-a rugat să le zidească în locul acela o mănăstire. Acela a dat sfântului aur destul, spre zidire; și apoi sfântul, împlinind rugămintea aceluia domn, s-a apucat și a ridicat o biserică Preacuratei Maicii lui Hristos, în cinstea slăvitei nașterii Sale. Deci a făcut mănăstire foarte frumoasă și mare pentru petrecerea călugărilor cea de suflet mîntuitoare, în care bine a păscut turma cea adunată întru Hristos, scoțînd-o la pășunea cea duhovnicească. Fiind și el asemenea viețuitor ca dumnezeiescul Serghie, multe fapte bune a isprăvit întru Hristos.

Ajungînd apoi întru adînci bătrîneți, a căzut în neputință trupească și zăcînd puțin, a chemat pe frați și i-a învățat pe ei din dumnezeieștile Scripturi, ca să-și păzească curăția cea trupească, să aibă iubire de frați, să se împodobească cu smerenie și să se nevoiască în post și în rugăciune. Apoi el le-a pus în locul său egumen pe unul din ucenicii săi și a poruncit tuturor fraților să petreacă în ascultare și în supunerea egumenului. Iar la sfîrșit, dînd tuturor pacea și sărutarea cea mai de pe urmă, întru bună mărturisire, și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu, în ziua a treia a lunii decembrie, bineplăcînd în toate stăpînului său Hristos.

Auzind despre moartea sfîntului, domnii și toți boierii și cei ce viețuiau primprejur, cum și toți iubitorii de Hristos, cetățenii din Zvenigrad, alergară cu mare dragoste la îngroparea părintelui, aducînd pe bolnavii lor. Petrecîndu-l cu cîntările de psalmi cele de îngropare, l-au pus cu cinste în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, cea zidită de dînsul, în partea din dreapta. Cinstitele lui moaște izvorăsc pînă în ziua de azi multe feluri de vindecări, celor ce vin cu credință, întru slava lui Hristos, Dumnezeului nostru, care face minuni preaslăvite prin plăcuții Săi și după moartea lor.

Iată cîteva din minunile Cuviosului Sava.

Mulți ani trecînd după moartea cuviosului, egumenul mănăstirii aceleia, cu numele Dionisie, într-o noapte după obișnuita sa pravilă, culcîndu-se să se odihnească după osteneală, i s-a arătat un monah cinstit, cu bun chip și cu căruntețe împodobit, pe care l-a auzit, spunînd: "Dionisie, sculîndu-te degrabă, zugrăvește chipul meu pe icoană". Iar Dionisie l-a întrebat pe el: "Cine ești tu, părinte, și cum este numele tău?" Iar bătrînul cel cu bunăcuviință a răspuns: "Eu sînt Sava, începătorul locului acestuia". Iar Dionisie, deșteptîndu-se din somn, a chemat pe un bătrîn oarecare cu numele de Avacum, care era unul din ucenicii Cuviosului Sava, și l-a întrebat cum era chipul fericitului Sava; iar Avacum a început a-i spune chipul, asemănarea și mărimea staturii părintelui și învățătorului său. Atunci a zis egumenul către dînsul: "Adevărat este, frate, căci cu acest chip mi s-a arătat mie Cuviosul Sava în această noapte și mi-a poruncit ca să-l zugrăvesc pe icoană". Deci, grăbindu-se egumenul, a zugrăvit frumos chipul sfîntului, căci însuși el era pictor. Și dintru acea vreme a început a se face minuni și vindecări, la mormîntul Cuviosului Sava.

Un om îndrăcit, cu numele Iuda, a fost adus în locașul cuviosului, pentru care, cînd se săvîrșea cîntarea de rugăciune a strigat: "Amar mie, că pier!" Din acel ceas s-a făcut sănătos. Apoi, celor ce-l întrebau care este pricina strigării lui, zicea: "Am văzut deasupra mormîntului Cuviosului Sava un bătrîn cu bunăvoință, ținînd o Cruce și umbrindu-mă cu dînsa; iar din Cruce a ieșit o văpaie mare și peste tot m-a ars; pentru aceea am strigat, iar cu focul acela a fost izgonit din mine duhul cel necurat".

Frații locașului aceleia odinioară au cîrțit asupra egumenului Dionisie și, născocind multe minciuni și clevetiri asupra lui, l-au pîrît stăpînitorului, marelui domn Ioan. Iar stăpînitorul, crezînd clevetirea lor, a poruncit degrabă să aducă pe egumen înaintea sa. Atunci egumenul fiind în mare mîhnire, i s-a arătat noaptea în somn fericitul Sava, zicînd: "Pentru ce te mîhnești, frate? Mergi neîndoindu-te și grăiește cu îndrăzneală, căci Domnul va fi cu tine, ajutîndu-ți". Asemenea s-a arătat și unora din cei ce cîrteau, zicîndu-le: "Pentru aceasta ați ieșit din lume? Și așa ați voit a vă săvîrși nevoiața vieții voastre celei monahicești? Voi cîrțiți, iar egumenul se roagă pentru voi cu lacrimi. Cine va birui cîrtirea voastră sau

rugăciunile părintelui vostru?" Deci, stînd egumenul și frații înaintea stăpînitorului, s-au rușinat clevetitorii iar egumenul a fost întors cu cinste la mănăstirea sa.

Un călugăr oarecare din aceeași mănăstire era bolnav de ochi de multă vreme, încît nu putea să vadă nicidecum lumina. Deci, fratele acela într-o zi apropiindu-se de mormîntul sfîntului, a căzut cu lacrimi cerînd tămăduire și a șters ochii săi cu acoperămîntul care era deasupra mormîntului. Văzînd un frate din cei ce stau acolo, l-a defăimat, zicînd: "Nu vindecare vei dobîndi, ci mai mult îți vei umple ochii cu praf". Dar acela, atingîndu-se cu credință de mormîntul sfîntului, a dobîndit vindecarea ochilor săi celor vătămați. Iar fratele cel ce defăima îndată a fost lovit cu orbire năpraznică și a auzit un glas, zicînd către dînsul: "Ai aflat ceea ce ai căutat, ca prin tine și alții să se învețe a nu lua în rîs și a huli minunile ce se fac de plăcutul lui Dumnezeu". Atunci cel ce orbise, căzînd cu mare frică și cu tînguire la mormîntul Sfîntului Sava, își ceru iertare, care a dobîndit-o, însă nu degrabă, ci după multe rugăciuni cu lacrimi și pocăință.

Odată au venit tîlharii, noaptea, în mănăstirea acestui sfînt, ca să prade biserica Preacuratei Maicii lui Dumnezeu și, cînd s-au pornit spre fereastra ce este deasupra mormîntului cuviosului părinte, s-a arătat lor un munte mare pe care nu le era cu puțină niciodată a se sui pe dînsul. Apoi a căzut peste dînșii frică și cutremur și s-au dus rușinați. Aceasta singuri tîlharii aceia au mărturisit mai pe urmă, venind cu pocăință în mănăstire și bineviețuind în pocăință.

Altădată a venit în mănăstirea aceea un boier oarecare cu numele Ioan și cu porecla Irtișeb, aducînd pe pat un fiu al său bolnav, anume Gheorghe, care de multă boală nu putea acum nici să grăiască. Iar călugării, făcînd pentru dînsul cîntare de rugăciune, au turnat în gura bolnavului must mănăstiresc și îndată bolnavul a început a grăi; apoi, vindecîndu-se boala sa, a mîncat pîine de la masa călugărilor și s-a făcut sănătos. Iar tatăl său, Ioan, bucurîndu-se foarte mult pentru tămăduirea fiului său, mare mulțumire a dat lui Dumnezeu și plăcutului său, Sfîntul Sava. Apoi, ca și cum ar grăi cu un om viu, grăia cu cuviosul, zicînd: "O, cuvioase părinte, am în casa mea slugi și slujnice cuprinși de felurite boli; deci, cred că, de vei voi, poți și pe aceia a-i tămădui". Și, cerînd de la egumen puțin cvas (suc de fructe), s-a întors la casa sa, împreună cu fiul său cel vindecat. După ce a ajuns acasă, a poruncit să aducă la sine pe una din roabele sale, cu numele Irina, care era oarbă și mută și a turnat în urechile ei cvas din care adusese din mănăstirea cuviosului Sava; de asemenea a uns și ochii ei cei orbi și îndată a văzut Irina și a auzit bine cu urechile. Atunci toți s-au minunat cu spaimă de măririle lui Dumnezeu. Așijderea, chemînd pe o slugă a sa, cu numele de Artemie, care era surd de șapte ani, i-a turnat din același cvas în urechile lui și acela s-a tămăduit. Apoi a adus și pe o fecioară oarbă cu numele Chiliohia și aceea prin ungerea cu cvas a văzut. Însă nu cvasul făcea niște minuni ca acelea, ci binecuvîntarea și rugăciunile Cuviosului Sava și credința cea mare a lui Ioan. După cîtăva vreme însuși Ioan îmbolnăvindu-se, același fel de doctorie a folosit și a dobîndit vindecare.

Egumenul mănăstirii aceleia, cu numele Misail, căzînd într-o boală grea, se deznădăjdui de viața sa și era aproape de moarte. Iar odată, ecleziarhul mănăstirii aceleia, cu numele Gurie, vrînd să tragă clopotul pentru Utrenie, mergea către clopot. Și, cînd a fost în dreptul ușilor bisericii, l-a întîmpinat un bătrîn cu bunăcuviință și a început a-l întreba: "Cum se află cu sănătatea egumenul vostru?" Iar Gurie i-a spus despre boala lui. Dar bătrînul cel cu bunăcuviință i-a zis: "Mergi și îi zi lui ca să cheme în ajutor pe Preasfînta Născătoare de Dumnezeu și pe începătorul locului acestuia, pe bătrînul Sava și va redobîndi sănătatea. Iar tu, frate, deschide-mi ușile bisericii ca să intru într-însa. Iar Gurie s-a îndoit și n-a vrut să deschidă mai înainte de a trage clopotul și a îndrăznit a-l întreba pe el cine și de unde este? Iar bătrînul care se arătase, nezicînd nimic mai mult, a mers către ușile bisericii și îndată s-au deschis singure și a intrat înăuntru bătrînul. Atunci Gurie, întorcîndu-se cu frică în chilie, la tovarășul său, a început a-l defăima pe el, zicînd: "Pentru ce n-ai încuiat ușile bisericii? Că iată, am văzut că a intrat un bătrîn necunoscut în biserică, prin ușile deschise". Iar tovarășul lui îi spunea cu jurămînt cum că de cu seară a încuiat ușile. Deci, aprinzînd lumînarea, a alergat la biserică și a aflat ușile închise și încuiate cu toată întăritura, precum făcuse de cu seară tovarășul lui Gurie. Iar după Utrenie, Gurie spuse tuturor ceea ce văzuse și auzise și, toți ziceau că, bătrînul care s-a arătat, a fost sigur Cuviosul Sava. Iar egumenul auzind aceasta a poruncit să-l ducă la mormîntul cuviosului și rugîndu-se cu sîrguință pentru tămăduirea sa, a dobîndit sănătate cu rugăciunile Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu și ale Cuviosului Sava.

Și alte multe minuni și tămăduiri se săvârșeau la mormîntul plăcutului lui Dumnezeu unde și acum se săvârșesc la cei ce aleargă cu credință, cu darul lui Dumnezeu și rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale Cuviosului Sava, pe care și noi îl rugăm ca și durerile noastre cele sufletești și trupești, să le vindece cu rugăciunile sale fierbinți, către Hristos Domnul Dumnezeuul nostru, Căruia se cuvine slavă în veci. Amin.

Cuviosul Teodul (3 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Teodul s-a născut în Cipru, pe vremea împăratului Maximian. De tînăr s-a lepădat de lume. Pentru marea lui nevoiță pustnicească și pentru smerenia lui, i s-a luminat sufletul și a fost învrednicit cu darul de a vedea mai dinainte gîndurile celor ce se apropiau de el.

Prefăcîndu-se nebun, pe mulți îi muștra și îi făcea să se pocăiască. Astfel, ducîndu-și viața și mîntuind pe mulți, a bineplăcut lui Dumnezeu și a adormit cu pace.

Viața și pătimirea Sfintei Mucenițe Varvara (4 decembrie)

În vremea împărăției lui Maximian păgînul, împărat al Romei, era în părțile răsăritului un oarecare om de neam bun, bogat și slăvit, cu numele de Dioscor, cu obicei și cu credință de elin, care viețuia în Iliopoli. Acela avea o fiică, anume Varvara, pe care o păzea ca lumina ochilor, pentru că nu avea alt fiu, decît numai pe ea și care, cu vîrsta, s-a făcut foarte frumoasă la față, încît nu era nici o fecioară care să-i semene cu frumusețea, în toate hotarele acelea. Din această pricină, tatăl său a zidit un turn înalt, cu mare meșteșug, iar pe turnul acela a făcut case frumoase și în ele a închis pe fiica sa, Varvara, rînduindu-i acolo femeii purtătoare de grijă și slujnice, fiindcă murise mama ei. Aceasta a făcut-o pentru ca să nu fie văzută frumusețea fiicei sale de către poporul cel simplu și de neamul de jos, căci socotea că nu sînt vrednici ochii unor asemenea oameni, a vedea fața cea prea frumoasă a fiicei sale.

Deci viețuind fecioara întru acele palate înalte de pe turnul acela, se mîngîia privind de sus la zidirea lui Dumnezeu cea dintru înălțime, ca și la cea de jos, la lumina cerului și la frumusețea pămîntului. Odată privind spre cer și luînd seama la strălucirea soarelui, la alergarea lunii și la frumusețea stelelor, a zis către păzitoarele care petreceau împreună cu dînsa și către slujnice: "Cine le-a făcut pe acestea?". Așijderea, căutînd și la frumusețea cea de pe pămînt, la verdeața cîmpului, la pomi, la grădini, la munți și la ape, întreba: "A cui mîna a zidit toate acestea?", iar cele ce-i stăteau înaintea i-au zis: "Toate acestea le-au zidit zeii". Apoi fecioara a întrebat: "Care zeii?". Răspuns-au ei slujnicele: "Zeii aceia pe care îi cinstește tatăl tău și-i ține pe ei în palatul său, care sînt de aur, de argint, de lemn și se închină lor; acei zeii au zidit toate acestea cîte le vedeți cu ochii", dar fecioara auzind aceste cuvinte ale lor, se îndoia și zicea în sine: "Zeii pe care îi cinstește tatăl meu sînt făcuți de mîini omenești. Pe cei de aur și de argint i-au făcut zlătarul (argintarul) și pe cei de piatră i-a făcut pietrarul, iar pe cei din lemn i-a cioplit teslarul. Deci, cum acei zeii făcuți au putut zidi această luminată înălțime cerească și o frumusețe ca aceasta pămîntească, neputînd ei singuri nici umbla cu picioarele, nici lucra cu mîinile?"

Astfel, cugetînd întru sine, ea căuta adeseori spre cer, ziua și noaptea, și din zidiri se sîrguia a cunoaște pe Ziditorul. Odată ea privind mult la cer și fiind cuprinsă de o mare dorință ca să știe cine a făcut acea înălțime cu bunăcuviință și acea lățime și strălucire a cerului, deodată a strălucit în inima ei lumina dumnezeiescului dar și i-a deschis ochii minții, pentru cunoștința nevăzutului, neștiutului și neajunsului

Dumnezeu, care, cu înțelepciune a zidit cerul și pământul. Și zicea întru sine: "Un Dumnezeu ca acela trebuie să fie pe care nu l-a zidit nici o mână omenească. Acela singur este făcător și pe toate cu mâna Sa le zidește. Unul trebuie să fie cel ce a întins lățimea cerului, a întemeiat greutatea pământului și strălucește din înălțime toată lumea cu razele soarelui, cu strălucirea lunii și cu lumina stelelor, iar jos înfrumusețează pământul cu copacii și cu felurite flori și-l adapă pe el cu râuri și cu izvoare de apă. Un Dumnezeu ca acela trebuie să fie, care pe toate le ține, pe toate le cârmuiește, pe toate le viază și pentru toți mai înainte poartă de grijă".

Așa învăța fecioara Varvara, a cunoaște pe Făcătorul din fapte, încât se împlineau asupra ei cuvintele lui David: "Cugetat-am la toate lucrurile tale, la faptele mâinilor tale am gândit". Cu acea învățătură s-a aprins în inima ei focul dragostei celei dumnezeiești și a ars sufletul ei cu văpaia doririi lui Dumnezeu, încât nu avea odihnă ziua și noaptea; numai la acestea într-una cugeta și de aceasta întruna dorea ca să știe cu adevărităre pe Dumnezeu și Ziditorul a toate.

Și nu putea avea învățători pe nimeni din oameni, care să-i descopere tainele sfintei credințe și s-o povățuiască la calea mântuirii, pentru că nu era cu puțină nimănui a veni la dânsa, afară de slujnicele cele orînduite, căci Dioscor, tatăl ei, avea pentru dânsa mare pază. Însă singur Duhul Sfânt, învățătorul cel preaînțelept și povățuitor, o învăța pe dânsa dinăuntru nevăzut, cu tainica insuflare a darului Său și lucra în mintea ei cunoștința adevărului. Fecioara era pe acel turn ca o pasăre deosebită, la cele de sus cugetînd, iar nu la cele de jos, pentru că nu se lipea inima ei de nimic din cele pămîntești: nu iubea aurul, nici mărgăritarele cele de mult preț, nici pietrele cele scumpe, nici podoaba hainelor, nici alte podoabe feciorești, nici de nuntă nu gîndea vreodată; ci numai spre Unul Dumnezeu avîndu-și tot cugetul său, s-a robit cu dragoste Lui.

Venind vremea fecioarei ca să fie logodită cu bărbat, mulți tineri bogați, de neam mare și slăviți, auzind de frumusețea ei cea minunată, rugau pe Dioscor ca să binevoiască a le da pe fiica lui în căsătorie. Atunci s-a suit Dioscor în turnul acela la Varvara și a început a-i grăi despre nuntă și a-i spune despre tinerii cei frumoși care caută a o avea pe dânsa mireasă; deci cu care dintre dînșii ar vrea a se logodi? Fecioara Varvara, cea plină de înțelepciune, auzind de la tatăl său asemenea cuvinte, s-a roșit la față rușinîndu-se nu numai a auzi, ci și a gîndi la nuntă; și în tot chipul s-a lepădat de dânsa, neînvoindu-se cu sfatul tatălui său, pentru că mare pagubă își socotea ei aceasta, adică a-și vesteji floarea curăției sale și a-și pierde mărgăritarul cel fără de preț al fecioriei. Apoi mult sfătuind-o pe dânsa tatăl său, ca să se înduplece voii lui, ea i-a grăit multe cuvinte împotriva și la sfîrșit i-a zis: "Dacă îmi vei grăi mai mult despre aceasta, tată, și mă vei sili către logodire, apoi aceasta voi face: nu te voi mai numi tată și eu singură mă voi omorî și te vei lipsi de fiica ta". Acestea auzindu-le, Dioscor s-a spăimîntat și s-a dus de la dânsa, neîndrăznind mai mult a-i vorbi. Pe lîngă acestea, cugeta că mai bine va fi cu sfaturi bune decît cu sila a o logodi cu cineva și nădăjduia ca, după o vreme oarecare, singură își va da seama și va voi a se mărita.

După aceasta s-a gîndit să se ducă într-o cale depărtată pentru oarecare trebuință, socotind că fără dînsul Varvara se va mîhni și, cînd se va întoarce, mai cu înlesnire se va îndupleca a-i asculta sfatul și porunca lui. Deci, plecînd Dioscor în cale a poruncit ispravnicului casei, ca să zidească o baie cu multă cheltuială și cu meșteșug iscusit, lîngă scaldătoarea care era în grădina lui; iar la baie a poruncit ca să fie două ferestre într-un perete, ce era dinspre miazăzi. Apoi a poruncit ispravnicilor săi să o lase liberă pe Varvara, ca să se pogoare din turn și să umble oriunde va voi și să facă orice-i va plăcea. Se gîndea Dioscor astfel, că fiica lui, vorbind cu mai mulți oameni și văzînd multe fecioare logodindu-se și măritîndu-se, va voi și ea a se mărita cu un bărbat.

După plecarea lui Dioscor în cale depărtată, fecioara Varvara, avînd libertate a intra și a ieși din casa sa și putînd, fără oprire, a avea vorbă cu oricine ar voi, s-a împrietenit cu niște fecioare creștine și auzind de la dînsele despre numele lui Iisus Hristos, îndată s-a bucurat cu duhul de numele acela. Apoi a dorit să știe de la dînsele despre Domnul, mai cu amănuntul, iar acelea îi spuseră ei toate cele despre Hristos, despre Dumnezeirea Lui cea negrăită, despre întruparea din Preacurata Fecioara Maria, despre patima Lui cea de bunăvoie și învierea, despre judecata ce are să fie și despre veșnica muncă a închinătorilor de idoli; după aceea despre bucuria cea nesfîrșită a creștinilor celor credincioși întru împărăția cerurilor.

Acestea toate ascultându-le, Varvara se îndulcea cu inima, ardea cu dragostea către Hristos și dorea botezul. Apoi s-a întâmplat în vremea aceea că a venit acolo un preot din Alexandria în chip neguțătoresc, despre care înștiințându-se Varvara, l-a chemat la ea și a învățat de la dânsul, în taină, cunoștința Ziditorului tuturor și Atotțiitorului Dumnezeu, cum și credința în Domnul nostru Iisus Hristos, pe care demult o dorea cu mare râvnă. Spunându-i preotul toate tainele sfintei credințe, a botezat-o pe ea în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și, învățându-o pe dânsa mult, s-a dus într-ale sale. Iar Sfânta Varvara, luminată fiind cu botezul, mai mult s-a aprins cu dragostea lui Dumnezeu și se îndeletnicea în post și în rugăciuni, ziua și noaptea, slujind Domnului său, căruia i s-a făcut mireasă, logodindu-și fecioria sa Lui, ca să o păzească neîntinată.

În acea vreme se zidea baia, pe care o poruncise tatăl său când plecase în cale; deci a ieșit odată Sfânta Varvara din turnul său, ca să vadă cum se zidește baia aceea și văzînd numai două ferestre la baie, a zis către lucrători: "Pentru ce ați făcut numai două ferestre? Au nu este mai bine a fi cu trei, ca și peretele să fie mai frumos și baia mai luminoasă?" Meșterii au răspuns: "Așa ne-a poruncit nouă tatăl tău, ca numai două ferestre să facem dinspre miazăzi". Iar Sfânta Varvara stăruia, poruncindu-le să facă și a treia fereastră în numele Sfintei Treimi. Dar, pentru că meșterii nu voiau să facă aceasta, temîndu-se de tatăl ei, ea le-a zis: "Eu vă voi apăra de tatăl meu și voi răspunde pentru voi; faceți precum vă poruncesc". Și au făcut a treia fereastră la baie, precum le-a poruncit lor. Deci era acolo o scaldătoare (precum s-a zis) lângă care se zidea baia; acea scaldătoare era îngrădită cu pietre de marmură cioplite. Acolo la scaldătoare venind Sfânta Varvara și uitîndu-se către răsărit, a însemnat cu degetul pe o marmură chipul Sfintei Cruci, care s-a și închipuit pe piatră cu degetul cel sfînt al curatei fecioare, ca și cum s-ar fi săpat cu fierul. Ba încă lângă aceeași baie chiar urmele cinstitelor ei picioare fecioarești s-au închipuit asemenea pe piatră; apoi din urmele acelea a curs apă și multe vindecări se făceau acolo, celor ce veneau cu credință. Pentru că toate acelea, adică baia cea cu trei ferestre, care era făcută în chipul Sfintei Treimi și piatra cea de marmură de lângă scaldătoare, care era cu închipuirea Crucii, cum și urmele picioarelor Sfintei Varvara au rămas întregi pînă în vremea fericitului Simeon Metafrast, care, după Ioan Damaschin, a scris pătimirea Sfintei Varvara. Acela grăiește în istoria sa astfel: "Pînă în ziua de astăzi se găsește scaldătoarea aceea, vindecînd tot felul de boli în poporul cel iubitor de Hristos, pe care dacă ar fi voit cineva a o asemăna cu curgerile Iordanului, sau cu izvorul Siloamului, sau cu scaldătoarea oilor, nu ar fi greșit de la adevăr; pentru că și prin aceea, multe minuni lucrează puterea lui Hristos".

Altădată, preumblîndu-se Sfânta Varvara prin palaturile tatălui său, a văzut zeii, idolii cei fără de suflet, stînd la loc cinstit și a oftat greu pentru pierderea sufletelor omenești, celor ce slujesc idolilor. Apoi a scuipat în fața idolilor zicînd: "Asemenea vouă să fie toți cei ce vi se închină și toți cei ce cer ajutor de la voi, care sînteți fără suflet". Acestea zicînd, s-a suit în turnul său și se sîrguia în rugăciunile sale cele obișnuite și în posturi, toată mintea sa îndreptînd-o spre gîndirea de Dumnezeu.

După aceasta s-a întors și Dioscor, tatăl ei, din calea sa și luînd seama celor ce se lucrase în casa lui, s-a apropiat și de baia aceea ce se zidise din nou și văzînd trei ferestre în perete, a început cu mînie a cîrți asupra slugilor și a meșterilor, pentru că au călcat porunca lui și n-au făcut numai două ferestre, ci au făcut trei. Iar ei au răspuns: "Nu cu voia noastră am făcut, ci cu a fiicei tale, Varvara, pentru că ea ne-a poruncit nouă să facem trei ferestre, deși noi n-am vrut". Deci, îndată chemînd Dioscor pe Sfânta Varvara, a întreat-o: "Pentru ce ai poruncit ca să se facă la baie a treia fereastră?" Iar ea a răspuns: "Mai bine este să fie trei decît două, căci tu, părintele meu ai poruncit să se facă două ferestre în chipul precum mi se pare - a doi luminători cerești, al soarelui și al lunii, ca să lumineze baia, iar eu am poruncit ca să se facă și a treia în chipul luminii celei întreite, pentru că trei sînt ferestrele luminii celei neapropiate, celei negrăite, celei neapuse și celei neînserate, care luminează pe tot omul ce vine în lume".

Tatăl ei, tulburîndu-se de cuvintele cele noi ale fiicei sale și cu adevărat minunate, dar neînțelese de el, a luat-o de-o parte și stînd lângă baie, unde era Crucea cea închipuită pe piatră cu degetul Sfintei Varvara și pe care Dioscor încă nu o văzuse, o întrebă pe sfîntă: "În ce chip lumina cea cu trei ferestre luminează pe tot omul, precum ai zis?" Sfînta a grăit: "Ia aminte, părintele meu, și înțelege cele ce-ți voi spune: Trei ipostasuri ale unui Dumnezeu în Treime, care viețuiește întru lumina cea neapropiată, luminează și viază toată zidirea: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt; pentru aceea am poruncit să facă trei ferestre la baie, ca aceasta

una - arătînd cu degetul - să închipuiască pe Tatăl, cealaltă, pe Fiul, a treia pe Duhul Sfînt, ca și zidirile să preamărească numele Preasfîntei Treimi". Apoi a arătat cu degetul către Crucea cea închipuită pe marmură și a zis: "Și am închipuit aici și semnul Fiului lui Dumnezeu Care cu bunăvoința Tatălui și cu lucrarea Duhului Sfînt, pentru mîntuirea omenească s-a întrupat din curata Fecioară și a pătimit de bunăvoie pe o Cruce ca aceasta, precum îi vezi închipuirea; pentru aceea am închipuit aicea semnul Crucii, ca puterea ei să izgonească de aici toată puterea diavolească".

Acestea grăind, prea înțeleapta fecioară către tatăl său cel împietrit cu inima, despre Sfînta Treime, despre întruparea și patima lui Hristos, despre puterea Crucii și despre celelalte taine ale sfîntei credințe, l-a pornit spre mare mînie.

Îndrăcindu-se Dioscor de iuțime și de mînie și uitînd dragostea cea firească, a scos sabia și a vrut să lovească pe fiica sa. Ea de frică a fugit, iar Dioscor o alerga ca lupul pe oaie, avînd sabia în mîna sa. Apoi, ajungînd pe mieluseaua lui Hristos cea fără prihană, s-a întîmplat în acel loc un munte de piatră, care era ca un perete și, neavînd sfînta unde să fugă de mîinile și de sabia tatălui său sau mai bine a muncitorului său, avînd scăpare numai pe Dumnezeu, către care ridicîndu-și ochii cei sufletești și cei trupești, ceru de la El ajutor și apărare. Și n-a zăbovit Cel Preaînalt, auzind pe roaba sa. Ci degrabă întîmpinînd-o cu ajutorul Său, a făcut de s-a despicat în două înaintea ei muntele cel de piatră, precum odinioară înaintea Sfîntei Mucenițe Tecla, care fugea de mîinile celor fără de rușine. Deci, despicîndu-se piatra, Sfînta fecioară Varvara a fugit în despicătura aceea și îndată s-a închis piatra la loc după dînsa, dînd sfîntei cale slobodă ca să se suie în vîrfurile muntelui, unde s-a ascuns într-o peșteră de piatră. Iar Dioscor cel mai împietrit decît piatra, nevăzînd înainte pe fiica sa care fugea, se mira cum s-a ascuns de ochii lui căutînd-o cu sîrguință multă vreme. Deci, înconjurînd muntele acela și căutînd pe Varvara a văzut doi păstori pe munte, pascăndu-și oile lor, care o văzuseră pe Sfînta Varvara fugind la munte și ascunzîndu-se în peșteră. Suindu-se la dînșii, Dioscor i-a întreat: "N-ați văzut pe fiica mea ascunzîndu-se pe aici?" Unul din păstori, fiind milostiv și văzînd pe Dioscor plin de mînie, vrînd să tănuiască pe fecioara cea nevinovată, a zis: "N-am văzut-o". Dar celălalt, tăcînd, a arătat cu degetul locul unde se ascunsese sfînta. A alergat Dioscor acolo degrabă, iar pe ciobanul care a arătat pe sfîntă cu degetul, l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu chiar în locul acela, pentru că el însuși se transformă în stîlp de piatră, iar oile lui în lăcuste.

Dioscor, aflînd pe fiica sa în peșteră, a apucat-o și a început a o bate fără milă și, trîntind-o la pămînt, o călcă cu picioarele; apoi, apucînd-o de păr, o trăgea către casa sa pe calea aspră. După aceea a închis-o într-o casă mică și întunecoasă, încuind ușile și ferestrele și, pecetluindu-le cu pecete, a pus strajă și o chinuia pe dînsa cu foame și cu sete. După aceasta s-a dus la ighemonul locului aceluia, cu numele Marțian și i-a spus toate cele despre fiică-sa, că se leapădă de zeii lor și crede Celui răstignit. Deci a rugat pe ighemon ca, prin îngrozire de munci, să o înduplece la credința cea părintească. Apoi, scoțînd-o de la închisoare, a adus-o și a dat-o în mîinile ighemonului, zicînd: "Eu mă lepăd de dînsa de vreme ce și ea s-a lepădat de zeii mei și dacă nu se va întoarce iarăși către dînșii și nu se va închina lor împreună cu mine, apoi ea să nu-mi mai fie fiică și eu să nu-i fiu tată; iar tu, stăpînitorule ighemoane, muncește-o pe dînsa precum voiește stăpînirea ta". Ighemonul, văzînd frumusețea cea rară a fecioarei, s-a minunat de cuviința ei și a început a grăi către dînsa cu blîndețe, cuvinte bune, lăudînd frumusețea ei și neamul cel bun și o sfătua să nu se lepede de legile cele vechi părintești și să nu fie potrivnică voii tatălui său, ci să se închine zeilor și întru toate să asculte pe tatăl său, ca una ce are să fie moștenitoarea tuturor averilor lui.

Sfînta fecioară Varvara, cu prea înțelepte și blînde cuvinte muștrînd deșertăciunea zeilor celor fără de suflet, mărturisirea și preamărea numele lui Iisus Hristos și se lepădă de toate deșertăciunile pămîntești, de bogății și de mîngîierile lumești, dorind pe cele cerești. Iar ighemonul o sfătua pe dînsa să nu necinstească neamul său și să nu-și piardă floarea cea prea frumoasă a tinereților sale. Apoi, mai pe urmă, a zis: "O! frumoasă fecioară, fie-ți milă singură de tine și te sîrguiește cu osîrdie împreună cu noi, să aduci jertfă zeilor, pentru că mi-e milă de tine și voiesc a te cruța, fiindu-mi jale a da la munci și la răni o așa frumusețe. Iar de nu mă vei asculta și vei petrece nesupusă nouă, apoi mă vei sili pe mine, chiar nevrînd, să te chinuiesc cumplit". Iar Sfînta fecioară Varvara i-a răspuns: "Eu pururea aduc jertfă de laudă Dumnezeului meu și însumi voiesc a-I fi Lui jertfă; pentru că Acela unul este Dumnezeuul nostru adevărat, Care a zidit cerul și pămîntul și toate cele ce sînt într-însele; iar zeii tăi nimic nu sînt și nimic n-au zidit,

fiind fără de suflet și nelucrători. Căci pe aceia singuri îi zidesc mâinile omenești, precum zice proorocul lui Dumnezeu: *Idolii păgînilor sînt argint și aur, lucruri de mâini omenești. Și toți zeii păgînilor sînt diavoli, iar Domnul cerurile a făcut.* Aceste cuvinte proorocești eu le ascult și cred într-unul Dumnezeu care este făcător a toate; iar pentru zeii voștri aceasta mărturisesc, că sînt deșești și deșartă este nădejdea voastră într-înșii".

După ce sfînta a grăit aceste cuvinte, ighemonul s-a mîniat și îndată a poruncit să o dezbrace, pentru care această chinuire era mai grea decît rănile cele grele, căci a pus-o să stea goală înaintea multor bărbați, care fără rușine priveau spre goliciunea curatului ei trup fecioresc. Apoi muncitorul a poruncit să o întindă pe pămînt și cu vine de bou să o bată tare, mult timp, încît s-a roșit pămîntul cu sîngele ei. Și încetînd muncitorii a o mai bate, după porunca ighemonului, a frecat rănile ei cu zdrențe și cu țesături de păr, adăugînd dureri la dureri. Însă toate chinurile acelea care năvăleau mai repede decît vîntul și decît viforul, asupra neputinciosului ei trup fecioresc, n-au clătinat pe Sfînta muceniță Varvara, cea tare în credință, pentru că era întemeiată pe piatra Hristos, Domnul său, prin care răbda acele dureri amare.

După aceasta, ighemonul a poruncit să o bage în temniță, pînă cînd va socoti cu ce fel de munci mai cumplite s-o muncească. Deci fiind abia vie de rănile cele multe, Sfînta Varvara se ruga în temniță cu lacrimi lui Hristos Domnul, iubitul său mire, ca să n-o lase pătîmind acele dureri cumplite și grăia împreună cu David: *Nu mă lăsa pe mine, Doamne Dumnezeu meu, nu te depărta de la mine. Ia aminte spre ajutorul meu.* Așa rugîndu-se ea și fiind miezul nopții, a strălucit o lumină mare, iar sfînta a simțit în inima sa o spaimă și o bucurie pentru că se apropia Mirele ei cel nesticăcios, vrînd a cerceta pe mireasa sa. Apoi Însuși împăratul mării S-a arătat întru slava negrăită, pe care văzîndu-l sfînta, o! cît s-a bucurat cu duhul și s-a îndulcit cu inima! Căutînd Domnul spre ea cu ochii blînzi, a zis cu dulcile Sale buze: "Îndrăznește, mireasa Mea și nu te teme. Eu sînt cu tine și privind la nevoița ta, ușurînd durerile tale, pregătindu-ți pentru acesta răsplătirea veșnică în camera Mea cea cerească; deci rabdă pînă la sfîrșit, ca degrab să te îndulcești de veșnicile bunătăți, întru împărăția Mea". Niște cuvinte ca acestea grăind către dînsa Hristos Domnul, Sfînta Varvara se topea ca ceara de focul dumnezeiescului dor și ca un rîu se revărsa cu dragostea către El. Așa a mîngîiat-o Iisus cel prea dulce și cu dragostea Sa a îndulcit pe iubita Sa, mireasa Varvara și a vindecat-o de răni, încît nici urmă nu se mai cunoștea pe trupul ei. Apoi s-a dus de la fața ei, lăsîndu-i o nespusă veselie duhovnicească. Și era sfînta Varvara în temniță ca și în cer cu îngereasca dragoste aprinzîndu-se către Dumnezeu și mărindu-L cu inima și cu gura, dînd mulțumire Domnului că n-a trecut-o cu vederea, ci a cercetat pe roaba Sa, care pătîmește pentru numele Lui.

Era acolo o femeie credincioasă și temătoare de Dumnezeu, cu numele Iuliana, care, de cînd a fost prinsă Sfînta Varvara, o urmărea de departe și privea la pătîmirile ei. Iar cînd sfînta a fost aruncată în temniță, ședea la fereastra temniței, minunîndu-se cum acea fecioară tînă, în floarea tinereților și a frumuseții sale, a trecut cu vederea pe tatăl său și pe tot neamul său, bogățiile și toate bunătățile, frumusețile lumii acesteia și încă și sufletul său nu și-l cruță pentru Hristos, ci cu osîrdie îl jertfește pentru El. Apoi văzînd că a vindecat Hristos de răni pe Sfînta Varvara, a dorit ca și ea să pătîmească pentru Dînsul și a început a se pregăti pentru nevoițe, rugînd pe Iisus Hristos începătorul de nevoițe, ca să-i dea și ei răbdare pentru munci.

Deci, făcîndu-se ziuă, au scos pe Sfînta Varvara din temniță și au dus-o la necuratul divan, spre a doua întrebare, iar Iuliana îi urma ei de departe. Sfînta Varvara, sînd înaintea divanului, a ighemonului și a celor ce erau împreună cu dînsul, aceștia au văzut pe fecioară sănătoasă, cu fața luminată și mai frumoasă decît întîi, iar pe trup fără nici o rană din cele ce avusese și s-au mirat. Apoi ighemonul a zis către dînsa: "Oare, vezi, o! fecioară, cîtă purtare de grijă au zeii noștri pentru tine? Iar pe tine, care ieri erai cumplit rănită, acum te-au vindecat și, fiind slăbită de dureri acum ești sănătoasă. Deci fii și tu mulțumitoare spre o facere de bine ca aceasta și, închinîndu-te lor, adu-le jertfă".

Sfînta a răspuns: "Ce grăiești, ighemoane? Oare zeii tăi m-ar fi vindecat? Ei, fiind orbi, muți și neavînd nici o simțire, ei, care nu pot să dea orbilor vedere, muților grăire, surzilor auz, șchiopilor umblare, bolnavilor vindecare, nici pe morți să-i învieze? Cum au putut aceia a mă vindeca și pentru ce să mă închin lor? Pe mine m-a vindecat Iisus Hristos, Domnul Dumnezeu meu, care tămăduiește toate durerile,

iar morților le dă viață. Aceluia eu cu mulțumire mă închin și singură însămi mă aduc Lui jertfă, pe care tu cu ochii tăi cei necurați, orbit fiind cu mintea, nu poți a-L vedea, că nu ești vrednic".

Aceste cuvinte ale sfintei mucenițe au pornit pe ighemon spre mînie și a poruncit să spînzure pe muceniță pe lemn și să-i strujească trupul cu unghii de fier, apoi să ardă coastele ei cu făclii aprinse. Și pe toate acestea le răbda Sfînta Varvara cu vitejie, ba încă și cu ciocanul a fost bătută în cap. Cîte a răbdat acea fecioară fiind vie, n-ar fi răbdat nici un bărbat, oricît de tare, de n-ar fi întărit puterea lui Dumnezeu, nevăzut, pe mielușeaua Lui.

În mijlocul poporului, care privea la muncile Sfintei Varvara, sta nu departe Iuliana, cea mai sus pomenită; aceea, privind la pătımirea Sfintei Varvara, plîngea și nu putea a se opri din lacrimi. Apoi, umplîndu-se de rîvnă, a ridicat glas din popor și a început a ocări tirania cea fără de omenie a nemilostivului ighemon și a huli pe zeii lor cei păgînești. Îndată însă a fost prinsă și, fiind întrebată despre credință, a mărturisit că e creștină; pentru aceea a poruncit ighemonul să o chinuiască și pe dînsa, ca și pe Sfînta Varvara. Deci a fost spînzurată împreună cu Sfînta Varvara și strujită cu piepteni de fier. Iar Sfînta Mare Muceniță Varvara, spînzurată în acele munci, și-a ridicat ochii către Dumnezeu și a zis: "Dumnezeule, Cel ce cerci inimile omenești, Tu știi că dorindu-Te pe Tine și poruncile Tale cele sfînte iubindu-le, cu totul m-am adus Ție și dreptei Tale celei Atotputernice m-am încredințat. Deci tu, Doamne, nu mă lăsa, ci cu milostivire caută asupra mea și asupra Iulianei, care pătimește împreună cu mine; întărește-ne pe amîndouă și ne împuternicește, ca să săvîrșim bunăvoința ce ne stă înaintea, pentru că duhul este osîrduitor, iar trupul neputincios".

Așa rugîndu-se sfînta, li s-a dat lor nevăzut ajutor din înălțime, spre răbdare cu bărbăție. După aceasta, tiranul a poruncit să le taie sînurile la amîndouă, apoi înmulțindu-se durerile cele grele, Sfînta Varvara, ridicîndu-și iarăși ochii spre doctorul și vindecătorul său, a strigat: "Nu întoarce fața Ta de la noi, Hristoase, și duhul Tău cel sfînt nu-l lua de la noi; dă-ne, Doamne, bucuria mîntuirii și cu Duh stăpînilor ne întărește, întru dragostea Ta".

După niște munci ca acestea, ighemonul a poruncit ca pe Sfînta Iuliana să o bage în temniță, iar pe Sfînta Varvara, spre mai marea ei rușine, să o poarte goală, spre bațjocură, prin toată cetatea, îmbrîncind-o și bătînd-o. Sfînta fecioară Varvara cu rușine acoperindu-se ca și cu o haină, a strigat către iubitul său mire Hristos Domnul, zicînd: "Cela ce îmbraci cerul cu nori și acoperi pămîntul cu negură, ca cu niște scutece, Tu însuți o! Împărate, acoperă goliciunea mea și fă ca să nu fie văzute mădularele mele de ochii păgînilor, ca nu pînă în sfîrșit să fie de rîs roaba Ta". Și îndată Domnul Hristos, Care împreună cu Sfinții Săi îngeri privea de sus la nevoițele roabei Sale, a grăbit spre ajutorul ei și a trimis către dînsa un înger strălucit, cu haina în chipul luminii ca să acopere goliciunea ei. Astfel, fiind acoperită Sfînta Varvara, nu mai puteau ochii păgînilor să vadă mădularele ei cele goale și au întors-o către muncitor. După dînsa a fost dusă Sfînta Iuliana așijderea goală, prin toată cetatea, întru priveliștea îngerilor și a oamenilor. Apoi, văzînd muncitorul că nu poate să le despartă pe ele de dragostea lui Hristos și să le înduplece să se închine idolilor, le-au judecat pe amîndouă, dîndu-le spre tăiere de sabie.

Iar pe Dioscor, cel cu inima de piatră, tatăl Sfintei Varvara, nu numai că nu l-a durut inima, văzînd muncile cele cumplite ale fiicei sale, pînă într-atîta împietrindu-l diavolul, dar nu s-a rușinat făcîndu-se singur gealat (chinuitor) al fiicei lui. Căci cu o mînă a luat pe fiică-sa, iar cu cealaltă mînă ținea sabia și așa a dus-o la locul de osîndă, care era însemnat pe un munte, afară din cetate. Apoi a fost dusă de un ostaș și Sfînta Iuliana. Cînd mergea pe cale, Sfînta Varvara se ruga lui Dumnezeu, zicînd: "Dumnezeule Cel fără de început, Care ai întins cerul ca un acoperămînt și pămîntul l-ai întemeiat pe ape, Cela ce răsari soarele Tău spre cei buni și spre cei răi și dai ploaie peste cei dreپți și peste cei nedreپți, Tu și acum auzi-mă pe mine, roaba Ta, care mă rog către Tine. Ascultă-mă, o, Împărate, și dă darul Tău la tot omul, care mă va pomeni pe mine și pătimirile mele. Să nu se apropie de unul ca acela boală năpraznică și moarte neașteptată să nu-l răpească pe el; pentru că știi Doamne, că trup și sînge sîntem și lucrul Preacuratelor Tale mîini". Așa rugîndu-se sfînta, s-a auzit glas din cer, chemînd-o pe ea împreună cu Iuliana întru cele de sus și făgăduindu-i a-i împlini cererea ei. Deci, mergeau amîndouă sfintele mucenițe, Varvara și Iuliana, spre moarte cu mare bucurie, dorind a se dezlega mai degrab de trup și a merge către Domnul.

Ajungînd la locul cel însemnat, mieluşeaua lui Hristos, Varvara, şi-a plecat sub sabie sfîntul său cap şi a fost tăiată de mîinile nemilostivului ei tată. Astfel s-a împlinit Scriptura care zice: *Va da spre moarte tatăl pe fiul*, iar, pe Sfînta Iuliana alt ostaş a tăiat-o şi astfel s-a săvîrşit alergarea nevoinţei lor. Sfintele lor suflete s-au suit în glasuri de bucurie către Hristos, Mirele lor, întîmpinîndu-le îngerii şi însuşi Stăpînul lor, cu dragoste primindu-le. Iar pe Dioscor şi pe Marchian, ighemonul, i-a ajuns năpraznică pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că pe Dioscor, pe cînd cobora din munte, iar pe ighemon care şedea în casa sa, tunete şi fulgere din cer lovindu-i i-au ucis şi i-au ars, încît nici cenuşa lor nu s-a mai aflat.

În cetatea aceea era un bărbat dreptcredincios cu numele Galentian. Acela, luînd cinstitele moaşte ale sfîntelor mucenice, le-a dus în cetate şi le-a îngropat cu cinstea ce li se cuvenea. A zidit şi biserică peste dînsule, în care multe vindecări se făceau, prin moaştele sfîntelor cu rugăciunile lor şi cu darul Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, a Cărui slavă este în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Părintelui nostru Ioan Damaschin (4 decembrie)

Cetatea Damascului din Siria a odrăslit pe Ioan Damaschin din părinţi credincioşi şi de bun neam, a căror dreaptă credinţă în Hristos le-a fost mult mai scumpă decît aurul, cel pieritor prin foc lămurit. Acea vreme era cumplită, căci saracinii robiseră partea aceea, luînd cetatea slăvită, făcînd multă răutate creştinilor, pe unii omorîndu-i, iar pe alţii vînzîndu-i în robie, încît pe nimeni nu lăsau ca să slăvească pe Hristos pe faţă.

Atunci, părinţii lui Ioan, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu fiind acoperiţi, au fost păziţi întregi, cu sănătatea şi cu averea, păstrînd întregă credinţa. Pentru că le dăduse lor Preabunul Dumnezeu a afla dar înaintea săracilor, precum odinioară a avut Iosif înaintea egiptenilor şi Daniil înaintea sirienilor. Deci, nu opreau răucedincioşii agareni, pe părinţii sfîntului a crede în Hristos şi a preamări pe faţă, preasfînt numele Lui. Ba, chiar au pus judecător al cetăţii pe tatăl lui Ioan şi stăpînitor peste isprăvnicile poporului. Iar el, fiind într-o fericire ca aceea, mult bine făcea fraţilor celor de o credinţă, pe cei robiţi răscumpărîndu-i, pe cei închişi prin temniţe liberîndu-i de prin legături şi izbăvindu-i de la moarte şi dînd mîna de ajutor celor ce pătimeau în necazurile cele mai mari.

Astfel, erau în Damasc părinţii cuviosului, în poporul agarenilor, ca o făclie în întuneric, ca o sămîntă în Israil şi ca o scînteie în cenuşă, păziţi de Dumnezeu, ca aşa să iasă dintre dînşii făclia cea aprinsă a Bisericii lui Hristos, strălucind luminos la toată lumea. Adică, acest fericit Ioan Damaschin, pe care, născîndu-l părinţii după fire, s-au străduit a-l naşte şi după dar, făcînd un lucru care în acea vreme era foarte cu anevoie, că nu lăsau agarenii pe nimeni a se naşte din apă şi din duh (adică a se boteza). Însă părinţii lui Ioan fără piedică şi-au născut pe fiul lor prin botez, numindu-l cu numele darului de Ioan.

Crescînd pruncul, părintele lui se îngrijea pentru dînsul să-l crească bine şi să-l înveţe nu obiceiurile saracinilor, nici vitejiile cele ostăşeşti, nici vînarea fiarelor, nici altfel de meşteşug omenesc; ci blîndeţea, smerenia, frica de Dumnezeu, cum şi înţelegerea dumnezeieştilor scripturi. Tatăl său ruga pe Dumnezeu cu sîrguinţă, să-i trimită un om înţelept şi binecredincios, ca să fie fiului său bun învăţător şi propovăduitor spre faptele cele bune. Deci, fiind auzit de Dumnezeu, a dobîndit ceea ce dorea, într-acest chip: barbarii care erau în Damasc, ieşind adeseori pe mare şi pe uscat, în părţile cele de primprejur, robeau pe creştini şi, ducîndu-i în cetatea lor, pe unii îi vindeau în tîrguri, iar pe alţii îi ucideau cu sabia. S-a întîmplat odată că au prins un monah oarecare, cinstit cu chipul, dar mai cinstit cu sufletul, de neam din Italia, cu numele Cozma, şi-l vîndură pe el în tîrg, împreună cu alţii din cei robiţi. Iar cei ce aveau să fie tăiaţi cu sabia, căzînd la picioarele monahului aceuia, îl rugau cu lacrimi, ca şi el să se roage lui Dumnezeu pentru sufletele lor.

Saracinii, văzînd închinăciunile ce le făceau către monahul Cozma cei ce erau rînduiţi spre moarte, l-au întrebat pe monah cu ce dregătorie şi cu ce cinste a fost cinstit de creştini în patria sa? El a răspuns: "N-

am avut nici un fel de dregătorie, nici cu cinstea preoției n-am fost cinstit, că sînt numai monah netrebnic. Dar am învățat filosofia, nu numai a noastră creștinească, ci și aceea pe care au alcătuit-o filosofii cei vechi". Acestea zicînd, vărsa lacrimi din ochi.

Stătea acolo, nu departe, tatăl lui Ioan, care, văzînd pe bătrîn plîngînd și după haină cunoscîndu-l că este monah, s-a apropiat de dînsul, vrînd a-l mîngîia în necaz și i-a zis: "Pentru ce plîngi, omule al lui Dumnezeu, de părăsirea lumii acesteia de care demult te-ai lepădat și ai murit pentru ea, precum te cunosc după chip?" Iar monahul a răspuns: "Nu plîng eu pentru părăsirea lumii acesteia, căci, precum ai zis, am murit pentru lume și nu bag în seamă nimic dintre acestea ce sînt în ea, știind că altă viață mai bună și fără moarte și veșnică este gătită robilor lui Hristos, pe care cu darul lui Hristos Dumnezeului meu, nădăjduiesc și eu a o ajunge; ci pentru aceasta mă tînguiesc, căci mă duc din lumea aceasta fără fiu, nelăsînd după mine moștenitor". Mirîndu-se bărbatul acela a zis: "Tu ești monah care te-ai dat pe sine-ți lui Dumnezeu spre păzirea curăteniei, iar nu spre nașterea de fii; deci, pentru ce te mîhnești că n-ai fiu?" Monahul a răspuns: "Nu înțelegi, stăpîne, cele grăite de mine; nu grăiesc de fiu trupesc, nici despre moștenirea materialică, ci despre cea duhovnicească, pentru că eu, precum mă vezi, deși sînt călugăr sărac, am mare bogăție de înțelepciune, cu care din tinerețile mele, cu ajutorul Dumnezeului meu ostenindu-mă, mult m-am îmbogățit. Că am străbătut toată înțelepciunea omenească, am învățat retorica, logica și filosofia, pe care Staghiriti și fiul lui Areston au așezat-o. Apoi, am cunoscut bine măsurarea pămîntului și cu meșteșugul muzicii m-am deprins, mișcarea planetelor cerului și umblarea lor am învățat din destul, pentru ca din făpturi, care au atîta podoabă și cu atîta înțelepciune sînt așezate, să ajung întru cea mai luminoasă cunoștință a însuși Făcătorului. Mai pe urmă și tainele teologiei, cele drept alcătuite de teologii greci și romani, desăvîrșit le-am învățat. Deci, atîtea daruri avînd, nu le-am dăruit nimănui și ceea ce singur am învățat, pe altul n-am învățat și nici nu mai pot de acum să mai învăț pe cineva, nemaifiind nici vreme și neavînd nici ucenic, că mi se pare că și eu voi muri aici de sabia agarenilor și mă voi arăta înaintea lui Dumnezeu ca un pom fără roadă și ca robul care a ascuns în pămînt talantul stăpînului său. Deci, pentru aceasta plîng și mă tînguiesc, că precum se mîhnesc părinții cei trupești cînd viețuiesc în însoțire și nu lasă fii, așa și eu mă mîhnesc că n-am născut nici un fiu duhovnicesc, care să rămîna după mine moștenitor, la atîta bogăție de înțelepciune".

Auzind aceste cuvinte, tatăl lui Ioan s-a bucurat că a aflat comoara pe care o dorea și a zis către bătrîn: "Nu te mîhni, părinte, poate Dumnezeu va împlini dorința inimii tale". Zicînd acestea s-a dus degrabă la domnul saracinilor și, căzînd la picioarele lui, l-a rugat cu sîrguință ca să-i dăruiască pe acel rob; nu a fost lipsit de cererea sa, că i s-a dăruit lui de la Domnul acel dar, care, cu adevărat, era mai vrednic decît multe alte daruri. Deci, luînd cu mare bucurie pe fericitul Cozma, l-a dus în casa sa și-l mîngîia pe el de pătîmirea cea rea și îndelungată, pe care a avut-o, dîndu-i toată îndemînarea și odihna; apoi a zis către dînsul: "Părinte, fii domn al casei mele, precum sînt și eu, cum și pârtaș tuturor bucuriilor și necazurilor mele". Apoi i-a mai zis: "Iată că nu numai libertate ți-a dăruit Dumnezeu, ci și dorința inimii tale a împlinit-o. Pentru că am acești copii (punîndu-i înaintea lui pe amîndoi copiii), unul îmi este fiu după fire, adică Ioan, iar celălalt este luat în loc de fiu, de neam din Ierusalim, care, rămînd sărac din copilărie, l-am luat în loc de fiu și este de un nume cu cuvîntul tău, pentru că se cheamă Cozma. Deci, rogu-te, părinte, învață-i pe dînșii înțelepciunea ta și obiceiurile cele bune, povățuiește-i spre toate lucrurile cele bune și fă-i pe dînșii fiii tăi duhovnicesți; naște-i pe dînșii prin învățătură, crește-i prin blînda pedepsire și-i lasă pe ei după tine moștenitori nefurtei tale bogății cele duhovnicesți".

Fericitul bătrîn Cozma s-a bucurat și a preamărit pe Dumnezeu; apoi luînd pe amîndoi copiii, îi învăța pe dînșii cu toată sîrguința. Copiii aceștia erau isteți la minte, pricepînd toate cele ce li se puneau înainte de dascăl și învățau cu spor. Ioan era ca un vultur ce zboară prin văzduh și ajunge tainele cele mai înalte ale învățăturii; iar Cozma, fratele lui cel duhovnicesc, era ca o corabie pe mare, pe care, suflînd-o vîntul, înoată iute; așa ajungea el de repede adîncul înțelepciunii. Amîndoi învățînd cu sîrguință și cu bună sporire, în puțină vreme au străbătut toată învățătura ce se afla în logică, în filosofie și în aritmetică, ca și ucenicii lui Pitagora și ai lui Diofant, iar măsurarea pămîntului au învățat-o așa, încît se părea că sînt ca oarecare noi Euclizi. Meșteșugul muzicii în așa chip l-au învățat, precum îi arată cîntările bisericesti cele alcătuite de dînșii și stihurile cele scrise de ei. Apoi n-au rămas neînvățate de dînșii nici astronomia și nici tainele dreptei credințe, pe care prea bine le-au cunoscut. Au învățat și obiceiurile cele bune și către viață

plină cu fapte bune s-au povățuit de bunul lor dascăl, făcându-se desăvârșiți, atât întru înțelepciunea cea duhovnicească, cât și în cea lumească. Ioan atât a sporit încît chiar dascălul se minuna de dînsul, pentru că în unele din învățături, chiar covîrșea ucenicul pe dascăl. Apoi s-a făcut un renumit teolog, precum îl arată a fi cărțile lui cele de Dumnezeu insuflate și înțeleptite. El nu se mîndrea de înțelepciunea sa, ci precum un pom bineroditor, cu cît face mai mult rod, cu atît își pleacă la pămînt ramurile sale, așa și fericitul filosof Ioan, cu cît creșteau mai mult în mintea sa roadele înțelepciunii, cu atît se socotea întru inima sa a fi mai mic și știa a potoli în sine gîndurile tineretii și a stinge năvălirile patimilor, iar sufletul său, ca pe o candelă plină cu undelemnul înțelepciunii celei duhovnicești, știa a-l aprinde cu focul dumnezeieștii doriri.

După aceasta, dascălul Cozma a zis către tatăl lui Ioan: "Iată s-a împlinit dorința ta, stăpînul meu, căci copiii tăi au învățat bine, încît acum chiar și pe mine mă covîrșesc cu înțelepciunea. Căci n-a fost destul acestor ucenici să fie ca dascălul lor, ci cu mare ținere de minte și cu neîncetate osteneți, mai mult au cercetat adîncul înțelepciunii, înmulțind Dumnezeu într-însii darul acesta. De acum nu le mai trebuie să învețe de la mine, singuri fiind destoinici ca să-i învețe și pe alții. Deci, rogu-mă ție, stăpîne, lasă-mă într-o mănăstire, ca acolo însumi să fiu ucenic și să învăț de la călugării cei mai desăvârșiți înțelepciunea cea de sus; pentru că această filosofie lumească, pe care am învățat-o mai înainte, mă trimite către filosofia cea duhovnicească, care este mai cinstită și mai curată, folosind și mîntuind sufletul".

Tatăl lui Ioan, auzind aceasta, s-a mîhnit, nevrînd să se lipsească de un părinte ca acela, cinstit și înțelept; însă n-a îndrăznit a-l opri cu sila, ca să nu mîhnească pe bătrîn, ci a făcut după voia lui și, dîndu-i cele trebuincioase de cale din destul, l-a liberat în pace. Iar el mergînd s-a sălășluit în lavra Cuviosului Sava și acolo, bineviețuind pînă la sfîrșitul vieții, a trecut la Dumnezeu, acela care ajunsese înțelepciunea cea desăvârșită. Apoi și tatăl lui Ioan, după cîtiva ani, s-a mutat la Domnul. Iar domnul saracinilor, chemînd pe Ioan, a voit a-l face mai întîi sfetnic al său, dar el se lepăda avîndu-și dorința înclinată în altă parte, adică spre a sluji Domnului în liniște; însă fiind silit, s-a supus și a primit dregătoria chiar nevrînd și s-a făcut stăpînilor în cetatea Damascului, mai mare decît tatăl său.

În vremea aceea, împărătea peste greci Leon Isaurul, care, ca o fiară, s-a sculat asupra Bisericii lui Dumnezeu și ca un leu ce răpește și răcnește. Pentru că, lepădînd sfintele icoane de prin bisericile lui Dumnezeu, le ardea cu foc, iar pe cei ce credeau bine și se închinau sfintelor icoane, îi rupea cu dinții cumplita tiranii, fără milă. Auzind despre acestea, Ioan s-a aprins cu rîvna pentru buna credință, urmînd lui Ilie Tesviteanul și celui de un nume cu dînsul, adică lui Ioan Mergătorul înaintea lui Hristos. Deci, scoțînd sabia cuvîntului lui Dumnezeu, a început a tăia ca pe un cap dogma cea ereticească a împăratului celui cu nărav de fiară. Căci, scriind mai multe cărți despre cinstea sfintelor icoane, le-a trimis către cei dreptcredincioși, pe care îi știa, în care cărți arăta cu înțelepciune din Scriptură și din vechile așezăminte ale purtătorilor de Dumnezeu Părinți, că se cuvine a da cuviincioasa închinăciune sfintelor icoane. Apoi, ruga pe acei către care scria, să arate acele cărți ale lui și altor frați care sînt de o credință, spre întărirea dreptei credințe.

Deci, se sîrguia fericitul Ioan a alerga prin toată lumea, dacă nu cu picioarele, cel puțin cu cărțile sale cele de Dumnezeu insuflate, care, împărțindu-se prin toată împărăția grecească, întărea pe cei binecredincioși întru dreapta credință, iar pe cei eretici îi înțepa cu sabia cuvîntului. Acestea ajungînd la auzul împăratului Leon cel răucredincios și el, nerăbdînd mustrarea credinței sale celei rele, a chemat pe ereticii cei de o credință cu el și le-a poruncit, ca, prefăcîndu-se a fi de dreaptă credință, să caute între cei binecredincioși vreo scrisoare de-a lui Ioan, care ar fi fost scrisă chiar de mîna lui și să o ceară de la dînsii ca să o citească pentru folos.

Atunci ajutătorii răutății, sîrguindu-se mult, au aflat undeva la cei binecredincioși o epistolă scrisă de mîna lui Ioan, pe care, cerînd-o cu vicleșug, au dat-o în mîna împăratului. Iar acela a dat-o în mîna unor scriitori iscușiți ai săi, ca astfel privind la scrisoarea lui Ioan, cu același fel de litere să scrie o carte către împărat, ca și cum ar fi fost scrisă chiar de mîna lui Ioan și trimisă de la Damasc. Scrisoarea aceea era astfel: "Bucură-te, împărate! Eu mă bucur de stăpînirea ta pentru unirea credinței noastre și dau închinăciunea și cinstea ce se cuvine măriei tale celei împărătești. Înștiințare fac stăpînirii tale, că cetatea

noastră Damascul, pe care o stăpînesc saracinii, este foarte nebăgată în seamă de dînșii, neavînd nicidecum strajă tare, iar oastea agarenilor care se află într-însa este foarte slabă și puțină; deci, milostivește-te pentru această cetate, rogu-mă pentru Dumnezeu, trimite oastea ta cu bărbăție, ca și cum ar avea să meargă aiurea, fără veste să năvălească asupra Damascului, căci fără osteneală vei lua cetatea sub stăpînirea ta și la aceasta mult îți voi ajuta chiar și eu, de vreme ce și cetatea și chiar și laturile acestea sînt sub mîna mea".

O scrisoare ca aceasta fiind făcută ca și cum ar fi fost scrisă de Ioan către împărat, a poruncit să scrie altă scrisoare, din partea lui Leon cel viclean către domnul saracinilor, într-acest chip: "Nimic mai fericit decît aceasta mi se pare a nu fi alta decît a avea pace între noi, a petrece în prietenie și a păzi așezămintele cele de pace; căci este foarte lăudat lucru și lui Dumnezeu plăcut. Drept aceea și eu, pacea care am făcut-o împreună cu tine, voiesc a o păzi nerisipită și neschimbată pînă la sfîrșit. Însă, un creștin care petrece în stăpînirea ta, adeseori mă îndeamnă, prin scrisorile sale către mine, ca să risipesc pacea și fîgăduiește către mine, că-mi va da în mîini cetatea Damascului, fără osteneală, de voi trimite acolo oastea mea fără de veste. Și pentru ca să crezi cele scrise de mine, iată îți trimit una din scrisorile ce mi-a scris, din care vei cunoaște prietenia mea. Iar aceluia creștin, care a îndrăznit a scrie către mine unele ca acestea, îi vei pricepe vicleșugul și vrăjmășia și vei ști în ce chip să-l pedepsești".

Amîndouă aceste scrisori le-a trimis împăratul cel cu numele de leu și cu năravul de fiară, printr-un om al său către domnul barbarilor în Damasc. Iar acela, luîndu-le și citindu-le, a chemat pe Ioan și i-a arătat acea scrisoare cu vicleșug, ce era scrisă către împăratul Leon. Iar Ioan, citind și luînd seama scrisorii, a zis: "Literale ce se află pe hîrtia aceasta văd că sînt asemenea cu scrisoarea mîinii mele; dar n-a scris mîna mea acestea, pentru că mie nici în minte nu mi-a venit cîndva să scriu unele ca acestea către împăratul grecesc (să nu fie aceasta!) și să slujesc eu cu vicleșug domnului meu?" Deci a cunoscut Ioan că pizma cea cu rău meșteșug a ereticilor a făcut una ca aceasta.

Atunci domnul, umplîndu-se de mînie, a poruncit să-i taie mîna cea dreaptă, nevinovatului Ioan; iar acesta se ruga cu sîrguință domnului ca să aștepte puțin și să-i dea cîtăva vreme pentru adevărarea nevinovăției sale și pentru dovedirea vrăjmășiei îndreptată asupra sa de către înrăutățitul eretic, împăratul Leon. Dar n-a dobîndit ceea ce cerea, pentru că fiind foarte mînios păgînul, îndată a poruncit a se desăvîrși pedeapsa. Deci s-a tăiat dreapta lui Ioan; dreapta aceea care făcea puterea celor dreptcredincioși, pentru Dumnezeu; dreapta aceea care, prin scrisorile sale, muștra pe cei ce ocărăsc pe Domnul și în loc de a o întinde în cerneala cu care scria, pentru cinstirea sfințelor icoane, s-a udat chiar cu sîngele său. Iar după tăiere, a spînzurat-o în tîrg, în mijlocul cetății.

Apoi Ioan, slăbind de durere și de curgerea cea multă a sîngelui, a fost dus la casa sa. Sosind seara, fericitul a socotit că s-a potolit de mînie barbarul și a trimis către dînsul să-l roage, zicînd: "Se înmulțește durerea mea și nespun mă muncește și nu pot avea ușurință, cîtă vreme stă spînzurată în văzduh mîna mea cea tăiată; deci rogu-mă ție, stăpînul meu, poruncește ca să mi se dea mîna s-o îngrop în pămînt, că atunci se va ușura durerea mea". Tiranul, umilindu-se de o asemenea rugămintă, a poruncit să ia mîna de la privilegiște și să o dea lui Ioan.

Ioan, luîndu-și mîna cea tăiată, a intrat în camera sa de rugăciune și, căzînd la pămînt înaintea sfintei icoane a Preacuratei Maicii lui Dumnezeu, care avea în mîinile sale Pruncul, a lipit dreapta cea tăiată la locul ei. Apoi a început a se ruga suspinînd din adîncul inimii și, plîngînd, zicea: "Preacurată Stăpînă, Maică care ai născut pe Dumnezeul meu, iată că pentru dumnezeieștile icoane mi s-a tăiat mîna dreaptă. Nu știi pricina pentru care s-a tulburat Leon, dar tu întîmpină-mă degrabă cu ajutor și-mi vindecă mîna mea. Dreapta celui Preaînalt Care S-a întrupat din tine, face multe minuni prin rugăciunile Tale. Deci, mă rog ca, prin mijlocirea ta, să vindece Domnul și dreapta mea, o! maică a lui Dumnezeu, pentru ca să scrie mîna aceasta oricîte laude vei voi tu singură. Să scrie ție și Fiului tău și să ajute cu scrisorile sale dreapta credință; pentru că poți toate cîte le voiești, ca o mamă a lui Dumnezeu".

Zicînd acestea cu multe lacrimi, Ioan a adormit și a văzut în vis icoana Preacuratei Maicii lui Dumnezeu cu ochii luminoși și milostivi, căutînd spre dînsul și zicînd: "Iată mîna ta este sănătoasă. De acum nu te

mai mîhni. Însă ostenește-te cu dînsa fără lenevire, precum ai făgăduit mie și fă-o condei al scriitorului ce scrie degrabă". Apoi, deșteptîndu-se Ioan, dacă a pipăit și a văzut mîna lui vindecată, s-a bucurat cu duhul de Dumnezeu Mîntuitorul său și de maica Lui cea fără de prihană, că i-a făcut mărire cel puternic. Stînd în picioare și, ridicîndu-și mîinile în sus, a adus mulțumire lui Dumnezeu și Maicii Domnului. Apoi, în noaptea aceea s-a veselit cu toată casa sa, cîntînd cîntare nouă și zicînd: "Dreapta Ta, Doamne, s-a binecuvîntat, întru tărie, mîna Ta cea dreaptă a vindecat dreapta mea cea tăiată și cu aceasta va sfărîma pe vrăjmașii cei ce nu cinstesc chipul Tău și al Preacuratei Maicii Tale și va zdrobi cu dînsa pe vrăjmașii sfărîmători de icoane, spre înmulțirea măririi Tale".

Astfel, Ioan veselindu-se cu toți casnicii săi și cîntînd cîntări mulțumitoare, au auzit toți vecinii care locuiau împrejur și înțelegînd pricina bucuriei și a veseliei lui Ioan se mirau foarte. Apoi degrabă s-a înștiințat despre acestea și domnul saracinilor și îndată chemînd pe Ioan, i-a poruncit ca să arăte mîna cea tăiată. Și se cunoștea la încheietura de unde se tăiasse mîna, un semn al tăieturii ca o ață roșie, care se însemnase prin purtarea de grijă a Maicii Domnului, spre arătarea cu adevăritate a mîinii ce a fost tăiată. Văzînd-o domnul a întrebat pe Ioan, care doctor și cu ce fel de doctorii a împreunat mîna așa de bine la încheietura sa și așa degrabă s-a vindecat, ca și cum n-ar fi fost tăiată?

El n-a tăinuit minunea, ci cu glas mare a vestit-o, zicînd: "Domnul meu, doctorul cel atotputernic, prin Preacurata Sa Maică, ascultîndu-mi rugăciunea cea cu multă sîrguință, a vindecat cu mîna Sa cea atotputernică această rană și mi-a dat mîna pe care ai poruncit tu de mi-a tăiat-o".

Atunci domnul a strigat: "Vai mie, cu nedrept am judecat și fără milă te-am pedepsit, omule drept, luînd seama la clevetirea cea mincinoasă! Deci, rogu-mă ție, iartă-mă, căci cu mînie și fără de socoteală, am adus asupra ta o judecată ca aceasta. Primește de la noi dregătoria și cinstea cea dintîi și fii cel dintîi dintre sftnicii noștri, iar de acum înainte fără de tine și fără de sfatul tău, nimic să nu se săvîrșească în stăpînirea noastră". Ioan, căzînd la picioarele boierului, l-a rugat mult să-l libereze și să nu-l oprească a se duce în calea sa, unde dorește sufletul său, ca să urmeze Domnului, cu monahii care s-au lepădat de lume și au luat jugul Domnului". Însă acesta nu vroia să-l libereze, ci-l silea să fie domn al casei lui și rînduitor întru toată împărăția lui. Deci multă vorbă era între dînșii, unul pe altul rugînd și unul pe altul silindu-se a se birui prin rugăminte. Apoi Ioan a biruit, deși nu degrab, și îmblînzind pe boier, l-a liberat ca să facă ceea ce-i va plăcea.

Întorcîndu-se Ioan în casa sa, îndată și fără zăbavă a împărțit săracilor toată averea sa, care era foarte mare și a liberat pe toți robii săi; iar el s-a dus la Ierusalim împreună cu Cozma, care a fost ucenic cu dînsul și acolo, închinîndu-se sfințelor locuri, a venit în lavra Sfîntului Sava și a rugat pe egumen să-l primească, ca pe o oaie rătăcită și să-l numere în turma sa cea aleasă.

Atunci a fost cunoscut Ioan de egumen și de frații de acolo cine este, pentru că era slăvit și știut de toți, pentru stăpînirea și cinstea sa, cum și pentru înțelepciunea sa cea mare. Și se bucură egumenul pentru dînsul, căci un om ca acela a venit întru atîta smerenie și sărăcie, încît voiește să se facă monah. Primindu-l pe el cu dragoste, a chemat pe unul din frați, care era monah mai iscusit și mai nevoitor, vrînd a i-l încredința pe Ioan pentru ucenicie, ca să-l învețe filosofia cea duhovnicească și obiceiurile monahicești. Iar acela s-a lepădat, nevrînd să fie dascăl unui om ca acela, care cu învățătura lui prea înțeleaptă, pe mulți îi covîrșea. Deci a chemat egumenul un altul, dar nici acela n-a voit. Așijderea și al treilea și al patrulea, toți s-au lepădat, fiecare dintr-înșii zicînd că nu este vrednic de povățuirea unui asemenea bărbat prea înțelept, de care se rușinau. După aceștia, a chemat un bătrîn oarecare, simplu cu obiceiul, avînd însă și multe cunoștințe și osîrdie; acela nu s-a lepădat a fi povățuitorul lui Ioan.

Luînd bătrînul pe Ioan în chilia sa și, începînd al învăța temelia vieții celei cu fapte bune, mai întîi i-a dat acest fel de orînduială ca nimic să nu facă după voia sa. Apoi să aducă lui Dumnezeu ostenele și rugăciunile cu sîrguință, ca pe o jertfă. După aceea, să verse lacrimi din ochii săi, dacă voiește a-și curăți păcatele vieții trecute, pentru că acelea se socotesc înaintea lui Dumnezeu, ca jertfă mai scumpă decît tămîia. Aceste rînduieli erau un început al lucrurilor care se săvîrșesc prin osteneală trupească.

Iar pentru cele ce se cuvin sufletului, starețul i-a legiuit acestea: să nu aibă în mintea sa vreo nălucire lumească, nici să închipuiască într-înșea fețe necuvioase; ci să-și păzească mintea sa întreagă și curată de toată împătımirea cea deșartă și de toată îngîmfarea. Să nu se laude cu mulțimea înțelepciunii sale și cele ce a învățat să nu i se pară că le-a ajuns toate bine și pînă în sfîrșit. Să nu poftască descoperiri și înștiințare de taine ascunse, să nu nădăjduiască în priceperea sa pînă la sfîrșitul vieții, cum că este neclintită și că nu poate cădea și rătăci din calea adevărului. Ci să știe că gîndurile sale sînt neputincioase și să cunoască că înțelegerile sale sînt greșite. Pentru aceea să se sîrguiască a nu-și lăsa gîndul să se împrăstie pretutindeni și să-l îngrijească a-l aduna într-una, pentru ca mintea lui să se lumineze de Dumnezeu și sufletul să i se curățească de toată întinăciunea. Apoi trupul și sufletul să se unească cu mintea și așa se va face chipul Sfintei Treimi și se va desăvîrși omul nu trupesc, nici sufletesc ci cu totul duhovnicesc, schimbîndu-și voia celor două părți, adică a trupului și a sufletului, întru a treia și cea dintîi, adică în minte.

Niște rînduieli ca acestea scriind tatăl fiului și dascălul ucenicului, a adăugat și aceste cuvinte către dînsul: "Nimănui să nu trimiți vreo scrisoare, nici să grăiești către cineva din învățăturile lumesti. Tăcerea s-o iubești, pentru că știi că nu numai iubitorii noștri de înțelepciune învață tăcerea, ci și Pitagora poruncește ucenicilor săi să păzească multă vreme tăcerea. Apoi să nu ți se pară că este bine a grăi cele bune, chiar fără vreme, ascultă pe David care zice: *Tăcut-am din bunătăți*. Apoi ascultă ce folos a avut din aceasta: *Înfierbîntatu-s-a inima mea înăuntru meu, adică, negreșit, cu focul dragostei către Dumnezeu, care se aprinde prin cugetarea la El*.

Toate învățăturile acestea ale bătrînului au căzut în inima lui Ioan ca o sămîntă într-un pămînt bun și, odrăslind, s-au înrădăcinat. Pentru că, viețuind Ioan multă vreme lîngă acel bătrîn de Dumnezeu insuflat, păzea cu dinadinsul toate cuvintele lui și asculta poruncile lui, supunîndu-se fără fățarnicie, fără grăire împotrivă și fără cîrtire. Nici măcar cu gîndul nu s-a împotrivit cîndva poruncii bătrînului; căci, ca pe niște lespezi, a scris pe inima sa aceasta: toată porunca părintelui să o împlinesc, după învățătura Apostolului, fără mînie și fără îndoire. Pentru că, ce folos este ascultătorului celui ce are în mîini lucrul, iar în gură cîrtirea, cînd împlinește porunca și apoi cu limba sau cu mintea grăiește împotrivă? Cînd va veni unul ca acela întru săvîrșirea faptei? Niciodată. Unii ca aceia în deșert se ostenesc; lor li se pare că săvîrșesc faptă bună, cînd lucrează ceva, dar au în sînul lor șarpele cîrtirii. Însă fericitul Ioan, ca un adevărat ascultător, era fără cîrtire, în toate slujbele ce i se porunceau.

Odată, vrînd bătrînul să ispitească ascultarea și smerenia lui Ioan, a adunat o mulțime de coșnițe, căci acela era lucrul mîinilor lor, și a zis către Ioan: "Am auzit, fiule, că în Damasc se vînd coșurile cu mai mare preț decît în Palestina și noi avem în chilii multe nevoi de împlinit, precum singur vezi; deci, ia coșnițele acestea și te du degrabă la Damasc, de le vinde acolo. Dar caută să nu le vinzi cu preț mai mic decît cel rînduit".

Atunci a rînduit bătrînul preț mare coșnițelor, îndoit mai mult decît se cuvenea. Iar ascultătorul cel adevărat nu s-a împotrivit nici cu cuvîntul, nici cu mintea, nici n-a zis că nu-s vrednice coșnițele de un asemenea preț, nici că este calea prea departe; nici n-a grăit în sufletul său: "mă rușinez a mă duce în cetatea Damascului, în care odinioară am fost cunoscut tuturor ca stăpînitor slăvit". Nimic din acestea n-a zis, nici a cugetat, fiind următor Stăpînului Hristos, Celui ce s-a făcut ascultător pînă la moarte. Și îndată, zicînd "Binecuvîntează părinte", a luat coșnițele în spate și s-a dus degrabă la Damasc. El umbla prin cetate îmbrăcat în haine proaste și rupte, vînzînd în tîrg coșnițele sale. De voia vreun om să cumpere o coșniță din acelea, întreba cît costă; apoi auzind un preț ca acela mare, îl batjocorea și rîdea de el. Alții îl muștrău și-l ocărau, pentru că fericitul Ioan nu era cunoscut de toți, de vreme ce era îmbrăcat cu haine proaste. Cel care odinioară purta haine țesute cu aur, acum și fața îi era schimbată de post și obrazul și frumusețea vestejită.

Un oarecare cetățean, care odinioară îi era slugă în vremea stăpînirii sale, stînd acolo în dreptul lui și luînd seama bine la fața lui, l-a cunoscut cine este acesta; apoi s-a mirat de chipul lui și s-a umilit și ofînd din inimă s-a apropiat de dînsul, ca de un necunoscut și i-a dat prețul cel orînduit de starețul său pe toate coșnițele; dar nu că-i trebuiau lui coșnițele, ci s-a milostivit spre un om ca acela, care dintru atîta slavă și

bogăție a ajuns pentru Dumnezeu întru atîta smerenie și sărăcie. Iar el, luînd prețul pe coșnițe s-a întors la cel ce l-a trimis, ca un biruitor de la război, aruncînd la pămînt pe potrivnicul diavol și, împreună cu dînsul, mîndria și mărirea deșartă prin ascultare și prin smerenie.

După cîtăva vreme s-a mutat la Domnul un monah din lavra aceea care avea un frate după trup. Deci, rămînînd singur, plîngea după fratele său nemîngîiat. Ioan îl mîngîia cu multe cuvinte, dar nu putea să fie mîngîiat cel rănit cu întristarea fără măsură după fratele său. Apoi, plîngînd, l-a rugat pe Ioan să-i scrie oarecare cîntări de umilință spre mîngîierea și ușurarea întristării sale; iar Ioan se lepăda, temîndu-se să nu calce porunca bătrînului său, care îi poruncise să nu facă nimic fără voia lui. Dar, fratele care se tînguia, îl supăra cu multă rugăminte, zicînd: "Pentru ce nu-mi miluiești sufletul cel întristat și nu-mi dai puțină doctorie pentru durerile cele mari ale inimii mele? Căci de ai fi fost doctor trupesc și mi s-ar fi întimplat să am o boală trupească și te-aș fi rugat să mă tămăduiești, iar tu putînd a mă vindeca, m-ai fi trecut cu vederea? Apoi, de aș fi murit din boala aceea, oare n-ai fi dat răspuns lui Dumnezeu pentru mine, că putînd a mă vindeca m-ai trecut cu vederea? Eu acum mai mare durere pătimesc în inimă și aștept puțină doctorie de la tine, dar tu mă treci cu vederea. De voi muri din această întristare, oare nu vei da lui Dumnezeu mai mare răspuns pentru mine? De te temi de porunca starețului tău, eu voi ascunde ceea ce îmi vei scrie tu, încît să nu știe, nici să audă el despre aceasta".

Cu niște cuvinte ca acestea înduplecat fiind Ioan, i-a alcătuit aceste tropare ce se cîntă la înmormîntări: "Unde este desfătarea cea lumească? Oamenilor, pentru ce în deșert ne tulburăm? Toate cele omenești sînt deșertăciuni!" și celelalte care și pînă acum se cîntă de biserică la îngroparea celor răposați. Ducîndu-se atunci starețul din chilie undeva, Ioan, fiind înăuntru, cînta troparele cele alcătuite. Iar cînd s-a întors starețul, apropiindu-se de ușa chiliei, a auzit glasul lui Ioan cîntînd și, intrînd înăuntru, a început cu mînie a zice: "Oare așa degrabă ai uitat făgăduințele tale, că, în loc să te plîngi pe sine-ți, tu te bucuri și te veselești, alcătuiind aceste cîntări?" Ioan, spunînd pricina cîntării sale și, arătîndu-i că a fost silit de lacrimile fratelui să scrie, își cerea iertare, căzînd cu fața la pămînt. Însă bătrînul, ca o piatră tare neînduplecîndu-se la rugăminta lui, îndată, despărțindu-l de petrecerea cea împreună cu dînsul, l-a izgonit din chilie.

Ioan, fiind izgonit, și-a adus aminte de izgonirea lui Adam din Rai, care s-a făcut pentru neascultare și se tînguia înaintea chiliei bătrînului, precum odinioară Adam înaintea Raiului. Apoi s-a dus la alți părinți pe care îi știa că sînt aleși prin faptele cele bune și i-a rugat să meargă la duhovnicul său, să-i ierte greșeala. Ei, mergînd, l-au rugat pe duhovnicul lui Ioan să-l ierte pe ucenicul său și să-l primească iarăși în chilie, dar acela s-a făcut ca un stîlp neînduplecat spre rugăminta lor. Atunci unul din părinții aceia, a zis către bătrînul: "Dă canon celui ce a greșit și nu-l despărți de petrecerea împreună cu tine". Bătrînul a răspuns: "Acest canon îi dau, dacă voiește a dobîndi iertare neascultării sale, ca toate ieșitorile (haznalele) chiliilor lavrei, să le curățească cu mîna sa și toate scaunele cele necurate să le spele".

Auzind părinții, s-au rușinat de niște cuvinte ca acestea și s-au dus, mirîndu-se de cuvîntul aspru și neînduplecat al bătrînului. Iar Ioan, întîmpinîndu-i și închinîndu-se lor după obicei, i-a întrebat ce a zis părintele său. Aceștia, arătîndu-i împietrirea bătrînului, nu îndrăzneau a-i spune ce-i poruncește, că se rușinau de porunca cea de rușine a starețului. Iar el stăruia, prin rugăminte cu sîrguință, să-i spună porunca părintelui său. Înștiințîndu-se, s-a bucurat mai presus de nădejdea lor, părăindu-i bine de un lucru ca acela ce i se poruncise, deși era necurat. Apoi, îndată pregătind unelte și vasele de curățit, a început a face cu credință ceea ce i se poruncise, atingîndu-se de necurătenie cu mîinile acelea, pe care mai înainte le ungea cu miresme de felurite arome, și-și întina dreapta sa, care cu minune s-a vindecat de Preacurata Născătoare de Dumnezeu. O, smerenie adîncă a bărbatului celui minunat și a ascultătorului celui adevărat! Văzînd starețul o smerenie ca aceea, s-a umilit și alergînd a căzut pe grumajii lui și-i săruta capul, umerii și mîinile, zicînd: "O, ce fel de pătimitor am născut eu întru Hristos? O, acesta este fiu adevărat al fericitei ascultări!" Iar Ioan se rușina de cuvintele bătrînului, căzînd cu fața la pămînt cu lacrimi înaintea lui, ca înaintea lui Dumnezeu, neîngîmfîndu-se de cuvintele de laudă ale părintelui său, ci mai mult smerindu-se și rugîndu-se să-i ierte greșeala. Iar părintele, luîndu-l, l-a dus de mîna în chilia sa, de care Ioan s-a bucurat, ca și cum ar fi fost iarăși întors în Rai, și viețuia în unirea cea dintîi împreună cu bătrînul.

Nu după multă vreme s-a arătat bătrînului în vis noaptea, Stăpîna lumii, Preacurata și binecuvîntata Fecioară, zicînd: "Pentru ce ai astupat izvorul, care poate izvorî apă dulce și cu îndestulare, apă mai bună decît aceea care a izvorît din piatra cea din pustie, apă de care a poftit David să bea, apa pe care a fîgăduit-o Hristos Samarincii? Lasă izvorul să curgă, căci va izvorî fără împușinare, va curge și va adăpa toată lumea și va acoperi mările erezurilor și le va preface într-o dulceță minunată. Cei însetați să meargă cu sîrguință la apă și cîți nu au argintul vieții celei curate să-și vîndă împătimirile lor și mergînd să-și cumpere de la Ioan curățire mai luminată atît în dogme, cît și în fapte, pentru că acesta va lua alăuta cea proorocească - Psaltirea lui David - și va cînta Domnului Dumnezeu cîntări noi, care vor covîrși cîntările lui Moise și dăntuirile Mariamei. Întru nimic se vor socoti în fața lui cîntările de laudă cu cuvinte neînțelese și nefolositoare ale lui Orfeu, căci acesta va cînta cîntare duhovnicească și cerească. El, ca heruvimii, va urma cu cîntarea și pe toate bisericile Ierusalimului le va face ca pe niște fecioare, care cîntă în timpane, spre lauda Domnului, vestind moartea și învierea lui Hristos. Acesta va scrie dogmele dreptei-credințe și va muștra răzvrătirile cele ereticești. Inima lui va răspunde cuvînt bun și va grăi lucrurile cele minunate ale împăratului".

Dimineața, chemînd bătrînul pe Ioan, a zis către dînsul: "O, fiule al ascultării lui Hristos, deschide gura ta pentru ca să tragi duh și cele ce ai primit în inima ta, spune-le cu gura. Gura ta să vorbească înțelepciunea care ai învățat-o prin cugetarea lui Dumnezeu. Deschide gura ta, nu spre povestiri, ci spre cuvinte adevărate și nu spre ghicitoare, ci spre dogme. Vorbește în inima Ierusalimului, care vede pe Dumnezeu, spre împăcarea Bisericii Lui. Vorbește, nu cuvinte deșarte care se duc în văzduh, ci pe acelea pe care Duhul Sfînt le-a scris în inima ta. Suie-te la înălțimea Sinaiului, adică a vederii lui Dumnezeu și a descoperirilor tainelor celor dumnezeiești și, pentru smerenia ta cea mare, prin care te-ai pogorît pînă în adînc, suie-te acum la muntele bisericii și propovăduiește; înalță-ți glasul tău cu tărie, binevestind Ierusalimului că lucruri prea slăvite s-au vorbit despre tine de Maica lui Dumnezeu, iar pe mine mă iartă, rogu-mă, că din simplitate și din neștiință, am fost piedică ție".

Din acea vreme fericitul Ioan a început a scrie cărți dumnezeiești și a făcut cîntări izvoritoare de miere, alcătuiind Octoihul, prin care și pînă astăzi se veselește Biserica lui Dumnezeu, ca printr-o alăută duhovnicească. Iar începutul cărții sale l-a făcut zicînd astfel: "Dreapta ta cea purtătoare de biruință, cu dumnezeiască cuviință, întru tărie s-a preamărit". Și aceasta a zis-o din pricina dreptei sale, care după tăiere a fost vindecată cu preamărire, despre a cărei vindecare, bucurîndu-se, a strigat către Născătoarea de Dumnezeu: "De tine se bucură, ceea ce ești plină de dar, toată făptura" și celelalte. Iar basmaua cu care a fost înfășurată mîna lui tăiată, o purta pe cap, întru pomenirea acelei minuni, ce s-a făcut de Preacurata Născătoare de Dumnezeu. El a scris și viețile unor sfinți, a alcătuit cuvinte la praznice și multe feluri de rugăciuni de umilință, apoi dogmele credinței celei adevărate și multe taine teologhicești. După aceea a scris și împotriva ereticilor, dar mai ales împotriva luptătorilor de icoane și tot felul de învățături folositoare de suflet, cu care și pînă acum se hrănesc credincioșii, avîndu-le ca pe o hrană duhovnicească și ca un rîu ce curge lin.

Cuviosul Ioan avea pe fericitul Cozma, care-l îndemna la o osteneală ca aceasta, ca unul ce crescuse împreună cu dînsul și împreună învățaseră la un dascăl; acela deștepta pe Ioan pentru scrierile dumnezeieștilor cărți și spre alcătuirea cîntărilor bisericești și, care, însuși îl ajuta. Mai tîrziu, Cozma a fost hirotonisit episcop al cetății Maiuma de către patriarhul Ierusalimului. După aceasta, același patriarh chemînd și pe Cuviosul Ioan, l-a hirotonisit preot. Însă el, nevrînd a zăbovi mult în lume și a fi lăudat de mireni, s-a întors în locașul Sfîntului Sava și se ascundea în chilia sa ca o pasăre în cuib, sîrguindu-se întru citirea și scrierea dumnezeieștilor cărți, îngrijindu-se pentru mîntuirea sa. Apoi, adunînd toate cărțile sale pe care le scrisese mai înainte, le recitea iar și îndreptînd, cu multă luare aminte, cele ce se arătau lui că au trebuință de îndreptare, ori în cuvinte ori în alcătuire ca nimic să nu fie într-însele fără trebuință. El a petrecut ani mulți întru asemenea osteneli foarte folositoare, atît lui și Bisericii lui Hristos, cît și pentru nevoințele cele monahicești.

Apoi, ajungînd întru desăvîrșită cuvioșie și sfințenie și bine plăcînd lui Dumnezeu, a plecat către Hristos și către Preacurata Lui Maică, ca astfel, nu întru închipuire, ci întru vederea feții Lor, întru slava cea cerească, să se închine Lor și să se roage pentru noi; ca și noi să ne învrednicim de aceeași vedere

dumnezeiască, prin sfintele lui rugăciuni, cu darul lui Hristos, Căruia împreună cu prealăudata și preabinecuvîntata Lui Maică se cuvine, slavă și închinăciune, în veci. Amin.

Cuviosul Ioan Episcopul, făcătorul de minuni (4 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Ioan, încă de cînd era tînăr, ura desfătările și plăcerile lumești, și își împodobește viața cu post și înfrînare. Pentru aceasta a și fost hirotonit episcop al Polivatului, urcînd în chip legiuit toate treptele bisericești. După ce i s-a încredințat păstoria poporului, a adăugat la nevoițele sale pustnicești de mai înainte, alte nevoițe, iar la osteneli, alte osteneli.

Cînd Leon Isaurul a luat cu nevrednicie sceptrul împărăției și a început să hulească sfintele icoane, acest sfînt bărbat s-a dus la Constantinopol și a muștrătat cu tărie necredința împăratului. Apoi s-a întors la turmasa sa, i-a învățat pe credincioșii săi cu de-amănuntul credința și i-a făcut să fie gata cu toții să-și verse sîngele pentru dreapta credință.

Viețuind așa, a părăsit cele de jos și s-a mutat la Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care Îl dorea.

Nevoițele și viața Cuviosului Părintelui nostru Sava cel Sfințit (5 decembrie)

Pe cînd Teodosie cel Tînăr ținea sceptrul împărăției grecești și avea douăzeci și șapte de ani în împărăție, s-a născut Cuviosul Părintele nostru Sava în părțile Capadociei și în mitropolia Cezareei, într-un sat ce se numea Mutalasc. Acesta la început era neînsemnat, iar mai pe urmă, prin Sava, care s-a născut într-însul, s-a arătat mai slăvit decît Armatem, care a odrăslit pe dumnezeiescul proroc Samuil.

Părinții fericitului Sava se chemau Ioan și Sofia și erau de bun neam și binecredincioși; iar cînd era pruncuș de cinci ani, s-au dus părinții lui în Alexandria, la slujba împărătească, pentru că Ioan era ostaș. Prin pronia lui Dumnezeu, Sava a rămas cu averea părinților la Eremia, fratele mamei sale. Și întrucît Eremia avea o femeie cu nărav rău și sfadnică, supărîndu-se copilul, s-a dus la Grigorie, fratele tatălui său, care viețuia într-alt sat, ce se numea Scanda, pentru care pricină s-a ridicat vrajbă între unchii lui. Părinții lui zăbovind multă vreme în Alexandria, Eremia și cu Grigorie se certau între dînșii, căci fiecare dintr-înșii voia să-l aibă la el, nu atît pentru că îl iubeau pe copil, pe cît ca să fie părtaș avuției tatălui său. Iar fericitul copil, avînd înțelegere de bătrîn și vîzînd gîlceava și sfada unchilor lui, s-a lepădat de toată averea părinților și mergînd în mănăstirea lui Flavian, ce era departe de satul Mutalasc ca de douăzeci de stadii, a luat chipul îngeresc, fiind atunci abia de opt ani. Viețuind acolo, a învățat repede psaltirea și celelalte sfinte scripturi și sporea în fapte bune, luînd aminte la rînduiala monahicească.

Nu după multă vreme împăcîndu-se între dînșii, unchii fericitului Sava au venit la dînsul în mănăstire și au început a-l răzvrăti, sfătuiindu-l să iasă din acea sfîntă ogradă și să-și ia femeie cu care să viețuiască în averea părintească. El, voind mai bine a fi lepădat în casa lui Dumnezeu decît a viețui în locașurile păcătoșilor și iubind mai mult viața monahicească decît cea mirenească, nu ascultă de unchii săi și sfatul lor cel înșelător îl lepăda, zicînd: "Eu fug ca de un balaur de acei care îmi poruncesc a mă lepăda de calea

lui Dumnezeu. Pentru că mă tem ca nu cumva, cu vorba lor cea rea, să-mi strice obiceiurile mele bune și apoi să aduc asupra mea blestemul cu care blestemă proorocul pe cei care se dedau la îndărătnicii, despre care zice: *Blestemați sînt cei ce se abat de la poruncile Tale*.

Cu aceste cuvinte izgonind de la dînsul pe unchii săi, care nimic n-au folosit, el se sîrguia în mai mari nevoițe, cu ostenele și înfrînările chinuindu-și trupul și robindu-l pe el duhului.

Deci, fiind biruit șarpele acela, care prin avere și însurătoare voia să-l scoată din sfîntul lăcaș, ca din sălășluirea Raiului - s-a apropiat alt ispititor, spre a ispiti pe sfînt, adică diavolul îmbuibării pîntecelui. Căci fericitul, lucrînd odinioară în grădina mănăstirii, a văzut un măr foarte frumos într-un pom, și fiind biruit de cuget, a rupt mărul acela, vrînd a-l mîncea mai înainte de vremea rînduită și de obișnuita binecuvîntare. Dar, aducîndu-și aminte că în rai cu astfel de rod șarpele a adus spre păcat pe cel dintîi om, s-a oprit de a-l mîncea și se osîndea singur în sine zicînd: *Frumos și bun era la mîncare rodul cel ce a omorît pe Adam*. Și, aruncînd mărul la pămînt, l-a călcat cu picioarele, călcînd împreună cu dînsul și gîndul său, iar mai vîrtos zdrobind capul șarpelui lăcomiei de pîntece; apoi și-a pus însuși legămînt să nu mai mănînce mere pînă la moartea sa. De atunci toată pofta și-o biruia prin înfrînare, mîncînd și dormind puțin, pururea petrecînd în osteneală; pentru că mîinile lui erau întinse ori spre rugăciune, ori la lucru. Măcar că era tînăr, dar îndată s-a făcut deopotrivă în fapte bune cu toți părinții cei bătrîni, care se aflau în acea mănăstire.

Odinioară s-a întîmplat unui frate, ce avea slujba pităriei, că și-a udat hainele sale de ploaie și era vreme de iarnă, cînd nu strălucea soarele. Deci, neavînd unde să-și usuce hainele, le-a băgat în cuptorul de copt pîine, deasupra lemnului și le-a uitat acolo. După puțin timp s-au adunat frații să coacă pîine și au aprins lemnele în cuptor, neștiind că pitarul își pusese într-însul hainele sale să se usuce. Aprinzîndu-se lemnele foarte tare, și-a adus aminte pitarul de hainele sale și se întristă mult. Acolo era și fericitul Sava, care, văzînd întristarea fratelui, nu s-a temut și făcîndu-și semnul Sfîntei Cruci, a intrat în văpaia cuptorului. O, minune! Precum altădată tinerii prin credință, nu s-au ars în cuptorul Babilonului, așa și copilul Sava, precum dragostea cea către frate, a ieșit din cuptor nevătămat, aducînd în mîinile sale hainele fratelui nevătămate, asemenea și ale sale rămîinînd nearse.

Această minune văzînd-o frații, s-au înspăimîntat și zicea unul către altul: "Ce are să fie copilul acesta în anii viitori, dacă s-a învrednicit de la Dumnezeu cu un dar ca acesta, chiar din tinerețile lui".

A petrecut fericitul în acea mănăstire zece ani, mergînd din putere în putere și din slavă în slavă. Apoi a vrut să se ducă la Ierusalim, să se închine Sfintelor Locuri, să cerceteze pe părinții care erau acolo, prin pustietățile cele de primprejur, să se folosească din vorba cea împreună cu dînșii și să-și găsească acolo un loc spre sălășluire pustnicească. Deci, apropiindu-se de egumen, a cerut voie să-l elibereze pe el cu rugăciunea și cu binecuvîntare spre sfînta cetate. Iar egumenul n-a vrut să-l lase, zicînd: "Nu este bine, tînăr fiind, să umbli aiurea, ci mai de folos îți este să stai într-un loc".

Dar Dumnezeu Care le rînduiește pe toate spre folos, a poruncit egumenului în vis să nu oprească pe Sava. "Dă-i drumul, zice, să-Mi slujească Mie în pustie". Atunci chemînd egumenul pe fericitul, i-a dat binecuvîntare, și cu rugăciune l-a eliberat spre drumul său. Iar el, povățuit fiind de dreapta celui Preaînalt, a venit în Ierusalim în al optsprezecelea an al vîrstei sale, la sfîrșitul împărăției lui Marchian și a patriarhului Iuvenalie. Intrînd în mănăstirea Sfîntului Pasarion, în vreme de iarnă, l-a primit Elpidie arhimandritul și l-a dat unui bătrîn capadocian, la care iernînd gîndea la viața pustnicească, pe care de mult cu mare dorință o rîvnea. El, auzind de Eftimie cel Mare, care strălucea cu faptele cele bune și cu minunile în pustia aceea dinspre părțile de răsărit ale Ierusalimului, a voit a-l vedea.

Deci, cerînd binecuvîntare de la întîistătătorul, a plecat și ajungînd în lavra marelui Eftimie, a petrecut acolo cîteva zile, așteptînd vremea în care i-ar fi fost cu putință a vedea pe cel dorit; căci cuviosul nu venea totdeauna în sobor, ci numai o dată pe săptămîină, sau de două ori, și la zile însemnate. Venind sîmbăta, Sava a văzut pe Cuviosul Eftimie ducîndu-se la biserică și a căzut înaintea lui, rugîndu-se cu osîrdie să-l primească și pe el în lavra sa. Iar minunatul Eftimie, văzîndu-l așa tînăr, l-a trimis în

mănăstirea cea mai din vale, care era făcută pentru noii începători, adică la fericitul Teoctist, poruncindu-i să poarte grijă de acel monah tânăr. Apoi a proorocit pentru dânsul, că în scurt timp, cu darul lui Hristos, va străluci în viața cea monahicească, mai mult decât mulți alții și că va fi propovăduitorul tuturor pustnicilor din Palestina și va ridica lavră mai mare decât toate lavrele din toate părțile acelea.

Sava, fiind primit în mănăstirea cea mai din vale, s-a dat pe sine cu totul lui Dumnezeu și săvârșea toate slujbele mănăstirii cu ascultare, fără cârtire, cu supunere smerită și întru osteneală cu osîrdie, încît se minunau părinții de atîta iubire de osteneală și de obiceiul lui cel bun. Iar diavolul, vrînd să-i facă împiedicare, a născocit un astfel de lucru: era în mănăstirea aceea un frate de neam din Alexandria, cu numele Ioan. Acela, auzind de moartea părinților săi, i-a băgat vrăjmașul în mintea lui un gînd netrebnic, ca să meargă și să rînduiască averea rămasă de la părinții săi. De aceea supăra pe egumenul Teoctist cu dese rugăminți, să-l lase să se ducă în Alexandria și cerea ca și pe Sava să-l lase să meargă împreună cu dînsul, să-i fie spre ajutor, ca unul care era puternic cu trupul și putea să-i slujească bine pe cale. Silit fiind Teoctist de rugămințile cele cu sîrguință ale lui Ioan, i-a dat drumul să meargă în patria sa și l-a liberat împreună cu dînsul și pe Sava, după cererea lui; apoi s-au dus.

Ajungînd ei în Alexandria și îngrijindu-se de averea ce rămăsese după cei morți, fericitul Sava a cunoscut pe părinții săi, Ioan și Sofia, care se întîmplaseră într-acea vreme acolo - pentru că tatăl său avea o dregătorie ostășească în Alexandria, din porunca împărătească. Atunci fericitul Sava începea a doua nevointă și de mai mare luptă, decît cea dintîi, pe care a avut-o cînd l-au chemat unchii lui din mănăstire în lume, pentru însurătoare. Pentru că mai mult îl sileau părinții lui, pe de o parte cu rugăminți și cu lacrimi, iar pe de altă parte cu cuvintele cele drăgăstoase și înșelătoare, ca să lepede hainele cele negre și să le îmbrace pe cele albe; apoi urmînd vieții lor, să se facă ostaș în locul tatălui său.

Fericitul, pricepînd că acea întîlnire și cunoștință cu părinții săi i s-a făcut prin meșteșugirea vrăjmașului, s-a împotrivit tare firii sale. Pentru că s-a lepădat de dragostea părintească și, trecînd cu vederea rugămintea lor și lacrimile cele multe, s-a făcut ca un diamant tare, neclintit în buna hotărîre, răspunzînd părinților: *Mă tem de Cel care a zis: Cel ce iubește pe tatăl său, sau pe maica sa, mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine; și care nu-și va lua Crucea sa și nu va veni după Mine, nu este vrednic de Mine.* Deci, cum vă voi cinsti pe voi mai mult decît pe Dumnezeu și viața voastră deșartă, mai mult decît Crucea, și ostășia voastră lumească, mai vîrtos decît ostășia cea duhovnicească? Căci dacă împărații pămîntești, osîndesc la chinuri pe ostașii care fug din cetele lor, cu atît mai mult Împăratul ceresc nu va cruța pe aceia, care, înscriindu-se în ostășia Lui mult mai cinstită, cad din ceata Lui cea aleasă". La sfîrșit, fericitul Sava a adăugat și aceasta: "Voi, dacă mă veți sili mai mult la aceasta, ca să mă lepăd de ostășia lui Hristos cea prea frumoasă, apoi mai mult, nu vă voi mai numi părinții mei".

Ioan și Sofia, văzînd inima fiului lor neînduplecată către dorința lor, au încetat de a-l mai supăra și cu mai multă tînguire l-au liberat, fără voia lor. Apoi l-au rugat să ia ceva din averea lor pentru trebuință, după aceea i-au dat patruzeci de galbeni, iar el nu voia să ia nimic; dar, ca să nu mîhnească prea tare pe părinții săi, a luat numai trei galbeni, însă și pe aceia, întorcîndu-se în mănăstire, i-a dat în mîna lui Teoctist, egumenul său.

Împlinind în acea mănăstire zece ani, cuviosul Teoctist s-a mutat la Domnul, iar după dînsul s-a ales cuviosul Marin, bărbat cu fapte bune, dar și acela săvîrșindu-se după doi ani, a venit după dînsul Longhin, bărbat bun. Fericitul Sava împlinea într-acea vreme treizeci de ani de la nașterea sa. Atunci, apropiindu-se de egumenul Longhin l-a rugat ca, pentru viața cea fără tulburare, să-i dea voie să se închidă în peștera cea de lîngă mănăstire, în partea dinspre miazăzi. Longhin a vestit prin scrisoare pe marele Eftimie. Acesta, avînd urechile sale pline de povestirile despre viața lui Sava cea fără prihană, despre postirea, rugăciunile, blîndețea, smerenia și despre celelalte fapte bune ale lui plăcute lui Dumnezeu, a scris înapoi lui Loghin: "Să nu oprești pe Sava a se osteni precum voiește".

Deci, i s-a poruncit la început fericitului să petreacă într-acea peșteră numai cinci zile în săptămîină; apoi, după cererea lui, cinci ani a fost liber a petrece într-însa. Iar viața lui în peșteră era așa: cinci zile postea, negustînd nimic, nici ieșind din peșteră. Lucrul lui era acolo împletirea de coșnițe, din care în fiecare zi

împletea câte zece, iar în gură și în minte avea rugăciunea neîncetată către Dumnezeu. Sîmbăta, venea de dimineață din peșteră în mănăstire, aducînd cu sine cincizeci de coșnițe. Cînd venea, se împărțea cu soborniceasca rugăciune și, întărindu-și trupul cu hrană, iarăși intra în seara Duminicii în peșteră, ducînd cu sine stîlări de finic, cît putea să-i fie destule pentru împletirea a cincizeci de coșnițe.

Într-o osteneală și postire ca aceea, viețuind el în acea peșteră cinci ani, l-a luat cu sine marele Eftimie, la ostenelele cele pustnicești, ca pe un monah desăvîrșit, care în anii săi cei tineri a ajuns la măsura părinților celor ce au îmbătrînit întru faptele cele bune, pentru care pricină marele Eftimie îl numea tînăr-bătrîn. Căci, fiind tînăr cu trupul, avea ca un bătrîn înțelepciune duhovnicească și viața curată.

Deci a ieșit împreună cu dînsul marele Eftimie din lavră, în a paisprezecea zi a lunii ianuarie, ducînd împreună cu el și pe fericitul Dometian, în pustia Ruva, vrînd să petreacă acolo tot postul mare, pînă la Duminica Stîlparilor. Apoi a vrut odată bătrînul să treacă prin altă pustie ce era deasupra Mării Moarte, dinspre miazăzi, unde a venit împreună cu amîndoi ucenicii săi, Dometian și Sava, în niște locuri fără apă. Fiind arșită mare, fericitul Sava a ostenit și slăbind de sete a căzut, neputînd a mai merge. Făcîndu-i-se milă de dînsul, marele Eftimie a căzut la rugăciune depărtîndu-se de dînsul ca de o aruncătură de piatră și se ruga, zicînd: "Doamne, Dumnezeule, dă apă ca să se potolească setea aceluia frate care a slăbit". Apoi, sculîndu-se de la rugăciune, a săpat în pămînt de trei ori cu un lemnișor ce se întîmplase acolo și îndată a izvorît apă vie din care bînd Sava s-a întărit. El de atunci a primit putere dumnezeiască de a răbda de sete prin pustie. Apoi, sosind Duminica Stîlparilor, s-au întors în lavră.

Trecînd puțină vreme, Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Eftimie, s-a mutat la Domnul, luîndu-i locul ca patriarh în Ierusalim, Anastasie. Iar după mutarea Sfîntului Eftimie și după săvîrșirea altor părinți bătrîni ai acelei lavre, vîzînd Sava că se schimbă rînduieelile mănăstirii, s-a dus în pustia ce este dinspre răsărit, împrejurul Iordanului, unde într-aceea vreme strălucea, ca o stea luminoasă, Cuviosul Gherasim, cu viața sa cea îmbunătățită.

Fericitul Sava era atunci de treizeci și cinci de ani de la nașterea sa, cînd s-a sălășluit în pustie singur, unde a fost ispitit de diavol, care, a ridicat asupra lui război. Odată, odihnindu-se sfîntul după osteneală, la miezul nopții s-a închipuit diavolul în mulțime de șerpi și de scorpii, venind asupra lui spre a-l înfricoșa. Dar el îndată s-a sculat la rugăciune și era în buzele lui psalmul lui David care zice: *Nu te vei teme de frica de noapte...; peste aspidă și vasilisc vei călca...* . Acestea zicînd el, îndată a pierit diavolul, cu toate înfricoșările lui.

După cîteva zile iarăși s-a închipuit diavolul în chipul unui leu înfricoșat și s-a repezit la sfînt, vrînd să-l sfîșie și, apropiindu-se, se da înapoi; apoi iarăși se repezea și iarăși se da înapoi. Iar cuviosul, vîzînd pornirea fiarei și mișcările ei, a zis: "Dacă ai îngăduință de la Dumnezeu a mă mîncea, pentru ce te oprești? Iar de nu, pentru ce te ostenești în deșert? Căci te voi călca pe tine, leule, fiind înarmat cu puterea Hristosului meu!". Atunci îndată diavolul, care se arătase în chip de fiară, a fugit cu rușine. Din acea vreme i-a supus Dumnezeu toate fiarele și balaurii, încît umbla prin mijlocul lor ca prin mijlocul oilor celor blînde.

Odată, umblînd prin pustie, a întîmpinat patru saracini foarte flămînzi și slăbiți. Acelora poruncindu-le să stea, a scos din haina sa rădăcini înaintea lor, cu care și el singur se hrănea și care se chemau melagrii, precum și miez de trestie. Iar ei mîncînd s-au întărit și au însemnat locul șederii lui, apoi s-au dus. După cîteva zile au venit la dînsul, aducîndu-i pîine, brînză și dactile (un fel de fructe) dîndu-i mulțumire pentru facerea de bine, căci în zi de foamete i-a hrănit pe dînșii. Iar el, umilindu-se, a zis în sufletul său cu lacrimi: "O, amar suflete al meu! Acești oameni pentru o mică facere de bine, pe care le-am făcut-o odată, cît sînt de mulțumitori! Iar noi ce vom face? Primind întotdeauna darurile lui Dumnezeu cele negrăite, sîntem nemulțumitori, viețuind în lene și în nepurtare de grijă, nici păzind sfintele Lui porunci.

După aceasta a venit la dînsul un monah cu numele Antie, iubitor de fapte bune, care mai înainte petrecuse multă vreme cu Cuviosul Teodosie. Acela, legîndu-se prin dragoste de fericitul Sava a început a viețui împreună cu dînsul. Odată au năvălit asupra lor agarenii, care au trimis pe unul înaintea lor ca să-i

omoare. Iar cuvioșii părinți, rugându-se către Dumnezeu, îndată s-a deschis pământul și a înghițit pe acei agareni; apoi ceilalți agareni, văzînd acea minune, s-au temut și au fugit. După aceea fericitul Sava, prin tovarășul său Antie, s-a cunoscut cu Cuviosul Teodosie și mare dragoste s-a prins între ei.

Împlinindu-se al patrulea an al petrecerii Sfîntului Sava în pustie și străbătînd și alte locuri ale pustietății, s-a suit la un loc înalt, unde împărăteasa Evdochia, soția împăratului Teodosie cel Tînăr, s-a îndulcit de învățătura cea folositoare de suflet de la marele Eftimie. Acolo Sava petrecînd toată noaptea în obișnuitele sale rugăciuni, i s-a arătat o vedenie. Era îngerul lui Dumnezeu prea strălucit, arătîndu-i o vale pe care curgea odată pîrîul din Siloam către miazăzi, unde era o peșteră. Deci îi porunca îngerul să locuiască în acea peșteră vestindu-l că *Cel ce dă hrană dobitoacelor și puilor de corbi, care-L cheamă pe El, Acela îl va hrăni și pe dînsul în acea peșteră*. Apoi, sfîrșindu-se vedenia și făcîndu-se ziuă, s-a pogorît Sava din dealul acela și, fiind povățuit de Dumnezeu, a aflat peștera aceea pe care i-a arătat-o îngerul în vis și s-a sălășluit într-însa, fiind de patruzeci de ani de la nașterea sa. În acel an s-a mutat la Domnul, Anastasie, patriarhul Ierusalimului, lăsînd după sine în scaun pe Martirie; iar Zinon, împăratul, omorînd pe tiranul Vasilisc, și-a primit împărăția sa.

Peștera aceea în care s-a sălășluit Cuviosul Sava, avea suire la dînsa foarte grea. Pentru aceea a legat din peșteră o frînghie, pe care se pogora după apă la izvorul ce se numea Eptastom, ce era departe de peșteră ca la cinsprezece stadii. Viețuind cuviosul în peștera aceea, la început se hrănea cu buruienile ce creșteau prin jurul peșterii; iar Dumnezeu, care i-a poruncit să sălășluiească acolo, i-a trimis hrană prin oameni barbari, precum prin corbi lui Ilie proorocul, în Horat. După cîtva timp, trecînd patru saracini prin locul acela, au aflat peștera Cuviosului Sava și voiau să se suie la dînsul, dar nu puteau pentru greutatea urcușului. Fericitul, văzîndu-i pe dînșii de sus, a slobozit frînghia ca să se suie la el. Ei, intrînd în peșteră n-au aflat la dînsul nimic și s-au minunat de viața și de obiceiul lui cel bun; apoi făcîndu-li-se milă, s-au sfătuit ca să aibă purtare de grijă pentru hrana lui. Deci veneau adeseori la dînsul și aduceau pîine, brînză, finice și alte mîncări. Cuviosul a petrecut în acea peșteră cinci ani singur, vorbind numai cu Dumnezeu și cu rugăciunile cele neîncetate biruind pe vrăjmașii cei nevăzuți. Apoi a binevoit Dumnezeu a-i încredința sufletele multora și a-l face povățuitor și păstor al oilor celor cuvîntătoare; căci după cinci ani de petrecere liniștită în acea peșteră, au început mulți a veni la dînsul din diferite locuri, vrînd a viețui lîngă el; iar el primindu-i pe toți cu dragoste, dădea fiecăruia loc îndemînatic pentru nevoie. Apoi, zidindu-și chilii, viețuiau cu plăcere de Dumnezeu, privind la chipul vieții celei pline de fapte bune a Cuviosului Sava. Deci, s-au adunat la dînsul în puțină vreme, pînă la șaptezeci de frați, între care cei mai aleși erau aceștia: Ioan, care după aceea a fost egumen al lavrei celei noi, Iacov, care a zidit lîngă Iordan lavra ce se numește Pirghion; Firmin și Severin, dintre care unul a alcătuit lavră în Malishe, iar celălalt a făcut o mănăstire în Varihe și Iulian, economul lavrei de la Iordan, care se cheamă Elcherava, și alți mulți bărbați sfinți, ale căror nume sînt scrise în cărțile vieții. Tuturor acelora le era egumen Cuviosul Sava.

Înmulțindu-se frații și făcîndu-se lavră pe deal, din partea dinspre miazănoapte a pîrîului, cuviosul a zidit o biserică mică în vale, în mijlocul pîrîului cel uscat. Cînd venea la dînsul cineva din cei sfințiți, îl ruga pe acela de săvîrșea Sfînta Liturghie, el nevrînd să primească hirotonia din smerenie, nici pe vreunul din frați nu voia să-l ridice la treapta preoției.

Fiind prin locul acela lipsă de apă, pentru că izvorul era departe de locul acela, sfîntul s-a rugat într-o noapte, zicînd: "Doamne, Dumnezeul nostru, de este voia Ta să fie locuit în slava prea sfîntului Tău nume locul acesta, caută spre noi, robii Tăi, și ne izvorăște apă spre potolirea setei noastre". Astfel rugîndu-se, s-a auzit un glas din pîrîu, unde căutînd, fiind lună plină în noaptea aceea, a văzut un asin sălbatic săpînd cu piciorul în pământ și, punîndu-și gura la locul cel săpat, a băut apă. Deci, îndată pogorîndu-se Cuviosul Sava la locul acela unde a văzut pe asinul cel sălbatic, a început a săpa; și săpînd puțin a aflat apă multă și s-a făcut izvor curgînd cu îndestulare, împlinind toată trebuința lavrei și neîmputîndu-se niciodată.

Într-o noapte, umblînd el împrejurul pîrîului și cîntînd psalmii lui David, i s-a arătat un stîlp de foc lîngă surpătură, care era în partea rîului dinspre apus, și a stat sfîntul la rugăciune pînă la revărsatul zorilor. Apoi, luminîndu-se de ziuă, s-a dus la locul acela unde văzuse stîlpul și a aflat o peșteră mare și minunată în chipul bisericii, care era făcută de mîna dumnezeiască iar nu omenească. Aceea avea intrarea largă

dinspre miazăzi și lumină îndestulătoare de la soare. Deci, acea peșteră împodobind-o, a făcut-o biserică. Și a poruncit fraților ca în toate sîmbetele și Duminicile să se adune într-însa la cîntare. Apoi și el s-a sălășluit aproape de acea biserică nefăcută de mînă, zidindu-și chilie pe o piatră înaltă și a făcut ușă tainuită la biserică, prin care intrînd, petrecea ziua și noaptea în rugăciune.

Înmulțindu-se mereu numărul fraților, încît s-au făcut pînă la o sută cincizeci și zidindu-se chilii de amîndouă părțile rîului, se înmulțea și slava Cuviosului Sava; și i se aducea lui mult aur de către iubitorii de Dumnezeu, pe care îl cheltuia la zidirea lavrei. Dar mai ales sfințitul patriarh Martirie al Ierusalimului avea mare dragoste către dînsul și foarte mult îl cinstea și-i trimitea cele de trebuință.

Ducîndu-se la Domnul Fericitul Martirie, întru al optulea an al patriarhiei sale, după dînsul luînd scaunul Salustie, la patruzeci și opt de ani ai vieții Cuviosului Sava, s-au sculat din lavră niște răzvrățiți cu năravul și trupești cu cugetul, după cum se zice, neavînd duh, care, mai dinainte făceau sfat nedrept asupra sfîntului și în tot chipul îl necăjeau. Pentru că, adeseori prin mijlocul grîului odrăslesc neghinele și prin mijlocul viei cresc rugi și chiar în ceata Apostolilor unul s-a făcut vînzător, iar la Elisei era ucenic Gheezi. Acei frați răzvrățiți, sau mai bine zis mincinoși, cugetînd cele rele asupra sfîntului, s-au dus în sfînta cetate la patriarh și l-au rugat să le dea egumen. Fiind întrebați din ce loc sînt, ei au răspuns: "Viețuim într-un pîrîu în pustie". Și aceasta o ziceau, vrînd să tăinu-iască numele fericitului Sava, că știau ei că numele lui este vestit și pomenirea lui era de toți iubită. Deci, fiind întrebați de multe ori și siliți de patriarh să spună de unde sînt, au spus chiar nevrînd că sînt din pîrîul ce se numește cu numele unui monah Sava. Atunci patriarhul a întrebat: "Dar unde este Sava?" Iar ei, nerăspunzînd la întrebare, au început al cleveti pe fericitul, zicînd că este prost, neiscusit, și nu poate să povățuiască și să cîrmuiască mulțimea de frați, dintr-o așa mare lavră, prin simplitatea și neștiința lui". Apoi, la clevetire adăugau și acestea, zicînd că nici el nu voiește să primească hirotonia și nici pe vreunul din frați nu-l lasă.

Așa clevetind pe dreptul înaintea patriarhului, s-a întîmplat că era acolo un bărbat cinstit și vrednic de pomenit, cu numele Chiric, preot al preaslăvitei biserici a Învierii lui Hristos și păzitorul lemnului Sfintei Cruci celui de viață făcător. Acela, auzind clevetirea lor, i-a întrebat: "Oare, voi ați primit pe Sava în locul acela sau el v-a primit pe voi"? Iar ei au răspuns: "Sava ne-a primit pe noi". Zis-a lor Chiric: "Dacă Sava a putut a vă aduna pe voi în acel loc pustiu, cu cît mai vîrtos va fi vrednic, Dumnezeu ajutîndu-i, să vă povățuiască pe voi". Iar ei neputînd răspunde la aceasta au tăcut.

Patriarhul, amînînd întrebarea pînă a două zi, îndată a trimis după Sfîntul Sava, chemîndu-l cu cinste la sine, ca pentru un alt lucru. Venind fericitul, iar patriarhul nespunîndu-i nimic despre clevetitori, nici clevetitorilor zicîndu-le ceva, nici muștrîndu-i pe dînșii, îndată a hirotonisit pe Cuviosul Sava preot, chiar nevrînd el. Deci sfințindu-l pe el, a zis către cei ce cleveteau asupra lui: "Iată aveți pe părintele vostru și egumenul lavrei pe care l-a ales Dumnezeu de sus, iar nu om". Acestea zicînd, a luat pe Sava și pe aceia și a mers în lavră și a sfințit biserica cea zidită de Dumnezeu și a binecuvîntat toată lavra, învățînd pe frați să se supună egumenului lor, fericitului Sava, iar după aceea s-a întors.

Cînd fericitul Sava avea cincizeci și trei de ani de la nașterea sa, fiind împărat Anastasie, după moartea lui Zinon, în acel an a venit la lavră un bărbat dumnezeiesc, împodobit cu daruri duhovnicești, fiind de neam armean, cu numele Ieremia, care avea doi ucenici, ale căror nume erau: Petru și Pavel. Deci, foarte s-a bucurat pentru dînșii fericitul Sava și le-a dat peștera aceea în care petrecuse el singur mai înainte cînd era în pîrîu. Apoi le-a poruncit ca sîmbăta și Duminica să cînte pravila în biserica cea mică, pe limba armenească. Și așa, încetul cu încetul s-au înmulțit armenii în lavră. În aceeași vreme a venit în lavră și cuviosul părintele nostru Ioan, care se numea Tăcutul, și care, fiind episcop al cetății Coloniei, a lăsat episcopia sa pentru Dumnezeu și tăinuindu-și dregătoria, se ostenea în lavră ca un monah simplu.

Cuviosul Sava - urmînd Sfîntului Eftimie cel Mare, care se obișnuise în toți anii a ieși în pustie în a paisprezecea zi a lunii ianuarie, de petrecea acolo tot sfîntul și marele post; aceluia rîvnind, Cuviosul Sava ieșea în aceeași lună ianuarie, dar nu în aceeași zi, căci aștepta a douăzecea zi ca să săvîrșească în lavră pomenirea Sfîntului marelui Eftimie. Iar după săvîrșirea pomenirii, ieșea în pustie, fugind de

petrecerea împreună cu oamenii, și apropiindu-se de Dumnezeu cu gândirea și cu rugăciunea, petrecea acolo pînă în sîmbăta Stîlpărilor (Floriilor).

Într-un an, ieșind după obiceiul său din lavră în pustie și umblînd împrejurul Mării Moarte, a văzut un ostrov (insulă) mic și pustiu. Acolo vrînd a petrece zilele postului, s-a dus într-însul. Dar, prin zavistia diavolului fiind împiedicat, a căzut într-o groapă, din care ieșea ca dintr-un cuptor abur întunecat cu foc. Deci, i s-au ars fața, barba și alte părți ale trupului i s-au vătămat, încît s-a îmbolnăvit foarte greu.

Cînd s-a întors în lavră numai după glas îl cunoșteau frații, așa era de arsă fața lui. Și a bolit mult pînă cînd o putere dumnezeiască de sus, cercetîndu-l pe el, l-a tămăduit și i-a dat putere asupra duhurilor necurate. Dar barba lui n-a mai crescut cum a fost mai înainte, ci era mică și rară, ca să nu se mărească în deșert, împodobindu-se cu dînsa, iar el mulțumea lui Dumnezeu pentru aceasta.

În alt an a ieșit, după obicei, în pustie împreună cu ucenicul Agapit. Netrecînd multe zile, Agapit, de osteneală și de foame, s-a culcat pe nisip și a adormit. Iar fericitul Sava, stînd departe de dînsul și rugîndu-se, a venit un leu mare asupra lui Agapit care dormea și-l mirosea de la cap pînă la picioare. Fericitul Sava, văzînd pe leu deasupra ucenicului care dormea, s-a temut să nu-l mănînce și îndată a făcut rugăciune cu sîrguință către Dumnezeu, pentru ucenic, să fie păzit de fiară. Iar Dumnezeu, ascultînd pe robul său, a astupat gura fiarei și n-a vătămat pe Agapit, ci, ca și cum ar fi fost lovit cu bici, a fugit în pustie. Fugînd leul, a lovit cu coada pe cel ce dormea și acela, deșteptîndu-se și văzîndu-l, s-a cutremurat și a alergat la părintele său. Iar el l-a învățat să nu se dea mult timp somnului, ca nu cumva să fie mîncat de fiare și mai vîrtos de cele nevăzute.

În alt an, umblînd fericitul după obicei cu același ucenic prin pustia care era pe lîngă Iordan spre miazănoapte, a aflat într-un munte o peșteră și într-însa un pustnic înainte-văzător. Făcînd rugăciune amîndoi și începînd vorba, a zis pustnicul: "De unde ai pornit, o! minunate Sava, a veni la noi? Cine ți-a arătat locul acesta? Că iată cu darul lui Dumnezeu petrec aici de treizeci și opt de ani și n-am văzut nici un om, iar tu cum ai venit aici?" Iar fericitul Sava a răspuns: "Dumnezeu Care ți-a arătat numele meu, Acela mi-a arătat și mie locul acesta". Apoi, după vorbe folositoare de suflet, sărutîndu-se, Sava s-a dus cu ucenicul în pustie.

Apropiindu-se vremea să se întoarcă la lavră, Sava a zis către ucenic: "Să mergem, frate, să sărutăm pe robul lui Dumnezeu cel din peșteră". Deci, venind, l-au aflat în genunchi plecat către răsărit. Și părîndu-i-se că face rugăciune, a așteptat cîteva ceasuri; apoi, făcîndu-se seară și văzînd Sava că nu se scoală bătrînul de la rugăciune, a zis: "Încredințază-ne pe noi lui Hristos, părinte". Însă nu răspundea. Sava, apropiindu-se, s-a atins de dînsul și l-a aflat răposat. Apoi, întorcîndu-se către ucenic, a zis: "Vino, fiule, să îngropăm trupul sfîntului că spre aceasta ne-a trimis Dumnezeu aici". Deci, făcînd deasupra lui obișnuita cîntare, l-au îngropat în aceeași peșteră și astupînd ușa peșterii cu pietre, s-au dus în lavră.

În anul acela în care s-a sfințit biserica cea de Dumnezeu zidită, a murit în Alexandria, Ioan, tatăl fericitului Sava, fiind puternic în ostășia Isaurilor. Iar fericita Sofia, maica lui, care acum foarte mult îmbătrînise, vînzînd toate averile sale, a venit în Ierusalim la fiul său Sava, aducînd mult aur. El, primind-o pe dînsa, a sfătuit-o să se tundă în chipul călugăresc, în care viețuind ea puțin, s-a mutat la Domnul. Aurul cel adus de dînsa l-a cheltuit la treburile mănăstirii și la zidirea caselor de străini; căci a zidit una lîngă Ierihon, iar alta în lavră, ca în cea de lîngă Ierihon să odihnească pe străini, iar în cea din lavră pe monahi.

Zidindu-se casa de stăini în lavră, a trimis părintele un frate cu dobitoace mănăstirești la Ierihon, ca să aducă de acolo lemne pentru trebuința lucrului. Acela, la întoarcere, fiind arșiță mare, a însetat pe cale și neaflîndu-se apă, pentru că pămîntul acela era pustiu și fără apă, a căzut slăbit de sete. Aducîndu-și aminte de sfîntul bătrîn a zis: "Dumnezeul părintelui meu Sava, nu mă lăsa pe mine". Atunci îndată s-a arătat deasupra lui nor și, slobozind rouă, l-a răcorit pe el și dobitoacele care duceau lemne. Apoi acel nor, a mers pe deasupra lui pînă la lavră, umbrindu-l și răcorindu-l de zăduf; și aceasta s-a făcut pentru rugăciunile Sfîntului părintelui său Sava, de care și-a adus aminte în nevoia sa.

Odată, în vremea postului, Cuviosul Sava a voit să se suie în muntele Castelinului, ce era departe de lavră, la douăsprezece stadii, în partea de miazănoapte. Muntele acela era neumblat de oameni și înfricoșat pentru suirea cea aspră și grea pe el, cum și pentru înfricoșările ce se făceau acolo; pentru că mulțime de diavoli se încuibaseră acolo și multe feluri de năluciri înfricoșau pe cei ce treceau pe acolo. Cuviosul, avînd ajutor pe Cel Preaînalt, s-a suit pe muntele acela și cu undelemnul ce-l luase din candela Sfintei Cruci, stropindu-l în toate părțile, întărindu-se cu semnul Crucii a petrecut acolo toată vremea postului cel mare. La început mult război a avut cu diavolii în toate zilele; pentru că năvăleau asupra lui, uneori în chipul fiarelor, iar alteleori în chipul tîrîtoarelor și alteleori în chipul păsărilor, făcînd zgomot, strigare și țipăt înspăimîntător. Cuviosul, ca un om înfricoșîndu-se, se gîndea să se pogoare din munte, însă Cel ce a întărit odată pe marele Antonie în războiul cu diavolii. Acela, arătîndu-i-se și sfîntului, i-a poruncit să îndrăznească în puterea Crucii. De atunci petrecea fericitul fără temere, cu rugăciunea și cu puterea Crucii, izgonind departe de el toate fiarele și îngrozirile diavolești.

Aproape de sfîrșitul postului mare, sînd sfîntul noaptea la rugăciune, diavolii au ridicat asupra lui cel mai mare război. Pentru că, arătîndu-se mulțime mare în obișnuitele lor chipuri de fiare, de tîrîtoare și de păsări, năvălind asupra sfîntului, strigau peste măsură și se vedea cum se clătina tot muntele. Dar sfîntul deloc nu se înfricoșa, ci neîncetat rugîndu-se lui Dumnezeu, diavolii, nerăbdînd, au strigat: "O! ce nevoie răbdăm de la tine, Savo! Oare nu-ți este destul pîrîul cel locuit de tine? Au nu-ți ajunge peștera ta, cum și cealaltă pustie pe care ai făcut-o locuită? Și aici ai venit în locașurile noastre, vrînd a ne izgoni? Iată, acum ne ducem, nemaiputînd a ne împotrivi ție, care ai ajutător pe Dumnezeu". Atunci îndată cu mare tînguire, cu strigare, cu gîlceavă și cu zgomot foarte mare, în chipul corbilor, au zburat în acea noapte din muntele acela.

Nu departe de muntele acela erau niște păstori care înnoptaseră cu turmele lor. Aceia au văzut pe diavoli zburînd din munte în munte și au auzit strigarea lor. Apoi, venind, au spus Cuviosului Sava. Iar el, mulțumind lui Dumnezeu pentru izgonirea diavolilor, s-a dus în lavră ca să prăznuiască Învierea lui Hristos împreună cu frații. După praznic, luînd pe unii din părinți, a venit iarăși la Castelin, unde au început a curăți locul și a zidi chilii. Ostenindu-se ei la lucrul acela, au aflat sub deal o casă mare cu pietre minunate, frumos făcută, care avea lărgime destulă și acoperămînt înalt. După ce au curățit-o și împodobit-o, au făcut-o biserică și au sfințit-o; apoi cuviosul a așezat acolo viața de obște.

În vremea cînd se zidea acea chinovie, lipsindu-le bucatele, îngerul Domnului s-a arătat în vedenie lui Marchian, arhimandritul din Betleem, zicînd: "Iată tu, Marchiane, șezi la odihnă, avînd toate cele de trebuință, iar robul lui Dumnezeu Sava se odihnește pentru dragostea Lui, împreună cu frații în muntele Castelin, flămînd și neavînd hrana cea de nevoie și nu este nimeni cine să le dea cele de trebuință; deci, trimite-le tu bucate fără zăbavă, ca să nu slăbească de foame". Marchian îndată a trimis la Cuviosul Sava multe lucruri din cele de trebuință, încărcînd vitele cu multe feluri de bucate. Cuviosul, primind cele trimise, a mulțumit lui Dumnezeu, Care are purtare de grijă pentru robii Săi.

Isprăvind chinovia, a adunat într-însa frați mulți și a încredințat-o lui Pavel, care a fost multă vreme pustnic, împreună cu Teodor, ucenicul său. Dar Pavel peste puțină vreme s-a mutat din viața aceasta și a primit toată ocîrmuirea Teodor, aducînd în mănăstire pe Serghie fratele său și pe alt Pavel, unchi al său, care mai pe urmă a fost egumen în muntele Castelin, apoi a fost episcop în Aili și Amatunta.

Cuviosul Sava avea mare purtare de grijă pentru aceasta, ca să umple chinovia cea din Castelin de bărbați rîvnitori, nevoitori și monahi iscușiți; iar pe oamenii mireni care voiau să se călugărească, așijderea și pe cei tineri fără barbă, nu-i lăsa să viețuiască în chinovia de la Castelin, nici în lavră. Ci a zidit pentru ei, în partea dinspre miazănoapte, o altă chinovie mai mică și a pus acolo povățuitori iscușiți să-i învețe pe noii începători rînduiala și pravila cea călugărească. Să știe mai întîi Psaltirea și toată rînduiala cîntării de rugăciune; apoi să știe toate rînduielile călugărești și să se îndemne către nevoiță și către osteneli. După aceea să-și păzească mintea lor de cele lumești și să se împotrivească gîndurilor rele, ca să-și taie voia și să fie ascultători, blînzi, smeriți, tăcuți, treji și cu luare aminte, păzindu-se de vicleșugurile vrăjmașilor.

Cînd cineva sporea bine întru aceste începuturi călugărești, cuviosul îl ducea în chinovia cea mare sau în lavră; iar pe alții din cei noi începători și mai ales pe cei tineri, îi trimitea la cuviosul părinte Teodosie, care, ieșind din biserica cea de la Scaune, își făcuse o mănăstire, la treizeci și cinci de stadii depărtare de lavră, spre apus. Și erau amîndoi, Sava și Teodosie, un suflet și o inimă, întru toate avînd o împreună glăsuire între dînșii - pentru care pricină, ierusalimenii îi numeau pe dînșii "nouă pereche apostolească, Petru și Pavel". Apoi li s-au încredințat începătoria peste toate adunările cele mănăstirești. Căci după mutarea fericitului Marchian, arhimandritul, și a preasfințitului patriarh Salustie, s-au adunat la dînsul toți monahii din lavre și de prin mănăstiri, de prin munți și de prin pustie. Atunci, după unirea tuturor, acești doi părinți mari, Sava și Teodosie, au fost aleși și puși arhimandriți peste toate lavrele și viețile de obște care erau împrejurul Sfîntei Cetăți. Din acea vreme Cuviosul Teodosie era mai mare peste mănăstirile cu viața cea de obște, iar Cuviosul Sava, peste părinții care petreceau prin pustietăți.

După plecarea la Domnul a patriarhului Salustie, cînd Ilie a fost ridicat în scaun în locul lui, în vremea aceea fericitul Sava cumpăra pămîntul care era lîngă lavra sa, pe care voia să facă chilii pentru monahii care veneau de departe. Cei ce vindeau acel loc cereau aur mult și bătrînul nu avea atunci mai mult decît jumătate din galbeni. Însă, punîndu-și nădejdea în Dumnezeu, către care avea dragoste și mare credință, a zis vînzătorului: "Ia, frate, acum arvuna aceasta pînă mîine, iar mîine, de nu-ți voi da tot prețul, mă lipsesc și de arvună!" Făcîndu-se noapte și apropiindu-se de ziuă, sfîntul sta la rugăciune, și iată a intrat un necunoscut dînd în mîna lui o sută șaptezeci galbeni și îndată s-a dus, nespunînd cine și de unde este. Cuviosul s-a mirat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu și, mulțumindu-i, a dat prețul celui ce vindea locul; deci a zidit și o a doua casă de străini, spre odihna fraților celor ce veneau de departe. Asemenea și pentru chinovia cea din Castelin a cumpărat două case, pentru primirea de străini; una în Sfînta Cetate, aproape de turnul lui David, iar alta în Ierihon.

În acea vreme au venit în lavră doi frați după trup, de neam din Isauria, anume Teodul și Ghelasie - ca alt Veseleil și Eleac, prea înțelepții făcători ai Cortului sfînt -, pe care i-a trimis Dumnezeu către al doilea Moisi, adică Cuviosul Sava și prin care a săvîrșit toate zidirile lavrei. Căci au zidit chilii multe, bolniță, pitărie, baie lîngă pîrîu și biserica cea mare a Preacuratei și de Dumnezeu Născătoare. Pentru că biserica cea nefăcută de mîină, pe care o arătase Dumnezeu cuviosului prin stîlp de foc, fiind strîmtă, iar frații care se adunaseră acum mulțime, neputînd încăpea la cîntarea pravilei, au zidit altă biserică lîngă aceea, mai mare și mai frumoasă, în numele Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, pe care a sfințit-o patriarhul Ilie. Deci în această biserică a Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu a poruncit fraților să se adune spre lauda Domnului; iar în biserica cea arătată de Dumnezeu a adus pe armeni și a rînduit cîntări de toată noaptea, în zilele duminicilor și la praznice însemnate.

Unii din frații armeni, urmînd atunci glasul ereticesc, adică a lui Petru care se numea Fulon, adăugau la cîntarea cea îngerească: "Sfînte Dumnezeule, Sfînte Tare, Sfînte fără de moarte" și aceste cuvinte: "Cel ce Te-ai răstignit pentru noi, miluiește-ne pe noi". Acea hulă, fericitul Sava pierzînd-o dintre frați, a poruncit armenilor să cînte cîntarea cea întreit sfîntă în limba grecească - iar nu pe cea armenească. Deci toată slujba o cîntau armenește, iar "Sfînte Dumnezeule" îl cîntau grecește, pentru ca să nu se adauge de armeni acele cuvinte de hulă ale lui Fulon, la Sfînte Dumnezeule.

Cuviosul Sava cîrmuindu-le pe toate bine, acei clevetitori, de care s-a zis mai înainte, din îndemnarea diavolească pizmuiau cîrmuirea lui cea bună. Deci s-au sculat asupra lui cu zavistie, adunînd într-un cuget cu ei pînă la patruzeci de frați, din cei neiscușiți cu viața și răzvrătiți cu năravul, care aveau înțelegerea nesănătoasă, și au făcut multe supărări sfîntului. Dar acela care era aspru asupra diavolului și blînd către oameni, dînd loc mîniei lor celei nedrepte, a lăsat lavra și s-a dus în părțile Schitopului și acolo a șezut în loc pustiu, lîngă pîrîul Gadarei.

Aflînd peștera unui leu, a intrat într-însa și, rugîndu-se, s-a culcat să se odihnească în culcușul leului, pentru că se înnoptase. La miezul nopții a venit leul și a văzut pe bătrîn odihnindu-se în culcușul său; și apucîndu-l cu dinții de haine îl trăgea afară din peșteră, ca să-i lase locul său; iar cuviosul deșteptîndu-se a văzut acel leu înfricoșat, dar nu s-a înspăimîntat, ci sculîndu-se a început a-și face rugăciunea de miezul nopții. Sfirșindu-și rugăciunea, a șezut iarăși în locul acela unde se culca leul, care apucîndu-l cu dinții de

marginea hainei, trăgea afară din peșteră pe sfântul părinte. Iar părintele a zis către leu: "O, fiară, peștera este largă și poate să ne încapă pe amândoi, căci un făcător ne-a zidit; iar de nu-ți place să fii împreună cu mine, du-te mai bine tu de aici, pentru că eu sînt mai cinstit decît tine, căci sînt zidit cu mîna lui Dumnezeu și sînt cinstit cu chipul Lui". Acestea auzidu-le leul, s-a dus ca și cum s-ar fi rușinat de bătrîn.

Viețuind fericitul în acea peșteră, s-au înștiințat despre dînsul schitopolitenii și gadarenii, care au început a veni la dînsul. Între aceștia era și un tînăr cu numele Vasile, care, lăsînd lumea, a fost tuns în călugărie de Cuviosul părinte Sava, cu care viețuia împreună. Tîlharii, auzind de tunderea lui Vasile și socotind că a adus aur mult în peșteră la părintele său Sava - pentru că tînărul acela era din părinți de bun neam și bogați -, au năvălit noaptea asupra lor. Dar, neaflînd la dînșii nimic, s-au mirat de lipsa lor și s-au dus. Și iată, au văzut doi lei mari venind asupra lor și s-au înspăimîntat foarte, căci gîndeau că i-a ajuns mînia lui Dumnezeu pentru năvălirea ce au făcut cu îndrăzneală asupra robilor săi. Deci au strigat cu glas mare către fiare: "Jurăm-vă pe voi, cu rugăciunile părintelui Sava să vă duceți din cale ca să trecem de aici". Iar leii, auzind numele Sfîntului Sava, au fugit ca și cum ar fi fost loviți cu biciul. Dar tîlharii, înspăimîntîndu-se de acea minune, s-au întors la cuviosul și i-au spus ceea ce s-a petrecut; apoi s-au pocăit de faptele lor cele rele și, lăsîndu-se de a mai face tîlhării, se hrăneau cu ostenele lor. Deci a viețuit acolo cuviosul cîtăva vreme și a adunat frați, cărora punîndu-le egumen și încredințîndu-i lui Dumnezeu, el singur ca o pasăre osebindu-se s-a dus la liniște în altă pustie, unde liniștindu-se mult, s-a întors iarăși în lavra sa, socotind că acum tulburătorii aceia vor fi încetat din răutatea și cîrtirea lor; dar i-a aflat pe dînșii neîndreptați, petrecînd întru răutatea cea dintîi și încă și mai mult se înmulțiseră, încît erau pînă la șazeci, iar el plîngînd pentru dînșii ca și pentru cei pierduți, îi sfătuia cu cuvinte părintești; dar pe arapi n-a putut să-i albească, căci cu sfaturile lui cele blînde mai mult se întărîtau. Deci cuviosul, iarăși dînd loc mîniei lor, a lăsat lavra și s-a dus în părțile Nicopolei, unde s-a sălășluit sub un copac, care are roade dulci ce se numea roșcov și cu roadele copacului aceuia se hrănea.

Înștiințîndu-se despre el stăpînul locului aceuia, i-a zidit o chilie și în puține zile, cu darul lui Hristos, adunîndu-se frații la cuviosul, locul acela s-a făcut chinovie. Acolo viețuind fericitul Sava, pizmuitorii lui, care erau în lavră, au scos veste între frați că pe Sava l-au mîncat fiarele în pustie, apoi s-au dus la fericitul Ilie, patriarhul, spunîndu-i: "Părintele nostru, umblînd prin pustia Mării Moarte, l-au mîncat leii; deci ne rugăm sfinției tale poruncește să ni se dea egumen". Iar fericitul Ilie, știind viața lui Sava, din tinerețea lui, a zis către monahi: "Eu nu vă cred, căci știu că Domnul este drept și nu va trece cu vederea atîtea fapte bune ale părintelui vostru, nici va îngădui ca el să fie mîncat de fiare; ci mai bine mergeți de căutați pe părintele vostru, sau tăceți șezînd în chiliile voastre, pînă cînd îl va arăta Dumnezeu". Deci s-au întors pizmuitorii cu rușine.

Sosind praznicul înnoirii bisericii Învierii Domnului din Ierusalim și adunîndu-se toți episcopii Palestinei și egumenii, atunci a venit și Cuviosul Sava, împreună cu niște frați din mănăstirea Nicopolei. Pe acesta vîzîndu-l patriarhul, s-a bucurat și, luîndu-l deoparte, l-a rugat să se întoarcă iarăși în lavra sa. Iar el se lepăda, zicînd că este mai presus de puterea lui a ocîrmui și a îngriji atîta mulțime de frați; deci își ceru iertare. Iar patriarhul a zis: "De nu vei asculta rugăciunea și sfatul meu, nu vei mai veni de acum înaintea feței mele, pentru că nu pot răbda, ca ostenele tale să le stăpînească alții". Atunci fericitul Sava, chiar nevrînd, a spus patriarhului pricina ieșirii sale din lavră: "Ca să nu fiu - zice el - pricinuitor de sfadă și tulburător fraților". Apoi i-a spus despre pizmuitorii care s-au sculat asupra lui. După aceea, neputînd a nu asculta pe patriarh, s-a supus. Dar pe ucenicul său, care venise cu el din Nicopole, l-a pus egumen al mănăstirii, iar el s-a dus la lavra sa.

Apoi patriarhul a trimis împreună cu dînsul și scrisoarea sa către frați, întru acest chip: "Vă poruncesc, fraților întru Hristos, să știți că părintele vostru Sava este viu, iar nu este, precum ați auzit voi și cum ați spus, că l-au mîncat fiarele; căci a venit la mine la praznic și l-am îndemnat să vie la voi, judecînd a fi lucru cu nedreptate ca să lase lavra sa, pe care a strîns-o cu ajutorul lui Dumnezeu și cu ostenele sale. Deci primiți cu osîrdie și cu toată cinstea pe părintele vostru și să vă supuneți lui întru toate, pentru că nu voi l-ați ales pe dînsul, ci el v-a adunat pe voi. Iar dacă unii din voi ar fi mîndri și neplecați, încît nu vor voi a se smeri și a se supune lui, unora ca aceora le poruncim, ca îndată să iasă din lavră, pentru că nu este cu cuviință a nu-și primi locul său părintele acesta".

Scrisoarea aceasta citindu-se în lavră în mijlocul bisericii, pizmuitorii cei orbiți cu răutate au făcut tulburare, strigând asupra sfântului părinte, celui nevinovat și curat cu inima: unii îl ocărau, îl dosădeau, îl grăiau de rău, iar alții luându-și hainele și lucrurile lor se grăbeau a ieși din lavră; alții, apucând topoare și cazmale, au alergat la chilia pe care chiar Cuviosul Sava o zidise și au dărâmat-o pînă în temelie, în nebunia lor; iar lemnele și pietrele le-au aruncat jos în pîrîu, apoi s-au dus de acolo în lavra Suchiului. Egumenul lavrei aceleia, Acvilin, bărbat dumnezeiesc, știind răutatea lor, nu i-a primit pe dînșii, ci i-a izgonit din lavra sa. Apoi ei ducîndu-se în pîrîul Tecuia și făcîndu-și colibi, s-au sălășluit acolo. Astfel smulgîndu-se din lavră acele neghine, frații cei rămași s-au făcut ca niște rod de grîu bine primit lui Dumnezeu.

Trecînd puțină vreme și auzind Sfîntul Sava unde petrec cei ce s-au despărțit de lavră și că sînt în mare lipsă, a pus pe caii și asinii lavrei multe bucate și s-a dus la dînșii voind pe de o parte să potolească mînia lor, iar pe de alta să le ajute în lipsa lor. Unii dintr-înșii văzînd pe fericitul Sava venind către ei, ziceau: "Iată că și aici vine înrăutățitul acela". Și grăiau și alte cuvinte rele, din mînie și din ură. Iar el, fără răutate privind la dînșii cu dragoste și grăindu-le cuvinte frumoase, i-a mîngîiat pe dînșii și le-a dat bucatele. Apoi, văzînd strîmtorarea, lipsa și neorînduiala lor, căci erau ca niște oi care n-au păstor, a vestit despre toate patriarhului și l-a rugat să rînduiască cele convenite pentru dînșii. Patriarhul i-a încredințat pe dînșii lui Sava, dîndu-i șaptezeci de galbeni pentru zidiri și altele multe spre trebuință. El mergînd la dînșii a zăbovit cinci luni și le-a zidit biserică și pitărie și le-a așezat lavră nouă, aducînd din lavra cea veche pe unul din părinții cei iscusiți, cu numele Ioan, bărbat mai înainte-văzător. Pe acela punîndu-l egumen, Sava s-a întors în lavra sa. Iar Ioan, le-a fost povătuitor șapte ani într-aceia lavră nouă, apoi s-a dus la Domnul. Cînd era să moară, a proorocit cele ce aveau să fie și, plîngînd, a zis către cei ce ședeau împrejurul său, că vor veni zile cînd, cei ce viețuiesc aici se vor lepăda de credința cea dreaptă și cu mîndrie se vor înălța, dar îndrăzneala și mărirea lor se vor risipi și deodată vor cădea.

După Ioan a fost egumen Pavel, de neam roman; acesta egumenind numai șase luni, și nemaiputînd răbda gîlceville, a fugit în Arabia și acolo s-a sfîrșit în mănăstirea lui Saverian.

Înștiințîndu-se Sava de fuga lui Pavel, a pus pe Agapit ucenicul său, egumen al lavrei celei noi. Acesta a aflat pe unii dintre frați că au învățătura lui Origen, ca o otravă de aspidă pe buzele lor și ca o osteneală și durere sub limbile lor. Între aceștia mai întîi era unul cu numele de Ioan Palestinianul, care se părea a fi creștin adevărat, avînd chipul dreptei-credințe, dar în inimă era plin de răutatea păgînească, de bîrfirea maniheilor, de eresurile lui Didim, ale lui Evagrie și ale lui Origen.

Pe acești frați adunîndu-i Agapit, și temîndu-se să nu se vatăme și alții cu aceleași eresuri, a vestit pe patriarh despre dînșii și cu sfatul lui i-a izgonit din lavră. Apoi, după cinci ani, Agapit s-a mutat la Domnul, și după dînsul s-a încredințat egumenia lui Mamant. Atunci Non, împreună cu cei de un cuget cu el, auzind de mutarea lui Agapit, s-au întors în lavra cea nouă; dar, temîndu-se de fericitul Sava, își tănuiau otrava eresului. În acea vreme Cuviosul Sava, aflînd o peșteră care era departe de lavra sa cea veche ca de zece stadii din partea de miazănoapte, la poalele Castelionului, a făcut mănăstire, ajutîndu-i cu averea sa Marchian, preotul sfîntului Sion, împreună cu fiii săi Antonie și Ioan.

În dealul unde a zidit împărăteasa Evdochia un turn, în pustia dinspre răsărit, viețuiau doi monahi, care se țineau de eresul lui Nestorie; pentru aceasta se mîhnea foarte sfîntul părinte, căci rătăciseră din calea cea dreaptă. În vremea aceea, sfîntului i s-a arătat vedenia aceasta: Se părea a fi în biserică, săvîrșindu-se slujba, și în mijlocul fraților a văzut stînd pe acei nestorienii. Apoi, cînd a venit vremea Sfintei Împărtășiri, toți frații se apropiau de dumnezeieștile Taine și se împărtășeau, iar cei doi eretici, vrînd a se apropia de împărtășanie, îndată i-au oprit niște ostași înfricoșați, respingîndu-i de la împărtășanie și izgonindu-i din biserică. Dar fericitul ruga pe ostași să lase și pe acei doi monahi să fie împreună cu frații în biserică și să nu-i oprească a se împărtăși. Însă ostașii au răspuns, zicînd: "Nu se cuvine a lăsa să se împărtășească cu dumnezeieștile Taine pe aceștia care sînt iudei, că nici pe Hristos nu-l mărturisesc a fi Dumnezeu, nici pe Preacurata Fecioară Maria a fi Născătoare de Dumnezeu".

Pentru această vedenie fericitul mai mult se mîhnea, fiindu-i jale de pierderea sufletelor lor. Multă nevoie a suferit postind și rugîndu-se către Dumnezeu pentru dînșii, ca să-i lumineze cu lumina cunoștinței adevărului. Apoi, adeseori se ducea la dînșii învățîndu-i și mustărîndu-i, rugîndu-i și sfătuindu-i, pînă ce în sfîrșit cu darul lui Dumnezeu, i-a cîștigat la credința Bisericii lui Hristos. Așa se îngrijea cuviosul pentru mîntuirea sufletelor omenești. După aceea i-a coborît pe dînșii din dealul acela, și i-a dat în mănăstirea lui Teodosie, iar în locul lor a trimis un ucenic de al său, încredințîndu-i dealul acela, cu numele Ioan Bizantinul, unde, după puțină vreme, cu sporirea ajutorului lui Dumnezeu, s-a zidit și mănăstirea.

Era în lavra cea mare un monah cu numele Iacov, de neam din Ierusalim, îndrăzneț și mîndru. Acela, sfătuindu-se cu unii monahi de același obicei cu dînsul - iar fericitul Sava nefiind atunci în lavră, ci petrecînd liniștit în pustie după obiceiul său în vremea postului celui mare -, a ieșit din lavră și s-a dus într-o vale, ce se numea Șapte guri, și a început a-și face mănăstire, vrînd să fie asemenea Cuviosului Sava.

Întorcîndu-se Sava din pustie și înștiințîndu-se despre lucrul lui Iacov, s-a dus la dînsul și-l sfătua să înceteze, zicînd că este nefolositor lucru a începe ceva cu îndrăzneală și cu înălțare de minte. Dar acela n-a ascultat pe bătrîn, ci se împotriva cuvintelor lui. Iar sfîntul i-a zis: "Dacă nu te supui, păzește-te, ca nu prin ispită să te pedepsești". Acestea zicînd, s-a dus la chilia sa. Iar asupra lui Iacov a venit spaimă și cutremur și a căzut în boală cumplită, zăcînd șase luni, încît abia putea să vorbească. Apoi, deznădăjduindu-se de viața sa, s-a rugat de cineva să-l ducă la Cuviosul Sava ca să-și ceară iertare la sfîrșitul vieții sale. Văzîndu-l Sfîntul Sava, l-a îmbărbătat, l-a certat cu cuvinte părintești, i-a dat mîna și ridicîndu-l din pat l-a făcut sănătos, ca și cum n-ar fi zăcut niciodată, apoi, împărtășindu-l cu Preacuratele Taine, i-a pus înainte hrană. Și Iacov nu s-a mai întors la zidirea sa cea nouă, ci, primind ascultare în casa de străini, slujea acestora.

Odată, fiind nebăgător de seamă în slujba sa, a fiert bob mai mult decît trebuia, că i-a rămas de la masă atîta, încît se putea din rămășița aceea și a doua zi să se îndestuleze trapeza. El, însă, l-a aruncat pe fereastră în pîrîu, aceasta nu numai o dată făcîndu-o, ci de mai multe ori. Părintele Sava, văzînd acest lucru, s-a coborît pe ascuns în pîrîu și a adunat bobul cel lepădat, apoi, aducîndu-l în chilia sa, l-a uscat puțin la soare. Trecînd puțină vreme, cuviosul a fiert din bobul acela și, gătindu-l bine, a chemat pe Iacov la sine ca să-l ospăteze. Mîncînd el, bătrînul a zis către Iacov: "Iartă-mă, frate, că nu te-am ospătat precum am voit și nu te-am împăcat cu bucatele, pentru că nu știu a face fiertura bine". Iar Iacov a zis: "O, părinte, bine ai fiert bobul acesta; de mult n-am mîncat bucate ca acestea". Bătrînul a zis: "Crede-mă, fiule, că acesta este bobul pe care tu l-ai vărsat în pîrîu; să știi dar cum că cel ce nu poate să chivernisească cu măsură nici o ulcică de bob, ca să nu rămînă ceva în zadar, apoi cum poate unul ca acela să chivernisească o mănăstire și să povățuiască pe frați? Așa grăiește și Apostolul: "Dacă cineva nu știe să-și conducă casa sa, cum va putea să îngrijească de Biserica lui Dumnezeu?". Iacov, auzind acestea s-a rușinat; iar pentru iubirea sa de începătorie și pentru slujba sa cea cu nebăgare de seamă, făcînd pocăință, își cerea iertare.

Pe acest Iacov, care ședea în chilia sa, odată îl supăra diavolul cu războiul poftei trupești. Deci, stîndu-i asupra acel război îndelungat cu gînduri necurate, n-a putut mai mult a răbda și, luînd cuțitul, și-a tăiat părțile sale genitale. Făcîndu-i mare durere și curgînd mult sînge, a început a striga pe frații care petreceau pe aproape, ca să-i ajute. Iar frații, venind și văzînd lucrul ce-l făcuse, pe cît puteau potoleau durerea lui cu doctorii și după multă vreme abia au putut să-l vindece. Auzind despre aceasta Cuviosul Sava a izgonit pe Iacov din lavră, fiind vindecat de rană. După aceea s-a dus la Cuviosul Teodosie, spunîndu-i nevoia ce i s-a întîmplat cu izgonirea și rugîndu-l să mijlocească pentru dînsul către Cuviosul Sava, ca iarăși să-l primească în lavră și în chilia sa. Teodosie, înduplecîndu-se de rugăciunea fratelui, s-a dus la fericitul Sava și l-a rugat pentru fratele cel izgonit. Sava, pentru rugăciunea unui părinte ca acela și bun prieten al său, a primit pe Iacov, dîndu-i poruncă să nu vorbească cu nimeni, fără numai cu cel ce-i slujea, nici să iasă din chilia sa; ba încă l-a înlăturat de la împărtășirea cu Preacuratele și dumnezeieștile Taine.

Șezînd Iacov în liniște, făcea roduri vrednice de pocăință, vărsînd multe lacrimi înaintea lui Dumnezeu, pînă cînd i s-a dăruit iertare din înălțime. Iar fericitului Sava i s-a vestit prin dumnezeiască descoperire că este iertat păcatul lui Iacov, căci a văzut Cuviosul Sava în vedenie un bărbat strălucind stînd aproape și un mort zăcînd lîngă picioarele lui Iacov, pentru a cărui înviere rugîndu-se Iacov, s-a auzit glas de sus, zicînd: "Iacove, auzite sînt rugăciunile tale; deci atinge-te de mort și va învia". Atingîndu-se Iacov de mort, după poruncă, îndată a înviat. Iar bătrînul cel strălucit îndată a zis către Sava: "Iată, a înviat mortul și tu dezleagă de acum din legături pe cel ce l-a înviat". Sava, văzînd acestea a trimis îndată după Iacov și, dezlegîndu-l de canon, i-a poruncit să intre în sobor și împreună cu frații să se împărtășească cu Preacuratele Taine. După șapte zile de la dezlegarea sa, Iacov s-a dus la Domnul.

Cuviosul părintele nostru Sava, era ca un pom minunat care odrăsleşte ramuri frumoase. Astfel, cu chipul vieții sale cel sfînt și cu rugăciunile cele cu sîrguință către Dumnezeu înmulțea sfînta sa lavră cu părinți și monahi nevoitori, care se făceau sfînți, cum și el era sfînt, precum este scris: *Dacă rădăcina este sfîntă, apoi și ramurile sînt sfînte.*

Dintre aceste ramuri sfînte să pomenim pe fericitul Antim, bătrînul din Betania, care în multe nevoințe monahicești își petrecuse viața. Acesta, la începutul venirii sale în lavră, și-a zidit o chilie mică în partea de răsărit a pîrîului, în dreptul turnului Cuviosului Sava și a petrecut într-însa treizeci de ani; iar la bătrînețe, slăbind și apropiindu-se către sfîrșit, a căzut în boală grea. Văzîndu-l Cuviosul Sava așa, prea îmbătrînit și zăcînd greu, a vrut să-l ia într-una din chiliile cele mai aproape de biserică, ca să poată acolo frații mai lesne a-l cerceta și a-i sluji mai ușor. Dar el s-a rugat să-l lase să se săvîrșească acolo unde s-a sălășluit de la început; și l-a lăsat în chilia sa bolnav.

Într-o noapte, Cuviosul Sava, sculîndu-se la rugăciune după obiceiul său mai înainte de cîntarea Utreniei, a auzit niște glasuri minunate ca și cum ar fi cîntat un cor. Părîndu-i-se că se cîntă slujba în biserică, se mira în sine cum s-a început Utrenia fără dînsul și fără obișnuita lui binecuvîntare? Venind îndată în biserică, n-a aflat pe nimeni, iar ușile erau încuiate și s-a întors mirîndu-se de glasurile care se auzeau. Apoi iarăși a auzit cu glas dulce cîntînd cîntarea aceasta: "Trece-voi în locul cortului celui minunat, în casa lui Dumnezeu, în glasul bucuriei și al mărturisirii sunetului celui ce prăznuiește".

Înțelegînd de unde ieșeau acele glasuri minunate, adică din partea de unde era chilia fericitului Antim, a înțeles mutarea lui și îndată, deșteptînd pe eclesiarhul, i-a poruncit să bată toaca să se adune frații. Și luînd pe unii dintr-înșii, a mers în chilia bătrînului, cu făclii și cu tămîie. Intrînd înăuntru n-a aflat pe nimeni altul decît numai trupul fericitului Antim, zăcînd mort, iar sufletul lui se dusesse la Domnul însoțit de înger. Deci, luînd ei acel cinstit trup, l-au dus în biserică și, cîntînd cele de îngropare, l-au pus împreună cu sfînții părinți.

Un frate, cu numele Afrodesie, din mănăstirea lui Teodosie, de fel din Asia, mare de stat și atît de tare încît ridica de la pămînt singur cu multă înlesnire douăsprezece banițe de grîu, fiind trimis la o slujbă, în drum s-a mîniat asupra asinului cu care căra grîu și l-a lovit tare, iar asinul din acea lovitură a căzut și a murit. Pentru aceasta Cuviosul Teodosie a izgonit pe Afrodesie din locașul său și a venit la Cuviosul Sava, nevoindu-se la dînsul multă vreme, în mare pocăință. Și atît de mult a sporit în darul lui Dumnezeu, încît și-a cunoscut vremea sfîrșitului său mai înainte cu șapte zile și l-a rugat pe Cuviosul Sava ca să-l elibereze să meargă la Cuviosul Teodosie să-și ceară iertare. Sava a trimis împreună cu dînsul pe ucenicul său Teodul, zicînd Cuviosului Teodosie: "Iată, fratele nostru cel de obște Afrodesie, pe care l-am primit odinioară ca om, acum cu darul lui Hristos îl trimit către tine înger". Iar Teodosie, primindu-l cu dragoste, l-a iertat și l-a trimis cu pace. Întorcîndu-se la Sfîntul Sava s-a odihnit în Domnul.

Cetățenii din cetatea Midava, care este în partea Iordanului, adeseori veneau la cuviosul aducîndu-i cele trebuincioase, iar de la dînsul primeau binecuvîntare. Printre aceia era un bărbat vestit, cu numele Gherontie, care, venind în Sfînta Cetate, a căzut bolnav și, vrînd să se ducă în muntele Eleonului pentru rugăciuni, a căzut de pe animalul său rănindu-se. Apoi mai mult s-a îmbolnăvit, încît se deznădăduise de a mai trăi. Pe acela ungîndu-l Cuviosul Sava, cu untdelemn sfînțit, îndată l-a făcut sănătos. După aceea a venit fiul lui Gherontie, cu numele Toma și a găsit pe sfînt în casa de străini pe care o avea în Ierihon.

Primindu-l cu bucurie și veselindu-se duhovnicește împreună, a voit și trupește să-l ospăteze. Deci, șezînd la masă și mîncînd, a zis către ucenic să aducă, dacă are, puțin vin. Acesta a răspuns că nu are decît numai puțin oțet într-o tigvă. Sfîntul a zis: "Bine este cuvîntat Dumnezeu; dintr-acest oțet să bem, că Cel ce a prefăcut apa în vin, poate să prefacă și acrima acestui oțet".

Acestea a zis gura cea dulce ca mierea și dumnezeiască și s-a făcut oțetul ca un vin prea dulce, veselind cu adevărat inima omului. Cuviosul a poruncit apoi să aducă foc și tămîie, zicînd: "Cercetare dumnezeiască s-a făcut pentru noi în ceasul acesta". Minunea nu a rămas aici, căci vinul s-a înmulțit într-atîta, încît le-a ajuns tuturor. Iar Toma, spăimîntîndu-se de covîrșirea minunii, a cerut tigva de la sfînt, căci mai avea vin și, luînd-o, s-a dus cu însoțitorii săi, căroro le-a ajuns celălalt vin tot drumul. Pe urmă, după ce s-a deșertat tigva, o păstra Toma ca pe o visterie de mult preț și, cînd se îmbolnăvea cineva, o umplea cu apă și o turna peste cel bolnav și acela îndată își găsea sănătatea cea dorită.

Odată, aflînd că niște bucate fierte pentru lucrători sînt amare, le-a prefăcut în dulceață cu semnul Crucii. Altădată, mergînd cuviosul de la Ierihon către Iordan cu un tînăr ucenic al său, a întîlnit o mulțime de oameni mireni, cu care era împreună și o fecioară frumoasă la chip. După ce ei au trecut vrînd starețul să încerce pe ucenic, a zis: "Cum era fecioara care a trecut? Mie mi se părea că era chioară de un ochi". Ucenicul răspunse: "Ba nu, părinte, ci avea amîndoi ochii luminoși". Te-ai înșelat, fiule, că fecioara era numai cu un ochi". Dar el întărea cuvîntul, susținînd că avea ochii foarte frumoși. Bătrînul zise: "Cum te-ai încredințat tu?" Ucenicul a răspuns: "Eu, părinte, cu dinadinsul am căutat în fața ei și am văzut că amîndoi ochii erau foarte luminoși". Atunci, starețul i-a zis: "Tu ai căutat cu așa sîrguință la fața ei, dar nu ți-ai adus aminte de porunca ce se dă în Sfînta Scriptură: *Fiule, să nu te biruiască vederea frumuseții, nici să fii vînat cu ochii tăi, nici să te rănești cu genele ei*. Deci, să știi, că de acum nu vei mai fi cu mine în chilie, pentru că nu-ți păzești ochii". Apoi l-a trimis în muntele Castelin pentru pedeapsă.

Cuviosul, umblînd odată prin pustia ce se numea Ruva, l-a întîmpinat în cale un leu, avînd înfipt în piciorul său o țepă de lemn și căzînd înaintea sfîntului, își arată piciorul, rugîndu-se parcă sfîntului să-i vindece rana. Sfîntul, scoțînd țepa din piciorul său, i-a ușurat durerea și leul umbla în urma sfîntului, slujindu-i. Bătrînul avea atunci cu sine un ucenic cu numele Flais și un asin. Cînd trimitea pe ucenic la vreo trebuință, porunca leului ca să păzească pe asin, iar leul, luînd cu dinții căpăstrul asinului, îl ducea la pășune și, către seară adăpîndu-l, îl ducea la bătrîn. Trecînd cîteva zile și leul făcîndu-și slujba sa, sfîntul a trimis pe ucenic la oarecare trebuință și, din îndemnare diavolească, a căzut în păcatul desfrînării. Tot atunci leul, pascînd pe asin, l-a mîncat. Flais, cunoscînd că spre muștrarea păcatului lui, a mîncat leul pe asin, se temea a se arăta starețului. Deci, ducîndu-se într-un sat oarecare, se tînguia acolo. Starețul, căutînd mult pe ucenic și aflîndu-l, l-a adus în chinovie și, închizîndu-l într-o cămară, l-a pus la canon. Iar el, pocăindu-se cu multe lacrimi, s-a curățit de păcatul lui, ajutîndu-i și rugăciunile starețului său, care foarte mult se îngrijea pentru mîntuirea sufletelor omenești.

Se cuvine a mai pomeni și de purtarea lui de grijă pentru întărirea Bisericii lui Dumnezeu, cînd a fost trimis la Constantinopol pentru îndreptările cele bisericesti. Pricina trimiterii sale s-a început astfel: Împăratul Anastasie, care cugeta cele ereticești, lepădînd soborul al patrulea a toată lumea al sfinților părinți, cel din Calcedon, a tulburat Biserica în acea vreme foarte mult, a izgonit din scaun pe Eftimie, patriarhul Constantinopolului și s-a mîniat asupra lui Flavian Antiohianul și asupra lui Ilie Ierusalimteanul, încît voia să-l izgonească pentru că nu se învoia cu eresul lui. Deci, patriarhul Ilie, vrînd să sfătuiască pe împărat ca să dea pace Bisericii, a trimis rugăminte către dînsul, prin egumenii lavrelor de prin pustia Palestinei, între care era și Sava, scriind astfel: "Pe aleșii robii lui Dumnezeu - pe cei buni și credincioși viețuitori ai pustietăților, avînd împreună cu dînsii și pe Sava, care este capul pustnicilor și luminătorul Palestinei -, îi trimitem cu rugăciune spre stăpînirea voastră. Iar tu, o, împărate, ținînd seama de ostenele lor, poruncește să înceteze războiul asupra Bisericii și nu lăsa să se înmulțească răutatea; pentru că știm că te îngrijești a plăcea lui Dumnezeu, care ți-a dat diadema".

Ajungînd sfinții părinți la Constantinopol și intrînd în palatele împărătești, Sava mergea mai în urma tuturor, apoi păzitorii cei ce stau înaintea ușilor, văzîndu-l îmbrăcat în haine proaste și cîrpite, ca pe unul din cei săraci, l-au oprit și nu l-au lăsat să intre înăuntru; iar împăratul, primind cu cinste pe părinții care

veniseră la dînsul și citind cartea patriarhului, întrebă care din dînșii este Sava, pe care îl laudă patriarhul în scrisoarea sa? Deci, privind părinții împrejur, au zis: "A venit împreună cu noi, dar nu știm unde a rămas". Împăratul a poruncit îndată să-l caute și abia l-au găsit într-un colț oarecare, stînd și citind psalmii lui David. Cînd a fost adus înaintea împăratului, acesta a văzut un înger luminat mergînd înaintea lui și cunoscînd că Sava este omul lui Dumnezeu, s-a sculat de pe scaun, dîndu-i cinste; apoi a poruncit tuturor să șadă.

Făcîndu-se multă vorbă, fericitul Sava, mai mult decît toți părinții care erau acolo, se nevoia sfătuiind pe împărat, cu cuvinte de Dumnezeu însuflăte, ca să dea pace bisericilor, făgăduindu-i biruință de la Dumnezeu asupra vrăjmașilor. Deci părinții ceilalți fiind liberați acum și sporind puțin, Cuviosul Sava a rămas să mai sfătuiască pe împărat și să-l împăce cu patriarhul Ilie. Iernînd cuviosul în Constantinopol, adeseori se ducea la împărat, vorbind despre credință și despre patriarhul Ierusalimului, pentru că i se lăsase cuviosului intrare liberă în palatul împărătesc, nefiind oprit de portari. În acea vreme a înduplecat pe împărat să nu se mai mînie asupra patriarhului, ci să dăruiască liniște bisericilor Palestinei. Apoi s-a întors la Ierusalim, fiind îndestulat de împărat cu cele de trebuință pentru cale și cu daruri mari, primind din mîna lui pînă la două mii de galbeni, pe care, ducîndu-i, i-a împărțit la mănăstirile sale; iar o parte a trimis-o la satul Mutalasc, unde s-a născut, ca să se zidească o biserică în curtea părinților săi, în cinstea sfinților mucenici Cozma și Damian.

Fericitul Ilie patriarhul, prin Sfîntul Sava cîștigînd pacea sa și a bisericilor Palestinei, nu a viețuit multă vreme în liniște; căci ereticii, îndemnînd neîncetat pe împărat spre mînie l-au ridicat asupra Bisericii lui Hristos și a păstorilor ei, ca să le facă rău. Deci a poruncit împăratul să facă sobor în Sidon, încredințînd președinția la doi episcopi, care apărau credința cea rea a lui Evtihie și a lui Dioscor, adică lui Sotiric, episcopul Cezareei Capadociei și lui Filoxen, al Ierapoliei, ca să anatematisească la soborul acela, soborul cel din Calcedon, iar pe Flavian și Ilie să-i alunge de pe scaunele lor, care lucru s-a și făcut.

Săvîrșind adunarea lor cea fărădelege, pe fericitul Flavian, patriarhul Antiohiei, care n-a voit să vină la soborul lor, l-au izgonit cu necinste cei răucredincioși, avînd ajutor pe împărat; în locul lui a răpit scaunul Sevir, cel fără minte, care a adus multe nevoi asupra credincioșilor, cei ce nu voiau să aibă împărțășire cu dînsul. A trimis dogmele sale cele sobornicești și lui Ilie, patriarhul Ierusalimului, dar el, neprimind legile ereticești, le-a trimis înapoi. De acest lucru înștiințîndu-se, împăratul s-a mîniat foarte asupra fericitului Ilie și a poruncit ca iarăși să trimită acele dogme la Ierusalim cu niște clerici și cu mare putere ostășească, ca astfel pe cei ce nu vor voi, să-i silească să se învoiască la soborul lor, care s-a făcut în Sidon.

Venind aceia în Ierusalim și făcîndu-se multă tulburare, iar patriarhul, aflîndu-se în nevoie, a adunat Cuviosul Sava pe toți monahii din mănăstiri și, intrînd în Sfînta Cetate, a izgonit pe trimișii lui Sevir, pe slujitori și pe ostași; iar pe Sevir și pe cei de un gînd cu dînsul, i-a dat anatemei înaintea tuturor.

Atunci s-au întors ereticii cu rușine la cei ce i-au trimis, spunînd îndrăzneala cea mare a credincioșilor și necinstirea cea multă a lor. Împăratul, umplîndu-se de nespusă mînie, a trimis în Ierusalim pe Olimpiu, eparhul Palestinei, cu mulțime de ostași și i-a poruncit, ca nu după legi, nici cu judecăți, ci cu putere împărătească să alunge din scaun pe patriarhul Ilie. Deci, venind Olimpiu cu putere multă, îndată a împlinit porunca împăratului, alungînd pe patriarh fără judecată și l-a trimis în surghiun în Asia. Iar în locul lui a ridicat pe Ioan, feciorul preotului Marchian, care a făgăduit să blesteme soborul cel din Calcedon și să aibă împărțășire cu Sevir.

Înștiințîndu-se de acest lucru, Cuviosul Sava, iarăși ca întîi, și-a adunat oastea sa cea duhovnicească și ca un voievod a mers în Sfînta Cetate; dar n-a apucat pe eparhul Olimpiu, pentru că acela, săvîrșind degrabă răutatea cea poruncită lui, s-a întors cu bucurie la împărat. Atunci fericitul s-a mîhnit foarte mult pentru izgonirea fără vină a patriarhului și se tînguia pentru dînsul. Aflînd pe Ioan, patriarhul cel nou, cugetînd cele ereticești, îi spuse lui ca să nu aibă împărțășire cu Sevir, ci să apere soborul din Calcedon și să-l susțină pînă la sînge; iar de nu va face așa, apoi de toți părinții pustnici se va anatematisea ca un eretic. Ioan, rușinîndu-se și totodată temîndu-se de atîția părinți de Dumnezeu însuflați, care veniseră împreună

cu Sfântul Sava, s-a lepădat de Sevir și de toate eresurile și a primit credința cea întărită de soborul din Calcedon; și așa s-au liniștit sfinții părinți.

Atunci degrabă s-a făcut înștiințare împăratului despre aceea că Ioan, patriarhul cel nou pus, leapădă soborul din Sidon, iar pe cel din Calcedon îl primește. De aceea, mîniindu-se împăratul împotriva lui Olimpie, l-a scos din dregătoria sa, pentru că a ales un patriarh ca acela. În locul lui Olimpie punînd pe Anastasie ca eparh a toată Palestina, l-a trimis în Ierusalim, ca să înduplece pe patriarhul Ioan către împărtășirea cu Sevir sau să-l izgonească din scaun. Venind Anastasie, îndată a luat pe patriarh și l-a aruncat în temniță, iar acesta îl rugă să-l lase, făgăduind că va face toate cele poruncite; dar, zicea el, să nu ne arătăm că de nevoie facem voia împăratului, ci de bună voie. Deci a făgăduit că în Duminica viitoare, în biserică înaintea poporului va anatemesi soborul din Calcedon și va primi pe cel din Sidon, primind și împărtășirea cu Sevir. Patriarhul, fiind scos din temniță, a trimis pe cineva în taină către cuvioșii părinți, Sava și Teodosie, ca să se sîrguiască să adune pe toți părinții și să vină la dînsul în Duminica viitoare, în biserică.

Atunci s-a întîmplat să fie în Ierusalim și Ipatie, rudenia împăratului, care venise pentru închinăciune. În ziua Duminicii au venit amîndoi arhimandriții, Sava și Teodosie, împreună cu o mulțime de monahi, ca la zece mii. Apoi, făcîndu-se adunare bisericească și Anastasie, eparhul, intrînd în biserică cu Ipatie, rudenia împăratului și cu ostașii săi și adunîndu-se mulțime de popor, s-a suit patriarhul în amvon, avînd cu sine pe Sava și pe Teodosie; atunci tot poporul împreună cu monahii au strigat asupra patriarhului: "Anatematisește pe eretici și întărește soborul cel din Calcedon". Și luînd patriarhul îndrăzneală a strigat zicînd: "Oricine cugetă într-o unire cu Evtihie, cu Nestorie, cu Sevir și cu Sotirih să fie anatema". Așijderea și Cuviosul Teodosie cu fericitul Sava au strigat: "Cine nu primește cele patru soboare, ca pe cei patru evangheliști, să fie anatema". Văzînd aceasta, eparhul Anastasie s-a temut de mulțimea poporului și a monahilor și, ieșind din biserică, a fugit în Cezareea. Iar rudenia împăratului s-a jurat părinților, că n-a venit să întărească credința lui Sevir, ci să se unească cu sfînta sobornicească Biserică. Și a dat cuvioșilor părinți, lui Sava și Teodosie, mulțime de aur, ca să împartă monahilor care au venit cu dînșii. După aceasta, cuvioșii părinți au scris către împărat într-acest chip, ca din partea soborului:

"Domnul nostru Iisus Hristos, Împăratul tuturor și Dumnezeu cel veșnic, care cu a Sa bunătate a încredințat stăpînirii tale sceptrul împărăției pămîntești, vrînd cu adevărat a da prin a voastră iubire de bunătate, pace bună tuturor bisericilor, iar mai vîrtos maicii bisericilor, Sfîntului Sion, pentru că toți știu că de la această biserică s-a început Taina cea mare a credinței celei drepte și a străbătut pînă la marginea pămîntului, pe care noi cei ce sîntem locuitorii acestor locuri dumnezeiești, primind-o din început, de la Sfinții Apostoli am păzit-o întregă și nevătămată, pînă în ziua de astăzi și în veac o vom păzi, cu darul lui Hristos, neabătîndu-ne nicidecum de la calea cea dreaptă spre cele potrivnice, nici vătămîndu-ne cu necuratele și deșartele lor glasuri - deci cînd și împărăția ta, întru aceeași credință fără prihană și neîntinată te-a hrănit și te-a crescut - ne minunăm cum astăzi, în zilele împărăției tale, a năpădit atîta zarvă și atîta tulburare asupra Sfintei Cetăți a Ierusalimului, încît nici pe slujitorii lui Dumnezeu nu-i lasă. Iar pe preoții și monahii, care din tinerețe au iubit faptele cele bune și și-au ales viața blîndă în tăcere - înaintea iudeilor și a neamurilor din Sfîntul Sion - prin mijlocul cetății îi muncesc și în locurile cele necurate îi izgonesc; ba încă îi silesc să facă lucruri din cele ce nu se cuvin credinței celei drepte, încît cei ce vin aici pentru răgăciuni, în loc de folos sufletesc, află vătămare și, smintindu-se de cele ce văd, se întorc. Deci, rugăm stăpînirea voastră ca să ne izbăviți de atîtea răutăți, al căror aflător și început este Sevir, căruia, pentru păcatele noastre, i s-a dat biserică Antiohiei, spre pierzarea sufletului său și spre sminteala tuturor. Căci cum să nu ne fie nouă sminteală, celor care sîntem în Ierusalim? Acum să învățăm credința, noi care am slujit tuturor părinților, prin cuvinte de dreaptă credință? Acum să ne vedem, că așa de tîrziu am cunoscut mărturisirea cea dreaptă? Au doară nu înțelegem că învățătura ce s-a arătat de curînd, care pare a fi îndreptare sănătoasă a credinței celei dintîi și care s-a așezat de părinți nu este îndreptare, ci cu adevărat răzvrătire, care pregătește pierderea sufletelor celor ce o primesc? Deci, nu suferim altceva a adăuga mai mult în dreapta credință, decît cele ce s-au așezat de cei trei sute optsprezece sfinți părinți de la Niceea și de ceilalți care au fost la celelalte trei soboare a lumii, nici a schimba ceva. Pentru aceasta, sîntem gata a ne pune sufletele noastre și a muri, de va fi nevoie. Pacea lui

Dumnezeu, care covârșește toată mintea, să păzească credința noastră cea sfântă și viforul cel ridicat asupra ei să-l aline, spre slava Sa și spre podoaba împărăției tale".

Scrisoarea aceasta de la sfinții părinți, primind-o, împăratul s-a supărat foarte mult și cugeta să izgonească din hotarele Ierusalimului pe patriarhul Ioan, împreună cu amîndoi arhimandriții, Sava și Teodosie. Dar purtarea de grijă a lui Dumnezeu n-a lăsat a se săvîrși răutatea lui, căci s-a întîmplat în acea vreme un război cu barbarii. Deci, lăsînd pentru altă dată prigoana asupra Bisericii și asupra cuvioșilor părinți, se pregăti de război împotriva barbarilor.

Apoi, după izgonirea cea nedreaptă a sfîntului patriarh Ilie, prin judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu s-a făcut foamete, uscăciune și lipsă mare prin toată Palestina, ca în zilele prorocului Ilie. Căci se închisese cerul și nu da ploaie, încît se uscaseră izvoarele apelor, ba încă se înmulțiseră și lăcustele de umpluseră toată fața pămîntului, încît au mîncat toată iarba cîmpului și frunzele copacilor. Acea pedeapsă a lui Dumnezeu a ținut cinci ani, așa că mulți au murit de foame și de sete, încît poporul Ierusalimului zicea că, pentru izgonirea cea cu nedreptate a patriarhului Ilie pedepsește Dumnezeu Palestina cu foamete.

În vremea aceea chemînd fericitul Sava pe egumenii celor șapte mănăstiri, pe care le zidise el, le-a poruncit să nu se îngrijească de nimic din cele trupești, aducîndu-le aminte de cuvintele Evangheliei, care ne învață a nu ne îngriji, ce vom mîncă și ce vom bea sau cu ce ne vom îmbrăca, ci a ne pune nădejdea în Dumnezeu, Care știe trebuințele tuturor. Deci erau hrăniți cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu cea Atotputernică.

Altădată, apropiindu-se o zi de Duminică, economul lavrei celei mari a zis către Cuviosul Sava: "Nu putem, părinte, să tocăm în această sîmbătă și Duminică pentru dumnezeiasca Liturghie, căci nu numai că nu avem ce pune înaintea părinților să guste cînd se vor aduna, dar nici pîine pentru sfînta jertfă nu se află". Sfîntul i-a răspuns: "Eu, pentru lipsa hranei, nu voi lăsa dumnezeiasca slujbă. Pentru că este credincios Cel ce poruncește a nu ne îngriji pe a doua zi și puternic este a ne hrăni în vreme de foamete; dar să trimită eclesiarhul în cetate vreun vas sau haină și, vînzînd-o, să cumpere cele trebuincioase pentru Sfînta Liturghie". Sfîntul, răspunzînd economului astfel, și-a pus nădejdea în Dumnezeu și răbdă.

Însă n-a sosit ziua Duminicii și, iată, au venit la dînsul cîțiva tineri, trimiși din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, aducînd cu dînșii treizeci de asini încărcăți cu pîine, grîu, vin, untdelemn și cu alte feluri de hrană, pe care le-a dat toate cuviosului. Iar el, mulțumind lui Dumnezeu, a zis către econom: "Ce zici, frate, oare vom opri să nu se toace în această sîmbătă și Duminică pentru că nu avem ce pune înaintea părinților cînd se vor aduna?". Iar economul, minunîndu-se de credința cea mare a sfîntului și de marea purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru dînșii, își ceru iertare pentru necredința sa.

După aceasta, a voit Cuviosul Sava să cerceteze pe preasfînțitul Ilie, patriarhul Ierusalimului, care era în surghiun. Sava, era atunci de optzeci de ani. Deci, luînd cu dînsul doi egumeni, pe Ștefan și pe Evtalie, s-au dus. Văzînd Ilie pe Sava și pe cei care veniseră la dînsul, s-a bucurat și i-a oprit cîteva zile la dînsul și, în toate zilele acelea, ieșea din camera sa, în ceasul al noulea. Pentru că de la otpustul (sfîrșitul) Vecerniei și pînă la al nouălea ceas din zi nu se arăta nimănui, ci, închizînd ușa, petrecea în liniște. Iar la al nouălea ceas, ieșind la dînșii, ospăta împreună cu ei și se mîngîiau cu vorbe duhovnicești. După otpustul Vecerniei iarăși intra în chilia sa de liniște.

Odată n-a ieșit la dînșii, ca de obicei, și era a noua zi a lunii iulie, iar ei l-au așteptat toată ziua, negustînd bucate. Către al șaselea ceas din noapte, patriarhul a ieșit cu ochii plini de lacrimi și a zis către dînșii: "Voi mîncăți, că eu n-am vreme, pentru că mă îndeletnicesc cu un lucru", iar ei se întrebau cu sîrguință, pentru ce a zăbovit și a ieșit atît de tîrziu și pentru ce plîngea așa? El, ofînd greu și tînguindu-se, a zis către Sfîntul Sava: "O, fericite părinte, vai! că în ceasul acesta s-a săvîrșit împăratul Anastasie. Apoi se cuvine ca și eu, după zece zile, să mă duc din viața aceasta și să mă judec cu dînsul înaintea înfricoșatei judecăți a lui Dumnezeu!"

Deci așa a fost căci, după zece zile, s-a mutat la Domnul preasfințitul patriarh Ilie, îmbolnăvindu-se puțin înaintea sfârșitului său; iar fericitul Sava, îngropându-l cu cinste, s-a întors la lavra sa.

Despre moartea împăratului Anastasie se povestește că, în noaptea aceea în care s-a făcut arătare patriarhului Ilie, l-a lovit din înălțime un tunet și un fulger, care a umplut palatul împărătesc și-l gonia acest fulger pe împărat, care alerga din loc în loc și din colț în colț. Apoi, ajungându-l într-un loc, l-a ucis și astfel cel nelegiuit a murit fulgerat.

După moartea răucredinciosului împărat Anastasie a luat împărăția binecredinciosul Iustin, care a trimis poruncă prin toate laturile stăpînirii sale, să libereze pe cei dreptcredincioși din surghiun și fiecare să-și primească locul și dregătoria sa; iar soborul cel din Calcedon să-l scrie în sfintele cărți, ca astfel Biserica lui Hristos să aibă pace și liniște.

Această poruncă împărătească venind în Sfînta Cetate a Ierusalimului și toți bucurîndu-se, patriarhul Ioan a rugat pe Cuviosul Sava să se ducă în Cezareea și în Schitopoli ca să arate acea scrisoare dreptcredincioasă a împăratului, apoi să scrie în cărțile bisericești soborul cel din Calcedon. Iar cuviosul, deși era neputincios cu trupul, fiind bătrîn și obosit după multe nevoițe monahicești, dar pentru Biserica lui Hristos, nu s-a lepădat de ascultarea aceea, nici nu s-a lenevit a suferi osteneala căii cele îndelungate, ci s-a dus cu alți monahi din cei mai de frunte.

În Cezareea a fost întîmpinat de Sfîntul Ioan Hozevitul, care era atunci acolo ierarh, iar în Schitopoli a fost primit cu dragoste de mitropolitul Teodosie și de toți cetățenii, unde a făcut și minuni. Astfel, pentru un samarinean, numit Silvan, care avea o dregătorie și se sculase asupra creștinilor, a proorocit că se va arde cu foc în mijlocul cetății, cum va arăta cuvîntul mai de pe urmă. Apoi a vindecat pe o femeie care-i curgea sînge; a tămăduit pe o fecioară îndrăcită și, la urmă, aducînd mult folos Bisericii, s-a întors.

După patru ani de secetă în Palestina, era mare lipsă de apă, iar frații, vrînd a se împrăștia, au rugat pe sfînt ca să-i libereze. El, muștrîndu-i pentru nerăbdarea lor, le-a poruncit să nădăjduiască către Dumnezeu și a treia zi s-a arătat deasupra lavrei un nor și s-a făcut vărsare mare de ploaie, încît s-au umplut rezervoarele lavrei cu apă. Dar acea ploaie a fost numai în lavră, iar peste locurile cele din jur, nici picătură de rouă nu s-a pogorît. Deci, au venit la bătrîn egumenii de la mănăstirile cele din jur, zicînd: "Cu ce am greșit ție, părinte, că ne-ai trecut cu vederea și numai spre folosul lavrei tale ai cerut ploaie de la Dumnezeu?" El i-a mîngîiat cu cuvinte bune, dîndu-le nădejde că nu se vor lipsi nici mănăstirile lor de apă cînd va da Dumnezeu ploaie peste toată Palestina.

Sosind al cincilea an al foametei, era atîta lipsă de apă, încît săracii prin Sfînta Cetate mureau de sete, căci din lipsă de ploaie și din uscăciunea cea mare s-au împușinat izvoarele și au secat puțurile și s-au uscat pîraiele. Patriarhul Ioan era și el în mare întristare și umbla prin locurile acelea, care erau odată băltoase; apoi, săpînd fîntîni și puțuri, dorea să dea de apă și nu afla. În pîrîul Siloamului a săpat cu multă osteneală și cu mulți lucrători, pînă la patruzeci de stînji, dar n-a dat de apă și, deznădăjduindu-se, plîngea pentru nevoia cea de obște din toată cetatea.

Era luna septembrie și se apropia praznicul înnoirii. Apoi, înștiințîndu-se că Cuviosul Sava prin rugăciunile sale a adus ploaie în lavra sa, l-a chemat la sine și l-a rugat să mijlocească la Dumnezeu ca să miluiască pe poporul Său și să nu-l omoare cu setea și cu foamea. Iar Cuviosul Sava zicea: "Cine sînt eu ca să pot potoli mînia lui Dumnezeu, însumi fiind păcătos?" Patriarhul îl rugă fierbinte și cuviosul a zis: "Iată, ca ascultare, merg la chilie și mă voi ruga bunătății lui Dumnezeu; iar de vor trece trei zile și nu va fi ploaie, să știți că nu m-a ascultat Dumnezeu; deci, rugați-vă și voi ca să ajungă rugăciunea mea către Dumnezeu". Acestea zicînd, s-a dus. A doua zi s-a făcut arșiță mare și mulțime de lucrători au lucrat toată ziua l-a groapa aceea ce s-a zis mai sus; iar după ce s-a inserat și-au lăsat toate vasele și coșurile, nădăjduind că iarăși o să vină la lucru a doua zi. Dar sosind noaptea, a suflat vîntul dinspre miazăzi și au început tunete și fulgere și a plouat toată noaptea, încît, a umplut văile și pîraiele curgeau de pretutindeni. Atunci s-a înmulțit apa în locul cel săpat, iar țărîna care de atîta vreme și cu atîta osteneală a fost scoasă din puț, s-a dus la loc într-un ceas, acoperind vasele și coșurile, iar puțul s-a potrivit cu pămîntul, încît

nici nu se cunoștea locul cel săpat și toate lacurile Sfintei Cetăți s-au umplut cu apă, cu rugăciunile Cuviosului Sava; iar poporul, cu veselie dădea mulțumire lui Dumnezeu.

În al optzeci și șaselea an al vieții Cuviosului Sava, s-a săvârșit patriarhul Ioan, lăsînd după sine pe Petru, care era de fel din Elevteropoli, bărbat plin de fapte bune. Apoi trecînd trei ani, împăratul Iustin, fiind bătrîn și neputincios, a lăsat împărăția, încredințînd-o lui Iustinian, nepotul său.

Patriarhul Petru iubea pe Cuviosul Sava și-l cinstea ca și ceilalți patriarhi de mai înainte și mergea adeseori la dînsul în pustie. El avea o soră, cu numele Esihia, care viețuia după Dumnezeu. Aceea a căzut într-o boală grea și, sîrguindu-se doctorii mult să o vindece, nu sporeau nimic. Atunci patriarhul a rugat pe Sfîntul Sava să vină în casa celei bolnave și să facă rugăciune pentru dînsa. Iar el venind, a însemnat pe bolnavă cu semnul Crucii de trei ori și îndată s-a sculat sănătoasă, slăvind pe Dumnezeu.

După aceasta, Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Teodosie s-a dus la Domnul, în a unsprezecea zi a lunii ianuarie. Atunci era Cuviosul Sava de nouăzeci și unu de ani de la nașterea sa. În acea vreme, samarinenii, care viețuiau în Palestina, rupîndu-se de sub stăpînirea împăratului grecesc, și-au făcut împărat din neamul lor, pe unul cu numele de Iulian, care s-a sculat asupra creștinilor și mare răutate le făcea. Multe biserici le-a prădat și le-a ars; apoi năvălind asupra satelor și a cetăților, omora mulțime de creștini. Dar mai ales în hotarele Neapolei, unde, prinzînd pe episcopul Samon, l-au omorît cu sabia; iar pe preoții cei ce erau împreună cu dînsul, tăindu-i bucăți, i-au amestecat cu moaștele sfinților mucenici și i-au ars în foc.

Înștiințîndu-se despre aceasta, împăratul a trimis mulțime de oaste asupra samarinenilor. Apoi, făcîndu-se război, Iulian, împăratul samarinenilor, a fost omorît. Atunci Silvan, despre a cărui pierzare a proorocit Cuviosul Sava, a fost prins de creștini și ars în mijlocul cetății Schitopolei. Iar Arsenie, fiul lui, s-a dus la Constantinopol și, după puțină vreme, nu se știe în ce chip a aflat har la împăratul, că s-a făcut dregător în palatele împărătești și, cîștigînd îndrăzneală la împărat, spunea minciuni asupra creștinilor din Palestina, fiind el însuși în păgînatate ca samarinean, ca și cum ei ar fi fost pricinuitoarii răscoalei și dezbinării samarinenilor de sub stăpînirea împărătească. Deci, s-a mîniat împăratul asupra palestinienilor, crezînd minciunile lui Arsenie samarineanul.

Despre aceasta înștiințîndu-se Petru, patriarhul Ierusalimului, a rugat, împreună cu episcopii care erau sub dînsul, pe fericitul Sava să meargă pînă la Constantinopol, spre a potoli mînia împăratului și să-l roage despre multe nevoi ale Bisericii și ale cetății lor. Cuviosul Sava, deși acum era foarte bătrîn, s-a dus cu sîrguință, cinstind trebuințele Bisericii mai mult decît odihna sa. Binecredinciosul împărat Iustinian, cum și Epifanie patriarhul Constantinopolului, înștiințîndu-se despre venirea lui, au trimis bărbați cinstiți ca să-l întîmpine. Înfățișîndu-se el înaintea împăratului, a deschis Dumnezeu ochii lui Iustinian, precum odinioară pe ai lui Anastasie și a văzut darul lui Dumnezeu peste capul Cuviosului Sava, luminat strălucind și ca o cunună înconjurînd capul lui, cu raze ca de soare, de care lucru înfricoșîndu-se împăratul, s-a sculat de pe scaunul său și închinîndu-se lui, ceru binecuvîntare. Deci, cuprinzînd capul cuviosului, l-a sărutat cu dragoste și cu bucurie. Apoi, a rugat pe bătrîn ca și pe împărăteasa Teodora s-o învrednicească de binecuvîntarea lui. Împărăteasa, cînd a văzut pe Cuviosul Sava, s-a închinat și a zis lui: "Roagă-te pentru mine, părinte, ca să mi se dea rod pîntecelui". Iar bătrînul a zis: "Dumnezeu, stăpînul tuturor să păzească împărăția voastră". Împărăteasa a zis: "Roagă pe Dumnezeu, părinte, să dezlege nerodirea mea și să mă învrednicească a naște fiu". Zis-a bătrînul: "Dumnezeul slavei să păzească împărăția voastră în bună credință și să vă dea biruință asupra vrăjmașilor", iar împărăteasa, rugîndu-se și a treia oară bătrînului pentru dezlegarea nerodirii sale, auzi aceleași cuvinte ca mai înainte și s-a tulburat.

Ieșind cuviosul de la împărăteasă, părinții care erau cu el au zis către dînsul: "Pentru ce, părinte, ai mîhnit pe împărăteasă și nu te-ai rugat pentru dînsa după cererea ei?" Răspuns-a lor bătrînul: "Credeți-mă, părinților, că nu va ieși fiu din pîntecelul ei ca să nu se adape cu învățătura lui Sevir și să tulbure Biserica lui Hristos mai mult decît Anastasie". Cu aceste cuvinte, cuviosul a adevărit că împărăteasa cugeta într-însa cele ereticești.

După aceea, primind împăratul rugămintea cuviosului, mînia ce o avea împotriva palestinienilor a întors-o asupra samarinenilor și a rînduit așezămîntul acesta: samarinenii să nu facă adunare, pentru ca fiii să nu ia moștenire după părinții lor; în sfîrșit, să fie uciși cei mai mari ai lor, care au fost pricinuitori ai războiului. Atunci și Arsenie samarineanul s-a făcut nevăzut, pentru că poruncise împăratul să-l omoare. Mai pe urmă, alergînd la Sfîntul Sava și căzînd la picioarele lui, ceru Sfîntul Botez, ca astfel să se izbăvească de mînia împărătească și să scape de moarte; deci s-a botezat el și cu toți casnicii săi.

Împăratul, vrînd să arate harul său și să facă după plăcerea Cuviosului Sava, l-a poftit să-i ceară orice îi trebuiește și să ia aur pentru trebuința mănăstirilor sale, cît va voi. Iar cuviosul, nepoftind bogăție, ci cele de folos creștinilor, a rugat pe împărat să ierte cîtva timp birul cel împărătesc ce se lua din Palestina, căci a sărăcit poporul din pricina prăzii samarinenilor, iar bisericile cele arse și dărîmate de samarineni iarăși să se zidească cu cheltuiala împărătească. În Sfînta Cetate să se zidească casă de străini, pentru odihna creștinilor, care vin de departe să se închine Mormîntului Domnului; după aceea să se zidească spital pentru cei străini și să se rînduiască doctori. Apoi biserica Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, căreia i-a pus temelia patriarhul Ilie, să se săvîrșească; să se zidească o cetate în pustie, mai jos de mănăstirile lui și să rînduiască într-însa strajă de ostași, ca să le apere de năvălirea barbarilor. Iar mai vîrtos să se sîrguiască a dezrădăcina din toată împărăția sa eresul lui Arie, al lui Nestorie, al lui Origen și al altor eretici, care tulbură Biserica lui Dumnezeu. Pentru toate acestea, a făgăduit că Dumnezeu va da împăratului țările pe care le pierduseră împărații cei mai dinainte, adică Roma și Africa, ca iarăși să se împreuneze sub stăpînirea grecească. Împăratul, ascultînd acestea toate, a poruncit să fie după cererea sfîntului, singur punînd sîrguință ca degrabă să se săvîrșească întru toate dorința cuviosului.

Rînduind împăratul toate după cererea sfîntului, împreună cu sfetnicii și cu vistiernicii săi, cuviosul s-a retras puțin în lături și citea psalmii lui David, săvîrșindu-și ceasul al treilea. Iar unul din ucenicii săi, anume Irimia, apropiindu-se de dînsul, a zis: "Cinstite părinte, împăratul are multă sîrguință pentru împlinirea cererii tale, iar tu pentru ce te depărtezi de dînsul și stai deoparte?" Zis-a lui bătrînul: "Fiule, ei săvîrșesc lucrul lor, iar noi să facem lucrul nostru".

După aceasta împăratul dînd scrisoare sfîntului l-a liberat cu pace, iar Dumnezeu, pentru dragostea împăratului care a arătat-o către Cuviosul Sava și pentru împlinirea cererilor lui, l-a răsplătit înmiit. Căci s-a împlinit proorocia bătrînului și peste puțină vreme a dobîndit două mari biruințe asupra vrăjmașilor, adică a luat Roma și Africa, cum și pe amîndoi împărații, pe Vitis al Romei și pe Ghelimir al Cartaginei, pe care i-a văzut aduși în Constantinopol ca pe niște robi. Iar Cuviosul Sava întorcîndu-se la Ierusalim, iarăși a fost rugat de patriarh și de episcopi să meargă în Cezareea și în Schitopoli ca să arate scrisorile cele împărătești.

Acolo, văzînd un copil mic, pe nume Chiril (scriitorul vieții acestuia), l-a numit ucenic al său, proorocind pentru dînsul că o să fie călugăr și locuitor în lavra lui. Întorcîndu-se de acolo și petrecînd puțină vreme, a căzut în boală grea. Despre aceasta înștiințîndu-se, patriarhul Petru a venit ca să-l cerceteze. Și văzînd că nimic nu se află în chilia bătrînului pentru trebuința bolnavului decît numai puține coarne și niște finice vechi, l-a luat pe un pat și l-a dus la episcopia sa, unde el însuși îngrijea de dînsul, slujindu-i cu mîinile sale.

Trecînd puține zile, Cuviosul Sava a avut o vedenie dumnezeiască, vestindu-i despre mutarea sa ce avea să fie în curînd. Iar el, spunînd patriarhului vedenia, se rugă să-l lase să se ducă la lavra sa pentru ca să se săvîrșească în chilia sa. Patriarhul, vrînd să facă toate după plăcerea lui, l-a trimis la chilia lui, cu toate cele de trebuință, pentru odihna bolnavului. Iar bătrînul, culcîndu-se în chilia sa, a chemat pe toți părinții și frații și le-a dat sărutarea cea mai de pe urmă, punîndu-le egumen în locul său pe un bărbat vrednic, cu numele Melit, poruncindu-i să păzească fără vătămare toate așezămintele mănăstirii date de dînsul. Apoi au trecut patru zile, negustînd nimic, nici vorbind cu nimeni. Iar în seara sîmbetei, cerînd Preacuratele Taine și împărtășindu-se, a zis cuvîntul cel mai de pe urmă: "Doamne, în mîinile Tale îmi dau duhul meu".

Și așa s-a săvârșit în a cincea zi a lunii decembrie. Deci, viețuind nouăzeci și patru de ani, a trecut la viața cea neîmbătrânită, petrecându-l îngerii lui Dumnezeu și sfinții mucenici.

După aceea, îndată s-a auzit în toate hotarele Ierusalimului despre adormirea cuviosului și s-au adunat de prin toate lavrele și mănăstirile mulțime mare de monahi și a venit patriarhul cu episcopii și cu dregătorii cetății. Cîntîndu-se cele de îngropare s-a pus trupul lui cu cinste, între amîndouă bisericile, în locul unde cuviosul a văzut stîlpul de foc cîndva.

Iar despre aceea că sfîntul lui suflet a fost petrecut la cer de îngeri și mucenici, s-a adevărit astfel: era în Sfînta Cetate un vînzător de argint, de fel din Damasc, cu numele Romul, sluga celui mai mare de la Ghetsimani. Acela însuși a mărturisit că, în vremea mutării cuviosului părintelui nostru Sava, tîlharii, spărgînd casa lui, au furat mult argint și al său și străin, care era la dînsul, ca la o sută de litre (măsură veche). Deci Romul, fiind în mare mîhnire, a mers în biserica Sfîntului Mucenic Teodor și a petrecut acolo cinci zile, plîngînd și aprinzînd o făclie înaintea altarului, iar în a cincea noapte a adormit și a văzut pe Sfîntul Mucenic Teodor zicînd către dînsul: "Ce-ți este, frate? Și pentru ce te mîhnești și plîngi?" Iar el a zis: "Pentru că am pierdut argintul meu și cel străin, prădat fiind de tîlhari; de aceea plîng, mă rog și mă tînguiesc, însă nimic n-am folosit, fiind neauzit de tine". Sfîntul a zis: "Să mă crezi, frate, că n-am fost în zilele acestea aici, pentru că ni s-a poruncit tuturor mucenicilor a ne aduna ca să întîmpinăm sfîntul suflet al Cuviosului Sava, care a ieșit din trup și să-l petrecem pînă la locul cel de odihnă; iar acum nu mai plînge, ci, du-te în cutare loc - spunînd numele locului - și vei afla ce ți s-a furat". Romul, sculîndu-se îndată și luînd pe unul din prietenii săi, s-a dus la locul cel arătat și a aflat așa precum i s-a arătat în vedenie de Sfîntul Teodor.

Apoi nu se cuvine a tăcea și altele din minunile ce s-au făcut după mutarea cuviosului. Doi frați iubitori de străini, avînd o vie și odihnind pe frații care veneau la dînșii din lavra fericitului Sava, s-au îmbolnăvit de o boală grea chiar în vremea culesului viei, încît ei deznădăjduiseră de viața lor, însă aveau dragoste și credință către Cuviosul Sava, de care, aducîndu-și aminte, îl chemau în ajutor. Sfîntul, grăbind spre rugăciunea lor, s-a arătat fiecăruia deosebi, zicînd: "Iată, am rugat pe Dumnezeu pentru sănătatea voastră și v-a dat după cerere; deci, sculați-vă și mergeți la lucrul vostru". Iar ei, simțindu-se că sînt sănătoși, au preamărit pe Dumnezeu și au mulțumit sfîntului. De atunci, toți anii făceau praznic mare în ziua aceea în care s-a săvârșit pentru ei acea minune.

O femeie cu numele Ghinarusa, binecredincioasă și cu fapte bune, a făgăduit să dea două perdele pentru împodobirea bisericilor din Castelin și din peșteră. Dar din lenevirea țesătoarei nu s-au pregătit degrabă acele perdele; de aceea Ghinarusa se mîhnea. Atunci i s-a arătat Cuviosul Sava, zicîndu-i: "Nu te mîhni, căci mîine va începe a se săvârși lucrul, pentru că nu va fi fără folos darul tău". Apoi s-a arătat și țesătoarei și, cu mînie, a muștrat lenevirea ei. Deci, făcîndu-se ziuă, au spus una alteia ceea ce văzuseră, așa că degrabă s-a săvârșit lucrul.

Economul lavrei celei mari a luat cămile de la saracini ca să aducă de la Marea Moartă grîul ce-l cumpărase. Deci mergînd cămilele cu grîul spre lavră, una din ele, abătîndu-se din cale spre dreapta, a căzut de pe mal în rîu cu toată sarcina ce era pe dînsa și se tăvălea în baltă. Stăpînul cămilei, fiind saracin, a strigat: "Oh, părinte Sava, ajută-mi și nu lăsa ca să piară dobitocul meu". Și îndată, în clipeala ochiului, a văzut un bătrîn cinstit șezînd pe cămilă; apoi, alergînd pe altă cale și coborînd în rîu, a aflat dobitocul său nevătămat, iar pe cel ce ședea pe dînsul nu l-a văzut; așijderea și grîul l-a găsit întreg.

Din acea vreme, în toții anii, venea saracinul în acea lavră de se închina mormîntului Cuviosului Sava.

Odată, origeniștii adunîndu-se din diferite locuri, avînd în cap pe unul Leontie, voiau să năvălească fără de veste asupra lavrei celei mari și să risipească turma cea dreptcredincioasă a Cuviosului Sava și toată lavra pînă în temelie să o dărîme. Deci, pentru acea faptă pregătind mulțime de cazmale și unelte de fier, cum și arme multe, mergeau în calea lor cu mare mînie. Atunci era ca la al doilea ceas din zi și a căzut peste dînșii pe cale o ceață și negură, încît toată ziua ostenindu-se n-au aflat lavra, ci au rătăcit prin locuri neumbrate, unde i-a ajuns noaptea și abia a doua zi s-au aflat lîngă mănăstirea Sfîntului Marchian.

Pricepînd că nimic nu pot folosi, s-au împrăștiat cu rușine fiecare într-ale lor, împlinindu-se cuvintele lui Isaia proorocul: *Sfărîmare și nevoie în căile lor, pipăi-vor ca orbii zidul și ca cei ce sînt fără de ochi vor pipăi și vor cădea în amiazăzi ca în miezul nopții*. Iar Dumnezeu păzea lavra pentru plăcutul Său, Cuviosul Sava, care bine s-a nevoit într-însa, cu ale cărui sfinte rugăciuni să ne păzească și pe noi de toate răutățile, Preabunul și Unul în Treime Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Cuvioșii Părinți Carion Monahul și fiul său Zaharia (5 decembrie)

Era în Egipt un bărbat oarecare cu numele Carion, care, avea doi copii pe care lăsîndu-i femeii sale, s-a dus în schit și s-a făcut călugăr. Iar după cîtăva vreme, făcîndu-se foamete în Egipt și femeia lui supărîndu-se din pricina lipsei, s-a dus la schit luînd cu dînsa și pe copii. Unul era de parte bărbătească, cu numele Zaharia, iar altul de parte femeiască. Deci, cînd au ajuns acolo, au șezut sub un copac la un izvor, că astfel de obicei era la schit dacă venea vreo femeie și vrea să vorbească cu vreun monah, de departe de peste pîrîu vorbeau unul cu altul. Atunci, acea femeie de peste pîrîu a zis către Carion: "Iată, tu te-ai făcut monah, dar acum, fiind foamete mare, cine va hrăni pe copiii tăi?"

Carion a zis către femeie: "Ia-ți tu fata și du-te, iar mie lasă-mi băiatul". Luînd Carion pe copilul Zaharia, îl ținea în schit știind toți că este fiul lui, iar după ce a crescut pruncul s-a făcut ceartă între monahi pentru dînsul. Auzind Carion, a zis către Zaharia: "Scoală-te și ieși de aici, pentru că părinții cîrtesc asupra mea pentru tine". Iar Zaharia a răspuns: "Sînt fiul tău, unde mă voi duce de la tine?" Deci s-au sculat împreună, tatăl și fiul și s-au dus în Tebaida, unde luînd chilie au stat puțin timp, căci și acolo s-a făcut ceartă pentru dînșii; apoi iarăși au venit în schit, însă nu încetau a cîrti frații pentru dînsul. Atunci Zaharia s-a dus la un iezer ce era vătămător și s-a băgat în apă pînă la gît și, stînd un ceas într-însul, s-a umplut de lepră, încît abia l-a cunoscut tatăl său. Iar cînd a venit la Sfînta Împărtășanie s-a descoperit sfîntului preot Isidor cele despre Zaharia și a zis către el: "Fiule, în Duminica trecută ai venit și te-ai împărtășit ca un om, iar acum ești ca un înger". Iar, cînd era să se mute la Domnul, Carion a zis către frați: "Multă osteneală am avut, nevoindu-mă mai mult decît fiul meu Zaharia, dar n-am putut ajunge în măsura lui, pentru smerenia și tăcerea lui". Și așa s-a mutat bătrînul către Domnul.

După aceasta a zis părintele Moise către Zaharia: "Spune-mi ce voi face ca să mă mîntuiesc?" Auzind aceasta, Zaharia s-a aruncat la picioarele lui, zicînd: "Tu mă întrebă pe mine, părinte?" Iar bătrînul i-a răspuns: "Crede-mă, fiule Zaharia, că am văzut pe Duhul Sfînt pogorîndu-se peste tine și pentru aceea te-am întreat". Atunci Zaharia, luîndu-și culionul din cap, l-a pus sub picioare și călcîndu-l, a zis: "De nu va fi socotit omul așa, nu poate să fie monah". Iar cînd Zaharia era să moară, l-a întreat Moise: "Ce vezi, frate?" Iar el a răspuns: "Dar oare nu este mai bine a tăcea, părinte?" Iar Moise a răspuns: "Bine, fiule, taci". În ceasul despărțirii, lui șezînd avă Isidor lîngă dînsul, s-a uitat la cer și a zis: "Bucură-te, fiul meu Zaharia, că ți s-a deschis poarta împărăției cerului". Atunci Zaharia și-a dat sufletul în mîna lui Dumnezeu și l-au îngropat cu cinstiții părinți în schit.

Cuviosul Părintele nostru Nectarie (5 decembrie)

Dumnezeiescul Nectarie era din locul ce acum se cheamă Bitolia, iar părinții lui au fost binecredincioși și drepecți înaintea lui Dumnezeu. Cînd agarenii (turcii) voiau să robească locul acela, maica cuviosului, aflîndu-se afară la aria lor, a văzut în somn pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu că i-a poruncit să ia bărbatul și pe fiii săi, să fugă cît mai curînd din locul acela și să se ducă în altă parte, pentru că vor să-i robească agarenii. Îndată cum s-a deșteptat, a alergat la casa lor și a spus bărbatului ei ce a visat; apoi, luînd copiii lor, au fugit din locul acela și s-au ascuns într-o parte unde li s-a părut lor mai bine. După ce barbarii au prădat locul acela și toate celelalte părți și după ce a încetat tulburarea, după multă vreme au ieșit din locul acela de unde erau ascunși părinții dumnezeiescului Nectarie, păzindu-se nevătămați prin acoperămîntul și folosința Născătoarei de Dumnezeu, căreia i-au mulțumit din tot sufletul lor, cu lacrimi de bucurie. Cu lacrimi, adică pentru năvălirea barbarilor și pentru răpirea binecredincioșilor creștini ce s-a făcut asupra-le pentru păcatele lor, iar cu bucurie pentru preaslăvita mîntuire, pe care s-au învrednicit să o ia prin rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu.

Tatăl Cuviosului Nectarie, fiind bătrîn, cu învoirea femeii sale a lăsat lumea și cele dintr-însa și, luînd cu dînsul copiii de parte bărbătească, care îi avea, pe dumnezeiescul Nectarie și pe altul, s-a dus într-o mănăstire a sfinților celor fără de arginți, care se afla aproape de poalele dealului ce era acolo. Și făcîndu-se monah, s-a numit Pahomie și se odihnea acolo rugîndu-se lui Dumnezeu, luînd aminte de dînsul și îngrijind ca să crească pe cei doi copii, povățuindu-i în frica și învățătura Domnului, precum poruncește dumnezeiescul Pavel.

În acest chip petrecea Pahomie acolo, iar Dumnezeu a făcut în zilele lui o minunea ca aceasta. Creștinii care se aflau acolo aproape aveau obicei să scoată o pîrticică din rodurile lor, ceea ce voia fiecare și să o aducă la acea mănăstire ca să se hrănească monahii ce se aflau într-însa și pentru ca să se facă cu acelea pe fiecare an pomenirea sfinților fără de arginți, Cozma și Damian. Cînd a sosit pomenirea lor, monahii și creștinii cei de primprejur, săvîrșind praznicul după obicei, au deșertat vasul în care era vin. După aceasta, bătrînul Pahomie aprinzînd lumînarea s-a dus împreună cu copiii săi ca să umple vasul. Cînd a voit să-l clintească a văzut că nu se clintește; apoi, o, minune! a aflat vasul plin de vin preamirositor. Deci, cu bucurie și spaimă, a slăvit pe Dumnezeu Care slăvește pe sfinții cei fără de arginți și printr-înșii săvîrșește niște minuni ca acestea.

Iar Nicolae, fiul bătrînului Pahomie, care s-a numit mai pe urmă Nectarie și despre care acum se face povestire, fiind din pruncie înțelept și de Dumnezeu luminat, văzînd acea minune ce s-a făcut și socotind vedenia ce a avut-o maica sa, cum și izbăvirea de barbari prin Născătoarea de Dumnezeu, s-a rănit la inimă de dumnezeiescul dor și înseta să se îndulcească de doritul Hristos, pe Care îl căuta cu fierbințeală. Deci căutîndu-l, l-a aflat, precum zice Domnul în Evanghelie. De aceea, lăsînd lumea și cele din lume, s-a dus la Sfîntul Munte și acolo a aflat un bătrîn prea îmbunătățit, cu numele Dionisie, numindu-se Iagăr, care, fiind fiu al unui boier însemnat din Constantinopol, a iubit din tot sufletul pe Domnul nostru Iisus Hristos. Acesta, lăsînd bogăția, slava, neamul bun și podoaba omenească, s-a îmbrăcat cu haine proaste de ale monahilor; apoi preînțeleptul acesta s-a supus unui bătrîn care se numea Filotei, simplu cu cuvîntul iar cu fapta bună desăvîrșit, ca astfel să se povățuiască de dînsul în fapta bună.

Pe acest minunat Dionisie Iagărul, aflîndu-l bunul Nicolae, s-a lipit de dînsul și l-a rugat cu fierbințeală să nu-l despărtească de sinodia lui. Dar ce a făcut preaminunatul Dionisie, preamilstivul suflet și iubitorul de oameni? A izgonit oare pe Nicolae ca pe un țaran sau l-a trecut cu vederea ca pe un sărac? Nu! Ci, milostivindu-se spre dînsul, s-a plecat spre rugăciunea lui și aducîndu-l către Filotei, duhovnicescul său părinte bătrîn, a mijlocit la dînsul. Iar Filotei, fiind împodobit cu darul mai înainte-vederii și cu darul mai înainte-cunoștinței, făcînd rugăciuni, a sărutat pe tînăr și l-a chemat pe nume, zicînd: "Tu ești Nicolae, fiul lui Pahomie, care dorești să locuiești cu noi?" Tînărul răspunse: "De unde mă știi, cinstite părinte, pe mine și cele despre mine?" Bătrînul îi zise: "Dumnezeul părinților noștri Care te-a trimis la noi, fiule, mi-a descoperit cele despre tine". Auzind acestea, Nicolae s-a umilit, apoi cu multă evlavie și umilință s-a așezat împreună cu bătrînul.

Mai pe urmă, tunzîndu-și părul capului, și-a tuns și toate grijile lumii. Apoi, dezlegîndu-se de îmbrăcămîntea cea lumească, s-a dezbrăcat și de pofta, care ne pricinuiască căderea prin neascultare,

făcându-se monah cu numele de Nectarie. Dar n-a rămas numai la acestea, precum fac astăzi cei mai mulți din monahi, care socotesc că totul al călugăriei este ca să poarte schima și îmbrăcămintea cea neagră, dar nu se îngrijesc să facă și faptele cele bune care se cuvin monahilor. Nici socotesc că, precum le este voia să ia schima cea îngerească a monahilor, tot așa să voiască să păzească și canoanele și cu purtarea chipului celui monahicesc și să aibă petrecerea îngerilor. Iar dumnezeiescul Nectarie n-a făcut așa, ci, precum a luat chipul cel îngeresc, tot așa se sîrguia în tot felul și se nevoia să păzească cinstea chipului, ca astfel să urmeze petrecerea îngerilor, supunându-și trupul duhului, cu ascultarea, cu tăierea vocii, cu smerenia, cu postul, cu neîncetata rugăciune, cu privegherea și cu alte fapte bune, care se cuvin monahilor.

Dar zavistuiorul diavol, nesuferind să-l vadă pe Nectarie că sporește în acest fel în fapte bune, i-a dat război cu gândurile și se sîrguia să-l despărțească de sinodia unui îmbunătățit bătrîn ca acesta și voia să-l arunce în multe curse ca pe un tînăr ce era și ca pe un neajutorat de rugăciunile bătrînului. Știa necuratul că, atîta timp cît se afla cu bătrînul, nu va putea să-l prindă în cursă, căci se va întări cu rugăciunile și sfaturile cele părintești ale bătrînului. Dar n-a putut să isprăvească nimic cu un război ca acesta al gândurilor, pentru că Dumnezeu îl acoperea. Deci, să vedem ce meșteșugeste cel cu totul rău. A aprins zavistie în inima unui frate al lui, care era ascultător al aceluiași bătrîn și l-a pornit împotriva lui Nectarie, încît a strigat pe față: ori să izgonească pe Nectarie ori unul din doi va fi omorît.

Bătrînul dimpreună cu Dionisie Iagărul, auzind acestea s-au cutremurat și, grăindu-i multe dumnezeiești cuvinte din Sfintele Scripturi și de la dumnezeieștii părinți, ca să lase acea nedreaptă zavistie ce avea asupra lui Nectarie. Uneori îi împlînzea patima zavistiei cu pașnice și dulci cuvinte, iar alteori îl înfricoșa cu focul cel nestins al muncii, ce era să primească cei zavistnici și urîtori de frați, însă toate acestea nu au folosit la nimic. Pentru acesta a îndemnat pe Nectarie să se depărteze un timp de sinodia lor, căci poate își va veni în simțire fratele cel zavistuior.

Dînd binecuvîntare lui Nectarie, l-a trimis la Daniil, care era cel întîi în Sfîntul Munte, pentru ca să petreacă o vreme la dînsul, pînă cînd va rîndui Domnul cele pentru dînsul. Astfel s-a dus dumnezeiescul Nectarie și, ca un îmbunătățit ce era și foarte iscusit, Daniil l-a primit cu bucurie și-l iubea foarte mult, învățîndu-l înțelepțește canoanele petrecerii monahicești.

În vremea cînd Nectarie se afla la Daniil, a murit în adînci bătrînețe Filotei, cel cu adevărat iubitor de Dumnezeu, și s-a dus către doritul Hristos. Iar minunatul Dionisie Iagărul, nesuferind mai mult pe monahul acela, urîtor de frate și zavistuior, a dorit să locuiască cu Nectarie și, chemîndu-l să locuiască împreună - ca unii ce erau fii ai unuia și aceluiași părinte duhovnicesc și bătrîn -, au petrecut împreună multă vreme și s-au nevoit mult, precum am zis mai înainte. Apoi, aflînd mănăstioara care se cinstește cu numele mai marilor voievozi și care se numește a Surdului, a luat-o de la Daniil, cel mai sus zis și cel mai mare al muntelui și au locuit într-însa, petrecînd cu cuvioșie și cu plăcere de Dumnezeu. Aici își scoteau hrana vieții cu lucrul mîinilor lor și ajutau după putere și pe cei ce aveau trebuință. Iar monahul acela urîtor de frate și zavistuior, rămînînd nepocăit, umbla de colo pînă colo în munte ca un nebun. Mai pe urmă a ieșit în lume și, petrecînd viață desfrînată și înverșunată, s-a sfîrșit rău, dîndu-și sufletul său pe drumuri, fiind fără casă, necercetat și neîndreptat, neînvrednicindu-se nici de rugăciunea cea mai de pe urmă, ce se face de obște la toți creștinii.

Vedeți, fraților, cît de rea este ura și neascultarea? Pentru că ura și zavistia orbesc ochiul sufletului, adică mintea aceluia care are acestea; iar neascultarea desparte pe om de prietenii lui Dumnezeu și-l lipsește de acoperămîntul și ajutorul lor, ca și un orb care se prăpăstuieste în adîncul pierzării. Pentru aceasta să urîm neascultarea și zavistia din toate puterile noastre, toți cîți dorim să nu ne despărțim de slava lui Dumnezeu și să iubim ascultarea și dragostea către frații noștri, pentru ca să putem, printr-înșii, să ne îndulcim de împărăția lui Dumnezeu.

Fericitul Dionisie Iagărul, trăind pînă la adînci bătrîneți în viață cuvioasă și vrednică de laudă, împodobită cu tot felul de fapte bune și mai ales de smerită cugetare, s-a dus la Dumnezeu, pe Care l-a dorit. Iar sfintele lui moaște le-a îngropat cu evlavie și cu cinste, dumnezeiescul Nectarie, care, de atunci, s-a

întristat foarte mult, căci a pierdut pe bunul său tovarăș, de-a pururea pomenitul Dionisie. Și, pentru că nu s-a dus și el împreună cu minunatul Filotei și cu fericitul Dionisie la doritul Hristos, ci aflându-se tot pe pământ, se lipsea de o îndulcire ca aceasta, a vârfului doririlor. De aceea *privea la cele dinainte și uita pe cele dinapoi*, cum zice Apostolul; iar nevoințele și faptele cele bune pe care le săvârșise nu le socotea, ci se sîrguia să săvîrșească și altele mai multe. Deci, în fiecare zi se suia din putere în putere, "punînd suișuri sfînite în inima sa", totdeauna adăugînd dorințe înalte și nevoințe peste nevoințe.

Pentru unele ca acestea, Dumnezeu, văzînd dorul lui, nu l-a trecut cu vederea; ci, vrînd să-i pricinuiască mai mare cunună în ceruri, l-a făcut să cadă în multe și grele neputințe ale trupului, pe care răbdîndu-le, fericitul, cu o desăvîrșită mărime de suflet și cu mulțumire mare, ducînd viața cu adevărat cuvioasă și sfîntă, și-a dat fericitul său suflet, cu sfîrșit pașnic, în mîinile lui Dumnezeu, în anii de la Hristos o mie cinci sute, în luna decembrie, ziua a cincea și s-a numărat în ceruri împreună cu cei doriți de dînsul, adică cuvioșii părinți Filotei și Dionisie.

Ucenicii lui, îngropîndu-l cu toată evlavia, după patru ani au făcut mutarea sfîntelor lui moaște și le-au aflat pline de bună mireasmă negrăită. Drept aceea, i-au făcut mormînt frumos în partea dinspre miazănoapte a bisericii și acolo au așezat cu evlavie cinstitele lui moaște, zugrăvind deasupra și sfînta lui icoană. Oamenii, venind cu multă evlavie și luînd sfîntenie sufletului și a trupului, simțeau bună mireasmă duhovnicească din sfîntele lui moaște, spre slava lui Hristos, Domnul nostru și spre arătarea petrecerii celei plăcute a cuviosului său Nectarie, cu ale cărui rugăciuni să ne învrednicim și noi împărăției cerurilor. Amin.

Viața celui între sfinți Părintelui nostru Nicolae, Arhiepiscopul din Mira Lichiei, făcătorul de minuni (6 decembrie)

Pe făcătorul cel mare de minuni, ajutorul cel grabnic și mijlocitorul cel prea ales către Dumnezeu, pe arhiereul lui Hristos, Nicolae, l-au odrăslit părțile Lichiei, în cetatea ce se numește Patara, din părinți cinstiți și de bun neam, dreptcredincioși și bogați. Tatăl său se chema Teofan, iar mama sa Nona. Această binecuvîntată pereche, petrecînd cu bună credință în însoțirea cea legiuită și împodobindu-se cu obiceiul cel bun, pentru viața lor cea plăcută lui Dumnezeu și pentru multele milostenii și faceri de bine mari, s-au învrednicit a odrăslî această odrăslă sfîntă - singuri ei fiind rădăcină sfîntă - și s-a făcut cum zice psalmistul : *Ca un pom răsădit lîngă izvoarele apelor, care și-a dat rodul său la vremea sa*. Deci, născînd pe acest dumnezeiesc prunc, l-a numit Nicolae, care se tîlcuiește "biruitor de popor"; și cu adevărat s-a arătat biruitor al răutății, așa binevoind Dumnezeu spre folosul de obște al lumii.

După acea naștere, maica sa Nona a rămas stearpă, pînă la dezlegarea din legăturile cele trupești, mărturisind singură firea că nu este cu puțință a se mai naște alt fiu ca acela, ca numai pe acesta să-l aibă și întîi și pe urmă, care din pîntecele maicii sale s-a sfînit cu darul cel de Dumnezeu insuflat. Căci n-a început a viețui decît cinstind pe Dumnezeu cu bună cucernicie, nici n-a început a suga țîță, făcînd minuni din pruncie, nici nu s-a deprins mai întîi a mînca, ci a posti. Căci după nașterea sa, fiind în baie, a stat trei ceasuri pe picioarele sale, singur de sine, nesprijinindu-l nimeni, dînd prin această stare, cinste Sfintei Treimi, Căreia mai pe urmă avea să-i fie mare slujitor și întîi-stătător. Cînd se apropia de pieptul maicii sale, se cunoștea a fi făcător de minuni, hrănindu-se nu după obiceiul pruncilor celorlalți - pentru că numai din țîța cea dreaptă suga lapte - avînd să dobîndească cu cei drept-credincioși starea cea de-a dreapta. Apoi a început a fi și postitor ales, căci miercurea și vinerea numai o dată suga lapte din țîță și atunci seara, după săvîrșirea obișnuitei rugăciuni creștinești, de care lucru părinții lui se mirau foarte și se minunau și mai dinainte pricepeau ce fel de postitor va fi Nicolae mai pe urmă. Acel obicei de a posti, deprinzîndu-l fericitul din scutece și l-a păzit în toată viața sa, pînă la fericitul său sfîrșit, petrecînd miercurea și vinerea în post. Deci crescînd pruncul cu anii, creștea împreună și cu înțelegerea și cu

obiceiurile cele bune, pe care le învăța de la părinții săi cei buni; fiind ca o holdă roditoare, care primește în sine sămînța învățaturii celei bune, care odrăsleşte și aduce în toate zilele roade noi de fapte bune.

Sosind vremea de școală, a fost dat la învățătura dumnezeieștii Scripturi, iar el cu agerimea cea firească a minții și cu povățuirea Sfântului Duh, în puțin timp, a ajuns la multă înțelepciune. Apoi, atît de mult a sporit în învățătura cărții, pe cît era de trebuință bunului cîrmaci al corabiei lui Hristos și păstorului celui iscusit al oilor celor cuvîntătoare. Deci, făcîndu-se desăvîrșit în cuvîntul învățaturii, s-a arătat desăvîrșit și în lucrul vieții; de la prietenii deșarte și de la vorbe nefolositoare cu totul se abătea și a vorbi cu femeile sau a căuta cu ochii la fața femeiască, foarte mult se ferea, căci fugind, se depărta de petrecerea împreună cu femeile.

Avînd adevărată înțelepciune și minte curată, de-a pururea vedea pe Dumnezeu și totdeauna zăbovea în sfintele biserici, după cum zice proorocul: *Voit-am a fi lepădat în casa Dumnezeului meu*. De multe ori, cîte o zi întregă și cîte o noapte, petrecînd în rugăciunile cele gînditoare de Dumnezeu și în citirea dumnezeiștilor cărți, învăța înțelegerea cea duhovnicească și se îmbogățea cu dumnezeieștile daruri ale Sfântului Duh, cu care se pregătea pe sine locaș vrednic, precum este scris: *Voi sînteți biserica lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu viețuiește în voi*.

Deci tînărul cel îmbunătățit și curat, avînd în sine Duhul lui Dumnezeu, se arăta cu totul duhovnicesc, arzînd cu duhul și slujind Domnului cu frică, încît nu se vedea la dînsul nici un fel de nărav tineresc, ci numai obiceiurile omului bătrîn pentru care tuturor s-a făcut minunat și slăvit. Căci precum omul cel bătrîn, dacă are obiceiul celor tineri, este luat în rîs de toți, tot așa și tînărul, dacă are năravul bărbatului celui bătrîn, se cinstește de toți cu mirare; pentru că sînt nepotrivite tinerețile pentru bătrînețe, dar cinstite și frumoase sînt bătrînețile în tinerețe.

Fericitul Nicolae avea un unchi episcop cu același nume ca și dînsul. Unchiul său, vîzînd pe nepot sporind în viață cu fapte bune și cu totul înstrăinîndu-se de lume, a sfătuit pe părinții lui să-l dea să slujească lui Dumnezeu. Iar ei nu s-au lepădat a dărui pe fiul lor Domnului, pe care ei l-au primit ca pe un dar de la dînsul. Pentru că scrie în cărțile cele vechi pentru dînșii, cum că fiind neroditori și deznădăjduindu-se de a mai avea copii, cu multe rugăciuni, cu lacrimi și cu multe milostenii au cerut de la Dumnezeu pe acest fiu; iar ei l-au dat în dar Celui ce l-a dărui pe dînsul.

Primind episcopul pe "tînărul bătrîn", care avea înțelepciunea ca o căruntețe și viața cea mai curată, l-a suit pe treptele cele sfînjite ale preoției, iar cînd s-a hirotonisit, episcopul întorcîndu-se către poporul care era în biserică și umplîndu-se de Duhul Sfînt, a proorocit zicînd: "Iată, fraților, văd un nou soare răsărind marginilor pămîntului, arătîndu-se către cei întristați ca o milostivă mîngîiere. O! fericită este turma care se va învrednici a avea pe acest păstor! Căci acesta va paște bine sufletele celor rătăciți și la pășunea buneicredințe îi va aduce pe dînșii; apoi se va arăta și ajutor fierbinte celor ce sînt în nevoi". Această proorocie s-a împlinit mai pe urmă, precum vom arăta în istorisirea ce o vom face.

Deci, primind Sfîntul Nicolae asupra sa treapta preoției, adăuga osteneală la osteneală, petrecînd în post și în neîncetate rugăciuni, iar cu trupul său cel muritor sîrguindu-se a urma celor fără de trupuri. Astfel, viețuind întocmai ca îngerii, din zi în zi înflorea mai mult cu podoaba sa cea sufletească și se arăta vrednic de cîrmuirea Bisericii.

În acea vreme unchiul său, episcopul Nicolae, vrînd a se duce în Palestina ca să se închine acolo sfintelor locuri, a încredințat toată cîrmuirea bisericii nepotului său. Deci acesta, împlinind locul aceluia, avea toată purtarea de grijă pentru rînduiala bisericilor, ca și episcopul unchiul său. În acea vreme, părinții fericitului, părăsind această viață vremelnică, s-au mutat la cea veșnică, iar Sfîntul Nicolae, rămînînd moștenitorul averii lor, a împărțit-o celor săraci. Pentru că nu se uita la bogăția ce curge alătura, nici se îngrijea pentru înmulțirea ei; ci, lepădîndu-se de toate poftele lumești, se sîrguia cu toată osîrdia a se uni cu Dumnezeu, către care grăia: *Către Tine, Doamne, am ridicat sufletul meu; învață-mă să fac voia Ta, că Tu ești Dumnezeul meu; către Tine sînt aruncat din pîntecele maicii mele, Dumnezeul meu ești Tu*. Deci mîna lui era întinsă către săraci, ca un rîu cu apă multă ce curge cu îndestulare.

Pentru ca multele lui milostenii să fie mai cu lesnire cunoscute, să arătăm una și anume: Era un bărbat în cetatea aceea, dintre cei slăviți și bogați, care mai pe urmă a rămas sărac și neslăvit, căci viața veacului acestuia este nestatornică. Bărbatul acela avea trei fete foarte frumoase și acum, fiind lipsit de toate cele de trebuință, nu avea nici hrană, nici îmbrăcăminte și cugeta să-și dea fetele sale spre desfrînare, iar casa sa să o facă casă necurată, pentru sărăcia lui cea mare, ca doar astfel să aibă ceva de folos și să câștige pentru el și fetele sale îmbrăcăminte și hrană. Vai, în ce fel de gânduri necuvioase alungă pe om sărăcia cea mare! Deci bătrînul acela fiind în astfel de cugete rele și gîndul său cel rău vrînd acum a-l aduce cu ticăloșie în fapt, Dumnezeu Care nu voiește a vedea în pierzare firea omenească, ci cu iubire de oameni, se pleacă spre nevoile noastre, a pus bunătate în inima plăcutului Său, Sfîntul Nicolae și l-a trimis spre ajutor către bărbatul care era să piară cu sufletul, prin însuflare tainică, mîngîind pe cel ce era în sărăcie și scăpîndu-l din căderea păcatului.

Deci, auzind Sfîntul Nicolae de lipsa cea mare a bărbatului aceluia și prin dumnezeiască descoperire înștiințîndu-se de cugetarea lui cea rea, i-a părut foarte rău pentru dînsul și a cugetat ca astfel cu mîna sa cea făcătoare de bine, să-l răpească împreună cu fetele sale ca din foc de la sărăcie și de la păcat. Însă n-a vrut să fie de față cu bărbatul acela, ca să-i spună despre facerea sa de bine, ci, în taină a cugetat să-i dea aceluia milostenia sa cu îndurare. Și aceasta vrea s-o facă pentru două pricini: întîi ca să scape de slava omenească, pentru că ținea seama de ce zicea Evanghelia: *Luați aminte, să nu faceți milostenia voastră înaintea oamenilor*; și, al doilea, ca și pe bărbatul acela, care odinioară era bogat iar acum ajunsese în mare sărăcie, să nu-l rușineze, căci știa că sînt grele unele ca acestea, celor ce din bogăție și din slavă cad în sărăcie, fiindcă se rușinează sufletele acelora, aducîndu-le aminte de bogăția cea mai dinainte. Pentru aceasta, a gîndit a face așa, după cuvîntul lui Hristos: *Să nu știe stînga ta, ce face dreapta ta*. Căci atît de mult fugea de slava omenească, încît chiar de acela căruia îi făcea bine se sîrguia a se tăinui pe sine.

Așadar, luînd o legătură mare de galbeni, a mers în miezul nopții la casa aceluia bărbat și, aruncînd-o înăuntru pe fereastra acelei case, degrabă s-a întors la casa sa. Dimineață, sculîndu-se bărbatul și aflînd legătura, a dezlegat-o și văzînd galbenii s-a înspăimîntat, căci socotea că este vreo nălucire, temîndu-se ca nu cumva aurul ce vedea să fie vreo înșelăciune, de vreme ce nu aștepta de la nimeni și de nicăieri vreun făcător de bine. Drept aceea, întorcînd galbenii cu vîrfurile degetului, privea cu dinadinsul și cunoscînd că este adevărat, se veselea și se minuna, iar de bucurie, plîngea cu lacrimi fierbinți și, cugetînd mult în sine cine i-ar fi făcut lui o asemenea facere de bine, nu se dumirea. Deci, socotind a fi purtarea de grijă a lui Dumnezeu, îi mulțumea neîncetat, dînd laudă Domnului Celui ce se îngrijește de toți. Apoi îndată pe una din fetele sale, pe cea mai mare, a măritat-o după un bărbat și i-a dat aurul cel primit din destul pentru zestrea ei.

Despre aceasta înștiințîndu-se minunatul Nicolae, că a făcut după voia lui, bărbatul acela, i-a părut bine. Și iarăși se arăta gata a face aceeași milă cu a două fiică a bătrînului, sîrguindu-se a păzi și pe fecioara aceasta prin nunta legiuită de păcatul cel fărădelege. Deci, pregăti și altă legătură de galbeni, asemenea cu cealaltă și, peste noapte, ferindu-se de toți, a aruncat-o pe aceeași fereastră, în casa bătrînului aceluia.

Dimineață, sculîndu-se acel om sărac, a găsit iarăși aur, asemenea ca întîia oară. Apoi a început a se minuna și de acela și, căzînd cu fața la pămînt, cu lacrimi fierbinți mulțumea, zicînd: "Dumnezeule, voitorul milei și chivernisitorul mîntuirii noastre, care mai întîi m-ai răscumpărat cu Sîngele Tău și acum casa mea și pe fiicele mele izbăvindu-ne prin aur din cursa celui rău, Însuși arată-mi pe cel ce slujește voii Tale celei milostive și bunătății Tale celei iubitoare de oameni. Arată-mi pe îngerul Tău cel pămîntesc, pe cel ce ne păzește pe noi de pierderea păcatului, ca să știu cine este unul ca acela, care ne scoate pe noi din sărăcia ce ne întristează și care ne izbăvește de gîndurile cele rele, că iată, după mila Ta, Doamne, cu îndurarea cea făcută în taină, cu mîna plăcutului al Tău, voi da și pe a doua fiică a mea cu nuntă legiuită după bărbat și așa voi scăpa de cursele diavolului, care vrea prin cîștig necurat să-mi aducă mare pierdere.

Apoi bărbatul acela, rugîndu-se Domnului și mulțumind bunătății Lui, a făcut nuntă și fiicei sale de a doua, avînd nădejde în Dumnezeu - căci neîndoită nădejde și-a pus în El - cum că va purta grijă și pentru a treia fiică a lui și-i va da și acesteia să aibă viețuitor iubit, după lege, trimițîndu-i iarăși aur din destul, tot cu acea mîna făcătoare de bine. De aceea, nu dormea noaptea străjuind, ca să poată simți pe făcătorul

de bine și să se învrednicească a vedea de unde îi aduce aurul acela. Și iată, nu după multă vreme, a sosit cel așteptat. Căci a venit și a treia oară plăcutul lui Hristos, Nicolae și, ajungând la locul cel obișnuit, tot așa a aruncat o legătură de galbeni pe aceeași fereastră și îndată s-a întors la casa sa. Tatăl fecioarelor găsind aurul aruncat pe fereastră, a alergat îndată cât putea în urma celui ce se întorcea la casa sa, pe care, ajungându-l și cunoscându-l cine este - căci sfântul nu era necunoscut pentru fapta lui cea bună și pentru neamul lui cel luminat -, a căzut la picioarele lui, sărutându-le și numindu-l izbăvitor, ajutător și mîntuitor sufletelor, celor ce ajunseseră întru pierderea cea mai de pe urmă. Apoi zise: "De nu m-ar fi ridicat pe mine Domnul cel mare întru milă, prin îndurărilor tale, de mult aș fi pierit eu, ticălosul tată, împreună cu fiicele mele, prin căderea în focul Sodomei, vai mie! Și iată, acum prin tine sîntem mîntuiți din amara cădere în păcat". Acestea și mai multe grăia cu lacrimi către sfînt. Iar el abia l-a ridicat pe picioare și cu jurămînt a zis aceluia, că în toată viața lui să nu spună nimănui ceea ce s-a făcut. Apoi sfîntul, spunînd multe spre folosul omului aceluia l-a trimis la casa sa.

Iată una din faptele cele multe ale milostivirii ale Sfîntului Nicolae, ce s-a povestit aici, ca să cunoască oricine cât era de milostiv către cei săraci. De s-ar fi povestit milele lui una câte una și câte îndurări a arătat către cei săraci, pe cîți flămînzi a hrănit, pe cîți goi a îmbrăcat și pe cîți a răscumpărat de la datornici, apoi nici vremea n-ar fi de ajuns a le povesti.

După aceasta Cuviosul Părinte Nicolae a voit a se duce în Palestina, spre a vedea Sfintele Locuri și a se închina acolo, unde a umblat trupește Domnul nostru Iisus Hristos, cu prea curatele Sale picioare. Deci, plutind corăbierii împrejurul Egiptului și neștiind ce avea să li se întîmple, Sfîntul Nicolae, care era împreună cu dînșii, vedea mai bine că are să fie întuneric, vifor și lovire de vînturi cumplite. Apoi le spuse că, mai înainte a văzut pe vicleanul vrăjmaș întrînd în corabie, vrînd să o scufunde împreună cu oamenii. După aceea a năvălit asupra lor o furtună mare, fără veste și ridicîndu-se un nor, s-a făcut vifor pe mare. Iar cei ce pluteau s-au temut foarte mult de groaza morții și rugau pe Sfîntul Nicolae să le ajute și să-i izbăvească de nevoia cea fără de veste ce căzuse asupra lor zicînd: "Sfinte al lui Dumnezeu, de nu ne vei ajuta cu rugăciunile tale către Dumnezeu, îndată ne vom cufunda în această adîncime și vom pieri". Iar el, zicîndu-le să îndrăznească și să-și pună nădejdea în Dumnezeu și fără îndoială să aștepte grabnică izbăvire, însuși a început cu sîrguință a se ruga către Domnul. Și îndată s-a liniștit marea și toată groaza s-a prefăcut în bucurie, iar ei, trecînd necazul, s-au bucurat mult și au mulțumit lui Dumnezeu și plăcutului său, Sfîntului Nicolae și foarte mult se minunau de proorocirea furtunii și de scăparea nevoii.

Tot atunci, unul din corăbieri s-a suit în vîrful catargului, precum este obiceiul celor ce îndreptează corabia, și, cînd era să coboare de acolo, a alunecat de sus și a căzut în mijlocul corăbiei, zăcînd fără suflet. Iar Sfîntul Nicolae, mai înainte de a-l chema în ajutor, l-a înviat cu rugăciunea pe acel om și, nu ca pe un mort, ci ca pe cel cuprins de somn, l-a sculat și l-a dat viu corăbierilor. Apoi, ridicînd toate pînzele și fiind vînt cu bună sporire, au plutit în liniște și au sosit la limanul Alexandriei, unde plăcutul lui Dumnezeu, Sfîntul Nicolae, a tămăduit pe mulți bolnavi. Izgonind diavolii din oameni și pe mulți necăjiți mîngîind, a pornit iarăși pe cale spre Palestina și ajungînd la Sfînta Cetate a Ierusalimului, s-a suit la Golgota, unde Hristos Dumnezeu a lucrat mîntuirea neamului omenesc, întinzîndu-și pe Cruce prea curatele Sale mîini. Acolo a înălțat fierbinți rugăciuni din inima sa, care ardea de dragoste, dînd mulțumire Mîntuitorului nostru. Apoi, a înconjurat toate sfintele locuri, făcînd multe închinăciuni pretudindeni. Iar cînd era să intre noaptea în sfînta biserică la rugăciune și ușile erau închise, s-au deschis singure, dînd intrare aceluia, căruia, chiar porțile cerești îi erau deschise.

Zăbovind în Ierusalim vreme îndelungată, se pregătea a merge în pustie, dar, printr-un glas dumnezeiesc de sus, a fost sfătuit să se întoarcă în patria sa. Pentru că Dumnezeu, Cel ce toate le rînduiește spre folosul sufletelor noastre, nu vrea să fie ascunsă sub obrocul pustiei acea făclie, pe care o pregătise să fie pusă în sfeșnicul mitropoliei din Lichia. Deci, aflînd o corabie, s-a tocmit cu corăbierii să-l ducă în patria sa.

Aceștia au gîndit însă să facă lucrul cu vicleșug, adică să îndrepteze corabia lor în altă parte, nu spre Lichia. După ce s-a așezat în corabie, plecînd de la mal, Sfîntul Nicolae a văzut că corabia nu plutește spre patria sa. Atunci degrabă a căzut la picioarele corăbierilor și-i ruga să îndrepteze calea spre Lichia, dar ei, nebăgîndu-l în seamă, mergeau în partea unde gîndeau ei, neștiind că Dumnezeu nu va lăsa pe

plăcutul Său să fie în mîhnire. Deci, suflînd un vifor împotriva, a întors corabia în altă parte și degrabă a dus-o în Lichia, iar pe corăbieri îi îngrozea cu nevoia cea mai mare. Așa Sfîntul Nicolae, cu puterea lui Dumnezeu fiind dus pe mare, a sosit în patria sa. El însă, fiind fără de răutate, n-a făcut nici un rău acelor vrăjmași, nici s-a pornit spre mînie și nici măcar vreun cuvînt aspru nu le-a zis, ci cu binecuvîntare i-a liberat în părțile lor. Iar el a mers în mănăstirea pe care o zidise moșul său, episcopul Patarelor și o numise Sfîntul Sion. Acolo, Sfîntul Nicolae s-a arătat foarte iubit tuturor fraților, care, cu mare dragoste, primindu-l ca pe îngerul lui Dumnezeu, se îndulceau de cuvintele lui cele de Dumnezeu insuflate și se foloseau de viața lui, cea întocmai ca a îngerilor și urmau obiceiurile lui cele bune, cu care împodobise Dumnezeu pe credinciosul robul Său.

Aflînd Sfîntul Nicolae în această mănăstire viață liniștită și loc mai lesnicios pentru gîndurile sale către Dumnezeu, ca un liman de liniște, nădăjduia ca și cealaltă vreme a vieții sale să o petreacă acolo. Dar Dumnezeu îi arăta calea, voind ca acea comoară bogată, a tuturor faptelor bune, cu care avea să se îmbogățească toată lumea, să nu fie ascunsă, ca într-o țarină acoperită de pămînt, într-o mănăstire deosebită și într-o cameră mică închisă; ci să fie la vederea tuturor, ca prin acea comoară duhovnicească, să se facă neguțatorie duhovnicească, care pe multe suflete le va afla.

Astfel sfîntul, stînd odată la rugăciune, a auzit un glas de sus: "Nicolae, să intri în nevoița poporului, dacă dorești să fii de Mine încununat". Acest glas auzindu-l, Nicolae s-a spăimîntat și cugeta întru sine: Ce voiește glasul acela și ce cere Domnul de la dînsul? Și iarăși auzi glas, spunîndu-i: "Nicolae, nu este aceasta holda pe care trebuie să Mi-o aduci roadă și pe care o aștept de la tine; ci întoarce-te către oameni, ca să se preamărească prin tine numele Meu". Atunci Sfîntul Nicolae a cunoscut voia lui Dumnezeu, ca, lăsînd liniștea, să meargă să slujească la mîntuirea omenilor. Deci cugeta încotro se va duce: la patria sa, în cetatea Patara, la cunoscuți, sau în altă parte. Dar, temîndu-se și fugind de slava omenească cea deșartă, a gîndit să se ducă în altă cetate, unde nu-l va cunoaște nimeni.

În acea latură a Lichiei este o cetate slăvită, care se numește Mira, mitropolia Lichiei. Deci, într-aceia cetate a venit Sfîntul Nicolae, fiind condus de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, încît nimeni nu-l știa. Acolo trăia ca unul din săraci, neavînd unde să-și plece capul. El nu se ducea decît în casa Domnului, avînd liman numai pe Dumnezeu.

În acea vreme, s-a mutat la Dumnezeu arhierul cetății Mira, Ioan arhiepiscopul și mai întîi șezător pe scaun în toată țara Lichiei. Atunci s-au adunat toți episcopii țării aceleia, în Mira, ca să aleagă un bărbat vrednic pentru acel scaun. Deci, fiind acolo bărbați cinstiți și cu bună înțelegere, erau nedumeriți între ei, pe care să-l aleagă. Unii, fiind porniți dîn rîvnă dumnezeiască, au zis că lucrul acela nu este al alegerii omenești, ci al rînduiei lui Dumnezeu. Deci se cuvine a se face rugăciune pentru aceasta, ca însuși Domnul să arate cine este vrednic să primească o treaptă ca aceasta și să fie păstor peste toată Lichia.

Toți, ascultînd acel sfat bun, au făcut rugăciune cu sîrguință și cu post. Iar Domnul, făcînd voia celor ce se tem de El și ascultînd rugăciunea lor, a descoperit bunăvoința Sa, unuia din episcopii aceia care era mai bătrîn, într-acest chip; stînd el la rugăciune, i s-a arătat un bărbat luminat, poruncindu-i să meargă de cu noapte și să stea lîngă ușile bisericii și să ia seama cine va intra mai înainte decît toți în biserică, acela - zicea el - este îndemnat de Duhul Meu și, luîndu-l cu cinste, să-l puneți arhiepiscop. Iar numele bărbatului aceluia este Nicolae. Această vedenie dumnezeiască avînd-o episcopul acela și auzind ceea ce i se poruncise în vedenie, a vestit celorlalți episcopi, iar aceia, auzind, s-au îndemnat mai mult spre rugăciune, cu iubire de osteneală.

Atunci episcopul care a văzut descoperirea a stat la locul acela, unde i s-a poruncit în vedenie și aștepta venirea bărbatului dorit. Deci, cînd a fost vremea Utreniei, Sfîntul Nicolae, îndemnat de Duh, a ajuns mai înainte decît toți la biserică, pentru că avea obicei de se scula în miezul nopții la rugăciune și venea la începutul cîntării Utreniei, mai întîi decît toți la biserică. Intrînd în pridvor, l-a luat episcopul care se învrednicise acelei vedenii și i-a zis: "Cum te cheamă, fiule?" Dar el tăcea. Acela îl întrebă iarăși. Sfîntul i-a răspuns cu blîndețe: "Nicolae mă cheamă pe mine, stăpîne, robul sfinției tale". Acel dumnezeiesc bărbat, care a auzit acel glas blînd, a priceput pe de o parte, după numele care i se spusese în vedenie, că

se numește Nicolae; iar pe alta, prin smerenia lui, că sfântul a răspuns cu blîndețe. Deci a cunoscut că acela este cel pe care îl binevoiește Dumnezeu a fi mitropolit al bisericii din Mira. Căci știa spre cine caută Domnul, cum zice Scriptura: *Pe cel blînd și tăcut și spre cel ce se cutremură de cuvintele Mele*. Atunci s-a bucurat foarte, ca și cînd a descoperit o comoară ascunsă și, îndată, luîndu-l de mîna i-a zis: "Urmeză-mă, fiule". Deci l-a dus cu cinste la episcopi. Iar ei umplîndu-se de mulțumire dumnezeiască și de mîngîiere duhovnicească pentru aflarea bărbatului celui de Dumnezeu arătat, l-au adus în mijlocul bisericii.

Străbătînd vestea aceasta pretutindeni, s-au adunat mai degrabă decît păsările, mulțime de oameni fără număr. Episcopul, care văzuse vedenia, a zis cu glas mare către toți: "Primiți, fraților, pe păstorul vostru, pe care vi l-a ales vouă Duhul Sfînt și căruia i-a încredințat desăvîrșit povățuirea sufletelor voastre; pe care nu alegerea omenească, ci judecata lui Dumnezeu l-a adus aici. Iată acum avem pe cel pe care l-am dorit și căutat, l-am aflat și l-am primit. Deci, prin acesta fiind bine povățuiți, nu vom cădea din nădejde, ca, astfel, să stăm bine înaintea lui Dumnezeu în ziua arătării Lui și a descoperirii.

Poporul dădea mulțumire lui Dumnezeu și se bucura, dar Sfîntul Nicolae se lepăda a primi acea treaptă, nesuferind lauda omenească. Însă, fiind rugat de tot soborul cel sfințit și de cel mirenesc, chiar fără voia lui l-au ridicat pe scaunul arhieresc, căci printr-o vedenie dumnezeiască a fost îndemnat la aceasta, pe care a avut-o mai înainte de moartea arhiepiscopului. Despre această vedenie Sfîntul Metodie, patriarhul Constantinopolului, scria astfel: "Într-o noapte, Sfîntul Nicolae a văzut pe Mîntuitorul nostru întru slavă, stînd aproape de dînsul și dîndu-i Sfînta Evanghelie, care era împodobită cu aur și cu mărgăritare; iar de partea cealaltă a văzut pe Sfînta Născătoare de Dumnezeu, punînd pe umerii lui omofor arhieresc". După vedenia aceea trecînd puține zile și răposînd Ioan, arhiepiscopul Mirelor, Nicolae a fost ales arhiepiscop al acelei cetăți.

De acea vedenie aducîndu-și aminte Sfîntul Nicolae și văzînd bunăvoirea lui Dumnezeu, încă și rugăciunile soborului netrecîndu-le cu vederea, a primit păstoria Lichiei. Iar sfințita adunare a episcopilor, împreună cu clericii, săvîrșind toate cele ce se cuvin sfințirii sale, a făcut praznic de bucurie, veselindu-se de păstorul lor, cel dat de Dumnezeu, de arhierul lui Hristos, Nicolae. Astfel, Biserica lui Dumnezeu a primit pe făclia cea luminată, care n-a fost pusă la o parte, nici ascunsă sub obroc, ci stînd la locul cel cuviincios, în sfeșnicul arhieriei și al păstoriei, unde strălucea luminos, drept îndreptînd cuvîntul adevărului și toate poruncile cele dreptcredincioase, sănătos cugetîndu-le și învățîndu-le.

Chiar de la începutul păstoriei sale, plăcutul lui Dumnezeu grăia în sine astfel: "O! Nicolae, pentru această dregătorie și pentru acest loc, trebuie alte obiceiuri; deci de acum să nu mai viețuiești ție, ci altora". Apoi, vrînd a învăța pe oile sale faptele cele bune, nu-și mai ascundea viața sa cea cu fapte bune, ca mai înainte. Căci mai înainte, numai unul Dumnezeu îi știa viața, slujindu-I în taină. Iar după ce s-a făcut arhieru, era arătată tuturor viețuirea lui, nu pentru mărire deșartă, ci pentru folosul și înmulțirea slavei lui Dumnezeu, încît s-au împlinit cele scrise în Evanghelie: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor; ca văzînd faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru, care este în ceruri*.

Sfîntul Nicolae era oglinda turmei sale prin toate faptele cele bune și model credincioșilor, după cum zice Apostolul: "Cu cuvîntul, cu viața, cu dragostea, cu credința, cu duhul și cu curăția". Apoi era blînd, fără de răutate și smerit cu duhul, ferindu-se de îngîmfare. Hainele lui erau simple și hrana pustnicească pe care o gusta totdeauna numai o dată pe zi și aceea seara. Toată ziua, se îndeletnicea cu lucrurile ce se cuveneau dregătoriei sale, ascultînd nevoile celor ce veneau la dînsul, iar ușile casei lui erau deschise tuturor, căci era bun către toți și apropiat. Sărmanilor le era tată; săracilor, milostiv; mîngîietor celor ce plîngeau, ajutor celor năpăstuiți și tuturor mare făcător de bine. Apoi, și-a cîștigat spre ajutor în ostenele sale cele păstorești și pentru îndreptarea Bisericii, pe doi sfetnici cu fapte bune și cu bună înțelegere, cinstiți cu treapta preoției, adică pe Pavel de la Rodos și pe Teodor Ascalonitul, bărbați cunoscuți de toată Grecia.

Astfel, bine păștea turma cea încredințată lui, a oilor lui Hristos cele cuvântătoare. Iar ochiul cel zavistnic al diavolului celui viclean, care niciodată nu încetează a ridica război asupra robilor lui Dumnezeu, nerăbdînd a vedea credința cea bună înflorind în oameni, a ridicat prigoană asupra Bisericii lui Hristos, prin păgînii împărați ai Romei, Dioclițian și Maximian. De la ei a ieșit atunci poruncă prin toată lumea, ca toți credincioșii să se lepede de Hristos și să se închine idolilor; iar cei ce nu se vor supune, să fie siliți, cu chinuri, prin temnițe și cu munci grele, apoi, în sfîrșit, cu moarte silnică să fie pedepsiți.

Un asemenea vifor pustiitor degrabă a ajuns și pînă în cetatea Mira, dus fiind de doritorii păgînătății celei întunecate. Iar fericitul Nicolae, în cetatea aceea fiind căpetenie a tuturor creștinilor, cu limbă slobodă propovăduia credința cea bună a lui Hristos și se arăta gata a pătimi pentru El. Pentru aceea a fost prins de muncitorii păgîni și băgat în temniță, dimpreună cu mulți creștini. Petrecînd aici multă vreme, a pățimit multe rele, răbdînd foame, sete și strîmtorarea temniței. Pe cei împreună legați îi hrănea cu cuvîntul lui Dumnezeu și-i adăpa cu apele cele dulci ale buneii credințe, sporind într-înșii credința în Hristos Dumnezeu și punînd picioarele acelor pe temelia cea nezdrobotă. Apoi, întărindu-i întru mărturisirea lui Hristos, îi îndemna cu osîrdie a pătimi pentru adevăr.

După aceea, iarăși s-a dăruit pace creștinilor și ca soarele după norii cei întunecați, așa a strălucit dreapta credință sau ca o răcoreală ce vine după furtună. Căci, căutînd Hristos cu dragoste de oameni asupra moștenirii Sale, a pierdut stăpînirea păgînilor, izgonind de la împărăție pe Dioclițian și Maximian; iar cu dînșii a izgonit pe cei ce slujeau păgînătății elinești și a ridicat poporului său corn de mîntuire, prin arătarea Crucii marelui împărat Constantin, căruia i-a încredințat stăpînirea Romei.

Constantin, cunoscînd pe Unul Dumnezeu și punîndu-și nădejdea în El, a biruit pe toți potrivnicii săi cu puterea Sfintei Cruci și a pierdut nădejdea cea deșartă, a celor ce împărățiseră mai înainte, poruncind să risipească capiștile idolilor și să zidească biserici creștine; iar pe cei ce erau închiși în temnițe pentru Hristos, i-a liberat și cu mari laude i-a cinstit ca pe niște eroi; și toți mărturisitorii lui Hristos s-au întors în patria lor.

Atunci și cetatea Mirelor a primit iarăși pe păstorul său, pe acest mare arhiereu Nicolae, mucenic cu voia și fără sînge încununat. Acesta, avînd darul lui Dumnezeu într-însul, vindeca patimile și neputințele oamenilor, nu numai ale celor credincioși, ci și ale celor necredincioși. Deci, pentru darul cel mare al lui Dumnezeu care petrecea într-însul, multora s-a făcut slăvit, minunat și foarte iubit; căci strălucea cu curăția inimii și era împodobit cu toate darurile lui Dumnezeu, slujind Domnului său în cuvioșie și dreptate.

Pe atunci erau încă multe capiști idolești, în care poporul păgîn slujea cu dragoste diavolească și nu puțin popor pierdea din cetatea Mirelor. Dar dumnezeiescul arhiereu, aprinzîndu-se cu rîvnă, a străbătut toate locurile acelea, risipind capiștile idolești, iar pe turma sa curățind-o de necurățiile diavolești. Sfîntul Nicolae, luptîndu-se asupra duhurilor celor viclene, a venit și asupra capiștei Artemidei, care fiind locaș al idolilor, era mare și foarte împodobită. Pornirea sfîntului era îndreptată mai mult asupra idolilor decît asupra necuratei capiști, pe care a dărîmat-o pînă la temelie, iar zidirea cea înaltă a risipit-o pînă la pămînt; atunci duhurile cele viclene, neputînd nicidecum răbda venirea sfîntului, scoteau glasuri de plîngere, strigînd foarte tare, căci erau biruite și izgonite din locul lor, prin arma rugăciunilor nebiruitului ostaș Nicolae, arhiereul lui Hristos.

După aceasta, binecredinciosul împărat Constantin, vrînd să întărească credința în Hristos Dumnezeu, a poruncit să se țină soborul a toată lumea în cetatea Niceii. Acolo adunîndu-se Sfinții Părinți, au propovăduit luminat dreapta credință, iar pe Arie, rău cugetătorul și semănătorul de neghină, împreună cu eresul lui, l-a dat anatemei. Apoi pe Fiul lui Dumnezeu întocmai de o cinste și de o ființă cu Tatăl mărturisindu-L, a dat pace dumnezeieștii și apostoleștii Biserici.

Atunci și minunatul Nicolae fiind la sobor, unul din cei 318 Sfinți Părinți, cu mare vitejie a stat împotriva hulelor lui Arie și împreună cu Sfinții Părinți a arătat dogmele credinței celei drepte și tuturor le-a făcut cunoscut cu adevărîță.

Despre dînsul povestește unul dintre istorici, că, aprinzîndu-se cu rîvnă dumnezeiască ca al doilea Ilie, a îndrăznit în mijlocul soborului a rușina pe Arie, nu numai cu cuvîntul, ci și cu fapta, lovindu-l pe Arie peste față. De acest lucru, s-au întristat Sfinții Părinți și, pentru aceea a luat de la dînsul semnele cele arhieresti. Iar Domnul nostru Iisus Hristos și Preabinecuvîntata lui Maică, privind din înălțime la nevoițele Sfîntului Nicolae, au binevoit spre fapta lui cea cu îndrăzneală și au laudat rîvna lui cea dumnezeiască. Aceeași vedenie a avut și oarecare din Sfinții Părinți cei mai vrednici, precum însuși Sfîntul Nicolae a văzut mai înainte de alegerea sa la arhierie, adică, stînd de o parte a lui, Hristos Domnul cu Evanghelia, iar de altă parte Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu cu omoforul, au dat înapoi cele luate de la dînsul, cunoscînd din aceea că a fost plăcută lui Dumnezeu cea îndrăzneală a sfîntului. Deci, părinții au tăcut și ca pe un plăcut al lui Dumnezeu, foarte mult l-au cinstit.

Întorcîndu-se Sfîntul Nicolae de la sobor, a venit la turma sa aducînd pace, binecuvîntare și învățătură sănătoasă la toată mulțimea poporului, cu gura sa cea de miere izvoritoare. Apoi pe turma cea nesănătoasă și străină a tăiat-o din rădăcină și pe ereticii cei împietriți și nesimțitori, care îmbătrîniseră în răutate, muștrîndu-i, i-a izgonit de la turma lui Hristos, ca un lucrător de pămînt înțelept, care curăță toate cele ce sînt pe arie și în teasc, iar pe cele mai bune le alege, apoi pleava o scutură.

Astfel preaînțeleptul lucrător al ariei lui Hristos, Sfîntul Nicolae, umplea cu roduri bune hambarul cel duhovnicesc, iar pleava vicleșugului nălucitor și ereticesc o vîntura și o lepăda departe de grîul Domnului. Pentru această pricină Sfînta Biserică îl numește lopată care vîntura învățăturile lui Arie ca pleava. El era cu adevărat lumina lumii și sarea pămîntului, de vreme ce viața lui era luminată și cuvîntul lui dres cu sarea înțelepciunii. Căci avea bunul păstor mare purtare de grijă pentru turma sa în nevoile ce i se întîmplau, nu numai cu pășunea cea duhovnicească hrănind-o pe dînsa, ci și de hrana cea trupească purta grijă.

Altă dată, întîmplîndu-se în țara Lichiei foamete mare și cetatea Mirelor lipsindu-se de tot felul de hrană, iar poporul fiind în mare lipsă, arhierul lui Dumnezeu, milostivindu-se spre poporul cel sărac care pierdea de foame, s-a arătat noaptea în somn unui neguțător din Italia, care umpluse o corabie cu grîu, vrînd să meargă cu ea în altă țară și dîndu-i trei galbeni arvună, i-a poruncit să meargă în cetatea Mira și acolo să-și vîndă grîul cu preț. Deșteptîndu-se neguțătorul din somn și aflînd în mîna sa trei galbeni, s-a înspăimîntat, minunîndu-se de un vis ca acela.

Pentru minunea aceea nu s-a arătat neguțătorul neascultător, spre a face ceea ce i s-a poruncit. Ci, s-a pogorît în cetatea Mira și a vîndut grîul celor ce erau într-însa, netăinuind arătarea Sfîntului Nicolae, ce i s-a făcut lui în somn. Iar cetățenii, aflînd mîngîiere în cea foamete și auzind cele istorisite, au dat slavă și mulțumire lui Dumnezeu și fericeau pe marele arhieru Nicolae, pe hrănitorul lor cel minunat.

În vremea aceea, s-a făcut o tulburare în Frigia cea mare, de care auzind împăratul Constantin a trimis trei voievozi împreună cu ostașii cei ce erau sub dînșii să liniștească cea tulburare. Iar numele voievozilor sînt acestea: Nepotian, Ursul și Erpilion. Aceștia, cu multă sîrguință, plecînd din Constantinopol au venit în oarecare liman al eparhiei Lichiei, care se numește malul Andrian, unde era o cetate. Și de vreme ce nu le da mîna să meargă, pentru că marea era învolburată, așteptau la limanul acela liniștirea mării. Atunci, unul din ostași ieșind din corabie ca să cumpere cele de trebuință, lua cele străine cu sila, precum este obiceiul ostașilor. Adeseori făcînd acestea, făceau pagubă celor ce viețuiau acolo. Pentru această pricină s-a făcut gîlceavă și tulburare, ba și război era să se facă din amîndouă părțile, la locul ce se numea Placomata.

Înștiințîndu-se de aceasta, Sfîntul Nicolae nu s-a lenevit a merge singur către țărmlul acela și în cetate, ca să potolească cearta dintre dînșii. Apoi, îndată, toată cetatea și voievozii, auzind de venirea sfîntului, i-au ieșit în întîmpinare și s-au închinat lui. Sfîntul a întrebat pe voievozi de unde sînt și unde merg? Ei au zis că sînt trimiși de împărat în Frigia să potolească tulburarea ce s-a făcut acolo. Sfîntul i-a sfătuit să dea învățătură ostașilor lor ca să nu facă supărare poporului. Apoi, luînd pe voievozi în cetate, i-a ospătat cu dragoste. Iar ei, certînd pe ostași, au potolit tulburarea și s-au învrednicit de binecuvîntarea sfîntului.

Făcându-se aceasta, au venit oarecari cetățeni din Mira, care, plângând cu lacrimi și căzînd la picioarele sfîntului, cereau ajutor pentru niște oameni osîndiți fără de vină. Ei spuneau cu mîhnire, că, nefiind sfîntul acolo, a venit Eustatie ighemonul și, umplîndu-și mîinile cu bani de la oarecari oameni răi, a osîndit la moarte pe trei bărbați din cetatea lor, care n-au greșit nimic, "de care lucru toată cetatea se mîhnește și plînge, așteptînd întoarcerea ta, stăpîne; că de ai fi fost tu acasă, n-ar fi îndrăznit ighemonul a face o judecată așa nedreaptă".

Arhieriul lui Dumnezeu, auzind unele ca acestea, s-a mîhnit cu sufletul și, luînd împreună cu dînsul pe voievozi, îndată a plecat. Ajungînd la locul ce se numește Leu, au întîlnit pe niște oameni venind și i-au întrebat dacă știi ceva de acei trei bărbați care sînt osîndiți la moarte. Ei au zis către dînsul: "I-am lăsat în cîmpul lui Castor și al lui Polux, fiind aduși acolo ca să-i taie". Atunci sfîntul s-a îndreptat în grabă la locul acela, sîrguindu-se a ajunge mai înainte de uciderea cea nevinovată a acelora. Ajungînd la locul acela, a văzut popor mult stînd acolo și pe cei trei bărbați osîndiți, avînd mîinile legate și fețele acoperite și plecate la pămînt și cu grumazii goi, așteptînd desăvîrșita tăiere. Atunci a văzut pe gealat scoțînd sabia spre a-i ucide, arătîndu-se tulburat și cu chip sălbatic, pentru care motiv acea priveliște era tuturor înfricoșată și de plîngere. Atunci, arhieriul lui Hristos, tulburîndu-se în suflet, a intrat cu îndrăzneală prin popor și, apucînd sabia din mîna gealatului, a aruncat-o la pămînt, netemîndu-se de nimic, iar pe bărbați i-a dezlegat din legături.

Toate acestea le făcea sfîntul cu mare îndrăzneală și nu era nimeni care să-l oprească; căci cuvîntul lui era cu stăpînire și lucrul său cu putere dumnezeiască, fiind mare înaintea lui Dumnezeu și a tot poporul. Acei trei bărbați, izbăviți de moarte, văzîndu-se întorși din ghearele morții către viață, plîngeau de bucurie cu lacrimi fierbinți și strigau cu mulțumire toți cei ce se adunaseră acolo. Apoi a venit și ighemonul Eustatie, iar plăcutul lui Dumnezeu l-a trecut cu vederea și, cînd se apropia de el, îi întorcea fața, iar cînd cădea la picioarele lui, nu-l primea. Zicea sfîntul că-l va spune la împărat și va ruga pe Dumnezeu spre a-l pedepsi; apoi, cu desăvîrșite munci îl îngrozea foarte, ca pe unul care nu-și ocîrmuiește cu dreptate stăpînirea. Iar el, fiind muștrat de conștiință și înfricoșat de îngrozirea sfîntului, cu lacrimi cerea milă și se ruga din tot sufletul, căindu-se pentru nedreptatea sa, căutînd să se împace cu marele părinte Nicolae. Vina o arunca asupra lui Simonit și a lui Eudoxie, cei mai de frunte ai cetății, dar minciuna nu putea să se tănuiască, pentru că sfîntul știa cu dinadinsul că, fiind mituit cu aur, a osîndit la moarte pe cei nevinovați și tot poporul dădea mare mulțumire Sfîntului părinte Nicolae. Abia fiind împlînzit plăcutul lui Hristos, a iertat pe ighemon, fiindcă acum singur, cu smerenie și cu multe lacrimi, mărturisea greșeala sa și nu mai arunca pe altcineva.

Voievozii cei mai sus pomeniți, împreună cu cei ce veniseră cu dînșii, văzînd toate cele ce s-au petrecut, s-au minunat de rîvna și de bunătatea marelui arhieri al lui Dumnezeu. Apoi, învrednicindu-se de sfintele lui rugăciuni și, primind binecuvîntarea sa ca pe un dar, s-au dus în Frigia ca să împlinească porunca împăratului. Deci, mergînd acolo, au alinat tulburarea ce era și săvîrșind toate cele poruncite lor de împăratul, s-au întors cu bucurie în Vizantia și au avut cinste și multă laudă de la împărat și de la toți dregătorii. De atunci, pentru slava lor cea mare, petreceau în palat, unde au și fost învredniciți a fi în sfatul împărațesc. Dar ochii cei zavistnici și vicleni ai oamenilor răi, neputînd a-i vedea într-o mărire ca aceea, s-au pornit spre răutate și vrăjmășie.

De aceea, împletind cei răi sfat viclean, s-au apropiat de Avlavie, eparhul cetății, urzind cumplite clevetiri asupra bărbaților acestora și zicînd: "N-au sfătuit bine voievozii, nici nu va fi bun sfîrșitul sfatului lor, că ei încep lucruri noi, care acum au intrat în urechile noastre și meșteșugesc cele viclene asupra împăratului". Astfel, clevetind asupra lor, mulțime de aur au dat eparhului și au dus acea clevetire și în urechile împăratului. Auzind, împăratul îndată a poruncit, ca, fără altă întrebare, să-i arunce în temniță pe cei trei voievozi, ca să nu fugă pe ascuns și să săvîrșescă sfatul lor cel rău. Deci voievozii erau în legături și în temniță, neștiind pentru ce sînt aruncați acolo, că nu se știau a fi vinovați cu nimic.

Trecînd puțină vreme, clevetitorii s-au temut ca nu cumva să se vădească clevetirea lor cea mincinoasă și să iasă la iveală răutatea lor, încît să se întoarcă asupra lor toată nevoia. Pentru aceea, cu multe rugăciuni s-au apropiat de eparh, sfătuiindu-l să nu lase mai multă vreme în viață pe acei bărbați, ci degrabă să facă

judecată de moarte, după hotărîrea cea dintîi. Iar eparhul, care se îndulcise cu iubirea de aur, auzind acestea a pus sfîrșit făgăduinței. Deci, îndată s-a dus la împărat cu față mîhnită și cu chip posomorît, ca un vestitor de rău, vrînd a se arăta că se îngrijește mult pentru viața împăratului și cu credință se sîrguiește pentru dînsul. Apoi a început, în felurite chipuri, a-l înșela cu cuvinte viclene și meșteșugite, pornindu-l spre mînie asupra celor nevinovați și zicînd: "Nici unul din cei ce stau în temniță nu vor a se pocăi, împărate, ci, petrecînd în cel dintîi gînd rău, nu încetează a cugeta viclesug și a gîndi asupra ta cu răutate. Deci, poruncește mai iute să-i omoare, ca nu cumva apucînd ei înainte, să săvîrșească răutatea pe care au pornit-o asupra ta, astfel vor ajunge la sfîrșit scopurile lor cele rele".

Cu aceste cuvinte fiind tulburat împăratul, a osîndit la moarte pe cei nevinovați; dar fiind seară, s-a amînat uciderea lor pînă a doua zi dimineată. Înștiințîndu-se despre aceasta, străjerul temniței și plîngînd mult pentru o năpastă ca aceea, pusă asupra acelor nevinovați, a venit la voievozi, zicînd: "Mai bine ar fi fost de mine să nu vă fi cunoscut pe voi, nici să mă fi îndulcit de dragoste și cu vorbe la masă, căci mai cu înlesnire aș fi răbdat acum despărțirea de voi și mai puțină jale mi-ar fi pricinuit năpasta ce a venit asupra voastră. Apoi n-ar fi venit o mîhnire ca aceasta asupra sufletului meu, pentru că mîine dimineată, vai mie! ne vom despărți unul de altul cu amar și de acum nu voi mai vedea prea iubitele voastre fețe, nici vă voi mai auzi vorbind, căci s-a poruncit să vă omoare. Deci să rînduiți dacă vreți ceva, pentru averea voastră, că acum este vremea, ca să nu apuce moartea voința voastră".

Zicînd acestea cu tînguire, iar ei știindu-se nevinovați față de împărat și deci nevrednici de moarte, și-au rupt hainele și cumplit își smulgeau părul, zicînd: "Ce vrăjmași au pizmuit asupra vieții noastre și pentru ce să murim noi ca niște tîlhari? Că n-am făcut nimic vrednic de moarte". Atunci chemau pe ai lor pe nume, pe rude și pe cunoscuți și puneau martor pe Dumnezeu că nimic rău n-au făcut și plîngeau amar.

Unul dintr-înșii, cu numele de Nepotian, și-a adus aminte de Sfîntul Nicolae, care, stînd în Mira înaintea celor trei bărbați, li s-a făcut lor ajutător preaslăvit și preabun apărător, izbăvindu-i pe aceia de moarte. Despre aceasta zicînd, unul către altul se rugau: "Dumnezeule al lui Nicolae, care ai izbăvit pe cei trei bărbați de moartea cea nedreaptă, caută acum și asupra noastră că nu avem alt ajutor între oameni; pentru că iată ne-a cuprins mare nevoie și nu are cine să ne izbăvească din această năpastă. Iată și glasul nostru a amorțit, mai înainte de ieșirea sufletului și limba noastră se usucă, aprinzîndu-se de focul inimii, iar acum nici rugăciuni nu mai putem să-Ți aducem. Degrabă să ne întîmpine îndurările Tale, Doamne, și ne scoate pe noi din mîinile celor ce vor sufletele noastre, că iată mîine de dimineată vor să ne omoare; sîrguiește spre ajutorul nostru și ne izbăvește pe noi, cei nevinovați de moarte".

Dumnezeu, auzind rugăciunile celor ce se temeau de El și, ca un tată miluind pe fii, le-a trimis spre ajutor pe sfîntul și plăcutul Său, pe marele arhiereu Nicolae. Căci în acea noapte, dormind împăratul, i s-a arătat în vis arhiereul lui Hristos, zicînd așa: "Scoală-te iute și eliberează pe cei trei voievozi, care sînt ținuți în temniță, pentru că fără de vină sînt clevețiți și cu nedreptate pătimesc". Și, spunînd tot adevărul, i-a zis: "De nu mă vei asculta și de nu-i vei elibera pe dînșii, apoi voi ridica asupra ta război precum a fost în Frigia și rău vei pătîmi". Mirîndu-se împăratul de îndrăzneala Sfîntului Nicolae, se gîndea cum a îndrăznit noaptea fără de vreme a intra înăuntrul palatului său și i-a zis: "Cine ești tu care îndrăznești a aduce o îngrozire ca aceasta asupra stăpînirii noastre?". El i-a răspuns: "Nicolae îmi este numele și sînt arhiereul mitropoliei Mirelor".

Împăratul s-a tulburat de acea vedenie și, sculîndu-se, se gîndea ce este aceasta? Asemenea și lui Avlavie, eparhul, într-aceia noapte, dormind el, i s-a arătat în vis sfîntul și tot același lucru i-a spus pentru acei bărbați. Deșteptîndu-se, Avlavie s-a temut și se îngrozea în mintea sa de ceea ce văzuse. Apoi a venit oarecine de la împărat spunîndu-i ce a văzut și acesta în vis. Iar el degrabă mergînd la împărat i-a spus vedenia și ceea ce i s-a arătat lui și se minunară amîndoi de acea vedenie preaslăvită, care deopotrivă li s-a făcut la amîndoi.

Îndată a poruncit împăratul să aducă înaintea sa pe voievozii din temniță și a zis către dînșii: "Ce vrăjitorii ați făcut de ați trimis asupra noastră asemenea vedenii? Căci arătîndu-se un bărbat ne-a îngrozit foarte

rău, lăudându-se că degrabă va aduce război", iar ei neștiind nimic se întrebau unul pe altul, de știe vreunul ceva - că nici unul nu știa nimic - și cu ochii umiliți au căutat unul spre altul.

Văzînd împăratul una ca aceasta, s-a schimbat în blîndețe și a zis către dînșii: "Netemîndu-vă de rău, spuneți adevărul". Iar ei cu ochii plini de lacrimi și foarte mult tulburîndu-se, au zis: "Noi, împărate, vrăjitorii nu știm, nici am plănuit ceva rău asupra stăpînirii tale, nici am gîndit ceva, martor ne este nouă ochiul cel a toate văzător al Domnului. Iar de nu va fi așa și vei afla viclesug întru noi, apoi să nu faci cu noi nici o milă; și nu numai cu noi acești trei, ci chiar pe neamul nostru să nu-l cruți. Noi ne-am învățat de la părinții noștri a cinsti pe împărat și, mai vîrtos decît toate, a avea credință către dînsul. Drept aceea, acum cu credință am păzit viața ta, iar cele încredințate nouă, precum s-a căzut dregătoriei noastre, bine le-am cîrmuit, slujind cu osîrdie poruncii tale; căci tulburarea cea din Frigia am potolit-o și războiul cel plănuit de vrăjmași l-am risipit, arătînd prin aceasta vitejia noastră cu fapta înaintea ta, precum vor spune cei ce știu bine. Iar stăpînia ta mai înainte ne-ai dăruit cinste, iar acum cu asprime te-ai înarmat asupra noastră, fiind cumplit judecați și cu groază așteptăm a pătimi. Așadar, precum ni se pare nouă, o, împărate, osîrdia noastră către tine a fost pricinuitoare nouă de mari munci, căci în loc de slavă și de cinstea pe care am nădăjduit-o, frica morții și osîndirea ne-a cuprins pe noi".

Umilindu-se împăratul de aceste cuvinte, se căia de batjocura adusă bărbaților acelora; fiindcă se cutremura de judecata lui Dumnezeu și se rușina de porfira cea împărătească; căci cel ce se nevoiește a pune altora legi, vede însuși că face judecăți fără de lege. Deci, într-acel ceas a căutat mai cu milă asupra lor și a început a vorbi către ei cu blîndețe. Iar ei, uitîndu-se cu umilință către împărat, îndată au văzut chipul Sfîntului Nicolae șezînd împreună cu împăratul și făcîndu-le milostivire și iertare. Aceasta însă nimeni nu o vedea, fără numai cei trei voievozi. Atunci, luînd ei îndrăzneală au zis cu glas tare: "Dumnezeule al lui Nicolae, care ai izbăvit odinioară pe cei trei bărbați în Mira de la moartea cea nedreaptă, scoate-ne și pe noi, robii tăi, din această nevoie, ce ne stă asupra". Iar împăratul, luînd cuvînt, a zis: "Cine este Nicolae și pe care bărbați a izbăvit? Spuneți-mi cu de-amănuntul aceasta". Iar Nepotian i-a povestit toate.

Atunci împăratul, cunoscînd pe Sfîntul Nicolae că este mare plăcut al lui Dumnezeu și minunîndu-se de îndrăzneala și de rîvna lui pentru cei năpăstuiți, a liberat pe voievozii aceia, zicîndu-le: "Nu eu vă dăruiesc viața, ci marele slujitor al lui Dumnezeu, Nicolae, pe care voi l-ați chemat spre ajutor. Deci să mergeți la dînsul și să-i dați mulțumire, apoi spuneți-i lui din partea mea: "Iată am făcut cele poruncite de tine; deci nu te mînia asupra mea, plăcutule al lui Hristos!". Acestea zicînd, le-a încredințat o Evangheligie ferecată cu aur, o cădelniță de aur, împodobită cu pietre scumpe și două sfeșnice, poruncindu-le să le dea bisericii din Mira.

Astfel, cei trei voievozi dobîndind preaslăvita mîntuire, îndată au pornit pe cale și cu bucurie au venit la sfînt, pe care cu veselie l-au văzut. Apoi mare mulțumire i-au dat, ca unuia care le-a făcut o bunătate ca aceea și cîntau, zicînd: *Doamne, Doamne, cine este asemenea Ție Cel ce izbăvești pe săracul din mîna celor mai tari decît dînsul?*" Apoi, nici pe cei săraci nu i-au lăsat nemiluiți, ci și pe aceia i-au îndestulat din averile lor, iar după aceea, cu bună sporire s-au întors la ale lor.

Acestea sînt lucrurile lui Dumnezeu, care măresc pe plăcutul Său. De aceea, ca o pasăre ducîndu-se vestea despre dînsul pretutindeni, a străbătut luciul mărilor și toată lumea, încît nici un loc nu rămăsese, unde să nu fi fost auzite minunile cele mari ale slăvitului arhieru Nicolae, după darul cel dat lui de la Atotputernicul Dumnezeu.

Odată niște corăbieri plutind de la Egipt spre părțile Licieii, li s-a întîmplat o furtună mare, încît și pînzele au fost aruncate jos, iar corabia era să se sfarme de tulburarea valurilor celor mari. Atunci toți se speriară de moarte. Iar cînd și-au adus aminte de marele arhieru Nicolae - pe care niciodată nu-l văzuseră, decît numai auziseră de dînsul, că este grabnic ajutor celor ce-l cheamă întru nevoi -, s-au îndreptat cu rugăciunile către dînsul și l-au chemat în ajutor. Iar sfîntul, îndată s-a arătat lor și a intrat în corabie, zicînd: "Iată, m-ați chemat și am venit ca să vă ajut; deci nu vă temeți". Apucînd cîrma, se vedea cum cîrmuiește corabia. Apoi a certat vîntul și marea, precum și Domnul nostru odinioară Care a zis: *Cel ce*

crede în Mine și lucrurile care le fac Eu, acela le va face. Astfel, credinciosul rob al Domnului porunca mării și vântului și acelea îi erau ascultătoare.

După aceea corăbierii, purtați de vânt lin, au sosit în cetatea Mira și, ieșind din corabie, au mers în cetate, vrînd să-l vadă pe cel ce i-a izbăvit din nevoi. Văzîndu-l mergînd la biserică, au cunoscut pe făcătorul lor de bine și, alergînd, au căzut la picioarele lui, dîndu-i mulțumire. Iar Minunatul Nicolae, nu numai din nevoia cea trupească și de moarte i-a izbăvit pe aceia, ci și pentru mîntuirea sufletelor lor a avut purtare de grijă; căci, fiind mai înainte-văzător a văzut într-înșii cu ochii cei duhovnicești gîndul păcatului, care depărtează pe om de Dumnezeu și-l abate de la poruncile lui. De aceea a zis către dînșii: "Cunoșteți-vă pe voi, rogu-vă, o, fiilor, cunoașteți-vă inimile voastre și gîndurile vi le îndreptați spre bună plăcere de Dumnezeu, pentru că, deși ne tănuim și ne socotim a fi buni de către ceilalți oameni, dar de Dumnezeu nimic nu se poate tănui. De aceea sîrguiți-vă cu toată osîrdia a păzi sfințenia cea sufletească și curățenia cea trupească, căci sînteți biserică a lui Dumnezeu, precum grăiește dumnezeiescul Apostol Pavel: *De va strica cineva casa lui Dumnezeu, pe acela strica-l-va Dumnezeu.*

Astfel, muștrînd pe bărbații aceia cu cuvinte folositoare de suflet, i-a eliberat cu pace, căci fericitul avea obiceiul de muștrare, ca un tată iubitor de fii, iar fața lui era ca a îngerului lui Dumnezeu, strălucind cu darul cel dumnezeiesc. Din fața lui ieșea o rază preastrălucită, ca și din a lui Moise și vederea lui aducea mult folos celor ce priveau spre dînsul; căci dacă cineva ar fi fost îngreuiat cu orice fel de patimă sau cu întristare sufletească, numai dacă ar fi privit spre sfîntul, îndată afla îndestulată mîngîiere întristării sale. Sau de vorbea cineva cu dînsul, mult sporea întru cele bune. Așa că nu numai cei credincioși, dacă se întîmpla a auzi ceva din limba cea dulce și izvoritoare de miere, ci și cei necredincioși se umileau și se povățuiau spre mîntuire, lepădînd răutatea necredinței cea din tinerețe și primind în inimă cuvîntul cel drept al adevărului.

Marele plăcut al lui Dumnezeu a viețuit ani destui, strălucind în mijlocul cetății Mirelor cu dumnezeieștile podoabe, după cum zice dumnezeiasca Scriptură: "Ca un luceafăr de dimineață prin mijlocul norilor, ca luna plină de zilele sale și ca soarele ce strălucește asupra Bisericii Dumnezeului Celui prea înalt, ca un crin lîngă izvoarele apelor și ca niște mir de mult preț, bine mirosind tuturor".

În adînci bătrînețe, fiind plin de zile bune, și-a dat datoria cea de obște a firii omenești, bolînd puțin cu trupul, apoi și-a săvîrșit bine viața sa vremelnică. Deci a fost petrecut cu bucurie și cu psalmi la viața cea neîmbătrînită și fericită, însoțindu-l sfinții îngeri și întîmpinîndu-l cetele sfinților.

Lîngă cinstitul lui trup adunîndu-se episcopi de prin toate cetățile, în mulțime fără număr, l-au pus cu cinste în biserica cea sobornicească a mitropoliei Mirelor, în ziua a șasea a lunii decembrie. Apoi se săvîrșiră multe minuni de către sfintele moaște ale plăcutului lui Dumnezeu. Pentru că a izvorît mir cu bună mireasmă din moaștele lui, cu care, ungîndu-se cei bolnavi, dobîndeau sănătate. Din această pricină, de la marginile pămîntului alerga lumea la mormîntul lui, căutînd tămăduirea bolilor și nu se lipseau de ceea ce căutau, căci toate neputințele se vindecau cu acel sfînt mir, nu numai cele trupești, ci și cele sufletești, iar duhurile cele viclene se îngrozeau, nu numai în viață, ci și după moartea sa le biruia pe acelea, cum și acum le biruiește.

Odată, niște bărbați temători de Dumnezeu, de la gura rîului ce se numește Tanais, auzind de moaștele cele izvoritoare de mir și vindecătoare ale arhierului lui Hristos, Nicolae, care se afla în Mira, cetatea Lichiei, s-au sfătuit să meargă pe mare, acolo, pentru închinăciune. Umplînd corabia cu grîu, voiau să plutească. Dar vicleanul diavol, care era sălășluit mai înainte în capiștea Artemidei și pe care îl izgonise de acolo Sfîntul Nicolae, risipind capiștea, simțind că vrea să plece corabia către marele părinte, mîniindu-se pentru risipirea capiștei cum și pentru izgonirea sa de acolo, se sîrguia cu toată puterea să se răzbune asupra sfîntului.

Astfel, diavolul s-a gîndit să facă împiedicare bărbaților acelora din calea pe care o plănuseră și să-i lipsească de sfințenie, făcîndu-le piedici dorinței lor. Deci s-a prefăcut în chip de femeie și se făcea că poartă un vas plin cu untdelemn, apoi a zis către bărbații aceia: "Aș fi vrut să duc aceasta la mormîntul

sfântului, dar foarte mult mă tem pe mare, că nu este cu putință unei femei neputincioase ca mine și bolnavă cu stomacul, a îndrăzni să călătorească pe atîta noian. Pentru aceea, rogu-vă pe voi ca, luînd vasul acesta, să-l duceți la mormînt și să turnați untdelemn în candela sfântului". Zicînd diavolul acestea, a dat vasul în mâinile acelor iubitori de Dumnezeu. Nu se știa însă cu ce fel de vrăji era amestecat acel untdelemn, ca să vatăme și să prăpădească pe cei din corabie. Dar aceia, neștiind lucrarea vicleanului, au ascultat cererea lui și au luat vasul cu untdelemn diavolesc și, pornind de la mal, în ziua aceea au plutit bine. Însă a doua zi a început a sufla vîntul dinspre miazănoapte și a face plutirea cu anevoie; deci, multe zile primejduindu-se de valuri, se gîndeau să se întoarcă înapoi. Întorcînd corabia, li s-a arătat Sfîntul Nicolae, plutind într-o barcă mai mică și le zise: "Unde mergeți, bărbaților? Pentru ce ați lăsat calea ce vă stă înaintea și vă întoarceți? În mîna voastră este a potoli viforul și a face corabiei calea ușoară, căci este diavolească acea rea măiestrie care vă împiedică în călătoria voastră. Că nu o femeie v-a dat vasul, ci însuși diavolul; deci aruncați-l în mare și îndată veți avea calea cu bună sporire".

Auzind acestea, bărbații aceia au luat vasul și l-au aruncat în adîncul mării. Și făcînd aceasta, îndată a ieșit de acolo fum negru și pară de foc, care a umplut văzduhul de miros greu, iar marea se desfăcu și fierbînd apa din adînc, clocotea. Iar picăturile apei erau ca niște scînteii de foc, încît foarte mult s-au temut cei ce erau în corabie și de frică țipau. Dar ajutorul care se arătase lor, poruncind să îndrăznească și să nu se teamă, a alinat marea; apoi pe călători, izbăvind-i de frică, i-a făcut a pluti fără primejdie spre Licia. Atunci, îndată, venind o răcoreală cu bună mireasmă, a suflat asupra lor și s-au bucurat; apoi au plutit cu bine pînă la cetatea cea dorită. Acolo, închinîndu-se moaștelor celor izvorîtoare de mir ale grabnicului ajutor și apărător, mulțumeau Atotputernicului Dumnezeu. Apoi, înălțînd rugăciuni marelui părinte, s-au întors în țara lor, povestind tuturor, cu lacrimi de bucurie, ceea ce li se întîmplase pe cale.

Multe, mari și preaslăvite minuni a făcut Sfîntul Nicolae, acest mare plăcut al lui Dumnezeu, pe uscat și pe mare, ajutînd celor ce erau în primejdii, izbăvind de înecare și scoțîndu-i din adîncul mării la uscat; răpîndu-i din robie și aducîndu-i la casele lor; izbăvind din legături și din temnițe, apărînd de tăierea de sabie și scăpînd de la moarte, apoi multora le-a dat tămăduiri: orbilor, vedere; șchiopilor, umblare; surzilor, auz; mușilor, grai. Pe mulți, din cei ce pătineau în sărăcia cea mai mare, i-a îmbogățit, iar celor flămînzi le-a dat hrană. Și la toată nevoia, s-a arătat gata ajutor, apărător cald, grabnic folositor și sprijinitor; iar acum, deasemenea, ajută pe cei ce-l cheamă și din primejdii îi izbăvește. Ale cărui minuni precum este cu neputință a le număra, tot așa cu anevoie este a le descrie. Pe acest mare făcător de minuni îl știe Răsăritul și Apusul, și toți creștinii cunoasc nenumăratele lui minuni. Deci, să se slăvească printr-însul Dumnezeu Cel Unul în Treime laudat: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt, Căruia se cuvine laudă în veci. Amin.

Viața celui între sfinți Părintelui nostru Ambrozie, Episcopul Mediolanului (7 decembrie)

Sfîntul Ambrozie, cel numit cu numele dulceti, s-a născut în marea cetate a Mediolanului cea mult vestită, din părinți dreptcredincioși și de neam bun.

Tatăl lui era prefectul Galiei, cu numele tot Ambrozie; căci acesta, iubindu-și fiul, i-a pus numele său. Cîta dulceață duhovnicească avea să aibă Biserica lui Hristos de la Sfîntul Ambrozie s-a văzut mai înainte, încă din scutecele lui. Căci fiind el prunc înfășat și dormind odată ziua afară cu gura deschisă, deodată, zburînd un roi de albine, a venit asupra lui, acoperindu-i fața și gura; apoi se vedeau albinele intrînd și ieșind din gura pruncului, unde puneau miere pe limba lui. Văzînd aceasta, doica lui a vrut să izgonească albinele, temîndu-se să nu vatăme pruncul; dar tatăl lui, care privea acea minune, a oprit-o vrînd să vadă în ce chip va fi sfîrșitul acelei minuni. După puțin timp albinele, ridicîndu-se, au zburat pînă nu s-au mai văzut. Iar tatăl lui, înspăimîntîndu-se, a zis: "De va trăi pruncul acesta va fi mare în popor, pentru că încă de acum din pruncie a arătat Domnul pe sluga Sa. Căci se va împlini asupra lui la vreme Scriptura care zice; *Fagur de miere sînt cuvintele cele bune și dulceața lor este vindecarea sufletelor.*

Pentru că roiul acela era închipuire a învățăturilor și scripturilor lui, ce avea să le dea cu dulce grăire către popor, îndulcind inimile omenești și ridicându-le de pe pământ către cer.

După aceasta, ajungând el în vîrstă și petrecînd în Roma împreună cu maica sa, care acum era bătrînă, și soră-sa, care își logodise fecioria sa cu Dumnezeu, s-a întîmplat de a văzut pe cei de casă sărutînd mîna unui episcop. Apoi și el, ca un copil glumind, întindea mîna către cei din casă ai săi ca să i-o sărute, zicînd: "Sărutați-mi mîna, că și eu am să fiu episcop!" Acestea le grăia Duhul Sfînt într-însul, însemnînd mai înainte ceea ce avea să fie. Iar aceia îl depărtau ca pe un copil care grăiește cuvinte fără rost, neștiind că e într-însul darul lui Dumnezeu, care mai înainte îl pregătea spre treapta arhieriei.

După ce a învățat Scriptura și s-a deprins cu buna grăire retorică, s-a făcut orator slăvit și puternic în cuvînt, apărînd pe cei nedreptățiți la judecări, ajutînd celor năpăstuiți și muștrînd pe cei ce făceau nedreptăți. El făcea judecări drepte pe vremea lui Prov, celui dintîi eparh al cetății, care l-a făcut sfetnic pentru buna lui pricepere. Apoi a fost ales, de către împăratul Valentinian, ca prefect al Liguriei și Emiliei.

În acea vreme a murit în cetatea Mediolanului episcopul Axentie arianul, care avea scaunul după dreptcredinciosul episcop Dionisie, cel ce s-a săvîrșit în surghiunie. Viața lui Axentie i-a curmat-o Domnul pentru eresul lui și s-a sfîrșit rău. Atunci dreptcredinciosul împărat, chemînd pe toți episcopii Italiei, le-a zis: "Știți bine, părinți prea cinstiți, ca unii ce sînteți crescuți cu dumnezeiești și sfințite învățături, cum trebuie să fie cel ce are vrednicie de arhierie, adică nu numai cu cuvîntul, ci și cu viața îmbunătățită să-și îndrepteze turma, să o povățuiască la pășune de mîntuire și să aibă martor al învățaturii sale chiar viața sa. Deci, astfel de om să așezați în scaunul episcopiei, ca să plecăm capetele noastre la dînsul cu blîndețe și noi, cei ce ocîrmuim împărăția, să primim muștrările lui ca o doctoricească vindecare, căci ca niște oameni și noi greșim".

Acestea zicînd dreptcredinciosul împărat, tot soborul l-a rugat pe dînsul să aleagă el arhieriu, ca un înțelept și dreptcredincios ce era, iar el a răspuns: "Acest lucru este peste puterea mea, căci voi sînteți învredniciți de dumnezeiescul dar ca unii ce ați primit darul Preasfîntului Duh. Pentru aceasta socotesc că veți face alegerea mai bună".

Atunci s-a făcut ceartă și mare tulburare între cei dreptcredincioși și între arieni. Pentru că fiecare parte dintre dînșii voia să ridice în scaun un episcop de credința sa și era neunire și tulburare în popor. De acest lucru înștiințîndu-se Prov, eparhul Romei, a trimis la Mediolan pe Ambrozie, ca degrabă să meargă și să potolească tulburarea poporului, zicîndu-i: "Fii, nu ca un judecător, ci, ca un episcop". Deci ajungînd Ambrozie la Mediolan, a intrat în biserică în mijlocul poporului celui învrăjbit și cu vorba sa cea dulce-grăitoare, îi sfătuia și-i îndemna către unire și pace. Atunci un prunc, care încă nu putea vorbi bine, deodată a strigat din popor: "Ambrozie să ne fie episcop". Auzind aceasta tot poporul care era în biserică a repetat cuvîntul pruncului și a început a striga cu mare glas: "Ambrozie să ne fie episcop". Astfel, cu bunăvoința lui Dumnezeu, a vorbit pruncul mai înainte de vremea grăirii sale și amîndouă părțile cele potrivnice, adică și a celor dreptcredincioși și a celor răucredincioși, împăcîndu-se și unindu-se, voiau pe Ambrozie a-l avea episcop, deși nu era încă luminat cu Sfîntul botez, ci numai chemat, căci pe vremea aceea nimeni nu se Boteza, pînă ce nu ajungea în vîrsta lui Hristos.

El, auzind strigarea poporului și socotindu-se a fi nevrednic de o treaptă mare ca aceea, a ieșit din biserică și, șezînd în divan, a început a munci fără milă pe cei vinovați, contra obiceiului său. Aceasta o făcea ca poporul, văzînd nemilostivirea sa, să-l urască și să nu-l voiască episcop. Însă poporul nu înceta a striga, dorind să-l aibă pe el episcop. Apoi, în tot timpul lepădîndu-se Ambrozie și spunînd că este un mare păcătos și încă și nebotezat, ei ziceau: "Păcatul tău să fie asupra noastră". Căci știau că se va curăți cu Sfîntul Botez de toate păcatele. Deci, tulburîndu-se Ambrozie, s-a dus la casa sa și gîndea să-și lase dregătoria și să ia viața cea de sărăcie, precum făceau mulți atunci din filozofii elinești. Dar, fiind oprit și împiedicat de la acel gînd, alt meșteșug a aflat; căci, fugind de treapta episcopiei, a poruncit să aducă o femeie desfrînată în casa lui, ca văzînd poporul să se îngreșeze și să se lepede de dînsul ca de un desfrînat. Dar poporul mai vîrtos striga: "Asupra noastră să fie păcatul tău, numai primește și episcopia împreună cu Botezul".

Văzînd Ambrozie că nu poate nicidecum scăpa de cererea poporului, a gîndit să fugă. Deci noaptea, tăinuindu-se de toți, a ieșit din cetate și i se părea că merge la cetatea ce se numea Tichin, și că este pe cale departe; dar făcîndu-se ziuă, s-a aflat în poarta cetății Mediolanului. Astfel Dumnezeu, Care-l pregătea soborniceștii Sale Biserici, ca pe un zid împotriva dușmanilor și ca pe turnul lui David împotriva Damascului, adică împotriva relei credințe ereticești, oprea fuga lui și cu puterea Sa îl întorcea din cale.

Înștiințîndu-se de aceasta, cetățenii Mediolanului îl străjuiau ca să nu fugă; și au trimis la împăratul Valentinian cel mare, rugîndu-l să poruncească lui Ambrozie să primească treapta episcopiei. Iar împăratul s-a bucurat că aceia pe care el îi pune în dregătorii mirenești sînt aleși la mari dregătorii duhovnicești. Atunci s-a bucurat și Prov, eparhul cel mare al Romei, că s-a împlinit proorocia lui, care a spus-o lui Ambrozie, trimițîndu-l în Mediolan și poruncindu-i: "Să fie, nu ca un judecator, ci ca un episcop, sfătuiind pe popor". Deci, așteptînd poporul întoarcerea celor trimiși de împărat și aducerea răspunsului de la dînsul, Ambrozie în acea vreme iarăși a fugit și s-a ascuns într-un sat oarecare, în stăpînirea unui oarecare bărbat slăvit, cu numele Leontie. Venind porunca împăratului, a fost arătat de acel Leontie și adus poporului în Mediolan, pentru că nici un loc nu putea ascunde pe acela întru care a binevoit Dumnezeu a-l pune ca pe o cetate în vîrfurile muntelui și ca pe o făclie în sfeșnic și a-l face păstor oilor sale celor cuvîntătoare.

Cunoscînd Ambrozie bunăvoința lui Dumnezeu, s-a supus poruncii împărătești și dorinței poporului. Însă n-a voit să se boteze de un episcop arian, ci de un episcop dreptcredincios, cu dinadinsul păzindu-se de credința cea rea arienească. Și fiind botezat, a trecut într-o săptămînă toate treptele ierarhice, iar a opta zi a fost așezat episcop, cu negrăită bucurie din partea poporului. Iar acolo era de față la toate însuși împăratul - precum scrie Teodorit - la așezarea lui și, bucurîndu-se, a zis către Dumnezeu: "Mulțumescu-ți, Doamne, Atotputernice, Mîntuitorul nostru, căci aceuia căruia eu i-am încredințat trupurile, Tu i-ai încredințat sufletele și ai arătat că este dreaptă cunoștința mea pentru dînsul".

Apoi, nu după multe zile, cînd dumnezeiescul Ambrozie vorbea cu împăratul cu îndrăzneală și-l muștra pentru oarecare lucruri ce se făceau cu nedreptate în judecățile cetății, împăratul a zis către dînsul: "Știu mai dinainte îndrăzneala ta în cuvinte și pentru aceea nu numai că n-am oprit alegerea ta la episcopie, ci chiar am ajutat-o. Deci îndreptează greșalele noastre, precum învață dumnezeiasca lege și tămăduiește nedreptățile sufletelor noastre". Iar la începutul episcopiei sale a rugat pe papa Damas să-i trimită spre ajutor un bărbat cu bună încredere, pe care l-ar fi știut el. Deci, i-a trimis papa pe un părinte și asculta sfatul lui. Rînduiala casei i-a încredințat-o lui Satirie, fratele său, iar el se îndeletnicea prin biserici, săvîrșind dumnezeieștile slujbe și învățînd poporul din Sfintele Scripturi.

După cîțiva ani s-a dus la Roma, în patria sa, unde a aflat pe sora sa trăind, iar maica sa murise. Și cînd îi săruta lui dreapta, sfîntul, zîmbind puțin, a zis către slujnică: "Iată că săruți mîna episcopului, precum îți ziceam odinioară". Pentru că s-a împlinit acea proorocie de care s-a spus, cum că jucîndu-se cînd era prunc, își întindea dreapta către casnici, zicînd: "Sărutați-mi mîna căci eu voi fi episcop". Zăbovind el în Roma, l-a rugat o femeie cinstită, care viețuia de cea parte a rîului Tibru, ca să săvîrșească în casa ei dumnezeiasca Liturghie. Pentru acest lucru înștiințîndu-se altă femeie, care era foarte slăbănoagă, a poruncit să o ducă acolo. Deci, cînd s-a atins de marginea veșmintelor lui și le-a sărutat, arhierul lui Dumnezeu rugîndu-se, îndată s-a sculat sănătoasă; apoi a străbătut vestea de acea minune în toată Roma.

După moartea lui Valentinian cel mare, care a ocîrmuit bine împărăția, vreme de optsprezece ani, luînd după dînsul sceptrul împărăției apusului, Grațian, fiul său, și, pregătindu-se de război împotriva goților, a rugat pe Sfîntul Ambrozie să-i scrie mărturisirea sfintei credințe sobornicești. Deci sfîntul i-a scris cărți pentru credință și i-a proorocit despre biruința împotriva vrăjmașilor; apoi a binecuvîntat steagurile lui, care aveau pe dînsule numele lui Hristos. După aceea împăratul Grațian a dobîndit o minunată biruință asupra goților, cu binecuvîntarea și rugăciuniile plăcutului lui Dumnezeu.

Iar Valens, fratele tatălui său, care împărățea în partea Răsăritului și era arian, făcînd război cu sciții și fiind biruit, a fugit într-o șură de paie, care fiind aprinsă cu foc de vrăjmași, a murit acolo. Astfel rămase lui Grațian toată împărăția romanilor, fiindcă Valens n-a avut feciori. Iar Grațian, fiind binecredincios ca

și tatăl său, a scris porunci pretutindeni să cheme pe toți arhierii, surghiuniți de unchiul său Valens pentru bunacredință. Apoi, înștiințându-se că Tracia se prăda de barbarii care l-au ucis pe Valens, lăsând Italia, s-a dus în Panonia.

În acea vreme trăia și marele Teodosie, renumit pentru strălucirea strămoșilor lui și prin multa bărbăție și vitejie, care se afla atunci în Spania, căci acolo a fost născut și crescut. Deci, împăratul Grațian a trimis și l-a luat în ajutor, făcându-l voievod peste toată oastea și l-a trimis la război împotriva barbarilor. El, fiind înarmat cu acea armă nebiruită a Crucii și cu buna credință, a biruit pe vrăjmași desăvârșit și a izbăvit toată Tracia de robie. Pentru această biruință s-a bucurat foarte mult Grațian și îndată a încoronat pe Teodosie ca împărat, lăsându-l pe dînsul la răsărit, iar el s-a dus iarăși în Italia. Apoi amîndoi se sileau să stîrpească eresul arian și mai ales Teodosie, căci în părțile Răsăritului erau mulți arieni din pricina lui Valens.

După aceasta, împăratul Grațian a fost omorît cu vicleșug în Galia de tiranul Maxim. Iar după dînsul a luat împărăția Apusului Valentian, fratele lui cel tînăr, împreună cu maica sa Iustina, soția împăratului Valentinian cel mare, care, fiind ariancă, ura pe Sfîntul Ambrozie și-l supăra. La moartea episcopului de Sirmia s-a dus acolo Iustina, vrînd să fie în scaunul acela un episcop de credința sa. Sfîntul Ambrozie a mers acolo ca în păstoria sa și, nebăgînd de seamă mînia femeiască, voia să hirotonisească episcop pe un bărbat binecredincios, cu numele Anemie. Dar într-o zi, adunîndu-se toți în biserică și sfîntul era în amvon, fiind de față și împărăteasa, a trimis o femeie de credința ei cea rea, ca să apuce pe episcop de veșminte și să-l scoată de la locul său, apoi să-l ducă către femei, ca să fie bătut de mîinile femeilor și să-l izgonească din biserică.

Apropiindu-se cu îndrăzneală de sfînt acea femeie fără de rușine, vrînd să săvîrșească ceea ce-i poruncise, sfîntul i-a zis: "Deși nu sînt vrednic acestei dregătorii, însă ție nu ți se cuvine a ridica mîna asupra nici unuia dintre preoți, ci a te teme de judecata lui Dumnezeu, ca să nu te ajungă vreun rău neașteptat". Aceste cuvinte ale sfîntului s-au împlinit în faptă asupra acelei femei îndrăznețe; căci a doua zi, deodată a murit și a îngropat-o pe dînsa însuși sfîntul, răsplătind răul cu bine.

Înfricoșîndu-se arienii de acea minune, nici împărăteasa n-a îndrăznit mai mult a se împotrivi sfîntului pentru hirotonisirea episcopului celui dreptcredincios și, astfel, sfințind el fără piedică pe acela, s-a întors în Mediolan. Împărăteasa nu înceta a vrăjmașui asupra lui și a căuta prilej spre a-i face rău. Deci a aflat ajutor la răutatea ei pe un dregător cu numele Eftimie, pe care l-a invitat prin rugăminte și l-a încărcat cu daruri ca să răpească în taină pe Sfîntul Ambrozie și să-l trimită în surghiun într-o latură depărtată. Eftimie, sîrguindu-se a împlini dorința împărătesei, și-a făcut casă lîngă biserică, pentru ca mai cu înlesnire să-l poată răpi pe arhierul lui Dumnezeu, căutînd vreme cu prilej, pregătind și căruță cu care voia să ducă pe sfînt în surghiun. Dar prin judecata lui Dumnezeu, s-a întors durerea și nedreptatea peste capul lui, căci într-aceeași zi în care nădăjduia să răpească pe sfînt, deodată a venit poruncă de la împărat să surghiunească pe Eftimie. Deci Eftimie a fost dus în surghiunie cu aceeași căruță, pe care o pregătise ticălosul pentru Sfîntul Ambrozie.

În acea vreme Dumnezeu a descoperit plăcutului său Ambrozie moaștele sfinților mucenici Protasie și Gervasie, care, fiind scoase din pămînt la iveală, multe minuni se făceau printr-însele. Un orb oarecare cu numele Sevir, numai s-a atins de hainele cele mucenicești și îndată a văzut; și mulțime de duhuri necurate se izgoneau din oameni. Însă în palaturile împărătești nu puțini arieni, împreună cu împărăteasa rîdeau și bațjocoreau darul lui Dumnezeu, pe care l-a dat Domnul nostru Iisus Hristos Sfîntei Biserici, preamărind pe mucenicii Săi. Deci, ziceau că Ambrozie a cumpărat cu aur pe oamenii care se prefac a fi îndrăciți și venind la mormîntul mucenicilor îi arată ca și cum i-ar tămădui și prin astfel de minuni se laudă în popor. Multă vreme bîrfînd ei, deodată, prin voia lui Dumnezeu a venit diavolul asupra unuia dintr-înșii și-l muncea cumplit. Iar omul acela striga, zicînd: "Să sufere ca mine toți cei ce hulesc pe sfinții mucenici și nu cred în Treimea, în care ne spune Ambrozie a crede". Iar ei spăimîntîndu-se, în loc să se pocăiască și să creadă, a luat pe cel muncit de diavol și l-au înecat în iezer.

Un altul din adunarea relei lor credințe arienești, intrînd în biserică, a aflat pe Sfîntul episcop Ambrozie învîșînd pe popor. Atunci a văzut pe îngerul lui Dumnezeu șoptindu-i lui Ambrozie la ureche, arătînd că episcopul vestește către popor cuvinte îngerești. Arianul, văzînd aceasta, s-a întors la credința cea dreaptă și el, care era mai înainte prigonitor al credinței, s-a arătat apărător, cu darul Atotputernicului Dumnezeu. Iar alți doi din aceeași credință, postelnici ai împăratului Grațian, voiau să discute cu Sfîntul Ambrozie înaintea poporului și au rînduit din vreme aceasta; iar întrebarea aceea voiau să fie despre întruparea lui Hristos.

Sosind vremea cea rînduită, sfîntul îi aștepta împreună cu poporul în biserică, fiind gata a discuta cu dîșii, avînd în sine duhul lui Dumnezeu. Dar aceia fiind mîndri și vrînd a face necaz sfîntului, nu s-au dus la discuție și, încălecînd pe caii lor, au ieșit din cetate la cîmp. Atunci, fiind ei la un loc înalt, deodată încurcîndu-se caii, au căzut dintr-acei loc și astfel rău și-au pierdut sufletele. Iar arhiereul lui Dumnezeu, neștiind nimic de întîmplarea lor, așteptînd mult, văzînd că nu vin, s-a suit în amvon și a făcut învățătură către popor, zicînd: "Fraților, eu mă sîrguiesc a plăti datoria, dar nu aflu pe datornicii mei cei de ieri". Apoi a grăit și celelalte, care sînt scrise în cartea lui despre întruparea Domnului.

Împărăteasa Iustina, de vreme ce nu putea sta împotriva lui Maxim, căci acum luase Spania și Galia, pentru acea nevoie, Iustina împărăteasa a rugat pe Sfîntul Ambrozie să meargă la Maxim cu rugăminte și să mijlocească la dînsul pentru pacea fiului ei cel mai tînăr. Deci păstorul cel bun a mers la tiranul, gata fiind a-și pune sufletul pentru oi. Prin cuvintele sale cele înțelepte și cu graiurile cele smerite a înduplecat pe tiran să nu vină asupra Italiei în acel an și a rămas în Galia. Iustina, fiind tot nemulțumitoare pentru osteneala aceea a arhiereului lui Dumnezeu și neîncetînd a vrăjmăși asupra lui, a trimis la dînsul, în numele fiului său, ca biserica cea mare din Mediolan și visteria ce este într-însa s-o dea arienilor. Iar sfîntul s-a împotrivit cu bărbăție poruncii împăratului, zicînd: "Cele ce sînt ale mele pe acelea nu le opresc și sînt gata chiar viața a-mi expune, iar ceea ce este a lui Dumnezeu, aceea nu o pot da, și nici împăratul nu o va putea lua".

După aceea a venit la împăratul oaste, trimisă de împărăteasă, cu poruncă să ia cu sila biserica, izgonind dintr-însa pe episcop. Poporul, auzind de aceasta, s-a strîns la biserică și împreună cu episcopul lor, Sfîntul Ambrozie, s-au închis în ea, nelăsînd pe ostași să intre înăuntru. Au petrecut acolo închiși în biserică trei zile, cîntînd și preamărînd pe Dumnezeu. Deci, tare împotrivindu-se arienilor, n-au lăsat să izgonească pe episcop și să ia biserica. Iar Sfîntul Ambrozie răspundea împotriva poruncii împăratului într-acest chip: "Nu voi face aceasta cu voia mea, ca să ies din biserică și s-o las, nici voi da turma oilor la lupi, nici voi lăsa hulitorilor biserica lui Dumnezeu. Dacă este cu dreptate a mă omorî, apoi aici în biserică să fiu tăiat cu sabia, sau împuns cu sulița, căci cu bună voire și cu dragoste voi primi aiciuciderea".

Împărăteasa, auzind acestea s-a rușinat, dar s-a și temut de împotrivirea cu bărbăție a celor dreptcredincioși și n-a îndrăznit mai mult a ridica război asupra Bisericii. Deci, rușinîndu-se că n-a sporit nimic, a trimis în taină pe un ucigaș oarecare în casa lui Ambrozie, ca să-lucidă. Acela intrînd în camera episcopului cu sabia, cînd a ridicat mîna asupra sfîntului vrînd să-l lovească, îndată i s-a uscat mîna, încît nu putea s-o lase în jos; apoi fiind prins, a mărturisit de cine era trimis. Sfîntul Ambrozie, fiind fără răutate, a vindecat mîna lui cea uscată și l-a liberat în pace.

Maxim tiranul, pornind iarăși război împotriva Italiei, iar Iustina, împăcîndu-se cu Ambrozie și cu fiul său, l-a rugat să meargă la tiran cu blîndețe. Sfîntul, nepomenind răul, s-a dus, dar nimic n-a mai putut spori la tiranul cel mîndru și împietrit cu inima. Văzîndu-l așa de neînduplecat, a arătat îndrăzneala aceasta, blestemîndu-l înaintea tuturor ca pe un ucigaș și a socotit străin de Biserică pe cel ce cu vicieșug a pierdut pe stăpînul său, adică pe împăratul. Iar el venind cu război asupra Italiei, a luat cetăți; și neputînd a-i sta împotriva împăratul cel tînăr, a fugit împreună cu maica sa în Tesalonic, în pămîntul grecesc, la Teodosie cel Mare, împăratul răsăritului, cerînd ajutor de la dînsul. Teodosie, adunînd putere ostășească, s-a dus asupra lui Maxim și, biruindu-l, l-a omorît, răzbuînd sîngele cel nevinovat al împăratului Grațian. Dar împărăteasa Iustina nu s-a învrednicit a ajunge acea biruință, căci a murit degrab, iar fiul ei, după sfîtuirea împăratului Teodosie, s-a numărat între cei dreptcredincioși.

După moartea Iustinei s-a întâmplat că era la judecată un vrăjitor care, fiind chinuit, zicea că mai mult este muncit de îngerul păzitor al lui Ambrozie, decât de draci. Fiind întrebat pentru ce este muncit de înger, a mărturisit pricina aceasta: "În zilele împărătesei Iustina, vrînd cu vrăjile mele să întărit poporul Mediolanului asupra episcopului lor, m-am suit pe vîrfurile bisericii la miezul nopții și am adus acolo jertfă diavolilor. Și cu cît mă sîrguiam eu, prin lucrarea răutății a porni pe popor împotriva sfîntului, cu atîta am văzut pe creștini lipindu-se mai mult de episcopul lor, cu mai multă dragoste și sporind în soborniceasca credință; apoi, neputînd face ceva mai mult, am trimis diavolii în casa lui Ambrozie, ca să-l omoare. Iar aceia mi-au spus că nu numai nu pot a se apropia de episcop, dar nici de ușile casei lui, căci ieșind foc îi arde pe dînșii". Aceasta a mărturisit vrăjitorul în munci, căci cu adevărat Sfîntul Ambrozie era înfricoșat diavolilor.

Odată un copil, fiind muncit de duhul cel necurat, a fost dus în Mediolan la sfînt și neajungînd încă copilul în cetate, l-a lăsat diavolul și a venit sănătos înaintea arhierelui lui Dumnezeu, rămînînd lîngă dînsul. După cîtăva vreme, a ieșit copilul acela din Mediolan mergînd către patria sa și, cînd a ajuns la locul unde îl lăsase diavolul, iarăși a năvălit asupra lui și a început a-l munci; apoi fiind întrebat de cei ce-l blestemau, pentru ce în Mediolan n-a muncit pe copil, el a răspuns: "M-am temut de Ambrozie, căci, încă neajungînd în Mediolan, am fugit din copilul acesta o vreme și l-am așteptat la locul acela unde l-am lăsat; apoi, văzîndu-l pe el întorcîndu-se, iarăși am intrat în el".

Tiranul Maxim fiind ucis, împăratul Teodosie a venit în Mediolan, iar Ambrozie în acea vreme era în Acvilia. Atunci s-a întâmplat următorul lucru, într-acest chip: în părțile Răsăritului, într-o cetate oarecare, au ars creștinii școala iudeilor pentru o batjocură ce se făcuse de dînșii orînduiei celei monahicești. Despre acest lucru a vestit comitul Răsăritului pe împăratul, care îndată a dat poruncă ca episcopul cetății aceleia să zidească din nou școala iudeilor. Însă Sfîntul Ambrozie, înștiințîndu-se de aceasta, a scris împăratului, neputînd să meargă singur degrab la dînsul, muștrîndu-l că a făcut judecată nedreaptă. Apoi l-a rugat să schimbe acea poruncă și să nu dea pe creștini în batjocura iudeilor; dar împăratul nu ținea seamă de scrisoarea lui Ambrozie.

După ce a venit singur arhierelul lui Dumnezeu în Mediolan a imputat împăratului, înaintea tuturor, făcînd propoveduire în biserică, ca în fața lui Dumnezeu și grăind către dînsul: "Eu te-am făcut pe tine împărat, eu ți-am dat pe vrăjmașul tău în mîinile tale, eu toată puterea lui am spus-o ție, eu din seminția ta te-am pus în scaunul împărătesc, eu te-am făcut pe tine a te veseli, iar tu dai prilej vrăjmașilor mei a se ridica asupra mea?" Cu aceste cuvinte împăratul fiind înduplecat, a schimbat judecata sa și a poruncit să nu se zidească de creștini școala evreiască.

În aceeași vreme altă întîmplare a avut loc. Poporul din Tesalonic s-a ridicat asupra voievodului Votiriei și l-au omorît, pentru care pricină mîniindu-se împăratul, a trimis ostași asupra cetății aceleia și a omorît ca la șapte mii de oameni. Atunci mulțime din cei nevinovați au murit de ascuțișul sabiei, pentru că ostașii năvălind asupra cetății nu căutau pe cei vinovați, ci chinuiau pe toți care se întîmplau pe ulițele cetății; bătrîni, tineri și copii. Auzind de aceasta, lui Ambrozie i-a părut rău și pe drept s-a mîniat asupra împăratului pentru o vărsare de sînge ca aceea, fără socoteală.

Iar odinioară într-o zi de praznic, venind împăratul la biserică cu slavă, arhierelul lui Dumnezeu fără temere a ieșit înaintea lui, oprindu-i intrarea în biserică și muștrîndu-l pentru vărsarea de sînge cea nedreaptă a zis: "Nu ți se cade ție, împărate, a te împărtăși cu credincioșii, după atîta ucidere și fără să faci nici o pocăință. Deci, cum vei primi Trupul lui Hristos, cu mîini muiate în sînge nevinovat? Și cum vei bea Sîngele Domnului, cu buzele cu care ai dat poruncă, pentru acea ucidere cumplită?" Zis-a către dînsul împăratul: "Și David a greșit, făcînd ucidere și mare desfrîinare, însă nu s-a lipsit de milostivirea lui Dumnezeu". Răspuns-a lui episcopul: "De ai urmat lui David, celui ce a greșit, apoi urmează lui și la pocăință". Deci s-a întors împăratul la palatul său tulburat, părăindu-i rău de păcatul său. Apoi, pregătindu-se a primi canonul de pocăință ce i s-a rînduit de arhierelul în fața tuturor, ca unul din cei simpli se pocăia, aruncîndu-se cu fața la pămînt înaintea bisericii, stînd împreună cu cei ce se pocăiesc și multe lacrimi vărsînd. Iar după săvîrșirea pocăinței, a fost primit în biserică de Sfîntul Ambrozie.

Vrînd împăratul să se împărtășească cu Sfintele și Preacuratele Taine, a intrat în altar să se împărtășească împreună cu cei sfințiți. Dar Sfîntul Ambrozie a trimis la dînsul pe arhidiaconul său, poruncindu-i să aștepte împărtășirea înaintea altarului, împreună cu celălalt popor, pentru că porfira - zicea el - face împărați, iar nu preoți. Această învățătură primind-o cu dragoste, preacredinciosul împărat a răspuns că nu pentru semeție a intrat în altar, ci, în Constantinopol astfel de obicei este, ca împăratul împreună cu preoții să se împărtășească în altar. Deci, el cu evlavie aștepta vremea împărtășaniei, cu poporul cel de obște în biserică.

Cu astfel de faptă bună strălucea și arhiereul și împăratul, încît eu de faptele amîndorura mă minunez; adică de îndrăzneala lui Ambrozie, ca și de buna supunere, de fierbințeala rîvnei și de curățirea credinței împăratului. Deci, cîte a învățat împăratul de la Ambrozie în Mediolan, pe acelea cu tot sufletul le păzea, după ce s-a întors în Constantinopol și, neintrînd în altar pentru împărtășanie, l-a întrebat patriarhul Nectarie: "Pentru ce nu intră în altar să se împărtășească, după obiceiul împărațesc, ci așteaptă afară cu poporul cel simplu?" Iar el, ofînd, a răspuns: "N-am știut - zice el - deosebirea între împărați și între episcopi, iar acum știu de la învățătorul dreptății, Ambrozie, pe care singur se cuvine a-l numi episcop".

Despre acest sfînt episcop străbătînd vestea pretutindeni, au venit din Persia în Mediolan doi bărbați prea înțelepți, punînd multe întrebări, ca să ispitească înțelepciunea sfîntului, despre care auzise. Apoi, vorbind cu dînsul multă vreme, s-au minunat de adîncul științei lui și au spus înaintea împăratului cum că numai pentru Ambrozie au suferit atîta cale, de la răsărit la apus, vrînd ca să-l vadă și să-i audă înțelepciunea lui.

După plecarea împăratului Teodosie din Italia la Constantinopol, împăratul Valentinian cel tînăr din Galia, sfîrșindu-și viața în cetatea Viena prin vicleșugul lui Arvogast comitul, a rămas după dînsul Evghenie tiranul, care numai pe dinafară se arăta creștin, iar pe dinăuntru era slujitor diavolului și vrăjitor. Acela, vrînd să fie iubit de cei mari ai Romei, între care cei mai mulți erau închinători de idoli și slujitori diavolilor, a poruncit să deschidă capiștile idolești și să se aducă jertfă. Deci, mergînd el în Mediolan, Sfîntul Ambrozie s-a dus în Bononia, apoi în Florența și în Tuschia, ferindu-se de împăratul cel nedrept, nevrînd a vedea pe un om ca acela care numai cu fățarnicie era creștin, iar cu năravul era păgîn, fără a se teme de răutatea lui, ci numai de vederea lui îngreșindu-se; căci a scris către dînsul fără temere, sfătuindu-l și îngrozindu-l cu judecata lui Dumnezeu; dar n-a putut să înduplece pe cel împietrit cu inima.

Zăbovind în Florența plăcutul lui Dumnezeu, petrecea în casa unui bărbat cinstit și binecredincios, cu numele Dechentie, al cărui fiu Pansofie, prunc mic era muncit de duh necurat, pe care l-a vindecat sfîntul, cu rugăciunea și cu punerea mîinilor. Iar după cîteva zile, fără de veste îmbolnăvindu-se, copilul a murit. Maica lui binecredincioasă, fiind plină de credință și de frica lui Dumnezeu, l-a dus în camera lui Ambrozie și, nefiind el acolo, a pus pe fiul său pe patul lui și apoi a plecat. Iar Sfîntul Ambrozie, intrînd în camera în care găzduia, a văzut pe copil zăcînd mort pe patul său, apoi, închizînd ușa, s-a rugat, precum odinioară a făcut prorocul Elisei. După aceea a privit pe prunc, a suflat peste dînsul și l-a înviat, apoi l-a dat viu maicii sale.

În acea cetate sfințindu-se o biserică, au pus într-însa moaștele sfinților mucenici Vitalie și Agricolaie, pe care le-a aflat în Bononia, între mormintele iudeilor și nimeni din creștini nu putea să le cunoască dacă nu ar fi vestit singuri sfinții mucenici despre moaștele lor pe plăcutul lui Dumnezeu. Apoi, arhiereul lui Hristos s-a întors în Mediolan la scaunul său, pentru că Evghenie ieșise acum din Mediolan la război împotriva împăratului Teodosie și se lăuda ticălosul, că, după ce se va întoarce cu biruință, biserica Mediolanului o va face grajd de cai, iar pe clerici îi va ucide cu săbii. Dar n-a dobîndit aceasta cel cu totul înrăutățit, pentru că a murit în război, fiind biruit de împăratul Teodosie și a pierit cu sunet pomenirea lui.

Teodosie dreptcredinciosul împărat, venind cu bucurie, l-a întîmpinat arhiereul lui Dumnezeu, ca pe un biruitor; dar acela căzînd la picioarele sfîntului, socotea că biruința sa asupra vrăjmașului a avut-o prin rugăciunile lui. Nu după multă vreme s-a săvîrșit bine și împăratul Teodosie, împărățind cu plăcere de Dumnezeu și s-a dus către împărăția cea fără de sfîrșit. După dînsul au luat împărăția cea pămîntească feciorii lui, Arcadie, la Răsărit și Onorie, la Apus.

În vremea împărăției lui Onorie, Sfântul Ambrozie a aflat moaștele sfinților mucenici, Nazarie și Chelsie, despre care scrie preotul Paulin astfel: "În vremea aceea, aflându-se moaștele Sfântului mucenic Nazarie într-o grădină în afară de cetate, Sfântul Ambrozie le-a adus în biserica Sfinților Apostoli. Și am văzut sânge în mormântul în care zăcuse moaștele mucenicului, ca și cum ar fi curs acum, apoi părul capului și barba erau nestricate, ca și cum ar fi fost pus acum în mormânt; iar fața lui așa era de luminată, ca și cum ar fi fost acum spălată. Ce minune! Precum însuși Domnul în Evanghelie, mai înainte a făgăduit: *că și perii capului vostru nu vor pieri*. Apoi ne-am umplut de bună mireasmă, care covârșea cu tot felul de arome și aducând moaștele mucenicului și punându-le în căruță, îndată ne-am întors împreună cu Sfântul Ambrozie, către ale Sfântului mucenic Chelsie, care erau puse în același loc. După aceea ne-am înștiințat de la cel ce stăpânea grădina aceea, cum că le este poruncit de la părinți să nu lase locul acela din neam în neam, pentru că mari comori sînt puse într-însul. Și cu adevărat erau mari comori, pe care nici moliile, nici rugina nu le strică, nici furii, cei ce sapă pe dedesupt, nu le fură, al căror păzitor este Domnul, iar locul lor este în curțile cele cerești, căroro viața le era Hristos, iar moartea un cîștig".

După ce arhierul a adus moaștele sfinților în biserica Apostolilor, a învățat poporul, ținându-le predică. Și iată un oarecare om avînd întru sine duh necurat, a strigat zicînd: "Ambrozie mă muncește pe mine". Iar sfîntul, întorcîndu-se, le-a zis: "Să amuțești, diavole, că nu Ambrozie, ci credința sfinților și zavistia ta te muncește pe tine; pentru că vezi pe oameni suindu-se acolo, de unde ești tu aruncat jos; iar Ambrozie nu știe a se îngîmfa cu mîndrie". Acestea zicînd sfîntul, a tăcut diavolul, aruncînd cu fața la pămînt pe omul cel ținut de el.

Împărăteasa marcomanilor, cu numele Fritighilda, care era închinătoare de idoli, auzind de dumnezeiasca petrecere a Sfântului Ambrozie, s-a dus spre a-l vedea. Și atît de mult s-a folosit de cuvintele lui, încît a crezut în Hristos. Iar sfîntul a botezat-o și i-a arătat ei credința în scris, ce fel de viață să petreacă și i-a spus tot ce este nevoie pentru mîntuire. Mai ales a rugat-o să nu lase niciodată pe bărbatul său să facă război cu romanii; iar ea a adus și pe bărbatul său către Hristos și l-a înduplecat să aibă pace cu romanii.

Minunatul Ambrozie a pus multă osteneală, să întoarcă pe păgîni, precum am zis mai sus și credeau mulți, văzînd dumnezeiasca petrecere a lui și minunile pe care le săvîrșea Domnul într-însul. Căci tămăduia pe bolnavi, pe diavoli îi izgonea și alte lucruri preaslăvite lucra. Pe acestea văzîndu-le mulți, alergau la credința cea binecuvîntată, încît el nu mai făcea altă slujbă, decît numai boteza pe cei ce credeau. Dintre aceștia era Augustin, preaițeleptul și cuvîntătorul de Dumnezeu, pe care l-a vînat cu înțelepciunea și priceperea lui cea mare, fiindcă era cufundat în eresul maniheilor. Apoi, botezîndu-l, atît s-a făcut de îmbunătățit și mare apărător al Bisericii, încît a povățuit pe mulți către buna credință, cu învățăturile și scrierile sale cele prea înțelepte.

Sfîntul Ambrozie era bărbat cu mare înfrînare, iubitor de osteneală, deștept, în toate zilele postea, afară de sîmbătă, Duminică, de praznice și de pomenirea slăviților mucenici. Rugăciunea lui era neîncetată ziua și noaptea și lucrul lui fără lenevire, căci singur cu mîna sa scria cărți folositoare. Apoi se îngrijea mult de toate bisericile, ostentîndu-se întru cele dumnezeiești, încît după dînsul abia cinci episcopi puteau purta osteneala lui. Pentru cei săraci și scăpătați și pentru cei robiți avea nespūsă purtare de grijă, încît toate ale sale le cheltuia. Chiar de cînd a luat episcopia, a împărțit aurul, argintul și toată averea sa pentru împodobirea bisericilor, spre hrana săracilor și spre răscumpărarea celor robiți, dînd o puțină parte surorii sale pentru hrană, iar lui nu și-a oprit nimic; ca fiind străin de toate agoniselile, mai cu înlesnire să poată alerga după Hristos, Domnul său, care, fiind bogat, a sărăcit pentru noi, ca să ne îmbogățim prin sărăcia Lui. Plăcutul lui Dumnezeu mîngîia pe toți în tot chipul; cu cei ce se bucurau împreună bucurîndu-se, cu cei ce plîngeau împreună plîngînd. Căci, cînd venea cineva la dînsul pentru mărturisirea păcatelor, plîngea însuși, încît și inima cea împietrită o ducea la căință și o deștepta la umilință și lacrimi.

Ajungînd la bătrînețe, mai înainte a văzut plecarea sa către Dumnezeu și zicea clericilor săi: "Numai pînă la Paști voi fi cu voi". Paulin, preotul, scriitorul vieții acestuia, spune și aceasta care a văzut-o cu ochii săi: "Mai înainte cu puține zile de boala sa, Sfîntul Ambrozie tîlcuia Psalmul patruzeci și trei, iar eu scriam cele ce ieșeau din gura lui, pentru că el nu putea să scrie mult, pentru bătrînețele și slăbiciunea lui. Și privind spre dînsul, deodată am văzut foc înconjurînd capul lui, în chipul pavezei și după puțin timp a

intrat în gura lui și s-a făcut fața lui albă ca zăpada; iar eu văzînd acestea m-am spăimîntat și n-am mai putut să scriu de frică, apoi iarăși s-a făcut fața lui ca mai înainte. Am spus acestea cinstitului bărbat Castul, diaconul, iar el, fiind plin de darul lui Dumnezeu, mi-a spus că am văzut pe Duhul Sfînt în chip de foc, peste episcopul nostru, precum s-a pogorît odinioară peste Sfinții Apostoli. Iar cînd a început a boli înaintea sfîrșitului său, auzind despre aceasta Stilic, comitul, zicea: "De va muri acest arhieru va pieri Italia". Și a trimis la bolnavul arhieru, bărbați cinstiți din Mediolan, pe care îi știa că erau iubiți sfîntului, rugîndu-l să ceară de la Domnul, ca încă să mai trăiască împreună cu dînșii pe pămînt pentru trebuințele altora. Iar el a răspuns către dînșii: "Nu am viețuit așa în mijlocul vostru, ca să mă rușinez mai mult a viețui și de moarte nu mă tem, pentru că avem pe Domnul cel bun".

Deci zăcînd pe patul durerii, ședeau departe de patul lui, lîngă ușa casei, diaconii Castul, Polemie, Venerie și Felix și vorbeau între dînșii încetișor la ureche, încît numai ei singuri auzeau: "Cine va fi episcop după dînsul?" Și au pomenit pe Simplichian, prezbiterul. Iar sfîntul, departe de dînșii zăcînd, ca și cum ar fi stat de vorbă cu ei, a strigat de trei ori: "Bătrîn, însă bun". Și cu aceste cuvinte a întărit că Simplichian preotul, are să primească după dînsul episcopia. Și rugîndu-se sfîntul în boala sa, a văzut pe Domnul Iisus Hristos venind la dînsul și cu dragoste zîmbind, arătîndu-se lui cu fața luminată. Aceasta a spus-o Vasian, episcopul Lavdiei, care ședeau într-acea vreme lîngă dînsul. Apoi, apropiindu-se despărțirea sufletului său de trup, preotul Gonoratie se odihnea într-un foișor și a auzit un glas de trei ori zicînd către dînsul de sus: "Scoală, sîrguiește-te, că astăzi se duce". Și sculîndu-se preotul a luat Preacuratele Taine și a venit la cel bolnav. Iar Sfîntul Ambrozie, rugîndu-se și împărtășindu-se cu dumnezeieștile daruri și-a dat sfîntul său suflet în mîinile Domnului său pe cînd se lumina de ziua Sfîntelor Paști. Apoi au pus cinstitul său trup în biserica cea mare a Mediolanului, iar sfîntul lui suflet s-a dus împreună cu îngerii înaintea scaunului Sfîntei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, Unul Dumnezeu, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Cuviosul Nil, făcătorul de minuni (7 decembrie)

Cuviosul Nil s-a născut într-un sat din hotarele Novgorodului. Dar din ce fel de părinți n-am aflat, ci numai că a fost călugărit în mănăstirea ce se cheamă Cripta, din stăpînirea Pscovului și de acolo a trecut în pustiul ținutului Rievului și s-a sălășluit și la rîul Ceremha, unde se hrănea cu buruieni și muguri de stejar. Diavolul, nesuferind să-l vadă, se înarma asupra sfîntului cu felurite îngroziri, închipuindu-se în fiare și în toate jivinele, avînd năluciri ziua și noaptea și în multe chipuri făcîndu-i supărare. Așa a petrecut sfîntul treisprezece ani. Iar odată, rugîndu-se, adormise și a auzit glas zicîndu-i: "Nile, să ieși de aici și să mergi în ostrovul Stolovnul în care vei putea să te mîntuiești". Iar cuviosul, umplîndu-se de bucurie, căci nu i-a trecut Domnul cu vederea rugăciunea lui, a început a întreba de acel ostrov. Oamenii îi spuneau că acel ostrov era la iezerul Seligherii, depărtare de Ostașcov ca la șapte stadii. Cuviosul, auzind aceasta, a mers la acel ostrov și foarte mult s-a bucurat de frumusețea lui și a săpat acolo în munte o peșteră, petrecînd o iarnă, apoi și-a zidit o chilie și o cameră de rugăciune. Acolo nevoindu-se foarte mult în rugăciuni, în post și în ostenele, săpînd pămîntul, își procura astfel hrana.

Dar diavolul și acolo a dat război cuviosului și în vederea ochilor îi făcea supărare. Deci odată i se părea sfîntului că este pusă o funie pe chilia lui ca să o răstoarne în iezer; iar sfîntul cu rugăciunea, toate acele năluciri le-a alungat. După aceea locuitorii cei sălbatici, care petreceau aproape de ostrovul acela, vrînd să izgonească pe sfînt din ostrov, au tăiat pădurea, gîndind între ei și zicînd: "Cînd acea pădure o vom aprinde, atunci și chilia lui o vom arde". Dar cînd au aprins pădurea sfîntul a stat la rugăciune și cu dumnezeiescul dar a stins văpaia și n-a ajuns pînă la munte.

Odată, năvălind asupra lui tîlharii și îngrozindu-l pe sfînt ca să le dea comoara sa, sfîntul le-a zis: "Mergeți de o luați din colțul chiliei". Iar ei, intrînd, au orbit și cu lacrimi rugîndu-se sfîntului și-au cerut iertare; iar sfîntul s-a rugat lui Dumnezeu și acei tîlhari au văzut; apoi, învîțîndu-i pentru folosul

sufletesc, le-a poruncit ca să nu spună nimănui despre aceea. Însă aceia, după moartea cuviosului, au spus tuturor minunea.

Cînd sfîntul era în ostrov, niște pescari temători de Dumnezeu îi aduceau pește. Unul dintre acești pescari, fiind în necurăție trupească, luînd pește l-a dus la sfînt; dar el, văzînd mai înainte prin Duhul Sfînt că este în necurăție, a închis ferestruica chiliei sale, iar pescarul întorcîndu-se, le-a spus tovarășilor săi aceasta. Altădată, cînd un om tăiașe în acel ostrov lemne ca să-și facă casă, îndată s-a făcut un tunet înfricoșat și un glas i-a zis: "Omule, de acum să încetezi a mai face supărare". Însă acela și-a încărcat carul, dar dobitocul lui nu putea nici să miște din acel loc carul; și văzînd această minune, a făgăduit că nu mai face așa; apoi s-a dus cu frică.

Cuviosul a viețuit în ostrovul acela douăzeci și șapte de ani și, înainte de moartea sa, a săpat pămîntul cu mîinile sale și acolo și-a făcut mormîntul; apoi în toate zilele ieșea și plîngea deasupra lui. Cînd a sosit vremea mutării lui, s-a împărtășit cu Preacuratele Taine și, intrînd în chilia sa, făcea obișnuitele rugăciuni. După aceea, luînd cădelnița, a cădit sfintele icoane și toată chilia, apoi, răzimîndu-se cu brațele pe obișnuitele sale toiege, pe care avea mai înainte puțină odihnă trupească, s-a mutat către Domnul Dumnezeu, la anul șapte mii șazeci și trei (o mie cinci sute cincizeci și cinci) în decembrie, a șaptea zi. Dumnezeului nostru se cuvine slavă, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața și pătimirea Sfintei Mucenițe Filoteia de la Curtea de Argeș (7 decembrie)

Fecioria și milostenia sînt două fapte bune prea mari, care fac fecioară înțeleaptă pe ceea ce le are, îi umple vasele sufletului cu untdelemnul facerii de bine, îi înfrumusețează candela, o umple cu untdelemn, o luminează, îi deschide ușa cămării celei de nuntă, o duce înăuntru la nunta cea veșnică, o unește cu mirele cel fără de moarte, cu unire nestrucăcioasă. Însă numai cînd amîndouă sînt împreună legate. Căci fecioria singură, neunită cu milostenia, deși este o mare faptă mai presus de fire și îngerească, dar dacă nu va avea milostenia însoțită cu ea, nu numai că nu poate agonisi untdelemn în vasele sufletului celei ce o are, nu numai că nu poate a-i lumina candela, a-i deschide ușa cămării celei de nuntă, ci tot neînțeleaptă se numește; iar vasele le deșertează, candela o stinge, ușa cămării o închide, apoi o face să audă: *Nu te știi pe tine*. După cum au auzit despre neînțeleptele fecioare din Evanghelie, care, deși au avut fecioria, dar de vreme ce n-aveau și milostivire către aproapele, pentru aceea ușa cămării li s-a închis și au auzit: *Nu vă știi pe voi*.

Acestea auzindu-le Sfînta fecioară Filoteia în Sfînta Evanghelie, a unit fecioria cu milostenia și cu osîrdie pe amîndouă le-a împlinit, în care prea bine a și sporit. Ea și-a agonisit untdelemn în vasul sufletului său, prin ele bine și-a înfrumusețat candela sa, pentru ele și-a pus sufletul, a răbdat moarte chiar din mîinile aceluia ce a născut-o și a intrat în cămara cea de nuntă cu fecioarele cele înțelepte. Acum împreună cu dînsese se veselește, îndulcindu-se de frumusețea vederii Mirelui său celui nestrucăcios. Pentru aceasta este cu cuviință și cu cale a istorisi după putere, viața, pătimirea, petrecerea ei și aducerea sfintelor moaște în Țara Românească, cum și așezarea lor în biserica domnească din orașul Curtea de Argeș.

Deci această fiică a luminii celei neînserate, moștenitoare a cămării celei de nuntă, împreună petrecătoare cu fecioarele cele înțelepte, împreună dănuitoare cu sfintele mucenițe și mirese ale lui Hristos, adică sfînta fecioară și muceniță a lui Hristos Filoteia, s-a născut în marea cetate Tîrnov, din părinți cu credință creștină și de neam bulgari iar cu meseria plugari. Maică-sa, după ce a născut pe această stîlpare a raiului aducătoare de bune roade, puțină vreme a mai trăit în această viață vremelnică, numai pînă cînd a deprins pe prea iubita sa fiică la lucrarea faptelor bune. Căci cum este pomul, așa este și rodul, cum este rădăcina, așa și odrasla; apoi fiicele vor fi cum sînt maicele și aceleași fapte pe care le au maicile pe acelea le deprind și fiicele.

Deci, după ce a deprins bine pe fiica sa în fapta cea bună a fecioriei și a milosteniei, după învățătura cea bună, a început a o învăța credința creștinească. Adică despre lucrarea tuturor faptelor celor bune, despre veșnicia împărăției cerurilor, despre deșertăciunea și vremelnicia vieții celei trecătoare și stricăcioase; și astfel a tipărit-o adânc în inima și în sufletul copilei cel moale ca ceara. Apoi s-a mutat la viața cea veșnică și nepieritoare, lăsînd-o moștenitoare a faptelor ei celor bune și împlinitoare a lipselor ei pe preaiubita ei fiică și odraslă, care n-a greșit întru nimic. Căci fericita a împlinit lipsa faptelor bune a mamei sale și s-a suit la vârful desăvîșirii, pe cît este cu putință firii omenești; apoi cu moarte mucenicească s-a săvîșit, după cum se va arăta mai jos.

Rămînînd copila orfană de maică și avînd semănate sămînța faptelor bune de maică-sa în pămîntul inimii sale, apoi și ea fiind din fire pămînt bun evanghelic și roditor, nu s-a dat la jocuri copilărești, împreună cu cele de vîrsta ei, nu s-a dat la cîntări lumești, nici la iubirea hainelor cele scumpe și frumoase, nici la împletiturile părului, nici la împodobirea cosițelor (tîmplelor), nici la sulimenirea feții și la dresul sprîncenelor, nici la mîncări și băuturi alese, nici la priviri de hore și dansuri, care pot moleși sufletul. Nu s-a lipit de inima ei nici una din cele lumești, îndulcitoare și amăgitoare ale tinerelor iubitoare de unele ca acestea, după cum obișnuiesc fetele vremii de acum, ci ea avea bună voire, fiind plecată către lucrarea faptelor bune și se pricepea la lucrurile cele înțelepte. Cunoscătorul de inimi Dumnezeu, trimițîndu-i dar de sus, a întărit-o, a luminat-o și a îndemnat-o către neguțătoria cea duhovnicească, spre a cumpăra cu cele pămîntești și stricăcioase, pe cele cerești și veșnice.

Ea a început încă din vîrsta copilăriei a călători pe calea evanghelică, cea strîmtă și cu necazuri, care duce la viață, după cuvîntul Domnului. A început a se iscusi și a-și subția trupușorul său cel crud și copilăresc cu postul, potolind și domolind poftele și jocurile cele tinerești. A început a merge la biserică adeseori, a sta cu evlavie la sfintele slujbe bisericesti, a asculta cu luare-aminte cele ce se citeau, pe care le sădea în inima sa și se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, ca să-i dea dar și putere spre a împlini cu fapta cuvintele cele auzite.

Astfel Sfînta Filoteia, mergînd adeseori la biserică și ascultînd cu luare-aminte Sfintele Scripturi și adăpîndu-se cu învățăturile ce se citeau acolo, apoi punîndu-le în inima sa, s-a întîmplat odată a auzi citindu-se acea Sfîntă Evanghelie, în care Domnul ferește pe cei milostivi: *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui*. Cuvîntul acesta atît de mult a intrat în inima sa și atît de bine s-a prins în cele dinăuntru ale ei, căci cu atîta credință l-a primit, ca și cum din însăși gura Domnului l-a luat, ca și cum ar fi fost Domnul de față și Însuși i-a grăit așa: "Filoteio, dacă vei milui pe aproapele tău cu cele stricăcioase, Eu te voi milui cu cele nestricăcioase; dacă îi vei da lui bunătați pămîntești, Eu îți voi da ție bunătați cerești; dacă vei sătura pe cei flămînzi cu bucate trupești, Eu te voi sătura pe tine cu bucate duhovnicești; dacă vei îmbrăca pe cei goi cu haine stricăcioase și vremelnice, Eu te voi îmbrăca pe tine cu slava cerească și veșnică".

Pe acestea primindu-le cu astfel de credință și aprinzîndu-se cu rîvnă înfocată și dumnezeiască, multă sîrguință a pus în gîndul ei și cu multă purtare de grijă și-a pus în cugetul său, cum i-ar fi cu putință a face, să nu rămînă nici unul nemiluit, din cei ce ar fi cerut de la dînsa milostenie, nici flămîndul să se ducă nesăturat și nici cel gol neîmbrăcat. Acestea făcîndu-le, voia să-și ascundă fapta sa cea bună, ca să n-o vadă sau să o știe cineva dintre oameni. Căci foarte mult se temea fericita de slava oamenilor, care poate pierde toate ostenele faptelor bune ale creștinului, care le face pe față ca să fie slăvit de oameni; deci fericita așa urma poruncii Domnului, care zice: *Luați aminte să nu faceți milostenia voastră înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de dînșii; iar de nu, plată nu aveți înaintea Tatălui vostru cel din ceruri. Și tu cînd faci milostenie, să nu trîmbițezi înaintea ta, precum fac fățarnicii în adunări și în ulițe, ca să se slăvească de oameni; amin zic vouă, că și-au luat plata lor. Iar tu făcînd milostenie, să nu știe stînga ce face dreapta ta, ca să fie milostenia ta într-ascuns și Părintele tău cel ce vede într-ascuns, va da ție la arătare*.

Astfel de cale sau mai bine să zic suișuri, după David, punînd în inima sa și afierosîndu-se cu totul faptei bune și pironindu-și toată mintea și cugetul la dînsese, și pornindu-se cu toată pregătirea cea duhovnicească către lucrarea lor, a început a hrăni pe cei flămînzi, a îmbrăca pe cei goi cu hainele sale, a

milui pe cei săraci cu cele ce avea și cu cele ce-i da mâna, avînd dragoste fierbinte din tot sufletul către Dumnezeu și către aproapele ca pentru sine, iar mai vîrtos pot zice că avea acea dragoste și mai mult decît către sine. Milostivire către cei din nevoi și în lipsă, răbdare nebiruită în ispite și în necazuri, mărime de suflet în supărările ce i se aduceau asupra-i de mama vitregă și de la tatăl-său, pentru lucrarea faptelor bune, necovîrșită neîmpuținare în osîrdia sa către săvîrșirea acestora și neconținută și smerită cugetare desăvîrșită, care a întărit-o pe dînsa spre săvîrșirea faptelor bune, chiar la sfîrșitul ei cel fericit și mucenicesc, după cum se va arăta mai jos. Acestea le lucra în toate zilele după cum zice Scriptura: *Toată ziua miluiește și împrumută dreptul.*

Dar oare fericita, lucrînd acestea, a scăpat de ispitele vrăjmașului mîntuirii omului? Oare pe ea, copilă tînără și neispitită în lucrurile și întîmplările lumești, au cruțat-o ispitele? Căci, cu dînsa s-au împlinit cuvintele Eclesiastului care zice: *Fiule, dacă te-ai apropiat să slujești Domnului tău, gătește-ți inima pentru ispite!* Nicidecum, iubite cititor, căci fapta bună care nu are ispite și care se lucrează fără osteneală și fără greutate și împiedicări, zic sfinții că nu este lămurită și nici lui Dumnezeu bine primită. Drept aceea, văzînd vrăjmașul firii omenești că a început lucrarea faptelor bune mai sus arătate și mai vîrtos a acelei fapte bune care se laudă la judecată, după cum zice cuvîntul: *Că se laudă mila la judecată;* și pe aceea pe care și Mîntuitorul Hristos o voiește mai mult decît jertfele, zicînd: *Milă voiesc, iar nu jertfă,* umplîndu-se de zavistie, a zis către diavoli săi: "Vedeți prieteni că și această slabă și neputincioasă copilă, strănepoată a Evei cea de demult, pe care cu înlesnire am amăgit-o noi, s-a ridicat asupra noastră? Vedeți cum nu se teme de noi și întru nimic socotește puterea noastră? Noi pe Eva am amăgit-o și am scos din rai și prin ea, pe strămoșul neamului omenesc l-am pogorît în stricăciune, cu moarte l-am osîndit și în iad l-am sălășluit; iar aceasta nu bagă în seamă puterea noastră cea mare. Deci, veniți să năvălim asupra ei cu ispite, ca prin mulțimea și răutatea ispitelor s-o împiedicăm de la o lucrare ca aceasta".

Acestea sfătuindu-se diavoli, ca și asupra lui Iov, au năvălit asupra fericitei Filoteia.

Să vedeți viclenie și măiestrie a răilor și viclenilor diavoli. Știind ei că, firește, mamele vitrege au ură asupra copiilor - căci tatăl-său după moartea mamei sale și-a luat altă femeie, și aflînd-o pe aceasta așa după cum o arăta cuvîntul, ca și pe tatăl fericitei Filoteia, groși la minte și simpli - pe amîndoi i-au făcut muncitori ai fericitei. Pe vitregă, înăuntru, adică în casă, iar pe tatăl-său în cele dinafară, ca nicăieri sfînta să nu afle răsufare de necazuri și de ispite; ca astfel biruindu-se de acestea și cu sufletul împuținîndu-se, să se lase de lucrarea faptelor bune. Deci, mama cea vitregă pornindu-se asupra fiicei sale cu ură și cu pizmă, o ocăra și o bătea, o chinuia cu diferite munci, o pîra tatălui său, îi făcea fel de fel de necazuri și de schingiuri. Știu acestea toți, iar mai vîrtos copiii care sînt ajunși într-acest fel și care au pătimit și pătinesc unele ca acestea. Iar Sfînta fecioară Filoteia toate le răbda cu bucurie, mulțumind lui Dumnezeu, Căruia se și ruga, să-i dea putere, ca pe toate să le rabde pînă la sfîrșit. Acestea și mai multe decît acestea, în toate zilele pătinea fericita de la mamă-sa cea vitregă.

Iar tatăl ei cel gros la minte, întunecat la judecată și mai întunecat la cunoștință, văzînd pe fiica sa că socotește toate cele pămîntești gunoaie, după cum zice Apostolul, și n-are nici o purtare de grijă pentru trupul său, a-l îngriji și a-l împodobi după obiceiul tinerelor, nici de hainele bune și frumoase, pe care i le făcea și la praznice o îmbrăca - deși era adeseori cu mînie pornit asupra ei, dar fiind biruit cîteodată de părinteștile milostiviri, îi făcea haine de acest fel și i le da. Cu toate acestea ea, neîngrijindu-se de nici unele dintre acestea, pe toate le dădea în mîinile săracilor. Căci hainele cele bune, atît numai le purta pînă cînd întîlnea vreun sărac și îndată se dezbrăca de dînsese așa de ușor, precum alții s-ar dezbrăca de niște zdrențe și le da săracilor. Așa era, fără patimă de bani, așa era cu bucatele, așa era cu trupușorul său, așa cu desfătarea tinereților; și atît era de robită și uimită de dragostea lui Hristos, Mirele ei, atît de biruită de dorul bunătăților din ceruri, încît petrecerea ei, după cum zice Apostolul, era în ceruri. Era cu totul răsădită în casa Domnului, înflorită în curțile Dumnezeului nostru. Dar să întoarcem cuvîntul iarăși la începutul său.

Văzînd-o tatăl său într-o aplecare ca aceasta, după cum arată cuvîntul, în loc să se bucure și să mulțumească lui Dumnezeu că l-a învrednicit a se face tatăl al unei fecioare ca aceea, de care toată lumea nu era vrednică, în loc să se folosească sufletește și să urmeze faptei bune a fiicei sale, cea înțeleaptă și de

Dumnezeu luminată, și să facă aceleași fapte bune și el ca și fiica sa, ca împreună cu dînsa să moștenească Împărăția cerurilor, pe care ea acum o moștenește, el nu numai că n-a voit acestea să le facă și să le urmeze, ci mai vîrtos o muncea cu multe feluri de bătaii și chinuri. Pentru ce? Ca să o oprească. O! grosime de minte și întunecare de la lucrarea unor fapte bune ca acestea, pricinuitoare de viață veșnică. Căci îmbrăcînd-o cu haine noi și frumoase, după cum se spuse, pe la praznice, iar ea dîndu-le săracilor și mergînd fără dînsele acasă, tatăl ei întrebînd-o de haine, fericita tăcea și nu răspundea nimic. Atunci el o chinuia pe dînsa cu multe feluri de bătaii, o tîra de păr, o lovea cu biciul și cu lemne, o bătea cu pumnul în spate, cu palma peste obraz, ca pentru niște greșeli prea mari și cu altele mai multe decît acestea, o chinuia și o muncea în toate zilele, pînă a ajuns la vîrsta de doisprezece ani. Iar fericita le răbda pe toate acestea cu duh umilit, cu mărime de suflet și cu osîrdie, mulțumind lui Dumnezeu că a învrednicit-o a pătimi acestea, pentru dragostea și sfintele Lui porunci. Pentru aceasta, pe cele dinapoi le uita, după cum zice Sfîntul Apostol Pavel și la cele dinainte privea.

Acestea săvîrșindu-se astfel, a sosit vremea de semănături, în care tot omul se sîrguiește a arunca în pămînt semințele pentru trebuința hranei celei trupești. Deci a ieșit și tatăl fericitei cu plugul la cîmp, că această meserie avea, și a poruncit femeii sale să-i gătească bucate, apoi să i le trimită la cîmp prin Filoteia. Mergînd Filoteia cu bucatele la cîmp ca să le ducă tatălui său, în fiecare zi săracii, știind-o pe dînsa așa de milostivă, îi ieșeau înainte și-i cereau milostenie. Iar ea, fiind biruită de milostenie și cu altceva neavînd să-i miluiască, îi hrănea cu bucate din ceea ce-i ducea tatălui său. Aceasta făcînd-o mai multe zile, neaducînd bucate de ajuns tatălui său, ci rămînînd tatăl său flămînd, neștiind ceea ce făcea fiica sa, apoi neputînd a mai suferi, mergînd odată acasă, a zis către femeia sa: "Pentru ce nu trimiți bucate de ajuns și rămîn totdeauna flămînd?" Dar femeia, știind că totdeauna a trimis bucate destule, i-a răspuns făcînd imputare pentru fiica sa: "Eu totdeauna ți-am trimis bucate destule, dar știu eu ce face fiică-ta pe cale cu dînsele? Poate, după obiceiul ei, le dă săracilor". Acestea auzindu-le el, a tăcut.

Iar diavolul i-a băgat în inima lui gînd rău și ucigaș. A pus în mintea lui să pîndească pe fericita, să vadă ce face cu bucatele. Deci, ducîndu-se iarăși la cîmp la lucrul său, a așteptat pînă la vremea în care era să vină fericita cu bucatele. Plecînd sfînta cu bucatele de acasă și venind la locul cel obișnuit - precum și îndemînatic pentru lucrarea faptei bune a milosteniei - și după obicei înconjurînd-o săracii, a început fericita a le împărți din bucate și a-i hrăni. Iar tatăl său, din locul acela din care o pîndea, văzînd ceea ce făcea fiică-sa, umplîndu-se și biruindu-se de mînie, ca să ajungă la dînsa și, după obiceiul său, să o apuce de coșite și să o bată pînă cînd își va astîmpăra mînia cea dobitocească, a zvrilit într-însa cu barda cea plugărească, pe care o avea la brîu și, lovind-o, a rănit-o la un picior. Atunci îndată o! minune, și-a dat sfîntul și fericitul său suflet în mîinile lui Dumnezeu. Mare ești Doamne și minunate sînt lucrurile Tale și nici un cuvînt nu este de ajuns a povesti minunile Tale! Cît sînt de neurmăte căile Tale, neajunse judecățile Tale și neînțelese rînduielile Tale!

Nu era prigoană asupra creștinilor ca de demult, pe vremile tiranilor împărați, nu erau tirani ca să poruncească, nu erau muncitori care să chinuiască. Ci, ea a fost chinuită în vreme de pace, în vreme de creștinătate, nu de cei străini, ci chiar de cel ce a născut-o și de vitrega sa mamă, care erau creștini cu credință. Apoi, prin răbdarea ispitelor celor aduse de la dînșii asupra-i, prin dragostea cea către Dumnezeu și prin rîvna către lucrarea faptelor bune, s-a făcut muceniță, nu mai prejos decît cele de demult, care au mărturisit pe Dumnezeu înaintea tiranilor și au pățimit de la dînșii. Și așa, cum am spus, cu cunună mucenicească s-a încununat, după cuviință. Aceasta s-a făgăduit prin proorocul, ce zice: *Întru ce te voi afla, într-aceea te voi judeca*. Căci a văzut-o pe dînsa Domnul, Care vede toate cele ascunse ale tuturor oamenilor, că este mare la suflet, vitează la minte, tare în credința către El, în răbdarea ispitelor și a necazurilor celor aduse asupra ei de la diavol și de la oameni, avînd nebiruită voință către lucrarea faptelor bune, fiind bătrînă cu vîrsta cea duhovnicească și întru fapta cea bună a ajuns la desăvîrșire și la măsura vîrstei lui Hristos. De aceea a iconomisit prin acest sfîrșit grabnic și lesnicios, ca să treacă de la cele pămîntești, vremelnice și pline de necazuri, la odihna cea veșnică și la veselia cea neîncetată.

În acest chip săvîrșindu-se Sfînta Filoteia, sfîntul ei suflet, suindu-se la Dumnezeu strălucind cu negrăită slavă cerească și dumnezeiască, înconjurat de sfinții îngeri și de cetele sfinților, a fost petrecut la împărăția cerurilor și așezat împreună cu fecioarele cele înțelepte; iar acum se veselește și se îndulcește

de frumusețile cele negrăite ale Mirelui ei celui veșnic și nemuritor. Acest lucru văzându-l ceata diavolilor - care mai înainte se lăudau și nădăjduiau că precum pe strămoașă, așa și pe strănepoată o vor amăgi prin măiestriile lor și o vor împiedica de la lucrarea faptelor bune, că o vor birui și o vor face vînat al lor, fiind ei singuri biruiți și rușinați, s-au dus tînguindu-și neputința și nehărnicia lor, căci n-au putut birui pe o copilă simplă. Așa au lucrat neputincioșii contra fericitei prin meșteșugurile lor și au îndelungat asupra ei fărădelegea lor. Dar Domnul cel drept a tăiat grumazul lor și n-a lăsat toiagul păcătoșilor peste soarta fericitei, ca să nu-și întindă fericitele sale mîini la vreo fărădelege. Sufletul ei s-a dus ca o pasăre din cursa vîntătorilor, căci cursele care le întinseseră ei s-au zdrobit, iar ea s-a izbăvit.

Sfîntul ei trup rămînînd pe pămînt și încă curgînd sînge din piciorul cel tăiat, a strălucit cu slava cerească, încît lumina și locul dimprejur. Acest lucru auzindu-l ticălosul, sau mai bine zis ucigașul tată, a fost cuprins de spaimă și cutremur. Pe de o parte, pentru că s-a făcut ucigaș al singurei sale fiice; iar pe de alta, pentru strălucirea slavei celei dimprejurul sfîntelor moaște. Mergînd să apuce și să ridice sfîntul ei trup, nu putea nici să se apropie, nici să se atingă de dînsul, poate pentru strălucirea slavei celei dimprejurul lui, sau poate și pentru nevrednicia sa.

Această minune dacă a văzut-o, a alergat în cetate și mergînd la arhiepiscopul și la cei mai mari ai cetății le-a spus toată pricina cum s-a întîmplat și cum sfîntul ei trup acum zace pe pămînt și cum este proslăvit de Dumnezeu, cu slavă cerească. Iar arhiepiscopul, împreună cu toți arhieriei, cu tot clerul său și cu toți cei mai mari ai cetății și mulțime de popor, auzind lucrul acela minunat, au alergat cu făclii și tămîie, cu slujbe și cu rugăciuni; și, ajungînd, au văzut sfîntul ei trup strălucind cu acea dumnezeiască lumină și s-au minunat cu toții. Apoi au preamărit pe Dumnezeu minunilor, Care și acum în vremile noastre preamărește nu numai pe robii Săi, ci și pe roabele sale cele care împlinesc cu fapta poruncile Lui cele sfînte și fac voia lui cea dumnezeiască.

Făcînd rugăciuni și psalmodii multă vreme, au voit să ridice sfîntul ei trup; dar, apropiindu-se îngropătorii, după porunca arhiepiscopului și a arhieriei, ca să-l ridice și să-l ducă în cetate, nicidecum n-au putut să-l ridice și nici măcar să-l miște sau să-l clatine. Atunci, mai mult spăimîntîndu-se și minunîndu-se, cu mai multă sîrguință și evlavie au început a se ruga lui Dumnezeu și Sfintei Filoteia, ca să binevoiască a merge cu ei în cetate. Apoi, apropiindu-se arhiepiscopul singur, împreună cu ceilalți arhieriei și încercînd a ridica sfîntele moaște, n-au putut nicidecum. Căci Dumnezeu, vrînd să preamărească cu minuni pe roaba sa, a îngreuiat trupușorul cel fecioresc, ca o stîncă de piatră neclintită. Văzînd arhieriei acest lucru și tot poporul, s-au spăimîntat foarte.

Cunoscînd toți că nu este voia lui Dumnezeu și a sfintei a merge cu dînșii în cetatea care era patria ei, au început a se ruga către dînsa și a zice astfel: "O! sfîntă a lui Dumnezeu Filoteio, dacă-ți este urîtă patria ta, și nu primești a te odihni într-însa și s-o răsplătești cu faceri de bine, cu ocrotire de vrăjmași și de primejdii - pentru că aici te-ai născut și ai crescut și aici bine ai plăcut lui Dumnezeu și te-ai sfîntit - arată-ne unde binevoiești a te înstrăina? Vino la Constantinopol, ca Sfînta Parascheva, la Sofia sau la vreo mănăstire de prin munții aceștia". Dar nicidecum nu s-a urnit din locul unde zăcea. Apoi au început a-i spune pe nume locuri de dincoace de Dunăre. I-a pomenit Bucureștiul, i-a pomenit Craiova și alte tîrguri mai mici; i-a pomenit mănăstirile de prin tîrguri, de prin munți, dar n-a vrut să asculte rugăciunea lor, pînă cînd i-au pomenit, în treacăt și fără nădejde biserica domnească din orașul Curtea de Argeș. Și cum i-au pomenit această sfîntă biserică, îndată s-a ușurat, mai mult decît greutatea cea firească.

În acea vreme domnea în Țara Românească binecredinciosul domn Radu Voievod, poate acela care se poreclea Negrul, care zidise din temelie biserica mai sus amintită, de care domn s-a făcut orașul acela și multe alte tîrguri și mănăstiri care și pînă acum se văd, fiind foarte iubitor de Dumnezeu și fierbinte rîvnitor al bunei credințe. Deci arhieriei și cei mai mari ai cetății Tîrnova, văzînd voia sfintei, și mai vîrtos a lui Dumnezeu, ca să mîngîie cu credința cea dreaptă pe poporul românesc, unde nu demult venise Apichie din Italia și se așezase în locurile acestea - apoi să-l îmbogățească cu facerile de minuni ale sfintei - au hotărît să înștiințeze mai întîi prin scrisoare pe binecredinciosul și iubitorul de Hristos, Radu Voievod, despre toată viața sfintei, pătimirile, lucrarea faptelor bune, moartea și îngreuierea trupului ei cel cu neputință de ridicat și că toate cetățile și mănăstirile cele dimprejur și cele din Valahia, i le-au pomenit

și că la nici una dintre acestea n-a voit; iar cum i-am pomenit biserica domnească din Curtea de Argeș, îndată s-a făcut mai ușoară decât greutatea ei cea firească. Deci, ziceau ei: "Cunoscînd și mărirea ta bunăvoirea sfintei, că voiește să se dăruiască poporului măriei tale cel românesc, iar mai vîrtos Dumnezeu de sus, binevoiește ca mărirea ta să cinstești și să îmbogățești țara și poporul măriei tale cu acest odor scump și de mult preț; apoi pe lîngă altele, a te arăta făcător de bine și cu această prea mare facere de bine. Pentru aceasta este de trebuință a lua osteneala și a veni pînă la Dunăre, ca să o primești și cu cinstea cea cuviincioasă să o duci și să o așezi în biserica cea numită din Argeș, dorită de ea. Iar noi o vom aduce pînă acolo".

Radu Voievod, după ce a primit scrisoarea aceasta și a înțeles cele scrise, foarte mult s-a bucurat și cu lacrimi a mulțumit lui Dumnezeu și sfintei. Și îndată, cu mare sîrguință, luînd arhieriei cu tot clerul cel bisericesc și pe toată boierimea, cum și mulțime de popor, care covîrșeau cu rîvna către Dumnezeu, cu dragostea, evlavia și credința către sfînta, cu tîmîie și cu făclii au ieșit înainte la Dunăre în întîmpinarea sfintei. Cu mare cinste, slavă și alai primindu-i sfintele moaște și aducîndu-le cu cîntări de psalmi și cu doxologii, le-au așezat în biserica domnească. De atunci pînă acum se află nestrămutate din acel oraș, cu toate schimbările vremilor, stăpînilor și răscoalelor, ce adeseori s-au întîmplat în țările acestea.

Aceasta dă multă și tare încredințare celor cunoscători și dreptcredincioși că acest lucru nu este al puterii și al grijii omenești, ci al facerilor de minuni și al voii sale de a petrece în același oraș, unde s-a așezat. Ea dă tuturor, celor ce aleargă la dînsa cu credință, tămăduiri de multe feluri de boli: orbilor vedere, bolnavilor însănătoșire, izbăvire celor supărați de duhuri necurate și, în scurt, oricine aleargă la dînsa cu credință fierbinte, cu sîrguință și cu lacrimi se roagă ei, își dobîndește cererea sa.

Aceasta a fost viața și petrecerea Sfintei Filoteia, așa i-a fost rîvna pentru faptele bune, așa a fost din pruncie, cu totul afierosită faptelor bune, încît însăși pe sine s-a făcut faptă bună. Cum am zis, ea era de neam bulgăresc, născută din părinți creștini din marea cetate Tîrnovo, crescută de maică-sa cea firească în învățături dreptcredincioase și, din vîrsta cea tînră, a început cu osîrdie a lucra faptele cele bune, a merge adesea la biserică, a asculta dumnezeieștile Scripturi cu luare-aminte, a posti și a păzi fecioria cu dinadinsul, nu numai cea trupească, dar și cea sufletească; a milui pe cei săraci, a sătura pe cei flămînzi, a adăpa pe cei însetați, a îmbrăca pe cei goi, a-și înfrumuseța prin acestea candela sufletului său, a-și agonisi untdelemn în vasele sale, a se pregăti pentru intrarea în cămara cea de nuntă.

Deci ea răbda toate ispitele, necazurile și strîmtorările. După cum Sfînta Scriptură zice: *Fiule, dacă te-ai apropiat să slujești lui Dumnezeu, gătește-ți inima spre ispite*. Fericita, făcînd acestea, a răbdat toate pentru fapta bună. Bătăile de la mamă-sa cea vitregă; ocările, dosădirile, palmuirile, schingiuirile, pîra către tată-său, cum și tot felul de necazuri și ispite. Și nu numai acestea, ci și pe cele de la tatăl ei le-a răbdat cu osîrdie, pînă la moarte, încît nu avea nici zi, nici ceas în care să aibă răsufare și să nu se afle într-unele ca acestea. Adică, înăuntru ispite, tulburări, îngroziri, mîhniri; în afară prigoniri, necazuri, bătăi, schingiui. Pentru că diavolul năvălise asupra ei cu toată puterea, ca asupra lui Iov cu ispitele, ca obosind-o cu răbdarea, s-o oprească de la lucrarea faptelor bune. Iar fericita, nu numai că nu obosea, ci încă stăruia, după cum zice Apostolul Pavel: "În ispite și necazuri, pe cele dinapoi le uita și către cele dinainte se întindea", pînă cînd ea a răbdat și moarte din mîinile celui ce a născut-o și cu sfișit mucenicesc s-a încununat, primind cununa de biruință de la începătorul de nevoiță Hristos, Mirele ei cel fără de moarte, și în cămările cele cerești s-a așezat cu fecioarele cele înțelepte și cu mucenițele, ea care a murit pentru dragostea lui Dumnezeu, ca mucenițele și pentru poruncile Lui sufletul și-a pus.

Acum sufletul ei cel fără prihană și sfînt se odihnește și se veselește în ceruri în împărăția lui Dumnezeu, în locașurile dreptilor și de îngerii se slăvește veșnic. Iar sfîntul ei trup se păzește nestruciat și întreg, ca a celorlalți sfînți și se cinstește de poporul cel creștinesc și izvorăște de-a pururea tămăduiri, celor ce cu credință și cu evlavie năzuiesc cu rugăciuni către ea.

Acesta este, o, sfîntă Filoteio, cuvîntul care ți-am făgăduit cînd m-ai învrednicit de binecuvîntarea ta. Iată am împlinit făgăduința, nu după cît se cădea, ci după putere. Plătind astfel și pentru mine datoria și mulțumindu-ți pentru patrioții mei, care s-au îndulcit atîta vreme de facerile tale de bine și s-au

învrednicit de tămăduiri și de darurile tale; iar patria s-a apărat de tine cu multe ocrotiri și nici unul nu s-a aflat să-ți aducă mulțumirea și lauda cea datorată. Deci tu, o! Sfântă Filoteio, care ai cugetat totdeauna cele cerești în toată viața ta pămîntească și ai zburat în ceruri, privește peste noi cu milostivire; căci nici după ce ai lăsat cele pămîntești, nu ne părăsești, ci mai vîrtos porți grijă, acoperi și păzești pe poporul tău, pe care l-ai ales a rămîne cu dînsul. Căci s-a dat și acest dar sfințelor suflete. Deci, acum cînd mai vîrtos te-ai apropiat de Dumnezeu și perdelele cele trupești s-au dat în lături și față în față vorbești cu El, mijlocește pentru noi ca să ne îndrepteze și să ne povățuiască către cele plăcute Lui. Apoi părtași ai împărăției Lui - deși este mare cererea și mai presus de vrednicia noastră - să ne facă însuși Hristos Dumnezeuul nostru, Căruia se cuvine toată slava, mărirea și marea cuviință, împreună și celui fără de început al lui Părinte și Preasfîntului și de viață făcătorului Duhului Său, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Patapie (8 decembrie)

În părțile Egiptului este o cetate ce se numește Teba, care o înconjură și o adapă fluviul Nil. Acolo s-a născut acest fericit Patapie, din părinți creștini, fiind crescut în bună credință și în frica Domnului. Venind în vîrstă desăvîrșită, a trecut cu vederea deșertăciunea lumii acesteia și, lăsînd casa, părinții și prietenii, s-a făcut monah. Ducîndu-se în pustia Egiptului, viețuia după Dumnezeu, nevoindu-se cu postul, cu rugăciunea și cu multe feluri de osteneli monahicești și pustnicești. Făcîndu-se vestit și începînd a veni mulți oameni la dînsul și a-l lăuda pentru viața cea plină de fapte bune și fiind supărat că i se tulbura liniștea - căci era lăudat de gura oamenilor - din această pricină lăsînd părțile Egiptului, a venit la Constantinopol. Aici, făcîndu-și o colibă aproape de Vlaherna, lîngă zidul cetății, s-a închis într-însa și se odihnea acolo, ca în pustie, neștiut de nimeni, afară numai de singurul Dumnezeu, Care știe pe cei ce sînt ai Săi, vorbind cu El prin neîncetata rugăciune.

Dar precum nu poate cetatea a se ascunde, stînd pe vîrfurile muntelui, așa și omul cel cu fapte bune, care a venit într-o desăvîrșită sfințenie. Pentru că Dumnezeu preamărește pe cei ce-L preamăresc pe El și descoperă pe cei ce s-au umplut de darul Său și pentru folosul altora. Deci și acest desăvîrșit întru sfințenie, care era îmbogățit cu darul facerii de minuni, descoperindu-se și preamărindu-se de Dumnezeu, a fost aflat ca o comoară ascunsă în țarină. Căci un tînăr oarecare dintre creștini, fiind orb din naștere și povățuit fiind prin rînduiala lui Dumnezeu a venit la coliba Cuviosului părinte Patapie, și l-a rugat pe fericitul să mijlocească la Dumnezeu pentru dînsul să i se dea vederea ochilor, ca văzînd făptura să vie în mai desăvîrșită cunoștință a Făcătorului și să-L preamărească. Iar cuviosului, văzînd credința tînărului, i s-a făcut milă de dînsul dar nu îndrăznea, ca un smerit cugetător, să facă o lucrare ca aceasta, socotindu-se nevrednic. Apoi, ca să-i vadă și socotința lui, a zis: "Ce lucru minunat ai cunoscut la mine și de ce ceri un lucru pe care nu poate altul să-l săvîrșescă fără numai singur Ziditorul lumii Cel Atotputernic?". Iar tînărul a strigat cu jale, rugîndu-se cu lacrimi și cu cuvinte smerite, spunînd că crede fără îndoială căci poate să-i dea vindecarea cea dorită, ca o slugă adevărată a lui Hristos.

Cuviosul a zis către dînsul cu credință: "În numele lui Iisus Hristos, care dă orbilor vedere și morților viață, vezi!" Atunci îndată s-au deschis ochii orbului celui din naștere și vedea luminat, slăvind și mulțumind lui Dumnezeu. Tînărul acela era cunoscut multora, care, văzîndu-l că are vedere, se minunau și-l întrebau cum a văzut; iar el nu tănuia pe făcătorul de minuni și făcătorul său de bine, prin care a luat de la Dumnezeu vederea. Deci a ieșit veste în popor despre acea minune a cuviosului și de atunci mulți au început a veni la dînsul, învrednicindu-se de rugăciunile lui.

Un vestit bărbat din Constantinopol zăcea de boala hidropice și era trupul lui foarte umflat, pentru care multă avere cheltuise omul acela pe la doctori căutînd tămăduire, dar nedobîndind-o. Auzind despre Sfîntul Patapie, a poruncit să-l aducă la dînsul și a rugat pe sfîntul, ca, prin darul cel tămăduitor pe care l-a primit de la Dumnezeu, să-i vindece boala trupului său. Iar doctorul cel fără de arginți, mai întîi a făcut

rugăciune cu sîrguință către Dumnezeu pentru dînsul, apoi l-a însemnat cu semnul Crucii și l-a uns cu untdelemn sfințit. Atunci îndată toată răutatea ce era în trupul lui a ieșit și s-au curățit toate cele dinăuntrul lui, făcîndu-i-se tot trupul sănătos.

Un alt tînăr oarecare pătimea cumplit, fiind muncit de un diavol care îl izgonea prin munți și prin pustietăți, trîntindu-l în foc și în apă ca să-l piardă, aruncîndu-l de pe înălțimile munților în prăpăstiile văilor, bătînd și sfărîmînd tot trupul lui, încît acum l-ar fi pierdut pe el, de nu ar fi păzit Dumnezeu zidirea Sa de pierderea cea desăvîrșită; căci El înfrînează toată puterea vrăjmașului cea cu totul înrăutățită. Odată ducîndu-l diavolul pe tînărul acela spre țarmurile mării, cu mare pornire, pentru ca să-l arunce în noian și să-l înece, a întîlnit în drum pe Cuviosul Patapie, care, prin porunca lui Dumnezeu, ieșea din coliba sa ca să libereze făptura cea zidită după chipul Lui, din robia vrăjmașului. Iar diavolul, văzînd de departe pe fericitul, a început a se apropia către dînsul sărînd, întorcîndu-și ochii, spumegînd, scrîșnind din dinți și îngrozindu-l cu ucidere; apoi, apropiindu-se de Sfîntul Patapie, a strigat: "O, nevoie! o! primejdie, ce este aceasta? Și aici iarăși este omul acesta? Ce voi face, unde mă voi duce, unde voi mai viețui de acum, mult ostenindu-mă și abia aflîndu-mi locașul acesta? Iată acum cu nevoie mă izgonește dintr-însul; cu adevărat înfricoșat ești Nazarineanule, cu adevărat înfricoșat și pretutindeni peste toți este stăpînirea Ta. Deci unde mă voi duce, ori în pustie, ori în cetate, sau unde Tu nu ești de față, că numai cu semnul Crucii și prin numele Tău mă izgonești; căci sînt biruit și izgonit".

Acestea zicînd necuratul, arunca pe tînărul în sus. Iar făcătorul de minuni Patapie, făcînd semnul Crucii cu mîna în văzduh, a certat duhul, zicînd: "Ieși, duh necurat, ieși, du-te departe în pustie! Hristos îți poruncește aceasta prin mine, a cărui putere chiar și nevrînd ai mărturisit-o". Acestea zicînd sfîntul, diavolul a aruncat pe tînăr la pămînt și a ieșit dintr-însul pe gură ca un fum. Iar tînărul, viindu-și în simțiri, plîngea de bucurie și mulțumea mai întîi lui Dumnezeu, apoi și Cuviosului Patapie, pentru izbăvirea sa de duhul cel necurat.

O femeie oarecare avea o vătămare nevindecată la pieptul său și acum, deznădăjduită fiind de doctori și înmulțindu-se cumplita ei durere, a venit la Cuviosul Patapie și căzînd la picioarele lui, cu multă tînguire și rugămintă, cerea tămăduire. Iar sfîntul însemnînd rana cu semnul Crucii, îndată a vindecat-o.

Acestea și multe alte minuni făcînd, Cuviosul părintele nostru Patapie a sosit la fericitul său sfîrșit și, în adînci bătrîneți, a trecut către Dumnezeu, Căruia bine i-a plăcut. Apoi a fost îngropat cu cinste în biserica Mergătorului Înainte, întru slava lui Hristos Dumnezeu nostru, Celui preamărit întru sfinții Săi, Căruia, împreună cu Părintele și Duhul Sfînt, I se cuvine cinste și închinăciune în veci. Amin.

Zămislirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu de către Sfînta Ana (9 decembrie)

Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, vrînd să-Și pregătească biserică însuflețită și casă sfîntă spre sălășluire Lui, trimițînd pe îngerii Lui către dreptii Ioachim și Ana - din care a voit să iasă Maica Sa cea după trup - mai înainte a vestit zămislirea celei neroditoare, ca să adeverească nașterea Fecioarei.

Sfînta Fecioară Maria s-a zămislit și s-a născut, nu după cum zic unii, de șapte luni sau fără de bărbat, ci de nouă luni și din unire cu bărbat. Căci numai Hristos S-a născut din Sfînta Fecioară Maria, în chip negrăit și netîlcuit, precum știe singur El, fără voie trupească. El fiind desăvîrșit Dumnezeu, toate ale iconomiei Lui celei după trup le-a luat asupra-Și desăvîrșit, precum a zidit și a plăsmuit firea oamenilor din început. Deci ziua aceasta o prăznuim, ca una în care se face pomenirea veștii date de înger, Sfintei Ana cărei i-a vestit sfînta zămislire a Preacutei Maicii lui Hristos. Pe care lucruri săvîrșindu-le Dumnezeu, din nimic le-a înființat pe toate, făcînd pîntecele cel sterp întru aducere de rod, iar pe cea care a trăit în viața sa fără copii, a făcut-o maică născătoare de copii, cu preaslăvire dăruind-o ca un sfîrșit vrednic al cererii sale celei drepte. Din Ana Însuși Dumnezeu avea să iasă purtător de trup, spre a doua

naștere a lumii; căci a binevoit ca părinții cei înțelepți și mijlocitori ai oamenilor, să nască fiică pe Maria, cea mai înainte de veci din toate neamurile, mai înainte hotărâtă și aleasă.

Se săvârșește acest sobor într-o cinstită casă a Născătoarei de Dumnezeu, care este în Svorani, aproape de sfânta ei biserică.

Despre această zămislire să se caute istoria, în luna septembrie, în ziua a nouă, la viața Sfinților și dreptilor dumnezeieștilor Părinți Ioachim și Ana. Acolo s-a scris mai pe larg despre părinții cei ce au zămislit-o și despre fiica lor. Cine va voi, poate să o citească, căci cuviincioasă este pentru praznicul de acum.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Ștefan cel Strălucit (9 decembrie)

Această stea de curînd apărută s-a născut și a crescut în Constantinopol. Părinții săi, Zaharia și Teofana, oameni împodobiți cu toate virtuțile și plini de înțelepciune, locuiau nu departe de biserică dumnezeiescului întîiului mucenic și Arhidiacon Ștefan.

Cînd mama lui era îngreunată cu el, ea s-a ferit pînă la naștere de orice mîncare grasă, mulțumindu-se numai cu pîine, verdețuri și apă. La naștere i s-a arătat pe pieptul pruncului o cruce luminoasă și preafrumoasă, semn al răstignirii lui de mai tîrziu față de lume. Apoi a fost botezat și cînd a crescut a fost dat să învețe carte; și învăța cu multă sîrguință, fiind supus părinților.

După moartea împăratului Teofil, urîtorul de Dumnezeu, a fost urcat îndată pe tronul arhieresc de la Constantinopol, prin hotărîrea lui Dumnezeu, Sfîntul Metodie. Iar cinstitul Zaharia, tatăl Sfîntului Ștefan, a fost făcut preot de patriarhul Metodie și rînduit în clerul Bisericii celei mari. Atunci și lui Ștefan i s-a tuns părul capului și a fost rînduit și el cleric la aceeași biserică. Și pe cît de des se ducea tatăl lui la biserică, pe atît de des se ducea și el. Cînd era de optsprezece ani, i-a murit tatăl. Atunci s-a închis în biserică Sfîntului Petru. Nu ieșea din biserică, se ruga neconținut și se hrănea numai cu verdețuri crude.

În al doisprezecelea an al domniei binecredinciosului împărat Vasile și în al patruzecilea an al vîrstei Cuviosului, a fost mare cutremur, încît s-a dărîmat cu totul biserică Sfîntului Antipa. Cuviosul a ieșit din biserică și a intrat într-o groapă ce semăna cu un mormînt. Acolo a stat doisprezece ani; iar din pricina umezelii a slăbit și de nevoie a ieșit din groapa aceea aproape mort. Apoi, cînd a îmbrăcat schima îngerească, a arătat nevoințe călugărești și mai mari, chiar mai presus de puterile omenești.

Așa și-a dus fericitul Ștefan acest drum anevoios și aspru al nevoințelor călugărești vreme de 55 de ani; iar în al șaptezecilea an al vieții lui, și-a dat duhul său în mîinile Domnului.

Pătîmirea Sfinților Mucenici Mina, Ermoghen și Evgraf (10 decembrie)

După împărații Dioclețian și Maximian, care, neputînd a birui puterea lui Hristos ce se săvârșea întru sfinții săi mucenici și mărturisitori, nici a pierde de pe pămînt sfînta credință, pentru care lucru foarte mult se osteneau vîrsînd fără cruțare sîngele creștinesc, de bunăvoie și din multa sa asprime, lăsîndu-și sceptrul, au luat după dînșii împărăția: Maxentie în Roma, Constantin - care, după aceea, a crezut în Hristos și toată lumea a luminat-o - în Portugalia, iar Maximin la răsărit. Dar nu înceta a se face prigoană asupra creștinilor, mai ales la Răsărit, unde pămîntul și marea ca și cum se mișca și se tulbura, ridicîndu-

se asupra Bisericii lui Hristos ce se înmulțea, și cu cât se înmulțea, cu atât mai mult înflorea ca crinul în spini, roșită fiind de sângele cel mucenicesc.

Păgînul împărat Maximin, fiind prea rîvnitor părinteștii sale credințe, cea cu mulți dumnezei, era mai urîtor și mare prigonitor al dreptei credințe creștinești. Acestuia i s-a vestit cum că toată Alexandria, care este cetate prea slăvită în Egipt, s-a tulburat, înmulțindu-se acolo creștinii foarte mult și făcîndu-se tulburare între creștini și păgîni. Iar el, neputînd merge acolo singur, pentru că avea nevoie a zăbovi în Vizantia, a trimis pe unul din dregătorii săi, bărbat cu bună pricepere, iscusit în înțelepciunea elinească și ritor bun, cu numele Mina, de neam atenian. Acestuia i-a încredințat să astîmpere tulburarea poporului ce se făcuse în cetate și pe cele răzvrătite să le îndrepteze și să izgonească creștinătatea din cetate. Apoi credința cea părintească, adică păgînatatea lor, să o întărească și pe cei ce au căzut dintr-însa, adică pe cei ce s-au întors de la păgînatate către Hristos, iarăși să-i întoarcă spre dînsa.

Mina se arăta pe dinafară că ține de credința împăratului și ca și cum s-ar fi învoit împreună cu cele păgînești; dar dinăuntru era creștin adevărat și păzitor al poruncilor lui Dumnezeu. El a tăinuit pînă la o vreme credința lui cea dreaptă, așteptînd chemarea cea dumnezeiască pentru nevoița și cununa muceniciei.

Deci, primind poruncă de la împărat, a ajuns degrabă în Alexandria și acolo, fără de osteneală a alinat tulburarea, cu înțelepte sfaturi împăcînd amîndouă părțile, adică creștinii și păgînii, poruncind ca fără de opreală să-și țină fiecare credința sa. Apoi pe toate cele stricate din așezămintele cetății și cărora le trebuia rînduială, îndreptîndu-le bine, a vestit prin scrisoare împăratului. După aceea, a gîndit să-și mărturisească credința sa în Hristos, pe care o ascundea și s-o aducă întru arătare tuturor, ca să se facă și altora chip de dreaptă credință și pricinuitor de mîntuire, adică să iasă la nevoița mucenicească. Căci zicea întru sine: "Dacă într-altă vreme voi vrea să mă dau spre munci, apoi numai eu singur mă voi încununa, iar acum pot și pe alții să-i duc către încununare". Deci, a început la arătare a lăuda numele lui Iisus Hristos și a învăța sfînta credință, încredințînd nu numai cu cuvintele pe cei necredincioși, ci și cu lucrurile; căci i se dăduse lui darul dintru înălțime a vindeca neputințele, prin chemarea numelui lui Hristos și prin semnul Sfintei Cruci.

Astfel odinioară, mergînd prin mijlocul cetății și poporul urmîndu-l, s-a întîmplat de a văzut pe cale mulțime de șchiopi, orbi, muți, surzi și îndrăciți. Rugîndu-se lui Dumnezeu ca să arate puterea Sa prin mîinile lui, pentru încredințarea poporului celui necredincios, a chemat numele lui Hristos. Apoi, și-a pus mîinile sale peste cei bolnavi, făcînd peste fiecare dintr-înșii semnul Sfintei Cruci, și îndată s-a dăruit tuturor tămăduire: orbii au văzut, muții au grăit, șchiopii au sărit ca cerbii și îndrăciții au scăpat de duhurile cele necurate. Văzînd aceasta, tot poporul s-a înspăimîntat și mulți au crezut în Hristos, pe care Sfîntul Mina, învățîndu-i cu cuvinte, i-a unit cu creștinii.

Dar unii din cei împietriți cu necredința și orbiți cu răutatea elinească, cărora le erau iubite praznicele cele diavolești și-i cinsteau pe aceia cu îmbuibarea, cu beția și cu lucruri necurate, care nu iubeau viața creștinească cea cinstită și înfrînată, fiind fii ai întunericii ce urau lumina, aceea, nerăbdînd a vedea batjocorirea zeilor lor și defăimarea praznicelor celor urîte, au trimis în taină la împărat, vestindu-i toate cele ce făcea Mina, că și el crede în Galileanul Cel răstignit și pe tot poporul Alexandriei l-a răzvrătit cu aceeași credință, iar acum a pustiit capiștele zeilor celor vechi.

Împăratul, auzind acestea, s-a umplut de mînie și chemînd pe dregătorii și sfetnicii săi, se jeluia înaintea lor despre Mina, că a făcut cele potrivnice poruncii lui; că, în loc să piardă creștinătatea din Alexandria, el a înmulțit-o, iar pe poporul elin, cel deprins cu legile cele vechi părintești, l-a adus către credința cea nouă, creștinească. Dregătorii au sfătuit ca să trimită acolo pe cineva, care ar putea să îndrepteze cele răzvrătite de Mina, iar pe acesta să-l sfătuiască sau să-l silească, ca iarăși să se întoarcă la credința zeilor. Iar pentru acel lucru să aleagă pe unul mai cu trecere înaintea stăpînirii împărătești și slujitor credincios, care să păzească toate poruncile lui și să se sîrguiască a le împlini întocmai. Căutînd și întrebînd ei de unul ca acela, a fost plăcut tuturor eparhul cetății cu numele Ermoghen, bărbat vestit și slăvit. Deci au voit să-l trimită pe acesta, ca unul ce putea să săvîrșească toate cele poruncite lui de împărat. Împăratul a

trimis îndată pe Ermoghen în Alexandria, dîndu-i din Vizantia putere ostășească să cheme pe Mina la judecată, iar cetatea să o curețe, precum socotea el, de rătăcirea creștinească.

Ermoghen era de neam tot atenian, născut și crescut tot în păgînatatea idolească, dar cu obiceiul bun și milostiv, deși nu cunoștea pe Hristos, adevăratul Dumnezeu; însă cu faptele era ca un creștin, căci neavînd lege, din fire făcea ale legii. Mergînd Ermoghen împreună cu ostașii spre Egipt, într-o noapte a văzut în vis trei bărbați prea străluciți, zicînd către dînsul: "Să știi, Ermoghene, că cel mai mic lucru bun nu este trecut cu vederea de Dumnezeu. De aceea și lucrurile tale, deși nu sînt desăvîrșit bune, însă Dumnezeu le primește și calea ta, care era să fie spre pierderea multora, o va face ție pricinuitoare slavei și cinstei celei fără de moarte. Deci nu uita cuvintele noastre, că pe această cale vei ajunge la Împăratul cel adevărat și veșnic, iar noi vom trimite ție un așa om care te va face prieten al Împăratului celui binecuvîntat și vei lua de la El o cinste din acelea, pe care împăratul tău cel de acum nu poate să ți-o dea ție".

Deșteptîndu-se Ermoghen, se gîndea cu spaimă și cu mirare la cele văzute și nu se pricepea ce o să se facă. Aștepta, deci, să dobîndească o cinste mult mai mare, însă de la cei ce împărăteau vremelnice pe pămînt, iar nu de la Împăratul cel Preaînalt, pe care încă nu-l știa, fiind neluminați ochii inimii lui. După acea îndelungată vreme a plutirii sale pe mare, a ajuns la țărmul Alexandriei și a intrat în cetate cu mare slavă, cu cîntări de timpane, cu trîmbițe, întîmpinat de tot poporul, cu cinste petrecîndu-l în palatul luminat.

Făcîndu-se seară și tot poporul risipindu-se, fericitul Mina a venit către Ermoghen singur, vrînd să vorbească împreună cu dînsul deosebi, despre unul Dumnezeu și despre sfînta credință, știind că mai bine se ascultă vorba și se primește sfatul mai la o parte, și chiar de s-ar fi grăit ceva potrivit, aceasta mai cu înlesnire se rabdă deosebi, decît înaintea adunării poporului.

Intrînd la Ermoghen, a zis: "Slavă marelui Dumnezeu cu a Cărui purtare de grijă ai venit aici". Iar Ermoghen auzind de unul Dumnezeu și văzînd că stau înaintea sa unii din cei ce erau din palatul împărătesc, îndată a poruncit să ia pe Mina sub strajă, temîndu-se să nu fie clevetit la împărat că a primit la vorbă deosebită pe vrăjmașul împărăției. Deci a zis către cei ce stăteau înainte: "Mîine va cunoaște acest tînuitor ce fel de prieten sînt eu al vrăjmașilor împărăției și va pricepe dacă este un Dumnezeu sau mai mulți".

A doua zi, fiind pregătit divanul pentru privese și adunîndu-se mulțime de popor, a șezut judecătorul Ermoghen, stînd împrejurul lui purtătorii de arme, și a poruncit să aducă înaintea sa la judecată pe Sfîntul Mina. Deci, a stat înaintea lui ostașul lui Hristos cu fața luminoasă și cu suflet netemător, arzînd cu rîvnă după Dumnezeu. Apoi i-a zis judecătorul: "Se cuvine, o! Mina, fiecare om a cinsti pe împărați și pe zeii cei împărătești și a fi mulțumitor pentru facerile lor de bine; iar tu nici pe împărați, nici pe zei nu-i cinstești, uitînd facerile de bine ale acelor". Sfîntul a răspuns: "Pînă atunci, o, judecătorule, se cuvine a arăta mulțumire către făcătorii săi de bine, pînă cînd este de folos și celui ce face bine și celui ce i se face binele. Iar cînd amîndurora li se aduce vătămare, atunci facerea de bine este vătămătoare, iar pe făcătorul de bine se cuvine a-l lepăda.

A cinsti pe împărați este lucru sfînt, precum se cuvine stăpînirii și începătoriei; iar cînd împărații nu cinstesc drept și cu bună credință pe Dumnezeu, Care este întîia începătură, nici nu-I dau cinstea cuviincioasă, pe aceia nu este drept a-i cinsti. Mai ales pe zeii lor nu se cuvine a-i cinsti, de nu vom cerceta mai întîi, oare sînt așa puter-nici precum este Dumnezeu? Oare sînt fără început, fără sfîrșit și fără de moarte? Iar dacă vreuna dintr-acestea nu le va împlini, apoi se cuvine a-i trece cu vederea. Căci cum pot a fi dumnezei, nefiind desăvîrșiți? Deci, cu fierbinte dorire și cu inimă curată se cuvine a căuta pe Dumnezeu. Eu, după cum știi și tu, judecătorule, cînd eram în Atena, păzeam legile părintești, căci din tinerețe lăsînd pe părinți, cu multă dorință și osîrdie mă îndeletniceam cu citirea cărților și nu cu puțină osteneală am străbătut toată învățătura elinească, făcătoare de basme. Înștiințîndu-mă că și la creștini sînt oarecare cărți, am dorit să le citesc și citindu-le am dobîndit atîta folos din ele, încît nu este cu puțință a grăi.

Asemănînd Scriptura creștinească cu învățătura cea elinească, am aflat că mare deosebire erau între ele, ca și cum s-ar lupta una împotriva alteia. Căci în cea creștinească am văzut putere și dreptate, iar într-aceasta, rătăcire și vicleșug. Apoi cele ce sînt în scripturile creștinești arată puterea lui Hristos Dumnezeu, iar scripturile elinești socotesc ca Dumnezeu pe cel îmbrăcat cu neputințe omenești, cu patimi și cu poftă și sînt pline de minciuni, de tulburare, de neînfrînare și de nerușinare; povestind că zeii au făcut război între ei și au fost biruiți și răniți de oamenii cei muritori. Apoi sînt pline și de alte răutăți fără număr, de minciuni și de basme. Cu un cuvînt zic: Sfirșitul scripturii creștinești este mîntuirea, prin cunoștința adevărului, iar a celei elinești, este adevărată pierzare și pogorîre către patimile cele necurate și urîte, cum și către rătăcire.

Însă, deși sînt în acest chip scripturile creștinești, n-am voit îndată a urma aceluia, ci m-am gîndit ca să încerc cu fapta puterea lui Hristos și să mă învăț adevărul. Deci, cînd am aflat pe unul care avea toate mădularele sale slăbănogite, am chemat peste dînsul numele lui Hristos și îndată s-a însănătoșit cel bolnav. Iar eu, cunoscînd pe Atotputernicul Dumnezeu, m-am lepădat de deșertăciunea elinească și, luînd Sfîntul Botez, m-am încredințat lui Hristos. Din acea vreme și pînă acum vindec bolile cele mari și patimi nevindecate, pe care numai singur Dumnezeu le-ar fi vindecat degrabă și cu înlesnire, eu le vindec, cu chemarea numelui lui Hristos. Despre cele grăite de mine martor este tot poporul, care stă împrejurul acestei priveri și nu poate zice cineva de cuvintele mele că sînt mincinoase și deșarte; căci chiar acum este cu putință ca să se cerceteze cele ce grăiesc".

Acestea grăind sfîntul despre Hristos Dumnezeu, poporul cel ce sta împrejur l-a ascultat cu luare-aminte de la al treilea ceas pînă la al șaptelea și încă mai mult dorea să-l asculte. Iar la sfîrșit, tot poporul cel credincios a strigat către Ermoghen: "Nu te osteni mai mult, bunule judecător, că noi toți sîntem martorii facerilor de bine și al minunilor săvîrșite cu puterea lui Hristos. Și nici un cuvînt nu grăiește cu minciună, nici nu este viclenie în gura lui, că de ai fi fost aici în acea vreme, ai fi cunoscut adevărul singur și ai fi priceput că nu se cuvine a cinsti alt dumnezeu, decît numai pe Dumnezeul pe care el îl propovăduiește.

Ermoghen, văzînd îndrăzneala poporului și pricepînd că toți, ascultînd învățătura lui Mina, se pleacă către Hristos, s-a temut a chinui pe sfînt. Deci, neputînd răspunde ceva împotriva adevărului, s-a rușinat; apoi a poruncit să ducă pe sfînt în temniță, iar el sculîndu-se mîhnit, s-a dus la palatul său. După aceea poporul s-a risipit, lăudînd pe Sfîntul Mina. Iar el, fiind închis în temniță, cînta: *Mîntuitu-ne-ai pe noi, Doamne, de cei ce ne necăjesc și pe cei ce ne urăsc i-ai rușinat; deschis-ai în pilde gura noastră, spus-am vorbele cele din început.* Ermoghen de supărare nici n-a mîncat și nici n-a dormit în acea noapte, tulburat fiind de gînduri, căci se temea și de popor și de împărat; de popor ca să nu ridice gîlceavă și tulburare pentru Mina, iar de împărat, mai mult, ca să nu se mînie asupra lui, de nu va pierde pe Mina cu munci.

A doua zi, șezînd în divan și punînd înainte uneltele cele de muncă, a poruncit să aducă pe sfînt legat și a zis către dînsul: "Spune-mi cum ai îndrăznit a invita poporul, făcîndu-l să nu se supună împăratului, ci mai vîrtos să hulească pe zeii fără de rușine și cum ai făcut a asculta limba ta cea mincinoasă și a primi credința creștină?" Iar sfîntul a zis: "Nu eu am îndemnat poporul să nu se supună poruncii împăratului, ci rîvna lui Dumnezeu. Căci creștinii rîvnesc după Domnul lor, cel cunoscut prin semne și minuni. Eu am vorbit de rău înaintea lor pe zeii împăratului tău, căci fiecărui om, care are înțelegere dreaptă și judecată sănătoasă, i se cuvine nu a iubi, ci a urî ceea ce va vedea și va cunoaște că este minciună. Iar adevărul se cuvine a-l iubi și a-l cinsti, căci pentru oameni adevărul, de care nu este îndoială, este singur Hristos".

Judecătorul a zis: "Ție ți se pare a fi așa, nebunule, cum că adevărul este Hristos; dar eu îndată îți voi arăta că nu se cuvine a vă închina Celui răstignit și că sînt mincinoase toate cele grăite de tine ieri. Cînd voi tăia sau voi arde unul cîte unul mădularele trupului tău, atunci tu, care te închini lui Hristos, oare putea-vei să-ți faci iarăși întreg acel mădular tăiat sau ars? Și dacă nu vei putea a te face întreg, apoi cum vei putea să dai altora tămăduiri?" Iar sfîntul a zis: "Doresc, judecătorule, ca tot felul de munci să pui asupra mea pentru Hristos și nădăjduiesc că și tu, lepădînd această cinste vremelnică pe care o ai acum, vei fi unul dintre aceia peste care împărățește Hristosul meu". Iar judecătorul, umplîndu-se de mînie a poruncit să taie tălpile picioarelor lui și să-i despoaie fluierile și așa să stea înaintea, ca, fiind ținut de durerea ranelor, să nu poată răspunde la întrebările despre zeii. Iar el, fiind numai cu oasele goale, cu

carnea luată de pe dînsele, sta și cînta: *Picioarele mele au stătut întru îndreptare, întru adunări bine te voi cuvînta, Doamne*. Deci, curgea șiroaie de sînge din picioarele lui, iar mucenicul în acea pătimire avea fața luminată și inima cu bărbăție. Apoi cu limbă slobodă vorbea, preamărind pe unul adevăratul Dumnezeu și muștrînd zeii.

Acest lucru auzindu-l chinuitorul, a poruncit să-i taie limba; și cînd voiau să împlinescă porunca, sfîntul a zis către muncitor: "Nu numai limba, ci și ochii de mi-i vei scoate, nici atunci nu mă vei birui, pentru că legea lui Hristos este făclie picioarelor mele și nădăjduiesc că după tăierea limbii mele, tu singur vei grăi măririle Hristosului meu". Deci, fiindu-i tăiată limba și sîngele curgîndu-i din gură, sfîntul nu și-a schimbat credința sa, ci arăta cu ochii că este gata, cu toate mădularele trupului său, a pătimi pentru Hristos. Apoi a poruncit judecătorul să-i scoată și ochii, iar sfîntul își pleca capul arătînd că dă mulțumire lui Dumnezeu, fiindcă l-a învrednicit să pătimească pentru El asemenea munci; La urmă iarăși a fost aruncat în temniță. Judecătorul s-a dus, zicînd: "Mîine dimineață voi da trupul lui spre mîncarea păsărilor".

Sfîntul zăcea în temniță slăbit de rane și dureri; dar după ce a înnoptat, la al treilea ceas din noapte, a strălucit o lumină ca un fulger și s-a arătat lui Domnul Hristos, Care, apropiindu-se de locul unde era mucenicul aruncat, mai întîi a umplut inima lui de bucurie și de îndrăzneală. Apoi i-a tămăduit limba, i-a luminat ochii, i-a vindecat picioarele, l-a sculat ca din morți, l-a înviat și l-a făcut cu totul întreg și sănătos. După aceea a zis către dînsul: "Ia aminte, Mina, Eu sînt Iisus Hristos, pentru care tu pătimești. Și am venit ca să te cercetez, fiind de la început aproape de tine, privind la nevoița ta și așteptînd să se cunoască de judecători și de stăpînitori dragostea ta către Mine. Și de vreme ce acum s-a cunoscut, voi fi de față împreună cu tine, sprijinindu-te. Iar pe Ermoghen cel ce vrăjmășește asupra Mea și nu iubește numele Meu, dimineață îl vei avea smerit și rugîndu-se ție; iar după puțin îți va fi și el tovarăș în nevoiță, căci împreună cu tine va da mărturie pentru Mine, împreună cu tine va pătimi, împreună se va și încununa. Pentru că nu este drept ca multele sale fapte bune să piară pentru neștiința lui".

Mîntuitorul, zicînd acestea, a suflat asupra lui cu Duhul Său cel Sfînt și l-a umplut de negrăită veselie. Ermoghen, odihnindu-se pe pat, cugeta la neamul și la patria Sfîntului Mina, la înțelepciunea, bărbăția și dregătoria lui cea dintîi și cum avea multă îndrăzneală la împărat și cum multora a fost mijlocitor de bunătățile împărătești. Cugetînd toate acestea, se umilea pe sine, căci pe un om ca acela l-a pierdut cu muncile și judeca că de acele răni va muri și plîngea pentru dînsul, gîndindu-se să îngroape trupul lui cu cinste.

Făcîndu-se ziuă și șezînd iarăși la locul de judecată, fiind de față tot poporul Alexandriei, Ermoghen a trimis pe ostașii care stăteau înainte să aducă din temniță la priveriște trupul mucenicului. Iar ei, ducîndu-se, au găsit temnița, care era foarte întunecoasă, plină de lumină cerească și doi bărbați, frumoși, străluciți, stînd lîngă sfînt, ca niște ostași gata spre apărare și spre izbîndă. Iar pe Sfîntul Mina, nu numai că l-au găsit viu și cu tot trupul sănătos, ci, văzînd luminat, grăind limpede și cîntînd: *De voi merge în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești, Doamne*. Ostașii, spăimîntîndu-se de ceea ce vedeau, tăceau ca mușii; apoi, cunoscînd bine că nu este nălucire, ci cu fapta văd puterea lui Dumnezeu, au strigat, zicînd: "Mare este Dumnezeul creștinilor". Apoi îndată au crezut în Hristos și nu s-au mai întors către cel ce i-a trimis. Iar judecătorul cu tot poporul așteptînd îndelung pe ostași, s-a supărat și a trimis mai mulți, poruncindu-le să aducă mai degrabă pe mucenicul cel mort, precum credea el. Dar și aceștia, văzînd acele minuni, ca și cei dintîi, au crezut în Hristos și nu s-au mai întors.

Sfîntul, înștiințîndu-se de la ostași că tot poporul s-a adunat la priveriște și că judecătorul șade la judecată, s-a dus singur la judecător și la popor, împreună cu ostașii care crezuseră în Hristos. Apropiindu-se sfîntul de priveriște, cînta: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea*. Întorcîndu-și toți ochii către dînsul, se mirau cu multă spaimă văzîndu-l viu și sănătos, umblînd, văzînd și vorbind, el care ieri fusese jumătate mort, orbit și fără limbă. Atunci au strigat toți într-un glas: "Mare este puterea lui Hristos, Care biruiește și moartea; fericită ești cetate a Alexandriei, care, prin omul acesta, ai cunoscut înșelăciunea diavolească și ai priceput adevărul lui Hristos. Cu adevărat a lui Dumnezeu este stăpînirea și puterea aceasta. Bucură-te ritore, nevoitorule al unui adevărat Dumnezeu și Mîntuitor, bucură-te!"

Judecătorul s-a înspăimîntat foarte tare de acel lucru nou și minunat și, temîndu-se să nu se răscoale poporul asupra lui, voia să se ducă din priveliște. Dar poporul a strigat: "Nu te duce, cinstite judecător, nici pizmui cetatea pentru această bună norocire, pentru că astăzi are să cunoască pe unul adevărat Dumnezeu și să meargă pe calea dreaptă către lumina adevărului".

Amenințînd poporul să tacă, judecătorul a poruncit sfîntului să vină la dînsul și să se apropie mai mult, căci i se părea că este înșelăciune ceea ce vedea, ca unul ce încă nu avea în sine cunoștința lui Hristos. Deci se uita la sfînt cu dinadinsul, îl pipăia cu mîinile, de este cu adevărat Mina și dacă s-a tămăduit de rane. Văzînd că lucrul este adevărat, s-a înspăimîntat și nu zicea nimic. Apoi, venindu-și în sine cu greu, a zis: "Spune-mi, omule, ce sînt aceste lucruri străine și neașteptate, ce s-au făcut?" Oare Dumnezeul tău este puternic a face acestea, ori altul?"

Sfîntul a grăit iarăși despre Dumnezeu cel fără de început, despre crearea omului și despre călcarea de poruncă. După aceea, despre întruparea lui Hristos și răscumpărarea neamului omenesc, despre Cruce și despre pătimirea cea de bună voie. La sfîrșit a adăugat și acestea: "Dumnezeu, o! judecătorule, Care este bun și milostiv și Care S-a pogorît pe pămînt pentru mîntuirea omului, nu voiește să piară nici un om și să cadă din bunătățile cele veșnice. Ci, precum maica se îngrijește de fiul său, rabdă multe, chiar de ar face fiul ceva fără rînduială, sau ar fi dosădit-o; căci fiind biruită de dragostea cea firească către dînsul, nu se mînie asupra lui, chiar de ar fi făcut ceva necuviincios. Pentru că știe că din neștiință face și cu răbdare așteaptă vîrsta și mintea lui, nădăjduind a-l vedea bărbat desăvîrșit, cinstit de popor și slăvit.

Așa și Dumnezeu care ne-a creat, se îngrijește de noi și, ca un părinte, rabdă răutățile făcute de noi din neștiință, fiind biruit de multa sa îndurare, nevoind nimic mai mult de la noi, decît numai să moștenim slava Lui, crescînd ca un bărbat desăvîrșit, la măsura vîrstei duhovnicești. Văzîndu-vă pe voi Ziditorul, înghițiți de diavol și cu întîrziere veniți la cunoștința adevărului, apoi Îl întăriți cu idolii voștri și-L mîniați și nu vă temeți de stăpînirea și puterea Lui, fiindu-I milă de pierderea voastră și, ca de niște fii, îngrijindu-Se de voi, a venit prin mine acum și a biruit rătăcirea voastră, cum și rîvna voastră cea fără înțelegere, precum mărturisesc toți cei ce privesc la mine.

Deci, să cunoască fiecare din voi puterea lui Hristos Care este în mine. Că eu, fiind om care mă apropii de bătrînețe și, ieri, fiind lipsit nu de puține părți ale trupului, ci de toată puterea cea trupească prin munci și ca pe un mort în temniță aruncîndu-mă, iată, acum stau înaintea voastră întreg și nevătămat, cu nimic împuținat, ca și cum a doua oară m-aș fi născut astăzi și mai sănătos aș fi venit în lumea aceasta. Și dacă voiește cineva a afla, să știe că Acesta este Dumnezeu cel adevărat, Care mi-a dat mie acum limbă, ochi, picioare și sănătate desăvîrșită. Apoi să creadă în El, căci dintru început a zidit lumea aceasta și cele ce sînt într-însa și a dăruit viață făpturii. Deci, înțelege, o, judecătorule, și nu nesocoti pe Acela care se îngrijește de tine și așteaptă întoarcerea ta; căci ți se cade a te apropia de Hristos, precum mi s-a vestit de El. Bucură-te că ai să vii către Împăratul cel bun și veșnic și ai să te apropii de El împreună cu mine, prin nevoița mucenicească".

Judecătorul, avînd suflet bun pentru primirea darului, pe de o parte prin cuvintele sfîntului, iar pe de alta prin minunea ce se făcuse, a început a cunoaște pe adevăratul Dumnezeu, atingîndu-se dumnezeiasca lumină de ochii inimii lui. Aducîndu-și aminte de vedenia pe care o văzuse cînd plutea cu corabia, a cunoscut că Dumnezeu voiește să-l însoțească pe el, cu credincioasele sale slugi și cu prietenii săi. Deci, se bucura, ca cel ce află mare dobîndă; dar se îndoia, pentru că atîta vreme viețuind în rătăcire, zicea că nu poate fi vrednic de un dar ca acesta al lui Dumnezeu.

Acestea cugetînd el în sine, dumnezeiescul dar care îl chema la cunoștință i-a descoperit mai lămurit un semn al adevărului. Căci a văzut, cu oarecare din prietenii săi, doi bărbați cu arme sfînd lîngă Sfîntul Mina, strălucind ca niște fulgere și ținînd o cunună deasupra capului mucenicului. Pe aceștia văzîndu-i, foarte mult s-a temut și se întreba cu prietenii săi, care erau lîngă dînsul, dacă văd și ei ceea ce vede el; iar aceia i-au zis că și ei văd același lucru. Atunci Ermoghen, sculîndu-se îndată de pe scaunul său, cu mare glas a zis către popor, arătînd cu mîna către sfînt: "Cu adevărat, acesta este slugă a adevăratului Dumnezeu și mare este Dumnezeul pe care ne învață el a-L cinsti; căci prin minuni dă ajutor robilor Săi,

îi apără și le dă biruințe. Iar eu am fost fără de minte pînă acum, dîndu-mă diavolilor și îngrijindu-mă a vă aduce către dînșii și pe voi, care voiți a crede întru Hristos".

Acestea zicînd, a vrut să se arunce la picioarele Sfîntului Mucenic Mina, dar se temea a se apropia, vîzînd minunea cea îngerească. Apoi făcîndu-se nevăzuți îngerii, a alergat Ermoghen către Sfîntul Mina și, cuprinzîndu-i sfintele lui picioare, le săruta, zicînd: "Roagă-te pentru mine, adevăratule slujitor al lui Dumnezeu; mă rog ție, pentru adevărul pe care îl mărturisești, roagă-te ca și eu nevrednicul să mă învrednicesc a fi slugă Dumnezeului tău, de al Cărui dar de mă voi încredința, mă voi căi de rătăcirea și nebunia mea cea dinainte". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Fii cu suflet bun, o! minunate eparh, și nu te îndoii de bunătatea lui Dumnezeu, căci eu Îl știu pe El îndurat și milostiv și nădăjduiesc că și pe tine, care vii către El, nu numai că nu te va lepăda, ci și în cărțile vieții va scrie numele tău, primind credința ta întru El, cea cu osîrdie și, precum mi-a descoperit mie despre tine, El voiește ca și tu, prin mucenicie, să preamărești numele Lui cel dumnezeiesc".

Acestea zicînd, sfîntul a văzut că poporul a petrecut toată ziua nemîncat, pentru că toți privind cele ce se făceau și minunîndu-se, uitară de mîncare; încît nici unul nu voia a se duce de la priveriște, de cînd cu acea preaslăvită minune și de cînd s-a făcut acea rugăciune dulce grăitoare a mărturisorului lui Hristos. Aceasta pricepînd sfîntul a ieșit singur din priveriște și a poruncit ca și poporul să se risipească, făgăduind că a doua zi dimineață va veni iarăși la priveriște și va grăi multe din cele ce sînt pentru sfînta credință, apoi îi va povățui și pe ei ce se cuvine a face. Iar Ermoghen nu s-a despărțit de Sfîntul Mina, ci toată noaptea a petrecut cu dînsul, povățuindu-se pe calea cea dreaptă a cunoștinței lui Dumnezeu și învățîndu-se tainele credinței în Hristos.

A doua zi atîta popor din Alexandria s-a adunat la priveriște, încît nu mai încăpea locul priveriștii. Iar Sfîntul Mina împreună cu Ermoghen, ieșind la priveriște și întîmpinîndu-i mulțimea de elini, strigau: "Noi toți credem în Dumnezeul cel propoveduit de tine, Aceluia făgăduim a-I sluji și ne lepădăm de toată rătăcirea noastră cea dinainte!". Iar sfîntul mulțimea lui Dumnezeu, Care întoarce către Sine pe cei împietriți și povățuiește pe cei rătăciți la calea cea dreaptă. Apoi lăuda întoarcerea lor cea grabnică către Dumnezeu și-i mîngîia pe dînșii prin cuvinte înțeleptite de Dumnezeu, făcîndu-i să aibă nădejde tare în darul lui Dumnezeu, Căruia se vor învrednici prin Sfîntul Botez.

Intrînd ei și stînd în mijlocul priveriștei, au zis către tot poporul: "Dumnezeu să vă sfințească pe voi cu semnul Său - Sfînta Cruce - și să vă facă lesnicioși către tot lucrul cel bun". Apoi a poruncit fiecăruia dintre dînșii să întrebe cele despre Dumnezeu și să se învețe cele ce se cade. Iar judecătorul cu tot poporul a zis: "Nu este nici o îndoială în noi despre Dumnezeul tău, o! prea sfînte omule al lui Dumnezeu, căci toate a avea le-am cunoscut și credem în toate cele grăite de tine. Numai aceasta cerem, ca să ne unim cu Dumnezeu prin Botez". Iar un om din popor, vîzînd pe Ermoghen apropiindu-se către Hristos a zis: "Cu adevărat nu este fățarie la Dumnezeu, pentru că și elinului i-a dăruit cunoștința și darul Său, pentru mila Lui cea multă către cei săraci".

După acestea, adunîndu-se episcopii de prin locurile cele din jur și din pustie, au venit în Alexandria, unii ca să-și cerceteze oile cele cuvîntătoare, iar alții vrînd ca să vadă nevoințele mucenicilor. Și erau episcopii treisprezece la număr; care, adunîndu-se și apa fiind pregătită, au botezat pe Ermoghen, prin trei afundări, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Astfel a fost botezat judecătorul, înaintea poporului și înălța slavă lui Hristos Dumnezeu. Tot atunci s-a botezat și o mulțime de popor și s-a făcut bucurie mare în toată cetatea, veselindu-se credincioșii de Domnul Dumnezeu lor.

Ermoghen, după puține zile a fost ales episcop al cetății Alexandria și și-a împărțit toată averea sa la săraci. Apoi s-a înarmat tare asupra diavolului, cu toată turma sa cea cuvîntătoare, pentru că în puțină vreme a risipit capiștile cele păgînești, a sfărîmat idolii și în locul lor a zidit biserici. Apoi, mulțime fără de număr de elini aducînd către Hristos, îi boteza și tot felul de boli tămăduia prin chemarea numelui Domnului nostru Iisus Hristos și prin semnul Sfîntei Cruci. Apoi și duhurile cele viclene le izgonea din oameni și învăța tot poporul buna credință, îndemnînd pe toți curățenie, smerenie, dragoste, blîndețe și la celelalte fapte bune și singur se dădea pe sine pildă turmei sale.

Acestea făcându-se astfel, un elin împietrit, cu numele Rustic, ce era de neam mare, a mers la împărat și i-a spus toate cele ce s-au făcut în Alexandria; cum eparhul Ermoghen, ascultînd învățătura lui Mina, s-a făcut creștin și cum tot poporul Alexandriei, urmînd lui Mina și lui Ermoghen, a primit aceeași credință ca și ei.

Împăratul Maximin, auzind acestea, s-a umplut de mînie nu numai asupra lui Ermoghen și a lui Mina, ci și asupra cetății Alexandria și fără zăbavă a mers în Alexandria, luînd cu sine multă oaste înarmată, ca la zece mii și intrînd în cetate a prins îndată pe Mina și pe Ermoghen și pregătindu-se loc de priveriște și poruncind să se adune toată cetatea acolo, a șezut la judecată. Fiind duși sfinții la divan după porunca lui, goi și văzîndu-i tiranul, a strigat: "O! zeilor, ce să fie aceasta, că aceia cărora li s-a dat de la noi cinstea cea mai înaltă, toate le-au trecut cu vederea de bunăvoia lor și, alegîndu-și viața cea lepădată și proastă, s-au lepădat de voi?" Apoi a zis către Ermoghen: "Spune-mi, nenorocitul, pentru ce ți-am încredințat stăpînirea a tot pămîntul și a mării? Au, nu pentru aceea ca să fii credincios zeilor și nouă? Au, nu ți-am zis că pe Mina, cel căzut în rătăcire, să-l întorci către legea cea părintească? Dar tu nu numai că nu l-ai întors din rătăcire, ci încă credinței lui te-ai făcut părtaș și ți-ai tuns capul, o! nebunule, ca unul din făcătorii de rîs".

Astfel iuțindu-se împăratul cu mîndrie și suflînd cu îngrozire asupra lor, Împăratul ceresc Cel prea bun cu milostivire a căutat din înălțime spre robii Săi, căci îndată li s-au arătat îngerii, umplîndu-i pe dînșii de îndrăzneală și, întărindu-i spre nevoie, le-a poruncit a nu se teme de mînia împăratului, pentru că a lor va va fi biruința. Atunci Ermoghen a răspuns împăratului, zicînd: "De vei voi o! împărate, a mă asculta cu răbdare pentru care pricină am lepădat de voie zeii - care se socotesc de tine că aduc norociri și pentru ce am voit a fi socotit ca unul fără de minte, sărac și batjocorit și a mă numi al lui Hristos, apoi a fi gata pentru El, spre foc, spre sabie și spre dinții fiarelor și a pofti pentru El moarte, mai mult decît viața - îți voi spune, numai ia aminte".

Împăratul a zis: "De vei spune ceva adevărat, te voi asculta, numai păzește-te, ca nu în loc de adevăr să spui minciuni". Iar Ermoghen a început a povesti într-acest chip: "Eu, o! împărate, cîtă sîrguință am avut a prigoni pe Hristos și pe creștini, a cinsti pe zeii cei vechi și a mă supune voii tale, știi bine cînd m-ai trimis în cetatea aceasta, ca pe Mina, pe bărbatul cel înțelept, pe de o parte cu îmbunări, pe de o parte cu îngrozire, să-l întorc la credința cea părintească. Și cu atîta putere ostășească m-ai trimis, încît nici tu însuși, n-ai venit aici cu mai multă. Martor îmi este tot poporul acestei cetăți, cum am fost de aspru din început, momind, poruncind, înfricoșînd și îngrozind și cu toate chipurile sîrguindu-mă a întoarce pe bărbatul acesta de la dreapta credință creștinească. Dar eu, fiind fără minte, n-am cunoscut ce fel de om am înainte, care fiind fără temere și cu bărbăție, avea limba slobodă la răspuns și inima gata spre răbdarea muncilor și chiar cele mai cumplite munci era gata a le răbda, mai bine decît a se lepăda de Hristos.

Apoi, cînd l-am văzut că nu voiește a se închina zeilor, nici se teme de stăpînire, nici se înfricoșează de munci, nici ascultă sfatul și că zeii se necinstesc de dînsul și că tot poporul se învoiește cu el, cugetînd la aceeași credință, pentru care eu voiam a-l munci - mai întîi am poruncit să-i taie tălpile picioarelor, pînă la oase, apoi să-i taie limba și să-i scoată ochii. Atunci el, slăbind de durerea ranelor și abia răsuflînd, am poruncit să-l arunce în temniță. După aceasta mi s-a făcut milă de dînsul, ca să spun adevărul, ca de un concetățean și greu m-a durut inima, pentru că pierea un asemenea bărbat înțelept și bine grăitor. Iar a doua zi am poruncit să-i scoată trupul din temniță, socotindu-l a fi mort și cînd l-am văzut viu și venind către mine singur cu picioarele sănătoase, cu ochii văzînd și cu limba grăind, atunci mi s-a părut a fi nălucire și mi-am închis ochii, nevrînd a vedea nici asemănarea aceluia care este vrăjmaș zeilor.

Cînd m-am sculat de pe scaunul meu și împreună cu alții, am început a mă încredința de ceea ce vedeam, am pipăit cu mîinile pe cel ce se vedea și am cunoscut că este însuși Mina. Atunci îndată m-am biruit de adevăr, avînd știința de nemincinos martor. Iată, chiar Mina stă înaintea ta, împărate, iată și poporul care a văzut muncile lui, să-ți spună ție însuși precum voiești, fiindcă minunea este înaintea ochilor tăi. Dar spune-mi tu, - jură-te pe zeii tăi, o! împărate - dacă ar fi văzut cineva așa ceva, precum am văzut eu pe Hristos, Care pe tot omul l-a înnoit și l-a înviat și care, cu o minune ca aceea, a adeverit puterea Sa, că acele lucruri nu sînt ale altuia, ci numai ale lui Dumnezeu. Acela este însuși care a creat pe omul cel dintîi

și care făgăduiește celor ce cred într-însul împărăție veșnică în ceruri. Deci, dacă ar fi văzut cineva acestea și le-ar fi cunoscut, oare ar fi trecut cu vederea pe un Dumnezeu ca acesta și oare n-ar fi voit a se face prietenul Lui? Oare, s-ar fi lepădat de un dar și putere ca aceia a lui Dumnezeu, care poate a lumina orbii, a îndrepta șchiopii, a muta munții, a învia morții și, cu un cuvânt să zic, toată materia cea zidită a o mișca numai cu singur cuvântul și încă a avea făgăduința veseliei și a împărăției celei veșnice? Cine ar fi lăsat pe un Dumnezeu ca acesta și ar fi închis ochii împotriva acestei fericiri? Apoi, cine ar fi ales a cinsti pe zeii voștri? Cum l-ai fi socotit tu pe unul ca acela? Au nu cu adevărat fără de minte și fără de socoteală, care nu vrea a cunoaște ce este bun și de folos?

Pentru aceasta eu, o, împărate, lepădându-mă de rătăcirea și de basmele voastre, de urîții zei și de toate bunătățile cele deșarte și vremelnice, m-am apropiat de Unul Dumnezeu și am voit a fi socotit de voi ca unul fără de minte, precum însuși ai zis, ca un nenorocit, mai bine decât a mă socoti între voi înțelept și ales. Iată dar ale noastre, sînt precum ai auzit. Iar ale lui Hristos, de voiești, fără de zăbavă încearcă cu lucrul, află mai degrab asupra noastră o muncă grea și de nu poți tu afla, apoi eu, care nu puțină vreme am fost judecător și muncitor și sînt foarte iscusit în lucrul acela, singur voi afla o muncă asupra mea și pe celelalte le voi aduce ție aminte. Dă-ne spre mîncarea fiarelor, aruncă-ne de sus în prăpastie, aruncă-ne în mare, îngroapă-ne de vii în pămînt, taie-ne cu sabia, arde-ne în foc, sau fiecărui mădular al trupului nostru adu-i durerea ce i se cuvine; pentru că tot așa și eu, cînd eram orbit cu păgînatatea, am făcut luminătorului meu, celui ce m-a scos la lumina adevărului, adică Sfîntului Mina".

Astfel, grăind Sfîntul Ermoghen fără temere către împărat, se mira poporul de îndrăzneala și limba lui slobodă și mărturisea că înaintea tuturor se făcuse acele minuni cu Sfîntul Mina. Iar împăratul, neputînd răspunde nici un cuvînt împotriva celor grăite de Ermoghen, și gîndind că, de se va da la mai multă vorbă cu dînsul, se va umple de mare rușine și i se vor defăima zeii, a poruncit îndată să i se taie mîinile de la coate și picioarele de la genunchi și să le arunce în foc înaintea ochilor lui, ca să-și vadă membrele lui arzînd. Iar mucenicul, ridicîndu-și capul puțin și văzîndu-și mîinile și picioarele în foc, a zis: "Cît sînt eu de fericit, pentru că mîinile mele, pe care altă dată le ridicam către zeii cei străini și picioarele cu care am umblat în rătăcire, acum le primește Dumnezeu ca pe o jertfă bine plăcută". Apoi cu o sulită i-a spart pîntecele și i-a vărsat toate măruntaiele, iar restul trupului, care încă răsufla, după porunca împăratului, l-au aruncat ostașii în rîu. Iar pe Sfîntul Mina, temîndu-se împăratul a-l întreba despre credință, ca nu cumva cu îndrăzneala cuvintelor și cu minunile să-l rușineze pe el și să întoarcă de la zei rămășița poporului celui de o credință cu el - a poruncit, ca fără întrebare, să-l ducă într-o temniță întunecoasă și acolo să-l spînzure legat de mîini și să-i lege de picioare o piatră foarte mare, ca astfel, de greutatea cea mare, întinzîndu-se încheieturile lui, spînzurat îndelung să moară cu moarte silnică.

Sfîntul Mina, răbdînd acea muncă, avea în gura sa cuvîntul psalmistului și grăia către Dumnezeu: *Vezi smerenia și osteneala mea*, precum și ceea ce grăiește Apostolul: *Nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum, pe lîngă slava aceea ce are să se arate*. Apoi, rupîndu-i-se încheieturile de la locul lor și tot trupul lui fiind întins ca o strună și durerile grele înmulțindu-se, a tăcut. Iar Dumnezeu care săvîrșește puterea Sa cea minunată întru sfinții Săi, nu numai că n-a lăsat pe răbdătorii de chinuri într-acele munci, ci a făcut negrăită minune cu dînșii. Căci prin dumnezeiasca Lui purtare de grijă, cînd Sfîntul Ermoghen a fost aruncat în rîu, încă puțin răsuflînd, îndată arătîndu-se îngerii, l-au luat din apă, l-au scos la mal și i-au tămăduit mîinile și picioarele cele tăiate; apoi l-au făcut cu totul viu, sănătos și întreg, încît era ca un nou născut. Sosind noaptea, l-au adus pe el la Sfîntul Mina, care era spînzurat în temniță și era abia viu. Apoi, dezlegîndu-l și pe Sfîntul Mina din legături și vindecîndu-l, îngerii îi mîngîiau pe amîndoi, cu răsplătirea ce avea să fie lor în ceruri, pentru că acum li s-au gătit cununile și începătorul de nevoițe îi așteaptă, pînă cînd își vor săvîrși bine alegerea nevoiței lor. Deci îngerii au petrecut împreună cu dînșii pînă dimineața, întărîndu-i spre pătimirea ce le stătea înainte.

Făcîndu-se ziuă, foarte de dimineață a poruncit împăratul să se deschidă praveliștea și să se adune tot poporul. Apoi venind și el s-a așezat pe scaunul de judecată și știind că toată cetatea crede în Hristos, două lucruri cugeta în sine, zicîndu-și: Nu este bine a lăsa pe cetățeni fără pedeapsă, nici iarăși nu este de folos a-i munci pe toți și a-i pierde. Deci s-a prefăcut că nu știe nimic despre credința lor cea în Hristos și a început a vorbi către popor: "Știu că voi toți cinstiți pe marii noștri zei, cu jertfe și cu închinăciuni, și

către împărați arătați cu frică datornică supunere întru toate. Dar de vreme ce de la început n-ați stat împotriva acelor oameni răi, care au îndrăznit a împînzi învățătura Celui răstignit și nu i-ați ucis cu pietre, mai înainte de venirea noastră la voi, pentru aceea nu puțină mînie ați ridicat asupra voastră din partea zeilor. Iar eu, dorind ca nici unul din voi să nu cadă în oarecare nevoie, prin voia zeilor, nu vă voi lăsa fără oarecare pedepsire, făcînd izbîndă pentru mînia zeilor. Deci poruncesc să se ia cinstea cea dintîi de la cetatea voastră, ca să nu fie nimeni din voi cu dregătorie, nici să se ridice cineva la stăpîniri înalte. Să știți și aceasta, cum că Răstignitul pe nimeni nu izbăvește din răutăți, decît numai că aduce în toate nevoile și la moartea cea rea pe cei ce cred într-însul. Iar cum că sînt adevărate cele grăite de mine, să fie întru mărturie cei doi vrăjitori de ieri, Mina și Ermoghen, care mai înainte de munci făgăduiau a învia morții, dar fiind pierduți de mine, cu grele munci după vrednicia lor, nici lor singuri n-au putut să-și ajute. Deci unde este acum puterea aceluia înșelător Hristos?"

Astfel, bîrfînd împăratul și numele lui Hristos hulind, cu greu se învoia la aceasta tot poporul, care cîrtea în sine, cugetînd un lucru nou împotriva împăratului. Apoi, zicîndu-i prin dregători să tacă, iar împăratul vrînd iarăși a vorbi, îndată s-au arătat sfinții mucenici Mina și Ermoghen, venind către împărat; atunci toți întorcîndu-și ochii spre dînșii cu multă mirare, ca și cu un glas și o gură au strigat: "Mare cu adevărat este Dumnezeu creștinilor". Iar împăratul a rămas în mare nedumerire și spaimă. Iar unul din cei ce sta acolo în popor, cu numele Evgraf, iscusit în înțelepciunea elinească, care era oarecînd unul din scriitorii vremii, cînd era Sfîntul Mina judecător în cetate - văzînd pe sfinții mucenici vii și sănătoși s-a umplut de rîvnă dumnezeiască și însemnîndu-se cu semnul Crucii, a ieșit cu îndrăzneală în mijlocul priveliștii și a zis împăratului: "Și eu, împărate, sînt creștin și lepăd poruncile tale, iată, înaintea ta sînt, necruțînd trupul meu pentru Hristos și să nu nădăjduiești că mă vei birui cu îngrozirile sau cu îmbunările și nu numai pe mine, dar nici pe un creștin din noi nu vei putea birui, pentru că nouă a trăi împreună cu voi ne este moarte, iar a muri pentru Hristos, cu adevărat ne este viață. Ai intrat ca un leu în cetatea noastră, vrînd a înghiți turma lui Hristos și prin închinarea de idoli a pierde sfînta credință, dar noi nu băgăm seamă iuțimea ta, gata fiind spre moarte, pentru buna credință și rîdem de tine ca de o vulpe bătrînă".

Acestea auzindu-le împăratul, s-a aprins de mînie și sculîndu-se iute de pe scaun s-a pornit asupra lui; apoi, smulgînd sabia de la unul din cei ce stăteau în fața lui, cu mîna sa a tăiat pe Sfîntul Evgraf și, în marea lui mînie, l-a făcut bucăți. Iar sfîntul fiind tăiat, ocăra cît putea necredința tiranului și mulțimea lui Dumnezeu că, mai înainte decît alții, merge către El și că nu numai printr-o rană primește sfîrșitul său, ci prin multe rane, care vor mijloci lui multe cununi. Astfel și-a dat sufletul său cel mucenicesc în mîinile lui Dumnezeu, fiind tăiat în mijlocul priveliștii.

Împăratul, iarăși șezînd pe scaunul său, s-a întors către sfinții Mina și Ermoghen și a zis: "Mă jur cu puterea zeilor mei că niciodată n-am văzut astfel de vrăjitori ca aceștia și nu este de mirare că-i ascultă pe dînșii poporul cel simplu; pentru că, înșelînd cu meșteșugul vrăjitoriei, pe cei neînvățați îi depărtează de la zei și-i sfătuiesc să moară pentru Cel răstignit. Dar eu îndată vă voi arăta vouă, o! ticăloșilor, ce sînteți voi, adevărată înnoire a trupului, ori nălucire și întunecare a ochilor?" Iar sfinții au răspuns: "De vreme ce mîntea ta este nebună și sufletul tău urît, cum și inima împietrită, de aceea și lucrul cel adevărat ți se pare ție a fi nălucire. Căci nu ești tu orb cu adevărat, cînd nu crezi lucrului celui mai luminat decît soarele? Dacă te îndoiești, apoi cearcă singur cu sîrguință, dacă noi sîntem cu adevărat. Și dacă cu îngrozire te iuțești, apoi iarăși cu munci și cu rane încearcă-ne și cunoaște că sîntem trup, iar nu nălucire. Ori voiești cu făgăduințele bunătăților cele vremelnice a ne uni pe noi cu tine? Apoi să știi că de ne-ai fi dat nouă chiar împărăția ta, care este la voi lucrul cel prea înalt, nici atunci nu ne-ai fi înșelat pe noi. Deci da asupra noastră răspunsul tău cel desăvîrșit, știind că nu sporești nimic".

Iar împăratul văzîndu-i pe ei că nu sînt năluciri, ci trupuri adevărate - pentru că mulți îi pipăiau cu mîinile și vedeau trupuri întregi și vindecate de rane -, a poruncit să le taie capetele cu sabia. Iar el sculîndu-se s-a dus în palatul său, rușinîndu-se că n-a putut în nici-un fel să biruiască pe ostașii lui Hristos. Deci, sfinții fiind duși la locul cel de tăiere, tot poporul mergea după dînșii, iar ei ridicîndu-și ochii, s-au rugat mult către Dumnezeu ca să dea sfîntelor biserică și la toată creștinătatea pace și liniște și ca nimeni din cei ce vor cere ajutor de la dînșii să nu se întoarcă în deșert. Îmbrățișîndu-se unul pe altul și dîndu-și pace, și-au întins cinstiții lor grumaji sub sabie spre a fi tăiați de ostași. Apoi, Sfîntul Mina, fiind încă viu, a rugat pe

împărat ca trupul său să fie dus în Vizantia, care lucru chiar când își da sfârșitul l-a poruncit și credincioșilor ce stăteau înaintea lui.

Împăratul Maximin a poruncit însă să facă un sicriu de fier, să pună într-însul trupurile sfinților mucenici și să le arunce în mare, pentru ca să nu fie cinstite de creștini. Iar el, pricepând gâlceava poporului și cârtirea cea mare și temîndu-se să nu se ridice tulburare asupra lui, a ieșit degrabă din cetate și s-a întors în Vizantia. Iar sicriul de fier cu moaștele sfinților nu s-a cufundat în mare; ci cu puterea lui Dumnezeu, plutind pe deasupra apei, a întrecut pe împărat plutind spre Vizantia, zburînd ca o pasăre cu aripi. Atunci, noaptea s-a arătat vedenie dumnezeiască episcopului Constantinopolului, poruncindu-i ca fără zăbavă să meargă la țărmul mării și să ia cu cinste sicriul cu moaștele sfinților.

Episcopul, în aceeași noapte, chemînd clerul său și pe oarecare din cetățenii cei credincioși, bărbați cinstiți, au ieșit la mare și au văzut toți lumină, pogorîndu-se ca un stîlp din cer și care era deasupra unei bărci; iar doi bărbați prea străluciți, venind în acea barcă, către țărm, unde era episcopul și clerul. Apropiindu-se de țărm, au văzut că nu barcă, ci un sicriu plutește, fiind tras pe apă de doi îngeri purtători de lumină. Apoi, punînd sicriul pe țărm, s-au făcut nevăzuți. Iar episcopul și cei împreună cu dînsul, primind racla cu bucurie și cunoscînd că este de fier, foarte mult s-au mirat, cum greutatea fierului nu s-a scufundat în adîncul mării, ci ca un lemn ușor a plutit pe apă. Și sărutînd cinstitele trupuri ale sfinților mucenici, le-au pus într-un loc ascuns, pînă la o vreme.

Pe împăratul Maximin, cînd mergea pe cale, l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, pentru că s-a lipsit de ochii cei trupești, cel ce era orb demult de cei sufletești și, precum a spus el prietenilor săi de casă, a fost bătut cu mîini nevăzute și după puține zile a murit ticălosul. Atunci episcopul cu mare cinste a îngropat moaștele sfinților mucenici lîngă zidul cetății, ca să fie acestea strajă și păzitori celor ce înoată pe mare, iar celor ce pătinesc în boli, să le fie doctori, întru slava marelui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Daniil Stîlpcul (11 decembrie)

Mesopotamia, care este între râurile Tigru și Eufrat, a odrăslit această stîlpare a raiului, pe cuviosul părintele nostru Daniil, în satul ce se numește Vitara, care este aproape de cetatea Samosata, din părinți creștini, ale căror nume erau Ilie și Marta.

Zămislirea Cuviosului Daniil a fost așa: maica lui era stearpă și nu năștea, pentru care pricină era dosădită și ocărită de bărbatul său cu muștrări nenumărate și era defăimată de rudeni și de vecini. Ea, fiind întru amărăciunea inimii, a ieșit odată din casă încetișor, pe la miezul nopții și, ridicîndu-și mîinile către cer, cu multe lacrimi s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: "Doamne, Împărate, Cea ce ai făcut dintru început bărbat și femeie și ai zis: *Creșteți și vă înmulțiți*; Cea ce ai dăruit Sarei la bătrînețe pe Isaac; Anei pe Samuil; Elisabetei, pe Ioan; milostivește-Te și de necazul meu și, căutînd cu milostivire, dezleagă-mi nerodirea mea. Ia defăimarea mea și dă rod pîntecelui celui neroditor, ca, pe cel dăruit de Tine, să-l aduc Ție, precum de demult Ana a născut pe Samuil".

Astfel, rugîndu-se ea cu inimă zdrobită și cu duh smerit, s-a întors în casă și, după ce a adormit puțin, a văzut în vis două candelă preastrălucite mari, pogorîndu-se încetișor din cer peste capul ei. Sculîndu-se dimineața a spus bărbatului și rudeniilor ceea ce a văzut, iar aceia în multe feluri au tâlcuit visul, ce era mai înainte însemnarea unui rod care avea să aibă și care rod cu strălucirea faptelor bune, avea să fie mai strălucit decît stelele.

După puțină vreme zămislind, a născut prunc de parte bărbătească, prin a cărui naștere, maica s-a vindecat de amîndouă necazurile: al sterpiciunii și al durerii.

Astfel de început al vieții de pe pământ a avut fericitul Daniil; astfel a ieșit în lume, cel care era cu adevărat fiu al luminii. Și a crescut pruncul cinci ani fără nume, căci părinții nu voiau să pună nume fiului lor și doreau să fie numit de Dumnezeu, ca unul ce s-a născut din dăruirea Lui și astfel, tot de la Dumnezeu să-și primească numele. Deci, l-au dus într-o mănăstire oarecare, aducând și daruri lui Dumnezeu, apoi l-au rugat pe egumen să dea nume fiului lor. Iar acela, fiind insuflat de Dumnezeu, a zis că se cuvine să se numească cu numele pe care Dumnezeu îl va descoperi. Și, căutând spre prunc, a zis să-i dea carte din dumnezeiescul altar și, deschizând-o, a aflat oarecare cuvinte ale Sfântului prooroc Daniil. Din acestea, pricepând că așa binevoiește Dumnezeu a se numi pruncul, l-a numit cu acest nume proorocesc, care însemna că și acest prunc avea să fie asemenea aceluia mare prooroc Daniil și cu numele și cu obiceiurile.

Părinții voiau ca fiul lor îndată să se încredințeze lui Dumnezeu în mănăstirea aceea, dar egumenul n-a voit, pentru că copilul era încă mic. S-au întors cu dînsul la casa lor, rînduind Dumnezeu așa, ca după acestea copilul, nu prin socoteala altora, ci prin voia și înțelepciunea sa, să aleagă locul cel bun.

Crescînd copilul, se cunoștea ce fel de bărbat desăvîrșit are să fie și din răsădirea sa, pomul cel bun arăta ce fel de roade are să aducă mai pe urmă; pentru că de acum îi urma umbra faptelor bune, celui ce umbla în lumina darului lui Dumnezeu.

Cînd era de doisprezece ani, a ieșit din casa părinților săi, nespunînd nimănui de plecarea și de gîndul său, și a trecut cu vederea, pentru Hristos, pe părinții săi, patria, rudele și pe prieteni și s-a dus într-o mănăstire, care era la douăzeci de stadii depărtare de satul care îl odrăslise. Acolo, căzînd la picioarele egumenului, s-a rugat să-l primească în ceata celor ce petrec viața monahicească și să-l îmbrace în chipul îngeresc. Egumenul, punîndu-i înaintea slăbiciunea trupului său și vîrsta tinereților, zicea că un copil tînăr ca dînsul nu poate să poarte ostenele monahicești cele multe, care nu sînt lesnicioase nici bărbaților celor desăvîrșiți. Adică: privegherile, culcările pe pământ, posturile, omorîrea trupului și tăierea cea desăvîrșită a vocii sale, cum și toată pofta cea trupească. Pentru aceea, îl sfătuia să se întoarcă la părinții săi, să mai petreacă acasă cîtăva vreme și să nu meargă la niște ostenele ca acelea ce covîrșesc puterile tinerești.

Daniil a zis: "Eu pentru aceea am venit aici ca să viețuiesc întru Hristos și să mor pentru lume, că de aș muri în aceste frumoase ostenele monahicești mai bine este, decît să mă duc de aici în deșert; căci nu e cuviincios ca, punînd mîna pe plug - cum zice Evanghelia - să mă întorc înapoi. Zicîndu-i multe egumenul și auzind de la dînsul multe altele, n-a putut să-l schimbe de la scopul său. Apoi văzînd într-însul mare sîrguință către Dumnezeu și dragoste cu osîrdie, a chemat pe frați și s-au sfătuit dacă se cuvine a primi în mănăstire pe acel copil. Iar aceia, minunîndu-se de mărimea de suflet a copilului și de statornicia lui cea bună și cunoscînd într-însul chemarea lui Dumnezeu, s-au învoit a-l primi la petrecerea lor. Deci, Daniil era arzînd cu duhul pentru faptele cele bune și pentru viața cea după Dumnezeu.

După cîtăva vreme, părinții aflînd de dînsul că se găsește într-aceea mănăstire, s-au bucurat și s-au minunat, că un copil ca dînsul, s-a dus singur la slujba lui Dumnezeu. Mergînd la dînsul, l-au văzut încă netuns și umblînd prin mijlocul monahilor, fără îmbrăcăminte monahicească. Deci, au rugat pe egumen ca înaintea ochilor lor să-l tundă pe fiul lor și să-l îmbrace în îmbrăcăminte monahicească. Iar egumenul, după sfatul fraților, a tuns pe Daniil în rînduiala monahicească, într-o zi de Duminică și a poruncit părinților lui ca să nu vină adeseori la fiul lor, iar ei s-au întors cu bucurie la casa lor.

Fericitul Daniil a rămas în mănăstire, sporind și întărindu-se cu duhul, crescînd cu anii și cu faptele cele bune. Iar pîrga cea prea frumoasă a vieții lui și rădăcina rodurilor celor ce aveau să fie mai pe urmă, era într-acest chip: s-a aprins inima lui de dragoste dumnezeiască și dorea foarte mult să se închine sfintelor locuri unde Domnul nostru Iisus Hristos a pătimit pentru noi, S-a îngropat, a înviat și de unde S-a înălțat la ceruri. Apoi ardea cu duhul să vadă pe marele bărbat Simeon Stîlpnicul. Deci, mergînd la egumen, i-a descoperit dorința sa și l-a rugat să-l lase să meargă în calea la care gîndea. Acela l-a oprit în acea vreme. Mai pe urmă, avînd el singur nevoie a merge în Antiohia pentru oarecare treburi bisericești, a luat cu el pe Daniil și pe alți frați. Ajungînd în satul ce se numește Telada, de unde nu era departe Sfântul Simeon

Stîlpticul, s-a dus la turnul lui, unde a văzut asprimea locului aceluia și înălțimea turnului lui și cum acel bărbat răbda acolo asprimea iernii și zăduful verii, ploile și vînturile.

Deși socoteau unii din cei neiscușiți că sfîntul răbda unele ca acelea pentru slavă deșartă, fericitul Daniil, nu numai că s-a mirat de răbdarea lui, dar se gîndea spre a-i urma aceluia. Cînd ei au strigat de jos, Sfîntul Simeon, căutînd de sus către dînșii, le-a zis să pună scară și să se suie la dînsul, dacă voiesc. Atunci se văzu în ce chip era duhul fiecăruia. Pentru că unul zicea că îl dor picioarele, altul se lepăda din pricina bătrîneților, altul se oprea cu altă neputință. Dar Daniil, apucîndu-se de scară, s-a suit degrabă și, cu mare bucurie, a sărutat pe marele Simeon. Și n-a fost în deșert osteneala lui, pentru că mai întîi s-a folosit de învățătura sfîntului și s-a îndemnat spre mai multe fapte bune; apoi s-a învrednicit de binecuvîntarea lui, ce se da prin punerea mîinilor și s-au adeverit cele ce erau să i se întîmple. Căci l-a auzit, proorocește zicînd către dînsul: "Îmbărbătează-te, fiule și să se întărească inima ta, căci multe osteneli grele de purtat vei suferi pentru Hristos, Care întru toate îți va fi ajutător, întărindu-te și mîngîind duhul tău".

După acea iubită și îndestulată vorbă împreună cu sfîntul Daniil, s-a coborît și s-a întors în mănăstirea sa. Iar după cîtăva vreme, ducîndu-se către Domnul egumenul său, a fost silit de frați să ia după dînsul egumenia. Însă el arătîndu-le pe altul în locul său, își căuta liniștea și zicea: "Iată ai scăpat, Daniile și acum ai vremea pe care o doreai mai înainte; deci mergi în calea cea dorită și-ți îplinește gîndul tău". Astfel, a ieșit în taină din mănăstirea sa, neștiind nimeni, a venit în ograda care era lîngă turnul Sfîntului Simeon. Petrecînd acolo paisprezece zile, voia să se ducă. Iar Sfîntul Simeon, iubindu-l, l-a sfătuit să petreacă împreună cu dînsul. Însă Daniil, avînd mare dorință să vadă locurile sfînte de la Ierusalim și să meargă la liniște în pustie, a pornit pe cale, mergînd către Palestina.

Pe atunci era răzmeriță în Palestina, pentru că samarinenii duceau război împotriva creștinilor și calea era anevoioasă într-acolo. De care lucru auzind Daniil, n-a băgat în seamă acestea; ci mergea cu minte bărbătească și cu inimă neînfricoșată, netemîndu-se de moarte, fiind cuprins de marea dorință să-și îplinească gîndul său, pe care îl avea de demult. În cale a întîmpinat un monah cinstit, bătrîn cu anii, la vedere cu bun chip și cu părul cărunț, întru toate asemenea Sfîntului Simeon Stîlpticul. Văzînd pe Daniil, îl întrebă sirienește unde merge? Iar el a răspuns: "De va voi Dumnezeu, merg către sfîntele locuri". Iar bătrînul a zis: "Drept ai grăit, de va voi Dumnezeu. Dar acum să știi, cu adeverire, că această călătorie a ta nu este după voia lui Dumnezeu, căci n-ai auzit oare despre tulburarea și războiul ce este în Palestina?" Iar Daniil a zis: "Am auzit, dar nădăjduiesc spre Dumnezeu, că-mi va fi ajutător și nu va veni nici un rău asupra mea; iar de mi s-ar întîmpla ceva de acest fel, nu mă tem, pentru că ori de trăim, ori de murim, tot ai Domnului sîntem". Atunci, bătrînul a proorocit: "Să nu dai spre clătinare picioarele tale, nici să dormiteze îngerul cel ce te păzește pe tine". Însă Daniil se arăta gata a muri pe acea cale, pentru Hristos.

Bătrînului, nefiindu-i cu plăcere și-a întors fața și a zis: "Dumnezeu n-a poruncit ca fără de vreme să ne dăm viața și singuri a ne îngriji spre a muri, sau a fi omoriți cu sila, pentru că El a zis: *De vă gonesc din această cetate, fugiți în cealaltă*. După ce s-a înduplecat Daniil de sfatul bătrînului, a zis: "Dacă așa este bine, părinte, apoi mă voi întoarce". Bătrînul a răspuns: "Nu te sfătuiesc să te lași cu totul de scopul tău, căci aș fi nebun; dar să nu mergi acum în acel loc. Ci, întoarce-te la Constantinopol, care este al doilea Ierusalim cu sfințenia, pentru că acestei cetăți i s-a dat acum dar de la Dumnezeu și acolo în multe biserici îți va fi cu putință a intra și te vei sătura de vederea a multor sfințenii. Iar dacă vei voi a petrece în liniște, apoi chiar în Tracia de sus sau în gura Pontului îți va fi spre folos și Dumnezeu îți va ajuta în acel loc; căci nu se cuvine a cugeta că pe Dumnezeu î-L afli numai la Ierusalim, iar în Vizantia nu, pentru că pe Dumnezeu, o! iubitele, nici un loc nu-L cuprinde".

Astfel, vorbind între dînșii, a apus soarele și au întîlnit în calea lor o mănăstire, către care s-au abătut căci era noapte. Bătrînul a zis către Daniil: "Mergi, tu, înaintea mea, iar eu voi veni după tine". Socotind Daniil că bătrînul are vreo trebuință ca să rămînă, a mers înaintea lui. Venind la porțile mănăstirii, ședea așteptînd pe bătrîn și, dacă a văzut că nu mai vine, a socotit că bătrînul s-a abătut aiurea să rămînă. Apoi, intrînd singur înăuntru, s-a închinat egumenului și fraților și a mîncat din bucatele ce i s-au pus înainte. El odihnindu-se, bătrînul acela iarăși i-a apărut înainte în vedenie sfătuiindu-l să facă cele ce grăise pe cale,

ca să se întoarcă degrabă în Vizantia. Iar Daniil, deșteptându-se și nevăzînd pe nimeni înaintea sa, cugeta cine este cel ce i se arăta lui: om sau înger? Iar acela era marele Simeon Stîlponicul.

După vedenia aceea, fericitul Daniil, cîntînd rugăciunile dimineții și luînd iertare și binecuvîntare de la frații care viețuiau acolo, s-a dus la Constantinopol. Apoi, venind la gura Pontului, a intrat în biserica Sfîntului Arhanghel Mihail, voievodul puterilor cerești și a petrecut într-însa șapte zile. Aici a auzit de la unii că pe aproape, într-un loc înalt ce se numea Filemporon, se află o capiște idolească în care erau mulțime de duhuri necurate, încît nu era cu putință cuiva a trece pe acolo; pentru că pe cei ce pluteau pe lîngă acel loc îi îneca în apă, iar asupra celor ce treceau alături năvăleau ca niște tîlhari și-i răneau. Auzind de aceasta sfîntul, a gîndit să se ducă și să viețuiască acolo, aducîndu-și aminte de marele Antonie, cîte răutăți a răbdat de la diavoli și la sfîrșit, biruindu-i cu ajutorul lui Dumnezeu, s-a învrednicit de mare cinste. Deci s-a dus în acea capiște pustie, înarmîndu-se cu arma cea nebiruită a Sfintei Cruci și cîntînd: *Domnul este luminarea mea și Mîntuitorul meu de cine mă voi teme*. Deci s-a spăimîntat mai înainte de luptă ceata cea diavolească, iar ostașul cel duhovnicesc înconjurînd colțurile, le îngrădea cu semnul Crucii, la fiecare plecîndu-și genunchii și rugîndu-se lui Dumnezeu.

Făcîndu-se seară, a venit duhul întunericului, care arunca cu pietre asupra sfîntului și se auzea glas înfricoșat, țipăt, și huiet. Iar Daniil, fără temere stînd la rugăciune, zicea: *De s-ar rîndui asupra mea tabără, nu se va înfricoșa inima mea*. Astfel, a petrecut înfîia și a doua noapte. Iar în noaptea a treia a văzut mulțime de diavoli în chip de oameni mari, ca niște uriași, cu fețele întunecate, înfricoșați, ca niște mîncători de stîrv, care scrîșneau din dinții și, iuțindu-se asupra lui, ziceau: "Cine te-a sfătuit, o! ticălosule, a veni aici, unde noi viețuim de multă vreme și sîntem domni ai acestui loc?" Și se repezeau asupra lui, unii vrînd să-l arunce în mare, alții se sileau să-l ucidă cu pietre; însă nici unul din ei nu putea să se apropie de dînsul. Sfîntul, aducîndu-și aminte de cuvintele Domnului: *Acest neam nu poate ieși cu nimic, fără numai cu rugăciunea și cu postul*, a astupat toate ușile capiștei și a lăsat numai o ferestruică. Acolo petrecea în post și rugăciune. Nu după multă vreme, cu puterea lui Dumnezeu, s-a izgonit de acolo toată puterea cea diavolească, încît poporul umbla pe acolo fără vătămare.

Deci s-a făcut înștiințare despre aceea pretutindeni și au început mulți de prin laturile dimprejur a veni la Sfîntul Daniil, minunîndu-se că, acolo unde era sălășluirea diavolilor, acum se săvîrșește slujba lui Dumnezeu ziua și noaptea. Iar diavolul care urăște binele, nerăbdînd a se vedea biruit de sfînt, a băgat zavistie între oarecare din clerici, care au început a grăi între dînșii: "Oare de unde a venit acesta aici, că iată toți merg la dînsul și-l laudă pretutindeni? Să spunem patriarhului ca să-l izgonească din locul acesta".

Apropiindu-se clericii de Anatolie, patriarhul Constantinopolului, l-au clevetit pe sfînt, dar patriarhul a zis către dînșii: "Pentru ce clevetiți asupra omului, neștiind de unde este, nici în ce fel viețuiește? Căci dacă viețuiește bine, apoi și noi vom fi părtași sfințeniei lui, iar dacă este rău, apoi cu adevărat este vrednic a fi izgonit. Nu se va izgoni însă îndată, ci mai întîi socotiți cu luare-aminte cele ce se cuvin pentru dînsul". Atunci au tăcut clevetitorii, fiind rușinați. Iar diavolul, văzînd că nimic n-a putut spori cu asemenea măiestrii, a năvălit asupra sfîntului cu mai multe năluciri și înfricoșări decît cele dintîi, pornindu-se asupra lui cu toată puterea sa. Căci uneori se lăuda ca să-l înece în mare, iar alteori se nevoia a-l omorî; însă nu i s-a dat voie a vătămă pe sfînt, care stînd la rugăciune, zicea: "Domnul meu Iisus Hristos în care cred, Acela vă va arunca pe voi în prăpăstiile iadului".

Acestea zicînd el, s-a făcut strigare și țipăt, încît a văzut sfîntul pe diavoli, ca niște lilieci de noapte, zburînd și ieșind din locul acela. Dar tot n-au încetat a face supărare sfîntului, că iarăși au pornit clevetitori asupra lui, care, apropiindu-se de patriarh, au zis: "Stăpîne, Daniil este vrăjitor și fățarnic și înșeală pe popor cu farmecele; de aceea, nu mai putem nici a privi asupra lui". Atunci patriarhul, chemîndu-l pe Daniil, l-a întrebat cine și de unde este, pentru ce a venit în acele părți și cum mărturisește despre Dumnezeu? Iar el, mai întîi și-a mărturisit dreapta credință, apoi și-a spus neamul său și patria și cum că, prin descoperirea lui Dumnezeu, a fost sfătuit a veni în Vizantia. Patriarhul, auzind acestea, s-a sculat și l-a îmbrățișat, cinstindu-l ca pe omul lui Dumnezeu, apoi l-a liberat cu pace.

Nu după multe zile, a căzut patriarhul acela într-o boală cumplită și, chemînd îndată la sine pe Daniil, l-a rugat să facă pentru dînsul rugăciune către Dumnezeu ca să se vindece. Rugîndu-se sfîntul, s-a sculat îndată patriarhul sănătos. Iar pentru tămăduire, doctorul cel fără de arginți, astfel de plată a cerut de la patriarh: să ierte pe aceia care l-au clevetit pe el. Patriarhul a zis: "Cum să nu iert pe aceia care mi s-au făcut pricinuitori de atîta bine încît m-au învrednicit a te vedea și a primi vindecare prin tine?". Apoi patriarhul a rugat pe sfînt să petreacă cu dînsul; dar acela s-a rugat ca să fie lăsat să meargă la locul său și, ducîndu-se, iarăși a astupat după sine ușile, lăsînd numai fereștriuca mică, pentru cei ce veneau la dînsul.

După nouă ani de ședere acolo, cînd a binevoit Dumnezeu a-l chema la viață mai desăvîrșită, i s-a făcut o descoperire în acest chip: a văzut în vedenie un turn înaintea sa, covîrșind cu înălțimea norii și Cuviosul Simeon stînd în vîrful lui. Acolo, împreună cu dînsul, stăteau doi tineri luminați și a auzit glas din înălțimea turnului, zicînd: "Suie-te aici la mine, Daniile". El a răspuns: "Doamne, cum mă voi sui la o înălțime ca aceea?" Iar Cuviosul Simeon a poruncit tinerilor acelora să pogoare și, luîndu-l pe Daniil, să-i suie la dînsul. Tinerii îndată au făcut ce li s-a poruncit și l-au adus pe el înaintea lui Simeon, care, îmbrățișînd pe Daniil, a zis către dînsul cu glas mare: "Îmbărbătează-te, Daniile, fii tare, fii cu mărime de suflet și stai bine și cu bărbăție!"

Acestea grăind Sfîntul Simeon, s-a făcut tunet mare și, de glasul acela, Daniil s-a deșteptat. Iar acea vedenie însemna că i se cuvine și lui a se sui în turn, după asemănarea Sfîntului Simeon Stîlpmnicul și a se apropia de cer cu trupul și cu duhul.

În acea vreme a venit din Antiohia la împărat, Serghie, ucenicul Sfîntului Simeon, aducînd culionul lui Simeon, care era trimis împăratului ca un dar spre apărare de tot răul. Dar de vreme ce mintea împăratului era spre grijile cele dinafară și se îndeletnicea cu treburile poporului, Serghie a cugetat să plece înapoi și dorea să meargă pe la mănăstirea, numită a neadormiților. Aflîndu-se împreună cu alții pe locurile unde era Sfîntul Daniil, au pomenit unii despre dînsul, spunînd cu cîtă răbdare își petrecea viața sa și cum a luat de la Dumnezeu dar, spre a vindeca neputințele și a izgoni diavoli. De acest lucru auzind Serghie, a poruncit să tragă corabia la țarm și a mers la Cuviosul Daniil, care l-a primit cu dragoste. După o vreme, pricepînd Serghie că duhul lui Simeon odihnește peste Daniil - precum al lui Ilie peste Elisei - darul pe care îl avea la sine, adică culionul fericitului Simeon, l-a dat lui Daniil, că lui i se cădea mai bine decît altcuiva.

După aceasta s-a făcut lui Serghie o arătare ca aceasta: a văzut în somn trei tineri care au venit către dînsul și i-au zis: "Scoală-te, Serghie, și spune-i lui Daniil, că acum s-a împlinit vremea petrecerii sale în acest locaș; deci să se pregătească pentru mai mari nevoințe". Sculîndu-se Serghie, a spus aceasta lui Daniil, iar el, înțelegînd că poruncește Dumnezeu a urma vieții Cuviosului Simeon, a rugat pe Serghie să meargă în pustie și să-i afle loc lesnicios, unde ar putea să zidească un turn. Serghie, înconjurînd niște dealuri, fiind purtat de ajutorul lui Dumnezeu, a venit la locul acela unde era să se zidească turnul și, culcîndu-se să se odihnească după osteneala zilei, a avut iarăși o vedenie într-acest chip: un porumbel alb zbură deasupra lui și Serghie se sîrguia a-l prinde, dar a auzit glas de sus, zicînd: "Tu socotești a-l prinde cu cursa, dar nu, căci cu mîinile se cade a-l prinde". Porumbelul a zburat la înălțime și nu s-a mai văzut. Deci, pricepînd Serghie că Dumnezeu i-a arătat locul pentru zidirea turnului, s-a întors la Daniil și i-a spus ceea ce a văzut și a auzit, iar el s-a bucurat și a rugat pe un oarecare prieten al său, anume Marcu, căruia, Dumnezeu ajutîndu-i, degrabă a zidit turnul. După ce s-a săvîrșit vîrful, Daniil a ieșit din locașul acela noaptea, ca să nu știe nimeni de dînsul și, venind către turn, s-a rugat, zicînd: "Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, că m-ai învrednicit de o viață ca aceasta; Tu știi, Doamne, că întru Tine mă întăresc și, spre Tine nădăjduind, mă voi sui pe acest turn. Deci, primește rîvna mea, întărește-mă spre nevoință și începutul acesta adu-l întru săvîrșire". Astfel rugîndu-se, s-a suit în turn, începînd a viețui după Dumnezeu, între cer și pămînt, de acesta înstrăinîndu-se, iar către cer apropiindu-se cu trupul și cu duhul.

Diavolul, care zavistuieste însă totdeauna contra robilor lui Dumnezeu, a început și acolo a supăra pe sfînt, pentru că a ridicat asupra lui pe stăpînul locului acela, cu numele Ghelasie. Căci acela înștiințîndu-se că s-a zidit turnul pe moșia lui fără voie și că a început a viețui acolo un călugăr fără știrea lui, s-a mîniat foarte și a vestit despre aceasta pe împărat și pe patriarhul Ghenadie, care se alesese după

Anatolie. Împăratul n-a ținut seamă de aceea, iar patriarhul nu numai că a poruncit să dea jos pe Daniil de pe turn, ci voia să-l și pedepsească. Deci a dat putere lui Ghelasie să meargă și să-l dea jos cu ocară din turn.

Ghelasie, mergînd cu mînie să-și împlinească voia sa, Dumnezeu, împiedicîndu-l în acel gînd rău, a poruncit să vină deodată, în zi senină, o ploaie mare și vînt puternic cu multe fulgere și tunete. Însă acela nici așa nu s-a înfricoșat, nici n-a încetat în acel gînd rău, avînd inima sa aprinsă cu iuțime, pornindu-l diavolul spre mînie. După ce a venit la turn, a început a striga cu ocări asupra sfîntului ca să pogoare de pe turn, iar de nu va vrea, apoi singur se va sui și-l va da jos. Unul din cei ce venise cu dînsul acolo, zicea: "Lasă-l, că nici un rău nu-ți face; pentru că nici turnul acesta nu este pe moșia ta, nici nu ți se face prin aceasta vreo strîmbătate, ci poate mai bine îți va fi, avînd un vecin ca acesta, învrednicindu-te de rugăciunile lui". Dar Ghelasie nu i-a ascultat pe dînșii, ci porunci sfîntului cu mînie, ca îndată să coboare din turn. Începînd sfîntul a se coborî și pășind pînă la a șasea treaptă, s-au văzut picioarele lui umflate de privegherea cea neîncetată a zilei și a nopții. Atunci le-a fost jale tuturor și chiar acel Ghelasie s-a întors cu milostivire și a început a-l ruga să se suie iarăși la locul său și să-l ierte pentru că a îndrăznit a-l necăji.

După aceasta, Ghelasie i-a zidit un turn mai înalt și de atunci a început a avea pe sfînt în mare cinste, încît chiar înaintea împăratului lăuda pe cuviosul bărbat cel plin de fapte bune. Apoi a venit la sfînt un om bătrîn și cinstit din Traghia, aducînd cu sine pe singurul său fiu care era îndrăcit și pe care, punîndu-l lîngă turn, rugă pe sfînt cu lacrimi, să se milostivească și să-l vindece; căci iată, zicea el, treizeci de zile sînt de cînd cel ce se muncește, nu încetează pomenirea numelui tău, sfînte al lui Dumnezeu. Iar cuviosul, fiind milostiv, a zis către dînsul: "De crezi că Domnul meu Iisus Hristos va tămădui prin mine pe fiul tău, după credința ta să-ți fie ție". Apoi a poruncit să ungă pe cel îndrăcit cu untdelemn sfînțit. Și aceasta făcîndu-se, l-a aruncat diavolul la pămînt și mult chinuindu-l, mai pe urmă a zis: "Voi ieși, voi ieși". După care a și ieșit. Iar tatăl, luînd pe fiul său sănătos, l-a dus într-o mănăstire, unde, s-a făcut monah iscusit.

După aceasta, alt bărbat cu numele Chir, înțelept și cuvîntător bun, - care fusese mai înainte eparh, iar mai pe urmă a fost ales episcop în cetatea Frigiei, ce se numește Cotilia, - acesta avînd o fiică cu numele Alexandra, pe care o muncea diavolul, a adus-o la sfîntul, care rugîndu-se lui Dumnezeu și punîndu-și mîinile pe ea, îndată a ieșit diavolul și s-a făcut sănătoasă. Din acea vreme, Chir avea mare dragoste și osîrdie către cuviosul. Odată, tot acela a adus la sfînt pe o femeie a unui ostaș al său, așijderea îndrăcită. Și aceea, cu rugăciunile fericitului a dobîndit sănătate, pentru care Chir, fiind mulțumitor, a scris pe turnul sfîntului aceste stihuri: "Între pămînt și între cer stă un bărbat lovit de pretutendeni de vînturi și nicidecum temîndu-se. Cu hrană cerească se hrănește și bea vînt în setea lui, sprijinindu-și picioarele sale pe un turn înalt, urmînd lui Simeon; el propovăduiește pe fiul Maicii Domnului cea neispitită de nuntă".

Leon cel mare, împăratul grecesc, neavînd fii și dorind să aibă moștenitori, a rugat pe Cuviosul Daniil să mijlocească pentru el la Dumnezeu ca să cîștige ceea ce dorește. Iar el, ca cel ce singur era fiul rugăciunii, căci cu rugăciune a fost dăruit maicii sale, asemenea și altora, cu rugăciunile sale îi făcea a avea fii. Deci, rugîndu-se către Dumnezeu, a proorocit împăratului că în anul viitor i se va naște fiu și s-a împlinit acea proorocie a lui. Împăratul s-a bucurat pentru nașterea fiului său și era mulțumit de rugăciunile sfîntului, pentru care i-a zidit alt turn. Străbătînd vestea despre Sfîntul Daniil, a venit la dînsul împărăteasa Evdochia, soția împăratului Teodosie cel Tînăr, care fusese mai înainte, și l-a rugat să se pogoare de pe acel turn și să meargă în stăpînirea sa, unde zicea că are multe locuri liniștite. Fericitul a lăudat cugetul ei cel bun, dar n-a voit a se duce de acolo, unde i-a poruncit Dumnezeu a petrece și, binecuvîntînd pe împărăteasă, a trimis-o cu pace, iar el s-a suit în turnul cel mai înalt, pe care îl zidise Ghelasie.

În acea vreme unii dineretici, care erau în Constantinopol, au momit o desfrînată cu mult aur, anume Vasiana, ca să meargă la sfîntul și să-l înduplece spre lucrul cel necurat sau pe dînsul singur sau pe vreunul din ucenicii lui. Deci s-a dus cea fără de rușine către cel înțelept, cea necurată către cel curat, socotind că numai cu o căutare spre dînsa se va înșela fericitul și o va pofți, căci era îmbrăcată cu haine țesute cu aur și împodobită cu multe feluri de podoabe.

Aceea venind, s-a prefăcut că era bolnavă; se afla într-o țarină ce era în fața turnului, lângă ograda oilor celor cuvântătoare ale păstorului, văitându-se că este bolnavă și, astfel, dacă nu sfântului, apoi măcar ucenicilor lui să le facă vătămare sufletească. Stînd acolo nu puțină vreme și văzînd că nu sporește nimic - căci nu putea nicidecum să înșele pe acela a cărui minte nu se lipea de pămînt, ci de-a pururea privea sus la Dumnezeu - s-a dus în deșert și, venind la ereticii care o trimiseră, a grăit minciuni ticăloase, cum că ar fi rănit pe Daniil care ar fi poftit frumusețea ei și că ar fi poruncit ucenicilor s-o suie la dînsul în turn: "Iar eu, zise ea, n-am voit. Ei însă, temîndu-se să nu iasă în auzul poporului pofta cea rea a lor, voiră să mă omoare și abia m-am smuls din mîinile lor și am fugit".

Astfel mințind desfrînata aceea asupra sfântului, ereticii răspîndiră cuvintele ei în popor, ca, făcînd nume rău lui Daniil cel nevinovat și curat, să-l facă urît de popor. Dar îndată a ajuns judecata lui Dumnezeu pe vestitoarea cea mincinoasă și necurată, căci a năvălit asupra ei un duh rău care o muncea. Atunci, nevrînd chiar, a mărturisit că a fost plătită de eretici și s-au rușinat cei ce huleau pe plăcutul lui Dumnezeu. Iar cetățenii luînd-o au dus-o la sfînt și l-au rugat s-o izbăvească de muncirea cea diavolească. El, fiind ucenic adevărat al lui Hristos, care învață a iubi pe vrăjmași și care poruncește a ierta celor ce greșesc, pînă la șaptezeci de ori cîte șapte, nu i-a răsplătit cu rău pentru rău, ci a făcut bine făcătoarei sale de rău. Căci a făcut rugăciuni către Dumnezeu pentru dînsa, apoi a poruncit s-o ungă cu untdelemn sfînt și așa a izbăvit-o de diavolul care o muncea. Ea, dobîndind tămăduire, a sărutat turnul sfântului, mărturisindu-și păcatul înaintea tuturor și cerîndu-și iertare; apoi, din acea vreme s-a înțelepțit, schimbîndu-și năravul cel rău.

Cuviosul avea de la Dumnezeu nu numai stăpînire a izgoni diavolii și a tămădui neputințele, dar nici de darul proorociei nu era lipsit, adică a ști mai înainte și a grăi cele ce au să fie. El văzînd mai înainte mînia lui Dumnezeu și pedeapsa ce are să vină asupra cetății, a trimis veste patriarhului Ghenadie și împăratului Leon, sfătuiindu-i să săvîrșească rugăciune publică, de două ori pe săptămîină, ca să potolească îngrozirea cea dreaptă a lui Dumnezeu. Dar ei n-au luat în seamă sfatul fericitului; de aceea, au văzut cu fapta împlinirea proorociei lui, pentru păcatele lor, despre care lucru vom arăta.

În acea vreme împăratul fiind pornit de duhul lui Dumnezeu, a scris patriarhului să ia împreună cu el clerici mulți, să se ducă la marele Daniil și să-l sfîntească preot. Ducîndu-se patriarhul cu clerul său și ajungînd la turn, a zis către cuviosul că de multă vreme dorea să-l vadă, dar a fost ocupat cu treburile bisericii; iar acum - zise el - am venit să te văd și să mă învrednicesc de cuvintele și rugăciunile tale. Patriarhul a zis celor ce au venit cu el să pună scara ca să se urce la dînsul. Iar sfîntul a zis către el: "În zadar te-a pornit spre atîta osteneală cel ce te-a trimis la noi". Sfîntul, zicînd acestea, patriarhul s-a mirat și s-a spăimîntat, cum a cunoscut că venirea lui nu era cu bunăvoință, ci din poruncă, că niciodată n-ar fi venit la dînsul de n-ar fi fost trimis de împărat. Apoi patriarhul și ceilalți ce erau cu dînsul mult au rugat pe sfînt ca să poruncească să pună scara, să se suie la dînsul, dar el nu voia deloc. Atunci era zăduf și arșiță de soare și patriarhul, văzînd mulțimea poporului slăbind de zăduf și de sete, a poruncit ca, stînd acolo jos, arhidiaconul să înceapă rugăciunea cea obișnuită la hirotonie.

Deci, rugîndu-se și citind rugăciunile cu care se sfințește preotul, a sfințit pe Sfîntul Daniil în preot, deși sta departe de dînșii în înălțimea turnului. Și toată mulțimea poporului striga: "Axios", adică, vrednic este. Atunci fericitul Daniil, văzînd voia lui Dumnezeu, a poruncit să pună scară și, primind semnele preoțești din mîna patriarhului, s-a împărtășit cu dînsul, cu preacuratele și dumnezeieștile Taine și rugîndu-se pentru toți care veniseră acolo, i-a liberat cu pace într-ale lor.

Înștiințîndu-se împăratul cum că a primit Cuviosul Daniil hirotonia, s-a bucurat și venind degrabă la turn, a dezbrăcat haina cea împărătească și, suindu-se cu smerenie la dînsul, a căzut la sfintele lui picioare, pe care văzîndu-le umflate și rănite, s-a mirat de răbdarea lui cea mare. Apoi, luînd binecuvîntare, s-a întors cu veselie. După aceea a venit vremea a se împlini proorocia sfântului, pentru mînia lui Dumnezeu ce avea să fie asupra cetății. Pentru că, în luna septembrie, la pomenirea Sfîntului Mucenic Mamant, care se prăznuia cu cinste în Constantinopol, începîndu-se de cu seară în biserica lui cîntarea cea de toată noaptea, deodată s-a aprins foc mare în cetatea împărătească, încît puțin a fost de n-a cuprins toată

cetatea. Că, începînd de la zidul care era la mare ce se numea al corăbiilor, a trecut pînă la târgul lui Constantin și a ajuns pînă la turnul lui Iulian, înconjurînd cetatea din mijloc.

Atunci se putu vedea marea pedeapsă a lui Dumnezeu, pentru că focul a ars nu numai mulțime de case mari cu visterii, palate frumoase și locuri sfinte, ci și popor fără număr; pe unii i-a prefăcut în cenușă, pe alții i-a ars pe jumătate, altora vătămîndu-le mîinile, picioarele, fața, ochii și capetele. Nu era cu puțință a stinge pojarul acela, căci cu cît se sileau a-l stinge, cu atît se întindea mai mult văpaia. Dumnezeu pedepsea poporul pentru păcatele lui și puțin a fost de n-a pierit de foc toată cetatea lui Constantin, ca odinioară Sodoma. Atunci abia și-au adus aminte de proorocia sfîntului, care le spusese mai înainte de pedeapsa care s-a întîmplat acum, și-i deștepta la rugăciune și pocăință. Deci au alergat la dînsul, rugîndu-l cu lacrimi, ca prin rugăciunile sale să îmblînzească pe Dumnezeu și să stingă văpaia focului. Iar sfîntul, plîngînd, le imputa că nu l-au ascultat cînd le-a spus de nevoia ce era de față și n-au primit sfatul lui să facă rugăciune publică de două ori pe săptămîină. Apoi, ridicîndu-și mîinile, a făcut rugăciune cu sîrguință către Dumnezeu, pentru cetate și pentru popor.

După rugăciune, le-a adevărit că după șapte zile va înceta focul, care lucru s-a și făcut. Atunci s-a temut și împăratul de mînia lui Dumnezeu și, luînd pe împărăteasă, au alergat la sfînt, cerînd milostivirea lui Dumnezeu prin mijlocirea lui.

După anul acela, a fost iarnă foarte friguroasă, care frig nu este cu puțință a-l spune; însă n-a putut să-l biruiască pe pătimitorul cel cu bărbăție, ci iarna a fost biruită de dînsul. Pentru că se vărsa mulțime de ploi și ca niște rîuri păreau că se coboară din ceruri timp de patru zile, încît s-au prăbușit niște munți de valurile apei și sate s-au înecat. Apoi erau vînturi înfricoșate potrivnice, ca și cum s-ar fi bătut între ele; iar furtuna și vînturile erau așa de mari, încît și cîrligele cele de fier, care țineau cele două turnuri ale cuviosului, s-au rupt de puterea furtunii. Însă Cuviosul stătea la înălțime cu multă răbdare și, clătîndu-se turnurile, și el se clătina de vînt ca o ramură în copac. Ucenicii de jos, cu spaimă uitîndu-se la dînsul, strigau plîngînd, temîndu-se că va muri de atîta frig sau va cădea la pămînt cu turnul. Nădejdea lui Daniil către Domnul era neclintită, însă; ca o piatră întemeiată fiind în turn, sfîntul era fără temere. Pentru ce avea să se teamă de moarte acela care socotea viața sa de aici ca o legătură și temniță, iar moartea ca o dezlegare? Ci, zicea ca David: "Scoate din temniță, adică din trup, sufletul meu". Astfel, răbdînd de frig, fericitul se ruga către Dumnezeu fierbinte. Deci a strigat dreptul, iar Domnul l-a auzit pe el și din înălțimea cerurilor - precum altădată a certat vînturile din corabie -, deodată s-a făcut liniște mare și ziua s-a înseninat.

Atunci a venit împăratul să vadă pe sfînt, dacă n-a pătit vreă vătămăre, din ploile și de la vînturile ce au fost. Și văzînd cîrligele cele rupte, a poruncit să întărească turnul mai bine; apoi s-a întors cu binecuvîntarea ce o primise de la cuviosul părinte. Dar i s-a întîmplat lucrul acesta: calul pe care era, nu se știe din ce pricină, speriindu-se și căzînd înapoi, a trîntit pe împărat, încît și coroana a căzut din capul lui departe și s-a sfărîmat, risipindu-se de la coroană mărgăritarele și pietrele cele scumpe.

Atunci era comis (sfetnic) pe lîngă împărat unul cu numele Iordan, de credință arian, care, văzînd căderea împăratului de pe cal, s-a temut să nu-l învinuiască și să fie pedepsit. Deci, întorcîndu-se, a alergat la Cuviosul Daniil și-l rugă cu lacrimi, să mijlocească către împărat pentru dînsul ca să-l ierte, că se leapădă - zicea el - de credința cea arienească și se unește cu credința cea dreaptă. Iar cuviosul, primindu-l în buna credință, a scris împăratului că Iordan s-a lepădat de credința cea arienească și s-a lipit de creștini; drept aceea vrednic este a fi miluit. Împăratul a scris înapoi către sfînt, zicînd: "Pricina căderii mele n-a fost nimeni altul decît eu, căci înaintea ochilor tăi am îndrăznit a încăleca pe cal și n-am mers mai departe pe jos, de la sfîntul tău turn. Iar asupra lui Iordan nu numai că nu am nimic, dar încă mă și bucur că această cădere s-a făcut pricinuitoare sculării lui din cădere cea sufletească". După aceasta împăratul avea pe sfîntul în atît de mare cinste, încît nu numai singur îl cinstea, ci și altora îl arăta ca pe o stea cerească.

S-a întîmplat odată că a venit Guvazie, împăratul Lazilor, la Leon, împăratul grecesc, pentru împăcare. Pe acela luîndu-l împăratul Leon, l-a dus la Cuviosul Daniil Sfîlnicul și i l-a arătat, zicînd: "Această minune este în împărăția mea!" Iar acela, minunîndu-se de răbdarea cuviosului, se închină nu numai sfîntului, ci

și turnului pe care sta el și cu lacrimi zicea: "Mulțumesc, Ție, Împărate ceresc, că eu, venind la împăratul pămîntesc, m-ai învrednicit a vedea pe bărbatul cel ceresc cum și petrecerea lui". Și întorcîndu-se acel împărat al Lazilor în țara sa, adeseori vorbea despre cuvios dregătorilor săi și trimetea la dînsul scrisori, cerînd sfintele lui rugăciuni pentru apărarea împărăției sale. Și era cuviosul spre mare mirare tuturor, celor de aproape și celor de departe, străinilor, împăraților, cum și la tot poporul, grecilor și romanilor, cum și barbarilor, care, venind la dînsul ca la îngerul lui Dumnezeu, îl chemau într-ajutor și cu sfintele lui rugăciuni dobîndeau ce cereau.

Pentru dovedirea credinței lui e destul să știm cum sta în turn și răbda tulburările văzduhului, ploile și furtunile cele mai sus pomenite. Și pentru ca să nu se dea ceva uitării din cele despre dînsul vrednice de pomenit, să povestim și aceasta: într-o vreme era o iarnă foarte cumplită și erau vînturi mari și mai aspre decît cele obișnuite, cu mare zăpadă, ger și gheață, iar cuviosul n-avea în turn nici un fel de acoperămînt; chiar culionul cel de piele, care era pe capul lui, i l-a răpit un vînt mare și l-a dus într-o prăpastie.

Atunci a stat mucenicul cel de bună voie, toată noaptea, răbdînd acel ger cumplit și frig, care ajunsese mai puternic la răsăritul luceafărului. Apoi, făcîndu-se ziuă, era atîta vifor cu zăpadă, încît ucenicii sfîntului nici cu ochii nu puteau privi la înălțimea turnului, nici nu-l puteau ajuta cu ceva. După ziua aceea iarăși a fost noaptea mai cumplită și iarăși ziua asemenea pînă-n noapte, încît abia a treia zi s-a liniștit văzduhul. Atunci ucenicii, luînd scara s-au suit în turn la părintele lor, pe care l-au aflat cu totul înghețat, de la cap pînă la picioare, avînd puțină răsuflare și abia au putut a-l încălzi; apoi au șters trupul lui cu un burete muiat în apă caldă. Venindu-și în simțiri cuviosul a zis către ucenici: "Pentru ce mă supărați și m-ați dezghețat, căci dormeam dulce, pentru că, rugîndu-mă, am adormit puțin. Totuși, bine să vă fie vouă, fiilor, pentru că atîta purtare de grijă aveți pentru părintele vostru".

Despre aceasta înștiințîndu-se iubitorul de Hristos împărat, a rugat pe sfînt cu lacrimi, atingîndu-se de picioarele lui, ca să lase să se facă puțin acoperămînt deasupra turnului și-i zicea: "Cruță-te pe tine, părinte, dacă nu pentru tine, măcar pentru al nostru folos, ca să nu mori mai înainte de vreme și să ne lași sârmani". Iar el, văzînd rugămîntea cu lacrimi a împăratului, a lăsat ca să i se facă acoperămînt deasupra turnului, dar nu pentru odihna sa ci pentru rugămîntea cea cu osîrdie a împăratului, căci atîta dragoste și osîrdie avea către sfîntul, încît pe toți solii și domnii cei mari, care veneau la dînsul din diferite locuri, îi ducea la sfînt, uneori îi aducea singur, iar alteori îi trimetea prin bărbați cinstiți. Iar aceia, mirîndu-se de răbdarea cea mare a cuviosului părinte, cum răbda gerul și zăduful ziua și noaptea, se umileau cu sufletul și se întorceau plini de mult folos.

Altădată Gezirih, riga al vandalilor, a ridicat război împotriva grecilor și a venit cu mulțimea oștirii sale asupra Alexandriei. Împăratul grecesc, foarte mult întristîndu-se pentru năvălirea barbarilor, a venit cu toți dregătorii la Cuviosul Daniil Stîlpanicul, căutînd ajutor de la sfintele lui rugăciuni. El, mai înainte văzînd cele ce vor să fie, a proorocit împăratului că Gezirih, nu numai că nu va lua Alexandria, ci și în toate socotelile sale, nimic nu va spori și se va întoarce în țara sa deșert. Și s-au împlinit cele proorocite de cuviosul, pentru care lucru binecredinciosul împărat, mulțumit fiind, a vrut să zidească lîngă turn chilia ucenicilor lui spre odihnă, iar cuviosul voia mai bine să se zidească o biserică, în numele Cuviosului Simeon Stîlpanicul și să se aducă din Antiohia sfintele lui moaște. Deci, împăratul a zidit îndată o biserică Sfîntului Simeon, în preajma turnului lui Daniil, în partea dinspre miazănoapte; apoi a făcut case de străini lîngă biserică și a adus cinstitele moaște ale Sfîntului Simeon, cu multă cinste, după dorința Cuviosului Daniil. De acest lucru foarte mult s-a bucurat sfîntul și a grăit către popor, învățîndu-l. Cuviosul era fără de răutate, făcînd bine celor ce-l urmau pe el.

Un om eretic cu limbă hulitoare grăia de rău pe sfînt, despre care auzind poporul muștra pe grăitorul de rău. Iar ereticul, scoțînd din sînul său pește fript, arăta poporului, zicînd: "De acesta mănîncă pustnicul vostru". După aceasta, mîncînd din peștele acela și dînd femeii sale și copiilor, îndată a năvălit diavolul asupra lor și-i muncia pe dînșii. Apoi fiind aduși la cuvios, i-a vindecat cu rugăciunile sale, nu numai de muncire ci și de diavolul relei credințe, cel mai cumplit, nepomenind răul, nici răsplătind cu dojană pentru defăimare. Aceia, mulțumindu-i de atîta facere de bine arătată lor de părintele cel fără de răutate, au făcut

chipul lui din argint; iar pe dînșii s-au închipuit acolo, căzuți la picioarele lui și și-au scris numele lor; apoi au pus chipul acela în biserica Sfântului Mihail, Arhanghelul puterilor celor cerești.

Pe lîngă nerăutatea sa, Cuviosul Daniil avea și dar mare pe buzele sale, încît se umileau cei ce auzeau cuvintele sale și mulți se foloseau și își îndreptau viața.

La curtea împăratului se afla un ostaș vestit, cu numele Edran, cu neamul din Galatia, voinic cu trupul și viteaz în războaie. Acesta, dacă a venit și a auzit cuvintele cele folositoare de suflet ale fericitului Daniil, îndată s-a umilit și, lepădîndu-se de lume, s-a alăturat ucenicilor cuviosului, împreună cu încă alți doi tovarăși ai săi. De acest lucru auzind împăratul, i-a fost jale de acel ostaș viteaz și a trimis după el, sfătuindu-l să se întoarcă la dînsul în palatul împărătesc. Dar el n-a luat în seamă chemarea cea împărătească și zicea: *Ce folos va fi mie, de voi dobîndi toată lumea și sufletul îmi voi pierde?* Și îmbrăcîndu-se în rasa călugărească prin mîinile cuviosului, rîvnea înfrînării lui. Căci gusta numai atîta hrană și băutură, încît să nu moară de foame firea cea trupească; încă și somn foarte puțin primea, stînd și rezemîndu-se pe subțiori de o frînghie întinsă. De aceea el era iubit împăratului pentru faptele lui cele bune și-l cerceta adesea împăratul, cînd venea la Cuviosul Daniil. Viețuind astfel vreme îndelungată, s-a odihnit cu pace și era numele lui Tit, din rînduiala călugărească. După dînsul și sluga lui, anume Anatolie, asemenea viață a avut.

În acea vreme împăratul Leon a dat pe fiica sa, Adriana, întru însoțire lui Zenon Isaurul și l-a trimis cu oaste împotriva barbarilor care băteau Tracia. Zenon a mers mai întîi la Cuviosul Daniil Stîlpcul, care i-a spus mai înainte ce are să i se întîmple: că se va întoarce fără vătămare de la război și, că, după socrul său, Leon, va primi el sceptrul împărăției, dar, din zavistia celor ai săi, va fi izgonit din împărăție și, după o vreme, iarăși se va întoarce la împărăție. Toate acestea s-au împlinit la vremea lor.

După Leon, luînd Zenon împărăția și împărățind trei ani, s-a sculat asupra lui Vasilisc, fratele Verinei, femeia împăratului Leon, care murise. Acela, izgonind pe Zenon, a luat împărăția grecească, iar Eutihian, fiind eretic, a început a tulbura Biserica lui Dumnezeu, lepădînd soborul cel din Calcedon și semănând învățăturile cele ereticești. Atunci Acachie, patriarhul Constantinopolului, adunînd episcopii cei credincioși, se împotriviră împăratului, cu temere totuși, însă nimic n-au sporit. Deci au trimis pe cîțiva episcopi la Daniil, rugîndu-l cu lacrimi în ochi să se coboare din turn și să vină la ei în cetate spre ajutorul Bisericii care este în luptă. Iar cuviosul, deși nu voia, nicidecum a se coborî de la locul său, văzînd nevoia Bisericii și fiind îndemnat cu glas dumnezeiesc de sus, s-a pogorît de pe turn și a mers în cetate la patriarh și la episcopii cei împreună cu dînsul, unde a fost întîmpinat de arhieriei cu cinste, primindu-l cu o nespasă bucurie.

Auzind împăratul de venirea lui și nevrînd a-l vedea pe dînsul, a ieșit din cetate și a intrat într-un sat ce era aproape; iar cuviosul s-a dus după dînsul. Dar neputînd călători cu picioarele lui umflate și pline de răni, a fost purtat de credincioși.

S-a întîmplat pe cale un om lepros. Acela, văzînd pe cuvios, a început a se ruga ca să-l vindece. Deci, milostivindu-se spre dînsul, cuviosul a făcut rugăciune și a poruncit celui lepros să se spele în mare, care era aproape. Iar acela, spălîndu-se, a ieșit curat și sănătos. Îndată despre această minune a străbătut vestea pretutindeni și s-a adunat popor mult, aducîndu-și bolnavii; și toți luau tămăduire cu rugăciunile cuviosului.

Mulțimea, mergînd spre dînsul pentru minunile ce se făceau de el, s-a apropiat de palatul împărătesc, care era în satul acela. Acolo, un bărbat got, ivindu-se la o fereastră de sus și văzînd-l pe sfînt că-l duc oamenii, a rîs și a zis: "Iată vine un antipat nou (prefect)". Acestea zicînd, îndată l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, căci deodată a căzut de sus pe pămînt și a murit. Iar împăratul, înștiințîndu-se de venirea sfîntului, a poruncit să nu-l lase să intre. Atunci sfîntul s-a dus, scuturîndu-și praful de pe picioarele sale. După aceasta, temîndu-se împăratul ca să nu pătimească ceva pentru necinstirea cuviosului, a trimis în urma lui, rugîndu-se să se întoarcă la dînsul. Iar el, nu numai că n-a ascultat de împărat, ci a prorocit despre pierderea lui, că degrabă se va lua de la dînsul împărăția, zicînd: "Cel ce mînie pe Împăratul

ceresc, își adună lui multe rele și va avea mare mîhnire în ziua mîniei". Așa zicînd, s-a dus în calea sa. Iar cînd s-au întors trimișii care vesteau împăratului cuvintele cuviosului, a căzut deodată un stîlp al palatului, care a înfricoșat pe împărat și pe cei ce erau cu el. Astfel, lucrul cel neînsuflețit, prin rînduiala lui Dumnezeu, mărturisea a fi adevărată proorocia cuviosului; iar prin căderea sa cea grabnică, adeverea căderea împăratului de la împărăție.

Apoi, întorcîndu-se Cuviosul Daniil în cetate, a tîmăduit pe doi tineri îndrăciți și pe o fiică a unei văduve. Pe un șarpe, ce se înfășurase fără de veste pe picioarele lui, cu cuvîntul l-a trimis la locul său, nepătîmind nimic de la dînsul. Iar în cetate, o femeie cinstită, anume Raida, fiind stearpă și udînd cu lacrimi picioarele cuviosului, a cerut ca prin rugăciunile lui să se dezlege de nerodirea sa, iar el i-a proorocit că va naște fiu și chiar numele lui i l-a spus înainte, zicînd: "Vei naște, femeie, un fiu și vei chema numele lui Zenon".

Împăratul a început a se gîndi cum s-ar fi putut împăca și cum ar dobîndi iertare de la cuviosul, pentru că foarte mult îl înfricoșase căderea stîlpului din palatul său, în vremea aducerii la dînsul a cuvintelor lui Daniil. Deci, mai întîi prin oameni cinstiți ruga pe sfînt, dar cu vicleșug, pentru că inima lui nu înceta a aduna fărădelege. După aceasta, singur venind și căzînd la picioarele sfîntului, își ceru iertare. Iar cuviosul, văzînd cu ochii cei sufletești socoteala lui cea rea, a mustrat vicleșugul lui, zicînd către alții: "Smerenia și umilința aceasta este prefăcută, căci cu haina oii este acoperit năravul lupului și degrabă veți vedea ochiul lui Dumnezeu cel atotvăzător și mîna Lui cea atotputernică, care surpă pe cei puternici de pe scaune". După aceasta s-a întors cuviosul la turnul său. Apoi, trecînd puțină vreme, Vasilisc a fost izgonit de la împărăție, după proorocirea cuviosului. Iar Zenon, iarăși luînd scepstrul, a venit împreună cu împărăteasa să se închine sfîntului, văzînd împlinirea proorociei lui.

În toată vremea vieții sale cuviosul n-a ieșit din turn și făcea multe minuni, dar fiind cu cuget smerit și fugind de slava omenească, nu socotea că faptele sale cele bune au puterea facerii de minuni, ci rugăciunile Cuviosului Simeon, căci pe bolnavii care veneau la dînsul, îi trimitea în biserica Sfîntului Simeon, la sfintele lui moaște. Un zlătar (argintar) și-a adus pe fiul său olog din naștere, neputînd nici călca pe picioare, ci ca un șarpe se tîra pe pămînt. Pe acela trimițîndu-l fericitul Daniil în biserica Cuviosului Simeon, a poruncit să pună sfintele lui moaște pe picioarele copilului olog. Acestea făcîndu-se, a sărit ologul ca cerbul și a alergat la turnul lui Daniil, bucurîndu-se și slăvind pe Dumnezeu.

Un bărbat oarecare, venind dinspre Răsărit, a căzut între tîlhari, pe care îl bătură foarte rău, încît îi sfărîmaseră genunchii. Apoi, luîndu-i cele ce avea, s-au dus, lăsînd pe om abia viu. Niște călători care treceau pe acolo, văzîndu-l foarte greu rănit de tîlhari, și-au făcut milă de dînsul și, luîndu-l, l-au dus în cetatea Anchira. Episcopul cetății aceleia, avînd multă purtare de grijă pentru el, a adus doctori iscusiți și l-a tîmăduit de răni. Însă cel vindecat nu putea să umble pe picioare pentru că îi erau foarte sfărîmate și, deși se tîmăduiseră rănile lui, totuși nu avea putere a umbla. Atunci a rugat pe episcop să-l trimită la Cuviosul Daniil și, fiind pus pe un cal, a fost dus la turnul doctorului fără de plată. Iar el, trimițîndu-l la biserica Sfîntului Simeon și poruncind să-l ungă cu untdelemn luat de la sfintele moaște, l-a făcut deplin sănătos și i s-au întărit picioarele și gleznele, încît a putut iarăși umbla, înălțînd mulțumire lui Dumnezeu și plăcuților Lui, adică sfinților Simeon și Daniil.

Un sutaș oarecare din Spania avea mare credință către cuviosul și cînd se întîmpla a se îmbolnăvi cineva din casa lui, robi, rudeni, sau prieteni, îl trimitea la cuviosul cerînd tîmăduire. Iar cînd se aducea scrisoarea de la cuviosul, o pune pe aceea peste cel bolnav și îndată bolnavul primea tîmăduire.

O oarecare femeie săracă, avînd un fiu de doisprezece ani, mut din naștere, l-a adus la cuviosul și, lăsîndu-l lîngă turn, s-a dus. Iar cuviosul, văzînd pe copil, a poruncit ucenicilor ca să-l ia și să rămînă cu dînsii. Ei, socotind că copilul era învățat de maică-sa să nu vorbească prefăcîndu-se mut ca să cerșească, ca așa mai cu înlesnire să se hrănească, multe necazuri îi făceau, înfricoșîndu-l și bătîndu-l ca să vorbească. Uneori cînd dormea, îl înțepau cu țepi sau îl loveau cu o nuia ghimpoasă, ca deșteptîndu-se deodată să vorbească. Iar după ce l-au cunoscut cu adevărat că nu vorbește, au spus sfîntului. Atunci el a poruncit să ungă limba mutului cu untdelemn sfințit. Fiind într-o zi de Duminică, în vremea Sfintei

Liturghii, cînd începu diaconul a citi Sfînta Evanghelie și poporul după obicei cînta "Slavă Ție, Doamne", a cîntat și copilul, vorbind limpede și cu mare glas: "Slavă Ție, Doamne". Din acea vreme a vorbit bine.

Ajungînd cuviosul la adînci bătrîneți, s-a apropiat către fericitul său sfîrșit, pe care mai înainte văzîndu-l a spus ucenicilor săi și le-a scris acest așezămînt: "Fiilor și fraților, căci așa îmi sînteți voi, întîi căci v-am născut duhovnicește, iar al doilea căci Dumnezeu ne este Părintele cel de obște, eu mă duc către Părintele cel de obște. Însă nu vă voi lăsa săraci, iubiiții mei, pe voi care plîngeți pentru lipsirea părintelui; ci vă las în purtarea de grijă a Părintelui nostru, Cel care și pe voi și pe mine ne-a făcut. Deci, Acela care pe toate le-a făcut cu pricepere și cu înțelepciune, apoi a plecat picioarele și a coborît pe pămînt, a murit pentru noi și a înviat; Acela va fi cu voi ca un Preaînțelept, apărîndu-vă de cel viclean și, ca un Domn, păzindu-vă cu a Sa voie; iar ca un Părinte chemîndu-vă, dacă cîndva vă veți abate, către buna Sa îndurare, vă va întinde vouă duhovniceștile Sale brațe. Căci precum S-a dat pe Sine la moarte pentru noi, să vă unească între voi unul cu altul într-un cuget și să vă facă ca să fiți uniți cu Părintele. Urmați smerenia, slujiți altora, iubiiți primirea de străini, postul, privegherea, sărăcia și cea mai dintîi și mai mare poruncă, adică dragostea. Pe acelea care sînt cuviincioase drepte credințe, să le țineți drept, de pleava ereticească păzindu-vă, de maica voastră, adică de Sfînta Biserică, nicidecum să nu vă despărțiți. Dacă toate acestea le veți face, veți fi desăvîrșiți întru faptele cele bune".

Astfel de așezămînt scriind cuviosul părinte fiilor săi, a poruncit să-l citească înaintea lor, care plîngeau pentru despărțirea lui. Iar mai înainte cu trei zile de sfînta lui mutare, în miezul nopții, precum s-au învrednicit a vedea oarecare din ucenicii săi au venit să-l cerceteze toți sfinții cei din veac, proorocii, apostolii, mucenicii și toate cetele sfinților, întru lumină și slavă cerească și, sărutîndu-l cu dragoste, îi porunceau să săvîrșească dumnezeiasca Taină. Sosind ziua dezlegării lui de trup, a venit patriarhul Eftimie - care a fost după Acachie - cu tot clerul său. Iar temătoarea de Dumnezeu femeia Raida, a cărei sterpicioare s-a dezlegat prin rugăciunile sfîntului, pregătea toate cele pentru cinstita înmormîntare a cuviosului.

În acea vreme s-a întîmplat acolo un om îndrăcit, care stînd lîngă turn, adeverea că vede mulți îngeri și sfinți, venind din cer către cuviosul, ba chiar îi numea pe sfinții pe care îi vedea. Iar cuviosul și de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Daniil, bucurîndu-se pentru ieșirea sa din viața aceasta, și-a dat cinstitul și sfîntul său suflet în mîinile lui Dumnezeu, fiind plin de zile, viețuind optzeci de ani și trei luni. Părul capului său era des și despărțit în două, de patru palme de lung; asemenea și barba îi era lungă și despărțită în două. După ieșirea lui din viață, omul cel îndrăcit s-a slobozit de muncirea diavolească. Săvîrșindu-se sfîntul, s-au arătat din cer peste turn trei Cruci de stele care luminau cu nespusă podoabă, strălucind ca soarele. Acestea s-au văzut pînă ce s-a îngropat sfîntul său trup, acolo, lîngă turnul lui. Apoi au fost puse împreună cu el și moaștele celor trei sfinți tineri din Babilon: Anania, Azaria și Misail; căci așa poruncise cuviosul cînd era gata să moară, ca să nu se dea cinste moaștelor lui de către poporul care va veni la închinăciune, ci moaștelor celor trei sfinți tineri. Căci cel ce era smerit în viață, s-a arătat smerit și după moarte, fugind de slava omenească. Dar Dumnezeu, Care l-a preamărit pe pămînt înaintea oamenilor cu minuni, îl preamărește și în ceruri înaintea îngerilor Săi, Cel ce Însuși este slăvit de toată făptura în veci. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Nikon din Pecerska (11 decembrie)

Aduceți-vă aminte de cei legați ca și cum ați fi cu dînșii legați, a poruncit Sfîntul Apostol Pavel, care era legat întru Domnul. Supunîndu-ne aceluia să facem pomenire aici și de minunile fericitului Nikon, întru care Domnul pe față S-a arătat, scoțînd pe cei din obezi cu vitejie.

Acest fericit Nikon era de neam mare din cetatea Kievului și, mergînd în mănăstirea Pecerska, s-a robit singur pe sine cu totul întru ascultarea lui Hristos și s-a făcut monah iscusit. Iar după aceea, venind

răucredincioșii polovți - o sectă necreștină și răscolnică - a fost robit de aceia, în aceeași vreme când era legat și Sfântul Evstratie al Pecerskăi și l-au dus din mănăstire în țara lor, unde era ținut ferecat. Dar cineva din cetatea Kievului, fiind iubitor de Hristos, a mers acolo să răscumpere pe cei robiți. Fericitul Nikon nu se îngrijea de aceea, iar acel iubitor de Hristos socotea că pentru aceasta nu se îngrijește, fiindcă are în cetatea Kievului rudeniile sale bogate, prin care voiește să fie răscumpărat. Deci, acel iubitor de Hristos răscumpărînd pe mulți, s-a întors și le-a spus rudelor despre fericitul Nikon.

Rudeniile, auzind, au mers cu multă avere să-l răscumpere, dar fericitul Nikon a zis către dînșii: "Nicidecum să nu risipiți averea voastră în deșert, căci de-ar fi voit Domnul să mă aibă slobod, nu m-ar fi dat în mîinile acestor nelegiuți, pentru că Acela singur este puternic a da în robie pe cei pe care voiește; iar noi dacă am luat cele bune din mîna Domnului, oare cele rele să nu le suferim?" Iar rudeniile l-au ocărît și, nerăscumpărîndu-l s-au dus cu toată averea înapoi. Atunci cel ce robise pe fericitul cum și ceilalți polovți, văzînd că se lipsesc de dorirea lor, au început cu nemilostivire a munci pe robul lui Dumnezeu. Deci fericitul a fost muncit de dînșii trei ani, în toate zilele, fiind legat, avînd mîinile și picioarele ferecate, pe foc aruncat, cu cuțitele tăiat, de foame și de sete sfîrșindu-se uneori o zi, alteori două și chiar trei, negustînd nimic; vara la soare se ardea, iar iarna pe zăpadă și în ger se arunca.

Acestea toate i le făceau neîndumnezeiții polovți, ca să se răscumpere. Dar fericitul Nikon mulțumea lui Dumnezeu pentru toate și se ruga Lui neîncetat. Iar către muncitorii lui grăia: "Hristos mă va izbăvi în dar din mîinile voastre - căci acum și înștiințare am luat, fiindcă mi s-a arătat fratele meu Evstratie - pe care voi l-ați vîndut iudeilor spre răstignire, pentru care aceia se vor osîndi ca și părinții lor, care au zis: *Sîngele lui asupra noastră și asupra fiilor noștri*. Iar voi, ticăloșii, munciți veți fi ca și Iuda, cel ce a vîndut pe Domnul; iar mie, celui ce mi s-a arătat astfel, mi-a zis că a treia zi am să fiu în mănăstire, cu rugăciunile sfinților părinți Antonie și Teodosie și ale celorlalți cuvioși ai Pecerskăi".

Auzind acestea, polovțul care îl lovise, socotea că o să fugă; pentru aceea i-a tăiat pulpele ca să nu scape și pe lîngă acestea îl străjuia cu tărie. Dar iată că a treia zi în ceasul al șaselea, șezînd toți împrejur cu arme, fără de veste fericitul legat s-a făcut nevăzut; numai străjerii au auzit un glas, zicînd: *Lăudați pe Domnul din ceruri*. Și astfel a fost dus sfîntul în chip nevăzut în biserica Prea-sfintei Născătoare de Dumnezeu de la Pecerska, în vremea cînd se începuse dumnezeiasca Liturghie și se cîntau fericirile. Îndată toți frații, adunîndu-se, întrebau cum a venit aici? Iar el voia mai întîi să tăinuiască acea minune. Dar, văzîndu-l toți că era legat cu fiare grele pe dînsul, cu ranele netămăduite pe tot trupul și încă curgînd sînge din tăietura pulpelor, în tot chipul l-au silit să le spună adevărul. Drept aceea, chiar nevrînd, mai pe urmă le-a arătat ceea ce se făcuse și nu-i lăsa să scoată fiarele de pe mîinile și din picioarele lui.

Egumenul a zis: "Frate, de-ar fi voit Domnul ca în nevoia aceasta să te aibă, nu te-ar fi scos din robie, deci acum să te supui voii noastre". Și astfel, scoțîndu-i fiarele, le-a lăsat pentru trebuința altarului. Iar după cîteva zile, făcîndu-se pace cu polovții, a venit în Kiev acel polovțian care avusese în robie pe fericitul Nikon și a intrat în mănăstirea Pecerska, unde văzînd pe fericitul său rob, Nikon, l-a recunoscut și a spus toate despre dînsul cu de-amănuntul egumenului și fraților și nu s-a mai întors înapoi. Ci, umilindu-se, s-a botezat și s-a călugărit, cu ceilalți polovți de neamul său cu care venise în Kiev și cu care și-a sfîrșit viața întru pocăință în mănăstirea Pecerska, slujind robului său, adică fericitului Nikon.

Multe alte prea minunate fapte a săvîrșit acest fericit sfînt bărbat Nikon din care pomenim acestea: "Cînd era în robie fericitul, oarecînd, robiții ceilalți se îmbolnăviseră de foame și de supărare, încît erau aproape de moarte. Atunci fericitul, fiind cu dînșii în legături, le-a poruncit ca din bucatele păgînești nimic să nu guste, iar cu rugăciunea sa pe toți i-a adus la sănătate și i-a scăpat din legături în chip nevăzut.

Iarăși, în aceeași robie fiind sfîntul, oarecînd s-a îmbolnăvit păgînul care-l robise pe el și cînd era să moară, a poruncit femeilor sale și copiilor, ca pe robitul Nikon să-l răstignească deasupra mormîntului său. Iar fericitul Nikon, văzînd cu duhul înainte pocăința lui cea mai de pe urmă, s-a rugat pentru dînsul și l-a tămăduit. Astfel și pe sine s-a tămăduit de moartea cea groaznică și pe acela, nu numai de cea trupească, ci și de cea sufletească. Acest fericit Nikon se mai numește slabul, căci i-a curs sîngele și s-a uscat astfel, încît se puteau spune pentru el cuvintele lui David: *Uscatu-s-a ca un vas de lut vîrteala mea*.

Și iarăși: *Oasele mele ca uscăciunea s-au făcut*. Pentru aceasta și noi mirându-ne de minunata putere a lui, nu de cea trupească, ci de cea sufletească și de cea a puterilor cerești celor fără de trupuri, să zicem ca Apostolul: *Avem această comoară în vase de lut*.

Arzînd cu focul dragostei lui Dumnezeu, legatul Nikon, cu minune fiind slobozit, s-a luminat prin fapte bune, cu dumnezeiască plăcere. Apoi s-a eliberat și din legăturile trupești. Iar pentru slăbiciunea care vestejește pe om în viața aceasta, a luat după moarte nestrucăciunea cea nevestejită a trupului său, care pînă acum se odihnește în peșteră. Însă cu duhul a intrat în moștenirea cea nestrucată și nevestejită păstrată în ceruri pentru dînsul, lîngă izvoarele vieții veșnice și a luat cununa slavei cerești, cu care, prin rugăciunile cuviosului plăcut al lui Dumnezeu, să ne învrednicim și noi a fi încununăți de Împăratul slavei Hristos Dumnezeu, Căruia se cuvine slava, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Preasfîntul, bunul și de viață făcătorului Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Viața celui între sfinți Părintelui nostru Spiridon, Episcopul Trimitundeii, făcătorul de minuni (12 decembrie)

Insula Ciprului era patria minunatului Spiridon, care, născîndu-se din părinți simpli, era și el smerit cu inima și bun cu viața. În copilăria sa a fost păstor de oi și, crescînd, s-a împărtășit nunții celei legiuite și s-a făcut tată de copii. El viețuia cu cinste și cu plăcere de Dumnezeu, urmînd lui David în blîndețe, lui Iacob în simplitatea inimii și lui Avraam în iubire de străini. Dar nu după mulți ani, murindu-i soția, cu osîrdie slujea lui Dumnezeu prin fapte bune, iar averea sa o cheltuia spre odihna străinilor. În lume atît de mult a plăcut lui Dumnezeu, încît s-a învrednicit cu darul facerii de minuni, căci vindeca tot felul de boli, din cele cu anevioie de vindecat și izgonea duhurile rele din oameni, cu cuvîntul. Pentru aceasta a fost ales episcop al cetății Trimitundeii, care era o cetate vestită a Ciprului, în împărăția marelui Constantin și a lui Constantie, fiul său, unde făcea minuni preaslăvite.

Oarecînd era în ostrovul acela secetă mare și uscăciune, iar uscăciunii îi urma foametea și foametei, moartea; căci mulțime de popor murea de foame. Pentru acea închidere a cerului, trebuia un Ilie sau un altul asemenea lui, ca să-l deschidă cu rugăciunea. Unul ca acela s-a arătat Sfîntul Spiridon, care, văzînd nevoia ce venea asupra poporului și milostivindu-se părintește spre cei ce pieriau de foame, s-a rugat cu sîrguință către preabunul Dumnezeu, Care îndată a umplut cerul cu nori, adunîndu-i de la marginile pămîntului. Apoi a fost lucrul cel mai minunat, ca să nu socotească cineva că ploaia s-a făcut din stihii, în chip firesc, căci multă vreme norii n-au dat ploaie, pînă ce iarăși sfîntul a mai făcut rugăciune cu fierbințeală și atunci s-a vărsat ploaie mare pe pămînt și n-a încetat multe zile, pînă cînd iarăși s-a rugat sfîntul și s-a făcut senin.

Pămîntul s-a adăpat cu îndestulare și și-a dat roadele sale, căci s-au îmbelșugat țarinele, au rodit sadurile și grădinile și a fost după foametea aceea îndestulare multă prin rugăciunile plăcutului lui Dumnezeu, Spiridon. Peste cîtiva ani, prin voia lui Dumnezeu, pentru păcatele oamenilor, s-a făcut foamete în latura aceea și se bucurau bogații vînzători de grîu, pentru acea scumpete, căci aveau grîu strîns de mulți ani și, deschizîndu-și hambarele, au început a-l vinde scump. Atunci era în cetatea Trimitundeii un vînzător de grîu, nesățios de iubirea de argint și plin de lăcomie. Acela, cîștigînd cu neguțătoria prin alte părți mult grîu și aducîndu-l cu corabia în cetate, nu voia să-l vîndă cu acel preț, cu care se vindea în cetate, ci l-a pus în hambare, pînă cînd se va înmulți foametea în cetate, pentru ca să-l vîndă mai scump și să cîștige avere mai multă.

Fiind foamete mare și din zi în zi înmulțindu-se, bogatul acela a început a vinde grîul său foarte scump. Atunci a venit la dînsul un sărac, cerînd și rugîndu-l cu lacrimi să-l miluiască și să-i dea puțin grîu, pentru ca să nu moară de foame cu copiii și femeia sa. El, fiind cuprins de nemilostivire și de pofta aurului, n-a vrut să miluiască pe sărac, ci a zis către dînsul: "Să mergi ca să aduci prețul și vei avea ceea ce vei

cumpăra". Săracul, slăbind de foame, a venit la Sfântul Spiridon cu plîngere spunîndu-i despre sărăcia lui și despre nemilostivirea bogatului. Iar sfântul a zis: "Nu plînge, ci mergi în casa ta, pentru că așa grăiește Duhul Sfînt, că dimineața se va umple casa ta de grîu; iar pe bogatul acela îl vei vedea rugîndu-se de tine și dîndu-ți grîu fără plată".

Săracul, socotind că i-a zis sfântul aceasta numai pentru mîngîierea necazului său, văzîndu-și deșartă și fără folos nădejdea sa, precum i se părea, s-a dus la casa sa suspinînd. Cum s-a făcut noapte, prin porunca lui Dumnezeu s-a vărsat ploaie mare pe pămînt, iar hambarele bogatului nemilostiv și iubitor de argint au căzut și apa a luat tot grîul. Nemilostivul vînzător de grîu, cu ai săi, a alergat prin toată cetatea, strigînd și rugînd pe toți ca să-i dea ajutor, spre a nu ajunge sărac. Dar oamenii, văzînd grîul risipit pe drumuri, au început a-l strînge și a-l duce la casele lor. Asemenea și săracul acela care ceruse ieri, și-a adunat grîu din destul, pe care, văzîndu-l bogatul, a început a-l ruga să ia cît va voi. Așa a pedepsit Dumnezeu nemilostivirea bogatului, iar sărăcia și foametea săracului a mîngîiat-o, după proorocirea sfîntului.

Un plugar oarecare cunoscut sfîntului, în acea vreme de foamete, a mers la același nemilostiv bogat, care încă mai avea alte hambare pline de grîu, cerînd pentru hrană grîu pe datorie, făgăduind că-i va da cu dobîndă în vremea secerișului. Acela, neînvățîndu-se minte cu pierderea grîului celui dintîi, neschimbîndu-se din zgîrcenia sa și neîndreptîndu-se, și-a închis inima cu nemilostivire și înaintea acestui sărac, încît nu voia să audă de rugămîntea lui, cea cu sîrguință și a zis către dînsul: "Nu vei lua de la mine fără aur nici un bob de grîu". Auzind săracul acestea, lucrător de pămînt fiind, a mers plîngînd la arhiereul lui Hristos, Spiridon, spunîndu-i necazul său. Arhiereul, mîngîindu-l cu cuvintele sale, i-a dat drumul acasă. Apoi a doua zi a mers singur la plugarul acela, ducîndu-i un bulgăre mare de aur. De unde a luat aurul acela mai pe urmă se va vedea. Deci, punînd aurul acela în mîinile plugarului, a zis: "Du-te, frate, la bogatul vînzător de grîu și dă-i acest bulgăr de aur ca zălog, ca să-ți dea pe datorie grîu, cît va fi spre trebuința ta. Și cînd va veni secerișul și te vei îndestula cu pîine, atunci, răscumpărînd zălogul acesta, iarăși îl vei aduce la mine".

Luînd săracul aurul din mîinile arhiereului, s-a dus cu sîrguință la acel bogat. Acela, cum a văzut aurul, s-a bucurat, fiind iubitor de aur și îndată a dat pe datorie grîu săracului cît îi trebuia. După aceasta, trecînd vremea foametei, apoi fiind îmbelșugare și sosînd secerișul, plugarul a dat cu dobîndă grîul bogatului și răscumpărînd zălogul, l-a dus cu mulțumire Sfîntului Spiridon. Sfîntul, luînd aurul, s-a dus în grădina sa și l-a luat cu sine și pe plugar, zicînd: "Vino cu mine, frate, ca să dăm acesta împreună Celui ce cu bună îndurare ni l-a dat nouă cu împrumut". Deci, intrînd în grădină împreună cu plugarul și punînd aurul lîngă gard și-a ridicat ochii în sus, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, Care numai cu singură voia Ta, toate le faci și le prefaci; Cea ce odinioară în fața împăratului Egiptului, toiagul lui Moisi l-ai prefăcut în șarpe, Însuși și aurul acesta, precum atunci l-ai prefăcut într-acest chip, așa și acum poruncește să se întoarcă la chipul său cel dintîi, pentru ca și acest om să cunoască, cîtă purtare de grijă ai Tu pentru noi și cu fapta să se învețe ceea ce este scris în dumnezeiasca Scriptură: *Că toate oricîte voiește Dumnezeu, le face.*

Astfel, rugîndu-se el, îndată aurul acela luînd puterea de ființă, a început a se mișca și se vedea întorcîndu-se și tîrîndu-se ca un șarpe. Și așa, șarpele care mai înainte se făcuse aur prin atingerea mîinilor sfîntului, prin minune iarăși s-a prefăcut șarpe, din aur. Plugarul, văzînd acea minune, tremura de frică și căzînd la pămînt, se socotea pe sine nevrednic de o facere de bine ca aceea. Deci, șarpele acela a intrat în vizuina sa, iar plugarul s-a întors la casa sa cu mulțumire, înspăimîntîndu-se de mărimea minunilor lui Dumnezeu, care s-au făcut prin rugăciunile sfîntului.

Un prieten îmbunătățit al fericitului, din zavistia unor oameni răi, a fost clevetit la judecătorul cetății și pus în temniță; apoi a fost osîndit chiar la moarte, fără de vină. Deci, înștiințîndu-se Sfîntul Spiridon, s-a dus să izbăvească pe prietenul său de la moartea cea fără de vină. Atunci era vreme ploioasă și un rîu care era în cale, revărsîndu-se, nu era cu înlesnire cuiva a-l trece. Făcătorul de minuni, aducîndu-și aminte de Isus al lui Navi cum a trecut Iordanul cu chivotul legii ca pe uscat, în vremea cînd era plin de apă și crezînd în același Dumnezeu atotputernic, a zis către rîu, poruncindu-i ca unei slugi: "Stai! Stăpînul cel de obște îți poruncește, ca să trec eu și să scape bărbatul pentru care mă grăbesc".

Aceasta zicînd sfîntul, îndată a stat rîul, oprindu-și repejunile apei și a făcut cale uscată sfîntului și nu numai lui, ci și celor ce mergeau cu el, care au alergat înainte la judecător, vestindu-i venirea sfîntului și minunea care s-a făcut pe cale. Judecătorul, auzind acestea, îndată l-a liberat pe cel osîndit și l-a dăruit pe el sfîntului sănătos. Deci vedea cuviosul, cu ochii mai înainte-văzători, greșelile cele ascunse ale oamenilor. Căci odihnindu-se pe cale la un primitor de străini, o femeie oarecare, ce era robită de dragostea trupească și păcătuia în taină cu un oarecare. Aceea a voit să spele picioarele sfîntului. Iar el, știind faptele ei, a zis către dînsa: "Nu te atinge de mine, femeie". Aceasta a zis, nu urînd pe cea păcătoasă sau lepădîndu-se de ea. Căci cum ar urî pe cei păcătoși, fiind ucenic al Domnului, Care a mîncat și băut împreună cu vameșii și păcătoșii? Ci, pentru ca să o facă pe ea să-și aducă aminte de păcatele sale și să se rușineze de faptele și de cugetele ei cele necurate.

Cînd acea femeie mai vîrtos se nevoia, vrînd a se atinge de picioarele sfîntului ca să le spele, atunci, fiindu-i jale de pierderea ei, sfîntul, cu blîndețe și cu iubire de oameni, o muștră, aducîndu-i aminte de păcatele ei și povătuind-o către pocăință. Iar ea, mirîndu-se și spăimîntîndu-se că cele ascunse și cele nearătate ale ei, nu sînt tănuite înaintea ochilor celui mai înainte-văzător al omului lui Dumnezeu, umplîndu-se de rușine și umilindu-se cu inima sa, a căzut la picioarele sfîntului și nu cu apă, ci cu lacrimi le spăla pe ele și faptele sale cele muștrate, cu buzele sale le mărturisea. Deci, ea făcea ceea ce a făcut odinioară desfrînata din Evanghelie. Iar el i-a grăit ei, cele ce Domnul cu milostivire, a zis odinioară: *Îndrăznește fiică, iertate-ți sînt păcatele tale. Și iarăși: Iată te-ai făcut sănătoasă, de acum să nu mai greșești.* Dintr-acel ceas, femeia aceea și-a îndreptat spre bine viața sa și s-a făcut și altora spre folos.

De vreme ce numai din minuni s-a cunoscut viața sfîntului, se cuvine a ști și rîvna lui pentru dreapta credință; deci cuvîntul ce ne stă înainte va arăta. Împărățind marele Constantin cel întîi între împărății creștini, în a șasea sută și treizeci și șase de ani de la împărăția lui Alexandru, feciorul lui Filip, iar de la Hristos trei sute douăzeci și cinci, s-a adunat în Niceea acel preaslăvit sobor al Sfinților Părinți, ca să condamne pe Arie, cel fără de Dumnezeu, care cu rea-credință zicea că Fiul lui Dumnezeu este făptură, iar nu Făcător și să hotărască că Fiul este deoființă cu Tatăl. Cei ce ajutau hula lui Arie, erau episcopii cei mai însemnați: Eusebie al Nicomidiei, Maris al Calcedonului și Teognie al Niceei. Acești oameni înrăutățiți, urmînd cu totul nebuniei lui Arie, bîrfeau, zicînd că Fiul lui Dumnezeu este creat ca orice om.

Începătorii cei ce se luptau pentru dreapta credință, cei împodobiți cu viața și cu învățătura erau aceștia: Marele între sfinți Alexandru, care era încă preot și în vremea aceea ținea locul Sfîntului Mitrofan, patriarhul Constantinopolului, nefiind acolo acesta, fiindcă zăcea pe patul durerii; apoi slăvitul Atanasie, care nu era încă împodobit cu rînduiala preoțească și ținea slujba diaconiei în biserica Alexandriei. Pentru această pricină nu puțină neîmpăcare era asupra lor, din partea zavisticilor, căci nefiind cinstiți cu treapta episcopiei covîrșeau pe alții în înțelegerea credinței. Atunci era împreună cu dînșii și acest mare Spiridon, a cărui viață și dar care locuia într-însul, era mai de folos și mai puternic, pentru înduplecare spre cele de folos, decît gurile altora și decît legăturile silogismelor cele cu meșteșug împletite ale ritorilor. Încă în acel sobor, cu voia împăratului, erau și filosofi elini, care se numeau peripatetici, între care era un înțelept care-l ajuta pe Arie, care tăia ca și cu o sabie ascuțită de amîndouă părțile și se mîndrea cu limba sa de sofist, sîrguindu-se a rîde de învățătura celor dreptcredincioși.

Cu acel filosof a cerut a se întreba Sfîntul Spiridon, fiind bărbat neînvățat, care numai pe Hristos știa și pe Acesta răstignit. Iar Sfinții Părinți, știind învățătura lui, căci n-a avut cît de puțină învățatură elinească, îl opreau, să nu îndrăznească a se întreba cu acel sofist, care era meșter la cuvinte. Dar acesta, știind ce poate înțelepciunea cea de sus și cît sînt de neputincioase puterile înțelepciunii omenești, s-a apropiat de bărbatul acela, zicîndu-i: "În numele lui Iisus Hristos, o, filosofule, ia aminte la mine și ascultă cele ce voiesc a-ți spune". Filosoful a zis: "Vorbește și te voi asculta". Sfîntul a început a vorbi zicînd: "Unul este Dumnezeu Care a făcut cerul și pămîntul, pe om din pămînt l-a zidit și toate celelalte, cele văzute și nevăzute le-a așezat cu Cuvîntul și cu Duhul Său. Pe acel Cuvînt Îl credem și noi, că este Fiul lui Dumnezeu, Care S-a milostivit de rătăcirea noastră, S-a născut din Fecioară, a viețuit cu oamenii, a pătimit, a murit pentru mîntuirea noastră, a înviat și împreună cu El a înviat neamul omenesc. Pe Acesta Îl așteptăm să vină, să judece pe toți cu dreptate și să răsplătească fiecăruia după vrednicie și-L credem că este de o ființă cu Tatăl, împreună șezător și asemenea cinstit. Acestea astfel le mărturisim fără ispitire și

încercare și nici tu nu îndrăzni a ispiti cum sînt acestea; pentru că acestea covîrșesc înțelegerea ta și sînt mult mai înalte decît toată cunoștința".

Apoi, tăcînd puțin, a zis: "Nu ți se pare și ție a fi acestea astfel, o! filosofule? Pentru ca să te încredințezi de adevăr, ia aminte la acest mic lucru, măcar că nu se cade să asemănăm firea cea îndumnezeită și mai presus de ființă, cu făptura zidită și stricăcioasă. Dar, de vreme ce ochii sînt mai credincioși decît urechile și cel care este puțin credincios, nu crede cu înlesnire, dacă nu va vedea ceva cu ochii cei trupești, pentru aceasta voiesc să vă încredințez pe față cu această cărămidă, care este alcătuită din trei.

Acestea zicînd sfîntul, a făcut semnul Sfintei Cruci cu dreapta, avînd în stînga cărămida și a zis: "În numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh". Și îndată strîngînd cărămida, o! prea slăvită minune! focul s-a ridicat în aer, apa s-a vărsat pe pămînt, iar lutul a rămas în mîinile sfîntului. Cei ce vedeau s-au înspăimîntat și mai vîrtos filosoful, care, înspăimîntîndu-se cu sufletul, tăcea, ca și cum nu mai știa să vorbească, neavînd gură s-o deschidă împotriva cuvintelor sfîntului, în care lucra o putere dumnezeiască, încît s-au împlinit cele scrise: "Nu stă în cuvînt împărăția lui Dumnezeu, ci în putere".

Apoi, filosoful a zis: "Cred că așa sînt cele grăite de tine". Atunci bătrînul a zis: "Vino dar și primește semnul sfintei credințe". Iar filosoful întorcîndu-se către prietenii și către ucenicii săi, a zis: "Ascultați-mă: pînă cînd era cu mine întrebarea din cuvinte, am adus cuvinte împotriva cuvintelor, iar cu meșteșugul iubirii de întrebare, biruiam pe cele puse înainte. Dar de cînd, în locul cuvintelor, a ieșit din gura acestui bătrîn puterea și facerea minunii, nimic nu mai pot cuvintele împotriva puterii, pentru că nu poate sta omul împotriva lui Dumnezeu. Deci, dacă și dintre voi cineva poate să înțeleagă ca mine, să creadă în Hristos și, împreună cu mine, să urmeze acestui bătrîn, prin a cărui gură Dumnezeu a grăit".

Astfel, filosoful acela, primind credința creștinească, se bucura că a fost biruit de sfîntul bătrîn spre folosul său și se bucurau toți cei binecredincioși, iar cei răucredincioși s-au rușinat.

Săvîrșindu-se acel mare sobor al Sfinților Părinți și fiind biruit și lepădat Arie și fiecare întorcîndu-se într-ale sale, s-a întors și Sfîntul Spiridon la casa sa. În acea vreme a murit Irina, fiica lui, care înflorise cu tinerețile și vremea vieții sale și-a petrecut-o în feciorie curată, încît era vrednică de cămara cea cerească. Atunci a venit la sfîntul o femeie plîngînd și spunînd că a dat fiicei lui, Irina, un odor de aur, spre păstrare; dar de vreme ce ea a murit, a rămas odorul ascuns, neștiut de nimeni. Sfîntul Spiridon, căufind pretutindeni prin casa sa odorul, cel ascuns nu l-a aflat; apoi, văzînd lacrimile și tînguirea femeii și fiindu-i milă de ea, a mers la mormîntul fiicei sale, împreună cu casnicii săi și a strigat către cea moartă, precum odinioară Hristos lui Lazăr, zicîndu-i: "Fiică, Irino, unde este odorul cel de aur, care ți s-a încredințat spre păstrare?" Iar ea, ca dintr-un somn lung deșteptîndu-se, a răspuns: "În cutare loc al casei (spunînd numele locului) l-am ascuns pe el". Și iarăși a zis către dînsa sfîntul: "Dormi de acum, fiica mea, pînă cînd te va deștepta pe tine Domnul tuturor, la învierea cea de obște". Atunci s-au cuprins de frică toți cei ce erau acolo, minunîndu-se și înspăimîntîndu-se de acea minune preaslăvită, iar sfîntul, aflînd odorul în locul cel spus, l-a dat acelei femei.

După aceasta, murind marele Constantin și împărțind fiilor săi împărăția, a luat Răsăritul fiul cel mijlociu, Constantie. Acesta, fiind în cetatea cea mare, Antiohia Siriei, a căzut într-o boală grea, pe care nu puteau să o vindece doctorii. Deci, lăsînd împăratul cel bolnav pe doctori, a alergat cu rugăciune către Dumnezeu, Care poate tămădui sufletele și trupurile și de la El își cerea cu sîrguință tămăduire bolii sale. Atunci a avut o vedenie: într-o noapte un înger arătîndu-i o ceată de mulți sfinți episcopi, în mijlocul lor i-a arătat doi mai aleși, care păreau a fi celorlalți povățuitori și începători; deci, aceia, îi spunea lui îngerul, sînt tămăduitorii bolii tale.

Deșteptîndu-se împăratul din somn și gîndind la ceea ce văzuse, nu cunoștea cine erau cei pe care-i văzuse. Căci cum putea cunoaște pe aceia, al căror nume și patrie nu erau lui știute? Și mai ales cînd unul dintre ei încă nici nu era episcop și nici nu avea să fie episcop, dar acum se arăta a fi întru acea dregătorie. Deci a fost în nepricepere multă vreme. Apoi, primind sfat, a adunat la sine pe episcopii din cetățile dimprejur și căuta să-i cunoască pe dînșii și pe cei doi episcopi ce îi văzuse în vis, însă nu i-a aflat. Iarăși

a chemat pe mai mulți, din locuri și mai îndepărtate, dar nici între aceia nu i-a aflat. După aceea a trimis în toată lumea ca să se adune la dînsul episcopii din toată stăpînirea sa.

Deci, a ajuns acea poruncă împărătească - sau mai bine zis acea rugămintă - și în insula Cipru, la fericitul Spiridon, episcopul Trimitundeii, căruia i s-a descoperit prin vedenie de la Dumnezeu, toate cele despre împărat. Sculîndu-se Sfîntul Spiridon, a mers la împărat, luînd cu sine pe ucenicul său Trifilie, cu care s-a arătat împăratului în vedenie. Iar Trifilie, precum am zis, încă nu era episcop. Ajungînd în Antiohia au intrat în palatele împărătești. Sfîntul episcop era îmbrăcat în haine simple și purta în mîna un toiag de finic și mitră pe cap, cum și un vâscior de lut atîrnat la piept, precum era obiceiul celor ce viețuiau în Sfînta Cetate a Ierusalimului, în care obișnuiau a purta untdelemn din Sfînta Cruce.

Astfel, intrînd el, una din slugile cele însemnate din palatele împărătești, văzîndu-l ca pe unul din cei săraci, a rîs de dînsul și, nelăsîndu-l să intre, l-a lovit peste obraz; iar el, fiind fără răutate după cuvîntul Domnului i-a întors lui și cealaltă parte. Acela, cunoscîndu-l că este episcop și văzîndu-și greșeala sa, și-a cerut iertare cu smerenie, pe care a și căpătat-o. Ajungînd sfîntul înaintea împăratului, acesta pe dată l-a cunoscut, pentru că în acel chip l-a văzut în vis. Sculîndu-se de la locul său, s-a apropiat și s-a închinat robului lui Dumnezeu, rugîndu-l cu lacrimi, să se roage lui Dumnezeu pentru dînsul și să-i vindece boala.

Sfîntul Spiridon, cum s-a atins de haina împăratului, îndată s-a făcut sănătos și s-a bucurat de tămăduirea sa, cîștigată prin rugăciunile sfîntului, iar împăratul l-a cinstit foarte mult și toată ziua aceea s-a veselit împreună cu dînsul, făcînd ospăț bunului doctor. Iar Trifilie se minuna foarte mult de toată slava împărătească, de frumusețea palatelor și de starea înainte a dregătorilor, cînd ședea împăratul și de toată rînduiala cea minunată a aurului, cum și de slujirea celor cu haine luminate. Iar Spiridon a zis către dînsul: "Ce te minunezi, frate? Oare mîndria și slava împărătească fac pe împărat mai drept decît alții? Oare nu moare împăratul întocmai cum moare fiecare din săraci și se dă îngropării? Oare nu va sta ca oricare înaintea înfricoșatului Judecător? Pentru ce cinstești cele trecătoare, ca și cum ar fi neschimbate și te minunezi de cele ce sînt de nimic, cînd mai ales se cuvine a căuta pe cele ce sînt nematerialnice și veșnice și a iubi slava cea cerească și nepieritoare?"

Apoi a învățat și pe împărat destul, ca să-și aducă aminte de facerea de bine a lui Dumnezeu și să fie bun către cei ce sînt sub stăpînirea lui; către cei ce greșesc să fie milostiv, către cei ce se roagă, să fie grabnic împăciuitor, bun dătător celor ce le trebuiește ajutor și tuturor să le fie ca un părinte, cu bună îndurare plecîndu-se către fiecare și îndată întinzînd mîna. Că dacă nu împărățește cineva în acest chip, apoi se poate numi mai drept tiran, decît împărat. În sfîrșit, l-a învățat să ție tare și să păzească cele ce se cuvin dreptei-credințe, neprimind nimic de la potrivnicii Bisericii lui Dumnezeu.

Vrînd împăratul să mulțumească sfîntului pentru tămăduirea adusă prin rugăciunile lui, îi dădu mulțime de aur, dar el n-a vrut să primească, zicînd: "Nu se cuvine, împărate, a-mi răsplăti cu așa urficiune, în loc de dragoste; pentru că ceea ce s-a făcut prin mine pentru tine, dragoste este. Căci a lăsa casa și a veni pe acest noian al mării și a răbda asprimea de iarnă și de vînturi, oare aceasta nu este dragoste? Și pentru toate acestea, oare voi primi ca răsplată aur, care este pricinuitor a toată răutatea și care lesne pierde toată dreptatea?" Astfel zicînd, sfîntul nu a vrut să primească nimic. Însă, fiind silit de rugămintea cea multă a împăratului, a primit să ia ceva, dar nu să țină la dînsul, pentru că cele ce le-a primit, îndată le-a împărțit săracilor, care le trebuiau.

Prin sfătuirea acestui sfînt, împăratul Constandie a scutit de dări preoții, diaconii, tot clerul și slujitorii bisericii, judecînd a fi lucru necuvios, ca slujitorii Împăratului Celui fără de moarte, să dea dajdie împăratului celui muritor.

Ieșind sfîntul de la împărat și întorcîndu-se într-ale sale, a fost primit în casa unui oarecare iubitor de Hristos. Acolo a venit la dînsul o femeie străină, care nu știa să vorbească grecește, aducînd pe brațele sale pe fiul său mort, pe care, punîndu-l lîngă picioarele sfîntului, plîngînd și neștiind nimeni limba ei, numai lacrimile adevereau că pentru fiul ei cel mort se roagă de sfînt să-l învieze. Iar el, temîndu-se de slava deșartă, se lepăda de un lucru așa minunat. Însă, fiind milostiv, se biruia de amara tînguire a celei ce

plîngea și a întrebat pe diaconul său Artemidot: "Ce să facem, frate?" Iar acela a răspuns: "Pentru ce mă întrebi, părinte? Ce alta poți face, decît numai să chemi pe Hristos, dătătorul de viață, care de multe ori a ascultat rugăciunile tale; că dacă pe împărat l-ai vindecat, oare vei putea pe săraci și nenorociți să-i treci cu vederea?"

Arhiereul, pentru un sfat bun ca acesta, spre mai multă milostivire s-a înduplecat, a lăcrimat și, plecîndu-și genunchii, s-a rugat cu fierbințeală lui Dumnezeu. Iar Acela, Care prin Elisei și prin Ilie a dăruit viața fiului saretencii și fiului somanitencii, a ascultat și pe Spiridon și a întors duhul de viață în pruncul străinei, care, înviind îndată, a început a plînge. Maica, dacă a văzut pe fiul ei viu, îndată, de bucuria cea peste măsură, a căzut moartă. Pentru că nu numai durerea cea mare și necazul inimii omoară pe om, ci uneori și bucuria cea peste măsură face același lucru. Deci femeia aceasta a murit de bucurie, iar cei ce priveau spre dînsa, după bucuria cea mare pentru învierea pruncului, îndată le-a venit întristare și lacrimi. Atunci, iarăși a zis sfîntul către diacon: "Ce vom face?" Iar acela iarăși i-a dat sfatul cel dintîi și sfîntul s-a întors la rugăciune, ridicîndu-și ochii către cer și mintea înălțîndu-și către Dumnezeu, se ruga Celui ce dă morților viață și numai cu singura Sa voie toate le preface. Apoi a zis către ceea ce zăcea moartă pe pămînt: "Scoală-te și stai pe picioarele tale"; iar ea, deșteptîndu-se ca din somn s-a sculat și și-a luat fiul cu mîinile sale viu. Apoi a poruncit sfîntul femeii și celor ce se întîmplaseră acolo, să nu spună nimănui de ceea ce au văzut și s-a făcut, iar diaconul Artemidot, după mutarea de veci a sfîntului, a dat acestea spre auzul tuturor credincioșilor, neascunzînd măririle și puterile lui Dumnezeu ce se făcuseră prin marele plăcut al lui Dumnezeu, Spiridon.

Întorcîndu-se sfîntul acasă, a venit la dînsul un oarecare om, vrînd să cumpere din turma lui o sută de capre. Și sfîntul i-a zis să aducă mai întîi prețul cel rînduit și apoi să ia ceea ce a cumpărat. Dar el, dînd prețul pentru nouăzeci și nouă de capre, a tăinuit una, socotind că nu va cunoaște sfîntul despre aceea, a cărei bunătate de inimă era străină de grija cea mare a vieții. Deci, mergînd amîndoi în ocolul dobitoacelor, sfîntul a zis către negustor ca să ia atîtea capre pentru cît a dat prețul. Despărțind o sută de capre, le-a scos din ocol și una din acelea, ca o pricepută și roabă bună, cunoscîndu-se că este nevîndută de stăpînul său, s-a întors degrabă și a alergat iarăși în ocol. Negustorul, prinzînd-o a tras-o după dînsul; iar capra, smulgîndu-se iarăși, a fugit în ocol. Așa de două și de trei ori se smucea din mîinile lui și fugea în ocol, iar el o scotea cu sila și mai pe urmă a luat-o pe umeri și o ducea într-ale sale. Dar capra, zbierînd și bătîndu-l cu coarneau peste cap, se zvîrcolea încît se mirau toți cîți erau acolo. Sfîntul Spiridon, pricepînd lucrul și nevrînd înaintea tuturor a muștra pe negustorul cel viclean, a zis către dînsul cu blîndețe: "Vezi, fiule, că nu în zadar face dobitocul acesta unele ca acestea, căci nu suferă a fi dus la casa ta. Oare n-ai oprit prețul care se cuvenea pentru dînsa și iată pentru aceea se smulge din mîinile tale și fuge la ocol?" Deci acela, rușinîndu-se, și-a mărturisit păcatul și și-a cerut iertare. Apoi dînd prețul și-a luat capra și aceea mergea acum singură după dînsul în liniște la casa aceluia ce o cumpărase pe dînsa, întrecînd la mers pe stăpînul său cel nou.

În insula aceia era un sat care se numea Eritra, departe de mitropolia Constandiei, nu mai mult de treizeci de stadii. Acolo mergînd marele Spiridon pentru oarecare trebuință, a intrat în biserică și a poruncit unui diacon din cei ce erau acolo, să facă o sfîntă rugăciune pe scurt, pentru că sfîntul se ostenise de calea cea îndelungată, mai ales că era vremea secerișului și era arșiță mare. Iar diaconul acela cu zăbavă făcea ceea ce i se poruncise și cu dinadinsul lungea rugăciunea, citind și cîntînd cu mîndrie și mărindu-se în deșert cu glasul său.

Deci fericitul, uitîndu-se la el, deși era bun cu firea, îl ocări cu asprime, zicîndu-i: "Taci!". Și îndată i s-a legat limba, încît nu numai glasul, ci și vorba și-a pierdut și sta mut ca unul fără limbă. Atunci li s-a făcut frică la toți care erau acolo, apoi s-a auzit despre aceea în tot satul și s-au adunat toți să vadă acea minune, iar diaconul a căzut la picioarele sfîntului rugîndu-se în tăcere, ca să i se dezlege limba. Se mai rugară pentru dînsul și acei prieteni ai lui și rudenii, încît abia l-au împlînzit, pentru că sfîntul era aspru cu cei mîndri și măreți în deșert. Deci l-a iertat și, dezlegîndu-i limba, i-a dat și graiul. Însă a lăsat oarecare semn al cercetării, nelimpezîndu-i limba cu totul, pentru că l-a lăsat cu glas mic, zăbavnic la limbă și poticnindu-se la vorbă, ca să nu se mai mîndrească cu glasul său, nici să se mai mărească în deșert cu vorba sa cea limpede.

Altădată acest dumnezeiesc bărbat, fiind în cetatea sa, a intrat în biserică la Vecernie și s-a întâmplat atunci că nu era popor în acolo, decât numai slujitorii bisericești. Apoi a poruncit să se aprindă făclii multe și candelă, iar el singur stătea înaintea altarului, bucurându-se cu duhul. Deci când a strigat după obicei: "Pace tuturor", nefiind popor ca să dea răspunsul cel obișnuit la cuvintele zise de arhieru, îndată s-a auzit din înălțime, strigând: "Și duhului tău". Și era glasul acela dulce și potrivit, covârșind toată cântarea omenească cea dulce. Iar diaconul care zicea ecteniile s-a speriat, auzind la fiecare ectenie o cântare dumnezeiască de sus, cântând: "Doamne miluiește". Glasul acela se auzea și de cei ce erau departe de biserică, încât alergau cu sîrguință la acel glas dulce și prea minunat și, apropiindu-se de uși, îndulcea mai mult urechile și inimile lor acea cântare străină. După ce au intrat în biserică, n-au văzut pe nimeni, decât numai pe arhieru cu puțini slujitori bisericești; apoi acea cântare bisericească nu se mai auzea de nimeni și se minunau foarte mult.

Altădată, sfântul stînd în biserică la cântarea Vecerniei, n-a ajuns untdelemn în candelă și era să se stingă, că nu se găsea atunci deloc untdelemn în biserică. Deci se mîhnea sfântul de aceasta, ca nu cumva, stingîndu-se candela, să înceteze cântarea Vecerniei și să se sfîrșească pravila cea obișnuită a bisericii. Dar Dumnezeu, Care face voia celor ce se tem de El, a făcut să izvorască în candelă untdelemn, precum altădată în vasul văduvei, în zilele lui Ilie. Iar slujitorii, aducînd vase le puneau dedesubt, pentru că untdelemnul curgea din candelă și s-au umplut acele vase cu untdelemn sfînt, ce era plin de darul lui Dumnezeu.

În Cipru era o cetate ce se numea Chirina; nu aceea care este în Livia, ci alta cu același nume, la care mergea sfântul din Trimitunda pentru oarecare trebuință. Atunci mergea cu dînsul și Trifilie, ucenicul lui, fiind episcop în Levcusia Ciprului. Trecînd ei muntele ce se numește Pentadactil și ajungînd la un loc ce se zice Parimna, care este frumos, cu multă verdețură și cu multe fructe, Trifilie, bucurîndu-se de acel loc, a poftit ca și el să se facă stăpînul unui sat din Parimna și să-l cîștige în cuprinsul bisericii sale. Deci cugeta la aceasta îndelung, întru inima sa.

Dar nu s-a tăinuit acel cuget al lui Trifilie înaintea ochilor celor mai înainte-văzători ai lui Spiridon, pe care marele părinte înțelegîndu-l cu duhul, a zis: "Pentru ce o! Trifilie, cugeți neîncetat cele deșarte, poftind sate și vii, care cu adevărat nu sînt de nici un preț, ci numai că se vîd și cu părere atrag inima omenească spre pofta lor? Avem avuție în cer nefurată, avem locaș nefăcut de mîini; pe acelea caută-le, cu acelea îndulcește-te, mai înainte de vreme, prin gîndirea la Dumnezeu, care nu pot să treacă de la unul la altul, că cel ce se face odată stăpîn acelora, are moștenirea care niciodată nu pierie". Acestea auzindu-le Trifilie, mult s-a folosit și după aceea altă viață a avut, încît s-a făcut vas ales al lui Hristos, precum odinioară Pavel și de nenumărate daruri dumnezeiești s-a învrednicit. Astfel fiind foarte îmbunătățit, marele Spiridon și pe alții îi povățuia către fapte bune, pentru că sporeau învățăturile lui la cei ce le primeau, iar celor ce le lepădau li se întîmpla sfîrșit rău, precum ne va arăta cuvîntul ce ne stă înainte și va urma.

Un corăbier locuitor în aceeași cetate a Trimitunde, plutind în oarecare laturi pentru negustorie, a zăbovit acolo douăsprezece luni. În acea vreme femeia lui, fiind o desfrînată, a zămislit în pîntece. Întorcîndu-se negustorul la casa sa și văzînd pe femeie însărcinată, a cunoscut că a păcătuit și, umplîndu-se de mînie, o bătea nevrînd să mai viețuiască cu dînsa și o izgonea din casa sa. Apoi, mergînd la arhierul lui Dumnezeu, Spiridon, i-a spus pricina și cerea de la dînsul sfat folositor. Iar el, mîhnindu-se cu sufletul pentru păcatul ei și pentru mîhnirea cea mare a bărbatului, a chemat pe femeie. Dar n-a întreat-o dacă a făcut păcat, de vreme ce martor nemincinos era însărcinarea și rodul ce se purta într-însa, zămislit din fărădelege; ci, i-a zis ei: "Pentru ce ai călcat credința bărbatului tău și ai adus ocară casei tale?" Iar femeia, pierzîndu-și rușinea, a îndrăznit a minți, zicînd că nu de la altcineva a zămislit, ci de la al său bărbat. Iar cei ce auzeau, se mîniau asupra ei mai mult pentru minciună, decât pentru desfrînare și îi ziceau: "Douăsprezece luni n-a fost bărbatul tău acasă și cum zici că de la bărbatul tău ai zămislit? Au poate rodul cel zămislit să zăbovească în pîntece douăsprezece luni și mai mult?" Iar ea întărea, zicînd: "Cel ce s-a zămislit în pîntece aștepta întoarcerea tatălui său ca să vină acasă din calea cea depărtată și pruncul să iasă din pîntecele meu".

Acestea și mai multe mințind și pe toți biruindu-i prin cuvintele sale, a ridicat gâlceavă, ca și cum ea ar fi fost clevetită și năpăstuită. Iar bărbatul cel blînd, Sfîntul Spiridon, aducînd-o spre pocăință, i-a zis: "O! femeie, de vreme ce în mare păcat ai căzut, îți stă înainte și pocăință mare, pentru că ți-a rămas nădejde de mîntuire; căci nu este vreun păcat care să biruiască milostivirea lui Dumnezeu. Însă văd că prin desfrînare ai născut deznădăjduire, iar prin deznădăjduire, nerușinare. Deci cu dreptate este ca să primești vrednica răsplată după fapta ta, pătimind grabnică pedeapsă, însă dîndu-ți-se loc și vreme de pocăință. Acestea grăim ție de față că nu va ieși din pîntecele tău pruncul acela pînă cînd nu vei mărturisi singură păcatul, adevărul neacoperindu-se cu minciuna, ceea ce și orbii, precum se zice, pot să o vadă".

Aceste cuvinte ale sfîntului, degrabă au venit la săvîrșire. Căci, apropiindu-se vremea nașterii, au venit asupra femeii aceleia dureri cumplite, care îi munceau pîntecele foarte rău, ținîndu-se pruncul în pîntece. Însă fiind cu inima împietrită, n-a voit să-și mărturisească păcatul său și într-aceia cumplită durere a murit, neputînd să nască. De acest lucru înștiințîndu-se, arhiereul lui Dumnezeu a lăcrimat și se căia, căci cu acest fel de pedeapsă a judecat-o pe ea și zicea: "Nu voi mai face judecată între oameni, dacă cuvîntul cel zis de mine se împlinește așa degrabă între dînșii cu fapta".

Iată, am spus despre femeia cea rea care a lepădat certarea sfîntului și n-a ascultat sfătuirea cea de folos. Se va povesti acum și despre o altă femeie bună.

O femeie cu numele Sofronia, cu bun obicei și binecredincioasă, avea un bărbat necredincios, care ținea de credința păgînească. Deci femeia aceea s-a dus degrabă la arhiereul lui Dumnezeu, Spiridon, și i-a spus necazul, rugîndu-l cu dinadinsul să se sîrguiască și să întoarcă pe bărbatul ei la sfînta credință. Omul acela avea prietenie cu Sfîntul, ca vecin și cinstea pe fericitul, iar uneori mergeau unul la casa altuia, precum este obiceiul vecinilor.

Odată șezînd la masă Sfîntul Spiridon cu mai mulți vecini și cu acel necredincios, fericitul a zis unuia din cei ce slujeau, în auzul tuturor: "Iată, stă la porți un vestitor trimis de sluga care păzește turma mea, ca să-mi spună că, dormind el, s-au prăpădit toate dobitoacele, rătăcindu-se prin munți. Deci, mergînd, spune-i robului meu ce a fost trimis, că acum le-a aflat pe toate într-o peșteră și nici un dobitoc din turmă n-a pierit". Deci a mers sluga aceea și a spus trimisului cuvintele Sfîntului Spiridon. Trecînd puțină vreme și încă nesculîndu-se de la masă, alt vestitor a venit de la acea slugă, spunînd că întreaga turmă s-a aflat.

Auzind acestea acel necredincios de la masă, se mira foarte, că Sfîntul Spiridon toate le vedea înainte pe cele de departe și pe cele de aproape și pîrîndu-i că acesta este ca un Dumnezeu a vrut să-i facă aceea ce cîndva licaoniții au făcut lui Barnaba și lui Pavel; adică să aducă tauri și cununi și să-i aducă jertfă. Iar sfîntul a zis către dînsul: "Nu sînt eu Dumnezeu, ci slugă a Lui; eu sînt pățimaș asemenea ție, iar dacă vezi că știu cele ce se lucrează departe, acestea îmi dăruiește Dumnezeuul meu, întru care și tu, de vei începe a crede, vei cunoaște care este tăria și puterea Lui cea atotputernică.

Atunci, iubitoarea de Hristos, Sofronia, aflînd vreme, sfătua pe bărbatul său cu multe cuvinte, ca să se lepede de necurăția păgînească, să cunoască pe Unul, adevăratul Dumnezeu, și să creadă întru Dînsul. Și așa, cu darul lui Hristos, a întors pe cel necredincios la sfînta credință, l-a luminat cu Sfîntul Botez și s-a mîntuit bărbatul acela necredincios prin femeia sa credincioasă, precum grăiește Sfînta Scriptură.

Se povestește despre smerenia cuviosului, că fiind atît de mare arhiereu și făcător de minuni, nu se socotea a fi umilit păștorind oile cele necuvîntătoare, singur ostenindu-se pentru dînsule. Odinioară, năvălind tîlharii noaptea la ocolul dobitoacelor, au furat cîteva din ele și voiau să iasă. Dar Dumnezeu, iubind pe plăcutul Său și păzind puțină lui avere, a legat pe acei tîlhari cu legături tari și nevăzute, încît nu le era cu putință a ieși din ocol și astfel au fost ținuți pînă dimineața. Făcîndu-se ziuă, a venit sfîntul la oi și vîzînd pe tîlhari legați cu puterea lui Dumnezeu, avînd mîinile înapoi și picioarele nemișcate, i-a dezlegat cu rugăciunea. Apoi mult învățîndu-i pe dînșii să nu poștească ale celui străin, ci din osteneala mîinilor lor să se hrănească, le-a dat cîte un berbec, zicînd: "Luați aceasta, ca să nu fie în zadar osteneala voastră și privegherea cea de toată noaptea". Apoi i-a slobozit pe dînșii în pace.

Un negustor, din aceeași cetate se obișnuise a lua de la sfânt aur pe datorie pentru negustorie și, după ce se întorcea de la negustoria sa, îi aducea ceea ce lua pe datorie și-i porunca sfântul să-l pună el singur în lada aceea din care lua. Astfel, sfântul nu lua seama de averea cea vremelnică, necercetînd cu tot dinadinsul dacă acela, luînd singur aur cu binecuvîntarea lui, apoi iarăși aducînd și punîndu-l înapoi de unde îl lua, i se binecuvînta negustoria lui.

Odată, robindu-se cu iubirea de aur, n-a pus în ladă aurul pe care îl adusese și-l tănuia la sine, iar înaintea sfântului a mințit, zicînd că l-a pus. Dar în puțină vreme a sărăcit negustorul acela, pentru că aurul cel tănuit nu numai că nu i-a făcut nici un cîștig, ci și marfa care era a lui a prăpădit-o și ca un foc în taină i-a risipit averea lui. Deci, sărăcind negustorul acela, a venit iarăși la sfânt și i-a cerut să-i dea aur pe datorie. Iar sfântul l-a trimis în cămara sa la ladă ca să-și ia singur, zicînd: "Mergi și ia, dacă ai pus acolo ceea ce ai luat".

Acela mergînd și negăsind aur, s-a întors la sfânt deșert. Sfântul i-a zis: "Cu adevărat, frate, pînă acum, afară de mîna ta, n-a fost alta în ladă; deci, de ai fi pus atunci aurul, acum iarăși ai fi luat". Iar acela, umplîndu-se de rușine, a căzut la picioarele sfântului, cerîndu-și iertare. Sfântul l-a iertat și l-a învățat să nu mai poftască ale celui străin, nici să-și încarce sufletul cu vicleșugul și minciuna; pentru că dobînda care se cîștigă cu nedreptate, nu este dobîndă, ci adevărată pagubă.

Odată, s-a făcut adunare de episcopi în Alexandria, pentru că patriarhul de acolo, chemînd pe toți episcopii de sub stăpînirea lui, voia cu rugăciune de obște să sfarme toți idoli pîgînești, fiind încă mulțime de idoli acolo. Deci, săvîrșindu-se multe rugăciuni cu sîrguință către Dumnezeu, sobornicește și deosebi, au căzut toți idoli din toată cetatea și din cele dimprejur, numai un idol mai vestit a rămas întreg la locul său. Rugîndu-se mult patriarhul, cu mîhnire pentru sfărîmarea aceluia idol și stînd el noaptea la rugăciune, i s-a arătat o vedenie dumnezeiască, poruncindu-i să nu se întristeze pentru nesfărîmarea idolului, ci să trimită degrabă în Cipru să cheme pe Spiridon, episcopul Trimitundeii, căci pentru el s-a lăsat idolul acela, ca să se sfărîme cu rugăciunea lui. Patriarhul, scriind îndată Sfîntului Spiridon, carte cu rugămintea, chemîndu-l în Alexandria și vestindu-i pricina chemării, a trimis degrabă pe cineva în Cipru. Sfîntul, primind scrisoarea aceea și citind-o, s-a suit degrabă în corabie și a pornit spre Alexandria.

Sosind corabia la țarmul cel vestit al Alexandriei, care se numește Neapoli, și ieșind sfîntul din corabie, îndată s-a sfărîmat idolul acela din Alexandria, cu multe jertfelnice, din care pricină s-au înștiințat oamenii de acolo despre venirea lui Spiridon; căci cînd s-a spus patriarhului că idolul s-a sfărîmat, îndată a zis către ceilalți episcopi: "O! prieteni, Spiridon al Trimitundeii se apropie". Iar ei, pregătindu-se, au ieșit întru întîmpinarea lui, primindu-l cu cinste și s-au bucurat de venirea acestui mare făcător de minuni la dînșii și luminător al lumii.

Pentru acest sfînt și mare părinte Spiridon, istoricii bisericești Nichifor și Sozomen pomenesc și aceasta: "El era foarte sîrguitor în păzirea rînduiei bisericești și spre păstrarea neștirbită a dumnezeieștii Scripturi, neschimbînd nici un cuvînt din cele scrise în sfintele și cele fără de prihană cărți. Odată, s-a întîmplat un lucru ca acesta: S-a făcut în Cipru adunarea episcopilor din insula aceea, pentru unele trebuințe bisericești, între care era și Sfîntul Spiridon și episcopul Trifilie, cel mai sus pomenit, care era iscusit în înțelepciunea cărții - pentru că multă vreme în vîrsta tinereților sale a petrecut la Virit, învățînd scriptura și înțelepciunea; pentru aceasta l-au rugat părinții ca să spună cuvînt de învățătură în biserică poporului.

Învățînd el poporul, s-a întîmplat în biserică, a aduce la mijloc cuvintele lui Hristos cele zise către slăbănog, care sînt scrise la Sfîntul Evanghelist Marcu, adică: *Scoală-te și-ți ia patul tău*. Iar Trifilie n-a zis pat, ci în loc de pat a zis culcuș, adică: "Scoală-te și-ți ia culcușul tău". Acestea auzind Sfîntul Spiridon, s-a sculat de la locul său, nesuferind să audă schimbarea cuvintelor lui Hristos și a zis către Trifilie: "Au doară tu ești mai bun decît cel ce a zis pat, de te rușinezi de cuvintele Lui?" Acestea zicînd, a ieșit din biserică înaintea tuturor și n-a făcut un rău cu acestea, deși era prea simplu cu învățătura; căci pe Trifilie, care se îngîmfa cu frumusețea vorbirii sale, rușinîndu-l puțin, l-a învățat smerita înțelepciune și blîndețea. Deci fericitul Spiridon era foarte cinstit de toți, ca cel ce era mai bătrîn cu anii, mai slăvit cu

viața și mai întâi cu scaunul, cum și făcător de minuni prea ales; pentru aceea fiecare lesne putea să se rușineze de fața și de cuvântul lui.

Se mai spune și despre o altă minune a Sfântului Spiridon. Mergînd Sfîntul Spiridon la Sfîntul Sinod cel dintîi, a toată lumea de la Niceea și, rămînînd la o gazdă oarecare, pizmăreții arieni au tăiat noaptea în taină capetele celor doi cai ai lui, pe care îi avea cu sine la drum. Făcîndu-se ziuă și văzînd sluga lui răutatea ce se făcuse de eretici, a spus Sfîntului Spiridon. Iar el, nădăjduind spre Dumnezeu, a poruncit slugii ca să pună capetele tăiate la locul lor și sluga, făcînd degrabă ceea ce i se poruncise, a lipit capul calului celui alb, din greșeală, la cel negru și al celui negru la cel alb și îndată au înviat caii și au stat pe picioarele lor. Apoi a mers Sfîntul Spiridon cu dînșii pe drumul său. Poporul se mira văzînd un lucru ca acela, cum calul cel negru are cap alb și calul cel alb are cap negru, de care minune ereticii s-au rușinat.

Atîta dar și mila lui Dumnezeu erau peste cuviosul acesta, încît în vremea secerișului, în arșița soarelui, sfîntul său cap se arăta plin de rouă răcoroasă, ce se pogora de sus, care lucru s-a arătat în anul cel din urmă al vieții sale. Căci ieșind împreună cu secerătorii la seceriș - pentru că era smerit și lucra cu mîinile sale, nemîndrindu-se de înălțimea dregătoriei - și secerînd holda sa, deodată, în ceasul cel mai cumplit al arșiței, s-a rourat capul lui, precum odinioară lîna lui Ghedeon; de care lucru toți s-au minunat și s-au mirat. După aceasta toți perii capului său s-au schimbat și unii s-au făcut galbeni, alții negri, iar alții albi; singur Dumnezeu știe pentru ce s-a făcut aceea și ce însemna. Iar sfîntul, pipăind capul cu mîna sa cea dreaptă, a spus celor ce erau acolo, cum că s-a apropiat vremea despărțirii sale de trup și-i povățuia pe toți la fapte bune, iar mai vîrtos spre dragostea lui Dumnezeu și către aproapele.

După aceasta, trecînd nu multe zile, sfîntul și dreptul său suflet l-a dat în mîinile Domnului său, Căruia cu adîncă cuvioșie și cu dreptate i-a slujit toată viața sa; apoi a fost îngropat cu slavă în biserica Sfinților Apostoli, care este în Trimitunda, unde s-a orînduit a se săvîrși pomenirea lui în toți anii, făcîndu-se multe minuni la mormîntul său, întru slava minunatului Dumnezeu, Celui preamărit întru toți sfinții Săi, a Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, Căruia I se cuvine și de la noi slavă, mulțumire, cinste și închinăciune în veci. Amin.

Pătimirea Sfinților Mucenici Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie și Orest (13 decembrie)

Pe vremea împărăției lui Dioclețian și Maximian, toată stăpînirea romană era plină de nedumnezeiasca înțelepciune idolească și toți oamenii, rîvnind unul altuia, ca niște turbați se sîrguiau în acea păgînatate. Mai ales cînd se trimiteau porunci împărătești în unele zile, prin toate cetățile și locurile către domni și către judecători, poruncind ca să aducă idolilor multe daruri și jertfe în zilele cele hotărîte și de praznice, făgăduind celor care vor sluji cu osîrdie idolilor răsplată împărătească, învrednicire de cinste și dregătorie. Iar celor care nu vor vrea să se închine idolilor și să le aducă jertfe, acelora mai întîi să li se ia averea; apoi pe dînșii, după felurite și multe munci, să-i supună la pedeapsa cu moartea. De aceea era prigoană mare în toată lumea, sîrguindu-se pretutindenii domnii și stăpînitorii ca să piardă de pe pămînt credința creștinească.

În acea vreme s-a vestit acelor împărați păgîni, cum că toată Armenia cea mare și Capadocia se împotrivesc poruncii lor și vor să iasă din stăpînirea romanilor, nădăjduind spre Hristos Cel răstignit, crezînd cu tot sufletul într-Însul. Deci, s-a tulburat de aceasta împăratul Dioclețian și, chemînd pe toți boierii săi, a ținut sfat trei zile, de dimineață pînă seara, gîndind cum ar putea să dezrădăcineze creștinătatea. Mai întîi pe cei ce stăpîneau în cele două țări, adică în Armenia și Capadocia, i-au scos din stăpînire, ca pe niște neiscușiți și nevrednici care nu știau să ocîrmuiască stăpînirile încredințate lor și să smerească nesupunerea poporului. Apoi a ales doi din neamul grecesc, învățați în limba elinească, pe Lisie și pe Agricola, amîndoi cu nărav rău și cumpliți, și i-a pus pe aceștia peste aceste țări. Lui Lisie i-a dat rînduiala limitaniei, adică păzirea hotarelor, iar lui Agricola, poruncindu-i să stăpînească toată eparhia, i-a încredințat mulțimea ostașilor care erau rînduiți în acele cetăți.

Deci, ajungând acei tirani nemilostivi prin țările încredințate lor, mulțime mare de toată vârsta, era omorâtă fără cruce și fără cercetare, numai cât de mică clevetire s-ar fi adus la dînșii asupra cuiva de la zavistuatorii vrăjmași. În toate zilele erau cercetați și prinși creștinii și aduși la pierzare, de către acei băutori de sânge, ca niște fiare mîncătoare de om. Lisie, fiind în cetatea Satalia, cînd afla undeva oarecare bărbați sfinți și femei, după multe ispitiri și munci, sub strajă mare îi trimitea legați la Agricolae, care era în Sevastia, pentru ca să nu moară în patria lor și să nu fie dați obișnuitei îngropări de către rudanii și cunoscuții lor, ca, fiind omorîți în pămînt străin, să piară fără știrea nimănui. Asemenea făcea și Agricolae, cu creștinii prinși în Sevastia. Îi trimitea în Satalia la Lisie, pentru că era între dînșii mare prietenie și unire în cuget și un gînd aveau ticăloșii: ca, astfel, mai multă răutate să facă creștinilor, omorîndu-i afară de patria lor.

Acestea făcîndu-se astfel, Evstratie, bărbat însemnat în cetatea Satalia, cel dintîi cu bunul neam și cu dregătoria - căci era din rînduiala voievozilor -, binecredincios fiind și temător de Dumnezeu și petrecînd viața fără prihană, văzînd răutatea cea mare ce se făcea creștinilor în toate zilele, se necăjea cu sufletul, se mîhnea și striga cu lacrimi către Domnul nostru Iisus Hristos, petrecînd în post și în rugăciuni ca să fie milostiv robilor Săi. Apoi, căutînd spre poporul său, se ruga să-i mîntuiască de o nevoie ca aceea și să întoarcă răutatea ce era asupra lui. Dorea încă să intre în nevoițele sfinților și să se învrednicească a fi părtaș muceniei lor. Dar, socotind muncile cele de multe feluri și iuțimea cea cumplită a muncitorului, se temea.

Atunci, în gîndul său a socotit să-i facă o ispitire ca aceasta: luînd brîul l-a dat credincioasei sale slugi și i-a poruncit să-l ducă în biserica Aravrachiei, de unde era de neam Evstratie. La biserica aceea era preot în acea vreme Avxentie, cel mărturisit rob al lui Dumnezeu. Și a învățat pe sluga sa să pună brîul în altar, iar el să se ascundă în biserică și să pîndească cine va veni să ia mai întîi brîul. Dacă preotul Avxentie, intrînd să se roage, va lua brîul, să nu-i zică nimic și să se întoarcă; iar de va voi mai întîi altcineva din clerici să-l ia, să nu-l lase nicidecum și să-l aducă înapoi.

Astfel învățînd pe slugă, l-a trimis, gîndind în mintea sa și zicînd: "Dacă va lua preotul brîul, apoi acel semn îi va fi ca o purtare de grijă și ca o prevestire a bunăvoirii lui Dumnezeu, că se va da la munci pentru Hristos; iar de va fi să-l ia altcineva, să-i fie semn că nu se va da la munci, ci să-și păzească în taină credința". După puține zile, întorcîndu-se sluga, a spus stăpînului său că în același ceas în care a pus brîul în altar, îndată a venit preotul Avxentie, ca și cum ar fi fost trimis și, intrînd în altar, a luat brîul. Auzînd acestea Evstratie s-a bucurat foarte mult și strălucea fața lui de bucurie și veselie, încît se mira de el prietenul său Evghenie.

În acea vreme fericitul Avxentie a fost prins împreună cu alți creștini și, fiind întrebat în divan și muncit, a fost aruncat în temniță și ținut în legături. Apoi, fiind pregătit un divan în mijlocul cetății pe loc înalt, a șezut Lisie cu mîndrie și a poruncit să scoată pe cei legați ca să-i întrebe. Sfîntul Evstratie, intrînd în temniță, a rugat pe toți sfinții care erau legați pentru Hristos să se roage pentru dînsul, căci zicea că și el în aceeași zi are să se facă părtaș nevoiței lor. Atunci toți sfinții cei legați, plecîndu-și genunchii, s-au rugat pentru dînsul către Dumnezeu și, zicînd "Amin", mergeau în urma lui Evstratie.

Stînd ceata ostașilor înaintea judecătorului, după obicei, a poruncit Lisie să aducă înaintea divanului său pe cîte unul, adică pe acei care fuseseră mai înainte la întrebare. Iar Evstratie a zis: "În zilele trecute s-a citit în divan porunca cea împărătească, ca de pretutindeni creștinii, cei ce se vor afla în orice rînduială, să se aducă înaintea judecății tale. Deci s-a adus Avxentie, cel demult slăvit cu neamul și cu viața, iar acum și mai slăvit cu bărbăția și tăria care s-a arătat într-însul, căci s-a făcut rob al lui Hristos, Împăratul ceresc. Acela, stînd în fața aceluia divan, s-a nevoit cu nevoița nemuririi, mustîrînd a ta nedumnezeire, o! judecătorule, grăind cuvinte, arătînd fapte prea înțelepte și răbdînd munci. Și de vreme ce, pe cel ce l-ai pus în temniță tîlhărească, acum iarăși ai poruncit să se scoată la întrebare împreună cu sfinții săi, iată, toți stau înaintea ta, împreună cu mine, cu minte sănătoasă și cu vitejie, fiind gata a rușina și a risipi pînă la sfîrșit măiestriile tale, spre care ești povățuit de tatăl tău, diavolul".

Auzind această neașteptată îndrăzneală a bărbatului, s-a mirat Lisie și, cu ochii plini de cruzime, a căutat asupra lui; apoi, oftînd mînios din adîncul pieptului, a strigat cu glas groaznic: "Niciodată nu mi s-a întîmplat să văd un mai rău divan și mai plin de împietrire elinească, decît acesta de acum, cînd vorbește astfel înaintea mea acest păcătos; deci să se ia de la dînsul brîul și haina ostășească și să fie spre știința tuturor, că este străin de rînduiala în care a fost pînă acum. După aceasta, cu trupul gol, legat de mîini și de picioare și întins pe pămînt, să-și continue vorba sa".

Făcîndu-se aceasta degrabă, Lisie a zis: "Oare nu te căiești de fapta ta cea pierzătoare, ca, dobîndind bunătatea mea, să scapi de munci? Spune-mi, mai înainte de munci, numele și patria care te-a născut și ne arată credința care se ascunde în tine". Sfîntul a zis: "Sînt născut în cetatea Aravrachiei, numele îmi este Evstratie, iar după poreclă Chiristic, vorbesc limba părintească și sînt rob al Dumnezeului tuturor, al Fiului Său, Domnul nostru Iisus Hristos și al Sfîntului Duh. Din scutecele maicii mele am învățat a mă închina acestui Dumnezeu în Treime și a crede într-Însul". Lisie a zis: "Să spună ceata cîtă vreme are acesta în ostășie?" Ostașii au răspuns: "De douăzeci și șapte ani, de cînd încă era tînăr, a început a ostăși". Lisie a zis: "Acum, Evstratie, văzînd nevoia care este de față, ce s-a pregătit pentru neascultarea ta, întoarce-te de la nebunia ta și, cugetînd cele înțelepte, nu-ți lăsa cînstea și dregătoria pe care le-ai cîștigat în atîția ani, prin atîtea ostenele în ostășie; ci cheamă puterea cea milostivă a zeilor și roagă blîndețea împărătească și iubirea de oameni a divanului".

Sfîntul Evstratie a zis: "Nimeni, din cei ce au înțelegere sănătoasă, n-a judecat cîndva să se închine idolilor și necuraților diavoli; idolilor celor surzi și muți pe care i-au făcut oamenii, pentru că se grăiește în Sfînta Scriptură: *Zei care n-au făcut cerul și pămîntul să piară*". Judecătorul a zis: "Dar acela oare are înțelegere sănătoasă, care se închină Dumnezeului Celui răstignit, ca voi cei plini de rătăcire?" Sfîntul Evstratie a zis: "De nu ți-ar fi schimbată puterea minții cu faptele deșarte și de nu s-ar fi prefăcut sufletul tău întru cugetul cel pămîntesc, ți-aș fi arătat pe acest răstignit, că este adevăratul nostru Mîntuitor și Domnul ziditor a toată făptura, Care este mai înainte de veci în Tatăl și cu negrăită înțelepciune, prin naștere a ridicat pedeapsa noastră".

Vrînd sfîntul să mai grăiască, i-a tăiat vorba necuratul judecător, zicînd: "Cu frînghii să fie ridicat în văzduh îndrăznețul acesta. Deci, aduceți cîlți să se aprindă sub pieptul său și să-l ardă, iar deasupra pe spate să fie bătut cu trei toiege împreunate, ca limbușia sa să o facă mai smerită cu noi". Acestea făcîndu-se, sfîntul a răbdat multă vreme dedesubt arzîndu-se, iar pe deasupra fiind bătut cumplit și rănit. În niște munci ca acestea fiind sfîntul, nici o vorbă n-a scos, nici nu și-a schimbat fața și se vedea ca și cum ar fi pătimit în trup străin, încît se mira chinuitorul. După ce a poruncit ca să-i slăbească muncile puțin, cu fața a zîmbit către mucenic: "Ce gîndești, o! Evstratie? Oare voiești ca să-ți gădesc puțină ușurare rănilor ce s-au adus asupra ta?" Și îndată a poruncit să aducă apă sărată amestecată cu oțet și să toarne multă peste rănilor lui cele arse și cu hîrburi ascuțite să-l frece tare. Dar și aceasta o suferea răbdătorul de chinuri cu bărbăție, ca și cum nu l-ar fi durut. Atunci se gîndea muncitorul că prin oarecare farmece se face că nu simte durerile.

Apoi, sfîntul a zis către dînsul: "Muncindu-mă cu aceste munci, multă facere de bine îmi faci, chiar nevrînd. Pentru că, prin muncile acestea, ai îndepărtat de la mine negura care se face sufletului meu din grosimea trupului și pe mintea cea stăpînitoare peste patimile cele de demult, care mă necăjesc, ai păzit-o biruitoare și m-ai făcut a izgoni toate asupririle patimilor ce vin asupra mea, cum și tulburările sufletești. Apoi, mi-ai păzit tăria cea dinăuntru duhului, nebiruită de orice fel de ispite, care îmi gătește viața fără de moarte, unde îmi este păstrată bogăția nesticăciunii. Și mi-ai arătat cale scurtă și fără patimă, prin care voi putea, întru acest trup de tină, să ajung viața cea îngerească și să mă îndulcesc cu dulceața cea cerească și pururea fiitoare.

Acum știu că sînt biserică a lui Dumnezeu și a Sfîntului Duh, care viețuiește în mine. Deci, *depărtați-vă de la mine toți cei ce lucrați fărădelegea, că a auzit Domnul glasul plîngerii mele și rugăciunea mea a primit-o. Sufletul meu cu adevărat se va bucura de Domnul, veseli-se-va de mîntuirea Lui. Toate oasele mele vor zice: Doamne, Doamne, cine este asemenea Ție? Cel ce izbăvești pe săracul din mîna celor mai tari decît el și pe scăpătatul și săracul de la cei ce-l răpesc pe dînsul*. Deci, sîrguiește-te și nevoiește-te,

slujitorule al potrivnicului, nimic nu lăsa din scornirile cele tîlhărești care se află întru tine și lămurește-mă ca aurul în cuptor, încă și mai mult, și nu vei afla întru mine necurăția cea iubită de tine pe care o cauți cu fapta. Pentru că zeii tăi sînt urîciune, care te stăpînesc pe tine și pe împărații tăi cei nebuni".

Atunci tiranul a zis: "Mi se pare că din multa durere a trupului s-a schimbat mintea ta și de aceea vorbești multe necuviințe. Pentru că de-ar fi putut Dumnezeuul tău, precum zici, să te facă părtaș nemuririi, te-ar fi izbăvit de rănilor ce sînt pe trupul tău. Deci, lăsînd nălucirile visului și ale nădejdiei cele deșarte, sîrguiește-te a dobîndi izbăvirea pe care o arăt eu ție". Iar Evstratie a zis: "Oare voiești a crede, orbitule cu toate simțirile, cum că nimic nu este cu neputință Dumnezeuului meu? Ia aminte și uită-te la mine, care ți se pare că mă omori și mă pierzi cu muncile cele aflate de tine".

Uitîndu-se toți spre dînsul cu mare băgare de seamă, deodată au văzut cum au dispărut bubele de pe trupul său, ca niște solzi și l-a făcut pe sfînt sănătos, neavînd nici urmă de răni pe trupul său; apoi toți, văzînd acea minune, au preamărit pe unul adevăratul Dumnezeu. Evghenie, prietenul lui Evstratie, care era dintr-o cetate cu dînsul și chiar rudenie - căci dintr-aceea cetate a Aravrachiei era de neam și întru aceeași ceată fuseseră ostași -, a strigat cu glas mare: "O! Lisie, și eu sînt creștin și blestem credința ta și mă împotrivesc poruncii împărătești și voii tale, întocmai ca și domnul meu, Evstratie".

Tiranul, mîniindu-se foarte mult, a poruncit îndată să apuce pe Evghenie, să-l pună în mijloc, zicînd astfel: "Întrebare și muncire multă vreme le trebuie acestora, dar acum îmi stă înainte o nevoie pentru rînduiala treburilor poporului; deci pe fermecătorul acesta și făcătorul de minuni vrăjitoarești, Evstratie, cum și pe Evghenie, care acum s-a arătat la un gînd cu dînsul, ferecîndu-i cu lanțuri peste tot trupul, poruncesc să se arunce în temniță împreună cu ceilalți creștini, ca să fie păziți pentru altă înfățișare".

Acestea zicînd, s-a sculat de la divan și sfinții au fost duși toți, bucurîndu-se și veselindu-se de atîta îndrăzneală și răbdare a sfîntului Evstratie și mîntuitoarea minune ce s-a făcut asupra lui, prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos. Și intrînd în temniță au cîntat cu toții într-un glas: *Iată ce este bun și ce este frumos, fără numai a locui frații împreună*, și celelalte ale psalmului pînă la sfîrșit. Sfîrșindu-se rugăciunea, ceilalți au învățat multe de la Sfîntul Evstratie și s-au deșteptat către nevoia ce le stătea înainte.

Astfel trecînd ziua aceea, în noaptea următoare s-a sculat Lisie și a poruncit ostașilor să se pregătească de drum, că vrea să meargă în cetatea Nicopolei. Pregătindu-se ostașii, într-aceea vreme a venit singur la temniță și, poruncind să scoată pe Evstratie, a zîmbit și a zis: "Bucură-te, iubitele Evstratie". Sfîntul a răspuns: "Dumnezeu Cel atotputernic, Căruia îi slujesc eu, să te lumineze pe tine după vrednicie, judecătorule". Lisie a răspuns: "Pentru Dumnezeuul tău eu nu mă grijesc, dar acum primește încălțămintele acestea și te încalță, ca să mergi cu veselie cu noi în cale". Și erau încălțămintele acelea de fier, avînd bătute într-însele cuie lungi și ascuțite, ca încălțîndu-se să-i pătrundă în picioare. Fiind încălțat Evstratie cu acele încălțări de fier, cu piroane ascuțite, le-a strîns tare cu curele de picioarele sfîntului și le-a pecetluit tiranul cu inelul său, apoi a poruncit să ducă pe sfînt pe cale, după sine, legat împreună cu alții și în toată calea să-l bată și să-l izgonească, ca să alerge mai degrabă, iar el a plecat înainte cu ostașii.

După două zile au ajuns în cetatea Aravrachiei, patria lui Evstratie și a lui Evghenie. Iar cînd sfinții se apropiau de cetate, tot poporul cetății aceleia a ieșit în întîmpinare, vrînd să-l vadă pe fericitul Evstratie. Dar nu îndrăznea nimeni din cunoscuții săi prieteni să se apropie de dînsul, temîndu-se să nu fie prinși și ei, după cum poruncise necuratul muncitor. Și era acolo un bărbat, cu numele Mardarie, unul din poporul cel de obște, nu prea bogat, dar îndestulat cu ale sale. Acesta, făcîndu-și o casă nouă, o acoperea tocmai atunci și, căutînd spre sfinții cei legați și duși, a văzut în mijlocul lor ca o stea luminoasă pe Sfîntul Evstratie. Deci, coborîndu-se degrabă jos de pe acoperiș, a zis către femeia sa în limba armenească: "Oare vezi, femeie, pe stăpînitorul ținutului acestuia, cel slăvit cu neamul și cu bogăția și în oaste cinstit, cum n-a băgat seamă de toate și merge să se aducă jertfă bine primită lui Dumnezeu? Fericit este acela care și în veacul acesta a fost slăvit și la stăpînul nostru Hristos va primi mare îndrăzneală, că împreună cu îngerii se va învrednici dulceții celei negrăite".

Fericita femeie a răspuns: "Iubitul meu bărbat ce te oprește ca și tu să mergi acolo pe aceeași cale și să alergi împreună cu el, ca să te învrednicești sfântului sfințit și să-mi fii mie ajutor, cum și acestor copii mici și la tot neamul tău?" Bărbatul a zis: "Dă-mi încălțăminte ca să merg în calea cea dorită". Iar ea îndată a făcut aceasta cu bucurie. Încălțându-se Mardarie, apoi îmbrăcându-se cu haina și încingându-se, a îmbrățișat pe amândoi fiii, care erau prunci mici și căutând spre răsărit s-a rugat spre Dumnezeu: "Stăpîne, Dumnezeule, Părinte Atotțiitorule, Doamne Iisuse Hristoase și Duhule Sfinte, o! dumnezeire și o putere, miluiește-mă pe mine păcătosul, milostivește-te și fii păzitor roabei Tale și acestor doi prunci, Apărătorule al văzutelor și Tatăl sărmanilor, pentru că eu, Stăpîne, cu multă bucurie și osîrdie vin către Tine".

Acestea zicînd, a sărutat pe fiii săi și a zis: "De acum fii sănătoasă soția mea și nu te supăra, nici mîhni; ci te bucură și te veselește, pentru că pe tine, pe fiii noștri și sufletul meu îl dau în mîinile Atotputernicului și Preabunului Dumnezeuului nostru". Acestea zicînd, a ieșit în grabă din casa sa, petrecîndu-l soția cu bucurie.

Mergînd la un bărbat de cinste, cu nume Mucaror, cetățean al Aravrachiei, dregător slăvit și bogat, s-a închinat lui și a zis: "Iată, eu mă duc către prietenul și rudenia ta Chirisic și, cu voia lui Dumnezeu, am să fiu călător și să intru împreună cu dînsul la nevoiea mucenicească. Deci, fii tu, după Dumnezeu, sprijinitorul femeii mele și al fiilor mei în viața aceasta; iar eu, de voi afla dar de la Dumnezeu, voi ajuta ție în ziua aceea cînd vom sta înaintea Lui toți, și-ți vei primi plata ta". Bărbatul acela, fiind cucernic, i-a răspuns: "Mergi cu pace, fiul meu, săvîrșește-ți acea cale frumoasă și nu purta grijă de acestea, căci eu voi împlini dorința ta, și voi fi ca tată soției tale și copiilor tăi".

Acestea auzind Mardarie și sărutîndu-se cu bărbatul acela, s-a dus și a ajuns pe sfinți, care acum erau aproape de cetate și a strigat către Sfîntul Evstratie: "Domnule Chirisic, precum oaia aleargă către păstorul său, așa și eu am alergat către tine, vrînd să fiu și eu împreună cu voi călător. Deci, primește-mă pe mine și mă însoțește cu sfinții tăi soți și mă du, deși nu sînt vrednic de nevoiea mucenicească, ca să fiu mărturisitor lui Hristos Domnul". Zicînd acestea, a strigat cu glas mare: "Și eu sînt creștin, precum și domnul meu Evstratie, auziți slugile diavolului, auziți!"

Atunci, prinzîndu-l ostașii, l-au legat împreună cu ceilalți sfinți și, aruncîndu-i în temnița cea de obște, au vestit despre dînsii pe Lisie, care, în acel ceas răcnind ca un leu, i-a chemat la întrebare. Ostașii aducînd după obicei pe cei legați, Sfîntul Avxentie a fost adus gol și cu mîinile legate cu frînghii, stînd înainte și ceilalți sfinți. Judecătorul a zis către Sfîntul Avxentie: "Izbăvindu-ne pe noi de osteneală și pe tine de munci, spune oare schimbatu-te-ai de împotrivirea ta cea deșartă și pierzătoare? Întorsu-te-ai oare către zeei cei făcători de bine?" Iar Sfîntul Avxentie a zis: "Ascultă, o! Lisie. Mă jur cu însuși Adevărul, Care este mai presus de toți și pe toate le vede mai înainte, că mintea mea este neschimbată de a cunoaște pe unul Dumnezeu și a mă închina Lui, deși iarăși vei aduce cu miile alte răni asupra mea și mai mari munci decît cele ce ai adus întîi; chiar de m-ai omorî cu fier și cu foc, niciodată nu vei putea să-mi pleci gîndul meu; iar acum fă ceea ce voiești".

Atunci tiranul a dat răspuns de moarte, astfel: "Avxentie, care după multe munci pînă acum petrece întru nebulia sa cea pierzătoare, prin tăiere de sabie, cea gătită lui, va muri, să-și piardă sufletul său cel de fier și neînduplecat. Apoi, în loc de a fi înmormîntat, să primească hotărîrea aceasta, pentru ca să nu se învrednicească cuviincioasei îngropări ticălosul lui trup; iar cel ce de curînd a îndrăznit a se amesteca cu cei legați, să se aducă aici la mijloc, ca să-și primească degrabă cinstea care o caută". Atunci ostașii au dezlegat pe Sfîntul Mardarie de lanțurile cu care era legat, iar el a zis către Sfîntul Evstratie: "Domnul meu, Chirisic, roagă pe bunul Dumnezeu pentru mine și învață-mă ce voi răspunde acelui om pierzător, ca nu cumva să mă înșele el, eu fiind om simplu și necărturar".

Sfîntul Evstratie i-a zis: "Fratele meu, Mardarie, zi numai aceasta neschimbat: Sînt creștin rob al lui Hristos! Nimic alt răspuns să nu dai, orice-ți va grăi sau orice-ți va face!" Fiind adus în mijloc Sfîntul Mardarie, ostașii au zis: "Iarăși stă înainte legat cel de curînd". Grăit-a judecătorul: "Să-și spună numele, meșteșugul, patria, viața și de ce credință este". Mardarie a răspuns: "Sînt creștin". Și fiind întrebat de muncitori, ca să-și spună numele și patria, zicea mereu: "Sînt creștin". Mult fiind întrebat, nimic altceva

nu zicea decât numai aceasta: "Sînt creștin". "Sînt rob al lui Iisus Hristos". Atunci, văzînd necuratul judecător simplitatea lui, a poruncit să-i rănească cu sfredelul gleznele lui și, legîndu-l cu frînghie, să-l spînzure cu capul în jos și cu țepi înfocate să împungă tot trupul său, apoi să-l ardă. Astfel, fiind multă vreme spînzurat și muncit, a dat glas, zicînd: "Doamne, îți mulțumesc că m-ai învrednicit acestor bunătăți; dorit-am mîntuirea Ta și am iubit-o foarte: Primește sufletul meu în pace!". Acestea zicînd, și-a dat duhul.

Fiind luat apoi, trupul Sfîntului Mardarie de la locul cel de muncă, judecătorul a zis: "Să se aducă gol, Evghenie, cel de la Satalia, care, în vremea întrebării lui Evstratie, a îndrăznit a sta împotriva, căruia nu-i zic creștin, precum bîrfesc ei, ci cu totul nevrednic". Și, aducîndu-l pe el înainte, au zis: "Iată, Evghenie stă înainte". Grăit-a judecătorul: "Spune-mi, răule, ce diavol te-a invitat de te-ai pornit spre atîta îndrăzneală, încît ne-ai ocărit cu atîta obrăznicie, nesocotind întru nimic asprimea judecății". Sfîntul Evghenie a zis: "Dumnezeul meu Cel ce preface întru nimic pe diavolii care se cinstesc de tine, Acela mi-a dat putere și mi-a dăruit îndrăzneală și grăire slobodă, ca să urăsc ticăloșia ta, cîine rău, vas al satanei, care va fi dat la pierzare împreună cu tine". Tiranul a zis: "Să se taie limba lui cea dosăditoare și să i se taie cu sabia amîndouă mîinile și cu toiege să se sfarme fluierile lui, pentru ca să fie mai cuviincios către noi". Făcîndu-se aceasta și-a dat și acesta duhul.

După aceasta de trei ori ticălosul Lisie a ieșit la cîmp ca să-și încerce ostașii și cînd le lua seama acelor și fiecare își arăta meșteșugul său la arme, iar Lisie privea, unul dintr-înșii, cu numele Orest, bărbat înalt la stat și frumos la chip, fiind chemat pe nume, după dregătorie a stat înaintea lui Lisie. Acesta văzîndu-l, l-a lăudat și l-a numit pe el adevărat ostaș; apoi i-a poruncit ca să lovească cu sulița la țintă și îndreptîndu-și mîna și învîrtind sulița a ieșit din sînul lui Crucea de aur, pe care o purta la piept și au văzut-o toți și chiar Lisie.

Deci îndată a fost chemat și adus aproape și luînd Lisie cu mîna Crucea ce era la pieptul lui, l-a întrebat: "Ce este aceasta? Oare și tu ești printre acei care sînt de partea Răstignitului?" Iar el a răspuns: "Rob sînt al Celui răstignit, Stăpînului meu Dumnezeu și acest semn al Lui îl port spre izgonirea tuturor răutăților ce năvălesc asupra mea". Lisie a zis: "Și acest ostaș ales să se lege împreună cu osînditul Evstratie, ca să-i fie tovarăș de călătorie pînă la Nicopole, unde se cuvine a face pentru dînșii întrebare".

Venind Lisie în cetatea Nicopole, mulțime de ostași care erau în cetate au venit la dînsul și cu toții au strigat: "Lisie, și noi sîntem ostași ai Domnului nostru Iisus Hristos, fă și cu noi ceea ce voiești". Iar el mai întîi s-a înspăimîntat, temîndu-se ca nu cumva să cugete ceva nou împotriva lui. Apoi, văzînd că singuri se dau ca niște oi, pe ei înșiși spre moarte, descingînd brîul său, a poruncit sa-i ia pe toți, întemnițîndu-i. Astfel, cugeta în sine cum i-ar pierde pe dînșii ca să nu se ridice vreo plîngere din partea cetățenilor, sau din partea rudeniilor lor. Mai ales se temea de Sfîntul Evstratie, ca nu cumva în muncile ce se vor aduce asupra lui, să mai facă vreo minune, asemenea cu cea dintîi; căci nu numai pe creștini îi va întări, ci și pe elini îi va întoarce la credință. Deci, a socotit ca să trimită a doua zi pe Sfîntul Evstratie și pe Sfîntul Orest la Agricolae, în cetatea Sevastiei.

Făcîndu-se ziuă, a poruncit să se facă așa și, scriind carte către Agricolae, a zis: "Preaîncuviințatului ighenon Agricolae, scrie Lisie, ducele. Văzînd dumnezeieștii noștri împărați că în toată partea cea de sub soare, nici unul nu se află care ar putea mai bine decât tine a cerceta cele neștiute, și-au dat stăpînire a îndrepta aceste laturi, pentru că te știu că și noapțile, ca și zilele te ocupi de rînduiala treburilor poporului, sau, mai binezis, somnul poate să adoarmă mai lesne stelele cele neadormite, decât ochii tăi pînă se va săvîrși ceea ce tu voiești să săvîrșești, spre folosul cel de obște. Deci, în scurt, zic: cînd a văzut în tine o vrednicie mare ca aceasta, după dreptate, cu cinstea pe care o ai acum te-a cinstit pe tine.

Drept aceea și eu, martor fiind a atîtor bunătăți care se află întru tine, trimit la tine legat pe acest Evstratie, care este stăpînit de boală creștinească, mai ales că n-am putut afla nimic care ar fi cu îndestulare spre întoarcere de la îndrăzneala lui pe care o are. Dar, deși s-a învrednicit cinstei, punîndu-se mai mare peste ostașii care sînt sub mine, el cu mare mîndrie s-a înălțat, aducînd asupra noastră ocări. Deși l-am înfricoșat cu îngroziri, el prin părerea sa, prezice mai înainte cele ce au să fie, întărîndu-se în vrăjitoriile

sale. Măcar că a văzut și pe alții asemenea muncindu-se, nu s-a oprit de la a sa îndrăzneală, ci chiar muncile le socotește o fericire. Deci pe acesta și pe cel ce este cu el, anume Orest, care sînt de un cuget, îi trimitem la preînțeleapta ta judecată, urmînd rînduieiilor împărătești".

Luînd-o ostașii această scrisoare, ca și întrebarea sfinților mucenici dată în scris, împreună cu cei legați, au plecat la drum. Pe cale Sfîntul Evstratie și Orest cîntau: *Pe calea poruncilor tale am alergat, înțelepțește-mă și mă voi învăța poruncile Tale*. După rugăciune, Evstratie a zis: "Frate Orest, spune-mi cum s-a săvîrșit Sfîntul Avxentie și în ce loc?" Iar Sfîntul Orest a spus: "După răspunsul cel hotărît asupra lui de către judecător, a rugat pe ostașii ce-l duceau să-l lase ca să vină să te vadă pe tine și să-ți dea sărutarea cea de pe urmă. Dar n-a vrut nimeni să-l asculte, pentru că era vremea ospățului și se sîrguiau robii pîntecelui a împlini mai degrabă ceea ce li se poruncise. Apoi, l-au dus în pădurea ce se numea Ororia, iar sfîntul, mergînd, cînta psalmul: *Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului...* Și a cîntat psalmul acela pînă la sfîrșit.

Plecîndu-și genunchii, s-a rugat și și-a întins mîinile, ca și cum ar fi primit oarecare daruri; după aceea, zicînd "Amin", a căutat împrejur și văzîndu-mă pe mine stînd aproape, m-a chemat la sine și mi-a zis: "Frate Orest, spune domnului Evstratie să se roage pentru mine, căci și el degrabă mă va ajunge pe mine, fiindcă îl aștept pe dînsul". Și așa i-au tăiat capul, izgonind pe cei ce i-au priceput că erau creștini. Iar sfintele lui moaște s-au furat noaptea de către preoții Aravrachiei și, neaflîndu-se capul lui, au început a plînge și a se ruga lui Dumnezeu să le arate capul sfîntului mucenic. După purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a dat semn un corb dintr-un stejar, unde mergînd preoții au aflat capul sfîntului în crengile stejarului, unde ședea corbul; apoi, luîndu-l, l-au pus lîngă sfîntul trup și l-au așezat la loc curat și cinstit". Acestea auzind Sfîntul Evstratie a plîns și, rugîndu-se lui Dumnezeu a zis lui Orest: "Să ne sîrguim și noi, frate, ca să ajungem pe Sfîntul Avxentie".

După cinci zile, fiind aduși sfinții în Sevastia și, primind ighemonul Agricolae scrisoarea de la Lisie, a rînduit pe cei legați sub strajă mare. A doua zi i-a judecat înaintea poporului și a poruncit să aducă pe sfinți acolo unde era toată cetatea, să vadă pe cei ce erau să-i judece. Astfel Agricolae a zis: "Mai întîi să se citească scrisoarea de la luminatul Lisie, cum și cercetarea dată în scris acestor legați". Fiind citită scrisoarea, Agricolae a zis: "Să nu socotești, Evstratie, că și aici vor fi muncile precum ți-au fost la Lisie; ci, mai înainte de a pieri cumplit, supune-te legilor împărătești și, apropiindu-te, adu jertfă zeilor!" Iar sfîntul a zis: "O, judecătorule, oare legile stăpînesc și pe împărați, sau nu?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat, pentru că și împărații păzesc legile".

Sfîntul Evstratie a zis: "Oare numai singur ție îți sînt date legile în scris, dar nu și în faptă?" Ighemonul a întreat: "Pentru ce grăiești așa, cap neînțelept? Cine a îndrăznit cîndva a se împotrivi legilor cu ceva?" Sfîntul Evstratie a zis: "De vreme ce în legile împărătești se citește așa: Silă să nu fie în tot cuvîntul și lucrul, ci mai vîrtos prin sfătuire să se ocîrmuiască poporul. Deci, din două una este de trebuință: ca cel ce stăpînește să sfătuiască pe cel stăpînit, vrînd a dobîndi ceea ce dorește; sau cel stăpînit, plecîndu-se sfatului, de voia sa să facă cele poruncite.

După acestea iarăși se află astfel de scrieri pe margine: Și poruncim ca judecătorul să amestece frica cu blîndețea, ca nu cumva cei judecați prin frica îngrozirii să urască și să vrăjmășească judecătorul, nici pentru blîndețile lui să greșască. Acestea sînt sau nu scrise, judecătorule?" Ighemonul a zis: "Cu adevărat așa sînt". Iar sfîntul a răspuns: "Rogu-te ca această rînduială să fie păzită și pentru mine". Ighemonul a răspuns: "Este de trebuință a se păzi neschimbate legile și pentru tine și pentru toți, cu cîntea ce se cuvîne". Iar sfîntul a răspuns: "Rogu-te dar să fie frica ta amestecată cu blîndețe, că precum ești mai înțelept decît alții, să voiești mai bine a cere sfat, decît a sfătui, socotind fiecare lucru cu înțelepciune, iar de nu, apoi îndată fără socoteală și rînduială, muncește, omoară, fă ceea ce voiești".

Ighemonul a răspuns: "Vorbește ceea ce voiești cu îndrăzneală și cu libertate, pentru că voiesc a se face judecata mai bine cu sfat, decît cu frică". Sfîntul Evstratie a zis: "La care dumnezei poruncești să jertfesc? La cei mari, sau la cei mici?" Ighemonul a zis: "Mai întîi lui Die, apoi lui Apolon și apoi lui Poseidon". Sfîntul Evstratie a zis: "Pe care înțelepți sau prooroci ascultînd, ați aflat că se cuvîne a ne închina lui Die

și celorlalți, presupuși dumnezei?" Ighemonul a zis: "Pe Platon și pe Aristotel, pe Ermet și pe alți înțelepți, pe care de i-ai fi știut tu, Evstratie, ai fi cinstit pomenirea lor ca a unor bărbați dumnezeiești și minunați". Sfântul Evstratie a zis: "Nu-mi sînt neștiute tainele acelora, căci din tinerețe le-am deprins pe acelea și muzica am învățat-o bine, fiindcă tatăl meu era iubitor de înțelepciune și de vei porunci, să începem mai întîi de la Platon".

Ighemonul a zis: "Aflăm pe Platon în cartea scrisă de Timeu, cum că s-a pogorît în Pireia ca să roage pe o zeiță. Deci, ți se pare a fi el înțelept sau nu?" Evstratie a răspuns: "Foarte mult osîndește Platon pe idolul tău Die. Ascultă cuvintele lui Platon de vreme ce ai început de la Timeu și din cuvintele lui cele istețe ascultă pe acelea ce sînt scrise într-a doua carte a lui: Dumnezeu de vreme ce este bun are a fi pricină a bunătaților, iar celor rele nicidecum. Deci, pe nimeni altul nu-l socotim că este pricinuitor de bine, fără numai pe Dumnezeu, iar celor rele nu este pricinuitor. Iar Homer și alți făcători de stihuri, grăiesc că Die este pricinuitor și celor bune și celor rele; pentru că păcii celei silite prin jurămînt, adică a celei de la Pandora împotriva grecilor, cine a fost pricinuitor, oare, nu Die, prin Atena, precum grăiesc făcătorii de stihuri? Și Eschil a spus: că Dumnezeu este pricină a descoperirii oamenilor muritori, cînd voiește a răni casele și a le răsturna din temelie.

Iar Platon, în cartea sa Cetatea, pe nimeni nu lăsa a grăi aceea sau a o asculta, nici pe tînăr nici pe bătrîn. Pentru că este cu necuviință la Dumnezeu a fi ucigaș de tată, precum a făcut Die, ce se cinstește acum de voi, care pe tatăl său, Cronos, l-a aruncat din cer, precum ziceți, și l-a zdrobit. Oare cu cuviință este lui Dumnezeu să se prefacă în lebădă, ca să înșele pe femeia cea muritoare și să o batjocorească? Pe lîngă aceasta iarăși se odihnește Platon, căci fiind cuprins cu nestăpînire spre femei zeul tău, judecătorule, plînge nemîngîiat pentru moartea lui Sarpedon. Deci nu sînt astfel cele grăite? Oare nu sînt scrise aceste basme în cărțile voastre? Și dacă însuși Platon, scriitorul vostru cel prea înțelept, îl tăgăduiește de a fi Dumnezeu și a poruncit ca nimeni din oamenii cei ce se îngrijesc de faptele cele bune să nu urmeze acestor basme, căci sînt vătămătoare de suflet, voi pentru ce credeți faptelor, în care aceia s-au încurcat și ne siliți acum pe noi a ne închina lor?"

Ighemonul a zis: "Îți rabd îndrăzneala ta pentru iubirea de înțelepciune pe care o am; iar tu spune-mi pe care Dumnezeu îl cinstești? Cum se crede de voi a fi Dumnezeu un om care a fost dus la divan și a fost pironit pe cruce?" Grăit-a sfântul: "De mă vei asculta cu răbdare, te voi întreba eu mai întîi pe tine despre oarecare lucruri, de care am socotit să te întreb; și, după aceasta, voi spune ție pe rînd, toate cele ce m-ai întrebat pe mine". Ighemonul a zis: "Ți se dă stăpînire a grăi totul cu vreme și fără vreme; deci spune nouă ceea ce voiești".

Grăit-a Evstratie: "Tot omul, care are minte sănătoasă, va înțelege pe Dumnezeu a fi drept, neajuns, nescris împrejur, nespus, neschimbat și cu dumnezeieștile sale deosebiri, mai presus decît toată puterea. Oare nu ți se pare ție aceasta a fi așa, judecătorule prea înțelepte?" Judecătorul a zis: "Adevărat așa mi se pare". Iar sfântul a răspuns: "Să mai adăugăm și aceasta că nu este întru El nici o neajungere sau nedesăvîrșire, ci întru toate este desăvîrșit". Judecătorul a zis: "Desăvîrșit, așa este". Sfântul a grăit: "Deci, dacă vom zice că mai sînt și alți dumnezei și că stau în mijlocul firii celei nestrucate, deci ceea ce se grăiește, nu are loc. Pentru că oricît de puțin, de nu va ajunge lor dintr-acea fericită însușire dumnezeiască, nu mi se pare a fi vrednici ca să se înțeleagă de oameni că sînt dumnezei; pentru că la Dumnezeu nu este nici o nedesăvîrșire, precum s-a zis mai sus, întru care este de cuviință a se crede și a se închina toți oamenii". Agricolae a zis: "Așa este cu adevărat". Grăit-a Evstratie: "Acei mulți dumnezei, oare aflaseră întru acele bunătați nestrucătoare și fără de moarte cele cuviințioase dumnezeirii? Oare au deopotrivă putere întru sine? Să nu se zică dumnezei mari și mici, ci un Dumnezeu care este întru neasemănată putere, unul avînd numele dumnezeirii; iar nu precum se socotesc de voi, că un Dumnezeu viețuiește în cer, altul în mare și altul pe pămînt. Oare nu ți se par ție acestea că sînt așa?"

Neputînd răspunde la aceasta, ighemonul Agricolae a tăcut multă vreme, apoi abia tîrziu a răspuns: "Lăsînd silogisme tale și vorbirea cea cu multă limbuție, răspunde la ceea ce te-am întrebat: De ce cinstiți voi ca pe un Dumnezeu pe Cel răstignit?" Sfântul a zis: "Voi începe ca și făcătorul tău de stihuri, Exsiod: Întru început era întuneric și haos, adică negură și adînc de apă; iar Dumnezeu, cînd a făcut

lumea cu această frumusețe, zidind-o nu din oarecare materie, ca aceea care ar fi fost de față sau care ar fi fost mai înainte, ci toate dintru neființă întru neființă adunându-se, a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa; iar îngerul cel rău, care era stăpîn pe ceilalți îngeri, cu voința sa s-a depărtat de la Cel ce l-a făcut pe dînsul și înălțîndu-se cu mîndrie, a căzut din rînduiala sa și s-a izgonit de la Dumnezeu; pentru că Dumnezeu, cu judecata Sa cea dreaptă, l-a surpat din stăpînirea cea de sus, pentru neascultarea lui și l-a lipsit de slava îngerească; iar pe om l-a pus în rai, dîndu-i porunca ce învață ascultare, ca să se sature de toate bunătățile ce erau în rai, dar numai de un pom să nu se atingă.

Acest fel de nevoință punîndu-i, că, dacă prin ispitirea diavolului care toate le meșteșugește împotriva lui, nu va călca porunca lui Dumnezeu și dacă va rușina pe vrăjmașul care pizmuia asupra lui, pentru cinstea lui cea mare, să fie fără moarte, petrecînd în nesticăciune. Iar de nu va urma așa, nu se va lăsa mai mult a vieții în rai, ci va fi izgonit afară și cu moarte va muri. Deci diavolul cel rău, sculîndu-se cu zavistie asupra omului, multe măiestrii a adunat asupra lui și cu ajutorul șarpelui a amăgit pe femeia omului celui dintîi, apoi printr-însa și pe om l-a adus la călcarea poruncii, ca să fie izgonit de Dumnezeu din rai și să trăiască în osteneli, în sudori și în stricăciune.

Astfel, a dobîndit biruință preînărăuțitul și se lăuda c-o să ia pe om pentru o greșală ca aceea sub stăpînirea sa. După ce s-a înmulțit neamul omenesc, el s-a sîrguit, ca un tiran, să robească pe tot omul. Apoi mulți căzînd în fărădelegi, Dumnezeu a prăpădit lumea cu potop și a păzit pe Noe, bărbatul cel drept, care bine s-a ostenit împotriva aceluia diavol înărăuțit și, fiind nebiruit de acela, s-a izbăvit de potop într-o corabie de lemn, cu femeia și copiii săi. Și așezînd pe Noe pe pămînt în chipul cel dintîi, ca pe un cetățean l-a așezat într-un loc; iar după mulți ani oamenii s-au înmulțit iarăși, a sporit iarăși fărădelegea, încît toți erau biruiți de păcate, cădeau în moarte și se țineau legați în iad, atrăgîndu-se la pierdere de vrăjmașul diavol.

Deci, milostivindu-se Dumnezeu, Care ne-a zidit pe noi, și nevrînd mai mult a trece cu vederea lucrul mîinilor Sale, a dăruit mai întîi elinilor acea înțelepciune, ca deschizînd ochii cei sufletești, să cunoască pe Dumnezeu Cel atotputernic și să biruiască pe potrivnicul diavol. Iar dintre aceia, deși erau puțini oameni care și-au venit în sine și au pășit în dreapta credință, dar numai ca niște umbre năluceau prin cuvinte și iarăși cădeau în păcatul strămoșesc, fiind biruiți de credința cea mincinoasă și în mai rea păgînatate au alunecat rătăcindu-se pe cale. Dar nici așa n-a suferit puterea cea tare a milostivirii lui Dumnezeu, ca să zăcem în cădere, ci a dat lege, a trimis prooroci și în multe chipuri a arătat neamului evreiesc calea mîntuirii. Și toți mergînd înapoi, cădeau iarăși în neputința strămoșilor lor, căci toți erau supuși la moarte pentru păcat.

Deci cu dreptate a judecat să primească nevoința deopotrivă cu noi, Domnul nostru, adică Dumnezeu Cuvîntul și să ne arate biruință asupra potrivnicului, făcîndu-se în toate asemenea nouă, afară de păcat; S-a smerit pe sine primind chipul robului și S-a născut din fecioară, neschimbîndu-se cu dumnezeirea și s-a făcut ca un miel, ca să piardă pe lup. Pentru că, dacă ar fi rănit pe cel potrivnic, cu dumnezeiasca sa putere cea din înălțime, și putea să facă aceasta ca un Atotputernic, i-ar fi dat diavolului pricină binecuvîntată către un răspuns ca acesta, cum că pe om l-a biruit, iar el, - diavolul - este biruit de Dumnezeu și așa cu înlesnire ar fi putut răspunde pentru sine; toate sînt cu puțință lui Dumnezeu.

Să luăm o, judecătorule, o asemănare care s-ar potrivi povestirii mele. Dacă tu, fiind domn cetății acesteia, ai fi văzut năvălind asupra cetății tale un urs, sau altă fiară puternică, și ai fi poruncit unui rob al tău să-l omoare, iar el ascultînd porunca ta, ar fi mers împotriva ei - acela fiind neiscusit și neputincios, neștiind a se lupta cu fiara, ar fi căzut mîncat de dînsa. Atunci oare nu ai fi voit să poruncești altui rob neputincios și neiscusit ca să intre în luptă din nou cu fiara? Tu însuși fiind tare puternic și știind bine a te lupta, oare n-ai fi ieșit singur să te lupți cu dînsa, ca un iscusit și viteaz luptător și ai fi omorît fiara? Tu ai fi ieșit nu cu slava domniei, ci în chipul robului, care știe a se lupta și ai fi învățat prin tine și pe ceilalți robi ai tăi, în acest chip a birui și a omorî asemenea fiare puternice, care s-ar fi întîmplat.

Așa și Domnul nostru, Mîntuitorul tuturor, cînd robii Lui au căzut biruiți în războiul cu diavolul, atunci Domnul singur prin sfatul Său cel negrăit, pogorîndu-Se prin Preacurata și cea fără de prihană Fecioară, a

primit chipul robului și toate neputințele trupului nostru afară de păcat. Ieșind la lupta vieții acesteia de bunăvoie și cu preaînțeleaptă smerenie, s-a tăinuit de diavolul cel înrăutățit, care se cinstește acum de voi, și l-a biruit pe acela care a năvălit asupra Lui, ca asupra unui om simplu și a sfărîmat toată puterea vrăjmașului prin patima Sa cea mîntuitoare de pe Cruce, învățîndu-ne pe noi cei ce ne uităm la nevoia Lui, ca într-acel chip să ne luptăm cu diavolul și să-i slăbim puterea.

Deci, însuși El, primind asupra-Și patimile noastre, ne-a dăruit nepătimirea Sa, înviind pe cei ținuți în iad și ne-a dat har de a fi fiii lui Dumnezeu, prin mîna Lui cea nebiruită și nădăjduim a dobîndi cununi pentru nevoia. Cu trupul sîntem biruiți, dar cu Duhul biruim; cădem în stricăciunea morții, dar ne facem nesticăcioși și fără de moarte. Noi ne întoarcem fața de la beția voastră și de la viața cea dobitocească și căutăm viața cea îngerească și petrecerea cea pururea viitoare. Nu căutăm jos ca dobitoacele, nici ne numim oameni cu năravuri de fiară, ci drept la cer ne uităm; și, fiind în trup, urmăm vieții celor fără de trup.

Noi știm războiul cel neîncetat al duhului nostru contra trupului și cu cuget înțelept și măsurat nu primim împărtășirea cu acest trup muritor, lepădînd iubirea lui de plăceri și înălțîndu-ne sus cu gîndul; iar mădularile le învățăm a le omori totdeauna prin răbdare și prin înfrînare. Apoi ne săturăm cu pomenirea cea preacurată a Domnului nostru, încît iese din noi cuvînt fără de tulburare și lucrează în noi fără împiedicare o putere înțelegătoare.

Acestea și mai mult decît acestea ne-a dăruit nouă Dumnezeu, îmbrăcîndu-Se singur în om. Iar voi, precum toți știu, v-ați făcut robi ai trupului și numiți dumnezei pe acei care au făcut lucruri necurate și de rușine, apoi făcîndu-le capiște, îi cinstiți pe ei; v-ați înstrăinat de împărăția cea cerească și în toate zilele vă tulburați, temîndu-vă nu numai de întîmplările cele rele, dar și buna norocire vremelnică căutînd-o cu sîrguință ca în vis năluciți. Voi nu numai cu trupul, ci și cu sufletul muriți în pierderea cea fără de sfîrșit. Iar noi ne-am învățat de la Dumnezeu nostru Iisus Hristos, cum că trupul, prin stricăciunea cea de obște, prin moarte stricîndu-se și făcîndu-se țărînă, iarăși va învia și va primi fire nesticată. Deci acestea în scurt ți-am spus, ca și tu plecîndu-te lui Platon al tău și adevărul de la mine învățîndu-te, să te lepezi de zeul tău cel ucigător de tată și de iubitul tău Lebăd, care a plîns mult pentru moartea fiului său".

Ascultînd cuvintele acestea pline de înțelepciune ale Sfîntului Evstratie, cu răbdare, ighemonul Agricolae, în sfîrșit, a zis: "Noi nu putem judeca înțelepciunea și voința zeilor și marilor împărați, ci sîntem datori a ne pleca legilor lor și a face poruncile lor. Pentru care lăsînd și tu multa vorbă cea netrebnică, vino și jertfește zeilor. Iar de nu, apoi multe munci vei suferi, pe care nu le-ai auzit tu niciodată". Sfîntul Evstratie a zis: "Dar pentru ce ne-ai făcut atîta osteneală și n-ai început a ne munci mai de mult?"

Atunci a poruncit muncitorul să aducă un pat de fier și înfierbîntîndu-l foarte mult, să-l pună deasupra lui mai întîi pe Sfîntul Orest. Iar către Sfîntul Evstratie a zis: "Se cuvine ca muncile ce te așteaptă pe tine să le vezi asupra acestuia și după aceea și tu să le primești". Iar Sfîntul Orest, apropiindu-se de pat, s-a temut și căutînd către Sfîntul Evstratie a zis: "Roagă-te pentru mine, pentru că s-a înfricoșat gîndul meu". Iar Evstratie a răspuns: "Nu slăbi, frate Orest, pentru că numai vederea aduce frică și muncă, iar cu trupul nici o durere nu vei simți, dacă te vei sui cu îndrăzneală și cu nădejde; pentru că însuși Domnul ne stă înaintea ajutător și sprijinitor. Adu-ți aminte de mărimea de suflet a Sfîntului Avxentie și a celorlalți sfinți și nu fi mai slab decît aceia; pentru că muncile acestea degrabă se vor sfîrși, iar nouă ne rămîne în cer răsplătirea veșnică".

Acestea auzindu-le Sfîntul Orest îndată a sărit cu multă îndrăzneală și cu mare bărbăție pe acel pat ars. Apoi, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, îndată s-a culcat și cu tot trupul s-a întins pe foc, strigînd cu glas mare: "Doamne Iisuse Hristoase, în mîinile Tale îmi dau duhul meu". Și și-a dat Domnului, sfîntul său suflet. Iar Sfîntul Evstratie a strigat: "Amin".

Îndată a poruncit Agricolae ca să ducă pe Sfîntul Evstratie în temniță, unde rugîndu-se lui Dumnezeu după obicei a chemat pe sluga ce era cu dînsul și a zis lui: "Adu-mi, fiule, o hîrtie și să facem diată, căci nădăjduiesc că și eu mîine dimineată voi sta înaintea stăpînului meu Iisus". Aducînd fiul hîrtia, a scris

diata, însemnând într-însa ca să fie duse moaștele lui în cetatea Aravrachiei și nimeni să nu îndrăznească a lua din moaștele lui ceva; ci întregi să le pună la locul ce se numește Analicozora, împreună cu ale Sfinților Avxentie, Orest, Mardarie și Evghenie. Pentru că acei sfinți cu jurământ au spus Sfântului Evstratie, ca, după sfârșitul lui și trupurile lor să se pună împreună cu ale lui neclintite. Averea pe care o avea Sfântul Evstratie în Aravrachia a dat-o spre hrană slujitorilor bisericii; lucrurile cele trecătoare, toate le-a împărțit, jumătate le-a dat săracilor și jumătate le-a dat surorilor sale; iar pentru robi a poruncit să fie liberi și să primească fiecare darurile pe care le-a însemnat lor.

Acestea scriindu-le, a petrecut toată ziua postind și toată noaptea în rugăciune. Iar episcopul cetății Sevastia, fericitul Vlasie, care se ascundea în acea vreme de goană, a venit noaptea la sfânt, dînd aur străjerilor, pentru că auzise de înțelepciunea cea mare a lui și că a rușinat pe ighemon cu zeii săi. Și, intrînd în temniță, a căzut cu fața la pămînt și s-a închinat sfântului, zicînd: "Fericit ești, fiule Evstratie, că atît de mult te-a întărit pe tine Atotputernicul Dumnezeu; rogu-mă ție, pomenește-mă și pe mine". Răspuns-a Sfântul Evstratie: "Nu face aceasta, duhovnicescule părinte; ci căutînd la treapta dată ție, așteaptă de la mine cuvenita închinăciune".

Apoi, șezînd ei, Evstratie a zis către episcop: "De vreme ce, vrînd Dumnezeu, dimineață într-al treilea ceas din zi, am să stau înaintea stăpînului meu Hristos, pentru că El mi s-a descoperit mie, primește hîrtia testamentului meu și o citește". Citind-o, episcopul l-a rugat pe el și pe clericii săi ce erau împreună cu dînsul, ca să iscălească acea diată a lui; și a spus episcopului ca singur să ia trupul lui și al Sfântului Orest și să le pună la locul ce este scris în diată. Apoi și celelalte toate care sînt scrise, să se sîrguiască a le împlini, făgăduindu-i pentru acea osteneală și sîrguință, răsplătire de la Domnul nostru Iisus Hristos în viața ce va să fie. Iar episcopul a făgăduit că va împlini toate poruncile. Apoi Sfântul Evstratie l-a rugat pe episcop să-l învrednicească și pe el cu Sfînta Împărtășanie a dumnezeieștilor Taine, pentru că de cînd era în temniță nu se împărtășise.

Deci, fiind aduse cele de trebuință pentru slujbă și săvîrșindu-se Sfînta Jertfă, Sfântul Evstratie s-a apropiat și a primit acel mărgăritar ceresc; și îndată a strălucit în temniță lumina unui fulger și s-a auzit glas: "Evstratie, bine te-ai nevoit, vino și te suie în ceruri, ca să primești cununa ta!" Iar acel glas l-au auzit toți cîți erau acolo și au căzut cu frică cu fețele la pămînt. Și toată noaptea aceea a petrecut-o episcopul împreună cu Sfîntul Evstratie, îndulcindu-se de cuvintele lui. Apoi, răsărind luceafărul, s-a dus, făgăduind a împlini cu fapta toate cele scrise în diată.

După ce s-a făcut ziuă, Agricolae, venind la judecată, a trimis să aducă pe Sfîntul Evstratie și, chemîndu-l la sine, i-a zis în taină: "Martor îmi este dreptatea cea atotvăzătoare, o, Evstratie, că foarte mult mă doare inima pentru tine, pentru ce nu voiești a te supune poruncii împărătești? Măcar înaintea poporului fă-te ca și cum ai fi de o credință cu noi și numai de formă te închină zeilor, iar în tine crede și te roagă Dumnezeului tău, că acela te va ierta pe tine, căci faci acestea nu de voie, ci de nevoie; nu pofti a pieri ca unul din făcătorii de rele, fiind bărbat plin de atîta învățătură și înțelepciune. Și de aș ști că nu pătimesc ceva, apoi nici aceasta nu mi-ar fi trebuit de la tine. Pe mulți am pierdut din cei de credința ta și nici unul n-am miluit. Iar de tine foarte mult îmi pare rău și voiesc a te cruța, căci toată noaptea aceasta nedormind, am fost în mare mîhnire".

Sfîntul Evstratie a zis: "Nu te îngriji de aceasta, nici nu cădea în vreo nevoie pentru mine, ci ceea ce-ți este poruncit de împărații tăi, aceea să faci; pentru că eu nici cu fățarnicia, nici în vreun alt oarecare chip nu mă voi închina zeilor tăi; ci voi mărturisi pe Dumnezeul meu înaintea tuturor și în mijlocul multora, îl voi lăuda pe El. Și să știi cu tot dinadinsul că muncile tale sînt ca o veselie pentru mine; iar de voiești încercă cu lucrul". Ighemonul, acoperindu-și fața cu mîna sa, plîngea, încît l-a văzut tot poporul ce sta împrejur. Și, pricepînd toți că jelește pe nevinovatul Evstratie, plîngeau și ei, făcîndu-se mare tînguire în cetate. Iar Sfîntul Evstratie a zis către judecător: "Dumnezeu Cel preaînalt, să răsplătească meșteșugul cel cu vicleșug rău al tatălui tău, satana, că acela a dat această ispită asupra mea, ca să facă împiedicare cinstei ce-mi stă înainte; fă ceea ce voiești pentru că eu sînt rob al Stăpînului meu, Iisus Hristos, mă împotrivesc poruncii împărătești și mă îngreșez de urîciunile idolești; pentru că urîciune sînt și cei ce se închină lor".

Văzînd Agricolaie stăruința lui Evstratie în credința creștinească și osîrdia lui cea mare către Hristos, abia a dat asupra lui răspunsul cel desăvîrșit, într-alt chip: "Pe Evstratie, cel ce nu s-a supus poruncii împărătești și n-a vrut să jertfească zeilor, poruncesc să se ardă, ca în foc să se piardă sufletul său de fier". Acestea zicînd, s-a sculat și a plecat degrabă din divan. Și fiind dus sfîntul spre ardere, se ruga în auzul tuturor în acest chip: "Te măresc pe Tine, Doamne, că ai căutat spre smerenia mea și ai mîntuit de nevoi sufletul meu. Acum, Stăpîne, să mă acopere mîna Ta și să vină peste mine mila Ta, că s-a tulburat sufletul meu și cu durere va ieși din ticălosul și necuratul meu trup. Ca nu cumva să-l întîmpine sfatul cel viclean al potrivnicului și să-l împiedice întru întuneric, pentru păcatele mele, făcute întru cunoștință și necunoștință. Milostiv fii mie, Stăpîne, și să nu vadă sufletul meu întunecatul chip al viclenilor diavoli, ci să-l primească îngerii Tăi cei prealuminați și străluciți. Arată slava numelui Tău cel sfînt și cu puterea Ta ridică-mă la dumnezeiasca Ta judecată; cînd mă vei judeca, să nu mă apuce mîna stăpînitorului lumii acesteia, ca să mă ducă pe mine păcătosul în adîncul iadului, ci stai lîngă mine și fii mie mîntuitor și sprijinitor. Pentru că muncile acestea trupești, veselie sînt robilor Tăi. Miluiește, Doamne, sufletul meu cel întinat cu patimile vieții acesteia; și-l primește curat prin pocăință și prin mărturisire, că binecuvîntat ești în vecii vecilor. Amin".

Astfel rugîndu-se sfîntul și cuptorul fiind foarte ars, a făcut semnul Crucii lui Hristos și a intrat în cuptor, cîntînd și zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, în mîinile Tale îmi dau duhul meu". Și astfel și-a dat în pace duhul său. Dar n-a vătămat focul sfîntul lui trup și nici de părul lui nu s-a atins. Deci, s-a săvîrșit Sfîntul Evstratie, în luna decembrie a treisprezecea zi. Iar episcopul cetății Sevastia, luînd moaștele Sfîntului Evstratie și ale Sfîntului Orest, a făcut ceea ce era scris în viața mucenicului. Iată o minune a acestor sfinți mucenici.

Înainte porților cetății Constantinopolului era o mănăstire ce se chema Olimp, în care era zidită o biserică, în numele celor cinci sfinți mucenici: Evstratie, Avxentie, Evghenie, Mardarie și Orest. Și era obicei vechi de venea împăratul și patriarhul în acea mănăstire la praznic, la pomenirea acestor sfinți mucenici și dădeau cele de trebuință monahilor. Pentru că era lăsat așezămînt de la cel ce zidise mănăstirea, ca să nu agonisească nimic monahii cei ce viețuiau într-însa, să nu aibă nici sate, nici vii; ci să se lase pe ei în purtarea de grijă a sfinților mucenici și să ia aminte de mîntuirea lor.

De vreme ce se păzea porunca celui ce o dăduse, de aceea nu se depărtau nici sfinții mucenici, îngrijindu-se de cele pentru trebuință mănăstirii. Însă darul lui Dumnezeu trebuie căutat, ca să se arate mai cu adevărate că cei ce nădăjduiesc în Dumnezeu și-L caută, nu se lipsesc de tot binele, mai mult decît toți cei ce nădăjduiesc spre bogăție. Deci, Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, vrînd mai mult a preamări locul răbdătorilor Săi de chinuri, a cerceta cu darul Său pe cei ce slujesc Lui și a-i mîngîia întru sărăcia lor, a rînduit să fie în vremea praznicului o furtună mare, ploaie multă și frig mare, încît nimeni din cetate n-a venit la praznicul sfinților mucenici.

Cîntînd Vecernia și canonul, monahii de acolo erau în mare mîhnire, pentru că nu aveau ce să mănînce și făceau defăimare sfinților mucenici înainte icoanei lor, zicînd: "Dimineața, cînd vom ieși de la locul acesta, ne vom risipi fiecare pe unde va putea să-și afle cele de trebuință". Iar după ce s-a întunecat, a venit portarul la egumen, zicînd: "Binecuvîntează, părinte, să aduc la tine un bărbat, care a venit de la împărat cu două cămile încărcate". Poruncind egumenul, a intrat un bărbat foarte însemnat, zicînd: "Împăratul v-a trimis bucate și vin". Făcînd rugăciune, le-a dus în pivniță, apoi au mîncat toți din bucate și au băut vin, iar celelalte bucate le-au păstrat".

Fiind cu toții împreună, a venit iarăși portarul spunînd despre altul care venise de la împărăteasă și, fiind și acela adus înăuntru, a zis egumenului: "Iată, v-a trimis împărăteasa pește bun și zece galbeni". Și iarăși a venit portarul, spunînd despre un alt bărbat ce venise de la patriarh și, adus fiind și acesta înăuntru, a dat egumenului vase bisericesti, zicînd: "Patriarhul a binevoit ca dimineață aici să slujească Sfînta Liturghie".

Egumenul a zis către bărbații aceia care veniseră: "Precum Dumnezeu va voi, așa se va face; dar voi vă veți duce de aici?" Ei au răspuns: "De vom avea loc aici, vom rămîne pînă dimineață". Deci, a poruncit egumenul ca să-i ducă în pridvorul bisericii, întrebîndu-i despre numele lor. Și a zis cel ce venise primul

de la împărat: "Eu mă numesc Avxentie; iar cel de la împărăteasă a spus că-l cheamă Evghenie; iar cel cu vasele de la patriarh, Mardarie.

În vremea cîntării Utreniei, au mai intrat în biserică doi bărbați și, după citirea psaltirii, a zis egumenul să se citească din patimile sfinților mucenici. Însă monahii au zis să le lase necitite pentru că n-a venit nimeni la praznic din cetate. Iar un bărbat din cei ce intrase în biserică, "pe care nimeni nu-l știa cine este, a zis". Dați-mi cartea să citesc eu. Și aceasta făcîndu-se, a ajuns povestirea la scriptura unde zice: a fost încălțat Evstratie cu încălțărilor de fier cu piroane ascuțite. Apoi, lovind în pardoseala bisericii cu toiagul, oftînd și înfîngîndu-se toiagul pe care-l avea în mîna și cu care lovise pardoseala, a dat ramuri și s-a făcut copac. Atunci, cei ce stăteau la spatele lui, au zis: "Oare pentru tine ai făcut aceasta, Evstratie?" Și a zis: "Nu. Puține sînt pătimirile mele în fața răsplătirii lui Dumnezeu. Ci aceasta s-a făcut ca să nu rămîna praznicul nostru fără cei din cetate". Aceasta zicînd el, îndată toți s-au făcut nevăzuți.

Egumenul, ieșind din biserică, a aflat beciul plin de pîine și de pește, iar vasele cele deșerte s-au aflat pline cu vin. Atunci au vestit degrabă pe împărat și pe patriarh de minunea ce se făcuse și, toți venind, au preamărit pe Dumnezeu și pe sfinții Lui mucenici. Iar toiagul ce se făcuse copac s-a frînt și l-au împărțit pentru binecuvîntare. Și multe tămăduiri s-au făcut neputincioșilor într-acea zi, cu rugăciunile sfinților răbdători de chinuri. Cu ale căror sfinte rugăciuni slăvim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slava și stăpînirea în veci. Amin.

Pătimirea Sfintei Mucenițe Lucia Fecioara (13 decembrie)

Cînd se răspîndea prin toate părțile Siciliei cinstirea Sfintei mucenițe Agatia și poporul Siracuzei venea de departe să se închine sfîntului ei mormînt, în cetatea Catanei, Lucia, fecioara cea laudată a fost între siracuzeni cea mai de frunte la praznic împreună cu alții și cu maica sa Evtihia, care avea boala curgerii de sînge de patru ani, și care nu se vindeca cu nici o doctorie de la doctori. Și, săvîrșindu-se slujbele bisericești, se citea Evanghelia în care se pomenește de femeia căreia îi curgea sînge și care, prin atingerea hainei lui Hristos s-a tămăduit. Lucia a zis mamei sale: "De crezi celor ce s-au citit, mamă, crede și aceasta, cum că Agatia, care a pățimit pentru Hristos, s-a învrednicit a avea de față totdeauna pe Acela, pentru a Cărui nume a pățimit. Deci atinge-te de mormîntul ei cu credință și te vei tămădui".

După săvîrșirea cîntării bisericești, ducîndu-se poporul, a căzut înaintea mormîntului sfintei mucenițe, mama împreună cu fiica și au început cu lacrimi a se ruga, cerînd ajutor. Deci, rugîndu-se ele mult, a adormit Lucia și a avut vedenie, vîzînd-o pe Sfînta muceniță Agatia în mijlocul îngerilor, foarte împodobită cu mărgăritare și zicîndu-i: "Sora mea, Lucia, fecioara Domnului, pentru ce ceri de la mine ceea ce singură poți îndată să dai? Căci credința ta ajută mamei tale și, iată, s-a făcut sănătoasă! Și precum prin mine se slăvește cetatea Catania, așa și prin tine se va slăvi și împodobi cetatea Siracuzei, pentru că ai gătit sălășuire bine primită lui Hristos întru a ta feciorie".

Acestea auzindu-le Lucia, s-a deșteptat și cu cutremur s-a sculat, apoi a zis către mama ei: "Mamă, mamă, iată te-ai vindecat. Deci, rogu-te pe tine prin sfînta aceasta care cu rugăciunile sale te-a tămăduit, să nu-mi mai pomenești de logodnic niciodată - pentru că acum era logodită -, nici să poftești a vedea din trupul meu rodul cel muritor. Ci toate acelea ce le-ai pregătit să mi le dai mie, ca și cînd aș fi mers după bărbatul cel muritor, dă-mi-le acum, ca să merg la mirele cel fără de moarte, Hristos Domnul, Care va păzi fecioria mea". Iar mama sa Evtihia a zis către dînsa: "Toate cele ce sînt ale tatălui tău, care a murit de nouă ani, păzindu-le întregi le-am înmulțit și nu le-am împușinat, spre a le da moștenire ție. Iar cele ce sînt ale mele și cele ce mai pot să fie, singură le știi bine. Deci, să acoperi mai întîi cu țărîna ochii mei și apoi ceea ce va fi ție cu plăcere, vei face cu toată avuția". Lucia a zis: "Ascultă, mamă, sfatul meu, că nu este iubit de Dumnezeu acela care Îi dă Lui ceea ce nu poate duce cu sine, nici singur pentru el nu poate să le cheltuiască. Ci de voiești a face lucru bine primit lui Dumnezeu, dă-I Lui ceea ce-ți este cu putință a

cheltui; pentru că după ce vei muri, nimic nu vei mai putea cheltui și ceea ce dai acum, dai ce nu poți duce cu tine. Deci, fiind vie și sănătoasă, dă lui Hristos ceea ce ai, și toate cele ce ai vrut să mi le dai mie, începe a le da de acum lui Hristos".

Astfel, în toate zilele vorbind fecioara cu mama sa, s-a făcut împărțirea lucrurilor, pe care le-a dat spre trebuința săracilor. Deci, vânzând satele, podoabele cele de mult preț și mărgăritarele, s-a înștiințat despre aceea logodnicul ei, care, mîhnindu-se, a început a întreba pe doica Luciei: "Ce va să fie aceasta, că am auzit despre vinderea satelor, podoabelor și a mărgăritarelor?" Iar doica, fiind pricepută, a zis: "Logodnica ta a aflat că se vinde o moștenire, a cărui preț este de o mie de galbeni și mai mult; și vrînd a o cumpăra pe aceea, pentru tine, vinde asemenea lucruri ca să adune banii aceia". Logodnicul, crezînd cuvintele ei și socotind că se face negustorie, a tăcut; ba chiar el îndemna la vânzare.

Dar cînd s-a înștiințat că toate s-au împărțit săracilor și scăpătaților, și toate s-au cheltuit cu străinii și slujitorii lui Dumnezeu, mergînd la Pashasie, domnul cetății, a clevetit-o, zicînd că logodnica sa este creștină și potrivnică legilor împărătești. Iar ighemonul, chemînd-o la sine, o sfătuia cu cuvinte și o silea a jertfii idolilor. Atunci Lucia fericita a zis: "Aceasta este jertfa cea vie, precum și credința cea curată, înaintea lui Dumnezeu: a cerceta pe cei săraci și pe văduve în necazurile lor. Eu într-acești trei ani nimic altceva n-am făcut, decît numai am adus jertfă lui Dumnezeu Cel viu. Acum nemaivînd nimic din averea mea ce să aduc, pe mine mă jertfesc vie lui Dumnezeu și ceea ce va fi cu plăcerea Lui, aceea să facă cu jertfa Sa".

Pashasie a zis: "Aceste cuvinte spune-le creștinilor, celor asemenea ție, iar mie celui ce păzesc așezămintele împărătești, în deșert mi le povestești". Lucia a zis: "Tu ia aminte la legile împărătești, iar eu iau aminte la legile lui Dumnezeu. Tu te temi de împărați, iar eu mă tem de Dumnezeu. Tu nu voiești a-i mînia pe dînșii, iar eu foarte cu dinadinsul mă păzesc a nu mînia pe Dumnezeu. Tu te sîrguiești a plăcea acelora, iar eu doresc a-i plăcea lui Hristos. Deci, tu fă ceea ce socotești că-ți este de folos, iar eu voi face aceea ce voi cunoaște că-mi este de folos". Pashasie a zis: "Ai cheltuit moștenirea ta cu desfrînații tăi și ai risipit-o și pentru ceea vorbești ca o desfrînată". Lucia a zis: "Eu moștenirea mea la loc bun am așezat-o, iar pe stricătorii sufletului și ai trupului meu niciodată nu i-am primit". Pashasie a zis: "Și care sînt stricătorii sufletului și trupului tău?"

Lucia a zis: "Stricătorii sufletului voi sînteți, de care grăiește apostolul: *Vorbele cele rele, strică obicejurile cele bune*. Pentru că sfătuiți sufletele omenești, ca lăsînd pe Ziditorul lor, să urmeze idolilor celor deșerteți. Iar stricătorii trupului sînt aceia care iubesc dulceața vremelnică, mai mult decît desfătarea cea veșnică și aceia care cinstesc veselia ce degrabă pierde mai mult decît bucuriile cele nesfîrșite". Pashasie a zis: "Vor înceta și vor amuți cuvintele tale, cînd vor veni bătaile și rănile". Lucia a zis: "Cuvintele lui Dumnezeu, niciodată nu vor tăcea". Pashasie a zis: "Au doară tu ești Dumnezeu?". Lucia a răspuns: "Sînt roaba lui Dumnezeu și pentru aceasta grăiesc cuvintele Lui, pentru că însuși El a zis: *Că nu veți grăi voi înaintea împăraților și a domnilor, ci Duhul Sfînt, Acela va grăi întru voi*". Pashasie a zis: "Dar în tine este Duhul Sfînt și Acela grăiește în tine?". Lucia a zis: "Apostolul zice că cei ce viețuiesc întru curăție, sînt biserici ale lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu viețuiește într-înșii".

Pashasie a zis: "Eu voi porunci să te ducă în casa cea de desfrînare, ca după ce vei fi batjocorită, să fugă de tine Duhul Sfînt". Niciodată nu se spurcă trupul de nu se va învoi cu mintea; pentru că chiar de vei pune tămîie în mîinile mele și pe acea tămîie o vei arunca spre jertfă diavolească, Dumnezeu, uitîndu-se spre acesta, va rîde pentru că voia și cugetul îl judecă, iar nu lucrul ce se face cu sila. Iar pe siluitorul și stricătorul fecioriei îl socotește ca pe un balaur, ca pe un tîlhar și ca pe un barbar. Deci dacă pe mine, care nu voiesc, vei porunci a mă silui, apoi atunci vei îndoii cununa fecioriei mele". Pashasie a zis: "Voi porunci ca prin desfrînare să te omoare, de nu te vei supune poruncii împărătești". Lucia a zis: "Acum ți-am spus că niciodată nu vei putea atrage voia mea către învoirea spre păcat; și de acum orice vei face trupului meu, care ți se pare a fi întru a ta stăpînire, de aceasta nu bagă seamă roaba lui Hristos".

Atunci Pashasie, judecătorul cel necurat și nedrept, a poruncit să vină cei ce țineau casa de desfrînare și, venind, le-a dat pe sfînta, zicînd: "Chemăți poporul și faceți ca să-și bată joc de dînsa pînă cînd aceasta va

muri". Și când a început a o duce în casa de desfrînare, atîta greutate i-a dat trupului ei Duhul Sfînt, încît nicidecum n-au putut să o miște din loc. Apropiindu-se mulți, după porunca muncitorului, munceau să o urnească din loc, dar în zadar osteneau și slăbeau asudînd fără rezultat, că fecioara Domnului stătea neclintită. Atunci, aducînd o funie și legînd-o de mîini și de picioare, au început cu toții a o tîrî, dar ea ca un munte stătea neclintită.

Atunci Pashasie, cu mare supărare și fiind în mare nepricepere, a chemat vrăjitorii, fermecătorii și pe toți popii idolești și le-a poruncit să facă vrăjile lor împrejurul Luciei ca să fie urnită. Însă nimic n-au sporit căci stătea ca și cum ar fi fost pironită cu trupul de pămînt, iar picioarele ei nu le puteau mișca din loc. Apoi a poruncit să o stropească cu ud de om, socotind că cu oarecare vrăjitorii stă nemișcată, dar degeaba. Și au adus multe perechi de boi, ca să o poată mișca din loc, însă nici așa n-a fost cu puțință a o clinti.

Deci, a zis către dînsa Pashasie: "Care sînt farmecele tale?" Lucia a zis: "Nu sînt acestea farmecele mele, ci faceri de bine ale lui Dumnezeu". Pashasie a zis: "Ce pricină este că fiind copilă neputinciosă și de o mie de oameni fiind tîrîată, stai neclintită"? Sfînta a zis: "De vei aduce și zece mii, vor auzi pe Sfîntul Duh care îmi grăiește; cădea-vor despre laturea ta o mie și zece mii de-a dreapta ta". Iar ticălosul judecător care o muncea, se chinuia cu sufletul său să scornescă chinuri, dar se tulbura cu gîndurile, apoi i-a zis sfînta fecioară: "Pentru ce te muncești și te tulburi cu multe feluri de gînduri? Ai văzut că sînt biserică a lui Dumnezeu Celui viu? Crede acum, dacă nu te-ai cumișit și mai mult te învață!" Iar Pashasie se tulbura și mai mult, ofta, văzînd că sfînta își bate joc de dînsul.

Atunci a poruncit să aprindă un foc mare împrejurul ei și să toarne peste dînsa smoală arsă, pucioasă și untdelemn fiert. Dar ea în numele Domnului Iisus Hristos sta nemișcată și nevătămată, zicînd către tiran: "Eu am rugat pe Domnul meu Iisus Hristos, ca să nu aibă stăpînire asupra mea focul acesta; și pentru ca să rîdă de tine cei ce nădăjduiesc în Hristos, de aceea am cerut îndelungare pătimirii mele, ca să ridic frica muncilor, de la cei ce cred, iar pe cei ce nu cred, să-i lipsesc de glasul batjocoririi, ca să nu-și mai bată joc de creștini". Iar unii din prietenii lui Pashasie, nesuferind a-l vedea pe acesta în mare supărare și în nepricepere, au poruncit s-o lovească cu sabia peste grumazul ei.

Deci s-au dus acasă cu Pashasie, iar sfînta, deși era foarte rănită, n-a slăbit, ci se ruga și vorbea către popor: "Binevestesc vouă că s-a dat pace Bisericii lui Dumnezeu, pentru că Dioclețian a căzut din împărăție, iar Maximian a murit acum; și precum cetatea Cataniei are mijlocitoare către Dumnezeu pe sora mea, Sfînta Agatia, așa și pe mine să mă știți ca trimisă de la Dumnezeu cetății acesteia; însă numai dacă veți face voia Lui și veți primi credința Lui". Acestea zicînd Lucia, roaba lui Dumnezeu, cu gîtlejul cel străpuns de sabie, iată înaintea ochilor ei se aducea Pashasie legat în lanțuri. Pentru că sicilienii trimiseseră în taină la Roma, vestind că Pashasie fără de milă necăjește acea lature, jefuind-o, luînd cu sila și răpînd cele străine.

Deci a venit în acea vreme poruncă de la Roma, ca să fie dus la judecată ferecat, unde, fiind întrebat, a fost osîndit la moarte, apoi, tăindu-i-se capul, a pierit cu sunet ticălosul. Acea ducere a lui în fiare a văzut-o sfînta, încă fiind vie, și stînd la locul cel de muncă, unde fiind rănită, n-a ieșit dintr-însa duhul ei, pînă cînd au venit preoții și au împărtășit-o cu preacuratele și de viață făcătoarele Taine ale lui Hristos. Apoi, zicînd toți: "Amin", sfînta muceniță și-a dat cinstitul său suflet în mîinile Domnului. Și a fost pusă într-acel loc de cinste, unde a zidit peste dînsa biserică, în numele ei și în cinstea lui Dumnezeu în Treime, închinat Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, Căruia I se cuvîne slava în veci. Amin.

**Pătımirea Sfinților Mucenici Tirs, Levchie, Calinic, Filimon, Apolonie și a celor
împreună cu dînșii
(14 decembrie)**

Țara Bitiniei a odrăslit pe sfinții mucenici: Tirs, Levchie și pe Calinic; iar cetatea Cezareei i-a crescut și au pățimit pentru Hristos, în vremea împărăției lui Decie, într-acest chip: un ighemon, cu numele Cumvrichie, a venit din Nicomidia, prin Niceea, în cetatea Cezareei și era mare osîrduitor spre închinarea idolilor, îngrijindu-se pentru capiștile și jertfele cele necurate și pentru toate cele ce erau plăcute idolilor. Acela silea pe toți la unirea sa cea fără de Dumnezeu, pe unii înșelîndu-i cu îmbunări, iar pe alții înfricoșîndu-i cu îngroziri, ca să fie părtași ai închinării lui păgînești la idoli. Iar Levchie care era între cei dintîi ai cetății, bărbat cinstit și vestit cu învățatura, cu înțelegerea și cu neamul bun, văzînd fărădelegile ce se făceau, foarte mult îl durea inima și se aprindea cu rîvnă către Dumnezeu.

Neputînd mai mult a tăinui văpaia rîvnei ce-i ardea înăuntru și nevrînd mai mult a-și ascunde sfînta credință, ce era în sine, a stat înaintea ighemonului zicînd: "Pentru ce, o! Cumvrichie, te înarmezi cu ticăloșie asupra sufletului meu, cinstind pe idoli ai păgîni, nesimțitori și surzi? Căci pe mulți îi atragi în acea rătăcire, încît se fac oamenii mai nesimțitori decît pietrele; fiindcă nu voiesc a vedea pe Dumnezeu cel adevărat și Mîntuitorul și a umbla în lumină, lăsînd întunericul rătăcirii". Iar nebunul ighemon, auzind acestea, s-a umplut de mînie, urînd pe cel ce grăia adevărul și fără întrebare a poruncit să-l bată pe Levchie. Iar acesta primind rănile de bună voie, mulțumea lui Dumnezeu și prin aceasta întărita și mai mult pe cel ce-l chinuia. Și pînă într-atîta a fost bătut, încît au ostenit cei ce-l băteau și a slăbit trupul lui de răni; iar el se ruga ca să se dezlege de trup, dorind să se ducă la Domnul.

Deci, a avut ajutor dorinței sale pe tiran, care a poruncit să fie scos în afara cetății și să i se taie capul. Și mergea sfîntul dus de gealați (muncitori), însă fără temere și fără tulburare nearătînd pe față nici o durere, ci numai o bucurie și a veselie ca și cum nu s-ar fi dus la tăiere, ci la încununare. Deci, fiind dus departe de cetate, s-a săvîrșit cu dreaptă credință prin tăiere, apoi sufletul i s-a suit la cer, ca să primească cununa cea mucenicească pentru pătimirea sa.

După aceea s-a dus vestea pentru tirania lui Cumvrichie în toate părțile acelea, încît se ascundeau creștinii, temîndu-se de pedepsirea lui cumplită. Iar fericitul Tirs, care, deși nu era încă botezat, ci numai chemat în rînduiala aceea creștinească, înarmîndu-se cu rîvnă dumnezeiască, a venit înaintea tiranului și a zis: "Bucură-te, prealuminate ighemoane". Ighemonul i-a răspuns la fel. Apoi a zis Tirs: "Oare liber este înaintea voastră, a celor ce faceți judecată, a grăi fiecare ce voiește? Sau numai a supune poruncilor voastre, fără a scoate vreo vorbă"?

Iar ighemonul, care parcă ar fi uitat ce a făcut lui Levchie, a zis: "Este liber și de la nici unul nu este luat acest drept, cu atît mai mult cînd voiește să vorbească spre folosul obștii". Tirs a zis: "Și ce poate să vorbească cineva mai de folos decît ceea ce folosește sufletului? Eu te-am văzut aducînd multora nevoie și pagubă de mîntuire și de la mărturisirea cea adevărată scoțîndu-i, apoi atrăgîndu-i ticăloșește spre rătăcirea cea idolească și, bine știind că tu aprinzi focul gheenii asupra capului tău, iar mai vîrtos asupra sufletului tău, am cugetat să vorbesc cu tine, cu îndrăzneala ce se cuvine și să știu de la tine pentru ce pricină, lăsînd pe Ziditorul cerului și al pămîntului și a tot neamul omenesc, ai legiuit a te închina mai bine lucrurilor mîinilor omenești, zicînd lemnului: "Tatăl meu ești tu", precum mustra dumnezeiescul Ieremia și pietrei: "Tu m-ai născut pe mine". Apoi toată purtarea ta de grijă este aceasta, ca să-i pleci pe oameni să se închine idolilor".

Ighemonul a zis: "Aceste vorbe ale tale fără vreme și de prisos te arată că ești bolnav de creștinătate; însă întrebările tale cele deșarte și dezlegările cele mincinoase lasă-le celor de prin școli și celor ce nu se îngrijesc de treburile poporului, iar acum supune-te poruncii împărătești și, apropiindu-te, jertfește-te zeilor, iar de nu, la cuvintele tale cele fără de vreme, vei afla de la noi răsplătire cu bună vreme prin muncile cele gătite ție". Iar el a zis: "De vreme ce sînteți zidire înțelegătoare a lui Dumnezeu, nu se cuvine, dar, vouă a face ceva fără minte și fără socoteală, ci cu judecată și cu întrebare; iar de urmezi poruncii celei nebune a împăratului tău, fă cele poruncite ție". Cumvrichie a zis: "Mi se pare că blîndețea noastră te face prea mîndru, dar văzîndu-te om înțelept și ager la minte, te sfătuiesc să te supui, mai înainte pînă nu vei fi muncit. Deci, vino în capiște și dă cele ce se cuvin zeilor, căci așa vei dobîndi iertare de greșelile tale cele trecute, iar marelui împărat te vei face prieten și în toată vremea vieții tale întru mare cinste vei viețui împreună cu noi".

Zis-a sfântul: "Mult am cugetat eu despre lucrurile acestea ce stau de față și să nu ți se pară că m-ai aflat nepregătit și neînvățat; pentru că mult am învățat singur și, cu multă socoteală cercetînd, am cunoscut că zeii voștri idoli sînt fără de suflet, și jertfirile lor sînt necurate și am rîs de dînșii. Apoi am ales credința creștinească care este curată și adevărată; deci, de-ți este ceva poruncit pentru noi de la împărat, nu fi cu nebăgare de seamă a face".

Acestea zicîndu-le fericitul, l-a mîniat pe tiran, care a poruncit îndată unor tineri puternici la mîini să-l palmuiască, să-l bată tare și, legîndu-l cu curele de mîini și de picioare, de amîndouă părțile să tragă tare și să-l tîrască cu sila. Făcîndu-se aceasta se rupeau mădulele fericitului de la încheiturile lor; iar mucenicul, răbdînd acestea, se arăta cu fața luminoasă. Apoi a poruncit muncitorul să-i împungă cu fiare ascuțite sprîncenele și ochii, iar cu unelte de aramă să-i sfarme falcile și să-i zdrobească dinții. Iar sfântul, în acele munci, își bătea joc de tiran, întărîndu-l și mai mult.

Atunci ighemonul, topind plumb și gătind un pat de fier și punînd pe mucenic cu fața în jos pe acel pat, a chemat vrăjitorii și momitorii ca să-l înșele cu cuvinte. Aceia sfătuiău cu cuvinte dulci pe fericitul măcar cîtăva vreme și cu fățarnicie să se supună ighemonului și-i ziceau: "Și de cumplitele munci te va slobozi și de multe bunătăți vei fi părtaș, și-ți va ierta aceasta Dumnezeuul tău, știind neputința firii, și nu se va mînia, fiind foarte bun și milostiv, precum auzim". Iar mucenicul a zis: "De aceea rabd munci pentru Dumnezeuul meu, că este bun și foarte milostiv, pentru că, dacă voi, auzind de muncile cele fără de sfîrșit care vă așteaptă, nu vă întoarceți din calea rătăcirii voastre, nici vă abateți de la pierzarea voastră, apoi eu pentru ce să nu rabd cu bărbăție muncile cele vremelnice, care au răsplătire în împărăția cerurilor și să primesc bunătățile cele nesfîrșite și de-a pururea viitoare?"

Acestea zicînd sfântul, au turnat plumb topit pe spatele lui gol și îndată plumbul, ca un rîu vărsîndu-se, pe mulți necredincioși care stăteau împrejur, i-a vătămat și i-a pierdut; iar sfântul s-a sculat de pe pat nevătămat și cu tot trupul sănătos. Acestea văzîndu-le cu ochii, s-au spăimîntat de acea minune și chiar muncitorul se mira foarte mult. Apoi cînd se cădea a ști cine este cel care face acestea, el însuși de voia sa petrecea orb, încît s-a împlinit scriptura: "Ați văzut de multe ori și n-ați păzit; și avînd urechi deschise, n-ați auzit". Deci, iuțindu-se mai mult asupra mucenicului, numindu-l fermecător și vrăjitor, a început să-l muncească cu și mai multe chinuri, pe care sfântul le răbda cu bărbăție. Apoi s-a auzit un glas de sus, întărind pe nevoitorul, de care păgîinii s-au înfricoșat foarte, iar credincioșii s-au întărit în credință. Atunci ighemonul, nerăbdînd mai mult ocară, a poruncit să arunce pe sfînt în temniță legat, iar el s-a dus la casa sa, cugetînd ce să scorească ca să-l muncească și să-l piardă.

Fericitul Tirs, în temniță, cu sîrguință se ruga la Dumnezeu ca să-l învrednicească Sfîntului Botez și, îndată cercetîndu-l acolo noaptea darul Domnului, s-au dezlegat legăturile cu care era legat și ușile temniței s-au deschis singure. Iar el ieșind a mers la episcopul Cezareei, care se ascundea în aceea vreme de frica păgînilor.

Episcopul, văzînd pe mucenic venind la el, a căzut la picioarele lui, pentru că auzise de răbdarea și bărbăția lui, cinstindu-l foarte mult. Iar mucenicul, asemenea căzînd la picioarele episcopului, a zis, ridicîndu-l: "Nu face aceasta, o, preacinstite părinte, nici răpi închinăciunea care se cuvine ție de la noi, pentru că n-am venit a binecuvînta, ci a primi binecuvîntare". Iar episcopul a zis: "Se cuvine ție a ne binecuvînta pe noi, ca cel ce cu adevărat ai arătat puterea lui Dumnezeu, a faptei celei bune și te-ai îmbrăcat cu haina cea prea strălucită a Duhului, prin răbdarea muncilor cumplite". Iar mucenicul a răspuns: "Pentru aceasta am și venit aici, ca să mă îmbrac în haina nesticăciunii, născîndu-mă prin apă și prin Duh, pentru că încă nu sînt învrednicit cu Sfîntul Botez. Deci, nezăbovind, împlinește-mi dorința mea și fă ceea ce se cuvine dreptei credințe".

Episcopul îndată a botezat pe Sfîntul Tirs; iar el, ieșind din baia Sfîntului Botez, a zis: "Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul meu, cel ce m-ai învrednicit a mă curăți prin apă și prin Duh, ajută-mi să mă botez și eu cu botezul cu care te-ai botezat prin pătimire și, bînd paharul Tău, să mă fac închipuire morții Tale". Apoi vorbind puțin cu episcopul și binecuvîntîndu-se unul pe altul, s-a întors pătimitorul lui Hristos în

temniță, mergînd înaintea lui o lumină dumnezeiască și urmîndu-i îngerii, precum au văzut cu dinadinsul unii din cei vrednici și, intrînd acolo, s-a îndeletnicit cu obișnuitele rugăciuni.

În acea vreme un comite cu numele Silvan, de neam pers, cu năravul cumplit și tiran nemilostiv, arătîndu-se cu bunăvoință către împărat, a cerut de la dînsul stăpînire și să meargă să încerce pe chinuitorii cei rînduiți spre pierderea creștinilor, dacă împlinesc porunca împăratului. Primind stăpînirea pe care o ceruse, a venit în Niceea și în Cezareea, aducînd jertfe diavolilor și zeilor și praznicele lor cele necurate săvîrșindu-le cu sînge creștinesc. Atunci i s-a spus despre Tirs că nu poate fi biruit cu nici un fel de munci, ci înspăimîntă pe oameni cu semne și minuni. Deci, îndată a trimis ca să-l aducă la sine, iar el însuși săvîrșea jertfe marelui zeu Die.

În ziua următoare, împreună cu Cumvrichie, a judecat pe Tirs și a poruncit să se citească înaintea tuturor întrebările cele dintîi. Apoi a zis: "Să nu socotești o, Tirse, că vei pătimi munci ca cele dintîi, ci mai cumplite vei primi, de vei petrece în nesupunerea ta". Mucenicul a răspuns: "Cel ce m-a făcut mai tare decît toate muncile, același, adică Domnul nostru Iisus Hristos și acum îmi stă în față, scoțîndu-mă din mîinile voastre; pentru că Lui unuia îi slujesc și pe El singur îl știu că este Dumnezeu, iar pe idolii voștri și pe zeii muritori îi socotesc înșelători. Însă de voiești a mă sfătui, nu cu sila, ci de voie și cu sfat bun, apoi spune-mi acum cui și cum să jertfesc? Și eu văzînd lucrul cu totul adevărat, mă voi supune și nu mă voi împotrivi adevărului".

Silvan, îndată luînd pe sfînt, a zis: "Să mergem în templu și acolo îți voi arăta cui să jertfești". Și după ce au intrat într-o capiște a lui Apolon, ce era acolo aproape, arătînd cu mîna comitele spre idol, a zis: "Iată acesta este zeul pe care îl cinștim noi. Pe acesta de-l vei ruga, o, Tirse, aducîndu-i jertfă, vei avea un mare ocrotitor și de la ceilalți zei vei afla dar!" Iar mucenicul a zis: "Ia seama ce fel de jertfă îi voi aduce lui și cum mă voi ruga". După ce toți și-au întors ochii cu luare-aminte, mucenicul, ridicîndu-și mîinile și ochii înălțîndu-i-se la cer, a chemat puterea lui Dumnezeu cea nespūsă și îndată s-a făcut tunet și a căzut idolul lui, Apolon la pămînt și s-a risipit ca praful.

Mucenicul întorcîndu-se către cei ce stau împrejur, a zis: "Luați seama că idolii voștri sînt niște făpturi și nici numele adevăratului Dumnezeu nu pot să-l rabde". Silvan, umplîndu-se de mînie, a zis: "Eu voi pierde cu totul vrăjitoria ta și o voi sfărîma". Și îndată a poruncit să zdrobească trupul mucenicului pînă la oase, cu pîteni de fier ascuțiți, încît carnea lui cădea la pămînt. Iar muncitorii ziceau: "Unde este Dumnezeu, ajutătorul tău, pe care Îl cinștești și pe care ÎL nădăjduiești?" Iar mucenicul lui Hristos a zis: "Au nu vezi în mine puterea lui Hristos, Care mă întărește împotriva acestor năvăliri? Căci cum ar fi putut răbda trupul cel pămîntesc și neputincios niște munci ca acestea, de nu i s-ar fi dat lui din înălțime ajutor dumnezeiesc?"

Atunci Silvan a poruncit să aducă o căldare mare și umplînd-o cu apă, să-i dea foc dedesupt. Și începînd a fierbe apa, a legat pe mucenic de picioare și i-a dat drumul cu capul în jos în aceea căldare ce fierbea. Apoi sfîntul, chemînd numele lui Hristos, îndată a crăpat căldarea și s-a vărsat apa, iar el a rămas nevătămat. Tiranul s-a rușinat și s-a mîniat, apoi, avînd altă îndeletnicire cu poporul, a poruncit să ducă pe sfînt în temniță. După aceasta Silvan și cu Cumvrichie au plecat în cetatea Apamiei, cea de lîngă mare, poruncind să aducă și pe sfînt legat după dînșii. Apropiindu-se de cetate, a stat și, aducînd pe mucenic înaintea sa, i-a zis: "Aici, Tirse, sau făgăduiești a aduce jertfă zeilor, ca să fii viu, sau cumplit vei fi lipsit de viața aceasta".

Sfîntul, ca și întîia dată răspunzînd, a adăugat și acestea: "Mai lesne sufletele voastre se vor lua de la voi îndată". Dar ei, spre mai mare mînie pornindu-se, au poruncit să-l ducă în cetate, bătîndu-l, ca acolo să fie aruncat în mare împreună cu vrăjile sale, ca astfel cel rău, rău să piară, iar după moarte nici obișnuitei îngropări să nu se învrednicească. Neintrînd el încă în cetate, a început să se împlinescă proorocia mucenicului, pentru că Silvan deodată a slăbănogit, iar Cumvrichie a fost cuprins de fierbințeală și în a patra zi amîndoi rău și-au săvîrșit viața.

Se povestește că, îngropându-i, nici pământul nu primea trupurile lor, ci le scotea afară, pînă ce s-a rugat sfîntul mucenic pentru ei. Atunci a petrecut sfîntul în acea cetate douăzeci și trei de zile, ținut în legături pînă la venirea altui ighemon.

Acest ighemon avea năravul și răutatea celor dintîi și-l chema Vavd. Acela, luîndu-se după faptele ighemonilor de mai înainte și auzind despre mucenicul Tirs, l-a chemat la întrebare și aflîndu-l neclintit în credința creștinească, nesupus poruncilor păgînești, l-a băgat într-un sac legat și l-a aruncat în mare, la treizeci de stadii de țarm; dar îndată s-a rupt sacul și s-au dezlegat legăturile, apoi s-a arătat o ceată de bărbați purtători de lumină, umblînd pe mare, care, luînd pe mucenic, l-au scos la uscat. Slugile, văzînd aceasta, au alergat cu frică la ighemon și i-au spus lui cele ce au văzut. Iar el, venind la țarm și văzînd pe sfîntul mucenic sînd singur, a zis: "Cu adevărat minunate sînt vrăjitoriile și farmecele creștinești, că și marea se supune vouă, precum văd; și puterea cea firească a stihiiilor o aveți; însă aceste vrăjitorii nimic nu vă vor ajuta, ci vor fi pricină de mai cumplite munci și de mai amară moarte".

Mucenicul a răspuns: "Pînă cînd vei fi orb asemenea zeilor tăi și avînd ochi, nu vezi? Căci cum poate cineva cu vrăjile să supună stihiiile? Cine din vrăjitorii care sînt la voi sau din zeii pe care voi îi cinstiți, ale căror meșteșuguri sînt vrăjitorii și înșelăciuni, au făcut ceva în acest chip, ca omul cel aruncat în mare să fie ridicat de îngeri și apoi, întreg și sănătos, să umble pe mare ca pe uscat, să iasă la pămînt?"

Ighemonul, luînd pe mucenic, a poruncit să-l ducă după dînsul legat și să-l bată cu toiege, căci el mergea în Cezareea. Înștiințîndu-se cetățenii cezareeni de venirea ighemonului celui nou și că aduce cu el pe sfîntul mucenic Tirs, au ieșit cu toți întru întîmpinare, de formă adică să întîmpine pe ighemon, iar de fapt ca să vadă pe pătimitorul lui Hristos, pe care îl doreau. Intrînd în cetate, a aruncat pe mucenic în temniță și, cugetînd ighemonul cu ce fel de munci să-l piardă, a gîndit ca să-l dea spre mîncarea fiarelor, pîrîndu-i-se acea moarte că este mai cumplită. Deci a poruncit să adune fiare din cele mai cumplite, de tot soiul și să le lase să flămînzească, ca să se repeadă la cel osîndit să-l mînînce.

Fiind pregătite fiarele în treizeci de zile, a adunat tiranul tot poporul la capiștea lui Die și a adus jertfe cu mare cuviință; iar după aceea a scos din temniță pe Tirs cel osîndit spre mîncarea fiarelor. Atunci au înconjurat pe sfînt o mulțime de prieteni și cunoscuți, îndemnați fiind în taină de ighemon, care-l rugau să se miluiască însuși pe sine și să scape de acea moarte cumplită, făcînd ceea ce i se poruncise; căci nu numai că va scăpa de răni, dar și prieten al împăratului va deveni. Iar sfîntul, după cuvîntul lui David, s-a făcut că nu aude și că nu și-a deschis gura sa.

Adus fiind înaintea ighemonului care aducea jertfe, i-a zis lui: "Iată cît de milostiv am fost, ca să te las atîta timp pentru a-ți da seama să alegi cele ce-ți sînt de folos și, apropiindu-te, să aduci și tu jertfe marelui Die, pentru ca să te izbăvești de toată urgia, îngrozirea și pierderea; iar de nu, apoi unghiile și dinții de fier ai fiarelor te vor sfișia pe tine și nimeni nu va fi ca să-ți ajute ție și să te izbăvească de răutăți". Iar mucenicul, prefăcîndu-se că s-ar învoi la păgînatatea lor, a zis: "Eu de mult m-am gîndit ca împreună cu cetățenii mei să jertfesc, numai să nu se mînie Apolon că, trecîndu-l cu vederea, numai pe Die voi cinsti".

Acestea, auzindu-le, ighemonul s-a bucurat și a zis: "Numai aceluia jertfește-i și eu sînt ție martor că nici unul din ceilalți zei nu se vor mînia pe tine". Atunci mucenicul s-a apropiat de Die și, făcînd oarecare rugăciuni către adevăratul Dumnezeu, s-a făcut cutremur înfricoșat; necredincioșii au fugit, Die a căzut la pămînt, iar în capiște a rămas numai mucenicul.

Tiranul, umplîndu-se de cumplită mînie, a poruncit să-l arunce îndată la fiare. Adunîndu-se poporul și privind, a dat drumul fiarelor înfometate asupra sfîntului; el se vedea în mijlocul fiarelor cu alte trei persoane și fiarele umblau pe lîngă ei fără să-i atingă și se gudurau, ca și cum l-ar fi cunoscut mai dinainte. Atunci sfîntul, ridicîndu-și mîinile în sus, a zis: "Mulțumescu-ți Ție, Doamne Iisuse Hristoase, că ai preamărit întru mine numele Tău cel sfînt și ai arătat spre mine, astupînd gura fiarelor, precum odinioară înaintea robului tău Daniil. Deci Tu, precum atunci, așa și acum făcînd cele minunate, fă, o,

Împărate, cu voia Ta cea nevăzută, ca aceste fiare sălbatice să se ducă la locașul lor, nevătămînd pe nimeni din cei ce sînt aici".

Astfel, rugîndu-se mucenicul, a zis către fiare: "În numele adevăratului Dumnezeu, întoarceți-vă în pustie, fiecare la culcușul său, de unde ați ieșit și să nu vă atingeți de nimeni". Și îndată au fugit fiarele, deschizîndu-se ușile singure; atunci i-a cuprins frica pe toți cei ce stau acolo și au fugit care încotro putea, temîndu-se de fiarele ce fugeau în pustie. Deci și prin această minune mulți din necredincioși s-au întors la credința în Hristos.

Tiranul, făcîndu-se că nu pricepe, a poruncit să lege pe sfînt peste tot trupul și să-l arunce în temniță; iar după cîteva zile, vrînd să meargă în Anatolia, care este aproape de Cezareea, a poruncit să aducă după sine și pe Tirs. Acolo ajungînd a făcut prăznuire mare cu tot poporul, în capiștea lui Apolon, ce era plină de idoli. Apoi, aducînd și pe Tirs, a poruncit să-l bată cu toiege înaintea idolilor; iar el, ca într-un vis, cu răbdare primind rănile ce i se dădeau, se ruga către Dumnezeu, care usucă adîncurile și topește munții cu privirea sa, zicînd: "Să fie peste mine mâna Ta, Doamne, și nu depărta ajutorul Tău de la mine, ci mă sprijinește ca să nu mă rușinez că Te-am chemat pe Tine".

Astfel rugîndu-se el, deodată s-a auzit cutremur în cetate, iar pe ighemon l-au cuprins dureri și au slăbit mîinile celor ce-l băteau pe el, căzînd mulțime de idoli la pămînt și sfărîmîndu-se. Iar Tirs, umplîndu-se de dumnezeiască bucurie, iși bătea joc de diavoli și de tiran, zicînd: "Pentru ce nu ajuți zeilor tăi care fără de cinste se tăvălesc la pămînt și cer ajutor de la tine, ci îi treci cu vederea, fiind aruncați în mijlocul priveriștii, spre batjocura acelor care nu sînt orbiți?" Ighemonul, deși era cuprins de o grea durere, dar nevindecat de răutate, a zis: "Necuratul Tirs cu vrăjile mi-a făcut viața mai grea decît moartea".

În acea vreme era acolo și Calinic, care era slujitor idolesc, om înțelept și de bun neam pe care îl cinsteau elinii ca pe un zeu. Acela, de la început v zînd minunile făcute prin Sfîntul mucenic Tirs, a început cîte puțin a cunoaște neputința zeilor săi și primind întru inima sa sămînța dreptei credințe, zicea în sine: "Dumnezeule cel mărturisit de Tirs, care faci minuni preaslăvite și minunate, Tu și pe mine mă primește ca pe un ostaș de curînd ales și mă întărește și pe mine împotriva celor ce vr jm șesc adevărul Tău".

Astfel, vorbind el în sine cu Dumnezeul tuturor, s-a apropiat de ighemon și, cu meșteșug batjocorindu-l, a zis: "Prea luminate ighemoane, acest om care este cumplit rănit cu bătăile, pe marele Die l-a trîntit la pămînt și l-a zdrobit iar pe purtătorul de soare, Apolon, acum de trei ori l-a sfărîmat; pe Iraclie cel nebiruit în războaie l-a trîntit, nu cu mîinile nici cu armele, nici sabie n-a uneltit împotriva lui, ci numai cu cuvîntul și cu chemarea lui Hristos, Cel ce a pătimit pe cruce moartea; deci de este cu plăcere stăpînirii tale, să ne apropiem și să ridicăm pe zeul Iraclie, pe cel ce ajută altora întru răutăți și să-l rugăm pe dînsul, ca aducîndu-și aminte de bărbăția sa cea de demult, să vină ca să ajute celor foarte necăjiți, adică lui Die, tatălui său, cum și zeului Apolon pentru că aceia, precum mi se pare, dorm, fiind cuprinși de somn greu".

Ighemonul, nepricepînd batjocora, a zis: "De vreme ce eu sînt bolnav, mergi tu singur și roagă pe zei pentru noi și ridică mai degrabă împotriva vrăjitorului Tirs". Iar Calinic a zis: "Dar mi se pare că este mare puterea Dumnezeului celui ce i-a trîntit pe dînșii și mă tem ca nu cumva să nu-și poată ajuta loru-și". Atunci ighemonul, cunoscîndu-i vicleșugul, a zis: "Vai mie, ticălosul, și tu Calinic te-ai amăgit cu vrăjitoriile fermec torului acestuia?" Iar Calinic nemaizicînd nimic, nevrînd mai mult a ține într-ascuns dreapta credință, îndată a alergat la casa sa și r zîndu-și perii capului și ai bărbii, apoi dezbrăcîndu-se de haine, le-a dus la ighemon și aruncîndu-le la picioarele lui, i-a zis: "Primește părul și hainele mele, ighemoane, pe care le-au întinat jertfele, fumul, sîngele cel curs și tainele cele diavolești, iar împreună cu acestea mă lepăd de rătăcirea cea dint i și primesc chipul vieții celei noi și de acum să știi că sînt creștin".

Ighemonul v zînd acea schimbare a lui neașteptată, spăimîntîndu-se, a zis: "Dar ce este aceasta o! Calinic? At t de mult au putut semnele acelea ale vrăjitorului de Tirs, inc t și sufletul tău, de bun neam, ce era slujitorul zeilor și care s-a invrednicit de la dînșii de multe daruri, întorcîndu-l de la p rinteasca credință l-a atras la pierderea cea des v rșit ?" Iar Calinic a zis: "Pricinuitor al schimbării mele este singur Iraclie, care at tea biruințe săvîrșind, precum se povestește de dînsul, acum nu a putut sta înaintea

cuvîntului unui bărbat, ci a căzut ticălosul și a dovedit că sînt de rîs basmele spuse despre dînsul și despre ceilalți zei, care în zadar se cinstesc de elini". Ighemonul iarăși a zis: "Nicidecum, ci cu vrăjile lui Tirs te-ai înșelat, nădăjduind că și tu vei face cu vrăjile lui niște minuni ca acelea, dar nici pe vrăjitorul acela, nici pe tine nu te vor folosi vrăjile creștinești, de nu te vei pocăi și de nu vei da zeilor iarăși cinstea dintîi".

Calinic, vrînd pe față să rușineze nebunia igheonului, căci nădăjduia fără îndoială ca Dumnezeu, Care este cu Tirs, va fi și cu dînsul, a zis: "De vreme ce tu, igheoane, acum bolești cu trupul și pe mine mă socotești că sînt înșelat cu vrăjitoriile, să ne apropiem dar de marele Asclapie dacă voiești și să ne rugăm de obște, ca să-ți aline durerile și să te faci pe tine sănătos. Atunci vei cunoaște că nu sînt înșelat de nici un fel de vrăjitorii". Ighemonul, nepricepînd întru totul cele spuse și părăindu-i-se că slujitorul s-a întors iarăși la idoli, s-a dus îndată cu dînsul în capiște. Intrînd ei acolo, Calinic se ruga în sine: "Doamne Iisuse Hristoase, Cel ce prin robul Tău Tirs, Te-ai făcut cunoscut mie că ești Dumnezeu adevărat și deși erai supărat pe mine, nu m-ai lepădat, vino acum în ajutorul meu și arată în mine puterea Ta".

Acestea zicîndu-le, s-a auzit de sus un glas, întărîndu-l și chemîndu-l către nevointă. Iar el, căpătînd îndrăzneală și mărturisind numele lui Hristos a început a ocărî idolul lui Asclapie. Atunci idolul, ca și cum ar fi fost aruncat de o mîină puternică, a căzut îndată înaintea picioarelor lui Calinic. Acesta uitîndu-se spre igheon a zis cu batjocură: "Iată dumnezeul tău nu poate să se scoale, dacă nu-i vei da tu singur mîna să-l ridici; deci vezi și cunoaște că nu este în mine vrăjitorie, ci lucrare dumnezeiască".

Ighemonul, întristîndu-se cu duhul și supărîndu-se pe Calinic, a poruncit să-l închidă în temniță, iar a doua zi a dat asupra amîndorura hotărîre de moarte, zicînd: "Pe Calinic, care a căzut din slujba idolilor și din prietenia lor și s-a alăturat de înșelăciunea creștinească, poruncesc să se piardă cu sabia; iar pe Tirs, care se mîndrește cu multe semne, care și pe Calinic l-a înșelat, poruncesc să-l pună în sicriu de lemn și să-l taie cu fierăstrăul".

Calinic a fost scos îndată de ostași afară din tîrg spre tăiere; iar el cerîndu-și vreme de rugăciune și rugîndu-se mult s-a săvîrșit prin sabie. Pe Sfîntul Tirs, punîndu-l slugile, Savin și Vitalie, într-un sicriu oarecare, au luat fierăstrăul să-l taie, dar unealta s-a făcut foarte grea în mîinile lor, încît nu o puteau ridica și purta; iar lemnul s-a făcut foarte ușor încît nu se arăta nici urma tăieturii, fiindcă fierăstrăul își pierduse puterea sa de tăiere. Deci s-au ostenit mult, asudînd, dar nimic n-au sporit.

Chinuindu-se mult timp, deodată s-a deschis sicriul și a ieșit sfîntul întreg și cu fața luminată, fiindcă veselie dumnezeiască umpluse inima lui. Iar cei dimprejur s-au spăimîntat și nimeni nu îndrăznea să se apropie de dînsul, pentru minunea ce se făcuse. Apoi s-a auzit glas de sus, chemîndu-l, iar el, înțelegînd că s-a sfîrșit nevointa sa, înălțîndu-și mîinile și sufletul la cer, a zis: "Mulțumescu-ți Ție, Doamne Iisuse Hristoase, că pe mine nevrednicul mă primești în moștenirea Ta și mă așezi în ceata celor ce bine Ți-au plăcut. Deci primește acum în pace sufletul meu și-l du întru sfințenia Ta, la bucuria cea negrăită, care este la Tine".

Zicînd acestea și însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci și-a dat sfîntul său suflet în mîinile Domnului. Iar trupul pe care n-au putut să-l omoare muncile cele cumplite și amare - ce s-au adus asupra lui de către vrăjmași - prin moartea cea firească și-a primit sfîrșitul său. Căci așa a iconomisit înțelepciunea cea negrăită a lui Dumnezeu, ca să nu se pară tiranului că el l-a biruit și l-a omorît, ci că acestea s-au întîmplat, cînd Domnul a voit.

Trecînd multă vreme după aceasta și împărățind tiranul Dioclețian, a ieșit iarăși poruncă prin toate laturile ca să fie toți părtași necurăției păgînilor, iar cei ce nu vor voi, să se piardă cu moartea. În acea vreme era în părțile Tebaidei un igheon cu numele Arian. Acesta se sîrguia a împlini porunca împărătească și, fiind în cetatea antinoitenilor, a prins pe doi creștini din cei mai de frunte, cu numele Asclan și Leonid, pe care, muncindu-i în multe feluri, i-a pierdut. Iar după sfîrșitul acestora, a poruncit să prindă pe toți creștinii care se aflau acolo și punînd înaintea lor uneltele de muncă a zis: "Iată două căi vă stau înainte: sau aduceți jertfă idolilor și sînteți liberi și întregi sau de nu vă plecați poruncii împărătești, veți fi pedepsiți cu munci și cu moartea".

Zicînd acestea ighemonul, au ieșit îndată în mijlocul adunării treizeci și șapte de bărbați cu vitejie și cu suflet, care au voit mai bine a muri decît să se supună poruncii împărătești. Făcîndu-se multă întrebare, unul dintr-înșii, cu numele Apolonie, fiind citeț al Bisericii, văzînd muncile cele multe și felurite, s-a îndoit și a căzut frică asupra lui; pe de o parte tremura pentru muncile ce aveau să vie, iar pe de alta se temea să nu cadă din credința în Hristos și să-și piardă sufletul. Deci, se gîndea cum ar putea scăpa de muncile și jertfele diavolești, ca și sufletul să-și mîntuiască din mîinile diavolului și trupul să-l izbăvească din mîinile chinuitorilor.

Astfel, tulburîndu-se el cu gîndul, stătea lîngă un bărbat oarecare de credință elin, cu numele Filimon și cu meșteșugul comedian, care în vremea petrecerilor vesele pe ighemon. Pe acesta văzîndu-l, Apolonie l-a chemat la sine și i-a făgăduit patru galbeni, de va aduce jertfă idolilor în locul lui, acoperindu-se cu haina lui ca să nu fie cunoscut. Filimon învoindu-se îndată, s-a îmbrăcat cu haina lui Apolonie și, acoperindu-și fața ca să nu fie cunoscut, a mers către jertfelnic. Iar Dumnezeu, Care cu minune rînduiește mîntuire tuturor, a voit a atrage către sine prin Apolonie pe Filimon și prin Filimon pe Apolonie.

Deci, cînd se apropia Filimon de jertfelnic, îmbrăcat cu haina lui Apolonie, a strălucit în inima sa lumina dumnezeiască, care i-a deschis ochii cei înțelegători ca să cunoască adevărul și, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, ca un creștin a stat înaintea ighemonului care l-a întreat cine este. Ceilalți au răspuns: "Unul din creștini este". Ighemonul i-a poruncit ca să-i jertfească zeului, iar el striga cu glas mare: "Nu voi jertfi, căci sînt creștin și rob al lui Hristos, Dumnezeul cel viu". Iar ighemonul a zis: "Au doară n-ai văzut cu puțin mai înainte cu cîte munci a fost pedepsit Asclan și Leonid și apoi cu ce cumplită moarte au pierit?" Filimon, care era în chipul lui Apolonie, a răspuns: "Aceasta chiar mi-a fost pricina spre a îndrăzni spre munci, căci Asclan și Leonid nu de mult pătîmind pentru Hristos, ne-au lăsat chipul răbdării cu bărbăție. Încă și minunea aceea s-a făcut mie pricinuitoare, care s-a văzut în caiacul tău, cînd ai vrut să treci rîul și acesta s-a oprit în mijlocul rîului la adîncul apei, neputînd a trece de partea cealaltă - pentru că n-ai vrut să numești pre Hristos Dumnezeu".

Ighemonul a poruncit să cheme pe Filimon comedianul, pentru ca să fluiere și, astfel, cu glasul fluierului grăind împotriva să vîneze și să înduplece cugetul acelu creștin ca mai cu înlesnire să se schimbe și să se atragă către închinarea la idoli. Dar nu știa nebunul că acela este însuși Filimon care grăiește cu limba sa - decît numai cu aceasta se deosebea, căci mai înainte glăsuia cu trîmbițe, iar acum grăia cu duhul cel dumnezeiesc. Filimon a fost căutat pretutindeni și negăsindu-se, a chemat pe fratele său Teon și l-a întreat despre acesta. Iar acesta știind pe fratele său îmbrăcat în haina lui Apolonie, dar neștiind scopul cel bun, a zis: "Iată Filimon stă înaintea voastră".

Deci, îndată poruncind ighemonul să se descopere fața lui și văzînd pe Filimon, a început a rîde socotind că Filimon a făcut aceasta spre batjocura creștinilor, ca să se vesească cei ce stau împrejur; apoi îi porunci să lepede acea haină și să meargă cu el la jertfă, dar Filimon mărturisi că este cu adevărat creștin și își bătea joc de zcii păgînilor. Atunci judecătorul, mirîndu-se foarte mult, a zis: "Spre lauda împăraților sînt cele făcute și grăite acum de tine o, Filimon, sau sînt scornite spre batjocura creștinilor?" Dar el a răspuns: "Eu nu mă rog pentru sănătatea împăraților, ci mă rog pentru mîntuirea mea la Stăpînul meu, Împăratul Hristos, căci nu batjocoresc pe creștini, ci arăt adevărata schimbare a inimii mele. Mărturisesc credința mea întru Hristos și pentru această mărturisire, nu numai cu o moarte, ci cu mii de morți, adevăresc că sînt gata a muri".

Acestea auzindu-le, ighemonul s-a umplut de mînie și întorcîndu-se către cei ce stau împrejur, se sfătui cu dînșii: să-l omoare pe Filimon mai repede, căci pe față a ocărît pe zei, sau să-i dea vreme a se gîndi și a se pocăi? Iar poporul, iubind pe Filimon pentru meșteșugul fluierării lui, a rugat pe ighemon ca să nu piardă mîngîierea cetății cea de obște. Deci a zis ighemonul către Filimon: "Vezi cît te iubește poporul și cît te numește mîngîierea de obște? Măcar, socotind lauda acestora, fă cele obișnuite, adică jertfește zeilor; iată că începe a se săvîrși îndată praznicul cel mare, la care se cade ție a cînta laude zeilor, cu trîmbițe și cu fluiere; de aceea și tu însuși să te veselești și să îndulcești cu cîntece auzurile noastre".

La acestea a răspuns Filimon: "Acest praznic al vostru îmi aduce aminte de praznicul care se săvârșește sus și cîntarea trîmbițelor mă deșteaptă către dorința ca să aud cîntările cele îngerești. Deci cunoaște că în deșert te ostenești sîrguindu-te a mă întoarce de la mărturisirea mea și nu numai că nimic nu vei spori, ci și mai multă dorință de Hristos se va deștepta în mine". Zis-a ighemonul: "Dar de vei răbda toate pentru Hristos precum fâgăduiești, ce vei dobîndi, cînd încă nici nu ești creștin desăvîrșit, de vreme ce n-ai luat botezul, care se cuvine acestei legi?" Acestea auzind, Filimon, a strigat: "O, ighemoane, cu cîte mulțumiri sînt ție dator, căci chiar nevrînd, mi-ai făcut mie bine, aducîndu-mi aminte de Sfîntul Botez!"

Acestea zicînd ighemonului, a ieșit în mijlocul adunării și a strigat: "Rogu-vă, de este cineva dintre voi preot creștinesc și nu bagă în seamă muncile pentru buna credință, să vină aici și să-mi dăruiască sfîntul botez". Dar, văzînd pe toți stăpîniți de frică și nici unul îndrăznind a veni la dînsul să se arate preot creștinesc, s-a întristat și a strigat către Dumnezeu cu lacrimi fierbinți: "Dumnezeul meu Hristos, Cel ce ai căutat asupra mea cu bună îndurare și m-ai scos din adîncul rătăcirii, nu mă lăsa să fiu fără sfîntul botez, ci în chipul în care știi, arată-mi un preot și apă, de la care să mă botez, ca și ceilalți creștini". Astfel rugîndu-se, s-a pogorît de sus un nor de apă și înconjurîndu-l l-a botezat - aceasta văzînd toți și minunîndu-se - iar norul s-a dus iarăși sus.

Ighemonul, fiind orb de răutate, a zis că este vrăjitorie și întunecare de ochi. După aceea sfîntul s-a rugat pentru fluierile sale, pentru trîmbițe și pentru surle - care erau ale lui Apolonie, atunci cînd și-a schimbat haina sa - ca să se ardă și să se prefacă în cenușă, încît să nu rămînă pomenirea meșteșugurilor celor deșarte, a uneltelor lui de cîntări, ca să nu poată cineva dintre necredincioși să zică: "Acestea sînt trîmbițele lui Filimon". Deci coborîndu-se foc din cer le-a ars pe toate și le-a pierdut în fața lui Apolonie. Acum s-a deshis și ușa lui Apolonie către pătimire; căci Teon, fratele lui Filimon, apropiindu-se de ighemon, i-a vestit cu de-amănuntul tot ceea ce făcuse; cum Apolonie a îmbrăcat pe Filimon cu haina sa, apoi l-a făcut ca să intre întru nevoiță pentru dînsul și s-a făcut pricinuitoare pierderii lui.

Deci îndată l-au adus și pe Apolonie, spre care căutînd Arian ighemonul cu ochi mînioși și cu fața groaznică a zis: "Ce este aceasta, mai înrăutățitule decît toți oamenii? Ce ai făcut nouă cetății și acestui ticălos? Pentru mîndria ta trecînd cu vederea legile și pe zei, iar de frica muncilor abătîndu-te, ai schimbat cu dînsul hainele și cu niște vrăjitorii ai răzvrătit inima lui, lipsind toată cetatea de o mare mîngîiere. Se cuvenea ție, dacă te temeai de munci, să vii la mine și să-mi descoperi sufletul tău; iar eu prin legile iubirii de oameni, cu totul te-aș fi slobozit și te-aș fi lăsat să viețuiești fără întristare".

Zicînd acestea ighemonul, Apolonie a răspuns: "Bine și cu drept faci de mă defăimezi și la aceasta nu stau împotrivă, pentru că și eu însumi mă învinovățesc; însă nu de aceea că m-am făcut lui Filimon pricinuitoare de atîtea bunătăți și nu fiindcă el s-a îmbrăcat în haina mea, ci fiindcă m-am îmbrăcat eu într-ale lui. Dar de vreme ce amîndoi, prin judecățile lui Dumnezeu, ne-am îmbrăcat în haina mîntuirii, să știi că după acestea nici Filimon, nici Apolonie nu vor jertfi vreodată zeilor voștri; iar de vreme ce mai înainte m-am temut de munci, acum cu ajutorul lui Dumnezeu, voi arăta mare bărbăție".

Pentru aceea tiranul, umplîndu-se de mînie, a poruncit ca pe Apolonie să-l păzească în legături spre mai cumplite munci, iar pe Filimon să-l bată trei ostași cu palme peste față și peste ochi. Atunci oamenii, văzînd că bat pe Filimon, nu le-a plăcut și au strigat să înceteze. Ighemonul a zis către mucenic: "Miluiește-te acum Filimoane; iar de nu, măcar pe popor să-l miluiești, căruia i se rupe inima pentru tine; fiindcă se cuvine ție să judeci că, dacă această puțină muncă a ta văzînd-o poporul s-a tulburat cu sufletul, atunci ce va fi cînd vei fi cuprins de munci mari? Jertfește, Filimoane, și această durere a ta schimb-o în veselie, căci ne vom ospăta în capiștea lui Serapid și cu multă bucurie ne vom desfăta".

Filimon a răspuns: "Mie îmi este gătit ospăț în cer". Iar către popor, întorcîndu-se, a zis: "Pentru ce vă mîhniți văzînd că sînt bătut? Eu nu eram bătut cînd eram la voi comedian? Ba, uneori și mai rău ne făcea, iar voi cu plăcere rîdeți. Deci, pentru ce nu vă veseliți și acum? Acum cînd voi vă mîhniți, îngerii se bucură de mine, văzîndu-mă că sînt creștin și cinstesc buna-credință".

Atunci tiranul, văzînd pe Filimon și pe Apolonie neschimbați, a poruncit să le sfredlească gleznela și, legîndu-i cu frînghii, să-i poarte prin toată cetatea. Apoi pe Filimon l-a spînzurat de un copac de măslin și, aruncînd toți săgețile asupra lui, el se ruga lui Dumnezeu, încît nu se apropiau săgețile de dînsul; căci o parte dintr-însele loveau în copac, iar o parte cădeau pe pămînt și altele rămîneau în văzduh, prin minune. Iar ighemonul s-a apropiat să vadă minunea și, căutînd la Filimon, altă minune a urmat aceleia; o săgeată s-a pogorît din văzduh cu atîta putere, încît a lovit pe ighemon în ochiul cel drept și l-a orbit îndată. Prin orbirea aceasta i s-a făcut luminare sufletului, căci așa a vrut Dumnezeu. Mai înainte cînd avea ochii sănătoși, era orb cu sufletul și neînțelegător, încît cel neputincios se lupta cu cel Atotputernic. Iar acum, fiind orb, a cunoscut pe Dumnezeu cel adevărat, căci, dezlegînd pe mucenic fiind silit de durere, l-a rugat ca să-i tămăduiască ochiul.

Sfîntul a răspuns: "Nu voiesc acum să te vindec, ca nu cumva facerea de bine pe care o vei primi, să o socotești vrăjitorie, ci cînd voi ieși din trup, pentru că acum mi s-a apropiat sfîrșitul meu. Pe urmă vei veni la mormîntul meu și luînd țărîna de acolo și punînd-o pe ochiul tău, vei chema numele lui Hristos și îndată te vei tămădui".

După aceasta, prin porunca ighemonului, la amîndoi mucenicii li s-au tăiat capetele; iar cinstitele lor trupuri s-au așezat lîngă sfinții mucenici Asclan și Leonid. Iar ighemonul, de vreme ce-l supăra ochiul cu o durere cumplită, a venit la mormîntul lui Filimon și, după cum îi zisese, luă țărîna și punînd-o pe ochiul bolnav, a zis: "În numele tău, Iisuse Hristoase, pentru care aceștia și-au ales moarte de bunăvoie, pun țărîna aceasta pe ochiul meu și, dacă voi vedea, apoi și eu voi mărturisi că nu este alt Dumnezeu afară de Tine". Acestea zicîndu-le, îndată a aflat îndoită tămăduire: a ochiului și a sufletului său. Pentru că cu ochiul a văzut soarele și cu sufletul a cunoscut dreptatea lui Dumnezeu și cu bucurie a strigat: "Sînt creștin". Apoi a mărturisit înaintea tuturor că este creștin. Ducîndu-se de acolo, a primit Sfîntul Botez cu toată casa sa și pe creștinii care erau ținuți în închisori pentru Hristos, în număr de treizeci și șase, i-a liberat cu pace.

Apoi, luînd pînză curată și arome cu mult preț, cu mulțime de popor și cu doi episcopi, au venit la mormîntul mucenicilor și au făcut cinstită îngropare trupurilor lor. După aceea a făcut multe milostenii la săraci și multe alte bunătăți a săvîrșit. Vestea aceasta a ajuns la urechile lui Dioclețian, păgînul împărat, cum că Arian din elin s-a făcut creștin și că nu voiește să aducă jertfă zeilor.

Deci, îndată a trimis împăratul patru slujitori, poruncindu-le să-l aducă la sine, vrînd singur să vadă cele ce s-au întîmplat. Aceia luînd pe Arian, îl sileau să meargă degrabă la drum, dar el i-a rugat să-l mai lase puțin să meargă la mormîntul sfinților mucenici. Iar aceia nevrînd le-a dat optzeci de galbeni și așa i-au dat voie să meargă la mormîntul sfinților mucenici, unde au venit cu toții, iar el a căzut cu fața la pămînt, rugînd pe sfinții mucenici ca să-i ajute întru nevoie. Apoi s-a auzit glasul lui Filimon din groapă: "Îmbărbătează-te, Ariene și nu te teme, căci iată te cheamă Domnul care te aduce spre nevoie și îți împletește cununa muceniei. Ba încă împreună cu tine vor mărturisi acești slujitori și vor lua de la Hristos mare răsplătire".

Auzind acestea, s-a minunat și s-a întors la casa sa, precum el a cerut și, umplîndu-se de darul lui Dumnezeu, a cunoscut chipul și vremea sfîrșitului său și chemînd pe slugile sale le-a proorocit cele ce aveau să fie, zicînd lor: "Acum mergeți împreună cu noi la Alexandria, unde eu voi fi dus la împărat și cu ajutorul lui Dumnezeu voi săvîrși nevoiea mărturisirii în a opta zi a acestei luni și voi fi băgat în sac și aruncat în mare. Iar voi țineți minte cuvîntul meu, ca în a unsprezecea zi a aceleiași luni, la al șaselea ceas să ieșiți la mal și, aflînd trupul meu scos la uscat de delfini, să-l luați și să-l puneți la un loc cu ceilalți mucenici".

Acestea zicînd, a pornit la drum și ajungînd la împăratul Dioclețian, l-a primit cu blîndețe. Apoi s-a pregătit împăratului o baie înainte capîștei lui Apolon și mergînd la baie împăratul s-a spălat împreună cu Arian și apoi, apropiindu-se de capîște, a zis lui Arian: "Jertfește marelui zeu Apolon, ca apoi cu veselie să mergem la cină". Iar fericitul Arian a zis: "Cum voi putea eu să fac aceasta o! Împărate, să las pe adevăratul Dumnezeu, după atît de multe minuni care s-au făcut numai cu chemarea numelui lui Hristos

și care nu-s basme deșarte, ci curatul adevăr și ai căror martori sînt ochi mei? Deci cum voi jertfi idolului celui fără de suflet și nesimțitor?" Iar împăratul, mîniindu-se, și-a lepădat îndată blîndețea cea fărnice și a poruncit să fie legat cu lanțuri de fier, iar de picioare să-i lege o piatră mare și să-l arunce într-o prăpastie foarte adîncă, apoi să-l astupe cu țărînă și cu pietre. Apoi, deasupra gropii celei astupate, și-a așezat scaunul său împărătesc și, așezîndu-se a poruncit ostașilor să joace împrejur, zicînd: "Să vedem de va veni Hristosul lui să-l scoată din groapa aceasta".

După aceasta, intrînd el în palatul împărătesc, în camera sa a văzut lanțul și piatra cu care era legat Arian, spînzurînd deasupra patului său, iar pe Arian culcat în patul său. Văzînd aceasta, împăratul s-a spăimîntat, s-a minunat, s-a tulburat, socotînd că este un vicleșug la mijloc, făcut de oarecare din vrăjmașii casei lui. Dar sfîntul Arian a zis către dînsul: "Nu te tulbura, căci nimeni n-a viclenit împotriva ta, ci eu sînt Arian, ighemonul Tebaidei, către care tu, aruncîndu-mă în groapă, grăiai: "Să vedem de va veni Hristosul lui să-l scoată din groapa aceasta! Deci iată că Hristos m-a scos din groapă și mi-a poruncit să mă odihnesc pe patul tău".

Dioclețian, abia venindu-și în fire de frică, a strigat foarte tare, umplînd palatul cu zgomotul pe care-l făcea: "O! meșteșug al vrăjitorului! Fermecătoria vicleanului! Nimeni n-a văzut ceva într-acest fel". Și grăind multe, a poruncit să-l bage pe sfînt într-un sac cu nisip și, legîndu-l, să-l arunce în fundul mării. Atunci au îndrăznit și cei patru slujitori care au văzut această minune ce s-a făcut cu Arian și, aducîndu-și aminte și de cele spuse de Sfîntul Filimon mai înainte, s-au apropiat de tiran și, ocărîndu-l, au zis: "Pentru ce osîndești pe dreptul, tu, nedreptule, căci nu ți-a greșit nimic? Hristos este Dumnezeu adevărat, care face aceste minuni și nu te mai osteni fără folos, căci chiar dedesubtul munților și dealurilor celor înalte de-l vei îngropa, chiar în adîncul mării de-l vei arunca și orice lucru rău și greu vei face robului tău, Hristos, Dumnezeu cel adevărat este puternic și-l va scoate, precum ai văzut astăzi cu acest sfînt, cu care sîntem și noi gata a muri cu el, pentru Hristos! Deci credem că, precum l-a scos pe dînsul din adîncul pămîntului, fiind împresurat de atîtea pietre și legături, așa poate să ne scoată și pe noi și să ne dea viața cea mai bună și veșnică".

Tiranul, luîndu-i în rîs și batjocorindu-i, a zis: "Eu și mai înainte, cînd îmi făceați slujbele mele, vă împlineam cererile voastre, ca să nu vă mîhnesc, ca un părinte al vostru. Și acum, iarăși, ca să nu vă mîhnesc, voiesc cu osîrdie să vă dau moarte grabnică, împreună cu Arian".

Primul dintre dînșii, cu numele Teotih, a răspuns: "Dumnezeul cel adevărat Căruia ne închinăm și pentru el moarte vrem să luăm, să-ți dea ție răsplătire cuviincioasă pentru dragostea ce ai arătat pentru noi. Însă acest dar rog să mi-l dăruiască împărăția ta; averile mele toate să le lași să le împartă în două părți: o parte să se dea la împărăție, iar alta să se împartă la văduve și la sărmani". Acestea zicîndu-le Teotih, i-au zis lui ceilalți: "Să lăsăm, frate, toate la înalta purtare de grijă, că Dumnezeu va iconomisi precum va voi, iar noi să ne îngrijim pentru sfinșitul nostru". Atunci împăratul judecînd multă vreme, se minuna de sîrguința lor către moarte. Iar Arian, văzînd pe împărat gîndindu-se, s-a temut ca nu cumva să se căiască și să nu-i omoare, apoi a zis către dînsul: "Să nu te amăgească diavolul ca să mai ai nădejde că ne vom schimba părerea, chiar de ne-ai omorî de mii de ori". De aceea, văzînd credința lor cea tare, s-a mîniat și a dat hotărîrea de moarte, ca să-i bage pe fiecare în cîte un sac cu nisip și să-i arunce în mare. Și așa s-a împlinit proorocirea lui Filimon.

Dar îndată altă facere de minuni s-a făcut. Căci cum i-au aruncat ostașii în marea Vizantie, s-a arătat un delfin foarte mare, care a ridicat cei cinci saci cu spatele său, în chip minunat și, alergînd ca o corabie ce merge iute, i-a dus în Alexandria; iar acolo la mal îi așteptau slugile lui Arian, precum acesta le proorocise. Slugile, văzînd delfinul, s-au spăimîntat de mărimea lui și cît de bine stăteau sacii pe spinarea-i fără să se răstoarne.

Aducîndu-și aminte că Arian le proorocise și le spusese despre moaștele sale, iar acum erau cinci, nu se dumireau. Și s-a auzit glas de la Dumnezeu: "Luați moaștele domnului vostru și pe celelalte patru și puneți-le împreună cu moaștele sfinților Asclan și Leonid". Delfinul, punînd sacii pe mal, s-a întors în mare înotînd, iar slugile au pus moaștele într-un caiac și, înotînd pe rîu trei zile și trei nopți, cînd erau în

dreptul mitropoliei Anticoitenilor, unde era voia bunului Dumnezeu să rămână moaștele - caiacul n-a mai putut înainta defel, iar corăbierii toți dormeau. Atunci un glas s-a auzit de două ori: "Teodotie, Teodotie! - căci așa se numea cârmaciul corabiei - aici este voia lui Dumnezeu să rămână moaștele!"

Deșteptându-se Teodotie și văzînd caiacul plutind ca și cum ar fi fost legat, a ieșit, a mers în cetate și a spus toată pricina. Iar lucrătorii de acolo, au alergat cu făclii și cu tămîie; cîntînd și lăudînd pe Domnul, i-au îngropat cu evlavie și strălucire în locul unde a rînduit Dumnezeu, făcîndu-se minuni deosebite prin aceasta și tămăduiri de bolnavi, precum și altele, spre slava Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, Căruia I se cuvine slava și cinstea în veci. Amin.

Pățimirea Sfîntului Mucenic Elefterie, Episcopul Iliricului, și a maicii lui, Antia (15 decembrie)

Cînd împărătea în Roma Elie Adrian, slujind cu sîrguință idolilor, în acea vreme minunatul Elefterie s-a cunoscut ca o stea strălucită, a cărei patrie era marea cetate a Romei. Părinții lui erau de bun neam, străluciți și bogați, iar maica lui s-a învrednicit de mai mare cinste și slavă pentru credința în Hristos, învățată fiind de Sfîntul Apostol Pavel, care a botezat-o și numele ei era Antia. Dînsa, născînd pe acest sfînt, i-a pus numele de Elefterie și l-a crescut bine întru buna credință.

Deci, ajungînd el în vîrstă, l-au dat lui Dumnezeu, prin mîinile arhiepiscopului Romei, Anichit, ca un dar cu adevărat vrednic lui Dumnezeu. Iar arhiepiscopul, văzînd pe copil cu deprinderi bune, l-a pus în rînduiala clericilor și, în al cincisprezecelea an al vîrstei lui, l-a făcut diacon, iar în al optsprezecelea an, l-a hirotonisit preot și în al douăzecilea an al vieții lui, l-a ales episcop al Iliricului.

Dar să nu se mire cineva că l-a făcut episcop așa de tînăr, căci arhiepiscopul a văzut în acest tînăr mari fapte bune, fiind atît de înțelept și de cuvîntător, încît atrăgea către dreapta-credință, cu învățătura lui, pe cei ce se întîmplau a vorbi cu dînsul. Pentru ca să se pună făclia în sfeșnic și să nu se ascundă sub obroc - după cum zice Sfînta Evanghelie -, ca să lumineze multe suflete și să întoarcă pe cei întunecați către cinstirea de Dumnezeu, pentru aceasta l-a suit în scaunul episcopiei, știind că mulți se vor lumina printr-însul, precum s-a și făcut. Căci s-au întors mulți elini și s-au botezat, fiindcă dulceața și înțelepciunea cuvintelor lui îndemna pe toți ascultătorii să cunoască adevărul.

Diavolul care zavistuieste totdeauna mîntuirea omului, turba asupra lui și scrișnea cu dinții săi, necuratul. Însă, neputînd să-l omoare pe dînsul, a invitat pe răucredinciosul împărat Adrian a se ridica asupra adevărului și a prigoni pe creștini. Dar mai întîi se silea a lua dintre creștini pe Elefterie, voind a pierde pe învățătorii cei mai aleși ai dreptei-credințe și a-i smulge ca pe niște spice mai alese din holda lui Hristos. Împăratul a trimis cu cumplită poruncă pe un voievod Felix, ca să aducă cu sila pe Elefterie la judecata împărătească. Acela, ajungînd la Iliric, a nimerit în acea vreme cînd bunul păstor hrănea, în biserica Domnului, oile sale cele cuvîntătoare cu pășunea duhovniceștilor cuvinte.

Deci, înconjurînd biserica cu ostași, a intrat singur înăuntru, căutînd cu sălbăticie și cu chipul arătînd cruzimea celui ce-l trimisese. Dar, văzîndu-l pe Elefterie cu atîta bună podoabă și auzind dulcea limbă și preaînțeleapta învățătură, s-a minunat foarte mult că ieșea din gura sa un dulce izvor de învățătură, învățîndu-i pe cei ce-l ascultau bunacredință. De aceea a stat și el și a ascultat cu luare-aminte cele ce se spuneau despre Hristos și despre puterea Lui. Apoi, schimbînd iușimea în blîndețe, căci avea holda inimii lesnicioasă către primirea cuvîntului lui Dumnezeu, din lup s-a făcut oaie și din prigonitor, ucenic, uitînd cele dinții; din tîlhar s-a făcut slugă bună și credincioasă lui Hristos, pe care-l prigonea.

Trecînd cu vederea porunca cea împărătească, a căzut la picioarele sfîntului și din acel ceas nu se depărta de învățătorul său, luminîndu-se cu cuvintele lui și întărindu-se în buna-credință. Astfel, Felix, schimbîndu-se din păgînatate în dreapta-credință, nu se mai gîndea să se întoarcă la cel care-l trimisese;

iar Sfântul Elefterie, dorind să rabde pînă la sînge pentru credința în Hristos, se sîrgui să meargă împreună cu Felix la împărat. Acesta, nu ca un voievod ducea pe cel legat, ci ca pe un mielușel urmînd păstorului. După ce au ajuns la o apă, Felix - ca și famenul Candachiei, care a primit botezul de la apostolul Filip - s-a botezat și el de dumnezeiescul Elefterie și s-a dezbrăcat de întunericul închinării idolești ca de o haină putredă.

Venind ei în Roma, Felix n-a fost cunoscut de credincioși cum că s-a unit cu Biserica lui Hristos și le-a povestit toate cele despre Elefterie. Iar acesta, fiind adus după porunca împăratului înaintea judecății, a stat fără frică și cu mărime de suflet.

Căutînd spre el împăratul și văzîndu-l tînăr, frumos la față, cu ochii luminoși și împodobit cu toate darurile firești, a zis: "Pentru ce o! Elefterie, ai lăsat credința părintească și, socotind întru nimic cinstirea zeilor, cinstești un Dumnezeu nou, care nu numai că a murit, ci și cu o moarte preacumplită a murit". Dar Elefterie nu voia să răspundă celui ce vorbea fără-de-minte, urmînd lui Hristos, care tăcea în patima Sa înaintea lui Pilat și chiar înaintea lui Irod nimic nu răspundea. Împăratul iarăși a zis: "Răspunde, pentru ce te-ai făcut așa fără-de-minte, amestecîndu-te cu credința creștinească? Pleacă-te mie și jertfește zeilor. Dacă te vei întoarce, cu mare cinste te voi cinsti; iar de nu, grele munci voi aduce asupra ta".

Elefterie, chemînd pe Domnul Care a zis: *Nu vă îngrijiți cum, sau ce veți grăi, că Eu vă voi da vouă înțelepciune, căreia nu vor putea să se împotrivescă*, a răspuns: "Cum pot să slujesc unor zei nesimțitori ca aceștia și unor idoli fără suflet sau să mă unesc cu voi, care le slujiți lor. Eu vă și plîng pe voi, care vă închinați lor; căci Dumnezeul cel adevărat cinstindu-vă pe voi cu cuvîntarea, voi v-ați făcut mai necuvîntători și mai necinstiți decît lemnele și pietrele, încît pe acelea le socotiți a vă fi vouă zei, lăsînd pe adevăratul Dumnezeu, care cu înțelepciune ne-a făcut pe toți și toată lumea a zidit-o. Pentru că cerul și pămîntul sînt zidirile Lui, iar noi sîntem, dintr-acele lucruri care le-a creat, lucrul cel mai frumos și mai cinstit, măcar că ne rătăcim, umblînd în neștiință ca într-o noapte și necunoscînd ce este de folos și ce nu este, ridicăm război împotriva Dumnezeului nostru. Iar pe aceia care sînt cu adevărat vrăjmașii și potrivnicii noștri, adică diavolii, o! nebunie! îi socotiți a fi domni și zei și îi slăviți cu daruri și cu jertfe! Eu mă lipesc de Domnul meu și sînt unit pururea cu El și Stăpînului meu Hristos îi slujesc. Iar cinstirile și darurile tale pe care mi le făgăduiești, cum și muncile și caznele cele înfricoșate și cumplite cu care ne îngrozești, le socotesc ca pe niște jucării și săgeți de copii; căci eu m-am lepădat de lume și m-am răstignit, ca învățătorul meu Pavel și moartea pentru Hristos o socotesc desfătare, slavă și veselie".

Auzind împăratul, s-a umplut de mînie și a poruncit să aducă un pat de aramă și dedesubt să pună mulțime de jăratec; iar deasupra să-l întindă gol pe mucenic și să aprindă neîncetat cărbuni dedesubt, pînă cînd va muri. Fiind pregătit patul, s-a suit sfîntul mucenic și s-a întins cu tot trupul. Poporul care se adunase ocăra pe împărat pentru acea tiranie, zicînd: "Pentru ce piere rău, ca unul din făcătorii de rele, acest bărbat cinstit și slăvit, de bun neam și preaînțelept?" Dar Dumnezeu din înălțime ușura durerile mucenicului care sta, parcă ar fi stropit de rouă și așezat pe trandafiri, pe acel pat. Îmblînzindu-se, împăratul a poruncit să-l ia de pe acel pat, părăindu-i că ar fi de acum mort. Dar acesta s-a sculat de pe pat viu și sănătos, nevătămat de foc, vesel și plin de bucurie, cîntînd: *Înălța-Te-voi, Dumnezeul meu, Împăratul meu și bine voi cuvînta numele Tău în veci; lăuda-voi pe Dumnezeul care veselește tinerețile mele; toate neamurile vor lăuda lucrurile Tale, Doamne, puterea și minunile Tale vor povesti*.

Sfîntul Elefterie, lăudînd pe Dumnezeu, stătea cu îndrăzneală înaintea tiranului, zicînd: "Caută, o! împărate, asupra mea, care socotești că sînt mistuit de foc și cunoaște pe Hristos cel propovăduit de mine, cunoaște și neputința zeilor tăi". Împăratul, socotindu-se luat în rîs și aducîndu-i-se acea ocară, se gîndea cum să-l pedepsească mai cumplit. S-a adus din nou un grătar de fier încins în foc, iar deasupra turnau untdelemn încins; dar nici de astă dată n-a lăsat Dumnezeu pe mucenicul său, pentru că, fiind pus pe grătar, îndată s-a stins focul, grătarul s-a răcit și nu mai ardea untdelemnul pe el, iar mucenicul era nevătămat. Dar împăratul nu s-a liniștit, ci mai aprig s-a pornit asupra sfîntului. Căci ca un orb numai aceasta avea înaintea sa, ca, muncind pe sfîntul, să facă spre plăcerea zeilor săi, care sînt diavoli ucigători de oameni.

A poruncit apoi să aducă o tigaie și s-o umple cu ceară, smoală și cu seu, s-o pună pe foc și să-l bage pe sfânt într-însa. Elefterie de-abia aștepta, dar împăratul l-a oprit, zicându-i: "Nu zăbovi, o! Elefterie, sfînd în pragul morții, ci, alege-ți cele ce-ți sînt de folos. Pentru că eu foarte mult mă îngrijesc de tine ca să nu pieri și te iubesc ca pe fiul meu și nu voiesc, pe zeii mei mă jur, să se dea singur la pierzare un bărbat așa de bun și de neam, dulce vorbitor și cu fața frumoasă și nu pentru altceva, decît numai pentru neplăcerea cea deșartă a grumazului său celui împietrit".

Mucenicul însă îi răspundea cu bărbăție, îl defăima, numindu-l lup care pîndește oile lui Hristos. Apoi a zis: "Orice vei face nu mă vei putea pleca de la dreapta credință". Atunci, mîniindu-se Adrian, a poruncit să-l întindă în tigaie. Acestea făcîndu-se, iarăși dumnezeiasca pronie a făcut ceea ce a făcut întîi, adică focul l-a prefăcut în rouă și un vînt răcoros bătea peste acest bărbat. Adrian, neștiind ce să mai facă, văzînd că tot ce face i se întoarce împotriva, se minună, nedumerindu-se. Atunci era eparh al cetății Coremon, bărbat ales care era maestru și știa multe feluri de munci. Văzînd pe împărat foarte tulburat că nu știe ce să-i mai facă mucenicului ca să-l îndoiaie, a zis: "Eu, împărate, voiesc să te scot din grijă și osteneală pentru Elefterie și să-l fac ori să împlinească voia ta, ori să moară".

Acestea zicînd, a poruncit să facă un cuptor de aramă cu fiare ascuțite și să-l bage pe Elefterie într-însul. Eparhul știa credința în Hristos, învățat fiind de Felix, dar fiind prieten al împăratului, pentru slava cea vremelnică, nu s-a lepădat de credința idolească. Pregătind el acea cumplită caznă pentru mucenic, sfîntul și-a ridicat ochii săi sufletești și trupești și toată mintea și-a îndreptat-o spre Dumnezeu, umplîndu-se de o bucurie fără seamăn și zicînd: "Mulțumescu-ți Ție, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul meu, că m-ai învrednicit de atîtea bunătăți; căci cu mîna Ta cea tare m-ai învrednicit a răbda toate, pentru numele Tău cel sfînt. Deci, acum caută din cer și vezi ce au făptuit asupra mea cei ce mă urăsc, izbăvește sufletul meu de înșepăturile lor și de bărbații sîngelui mă păzește, ca un bun, ca să Te cunoască toți pe Tine unul Dumnezeu, pînă la toate marginile pămîntului".

Apoi, rugîndu-se pentru cei ce-l munceau, ca și Sfîntul Ștefan pentru cei ce-l ucideau cu pietre, a zis: "Atinge-te de inimile lor o! Stăpîne, cela ce ești bogat întru milă, iar numele Tău cel sfînt fă-L lor cunoscut și adu-i către voia Ta cea sfîntă, ca să Te cunoască pe Tine, unul adevăratul Dumnezeu și să lase închinăciunea idolească cea pierzătoare, că bine ești cuvîntat în veci. Amin".

Rugîndu-se astfel mucenicul, Coremon, eparhul asculta cu luare-aminte cuvintele grăite de cel în rugăciune și îndată s-a aprins în el dreapta credință, cea mai dinainte primită și schimbîndu-l deodată, ca și cum n-ar fi fost acela care dorea moartea mucenicului, apropiindu-se de împărat a zis: "Pentru ce se dă Elefterie cel fără de vină spre niște munci ca acestea? Pentru care pricină se osîndește spre o moarte cumplită ca aceasta?"

Împăratul, mirîndu-se de cuvintele lui, s-a tulburat și căutînd cu iuțime asupra lui, l-a întrebat de ce și-a schimbat gîndul așa degrabă? Apoi îi zicea: "Eu pe tine te-am cinstit mai mult decît pe oricare alt boier al palatului meu, ți-am dat bogăție multă, te-am făcut eparh. Oare ești iubitor de argint și ai luat de la mama lui Elefterie aur și acela te-a schimbat deodată? Dar nu-ți ajung darurile mele, bogăția, slava, averea, cinstea cu care te-am făcut cunoscut în toată Roma? Iar de poftești ceva mai mult de la mine, iată, toate visteriile mele sînt deschise înaintea ta; ia cu amîndouă mîinile precum îți place și nu te lăsa cumpărat de o femeie pe ascuns, pentru puțin aur".

Coremon, umplîndu-se cu totul de Duhul Sfînt și cu rugăciunile cele mucenicești avînd mintea luminată, a strigat: "Cinstea ta să fie cu tine spre pierzare și aurul tău să-l ardă focul care te așteaptă în muncă; căci te-ai făcut orb de voia ta, față de adevăr și nu cunoști neputința zeilor tăi, care nu pot izbăvi de focul acesta pe nici unul din voi; iar Dumnezeul acela, pe care îl cinstește Elefterie, l-a făcut pe el mai tare decît focul și mai presus decît orice fel de munci".

Cu acele cuvinte s-a pornit împăratul spre negrăită mînie, căci așa este obișnuit ca prietenii mari să nască vrăjmășii mari. Deci a poruncit să arunce pe eparh în cuptorul acela pe care l-a pregătit mucenicului Elefterie și cînd s-a apropiat Coremon de cuptor și a văzut înfricoșata văpaie a strigat către Sfîntul

Elefterie: "Roagă-te pentru mine și mă înarmează și pe mine cu aceeași armă a lui Hristos, cu care ai înarmat pe voievodul Felix". Și fiind înarmat de mucenic cu semnul Sfinte Cruci, s-a aruncat în cuptor și nevătămat s-a aflat acolo; iar după un ceas a ieșit sănătos, mulțumind și laudând pe Domnul.

Adrian, osteninind cu muncile, a poruncit să-i taie capul lui Coremon; și astfel au luat sfârșit pătimirile sale și în puțină vreme a luat comoara cea veșnică și bucuria cea negrăită. După aceasta a aruncat pe Sfântul Elefterie în acel cuptor, iar focul s-a stins îndată, fiarele s-au răcit și s-au rupt cele ascuțite ca și cum s-au sfiit de trupul mucenicului, muștrînd orbirea cea sufletească a aceluia ce-l muncea și atrăgînd pe cei ce stăteau împrejur, spre cunoștința lui Dumnezeu, Celui ce făcea acele minuni preaslăvite. Atunci au strigat cei ce erau împrejur: "Mare este Dumnezeul creștinilor, cel mărturisit de Elefterie". Dar muncitorul rămase în nepricepere și a hotărît să-l bage în temniță și apoi a adunat pe slujitori să se sfătuiască cum să-l omoare pe Elefterie.

Sfântul mucenic Elefterie a fost chinuit cu foame în temniță multe zile; iar cel ce a trimis altădată hrană lui Daniil prin Avacum și lui Ilie prin corb, Acela n-a trecut cu vederea nici pe Elefterie, care se topea de foame, ci îl hrănea cu hrană îngerească. După aceasta a poruncit tiranul să aducă niște cai sălbatici și să-l lege de ei, ca fiind tîrît de dînșii și rupîndu-se, să moară. Dar în zadar își pierdea vremea și se muncea, căci pe cînd el, neînțeleptul, nepriceputul, necuratul nu înceta cele rele a cugeta asupra sfântului, Domnul cel Atotputernic nu întîrzia a trimite din înalt ajutor. Și a venit îngerul Domnului și a dezlegat pe Elefterie și, răpindu-l din mîinile celor ce-l munceau, l-a suit într-un munte, aproape de cetate, la loc pustiu unde sălășluiau fiarele sălbatică. Acolo sfântul mucenic, înălțînd laude lui Dumnezeu, viețuia împreună cu fiarele, blînde ca niște oi, fără frică, pentru că leii și urșii îl înconjurau și se gudureau auzind glasul său și, ca robii, urmau domnului său, slujindu-l și păzindu-l.

După cîtăva vreme, au aflat de dînsul și vînătorii care umblau după vînat prin pustie și au spus împăratului Adrian, care a trimis ostași îndată ca să-l prindă pe Elefterie. Mergînd și năvălind asupra lui ostașii, au năvălit fiarele asupra lor și i-ar fi sfîșiat pe dînșii, de nu le-ar fi oprit sfântul și de nu le-ar fi trimis în pustie; iar el a purces cu ostașii spre împărat, bucurîndu-se de parcă ar fi mers la ospăț, vorbind cu dînșii pe drum despre Împărăția lui Dumnezeu și despre focul gheenei, care era pregătit închinătorilor de idoli, încît i-a făcut creștini și i-a botezat pe cei ce erau cu dînsul, fiind aproape cinci sute și au venit la împăratul Adrian, la Roma. Iar acesta l-a osîndit spre mîncarea fiarelor - trimițînd asupra sa o leoaică foarte sălbatecă și neîmblînzită, care mai întii s-a pornit cu iuțeală asupra sfântului, dar pe urmă s-a domolit și și-a plecat botul la picioarele lui și i-a lins talpele, de parcă ar fi avut glas și a înțeles de sfînt, smerindu-se înaintea lui.

Nici aceste minuni nu le-a crezut tiranul împărat, ci a crezut că leoaica era parte femeiască, care nu are atîta putere și de aceea n-a vătămat pe sfînt. Deci a poruncit să aducă un leu de parte bărbătească, dar și acesta, văzînd pe sfînt, s-a arătat mai blînd ca leoaica; și acesta îi lingea și-i săruta picioarele, se juca și se gudura pe lîngă el bucurîndu-se, arătînd înțelegere și dragoste către sfînt. Cei din jur, care aveau ochii sufletești deschiși, văzînd și aceste minuni, au strigat: "Mare este Dumnezeul creștinilor".

Cei orbi ziceau că este vrăjitor și fermecător; pe aceștia i-a pedepsit Dumnezeu după dreptate, ca să se astupe - după cum zice dumnezeiescul părinte David - buzele cele viclene, care grăiesc asupra dreptului fărădelege și defăimare. Căci îndată ce au zis cuvintele cele de hulă, nevăzut rănindu-se, au murit.

Tiranul, nepricepînd ce să mai facă, văzînd pe sfînt că biruiește toate muncile, a poruncit să-i taie capul cu sabia; și aceasta făcîndu-se și-a dat sufletul în mîinile lui Dumnezeu. Iar maica sfântului, fericita Antia, care privea cu bucurie spre nevoița sfântului, cuprinzînd trupul lui cel mort, îl săruta, veselindu-se cu duhul și mulțumind că sîngele fiului său cel luat dintr-însa, s-a vărsat pentru Hristos; apoi a căzut moartă lîngă el, ucisă fiind cu sabia de cei necredincioși. Iar credincioșii ce erau din Iliric și cei din Avlona, adică din episcopia mucenicului, luînd sfintele lor trupuri și cu miresme ungîndu-le, le-au îngropat cu cinste, laudînd pe Dumnezeu, Căruia I Se cuvine slava în veci. Amin.

Viața celui între sfinți Părintelui Ștefan Mărturisorul (15 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Ștefan era de neam din Capadocia cea mare, născut din părinți creștini, care l-au crescut întru viață cuviincioasă. Deci copilul, fiind din pruncie cu bun obicei, se abătea de la jocurile cele obișnuite ale copiilor. În al șaptelea an, l-au dat părinții la învățătură de carte. Fiind isteț cu mintea la învățătură, în puțin timp a deprins bine dumnezeiasca Scriptură. La cincisprezece ani a ieșit din patria sa și a venit la Constantinopol, pentru a-și isprăvi învățătura acolo, în zilele împăratului Teodosie Adrametin și a sfântului patriarh Ghermano. Învățînd filosofia, pe mulți i-a întrecut și covârșit cu înțelepciunea sa și chiar pe dascălii săi i-a uimit, încît se minunau de înțelepciunea sa.

Auzind de dînsul patriarhul Constantinopolului, Sfîntul Ghermano, l-a chemat la sine și, binecuvîntîndu-l, l-a întrebat din ce parte este, iar el i-a spus toate cele despre sine. Patriarhul, îndrăgindu-l pentru obiceiul lui cel bun și pentru înțelepciunea și smerenia lui, l-a luat pe lîngă sine. Și a petrecut fericitul pe lîngă patriarh cîțiva ani, îndeletnicindu-se la sfînta biserică, viețuind cu înfrînare și conștiință curată.

După aceasta s-a dus de acolo tăinuindu-se de toți și, mergînd într-o mănăstire, s-a călugărit și se nevoia foarte mult. Poftind petrecere fără tulburare, a ieșit din mănăstirea aceea și aflînd un loc întunecos și neștiut de nimeni, a petrecut într-însul multă vreme, slujind lui Dumnezeu în post și în rugăciune. Apoi s-a mutat către Domnul episcopul care era în cetatea Surojiei și poporul a venit atunci în Constantinopol, la prea sfîntitul patriarh Ghermano, cerînd episcop. Făcîndu-se încercare pentru alegerea lui, nu s-a ajuns la nici o înțelegere, iar poporul ruga neîncetat să le dea episcop, care ar putea să îndrepteze Biserica bine, pentru că se înmulțiseră eresurile în cetatea lor.

Odată, sfînd noaptea la rugăciune, patriarhului Ghermano i s-a arătat îngerul Domnului zicîndu-i: "Mîine dimineață trimite în locul întunecos unde viețuiește alesul lui Dumnezeu, Ștefan, pe care să îl așezi episcop al Surojiei. Acesta poate să pască bine turma lui Hristos și pe cei necredincioși să-i întoarcă la credință; iar eu sînt trimis către dînsul de la Dumnezeu să-i poruncesc să nu se împotrivescă ție". Dar patriarhul a zis: "Doamne, cum pot să aflu eu locul acela întunecos, unde petrece Ștefan, alesul lui Dumnezeu?" Iar îngerul, luînd o slugă a patriarhului, i-a arătat locul și venind sluga înapoi la patriarh i-a spus totul. Atunci sfîntului, pe cînd înălța rugăciune către Dumnezeu în locul cel întunecos, i s-a arătat același înger în haine albe, încît s-a temut Sfîntul Ștefan și, tremurînd, a căzut de frică la pămînt. Dar îngerul, luînd pe sfînt de mîină, l-a întărit zicînd: "Eu sînt îngerul Domnului trimis de la Domnul Iisus Hristos a-ți spune bucurie și a-ți porunci să mergi în cetatea Surojiei și să înveți pe popor credința în Hristos; dimineața te va lua patriarhul și te va sfînti, trimițîndu-te acolo arhiepiscop, iar tu să nu te împotrivesți, ca să nu mîinii pe Dumnezeu". Apoi îngerul, dîndu-i pace s-a suit în ceruri. A doua zi patriarhul a trimis cu sluga sa doi preoți la Sfîntul Ștefan și l-au adus la patriarh cu mare cinste. Patriarhul l-a primit cu bucurie și sfîntîndu-l, l-a așezat în scaunul Surojiei arhiepiscop.

Venind sfîntul în cetatea Surojiei, a luat scaunul arhiepiscopiei, învățînd poporul dumnezeiasca Scriptură, încît în cinci ani toată cetatea Surojiei a botezat-o și pe toate dimprejurul ei. După aceasta s-a ridicat în Constantinopol împăratul Leon, care era din Isauria și care s-a ridicat cu luptă contra sfîntelor icoane, fiind învățat de doi iudei. Deci, mai întîi a poruncit să pună sfintele icoane sus, ca să le sărute numai acela care este curat. După aceasta a poruncit să spînzure sfintele icoane în văzduh, zicînd că nu se cade să fie atîrnate pe perete și multe altele făcînd ticălosul.

Sfîntul patriarh Ghermano a stat mult împotrivă, vorbindu-i și explicîndu-i să lase scornirea cea rea. Dar mîniindu-se tiranul, a arătat veninul din inima sa și a început a se lepăda de sfintele icoane, a le huli și a le călca. Apoi a trimis poruncă prin toată cetatea și peste tot: "De va fi cineva potrivnic mie, cu diferite munci îl voi munci și-l voi da morții". Atunci puteai să vezi în Constantinopol pe cei drept-credincioși munciți și chinuți cu diferite munci, iar pe patriarhul Ghermano l-a surghiunit și în locul lui a pus pe Anastasie, patriarh de neam sirian, fiind la un cuget cu dînsul. Apoi împăratul și cu patriarhul au trimis poruncă prin solii lor în Surojia, ca sfîntul arhiepiscop Ștefan să nu se închine icoanelor și Crucii. Dar

sfântul răspundea: "Nu voi lăsa pe poporul meu a se lepăda de Hristos, nu ascult porunca împăratului, nici pe a ticălosului patriarh". Apoi s-a coborât noaptea în corabie către cei trimiși, a venit la Constantinopol și îmbrăcându-se în veșmintele dregătoriei sale, a venit înaintea împăratului.

Acesta l-a întrebat: "Cine ești tu?". Iar sfântul a răspuns: "Eu sînt Ștefan, arhiepiscopul Surojiei". Și a zis împăratul: "Oare vezi soborul acesta șezînd cu mine în mare cinste? Aceștia au ars și au călcat icoanele, deci să faci și tu așa și vei fi împreună cu mine în această cinste mare". Sfântul a răspuns: "Chiar de mă vei și arde sau mă vei tăia în bucăți, sau cu orice fel de munci mă vei pedepsi, pentru icoana și crucea Domnului, toate le voi răbda". Și iarăși a zis: "Noi am aflat în cărți o proorocie, că se va ridica în Constantinopol un împărat răucredincios, care va arde sfintele icoane, dar să nu lase Dumnezeu aceasta întru împărăția ta". Și a zis împăratul: "Oare aflat-ați numele acelui împărat?" Răspuns-a sfântul: "Numele lui este Conon". Și a zis împăratul: "Adevărat, Ștefane, ai aflat numele meu și maica mea așa m-au numit pe mine, Conon". Iar Ștefan a zis: "O! împărate, să nu fie aceasta întru împărăția ta; căci de vei face așa, apoi vei fi mergător înaintea lui antihrist". Auzind acestea de la sfânt, ticălosul împărat i-a sfărîmat fața lui și buzele și dinții, cu o mîină de fier: "Cum mă numești pe mine mergător înaintea lui antihrist?". Apoi a poruncit să apuce pe sfânt de păr și de barbă, să-l bată, să-l tîrască pe pămînt și să-l arunce în temniță. Iar sfântul fiind tîrît, înălța mulțumire lui Dumnezeu. Și astfel a fost dus în temniță, în care mai erau și alți arhierei.

După aceasta, iarăși a poruncit împăratul să-l aducă înaintea sa și a zis: "Bătîndu-l, tîrîți-l aici". Și a venit sfântul înaintea împăratului cu șapte episcopi. Împăratul ținea în mîină icoana Domnului, a Maicii Domnului și a Mergătorului înainte Ioan și a zis către sfînt: "Pentru ce m-ai numit mergător înaintea lui Antihrist?" Sfîntul a zis: "Pentru că faci lucrurile aceluia, de aceea am zis și iarăși voi mai zice". Apoi împăratul a scuipat icoana, pe care apoi a călcat-o și a zis lui Ștefan: "Fă și tu așa icoanei acesteia". Iar sfîntul, lăcrimînd, a zis: "Vrăjmașule al lui Dumnezeu, nevrednicule de împărăție, cum n-au orbit ochii tăi cei răi și nu s-au uscat mîinile tale cele fărădelege? Dumnezeu să-ți ia degrabă împărăția ta și să-ți scurteze viața". Împăratul auzind acestea, cu mînie a poruncit să-l bată, apoi l-a legat de coada unui cal și l-a dus în temniță. Sfîntul dădea mulțumită lui Dumnezeu și, sculîndu-se toți cei ce erau în temniță, au rugat pe Dumnezeu; iar după rugăciunile lor, îndată a murit răul împărat.

După dînsul a luat împărăția Constantin Copronim, fiul lui, a cărui împărăteasă auzind de faptele cele bune și de minunile Sfîntului Ștefan, a rugat pe bărbatul său, împăratul Constantin ca să-l libereze la scaunul său. În acea vreme i s-a născut împăratului un fiu și l-a botezat Sfîntul Ștefan. Iar împăratul, mulțumindu-i cu mare cinste l-a liberat la turma sa. Deci bunul păstor, primindu-și iarăși scaunul său, a păscut bine turma cea încredințată lui vreme îndelungată. Apoi, cunoscîndu-și sfîrșitul, a pus în locul său în scaunul Surojiei, pe Filaret și s-a mutat la Dumnezeu, spre viața veșnică, în a cincisprezecea zi a lunii decembrie. Și era acolo un om cu numele Efreim, de neam din Surojia, orb fiind din pîntecele maicii sale, pe care Sfîntul Ștefan îl îngrijea, dîndu-i mîncare, băutură și haine. Acela, auzind de moartea făcătorului său de bine, a plîns, zicînd: "De acum cine mă va cerceta? Duceți-mă, vă rog, ca să-i sărut sfintele lui picioare". Cînd a fost adus la trupul Sfîntului Ștefan, orbul a căzut plîngînd și tînguindu-se și îndată a văzut. Prin acea minune dumnezeiască, făcută prin plăcutul lui Dumnezeu Ștefan, s-a făcut încredințare că acesta era rînduit cu sfinții, în ceata făcătorilor de minuni și a mărturisitorilor. Iar sfîntul lui trup l-au îngropat cu cinste arhieriei și tot poporul Surojiei, vîrsînd multe lacrimi, spre slava lui Dumnezeu Cel lăudat de toți și preînălțat în veci. Amin.

Viața Părintelui nostru Pavel cel Nou, care a sihăstrit în muntele Latru (15 decembrie)

Aproape de cetatea Pergamului, ce se află în Asia, este o eparhie ce se numește Elea. În aceasta a răsărit sadul cel dumnezeiesc și vrednicul de minune. Avea încă și un alt frate după trup, mai mare, iar după fapta bună mai mic, cu numele Vasile. Tatăl lui se numea Antioh, care a fost căpitan în armata

Constantinopolului. Fiind război aproape de Hiu, cu agarenii Critului, a fost ucis, iar femeia lui, cu numele Evdochia, a luat copiii săi și s-a dus în Frigia. Acolo s-a așezat într-un sat ce se numea Marocatul, din care era și dumnezeiescul Ioanichie cel Mare, cu care se și înrudeau. Și a dat pe copiii săi, adică pe Pavel și pe Vasile, în mănăstirea Sfântului Ștefan ca să învețe carte. După puțină vreme, mama lor a însurat pe Vasile, fără voia lui. Vasile, după ce a săvârșit nunta, lepădându-se de toate cele trupești, s-a dus în lavra sfântului, ce era în muntele Olimpului. Acolo, tăindu-și împreună cu părul toate grijile cele lumești, s-a făcut bun monah.

Din cauza supărării rudeniilor și a cunoscuților, s-a dus în părțile cele mai liniștite ale muntelui. Apoi a pus în gândul său să aducă și pe fratele său Pavel, pentru care preabunul Dumnezeu în trei rînduri i-a poruncit în vis să-l aducă și pe dînsul, ca să se nevoiască împreună. Căci, ca un cunoscător al celor ce vor să fie mai pe urmă, cunoștea mai înainte cele ce aveau să urmeze. Deci, s-a sîrguit împreună cu un alt monah, pe care l-a trimis în trei rînduri în satul unde se afla Pavel, fratele lui, ca să-l aducă la dînsul. Mergînd monahul acolo, l-a aflat pe Pavel luminat, îndemnat de Dumnezeu și dorind acum să vadă și pe fratele său; căci murise mamă-sa și rămăsese sărman. Monahul l-a adus la Vasile, fratele lui cel mai mare, care s-a bucurat foarte mult de dînsul.

Petrecînd acolo puține zile, s-au dus amîndoi la muntele Latru, unde era o mănăstire ce se numea Caria și avea ca egumen un om îmbunătățit cu numele Petru, care strălucea cu faptele cele bune, ca o stea luminoasă. Pe acesta cunoscîndu-l Vasile și știindu-i viața și sfințenia lui, a adus la el pe Pavel, fratele său și l-a dat lui, ca să-l povățuiască spre petrecerea cea plăcută lui Dumnezeu.

Deci, văzînd Pavel pe Petru egumenul, a căzut cu fața la pămînt înaintea lui, ca și cum ar fi fost lovit de un fulger în fața sa și a rămas încremenit, zăcînd la pămînt, iar minunatul Petru l-a ridicat și l-a întrebat ce a pătimit. Sfîntul Pavel a răspuns că este păcătos și își cere iertare. Dar Petru a zis către dînsul: "Măcar de aș avea și eu păcate, numai cîte ai tu". Și cunoscînd marele Petru, cu ochii sufletești, că tînărul îl va covîrși în fapta cea bună și că se va face pretutindeni slăvit și vestit, l-a luat ca ascultător al său și l-a primit cu bucurie. Pentru că, precum ne-a spus însuși acela, cînd l-a văzut prima dată i s-a arătat un stîlp de foc și pentru aceasta a căzut la pămînt.

Vasile s-a întors iarăși în Olimp, după ce a dat pe fratele său Pavel, sfîntului mai sus pomenit. Apoi a petrecut în mănăstirea Sfîntului Ilie, în care s-a făcut și egumen, unde viețuind bine și cu viață îmbunătățită, s-a odihnit întru Domnul.

Dumnezeiescul Pavel se străduia totdeauna să urmeze pe sfîntul său bătrîn întru toate faptele sale cele bune. Și avea starețul lui două rase de păr și purta numai cîte una cîteva zile, apoi se schimba și se îmbrăca cu cealaltă. Iar Pavel se îmbrăca cu aceea pe care o lepăda sfîntul și o purta așa întinată și nespălată. Bătrînul îi arăta în față că nu i-a zis el să facă aceasta, însă nu-l oprea, ci mai mult se bucura, văzînd la dînsul mai înainte bune vestiri și nădăjduind să vadă cu vremea minunate fapte, precum s-au și făcut cu dumnezeiescul ajutor.

În mănăstirea aceea a Cariei erau adunați mulți monahi, de care îngrijea cu sîrguință marele Petru, ca un povățuitor și nu lăsa pe nici unul să petreacă în lenevie, ci voia să stea la slujbă toți cu sîrguință. Odată, văzînd pe Pavel că a adormit în biserică, l-a ocărît; iar acela, cerîndu-și iertare cu smerenie, a dobîndit-o. Dar, văzîndu-l în altă noapte dormitînd, i-a dat o palmă peste obraz și de atunci n-a mai adormit niciodată în timpul slujbei, fiindcă palma aceea s-a făcut vindecare lui Pavel, sîrguindu-se și el, după cum se vede.

Înțeleptul Pavel și-a ales altă pedepsire ca să-și împileze trupul și să și-l supună duhului. Aceasta se va părea celor nevoiași mai presus de credință; cu toate acestea, acei care au văzut, au mărturisit și pe aceia i-am crezut și noi, căci i-am cunoscut că erau iubitori de adevăr și îmbunătățiți și pentru aceasta am scris, spre pildă. Mai ales că și minunatul Gavriil, despre care vom vorbi mai jos, ne-a adevărit că a văzut cu ochii săi că a legat cu o funie două pietre mari și, atîrnîndu-le în spate, înconjură toată noaptea prin mănăstire, pînă cînd lovea în toacă. Aceasta o făcea ca să biruiască somnul și pe sine, pentru a putea priveghea fără frică și încă să-și smerească trupul și să biruiască patimile ca un ostaș nebiruit. Aceste

pietre le-au păzit monahii cei mai sîrguitori mulți ani după adormirea cuviosului și le arătau închinătorilor celor cucernici, care veneau să se închine sfintelor moaște.

Însă nu numai aceasta, ci și într-altele era foarte nevoitor. Atît de mult își muncea trupul împotriva somnului și se ostenea, încît cînd dormita din osteneala cea fără de măsură, nu dormea pe așternut sau pe o rogojină sau să se culce jos cîndva. Ci, ori de un copac, ori de o piatră, sau de altceva se rezema drept și așa ațipea puțin, numai cît să nu-și vatăme mintea din prea multă priveghere și nevoie. Niciodată n-a rîs, nici cuvînt deșert n-a spus în toată viața sa. Și pe lîngă celelalte osteneli ale lui l-a rînduit și bucătar, unde se străduia mult. Fierbea bucate cu mare grijă, ca să nu supere pe frați, iar cînd frigea ceva pe cărbuni, vîzînd focul cel vremelnic, își aducea aminte de cel veșnic și se uda cu lacrimi fierbinți ca un rîu, socotindu-se pe sine ca pe un osîndit și muncit.

Cînd ceilalți frați se culcau pe patul lor să se odihnească, el ieșea din mănăstire, se ducea la fîntînă și, rezemîndu-se de un castan, se ascundea sub el minunatul și se ruga. Copacul acela era des și mare și se păstrează pînă astăzi mărturisind nevoițele și dumnezeieștile isprăvi ale Sfîntului Pavel. Căci acolo s-a făcut o minune, asemenea cu a lui Moise. Într-o noapte, rugîndu-se Pavel, s-a arătat tot copacul arzînd de sus pînă jos și vedeau monahii pe cuvios că era și el tot foc, iar mantia care o purta se vedea toată numai foc. Degetele se arătau ca niște făclii cînd își înălța mîinile și se ruga.

După ce a încetat acea înfricoșată și minunată vedere, cuviosul plîngea din toată inima și înseta a se izbăvi de viața aceasta vremelnică și stricăcioasă și a se duce la cea veșnică și nestricăcioasă. Căci, cu adevărat, foc nematerial ardea de tot inima lui, pentru dragostea lui Hristos și nu avea odihnă. Pentru aceasta de multe ori ruga pe egumen să-l ierte și să-l binecuvînteze a se duce la loc liniștit, ca să petreacă viața fără tulburare. Însă Cuviosul Petru nu-l lăsa, căci era încă tînăr și se temea să nu-l amăgească diavolul și să-l biruiască ca pe un nelucrător.

Deci, Pavel a îngăduit pînă ce a murit egumenul. Apoi s-a sfătuit cu un ucenic al său care se numea Dimitrie, pe care îl iubea nespun ca pe fratele său, căruia i-a spus să-l ierte că el se duce la un loc liniștit. Acesta, auzind de despărțirea aceasta, s-a rugat să-l ia și pe el cu dînsul.

Văzînd Pavel gîndul cel bun al ucenicului, l-a luat cu el și, suindu-se în vîrfurile muntelui aceluia al Latrului, s-au coborît apoi în partea dinspre miazăzi a lavrei, care se numește a Chelivarilor și, înconjurînd toate chiliile, s-au făcut cunoscuți pustnicilor care locuiau în peșterile acelea. În acest loc au venit părinții de la Sinai, de la Rait, cîți au scăpat de saracini și acolo s-au sălășluit în număr de trei sute.

După ce a ajuns în acea pustie, minunatul Pavel cu Dimitrie au înconjurat toate peșterile și, aflînd una mai liniștită, ce îi zicea a Născătoarei de Dumnezeu, i-a plăcut lui Pavel și a zis să rămînă aici. Celălalt a răspuns: "Cît pentru liniște locul este foarte potrivit, însă avem trebuință și de puțină hrană trupească și aici nu avem nimic din cele ce ne trebuie. Deci, să mergem în schitul Chelivarilor și, șezînd cu un chiliot, să luăm cele de trebuință trupului din lavră sau de la alt sihastru. Pavel, arătînd copacii care se numeau prenari, răspunde: "Ghinda copăceilor acestora ne ajunge nouă". Iar Dimitrie zise: "Acestea sînt atît de vătămătoare încît nici porcii nu le mănîncă de multe ori". Cuviosul Pavel îi răspunde: "De vreme ce iubești, frate, să ai deplin voile trupului tău și nu-ți aduci aminte de dumnezeieștile cuvinte ale Evangheliei, care ne învață să nu ne îngrijim pentru hrana și îmbrăcămîntea de mîine, eu rămîn aici, iar tu du-te unde poțtești".

Pavel a rămas acolo, iar Dimitrie s-a dus în schitul Chelivara și s-a sălășluit deasupra lavrei, împreună cu un îmbunătățit, cu numele Matei, om mai înainte-văzător și sfînt; acesta, auzind prin Dimitrie că Pavel este în pustie, i-a trimis hrana cea de trebuință, pe care o primea fericitul ca din mîna lui Dumnezeu, mulțumind lui Dumnezeu care se îngrijește de dînsul, ca un bun și iubitor de oameni. Deci, a rămas bunul Dimitrie slujind lui Matei fără pregetare și ajutînd și lui Pavel în cele de nevoie ale trupului.

Obișnuia Sfîntul bătrîn Matei, cînd scotea pîinea, să facă rugăciune mai întîi, ca astfel darul lui Dumnezeu să o înmulțească. Într-o zi a scos Dimitrie pîinea și a dus la masă ca să mănînce și, întrebîndu-l bătrînul

dacă a făcut rugăciune și cruce peste dînsa înainte de a o lua, el a răspuns că a uitat. Pentru aceea s-a mîhnit bătrînul și a zis: "Pe semne că voiești să faci ca să se îpuțineze pîinea și să ne ducem prin sate după hrană". Acestea zicînd, a întors pîinea înapoi și a făcut rugăciune. Așa făcea în fiecare zi și o! minunile Tale, Hristoase Împărate, mult dăruitorule! nu a lipsit din ceasul acela pîinea niciodată, ci scotea din coș cît trebuia și nu numai ei amîndoi mîncau, ci trimiteau și Cuviosului Pavel și altora.

Deci, lăsînd necazurile pe care de voia lui le răbda, privegherea, postul și metaniile, singurătatea și toate celelalte pătimiri, voiesc să povestesc ispitele pe care le-a pătimit și răbdat de la diavol, ca să fac cunoscut cîtă pizmă și urîciune are demonul asupra omului. Căci nu numai cu năluciri supăra pe Cuviosul Pavel, ci și pe față, în vederea ochilor, cu multă îndrăzneală i se arăta și gălăgie făcea; apoi cu glas nedeslușit striga, scrîșnind cu dinții, îl înfricoșa, făcea cutremure și pietre mari surpa, azvîrlea cu lemne și alte nenumărate rele îi făcea, ca să-l înfricoșeze și să fugă din pustia aceea, pentru că el îi necăjea mult pe diavoli cu șederea lui acolo.

Dar, el stătea cu vitejie, iar ispitele lor le socotea săgeți ale copiilor. Și au petrecut Pavel, Dimitrie și bătrînul în pustia aceea, opt luni.

Apoi a scris egumenul mănăstirii lor, poruncind lui Pavel și lui Dimitrie să se întoarcă la metania lor, iar de nu, să fie neiertăți. Pentru aceea, fără voie s-au întors, dar mai întîi Pavel s-a dus la bătrînul său Dimitrie, ca la un îmbunătățit și i-a cerut binecuvîntarea; iar acesta i-a proorocit cîte fapte bune aveau să săvîrșească amîndoi. Apoi s-a dus la mănăstirea Caria.

După puține zile, dumnezeiescul Pavel, luîndu-și iertare, iarăși a plecat și s-a dus în muntele Latrului. Înconjurînd toate peșterile ce se aflau în vîrfurile muntelui, a aflat un monah cu numele Atanasie, care fusese proestos al unei mănăstiri patriarhicești și atunci se odihnea acolo în munte, în lavra Sotirson. Pe acesta l-a rugat ca să-i zidească acolo, aproape de lavră, un turn; dar Atanasie i-a arătat lui alt turn zidit de Dumnezeu, care era o piatră atît de înaltă, încît ajungea la norii vîrfurilor ei. Iar în vîrfurile pietrei era o peșteră mică, nefăcută de mînă, în care petrecuse mai înainte cu douăzeci de ani, un sfînt.

Deci în această peșteră s-a sălășluit minunatul Pavel, luîndu-și puțină hrană cu dînsul, pe care după ce a sfîrșit-o a suferit mare strîmtorare, pentru că acolo locul era cu totul pustiu și cuviosul nu voia să mai coboare, lăsînd toată purtarea de grijă la Domnul, Care, ca un bun și milostiv, i-a trimis ajutor în chipul acesta:

Un om oarecare, cu numele Gheorghe, păștea caprele și, pierzînd două, care, după iconomia lui Dumnezeu se duseseră la turnul cuviosului de pășteau acolo. Stăpînul, pornind să le caute, a văzut pe cuvios. Întrebîndu-l cine este și de unde a venit acolo, cuviosul a spus adevărul și atunci Gheorghe îi aducea lui cele de trebuință pentru hrană și îmbrăcăminte, untdelemn și carte ca să-și citească pravila sa. Vara, cînd Gheorghe n-avea timp să meargă la cuvios să-i ducă cele de nevoie, Pavel a rămas cu totul fără purtare de grijă, petrecînd multe zile nemîncat, încît putea să moară și, neputînd să stea pe picioarele sale, zăcea jumătate mort, fără glas. Sculîndu-se cu multă trudă și osteneală a băut untdelemn și apă din candelă ca să capete puțină viață. Așa își muncea trupul său, de trei ori fericitul, ca să afle desfătare veșnică în rai.

Preabunul Dumnezeu a luminat pe Atanasie, cel mai sus pomenit, care i-a arătat lui turnul și și-a adus aminte de cuvios, aducîndu-i bucate. Atunci s-a înștiințat Dimitrie și mulți alții, care îi aduceau lui cele de trebuință, dar și acolo, în piatra aceea, îl supărau diavolii, că uneori i se arătau și voiau să-l arunce de acolo jos, iar alteori îi puneau foc să ardă sau aruncau cu săgeți. Dar cuviosul stătea fără frică, curajos ca un leu și nu se temea de măiestriile lor. Pentru aceea, prea vicleanul și răul s-a prefăcut într-un șarpe mare și înconjură pe dinăuntru toată peștera, fluierînd. Apoi a mers înapoia cuviosului și s-a suit pe umerii lui și și-a întors capul spre gura acestuia, cînd se ruga. După aceea se uita în ochii cuviosului mult timp fără rușine și aceasta nu de zece ori sau o lună, ci trei ani la rînd, făcîndu-i multă supărare, dar nici o vătămare, că Dumnezeu, ca un iubitor de oameni, îl păzea și nu putea urîtorul de oameni ca să-i facă rău, ci numai îl ispitea, ca plată mai multă să aibă.

Cuviosul Pavel dorea ca vreun preot să-i slujească Liturghia acolo în peșteră și să se împărtășească cu Sfintele Taine. Deci a rugat pe Atanasie de i-a făcut scară și a adus un preot, care slujind Sfânta Liturghie, l-a împărtășit cu Sfintele Taine, pe care le-a luat cu multă evlavie și umilință. Atunci s-a făcut un cutremur atât de înfricoșat, încât s-au cutremurat și cei ce erau de față, pentru că locul era foarte înalt și se clătina ca o ramură de copac. De aceea, temându-se ca nu cumva prăpăstuindu-se să moară, s-au sărutat cu toții și s-au iertat plîngînd, dar numai aceia s-au temut care erau deasupra în turn, iar cei ce rămăseseră dedesubt ziceau că n-au văzut nimic.

Ascultați și altă minune: multă mîhnire avea cuviosul că nu avea apă și suferea osteneală neasemuită acela care o ridica la acea înălțime. De aceea, punîndu-și nădejdea în Dumnezeu, a ieșit din peșteră și, înconjurînd turnul, privea spre pietre să vadă undeva de ar pica apă, dar n-a aflat. Văzînd un loc oarecare ce i s-a părut îndemînatic pentru apă, a căzut la rugăciune, zicînd acestea: "Doamne, Atotputernice, nimic nu este Ție cu neputință, căci faci cîte voiești cu preasfînta Ta poruncă. Deci, precum ai poruncit de demult de a ieși apă din piatră și ai adunat pe poporul Tău în pustie, așa și acum, de este bine plăcut Împărăției Tale, poruncește să iasă apă din această piatră uscată, spre slava Ta".

Acestea zicînd, o! negrăită bunătatea Ta, Hristoase și nespusă puterea Ta! a izvorît apă dulce și s-au spăimîntat toți și nu numai atunci dar și pînă în ziua de astăzi izvorăște apă minunată, iar la gust este foarte dulce și mirositoare; apoi lucru minunat este că nicicînd nu se împuținează. Deși beau mulți dintr-însa, totdeauna este plin lacul acela, chiar de se ia acum apă dintr-însul, nu scade deloc, nici nu prisosește ca să cadă afară, să se verse, încît se face totdeauna minune. De atunci s-a făcut vestit cuviosul la toți; încă și îngerii s-au învrednicit să-l vadă pe cel ce ducea viață îngerească; vorbea și cînta împreună cu dînșii, cînd îi auzea lăudînd pe Dumnezeu, după cum și în ceruri îl premăresc pe El. Diavolii de multe ori se închipuiau în îngeri luminați, voind să-l amăgească, însă el avea pe Dumnezeu, care îi arăta cele ascunse și nu-i asculta pe dînșii nicidecum.

Făcîndu-se renumit, cuviosul stălucea în turnul său ca un soare, iar cu minunata lui petrecere a atras pe mulți la sine ca magnetul, adunîndu-se din multe locuri; s-au sălășluit împrejurul turnului, unii zidindu-și colibe, alții își săpau peșteri și fiecare mergea cum putea să învețe de la dînsul. După aceea a zidit și o biserică în numele Sfîntului Arhanghel Mihail, după porunca starețului, care i-a făcut două cete: unii să petreacă viața de obște, iar alții să fie liberi de sine, fiecare după cum își va alege. Apoi a poruncit să nu aibă cineva nici măcar un ac, fără de știrea egumenului și le-a descoperit toate rînduielele monahicești, cum să petreacă în slujba dimineții și în viața lor, în îmbrăcăminte și în toate celelalte care le cerea viața cea îmbunătățită și plăcută lui Dumnezeu. Apoi le-a dat toate cele de trebuință, să nu le lipsească nimic și să-i încerce gîndul de a se întoarce înapoi; acestea le aduceau cei credincioși și milostivi. Iar cei care veneau să se liniștească, își aduceau averea lor cu ei și o dădeau proestosului, pentru chivernisirea fraților. Ba încă îi aduceau de multe ori și pîine.

Odată i-au adus puțină făină, pe care monahii au frămîntat-o fără să ceară binecuvîntare, pentru că ei nu aveau pîine în ziua aceea și erau siliți să facă aceasta. Dar după ce au frămîntat-o, s-au suit degrabă și i-au spus bătrînului; însă acesta i-a canonisit foarte greu și frămîntătura le-a poruncit s-o arunce în rîu, ca să nu mai îndrăznească cineva a face ceva fără binecuvîntare. Pentru aceasta monahii s-au mîhnit foarte mult, căci nu aveau ce să mănînce. Iar bunul Dumnezeu ca să-i facă pe dînșii a cunoaște că socoteala cuviosului era plăcută Lui - iar nu fără înțelegere - a adus cineva a doua zi pîini multe, care le-au ajuns la toți cu îndestulare; atunci au cunoscut frații greșeala lor și și-au cerut iertare.

În acele zile era secetă mare în tot Miletul și nu se afla nicidecum apă. Pentru aceea s-au adunat patruzeci de bărbați din diferite locuri și au făcut rugăciune de obște către Domnul, să se milostivească spre zidirea Sa, pentru a le trimite apă ca să nu moară. Deci, s-au suit în muntele acela în care locuia Pavel și coborîndu-se, după ce au făcut rugăciune, au trecut înadins pe la peștera cuviosului și l-au rugat să facă și el rugăciune pentru ei. După rugăciune, văzînd cuviosul pe acei bărbați osteniți de atîta cale și vrînd să le facă puțină mîngîiere, a întrebat pe ucenicul său dacă are timp să cinstească pe acești oameni, care erau osteniți de multă călătorie și însetați.

Iar acela a zis că este în tigvă puțin vin. Atunci sfântul a binecuvîntat tigva și a poruncit să le dea câte un pahar plin, spre slava lui Dumnezeu și au băut toți. Întrebînd de mai are vin, ucenicul a răspuns că mai are. Cuviosul i-a zis să le mai dea câte unul. Și au mai băut câte unul și a mai rămas să le dea și pe al treilea. Unul dintr-aceia, văzînd minunea, a luat tigva în mîinile sale și a aflat-o - o! mare e puterea Ta Hristoase! - mai mult de jumătate și au povestit minunea aceea, nu numai în toată călătoria lor, ci și după ce au ajuns la casele lor.

După aceea, adunîndu-se mulți monahi, îi făceau supărare. Dar el iubind liniștea, după ce a petrecut acolo doisprezece ani, a fugit pe ascuns în părțile cele mai pustii ale muntelui și a rămas singur petrecîndu-și viața minunată, iar uneori cobora în lavră și învăța pe monahi să nu se lenevească de cele duhovnicești, ci să se îngrijească fără pregetare de faptele bune. Dar mai înainte de toate îi sfătua să nu se socotească cineva că are o bunătate de sine, ci să se smerească totdeauna. Acestea și altele învățîndu-i pe dînșii, cuviosul se suia iarăși în munte. El avea în sine, pe lîngă alte daruri, și înfrînarea cea cu multă osteneală și dureroasă, ca să-și biruiască trupul și să-l supună duhului. Deci, cînd poftea ceva din bucate și-i aducea ucenicul său, ca să nu se arate biruit de poftă, ori nu mîncea nicidecum, ori punea apă într-însa și se făcea mîncare cu totul fără gust, ori lapte de ar fi fost, ori zeamă, ori altceva asemenea; și atunci o mîncea așa, mulțumind lui Dumnezeu.

Cuviosul avea obicei a umbla de multe ori noaptea prin pustie și nu se temea nicidecum. Într-o noapte, plouînd foarte tare, a intrat într-o peșteră și se ruga ca de obicei. Atunci a venit un pardos care s-a culcat aproape de dînsul. Cuviosul a azvîrlit o piatră asupra lui și l-a gonit, iar el a ieșit fără tulburare și nu s-a mîniat să se pornească asupra lui, ci a fugit. Iar unii, întrebîndu-l cum de nu se teme umblînd noaptea prin muntele așa de pustiu și de sălbatic, el a răspuns: "Pînă cînd mă păzește îngerul, păzitorul sufletului meu, nici de fulgerare, nici de fiare, nici de diavol nu mi-e frică. Iar după ce mă va lăsa pentru păcatele mele, atunci mă tem și de frunzele copacilor, care cad dintr-înșii".

Avînd dorința să afle iarăși loc ca să nu aibă supărare, căci în locul acela se adunaseră mulți și-i tulburau liniștea, a fugit pe ascuns de toți, apoi, găsind o corabie, s-a suit într-însa și a ajuns în ostrovul Samului. Suindu-se în muntele ce-i zicea Cherchin, a voit să intre în peștera în care a locuit Pitagora, acel mare filozof. Dar, de vreme ce era locul prăpăstios și foarte greu de urcat, a rămas într-un loc mai jos de peșteră și acolo se ruga Domnului. Cel mai mare al ostrovului, cu numele de Teofan, umbla la vînat prin locurile acelea și, apropiindu-se cîinii de locul unde era ascuns cuviosul, l-au simțit și au început a lătra. Teofan, crezînd că este vreo fiară sălbatică, a pus săgeata în arc și l-a întins acolo unde lătrau cîinii. Dar dumnezeiescul dar a păzit pe cuvios că nu mergeau săgețile acolo unde Teofan le îndrepta; iar cînd a aruncat a patra oară, a căzut și arcul din mîinile lui, încît îi tremura inima.

Atunci a înțeles că lucrul ce se făcuse era cu voia lui Dumnezeu și, descălecînd de pe cal, s-a apropiat de deșul acela și a văzut pe sfînt rugîndu-se. Pentru aceea, lepădînd la pămînt armele, s-a închinat cuviosului cu lacrimi, zicînd: "Vai mie, ticălosul! Ce aveam să pățimesc, era să teucid pe tine sfînte al lui Dumnezeu, căci n-ai zis nici un cuvînt ca să te cunoaștem, ci ai tăcut și te-ai primejduit". Atunci l-a ridicat cuviosul și, felicitîndu-l pe el, l-a rugat ca să-i ajute să se suie în peștera lui Pitagora. Acesta, ducîndu-se acasă, a adus scară și s-a suit și, văzînd că locul este după dorința sa, a rămas acolo liniștindu-se; și-i aducea hrană chiar acel boier și toate cele de trebuință.

După puțină vreme a străbătut și pe acolo vestea despre el, încît mulți oameni s-au adunat și s-au sălășluit împrejurul muntelui. Pentru aceea, iarăși s-a făcut lavră în Cerchin ca și mai înainte, unde au mai fost trei mănăstiri, pe care agarenii le-au pustiit și acum, prin Cuviosul Pavel, iar s-au înnoit. De aceea diavolul îi pizmuia și-i supăra cu multe feluri de năluciri și de ispite.

Odată, coborîndu-se din peșteră ca să cerceteze pe frații de jos, i s-a arătat scara plină de șerpi, de sus și pînă jos. Văzînd-o, de multe ori cuviosul a cunoscut vicieșugul diavolului, al șarpelui celui dintîi care ura pe oameni și voia să împiedice folosul monahilor. Atunci a făcut cruce asupra scării și, cîntînd psalmul nouăzeci, a coborît fără frică, iar șerpii au pierit și niciodată nu s-au mai arătat.

Monahii care petreceau în Latru aveau mîhnire nemăsurată pentru lipsa cuviosului, căci i-a lăsat singuri și a fugit; iar ei îl căutau prin munți, prin peșteri, prin crăpăturile pietrelor, în orice loc. Apoi, înștiințându-se că se află în ostrovul Samului, au trimis scrisori cu un ieromonah, anume Ioan, care, după ce a ajuns în Sam, umblînd mult și ostenindu-se, s-a așezat pe o piatră să se odihnească. Atunci a ieșit o viperă din cuibul ei, care era în piatra aceea și l-a mușcat de un picior; apoi, strigînd de durere și adunîndu-se mulți, l-au întrebat de unde este și ce a pătimit. Înțelegînd pricina, unul dintr-înșii a alergat la Cerchin și, aflînd pe sfînt în peșteră, i-a spus pricina. Iar cuviosul îndată punînd puțină apă în vas și făcînd semnul crucii, i-a zis lui: "Du-te degrabă, dă-i apa aceasta să o bea și se va face sănătos". Și făcînd întocmai omul acela, bolnavul cum a văzut apa, cel care era gata să moară de otrava șarpelui, s-a făcut sănătos. Apoi, sculîndu-se, a mers la cuvios și, dîndu-i scrisoarea cu lacrimi, i-a spus cîtă întristare și mîhnire a pricinuit fraților prin plecarea sa pe ascuns. După aceea atît de mult l-a rugat, încît, sculîndu-se, i-a urmat lui, căci nu avea nimic în peșteră să ducă cu sine, așa de lipsit și cu totul sărac era.

Deci, ajungînd în muntele Latrului, petrecea viața mai îmbunătățită decît înainte. Apoi s-a învrednicit a avea vedenii minunate, privind bunătățile ce așteptau pe cei dreți, cum și muncile păcătoșilor pe care le povestea monahilor cu multe lacrimi, ca să se păzească și să nu pătimească și ei asemenea. De multe ori îl vedeau frații cînd avea vreo vedenie, stînd cu totul nemișcat, căci nici nu vedea, nici nu auzea, ci sta ca un stîlp neînsuflețit. După multă vreme, trecînd vedenia, vărsa multe lacrimi, aducîndu-și aminte de cele înfricoșate și văzute de dînsul și nu putea să se miște de frică. Întrebîndu-l frații să le spună ce a văzut, el a răspuns: "Nu este cu puțință să vă povestească o limbă de tină, cîte văd ochii minții celei netrupești. Numai aceasta vă zic vouă: că muncile păcătoșilor sînt atît de cumplite, încît cea mai mică de acolo este mai grea și mai cumplită decît cea de aici vremelnică. Căci precum dă preabunul Dumnezeu mari faceri de bine și răsplătiri celor îmbunătățiți și le răsplătește cu înmiite și veșnice desfătări, pentru o puțină osteneală, pe care o rabdă pentru dragostea lui, așa și nemulțumitorilor păcătoși, cei ce defaimă legea Lui, le răsplătește ca un drept judecător, cu înfricoșate și veșnice munci, pentru răutățile ce le fac; pentru că fac voile lor cele trupești, ca niște dobitoace necuvîntătoare, mai mult decît dumnezeieștile și mîntuitoarele lui porunci".

Cuvintele acestea le adeverea cu viețuirea sa cea aspră și minunată și cu înfricoșatele nevoițe, muncindu-și trupul aici vremelnic, ca să se izbăvească acolo de muncile cele grele și veșnice, pentru care s-a făcut pricină de mîntuire a multora; căci auzind înfricoșatele povestiri ale lui și, văzînd nevoițele lui cele înfricoșate, îl cinsteau și întru evlavie îl aveau. Deci a străbătut vestea cea bună despre dînsul mai în toată lumea și toți se minunau de dînsul și chiar împărații îi scriau scrisori. Așa Petru, împăratul româno-bulgar, i-a trimis scrisoare și daruri ca să se roage pentru sufletul lui Domnului. La fel și papa Romei a trimis înadins pe un monah ca să-i scrie viața și petrecerea lui. Împăratul Constantin a trimis lui scrisori ce se păstrează și astăzi în lavră.

Avea cuviosul și darul de la Dumnezeu că îi strălucea fața ca niște raze de soare, încît unii nu puteau să stea multă vreme să se uite la el, că li se întunecau ochii; aceasta nu se arăta la toți, ci numai la cei ce aveau credință și evlavie către dînsul. Avea fericitul și darul mai înaintei-vederi și orice ar fi proorocit se împlinea. Avînd odată preacredinciosul împărat Constantin oaste bine pregătită să dea război Critului, a trimis scrisoare cuviosului, întrebîndu-l ce sfîrșit avea să aibă războiul; iar el a vestit să nu facă război cu Critul în anul acesta, că îi va pricinui mare pagubă. Acestea auzindu-le împăratul s-a mîhnit, căci adunase mult popor și mult aur cheltuisese cu oastea; n-a ascultat pe sfînt și a trimis ostașii, care au fost biruiți de la Crit; i-a pricinuit multă căință că n-a crezut proorocirii sfîntului. Multe a proorocit și mai înainte, încît îl aveau toți ca pe un sfînt prooroc.

Cuviosul avea obicei să facă praznic la duminica lui Toma și ospăta pe toți cîți veneau în ziua aceea în lavră. Iar într-un an s-a întîmplat de nu avea nici făină, nici untdelemn, nici vin, nici legume, de aceea economul lavrei se mîhnea că nu avea nimic de mîncare și a trimis la cuviosul să întrebe ce să facă. Iar el mai întîi a mustrat necredința lor, apoi a poruncit să gătească biserica pentru praznic, că Domnul le va trimite de sus ajutor. Așa a zis gura cea sfîntă și Domnul a întărit hotărîrea robului Său. Căci a doua zi, sîmbăta, cum s-a luminat de ziuă, au venit din Melit doi catîri încărcăți cu pîne frumoasă, cu vin, cu brînză, cu ouă și cu altele, pe care le trimiseseră iubitori ai lui Hristos. După puțin timp au venit altele mai

multe, de la episcopul Amazoniei și clericii au trimis alte bucate deosebite; și satele dimprejur și-au adus obolul; iar toate poverile acelea au sosit sîmbătă dimineața. Deci, gătind masă îndestulată, au mîncat toți și s-au săturat. Atunci a zis cuviosul către econom și către ceilalți frați: "Aceste bunătăți pe care le-a trimis Domnul nostru Iisus Hristos sînt muștrări ale necredinței voastre, căci vă îndoiați, iar dacă ați fi crezut în El, cîte ne-ar fi trimis!" Atunci ei au căzut la picioarele lui, cerîndu-i iertare.

Un boier al împăratului Constantin, protospătar, cu numele Mihail, era prieten al cuviosului foarte iubit. Pe acesta împăratul l-a osîndit la moarte, căci a făcut război cu maurii și i-a ucis pe mulți fără voia lui și a fost pîrît la împărat că i-a nedreptățit. Pentru aceea împăratul, ca să-i împace, a poruncit să taie capul spătarului. Văzîndu-se într-o primejdie ca aceea, boierul a scris cuviosului să-l ajute în acel necaz. Iar cuviosul a poruncit părinților să slujească sfînta liturghie pentru prietenul său Mihail, iar el se ruga în turn; în al treilea ceas al zilei, după săvîrșirea Sfîntei Liturghii, s-a suit unul din ucenici în turn și a zis cuviosului: "În ceasul acesta Mihail a fost scos din temniță și iertat de împărat, pentru sfînta liturghie și pentru rugăciunea ce ați făcut-o pentru dînsul; iar acum vine către noi să ne mulțumească, ca un prieten recunoscător". Și așa a fost precum a proorocit.

Într-o vreme oarecare, cuviosul a trimis în Bizanț pe doi frați pentru o trebuință ce avea; și cînd erau prin dreptul ostrovului ce se numește Calonimon s-a ridicat un vînt înfricoșător și mare furtună s-a stîrnit, încît s-au rupt toate pînzele și celelalte părți ale caiacului s-au rupt, oamenii așteptîndu-și moartea, fiindcă se arătase înaintea lor o vîltoare înfricoșată, care sorbea marea și trăgea corabia după sine. Atunci cei doi frați, văzînd acea mare primejdie, au zis: "Sfînte Pavele, ajută-ne nouă! Și, ca prin minune, a venit o putere dumnezeiască și a depărtat corabia de acea bulboană învîltorată și a așezat-o pe mal. Iar frații ziceau: "De te-ai fi rugat, Cuvioase Pavele pentru noi nu ajungeam într-o primejdie ca aceasta". Adormind, au văzut pe Cuviosul Pavel în vis, zicîndu-le: "Sculați-vă și nu vă temeți, mergeți în drumul vostru". Și intrînd în corabie s-au bucurat și au mers către Bizanț fără piedică. Asemenea s-a întîmplat și unui boier, anume Vaanis, care era cunoscut cuviosului și pe care l-a izbăvit dintr-o mare furtună.

După ce a petrecut destulă vreme în muntele Latru, după întoarcerea de la Cherchin, iarăși s-a îngreunat cu grija fraților și a voit să se ducă în peștera lui Pitagora, aducîndu-și aminte de liniștea ce avea mai înainte acolo. Deci a luat doi frați și a fugit într-o noapte cu caiacul, iar cînd s-a apropiat de Sam și au văzut muntele Cherchin, în care era peștera unde locuise mai înainte, au suspinat de ceea ce au văzut - căci locul era cu totul pustiu și nu aveau nici un ajutor omenesc. Iar cuviosul i-a ocărît pentru puțina credință ce o aveau și, cunoscînd mai înainte ce avea să vie, a zis către dînșii: "Văd un om care stă cu fața către Răsărit și se roagă; ajungînd acum pe pămînt, vi-l voi arăta". Și cum au ieșit din caiac, i-a întîmpinat un om din acel ostrov, care a zis: "Bine ați venit părinți, de trei ori fericiți". Iar ei l-au întrebat de unde este și cum i-a cunoscut? El a răspuns: "Sînt dintr-un sat al acestui ostrov și am văzut astă noapte pe cineva zicîndu-mi acestea: Du-te degrabă la malul mării să primești pe cuviosul Pavel și du-i și doi catfri! Deci, iată că v-am adus". Acestea auzindu-le toți s-au mirat și înpăimîntat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru fericitul Pavel. Și-au pus rasele pe dobitoacele acelea și s-au suit la peșteră; apoi au făcut Sfînta Liturghie, au mîncat și au mulțumit Domnului.

Liniștindu-se acolo multă vreme, și-a adus aminte iarăși de Latru și s-a întors acolo să mîngîie pe fiii săi cei duhovnicești, ca să nu se mîhnească, rămînînd iarăși în chilia sa, nevoindu-se ca și mai înainte.

Mergînd odată unul din ucenicii lui cei mai de frunte ca să-l cerceteze cum se află, l-a văzut de departe stînd pe o piatră și rugîndu-se, avînd sfintele sale mîini ridicate spre cer, iar picioarele îi erau ridicate de la pămînt ca de un cot, iar alteori ca de doi, stînd în văzduh și săruta ceva; ce săruta, nu vedea fratele. Și fiind întrebat de ucenic, a zis că vede icoana lui Hristos, tipărită în aer și, din multa dragoste ce avea către Dumnezeu, înfierbîntîndu-i-se inima, săruta chipul iubitului său, fiind aprins de focul dumnezeiesc și cu acest chip primea mîngîiere.

Un oarecare nobil, cu numele Fotie, fiind om înțelept și cu bună știință, împăratul Constantin care-l iubea, l-a trimis la cuvios cu scrisoare. Iar Pavel, după ce a dat răspunsul către împărat, a rugat pe nobil să-i facă un bine, adică să pună lîngă sfînta mahramă a chipului Domnului nostru Iisus Hristos, cel nefăcut de

mînă, care se afla la Constantinopol, altă mahramă la fel cu aceea; s-o apropie de dînsa și să o lase cîtăva vreme lîngă chipul lui Hristos, apoi s-o ia și s-o trimită acolo la peșteră. Nobilul a făcut după rugămintea cuviosului. Primind cuviosul mahrama aceea, i se închina cu evlavie, văzînd într-însa zugrăvit chipul cinstit al lui Hristos, precum era și pe sfînta mahramă; dar altcineva nu vedea aceasta, ci numai de trei ori fericitul. Altădată, vrînd Fotie să meargă la fericit, împăratul i-a poruncit să ia bine seama la chipul feței lui, ca să-l înștiințeze, ce fel de față are, la stat și la alte semne; iar el, după ce a mers, s-a uitat de multe ori la fața cuviosului, dar nu putea să vadă bine, căci ieșeau raze din fața lui și nu-l lăsau să vadă, ci îi luau vederea și n-a putut să înțeleagă chipul.

Un ucenic al cuviosului, anume Simeon, îl vedea uneori vesel la față, iar alteori mîhnit și întristat și întrebîndu-l care-i pricina, i-a zis: "Cînd nu vine nimeni să mă împiedice în liniștea cea dorită, mă aflu plin de veselie și de bucurie, căci văd împrejurul meu o lumină dulce și veselitoare. Cu aceasta desfătîndu-mă, îmi uit toată desfătarea trupului și deșertăciunea lumească. Iar cînd se întîmplă de mă împiedică cineva de la această preadulce îndeletnicire și cugetare mîngîietoare, cu niscaiva cuvinte străine și nefolositoare, îndată mă lasă pustiu cea frumoasă și prea dulce lumină și de aceea mă vezi posomorît, pentru că mă mîhnesc". Atunci iarăși a întreat fratele: "Ești încredințat, părinte, că cea lumină este dumnezeiască și nu din vreo putere diavolească"? Iar el a răspuns: "Lumina cea diavolească este în chipul focului și afumă, ca acest foc simțit, și cînd o vede vreun om smerit și curat o urăște și se îngreșează de dînsa. Iar lumina cea bună este preadulce și înveselitoare, umple sufletul de bucurie și de liniște nemăsurată și-l face pe dînsul smerit și iubitor de oameni, gonindu-i toate gîndurile rele, tot cugetul și învoirea necuvioasă".

Cuviosul avea foarte multă evlavie către sfînta mărturisitoare a lui Hristos, Ecaterina, mai multă decît către alte sfînte și o prăznuia. Într-un an, după Sfînta Liturghie, șezînd cu toții la masă, frații și străinii care au participat la sfînta liturghie, iar masa fiind pusă afară, a venit o ploaie mare și s-au sculat toți nemîncați, fugînd de frica ploii, dar cuviosul le-a poruncit să șadă fără frică. Apoi rugîndu-se lui Dumnezeu o! minune! ploaia a stat pînă ce au mîncat, apoi după mulțumirea mesei atîta ploaie s-a revărsat pe pămînt, încît toți s-au înspăimîntat.

Altădată a mers un cerșetor în chip monahicesc, în muntele acela pentru milostenie, cu multă obrăznicie și i-a cerut argint, sau o haină, iar cuviosul, neavînd nimic să-i dea, l-a scos afară. Pentru aceea el s-a coborît ocărînd pe cuvios, căci nu i-a dat milostenie. Și, mergînd în casa de străini unde era un monah cu numele de Vasile, prihănea pe cuvios, zicînd că este nemilostiv și altele. Iar Vasile îl sfătuia, zicînd: "Taci, nu grăi de rău pe dreptul, ca să nu te pedepsească Domnul". Dar acesta nu-l asculta și zicea mai multe rele. Pentru aceea a pedepsit Dumnezeu după dreptate pe cel nedrept. Căci, căzînd la pămînt cu fața în sus, s-a umflat tot trupul lui și ardea ca un foc dinăuntru; atît se umfla pielea lui, încît era gata să crape ticălosul și, nesuferind durerile cele cumplite, striga: "Miluiți-mă, pentru Domnul". Atunci Vasile i-a zis: "Într-alt fel nu vei afla ajutor, decît numai să chemi pe însuși cuviosul pe care l-ai ocărît. Deci, să te duci la el și să-ți mărturisești păcatul, cerîndu-ți iertare". Și făcînd așa, l-a primit nepomenitorul de rău, l-a sărutat ca pe un iubit al său și l-a iertat.

Ducîndu-se odată cuviosul la Efes să se închine Sfîntului Ioan, cuvîntătorul de Dumnezeu și tămîind un diacon după obicei și pe cei ce erau de față, cînd a tămîiat pe dumnezeiescul Pavel, acesta a zis: "Și episcopul să ne pomenească pe noi". Iar diaconul a răspuns: "Eu episcop? Pentru care faptă bună a mea, eu netrebnicul?" Cuviosul a zis: "Da, să nu te îndoiești nicidecum". Și astfel, după puțînă vreme, s-a făcut diaconul mitropolit al Patrelor.

Odată cuviosul a trimis un monah tînăr într-un sat pentru o treabă. Acela mergînd și, întîmplîndu-se noapte, a rămas peste noapte într-o casă, în care era o fată frumoasă, care a îndrăgit pe monah ca pe unul ce era tînăr. Și peste noapte el dormind, s-a dus fata și s-a culcat lîngă el, iar acela, deșteptîndu-se și, aflînd-o lîngă el, s-a smintit ca un om și s-a plecat cu gîndul ca să facă păcat; dar, cînd a îmbrățișat-o, a auzit glasul dulce al cuviosului zicîndu-i pe nume: "Ce voiești să faci, ticălosule? Scoală degrabă și vino la mănăstire". Monahul, auzind acelea, s-a mîhnit foarte și izgonind pe femeie cu fierbințeala duhului, s-a

sculat din pat și a fugit. Și ajungând la cuvios, și-a mărturisit păcatul; iar cuviosul l-a sfătuit să se păzească cu sîrguință de aici înainte.

Astfel minunatul Pavel, nu numai fiind de față, ci și departe aflîndu-se, ajuta pe fiii săi. Iar cînd s-a apropiat sfîrșitul sau mai bine zis mutarea sa, căci cuviosul a cunoscut și aceasta, a scris legi și canoane pentru petrecerea cea monahicească, apoi s-a pogorît din munte și, chemînd pe frați, le-a dat lor, ca și Moise tablele legii; după aceea, a poruncit unui frate să le citească fraților și el s-a suit iarăși în munte. În a cincea zi a lunii decembrie, s-a pogorît să bată toaca, ca să se adune frații și le-a zis: "Să știți că de acum nu mă voi mai sui în munte, ci să meargă doi frați acolo, să aducă evanghelia, după ce vor sluji Sfînta Liturghie". Apoi s-a culcat pe pat și a venit o fierbințeală, iar el a început a învăța pe monahi să nu se lenevească în nevoințele cele monahicești, ca să afle odihnă veșnică.

Iar în ziua sfîrșitului său, a adunat pe toți frații și a zis să aleagă egumen pe care vor voi. Ei au început a plînge, văzînd că se vor lipsi de păstorul lor cel bun. Au zis să lase el pe cine trebuie și pe cine va voi, fiind luminat de dumnezeiescul dar. Iar cuviosul le-a zis: "Eu altui păstor nu vă dau decît numai în mîinile preacurate ale Stăpînului Hristos, ca El să vă păzească nevătămați, într-o unire și un gînd. Aveți încă și întinatul meu trup nedespărțit și vă făgăduiesc că voi fi și duhovnicește cu voi și vă voi ajuta, pînă cînd nu veți cădea în vreun păcat mare, ca să vă duceți întru pierdere. Și cel ce va putea petrece în muntele acesta rîpos și prea aspru pînă la sfîrșitul lui, eu voi da răspuns pentru păcatele lui, în ceasul judecării". Și acestea s-au arătat adevărate, precum le-a proorocit, prin minunea care a făcut după adormirea sfîntului, unui monah cu numele Lazăr, după cum se arată în cartea lavrei.

Sfătuiindu-i destul și prorocindu-le, și-a dat sfîrșitul său în mîinile lui Dumnezeu în luna decembrie ziua a cincisprezecea, anul de la zidirea lumii șase mii patru sute șazeci și patru (iar de la Hristos nouă sute cincizeci și șase). El era la statură mic, cu capul pleșuv, cu barba scurtă și lată, la față galben, însă minunată prin strălucire. Iar în ceasul cînd a adormit cuviosul, unii din cei ce erau de față au auzit în văzduh glasurile diavolilor, ca și cum i-ar fi bătut cineva, cînd se suia sfîntul lui suflet în cer.

Un monah oarecare, cu numele Fotinos, care locuia în Bizanț, în seara aceea în care a adormit cuviosul, a văzut cum îl suiau îngerii și, punînd tămîie pe cărbuni, striga acestea: "Pomenește-mă, cuvioase părinte, acolo unde te duci, înaintea lui Dumnezeu!" Iar episcopul Monemvasiei, fiind acolo în chilia lui Fotinos, l-a întrebat: "Ce ai văzut?" El a răspuns: "Sfînții îngeri duc la cer sufletul Cuviosului Pavel, cel din Latru". Asemenea vedere a avut și alt monah cu numele de Cosma, care locuia afară din cetate, fiind egumen în mănăstirea Armamentariei; acela a văzut cu ochii minții sufletul cuviosului, fiind dus la cer de sfînții îngeri și a spus tuturor monahilor mănăstirii sale.

Apoi îngropînd sfîntul lui trup în nartica (tînda) bisericii, era acolo un monah, cu numele Efrem, care avea un diavol rău și nu-l știa nimeni mai înainte, dar atunci foarte rău l-a tulburat la așezarea în mormînt a cuviosului; apoi a ieșit, fiind silit de dumnezeiescul dar dat sfîntelor moaște ale cuviosului. Și nu numai acestea, ci și alte minuni multe a săvîrșit, printr-însul Atotputernicul Dumnezeu, dintre care vom mai spune puține, ca să cunoaștem cîtă îndrăzneală avea el către Stăpînul Hristos și după moarte.

Egumenul lavrei, care a fost după cuviosul, vrînd să zidească într-un loc cuviincios o biserică în numele cuviosului, ca să mute acolo sfîntele lui moaște, îl împiedicau două pietre mari și, neputînd zidarii a le sfărîma se mîhni egumenul. Într-o noapte, un monah îmbunătățit a văzut în vis pe cuviosul țînînd o trestie în mîinile sale și închipuind cinstita Cruce pe pietrele acelea.

Sculîndu-se din somn, monahul a spus egumenului visul; și îndată a pus pe meșteri de au tăiat pietrele cu atîta ușurință, de parcă ar fi tăiat niște lemne și cu pietrele acelea a zidit cea mai mare parte a bisericii, pe care a săvîrșit-o în ziua în care adormise cuviosul. Și vrînd să facă mutarea moaștelor, ca să le așeze în biserică cea nouă, s-au adunat mulțime de creștini cucernici și iubitori de Hristos, chemîndu-i pe dînșii sfîntul, în chip luminat. Iar cînd s-au apropiat de mormînt cu făclii și tămîie aprinsă, cum au deschis puțin, a ieșit o bună-mireasmă, încît nu numai biserică, ci și locul dimprejur s-a umplut. Iar cînd au descoperit mormîntul desăvîrșit, au văzut că era sfîntul trup plin de mir cu bună mireasmă, ca un nard de

mult preț, iar cîți s-au apropiat de dînsul, a rămas în mîinile lor acea mireasmă multe zile și nu se împuțina cu spălarea.

Așa proslăvește Domnul pe cei ce-l proslăvesc pe El, împlinindu-i sfintele și mîntuitoarele Lui porunci. Deci cîntînd, precum se cădea, cîntări duhovnicești, au așezat cinstitele lui moaște în biserica nouă, săvîrșind praznicul cuviosului cu bucurie și nemăsurată evlavie.

Un monah al aceleiași lavre avea durere mare la un genunchi și zăcea de trei luni nemișcat, neputînd să umble și a văzut și el pe cuviosul în vis făcîndu-i semn cu mîna să se scoale și îndată s-a făcut sănătos; toți cîți l-au văzut s-au minunat.

O femeie avea o bubă foarte mare în frunte, încît îi mîncase nu numai carnea, ci și oasele capului și de acum era să moară, dar luînd untdelemn din candela cuviosului, s-a uns și îndată s-a vindecat.

Acestea și multe altele, care covîrșesc ca număr, putere, vremea și mintea de a le istorisi, le-a săvîrșit minunatul Pavel, la cei ce alergau cu credință neîndoită la el, întru slava Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, a unui Dumnezeu Căruia I se cuvine cinste și închinăciune în veci. Amin.

Pomenirea Sfîntului Prooroc Agheu (16 decembrie)

Acesta este din seminția lui Levi, născut în Babilon pe vremea robiei evreilor. Încă fiind tînăr a venit din Babilon la Ierusalim și a proorocit cu sfîntul prooroc Zaharia, treizeci și șase de ani, mai înainte de întruparea Domnului Hristos cu patru sute șaptezeci de ani; și a proorocit sfîntul prooroc Agheu despre întoarcerea poporului din robie și a văzut în parte zidirea bisericii cea înnoită de Zorobabel, după întoarcerea din robia Babilonului. Apoi a răposat cu pace și s-a îngropat cu cinste, aproape de mormintele preoților, de vreme ce și el era din neamul preoțesc. El era pleșuv și bătrîn, cu barba rotundă, cinstit și vestit întru faptă bună; apoi era iubit și cinstit de toți, ca un prooroc mare și preaslăvit. Iar numele lui se tîlcuiește praznic, sau cel ce prăznuiește.

Pomenirea fericitei împărătese Teofana, soția împăratului Leon (16 decembrie)

Fericita Teofana era cu nașterea și cu creșterea din Constantinopol, din seminție împărătească, rudenie a trei împărați și soție de împărat. Tatăl ei avea numele Constantin, fiind și cu dregătoria industrie, iar pe maica sa o chema Ana.

Aceștia, viețuind în cinstită însoțire, erau sterpi, pentru care lucru pururea se mîhneau, căci nu aveau fii. Și doreau foarte mult rod însoțirii lor, deci se rugau Preacuratei Stăpînei noastre de Dumnezeu Născătoare și, mergînd de-a pururea întru cinstita ei biserică, cea din Forachia, își vărsau înaintea ei focul inimii lor, în rugăciunile cele cu osîrdie: "Să se dezlege o, Stăpîna lumii, nerodirea noastră, prin milostivirea ta și să primim naștere de fii de la Ziditorul, prin mijlocirea ta".

Ceea ce cereau cu credință au și dobîndit. Cu darul aceleia către care se rugau cu osîrdie au primit dezlegare nerodirii lor. Deci au născut prunc, parte femeiască, și i-au pus numele de Teofana, care, de la al șaselea an al vîrstei sale, a fost dusă la învățătură de carte și povățuită spre toată fapta cea bună. Și se vedeau, chiar din vîrsta ei cea copilărească, semnele faptelor bune celor mari ce aveau să fie, precum și

ale sfințeniei. De aceasta se bucurau foarte mult părinții, văzînd obiceiurile ei cele bune și nădăduiau că se vor mîngîia cu a ei naștere de fii. Deci, luau seama la un tînr asemenea ei, de neam bun și cu obiceiuri bune, cu care să o însoțească după lege, căci acum era în vîrstă și înflorea cu toate darurile, mai mult decît cele de vîrstă ei.

În acea vreme s-a făcut cercetare de către împăratul Vasile Macedon ca să afle o fecioară bine împodobită cu fapte bune, pentru însoțirea fiului său, Leon, cel preaițelept. Și, aflînd pe Teofana mai frumoasă decît altele, a însoțit-o cu fiul său, care era acum și el împărat, săvîrșind nunta cu multă bucurie și veselie. Trecînd cîtăva vreme, a semănat vrăjmașul viclean neghină între împărat și fiu, căci s-a ridicat cu mare mînie tatăl asupra fiului și luîndu-l pe el, împreună cu soția sa Teofana, i-a închis într-un loc întunecos, punînd străji mari. Aceasta s-a făcut după răutatea cea ascunsă a vicleanului Teodor Santavarin, episcopul Evhaitei, care era vrăjitor și pe care nu-l iubea împăratul Leon.

Aceasta s-a început așa: murind feciorul cel mai întîi născut, cu numele de Constantin, împăratul Vasile se mîhni mult și plîngea nemîngîiat după el. Văzînd vrăjitorul pe împărat în mare supărare, vrînd să-l mîngîie, a arătat cu vrăjile sale pe Constantin după moarte, venind spre el călare pe cal. Iar împăratul a cuprins pe fiul său în brațele sale și deodată nu l-a mai văzut. Se stinsese vrăjitoria. Atunci împăratul se sperie, crezînd că ce văzuse era adevărat și foarte mult cinstea pe Santavarin, avîndu-l prieten apropiat și asculta de dînsul. Iar împăratul cel tînr, Leon, fiind înțelept și temător de Dumnezeu, se scîrbea de acel vrăjitor și, urîndu-l ca pe un vrăjmaș al lui Dumnezeu, nu-l băga în seamă.

Cugetînd însă cum să aibă izbîndă asupra împăratului Leon, deoarece îl trecea cu vederea, vrăjitorul a meșteșugit astfel: avînd prilej, s-a apropiat de împăratul Leon și, ca și cum i-ar dori binele și i-ar fi prieten, a zis: "Iată, tu ești împărat tînr și ieși întotdeauna cu tatăl tău la vîntoare. Deci, ar trebui să porți la tine o săbioară, pentru vreo împlinire, că uneori îți va trebui împotriva fiarelor, alteleori o vei da tatălui tău la vreme de trebuință, iar altă dată, dacă niște vrăjmași - de care nu puțini are - ar năvăli asupra tatălui tău fără de veste, atunci, îndată scoțînd săbioara cea purtată pe ascuns, vei răni pe vrăjmaș și vei salva pe tatăl tău".

Aceste cuvinte înșelătoare ale celui vrăjmaș, ascultîndu-le tînrul împărat și nepricepînd viclesugul lui, a început a purta o sabie mică, cînd mergea la vînat sau oriunde ar fi mers cu tatăl său. După aceasta, vicleanul Santavarin a grăit în taină bătrînului împărat Vasile: "Iată, fiul tău Leon vrea să te omoare fără veste, pentru ca să împărătească el singur. Și acesta să-ți fie semnul gîndului lui cel rău: cînd ieși la vînat și este și el, poartă în cizmă ascunsă o săbioară pregătită, ca să găsească vreme prielnică să te lovească fără veste și să te omoare. Dacă voiești să știi, încearcă a merge la vînat și, ieșind la cîmp, poruncește să se caute ce are în cizmă și vei vedea de nu va fi așa, precum auzi de la mine".

Deci, împăratul Vasile a luat pe fiul său cel tînr și a ieșit la vînat. Fiind la cîmp a poruncit să fie căutat în cizmă și a aflat o săbioară ascuțită la amîndouă părțile și îndată s-a aprins de mînie asupra fiului său, socotind adevărate cele spuse lui; și nu asculta spusele împăratului Leon, că nu spre moartea părintelui său are săbioara, ci pentru oarecare primejdii și pentru pазirea vieții lui. Dar tatăl, fiind supărat, nu-l ascultă și-l închise pe fiul său într-o casă întunecoasă din palat, împreună cu fericita Teofana, soția lui, punînd strajă puternică. Astfel, a izbutit vrăjmașul vrăjitor, și chiar mai rău, căci împăratul voia să-i scoată ochii fiului său, dar s-au opus patriarhul și toată suita sa.

Și a petrecut nevinovatul împărat Leon și cu fericita Teofana în acea închisoare întunecoasă mai mult de trei ani, nefăcînd nici un rău. Acolo nu se îndeletniceau decît numai cu posturi și cu rugăciuni, tînguindu-se în închisoarea lor și punînd înainte pe Dumnezeu - ca pe cel a toate văzător - martor pentru a lor nevinovăție. De multe ori încercă suita să roage pe împărat pentru ei, dar nu găsea prilejul.

Odată însă s-a ivit și acest prilej. În palat era un papagal, învățat să grăiască cîteva cuvinte omenești, cu care mîngîia pe împărat și pe ceilalți. Aceasta avea colivia aproape de camera împărătesei, mama lui Leon, care tot timpul își jelea fiul: "Vai! vai! fiul meu Leon". Pasărea a deprins și ea aceste cuvinte și odată, săvîrșind împăratul praznicul Sfîntului Ilie proorocul, a chemat pe toți boierii la masă, poruncind

tuturor să se bucure cu el de acel ospăț. Iar pasărea, grăind omenește, repeta întruna: "Vai! vai! fiul meu Leon". Auzind acestea, toți boierii au lăsat masa, mîhnindu-se. Văzîndu-i împăratul, mîhniți și neguștînd nimic și nebînd nimic, întrebă care e pricina. Iar ei s-au sculat toți și, cu ochii plini de lacrimi, au zis: "Dacă o pasăre, care nu are înțelegere, se mîhnește pentru domnul său, care fără vină pătimește și aceasta veșnic se tînguește: "Vai! vai! fiule Leon!" dar noi care sîntem făptură înțelegătoare și cuvîntătoare, știind că fiul tău pătimește fără vină și numai din răutate omenească și clevetire rabdă mînia ta, cum să ne veselim, să mîncăm și să bem? Au nu noi trebuie să ne mîhnim? De a greșit fiul tău ceva, împărate, și ar fi vrut să ridice mîna asupra ta, apoi dă-ni-l nouă și-l vom face bucăți, iar dacă nu este vinovat întru nimic, precum știm, pentru ce-ți muncești sîngele tău?"

De aceste cuvinte umilindu-se împăratul, zdrobindu-și inima și fiindu-i jale, a poruncit îndată să scoată pe fiul său din închisoarea cea întunecoasă și să-i radă părul ce-i crescuse în întuneric, apoi, îmbrăcîndu-l în haine împărătești, să-l aducă la sine cu cinste. Și aducîndu-l, s-a sculat împăratul cu lacrimi și și-a îmbrățișat fiul său, l-a sărutat și l-a așezat iarăși la rînduiala cea dintîi. După aceasta a mai viețuit puțin și a căzut la boală și a murit, lăsînd toată stăpînirea împărătească fiului său. Iar Leon, după moartea tatălui său, prinzînd pe vrăjitorul Santavarin, a poruncit să-l bată și să-i scoată ochii și l-a surghiunit la Atena. Astfel s-a întors răutatea la capul său, care era cu credință maniheu, cu învățatura vrăjitor și cu fătărnicia creștin, iar cu dregătoria episcop, pe care împăratul Vasile îl socotea sfînt pentru minunile cele făcute cu vrăjile.

Iar fericita Teofana, după închisoarea aceea, deși era împărăteasă se sîrguia pentru mîntuirea sufletească, nesocotind întru nimic slava cea împărătească și trecînd cu vederea deșertăciunea vieții. Neîncetat, ziua și noaptea, avea pe buzele sale psalmi, cîntări și rugăciuni și toată viața sa o petrecea întru plăcere de Dumnezeu și cu milostenii cîntîndu-L. Iar cu trupul său niciodată nu se sîrguia spre împodobire împărătească. Deși era pe dinafară împărăteasă, îmbrăcată cu podoabe scumpe, pe dedesubt era îmbrăcată cu haine aspre de păr, cu care-și chinuia trupul și-l omora. Viața ei era pustnicească, pentru că se hrănea numai cu pîine proastă și cu verdețuri uscate, iar mesele cele cu bucate multe, cu totul erau urîte de dînsa. Bogăția cea agonisită și cinstită, care intra în mîna ei, o împărțea săracilor, scăpătaților, sărmanilor și văduvelor, iar hainele de mare preț și podoabele le da în mîna acelor. Apoi locașurile cele proaste în care locuiau cei ce petreceau viața monahicească, erau înnoite de dînsa cu averi și cu toate cele de trebuință.

Astfel de sîrguință și purtare de grijă avea pentru toți această împărăteasă iubitoare de Hristos. Iar pe slugile sale și pe robi îi avea ca pe niște frați și surori și nu striga pe nimeni cu nume prost, ci pe toți îi slăvea întru Domnul cu chemarea, cinstind numele fiecăruia, în oricare dregătorie și slujbă ar fi fost. Apoi, din gura sa n-a ieșit niciodată nici blestem, nici cuvînt mincinos, nici defăimare, nici clevetire, nimic rău. Teofana era către toți cu bunătate, căci plîngea cu cei ce plîngeau și se bucura cu cei ce se bucurau. Iar patul ei, deși era așternut cu vison și cu străluciri de aur împodobit, pe pămînt avea așternută o rogojină proastă, ori pe oase ascuțite se pleca spre somn. Acel așternut în toate nopțile, ca David, îl uda cu lacrimi și foarte puțin somn avînd, îndată se scula spre lauda lui Dumnezeu. Ducea o viață atît de aspră încît, repede s-a îmbolnăvit de o mare boală trupească, însă cu sufletul n-a slăbit cu rugăciunile către Domnul și n-a încetat a învăța legile lui Dumnezeu, citind sfintele cărți, ori ascultîndu-le. Apoi, toată osîrdia sa era să ajute întru totul pe cei năpăstuiți, să apere pe văduve și să îngrijească de cei săraci, să mîngîie pe cei mîhniți și să șteargă lacrimile celor ce plîngeau; și astfel s-a făcut maică a tuturor celor ce nu aveau scăpare și ajutor.

Viețuind în lume, Teofana s-a lepădat de toate cele lumești și a luat jugul cel bun al lui Hristos, iubindu-l; și Crucea luînd-o a purtat-o pe umeri și desăvîrșit a plăcut lui Dumnezeu. Simțind singură ieșirea sa din trup, a poruncit să vină toți la dînsa pentru despărțire. Apoi, dînd tuturor sărutarea cea de pe urmă, a trecut de la împărăția cea pămîntească către cea cerească și a stat înaintea Împăratului slavei, cu multe fapte bune fiind înfrumusețată și a fost rînduită în ceata sfinților, celor ce bine au plăcut lui Dumnezeu, iar cinstitul ei trup a fost îngropat cu mare cinste.

Bărbatul ei, împăratul Leon preaînțeleptul, văzînd viața soției sale, sfințenia ei cea mare și cinstind-o pe dînsa, nu ca pe o soție, ci ca pe o doamnă a sa și mijlocitoare către Dumnezeu, a gîndit ca mai înainte de

vreme să zidească o biserică în numele ei. Iar sfânta înștiințându-se de aceasta, nu numai că n-a voit, ci l-a oprit cu totul pe el. De aceea biserica, care s-a început în numele ei, a devenit biserica Tuturor Sfinților, iar cu sfatul întregii Biserici, a așezat acest împărat ca să se serbeze praznicul tuturor sfinților, în duminica cea dintâi, după pogorîrea Duhului Sfânt. Căci, zicea împăratul, că de va fi Teofana sfântă, apoi să se prăznuiască împreună cu toți sfinții căreia și de la noi să-i fie cinste în veci. Amin.

Viața Proorocului Daniil și a celor împreună cu dînsul trei prooroci: Anania, Azaria și Misail (17 decembrie)

Proorocul Daniil se trăgea din seminție împărătească, din seminția lui Iuda, și fiind încă copil mic a fost robit de Nabucodonosor, apoi a fost dus de la Ierusalim în Babilon, împreună cu Ioachim, împăratul Iudeii, unde tinerețile lui, cu darul lui Dumnezeu, au fost minunate și preamărite; iar mai vîrtos, cu bună pricepere a vădit pe judecătorii cei nedreți și fără de lege și a izbăvit de moarte pe nevinovata Susana. Căci în acea vreme evreii, care erau în robie, aveau doi bătrîni pentru judecățile lor, pe care îi aleseră să judece pricinile poporului și se adunau la judecări în casa lui Ioachim, bărbat vestit și bogat în zilele acelea. Ioachim avea femeie cu numele Susana, fata lui Helchie, foarte frumoasă și temătoare de Dumnezeu; iar părinții ei, dreți fiind, au deprins pe fiica lor la fapte bune, după legea lui Moise. Dar bătrînii aceia erau nelegiuți, căci în loc să judece drept, făceau nedreptăți, încît se împlinea asupra lor graiul Stăpînului; "Ieșit-a fărădelege în Babilon, din bătrînii judecători".

Acea, văzînd pe Susana în toate zilele intrînd în grădina bărbatului său și ieșind, au poftit la dînsa, apoi și-au abătut ochii ca să nu caute la cer, nici să-și aducă aminte de judecățile cele drepte. Ei nu și-au spus unul altuia boala lor, pentru că se rușinau a-și mărturisi poftele, căutînd fiecare dintr-înșii vreme prielnică. Iar odată a zis unul către altul: "Să mergem acasă că este ceasul prînzului". Ieșind ei, s-au despărțit unul de altul și întorcîndu-se au venit la loc. Apoi, întrebîndu-se unul pe altul de pricina întoarcerii, și-au mărturisit unul altuia pofta sa și atunci au rînduit vreme cînd vor putea să o găsească singură ca să-și îplinească dorința. Deci a fost cînd păzeau ei ziua cea cu bun prilej, de a intrat Susana numai cu două slujnice în grădină, pentru că era arșiță. Acolo nu era nimeni, numai cei doi bătrîni ascunși, care o pîndeau pe ea.

Susana a zis slujnicilor: "Aduceți-mi untdelemn și săpun, apoi încuiați ușile grădinii ca să mă spăl". Slujnicele au făcut precum le-a zis, au încuiat ușile grădinii și au ieșit pe cele din dos, ca să aducă cele ce li se poruncise lor, dar n-au văzut pe cei doi bătrîni care erau ascunși. Însă, după ce au ieșit fetele, s-au sculat amîndoi bătrînii și au fugit după dînsa zicînd: "Iată, ușile grădinii sînt încuiate și nimeni nu ne vede pe noi, deci învoiește-te cu noi, iar de nu, vom mărturisi asupra ta, că a fost cu tine un tînăr și pentru aceea ai înlăturat pe fete de la tine". Iar Susana a suspinat și a zis: "Greu îmi este de pretutindeni; că de voi face aceasta, moarte îmi este mie, iar de nu o voi face, nu voi scăpa din mîinile voastre. Dar mai bine este a nu face și a cădea în mîinile voastre, decît a greși înaintea lui Dumnezeu". Apoi a strigat cu glas mare Susana, și bătrînii împotriva ei au strigat și alergînd, unul a deschis ușile grădinii, iar dacă au auzit cei din casă strigătele, au sărit pe ușile cele din dos, ca să vadă ce i s-a întîmplat. Și dacă au spus bătrînii cuvintele lor, se rușinară slujnicele ei foarte mult, pentru că niciodată nu au auzit cuvinte ca acelea despre Susana.

A doua zi, cînd s-a adunat poporul la bărbatul ei Ioachim, au venit și bătrînii plini de cugetele lor de fărădelege asupra Susanei, ca să o omoare pe ea și au zis înaintea poporului: "Trimiteti la Susana, fata lui Helchie, care este femeia lui Ioachim". Trimițînd, au venit ea, părinții ei, fiii ei și toate rudeniile. Susana era tînără și frumoasă la chip, iar cei fărădelege au poruncit să se descopere pentru că era acoperită. Plîngeau toți cei ce erau lîngă dînsa și toți cei ce o știau pe ea.

Deci, sculându-se amândoi bătrînii au pus mîinile pe capul ei, iar ea plîngînd a căutat la cer, pentru că inima ei nădăjduia spre Domnul. Iar cei doi bătrîni au zis: "Umblînd noi amîndoi prin grădină, a intrat aceasta cu două slujnice, a închis uşile grădinii şi, dînd drumul slujnicelor, a venit la ea un tînăr, care era ascuns şi s-a culcat cu dînsa. Iar noi, fiind în fundul grădinii şi văzînd totul, am alergat asupra lor; pe tînăr nu l-am putut prinde, pentru că a fugit mai iute decît noi şi, deschizînd uşile grădinii, a sărit afară, iar pe aceasta am întreat-o cine a fost tînărul acela şi n-a vrut să spună. Iată, aceasta mărturisim". Adunarea i-a crezut ca pe nişte bătrîni ai poporului şi judecători şi a osîndit-o pe ea la moarte.

Susana a strigat atunci cu glas mare: "Dumnezeule veşnice şi ştiutorule al celor ascunse, Care ştii toate mai înainte de săvîrşirea lor; Tu ştii că au mărturisit minciună asupra mea şi iată mor, nefăcînd nimic din ceea ce au mărturisit împotriva mea". Deci a ascultat Domnul glasul ei, căci dusă fiind spre pierzare, a ridicat Dumnezeu cu Duhul Sfînt pe un tînăr, al cărui nume era Daniil, şi a strigat cu glas mare: "Curat sînt eu de sîngele acesteia". Apoi s-a întors tot poporul către dînsul şi a zis: "Ce este cuvîntul acesta pe care tu îl grăieşti?" Iar el, stînd în mijlocul lor, a zis: "Dar aşa sînteţi de nebuni, fii ai lui Israil, necercetînd şi nepricepînd adevărul? Aţi osîndit pe fata lui Israil, întoarceţi-vă la judecată pentru că aceştia au mărturisit minciună asupra ei".

Deci s-a întors tot poporul cu sîrguinţă. Şi i-au zis lui bătrînii: "Vino şi şezi în mijlocul nostru şi ne spune, că ţi-a dat ţie Dumnezeu cinstea bătrînilor". Iar Daniil a zis către dînşii: "Despărţiţi-i pe ei unul de altul şi-i voi întreba eu". Şi făcînd astfel a chemat pe unul din ei şi i-a zis: "Învechitule în zile rele, acum a sosit vremea păcatelor tale pe care le-ai făcut înainte, judecînd nedrept, osîndind pe cei nevinovaţi, iar pe cei vinovaţi iertîndu-i, cu toate că a zis Dumnezeu: Pe cel nevinovat şi pe cel drept să nu-l omori. Deci dacă ai văzut-o pe aceasta, spune-mi, sub ce fel de copac ai văzut-o pe ea şi pe tînăr?" Iar el a zis: "Sub un smochin". Şi a zis Daniil: "Ai minţit; deci pedeapsa va fi asupra capului tău, căci iată îngerul lui Dumnezeu luînd poruncă, te va rupe în două".

Liberînd pe acela, a poruncit să-l aducă pe celălalt şi i-a zis lui: "Sămînţa lui Hanaan şi nu a Iudei, frumuseţea te-a înşelat şi pofta a răzvrătit inima ta. Aşa aţi făcut fetelor lui Israil, iar ele s-au temut a se alătura de voi şi fiica Iudei n-a suferit fărădelegea voastră. Acum spune-mi sub ce fel de copac ai văzut vorbind pe cei doi". Iar el a zis: "Sub un pin". Iar Daniil a zis lui: "Ai minţit; deci pedeapsa va fi asupra capului tău, căci aşteaptă îngerul lui Dumnezeu să te taie în două cu sabia şi să vă piardă pe voi". Apoi a strigat tot poporul şi a binecuvîntat pe Dumnezeu, Care mîntuieşte pe cei ce nădăjduiesc spre El.

Deci a pedepsit pe cei doi bătrîni, că i-a vădit pe ei Daniil, fiindcă au mărturisit mai apoi minciuna şi le-a răsplătit precum ei au viclenit vecinului, după legea lui Moisi; deci i-a omorît pe dînşii şi a mîntuit în ziua aceea om nevinovat. Iar Helchie şi femeia lui au lăudat pe Dumnezeu, pentru fiica lor Susana, împreună cu Ioachim, bărbatul ei, şi cu toate rudeniile, de vreme ce nu s-a aflat într-însa lucru de ruşine. Iar Daniil, din ziua aceea, s-a făcut mare înaintea poporului, pentru priceperea sa şi pentru darurile lui Dumnezeu care erau într-însul.

În acea vreme împăratul Nabucodonosor a zis lui Asfanez, cel mai mare peste eunucii săi, ca să aducă la palat pe fiii lui Israel din seminţia împărătească şi din cea domnească, tineri întru care nu este prihană, frumoşi la chip, înţelepţi, ştiind învăţatură şi care cugetă adînc şi sînt puternici - ca să fie în casă înaintea împăratului şi să-i înveţe carte şi limba haldeiască. Apoi le-a rînduit împăratul hrană în fiecare zi, din masa lui şi din vinul lui şi să-i hrănească pe dînşii astfel trei ani, iar după aceea să-i aducă înaintea împăratului.

Între dînşii se aflau din fiii Iudeii şi Daniil şi alţi copii în număr de trei, asemenea din neamul împărătesc, anume: Anania, Azaria şi Misail. Atunci, cel mai mare peste eunuci le-a spus numele lor: lui Daniil i-a zis Baltazar; lui Anania, Şedrah şi lui Misail, Misah; iar lui Azaria, Avdenago. Dar Daniil a pus în inima sa, împreună cu cei trei prieteni ai săi, ca să nu se spurce din masa împărătească şi din vinul lui şi a rugat Daniil pe eunuc să nu-i spurce. Şi a pus Dumnezeu pe Daniil întru mila şi îndurarea celui mai mare peste eunuci. Apoi, acesta a zis către Daniil: "Mă tem de împăratul meu care a poruncit ca bucatele voastre să

fie bune și băutura voastră la fel, ca nu cumva să vadă el fețele voastre mai posomorâte decât ale copiilor de o vîrstă cu voi, căci veți osîndi capul meu la moarte".

Atunci Daniil a zis către Amelsad, cel mai mare peste eunuci, precum și peste Daniil, Anania, Azaria și Misail: "Încearcă pe copilașii tăi pînă în zece zile și să ne dai numai din semințele pămîntului să mîncăm și apă să bem. Apoi să se arate înaintea ta fețele noastre și fețele copilașilor care mănîncă din masa împăratului și precum vei vrea așa să faci cu slugile tale". Deci i-a ascultat pe dînșii și i-a încercat pînă în zece zile și s-au văzut fețele lor mult mai frumoase decât ale copilașilor ce mîncău din masa împăratului. Amelsad dînd la o parte bucatele și vinul le da numai semințe și apă. Și le-a dat Dumnezeu acestor patru tineri istețime și înțelepciune, iar lui Daniil i-a dat darul explicării visurilor. După sfîrșitul acestor zile, cel mai mare dintre eunuci i-a dus înaintea lui Nabucodonosor. Împăratul a grăit cu ei și a aflat înțelepciunea lor, graiul, știința și i-a găsit cu zece părți mai înțelepți decât toți descîntătorii și vrăjitorii care erau în toată împărăția.

După aceasta Nabucodonosor a avut un vis de care s-a cutremurat. Și a chemat pe descîntători, pe fermecători, pe vrăjitori, pe haldei, ca să talmăcească visul împăratului. Și le-a zis împăratul: "Am visat și s-a înspăimîntat duhul meu căci nu înțeleg visul". Grăit-au haldeii siriene împăratului: "Împărate, în veci să trăiești, spune visul nouă, robilor tăi, și talmăcirea lui o vom vesti ție". Dar împăratul a zis: "Visul s-a depărtat de la mine și l-am uitat; deci de nu-mi veți spune visul și tîlcuirea lui, întru primejdie veți fi, iar casele voastre se vor jefui". Și au răspuns haldeii împăratului: "Nu este om pe pămînt care ar putea să cunoască visul împăratului, căci tot împăratul și domnul nu întrebă una ca asta pe descîntători, vrăjitori și haldei. Ceea ce întrebă împăratul este greu și numai zeii pot spune împăratului, a cărui locuință nu este cu noi".

Atunci împăratul a zis cu mînie: "Să se piarză toți înțelepții Babilonului". Deci ieșind poruncă înțelepții se osîndeau. Atunci au căutat pe Daniil și pe prietenii lui să-iucidă. Dar Daniil a dat răspuns lui Arioh, cel mai mare peste bucătari, care ieșise să omoare pe înțelepții împăratului Babilonului: "Boierule al împăratului, pentru ce a ieșit o astfel de poruncă de rușine de la împărat?" Atunci Arioh a spus lui Daniil pricina. Iar Daniil a intrat la împărat și l-a rugat să-i dea vreme ca să-i tîlcuiască visul.

Dobîndind Daniil cererea, a intrat în casa sa și a spus lui Anania, lui Misail și lui Azaria, prietenii săi. Iar ei au cerut îndurare de la Dumnezeu cerului pentru taina aceasta, ca să nu piară Daniil și prietenii săi, împreună cu ceilalți înțelepți ai Babilonului. Atunci lui Daniil i s-a descoperit taina în vis noaptea și a lăudat el pe Dumnezeu. Și a venit Daniil la Arioh, care era rînduit de împărat să piardă pe înțelepții Babilonului și i-a zis: "Nu pierde pe înțelepți, ci du-mă pe mine înaintea împăratului și fi voi tîlcui visul". Atunci Arioh cu sîrguință a dus pe Daniil înaintea împăratului și i-a zis: "Am aflat un bărbat din robii Iudeii, care va spune împăratului tîlcul visului". Împăratul l-a primit și i-a spus lui Baltazar, adică lui Daniil: "Poți să-mi spui visul pe care l-am avut și tîlcuirea lui?"

Daniil i-a răspuns: "Taina de care întrebă împăratul nu este a înțelepților vrăjitori, nici a descîntătorilor Gazarineni, ci este a lui Dumnezeu din cer, Care descoperă tainele și Care a arătat chiar împăratului Nabucodonosor ce va fi în zilele cele mai de pe urmă. Acela, spre a noastră smerenie milostivindu-se, ne-a descoperit visul tău, căci nu cu înțelepciunea care este în mine l-am aflat, ci prin descoperirea lui Dumnezeu. Deci, iată tîlcuirea, împărate! Visul tău arată ce are să se facă după aceasta și cine va fi după împărat. Cel ce descoperă tainele ți-a arătat în ce chip se cuvine aceasta. Tu, împărate, vedeai un chip și chipul acela era mare, iar vederea lui înaltă, care sta înaintea feței tale în chip înfricoșat; capul lui era de aur curat, mîinile, pieptul și brațele erau de argint, pîntecele și coapsele de aramă, pulpele de fier, picioarele, o parte de fier și o parte de pămînt.

Apoi s-a rupt o piatră din munte, fără mînă și a lovit chipul peste picioarele de fier și de pămînt și pe care le-a zdrobit pînă la sfîrșit. Atunci s-au zdrobit deodată cu pămîntul și fierul, arama, aurul și argintul și s-au făcut ca praful din arie, apoi le-a luat vîntul și nu s-a mai aflat locul lor; iar piatra care a lovit chipul s-a făcut munte mare și a umplut tot pămîntul. Acesta este visul tău, împărate. Iată acum și tîlcuirea lui: capul cel de aur ești tu și împărăția Babilonului, care au fost mai înainte de tine. În urma ta se va scula altă

împărăție, care va fi mai mică decît a ta, care este argintul, iar cele două mîini și brațele însemnează popoarele, două, perșii și mezii, care au să ia împărăția Babilonului.

După aceștia va fi împărăția a treia, care este aramă, căci se va scula cineva de la Apus, îmbrăcat cu aramă și acela va fi Alexandru Macedoneanul, care va birui tot pămîntul. Iar împărăția a patra, va fi tare ca fierul. Precum fierul zdrobește și înmoaie toate (arama, argintul și aurul), așa și acela va zdrobi și va supune toate și împărăția aceea va fi a romanilor. Iar două picioare înseamnă două părți ale acestei împărății, Răsăritul și Apusul, a elinilor și a romanilor. Iar picioarele și degetele pe care le-ai văzut, o parte din fier și o parte din pămînt, înseamnă că împărăția va fi împărțită în multe părți și va slăbi ca pămîntul și singură de sine va fi sfărîmată. Piatra care s-a tăiat din munte, fără mînă, și a sfărîmat chipul, este Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care are să se nască din fecioară curată și neispită de nuntă, fără amestecare bărbătească. Acela, după ce va zdrobi toate împărățiile și le va vîntura pe cele vremelnice, va ridica o împărăție care în veci nu se va risipi și împărăția aceea va fi duhovnicească".

Atunci împăratul Nabucodonosor a căzut în fața sa și s-a închinat lui Daniil, zicînd: "Daruri și bune miresme să i se aducă". Apoi a zis lui Daniil: "Cu adevărat Dumnezeul vostru, acela este Dumnezeul dumnezeilor, Domnul domnilor și Împăratul împărățiilor, care descoperă tainele; căci prin ajutorul Lui ai putut descoperi taina aceasta". Și a mărit împăratul pe Daniil, apoi i-a dat daruri mari și multe și l-a pus peste toată țara Babilonului, Domn voievozilor și peste toți înțelepții Babilonului. Iar pe prietenii lui Daniil, Ședrah, Misah și Avdenago, după cererea sa, cu mare cinste i-a cinstit, punîndu-i peste supușii țării Babilonului.

În anul al optsprezecelea, Nabucodonosor a făcut chip de aur, avînd înălțimea de șaizeci de coți și lățimea de șase coți, pe care l-a pus în cîmpul Deir, în țara Babilonului. Și a trimis împăratul Nabucodonosor în toate laturile stăpînirii sale, ca să adune pe toți eparhii și voievozii, ispravnicii și povățuitorii și tiranii, pe cei din stăpîniri și pe toți boierii țărilor, să vină la dezvelirea chipului pe care l-a făcut. Adunîndu-se toți, au șezut înaintea împăratului și au făcut acolo, în cîmp, un cuptor, spre pierderea acelor care vor fi împotriva poruncii împărătești. Propovăduitorul striga: "Voi, popoarelor, neamurilor, semințiilor, limbilor, în orice ceas veți auzi glasul trîmbiței, al fluierului și al alăutei, al surlei și al canonului, al organului, al versurilor și a tot felul de cîntări, închinați-vă chipului celui de aur, pe care l-a făcut Nabucodonosor împăratul; iar care nu va cădea să se închine, în acel ceas va fi aruncat în cuptorul în care arde foc continuu".

Cînd au auzit acestea toate popoarele, semințiile și limbile au căzut și s-au închinat chipului făcut de Nabucodonosor împăratul. Atunci s-au apropiat de împărat oarecare bărbați haldei și au pîrît împăratului că Anania, Azaria și Misail nu se închină zeilor săi și chipului de aur făcut. Atunci împăratul, chemîndu-i pe cei cu pricina, i-a întrebat dacă sînt adevărate cele spuse despre ei. Iar ei au răspuns: "Dumnezeul nostru Căruia îi slujim este în ceruri, puternic a ne scoate din cuptorul în care arde focul și a ne izbăvi din mîinile tale, împărate. Iată, dar, cunoscut să-ți fie, împărate, că nu vom sluji zeilor tăi și nu ne vom închina chipului de aur pe care l-ai pus". Nabucodonosor s-a umplut de mînie și chipul feței lui s-a schimbat asupra lui Ședrah, Misah și Abdenago și a zis: "Să ardeți cuptorul de șapte ori pînă cînd se va arde desăvîrșit". Pe urmă a poruncit unor bărbați puternici la, să-i lege și să-i arunce în cuptorul cel cu foc.

Deci, fiind ei aruncați, a ieșit focul din cuptor și a ars pe cei ce-i clevetiseră pe dînșii. Iar cei trei bărbați drepți, au căzut ferecați în mijlocul cuptorului ce ardea cu foc mare și umblau prin mijlocul văpăii, lăudînd pe Dumnezeu și binecuvîntîndu-L. Dar n-au încetat cei ce i-au aruncat pe ei în foc, adică slugile împăratului a arde în cuptorul cu iarbă, pucioasă, smoală, cîlți și vițe. Și s-a ridicat para cuptorului ca la patruzeci de coți, încît a înconjurat și a ars pe toți cei ce erau împrejurul cuptorului haldeilor. Iar îngerul Domnului s-a pogorît spre cei ce erau cu Azaria în cuptor și a spulberat para focului din, suflînd, ca un duh de rouă, încît nu s-a atins de dînșii focul nicidecum, nici nu i-a mîhnit și nici nu i-a supărat pe ei.

Atunci cei trei lăudau pe Dumnezeu, îl binecuvîntau și-L slăveau: "Bine ești cuvîntat, Doamne, Dumnezeul părinților noștri, prea lăudat și prea înălțat în veci." (Și celelalte cîntări care sînt scrise în

cartea lui Daniil). Iar Nabucodonosor, auzindu-i pe dînșii cîntînd, s-a minunat. Apoi s-a sculat degrabă și a zis boierilor săi: "Nu trei bărbați legați am aruncat în mijlocul focului?" Și au răspuns împăratului: "Cu adevărat, împărate". Și a zis împăratul: "Dar eu văd patru bărbați dezlegați, umblînd prin mijlocul focului și nevătămați sînt, iar chipul celui de-al patrulea este asemenea Fiului lui Dumnezeu". Atunci a venit Nabucodonosor la gura cuptorului ce ardea cu foc și a zis: "Ședrah, Misah și Abdenago, robii Dumnezeului Celui Preaînalt, ieșiți și veniți aici".

Deci au ieșit cei trei strigați și s-au adunat toți cei chemați ca să-i vadă pe cei trei bărbați și cum n-a biruit focul trupurile lor și părul capului n-a ars și miros de foc nu era într-înșii. Atunci împăratul s-a închinat lui Dumnezeu în fața lor și a zis: "Binecuvîntat este Dumnezeul lui Ședrah, Misah și Abdenago, Care a trimis pe îngerul Său și a scos pe robii Săi din focul cel rău. Și eu poruncesc ca tot poporul, semînția și limba care va grăi hulă asupra Dumnezeului lui Ședrah, Misah și Abdenago, întru pierzare să fie, iar casele lor spre jefuire, de vreme ce nu este alt Dumnezeu care să-i poată izbăvi". Iar pe cei trei tineri cu mare cinste i-a cinstit, mărindu-i pe dînșii înaintea tuturor și învrednicindu-i a fi mai mari peste toți iudeii, care erau în toată împărăția.

Dar Nabucodonosor s-a mîndrit foarte și, nu după multă vreme, iarăși a avut un vis care însemna mai înainte căderea și smerenia lui. Deci a văzut un copac în mijlocul pămîntului și copacul acela s-a întărit și s-a mărit, iar înălțimea lui era foarte mare, frunzele lui erau frumoase, rodul lui gustos și era hrana tuturor; apoi, sub dînsul se sălășluiau toate fiarele sălbatice și în ramurile lui locuiau toate păsările cerului. După aceasta a văzut un sfînt din ceruri, care a strigat întru tărie: "Tăiați copacul, frîngeți ramurile lui, scuturați frunzele, risipiți roadele, ca să se clatine fiarele sub el și păsările în crăcile lui și numai tulpina lui să o lăsați în pămînt. În legături de fier și de aramă, în pajiștea de afară, în roua cerului se va sălășui cu fiarele cele sălbatice, iar partea lui va fi în iarba pămîntului. Inima lui de om se va schimba în inimă de fiară și șapte vremi se vor schimba peste dînsul".

Acest vis a tulburat rău pe împărat și adunînd iarăși pe înțelepții Babilonului le-a spus visul său, cerînd să-l tîlcuiască, dar nimeni n-a putut, pînă cînd a chemat pe Daniil, în care viețuia Duhul Sfînt al lui Dumnezeu. Acesta auzind visul împăratului a zis: "Stăpîne, să fie visul acesta celor ce te urăsc pe tine și tîlcuirea lui vrăjmașilor tăi. Copacul pe care l-ai văzut, tu ești, împărate; pentru că te-ai mărit și te-ai întărit, iar mărirea ta a ajuns pînă la ceruri și domnia ta pînă la marginile pămîntului. Dar degrabă vei cădea din împărăție și te vor goni și împreună cu fiarele sălbatice vei locui. Cu iarbă ca pe un bou te vor hrăni și din roua cerului se va răcori trupul tău. Șapte vremi se vor schimba peste tine, pînă vei ști, că Cel Preaînalt stăpînește împărăția oamenilor și cui va vrea o va da. Iar ceea ce au zis: Lăsați odrasla rădăcinii copacului în pămînt, înseamnă că împărăția ta va cunoaște împărăția cerească. Pentru aceasta, împărate, sfatul meu să fie plăcut ție și păcatele tale răscumpără-le cu milostenie, iar nedreptățile tale, cu îndurare spre cei săraci. Doar va fi Dumnezeu îndelung-răbdător spre păcatele tale".

Așa a tîlcuit Sfîntul Daniil visul împăratului și s-au împlinit toate cele zise de dînsul. Pentru că după douăsprezece luni, fiind în Babilon, împăratul a zis: "Nu este acesta Babilonul cel mare pe care eu l-am zidit, ca o casă a împărăției mele, spre stăpînirea țării și întru cinstea slavei mele?" Și cuvîntul fiind încă pe buzele împăratului, iată, a auzit un glas din cer: "Împărate Nabucodonosor, împărăția ta a trecut de la tine, căci dintre oameni te vor goni și cu fiarele sălbatice va fi locuința ta, cu iarbă ca pe un bou te vor hrăni și șapte vremi se vor schimba peste tine, pînă cînd vei cunoaște că cel Preaînalt stăpînește împărăția oamenilor și căruia va vrea o va da".

În acel ceas s-a împlinit cuvîntul lui Daniil asupra împăratului Nabucodonosor: căci de la oameni s-a gonit, mîncă iarbă ca un bou, de roua cerului s-a udat trupul lui, pînă ce i-au crescut perii ca de leu și unghiile lui ca de pasăre. Și după sfîrșitul acelor zile, în care nimeni altul n-a îndrăznit să ia împărăția lui, Nabucodonosor și-a ridicat ochii și mintea la cer, a binecuvîntat pe cel Înalt, a lăudat pe Cel ce viețuiește în veci și L-a slăvit. Pentru că stăpînirea Lui este stăpînirea veșnică și împărăția lui din neam în neam și toți cei ce locuiesc pe pămînt, întru nimic s-au socotit. După voia Lui se face totul în cer și pe pămînt și nu este nimeni care să se împotrivească voii Lui, ori să zică Lui: "Ce ai făcut?"

În acea vreme i s-a întors mintea împăratului și a venit la cinstea împărăției sale; iar voievozii și boierii lui îl căutau pe el. Deci s-a întors la împărăția sa și mărire mai multă i s-a dat lui. După aceea a viețuit Nabucodonosor laudînd, preînălțînd și preaslăvind pe Împăratul cerului și a viețuit toți anii împărăției sale patruzeci și trei; și apoi s-a săvîrșit în pace.

După moartea împăratului Nabucodonosor, a luat împărăția Babilonului fiul său, Evilmerodah. Acesta l-a scos din casa temniței pe Ioachim, împăratul Iudeii, care era robit de Nabucodonosor și ținut legat, i-a grăit bine și i-a dat un scaun mai sus decît scaunele împăraților, celor ce erau cu dînsul în Babilon. Apoi a schimbat hainele lui cele de temniță și mîncă cu dînsul în toate zilele.

Iar după moartea lui Evilmerodah a împărățit fiul său Baltazar, adică nepotul lui Nabucodonosor. În împărăția aceasta multe descoperiri a văzut Daniil, despre împărați și despre împărății care aveau să fie mai pe urmă, închipuite prin fiare. Apoi despre Antihrist, despre sfîrșitul veacului și despre înfricoșata Judecată. Vedeam, zice el, scaunele ce s-au pus, iar Cel vechi de zile (Dumnezeu) a șezut; și hainele Lui erau albe ca zăpada, părul capului era curat ca lîna, scaunul Lui pară de foc, roatele Lui foc avînd; rîu de foc curgea pe dinaintea Lui, mii de mii slujeau Lui și întuneric de întuneric stăteau înaintea Lui. Divan s-a așezat și cărți s-au deschis. Apoi celelalte descoperiri ce s-au văzut de dînsul sînt înfricoșătoare și despre ele se scrie pe larg în cartea proorocirii lui.

Într-o vreme oarecare împăratul Baltazar a făcut cină mare boierilor săi, ca la o mie de bărbați, și în capul mesei era vinul, iar cînd veni vremea gustării vinului, se aduseseră vasele cele de aur și de argint - pe care le luase Nabucodonosor de la Ierusalim, din biserica Domnului Dumnezeu, ca să bea cu dînsule împăratul, boierii, femeile lui și să laude pe zeii cei de aur și de argint, de aramă, de fier, de lemn și de piatră; iar pe Dumnezeu cel veșnic nu-L binecuvînta, adică pe Cel ce era stăpînirea duhului lor. În acel ceas au ieșit niște degete de om care scriau pe peretele casei împăratului, gîndurile îl tulburau, legăturile coapselor lui se slăbeau și genunchii se clătinau. Apoi a strigat cu tărie, ca să aducă înăuntru pe vrăjitorii haldei și gazareni, iar după aceea a zis învățaților Babilonului: "Cel ce va citi scrisoarea aceasta și-mi va face tălmăcirea ei, acela în porfiră se va îmbrăca și gherdanul cel de aur se va pune peste grumajii lui și al treilea va domni întru împărăția mea".

Deci toți înțelepții intrau la împărat și nu puteau citi scrisoarea și nici a o tălmăci. Atunci s-au tulburat mult împăratul și boierii lui de aceasta și intrînd împărăteasa bătrînă (femeia lui Nabucodonosor și bunica lui Baltazar) în casa ospățului, a spus despre Daniil care avea într-însul duhul lui Dumnezeu și care, în zilele moșului său Nabucodonosor, a fost pus domn al tuturor vrăjitorilor, descîntătorilor, haldeilor și gazarenilor, pentru înțelepciunea lui cea mare, pentru tălmăcirea visurilor și dezlegarea ghicitorilor.

Atunci s-a adus Daniil înaintea împăratului care i-a zis: "Tu ești Daniil, din robii Iudeii, pe care i-a adus Nabucodonosor, împăratul, moșul meu? Am auzit că duhul lui Dumnezeu este în tine și înțelepciune mare se află în tine. Citește-mi, dar, această scrisoare de pe perete, care este scrisă cu degetele de o mînă necunoscută, și-mi spune tălmăcirea ei, pe care nu au putut să o citească mulți înțelepți și gazareni, care au venit înaintea mea. Deci acum, de vei putea citi scrisoarea aceasta și mi-o vei tălmăci, în porfiră te voi îmbrăca și gherdanul de aur se va pune peste grumazul tău, apoi al treilea vei domni întru împărăția mea".

Deci, a răspuns Daniil: "Darurile tale fie cu tine și darul casei tale altuia să-l dai. Iar eu scrisoarea o voi citi și tălmăcirea ei voi spune". Aceasta spunînd Daniil, a început a-i aduce aminte de împăratul Nabucodonosor, cum a fost pedepsit pentru mîndria sa de Dumnezeu, pierzînd chipul cel omenesc și cum de la oameni a fost gonit și cu iarbă s-a hrănit. Apoi a imputat împăratului, muștrîndu-l pe el pentru mîndrie, căci nu-și aduce aminte de certarea lui Dumnezeu ce s-a arătat asupra moșului său, nici nu și-a smerit inima sa înaintea Domnului; ci s-a înălțat asupra Domnului, Dumnezeului cerului și vasele bisericii Lui le-a spurcat cu băutura vinului la cina cu boierii și cu femeile sale. Apoi au laudat cu toții zeii cei de aur, de piatră și de lemn, care nu văd, nici nu aud, nici nu înțeleg. Iar pe Dumnezeu, într-ale Cărui mîini este suflarea lui și toate căile lui, pe Acela nu L-au preamărit. Pentru aceasta muștrînd pe împărat s-a întors la scrisoare, pe care a citit-o așa: "Mani, Techel, Fares" și i-a tîlcuit-o așa: "Mani înseamnă că a

măsurat Dumnezeu împărăția ta și a împlinit-o, Techel, adică a stăut în cumpănă și s-a aflat lipsă; Fares, adică s-a despărțit împărăția ta și s-a dat mezilor și perșilor".

Aceasta auzind împăratul a cinstit pe Daniil precum a făgăduit, deși se mîhnea cu duhul de proorocirea lui. Și a îmbrăcat pe Daniil în purpură, iar pe grumajii săi a pus gherdanul cel din aur. Apoi a vestit pentru dînsul că este al treilea domn întru împărăția lui. Proorocirea lui Daniil s-a împlinit, căci pe Baltazar, împăratul chaldeilor, a fost ucis într-acea noapte, iar Darie, medul, împreună cu Cirus persul, au luat împărăția fiind de șaiszeci și doi de ani.

Împărățind Darie, a pus în împărăție o sută douăzeci de domni, ca să fie aceia întru toată împărăția sa și asupra lor a pus rînduitori, printre care era și Daniil. Acesta era mai mare peste ei, pentru că Duh Sfînt era într-însul. Deci împăratul l-a pus peste toată împărăția lui, iar rînduitorii și domnii căutau să afle vreo vină asupra lui Daniil. Dar vina, sminteala și păcatul nu s-au aflat asupra lui, pentru că era credincios. Și au zis rînduitorii: "Nu vom putea afla vină asupra lui Daniil, fără numai în legile Dumnezeului său". Atunci rînduitorii și domnii au zis: "Darie, împărate, să trăiești în veci. Să știi că s-au sfătuit toți voievozii, domnii, eparhii și ispravnicii din împărăția ta, ca să facă așezămînt împărătesc: că cine va face rugăciune la alt zeu, ori alt om, pînă în treizeci de zile, fără numai la tine, să se arunce în groapa leilor (spre mîncare). Deci acum, împărate, pune hotărîre și așează scrisoarea, pentru ca să nu se schimbe porunca perșilor și a mezilor, și ca nimeni să nu o calce".

Împăratul Darie, nepricepînd sfatul lor cel viclean, a poruncit să scrie acea poruncă. Iar Daniil, după ce a înțeles că s-a așezat porunca, a intrat în casa sa, fiind ferestrele cerdacului său deschise spre Ierusalim. Apoi de trei ori pe zi își pleca genunchii rugîndu-se și mărturisind pe Dumnezeu, precum făcea și mai înainte. Atunci, bărbații aceia au păzit și au aflat pe Daniil rugîndu-se lui Dumnezeu. Și venind la împărat au zis: "Împărate, au n-ai așezat tu poruncă și hotar pentru ca tot omul care se va închina la alt zeu și om, pînă în treizeci de zile, fără numai la tine, să se arunce în groapa leilor?" Și a zis împăratul: "Adevărată este porunca, și cuvîntul mezilor și al perșilor nu va trece". Atunci clevetitorii înaintea împăratului au zis: "Daniil, cel din robii Iudeii, nu s-a supus poruncii tale și n-a purtat de grijă de hotarul pe care l-ai așezat; pentru că de trei ori pe zi se închină Dumnezeului său". Atunci, împăratul s-a mîhnit mult pentru dînsul și a hotărît ca pînă seara să izbăvească pe Daniil. Iar acei bărbați au grăit: "Cunoaște, împărate, că mezilor și perșilor, tot hotarul și așezămîntul pe care îl face împăratul nu se cade a-l schimba".

Împăratul a poruncit să-l aducă pe Daniil și să-l arunce în groapa leilor. Apoi împăratul a zis lui Daniil: "Dumnezeul tău, Căruia-I slujești de-a pururea. Acela să te izbăvească pe tine". Deci au adus o piatră, au pus-o pe gura gropii și a pecetluit-o împăratul cu inelul său și cu inelele boierilor săi, pentru ca să nu facă ceva mai rău clevetitorii; căci nu-i credea pe cei răi, fiarele cele cumplite. Apoi s-a dus împăratul în casa lui și s-a culcat nemîncat, căci bucatele nu s-au lipit de el și nici somnul. Dar Dumnezeu a încuiat gurile leilor și n-au supărat pe Daniil.

Împăratul s-a sculat dimineța și a venit cu sîrguință la groapa leilor, unde a strigat cu glas mare: "Daniile, robul lui Dumnezeu celui viu, Dumnezeul tău Căruia tu îi slujești de-a pururea, oare a putut să te izbăvească de gura leilor?" Daniil a zis către împăratul: "Împărate, în veci să trăiești, Dumnezeul meu a trimis pe îngerul Său și a încuiat gurile leilor și nu m-au vătămat, căci s-a aflat înaintea Lui dreptatea mea și înaintea ta, împărate, greșeală n-am avut".

Atunci împăratul s-a bucurat mult pentru dînsul și a zis să scoată pe Daniil din groapă și nici un fel de stricăciune nu s-a aflat asupra lui, căci a crezut în Dumnezeul său. Și a poruncit împăratul să aducă pe bărbații cei ce au clevetit pe Daniil, și, aducîndu-i, i-a aruncat în groapa cu lei, cum și pe fiii lor și pe femeile lor, dar n-au ajuns bine în fundul gropii și i-au sfîșiat lei și toate oasele lor le-au zdrobit. Atunci, împăratul Darie a scris la toate popoarele, semînițele și limbile ce locuiesc în tot pămîntul: "Pacea voastră să se înmulțească. De mine s-a dat această poruncă în tot pămîntul împărăției mele, ca fiecare să se cutremure și să se teamă de Dumnezeul lui Daniil, pentru că Acela este Dumnezeul cel viu, Care este în veci și împărăția Lui nu se va strica și stăpînirea Lui îndelung stăpînește, sprijinește și izbăvește. Apoi face semne și minuni în cer și pe pămînt, căci a izbăvit pe Daniil din gurile leilor".

De atunci avea împăratul pe Daniil în mai mare cinste, ca pe nimeni altul și l-a arătat că-i este mai bun prieten decât toți; asemenea și pe cei trei prieteni: Anania, Azaria și Misail. Iosif Flavius, istoricul evreiesc, scrie despre Daniil că, avînd mare stăpînire în pămîntul acela, fiind cel dintîi domn, a zidit în Ecbatana un turn prea minunat, ca un lucru foarte înțelept și de mirare, care după atîtea sute de ani de la zidire, pînă în zilele acestui renumit istoric, totdeauna se vedea ca un lucru nou, ca și cum de curînd ar fi fost zidit, precum scrie el. Acolo se îngropau împărații mezilor și ai perșilor, iar păzirea turnului aceluia se încredința unuia din preoții evreiești.

După împăratul Darie, Cyrus Persul, asemenea avea pe Sfîntul Daniil în mare cinste, căci l-a făcut credincios al său de aproape, dînd porunci tuturor. Daniil era împreună viețuitor cu împăratul, slăvit mai mult decât toți prietenii săi. Atunci era un idol la babilonieni, al cărui nume era Baal, și se cheltuiau la el pe fiecare zi douăsprezece măsuri de făină de grîu aleasă, patruzeci de oi și șase vedre de vin. Și împăratul îl cinstea și mergea în toate zilele de se închina lui, iar Daniil se închina Dumnezeului său. Deci i-a zis lui împăratul: "Pentru ce nu te închini și tu lui Baal?" Iar el a zis: "Eu nu mă închin idolilor făcuți de mîna omului, ci Dumnezeului celui viu, Celui ce a zidit cerul și pămîntul și are stăpînire peste tot trupul". Și i-a zis împăratul: "Dar nu crezi că Baal este Dumnezeu viu? Au nu vezi cîte mănîncă și bea în toată ziua?" Daniil a răspuns rîzînd: "Nu te înșela, împărate, pentru că acesta pe dinăuntru este țărînă, iar dinafară aramă și n-a mîncat nici n-a băut vreodată".

Împăratul, mîniindu-se, a chemat pe slujitorii idolești și a zis: "De nu-mi veți spune cine mănîncă bucatele acestea, veți muri, iar de-mi veți demonstra că Baal le mănîncă pe ele, va muri Daniil, pentru că a hulit asupra lui Baal". Și a zis Daniil împăratului: "Să fie după graiul tău". Slujitorii lui Baal erau șaptezeci, afară de femei și copii, deci a venit împăratul și cu Daniil la capîștea lui Baal; iar slujitorii lui Baal au zis: "Iată, noi ieșim afară, iar tu, împărate, pune bucatele și vinul, încuie ușile și le pecetluiește cu inelul tău și venind mîine, de nu le vei afla pe toate mîncate de Baal, atunci să murim, ori noi, sau Daniil, care a mințit asupra noastră". Ei făcuseră pe sub masă intrare ascunsă și totdeauna intrau pe ușa aceea și mîncau bucatele. După ce ei au ieșit și împăratul a pus lui Baal bucate, Daniil a poruncit slugilor sale de au adus cenușă și au cernut prin toată capîștea înaintea împăratului și ieșind au încuiat ușile, le-a pecetluit cu inelul său și s-au dus.

Slujitorii au intrat noaptea, după obiceiul lor, cu femeile și copiii lor și au mîncat și băut toate. A doua zi a venit împăratul cu Daniil la capîște și a zis: "Daniil, sînt întregi pecețile?". Iar el a răspuns: "Întregi, împărate". Și îndată cum a deschis ușile, privind împăratul la masă a strigat cu glas mare: "Mare ești, Baale, și nici un vicleșug nu este în tine". Daniil a rîs și a oprit pe împărat să nu intre înăuntru, zicîndu-i: "Vezi pardoseala și cunoaște ale cui sînt urmele acestea"? Împăratul a răspuns: "Văd urme bărbătești, femeiești și de copii". Atunci mîniindu-se împăratul a prins pe toți slujitorii idolești, femeile și copiii lor și i-au arătat ușa cea ascunsă prin care intrau și mîncau cele de pe masă, apoi i-a omorît împăratul și pe Baal l-a dat în mîinile lui Daniil, care l-a sfărîmat, iar capîștea lui a risipit-o.

În locul acela era un balaur mare pe care-l cinsteau babilonienii și a zis împăratul lui Daniil: "Oare și acestuia vei zice că este aramă? Acesta este viu, mănîncă și bea; nu vei putea zice că acesta nu este un zeu viu; deci închină-te lui". Daniil a răspuns: "Domnului Dumnezeului meu mă voi închina, că Acela este Dumnezeu cel viu; iar tu, împărate, dă-mi stăpînire și voi omorî balaurul fără sabie și fără toiag". Împăratul îi zise: "Îți dau". Atunci Daniil a luat smoală, seu și păr, pe care le-a fiert împreună, apoi cu un băț le-a aruncat în gura balaurului, care, mîncînd, a crăpat. Și a zis Daniil: "Vedeți închinăciunile voastre". Auzind vavilonienii s-au mîniat foarte și s-au întors la împărat și au zis: "Împăratul s-a făcut iudeu, căci pe Baal l-a sfărîmat, pe balaur l-a omorît, iar pe popi i-a tăiat". Venind la împărat a zis: "Dă-ne pe Daniil, iar de nu, te vom omorî pe tine și casa ta". Văzînd împăratul că s-au ridicat asupra lui, fiind silit, le-a dat pe Daniil, iar ei l-au aruncat în groapa leilor, unde a stat șase zile.

În groapă erau șapte lei și li se dădea în fiecare zi cîte două trupuri și cîte două oi; dar atunci nu le-au mai dat nimic, pentru că aveau să mănînce pe Daniil. Dar Dumnezeu a astupat gurile leilor ca și înfîi și era Daniil în groapă împreună cu dînșii, ca și cu niște mieluși blînzi. Pe atunci proorocul Avacum era în Iudeea și acela a făcut fiertură, a dumicat pîine în scafă și se ducea la cîmp să dea secerătorilor. Îngerul

Domnului a zis către Avacum: "Du prânzul pe care l-ai făcut lui Daniil în Babilon, care este în groapa leilor". Avacum a răspuns: "Doamne, Babilonul nu l-am văzut și nici groapa cu leii nu știu unde este". Atunci îngerul Domnului l-a apucat de creștet și, ținându-l de perii capului, l-a pus în Babilon deasupra gropii, în glasul duhului. Și Avacum a strigat: "Daniile, Daniile, ia prânzul pe care ți l-a trimis Dumnezeu". Daniil a răspuns: "Ți-ai adus aminte de mine, Dumnezeule, și n-ai lăsat pe cei ce Te iubesc". Și, sculându-se, Daniil a mâncat. Iar îngerul lui Dumnezeu a dus pe Avacum la locul său.

Împăratul a venit în a șaptea zi să jelească pe Daniil, dar, ajungând deasupra gropii și privind, a văzut pe Daniil șezând. Și a strigat împăratul cu glas mare și a zis: "Mare ești, Doamne, Dumnezeul lui Daniil și nu este altul afară de Tine". Apoi a scos pe Daniil, iar pe vinovați i-a aruncat în groapă și i-au mâncat leii.

Sfântul Daniil a ajuns împreună cu prietenii săi la adânci bătrînețe. Sfântul Chiril al Alexandriei și alții scriu că după sfârșitul lui Nabucodonosor și al celorlalți împărați, care aveau în mare cinste pe Daniil și pe cei trei prieteni ai lui, s-a ales alt împărat cu numele Atic. Acesta, ispitind pe sfinți pentru credință și fiind muștrat de dînșii pentru păgânătatea lui, a poruncit să li se taie capetele. Iar când a vrut să taie capul lui Anania, a întins Azaria haina sa și l-a primit. Asemenea și pe al lui Azaria l-a primit Misail, iar pe al lui Misail, l-a primit Daniil; apoi, la urmă, au tăiat și capul lui Daniil. Și se vorbește că după tăierea lor capetele s-au lipit de trupurile lor și îngerul Domnului luând trupurile lor le-a dus în muntele Gheval și le-a pus acolo sub piatră.

După patru sute de ani, la învierea Domnului nostru Iisus Hristos, au înviat și aceștia și s-au arătat multora și iarăși au adormit. Iar pomenirea lor s-a așezat de Sfinții Părinți, să se săvârșească cu șapte zile mai înainte de nașterea Mîntuitorului Hristos, de vreme ce aceștia erau din seminția Iudeii, din care și Mîntuitorul nostru Își trage neamul după trup și acestor sfinți se arată că este rudenie. Cu ale căror rugăciuni să îndrepteze în pace viața noastră, Hristos Dumnezeu nostru, Căruia I se cade slava, împreună cu Părintele și cu Sfântul Duh, în veci. Amin.

După moartea împăratului Nabucodonosor, a luat împărăția Babilonului, fiul său Evilmeradah, iar după el a luat Baltazar, nepotul lui Nabucodonosor și fiul lui Evilmeradah. Care lucru arătat este nu numai de Sfântul Simeon Metafrast, ci și de Sfântul prooroc Ieremia, în capul al 27,6. unde grăiește Dumnezeu așa: *Eu am dat tot pămîntul acesta în mîinile lui Nabucodonosor, împăratul Babilonului, ca să slujească lui și fiului lui și fiului fiului lui.* Și când zice fiul lui, se înțelege Evilmeradah, iar când zice fiului fiului lui, se înțelege Baltazar.

Tu ești Daniil pe care l-a adus tatăl meu, Nabucodonosor. În Sfînta Scriptură de multe ori se numește moșul tată, precum despre Roboam, fiul lui Solomon și nepotul lui David, se scrie la a treia carte a împăraților, cap. 12,4: *N-a început a umbla în calea lui David tatăl-său.* Aici pe moșul îl numește tată. Asemenea și despre Assa, strănepotul lui David, se scrie la a treia carte a împăraților, cap. 15,11: *Și a făcut Assa ce este drept înaintea Domnului, ca și tată-său David.* Și în mai multe locuri în Sfînta Scriptură vei afla numit tată, în loc de moș, sau strămoș. Așa și pentru Hristos, grăiește îngerul către Născătoarea de Dumnezeu, Luca cap. 1,31: *Și îi va da lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, tatăl-său.*

Deci și aici, asemenea numește Baltazar, pe moșul său Nabucodonosor, tată. Sînt unii cărora li se pare că Baltazar era fratele mai mic lui Evilmeradah și feciorul lui Nabucodonosor, și că ar fi împărățit după moartea fratelui său cel mai mare. Așa Gheorghe Chedrinul zice: "Și aceasta mi se pare că este din cuvintele Scripturii, în cartea 2. Paralipomenon, în capul cel mai de pe urmă, într-acest chip: *A mutat Nabucodonosor de la Ierusalim pe cei rămași la Babilon și au fost robi lui și fiilor lui, pînă la împărăția mezilor.*" Lui, adică lui Nabucodonosor, fiilor lui, adică lui Evilmeradah, fiul său cel mai mare și lui Baltazar, fiului cel mai mic, care după cel mai mare a fost la împărăția Babilonului. Dar, de vreme ce istoria vieții lui Daniil s-a luat de la Sfântul Simeon Metafrast și noi ținem de aceasta, care îl numește pe acest Baltazar nepot al lui Nabucodonosor.

Pentru luarea Babilonului și pentru uciderea lui Baltazar, nu este lucru necuvios să facem aici pe scurt aducere-aminte: "Darie, Ciaxar, împăratul mezilor, dînd război asupra pămîntului haldeilor, a chemat în ajutor pe nepotul său Cyrus, împăratul perșilor și, venind cu toată puterea oștilor mezilor și perșilor, au înconjurat Babilonul și îl băteau. Dar se cuvine să știm că mai demult erau două Babilonuri: cel dintîi era acesta de care vorbim noi, care este în pămîntul haldeilor și care cuprinde Mesopotamia cea mare și partea Asiriei se numea Babilonia, precum scrie Pliniu în cartea sa 6, la capul 26; iar alt Babilon era mai pe urmă în Egipt, care acum se numește Cair.

Deci nu asupra Babilonului cel din Egipt dădeau război Darie și Cyrus, ci asupra celui haldeiesc. Și era Babilonul cel haldeiesc foarte bine zidit de Semiramida, împărăteasa care fusese mai înainte, avînd ziduri de piatră de cîte două sute de coți înălțime, iar lățimea de 50 de coți. Iar alții zic că înălțimea zidurilor Babilonului era de 87 de pași de picior, iar înălțimea de 50 de stînji; astfel de zid avea Babilonul, iar împrejur ca la 307 stadii. Alții zic că era 480 de stadii iar rîul Eufrat curgea prin mijlocul cetății și avea cetatea loc de porți mari de aramă. Pentru o tărie și frumusețe ca aceea, în cele 7 minuni de sub cer, se număra atunci de făcătorii de stihuri și Babilonul.

Deci Baltazar, nădăjduind în tăria cetății sale și în mulțimea ostașilor ce erau într-însa, nu băga în seamă pe vrăjmașii care erau împrejurul cetății. Și întru nimic nu socotea puterea lor, ci dănuia și benchetua, iar mai mult, cînd prăznuia pe necurații săi zei babilonieni, cum obișnuia în toți anii să li se facă ospăț împărătesc, atunci Baltazar, făcînd cină mare, se îmbăta cu boierii, laudînd pe zeii săi, precum scrie aceasta în cartea lui Daniil în cap. 5,1-4. Iar Darie și cu Cyrus, neputînd să facă nimic cetății, au săpat șanțuri mari pe lîngă rîul Eufrat, ca să abată apa de la cetate într-altă parte. Și într-acea noapte, în care benchetua Baltazar, a slobozit rîul prin șanțuri și a secat apa din rîu, apoi a intrat oastea noaptea în cetate, prin locul acela prin care curgea rîul. Și erau la împăratul Cyrus doi fugari din Babilon, Gadad și Gobrie, slugi ale lui Baltazar, care, lăsînd pe stăpînul lor, au trecut la dușmani. Aceia ducînd cu dînșii oastea mezilor și a perșilor drept către palatele împărătești omorau pe oricine li se întîmpla în cale, care vorbea haldeiește, iar pe care vorbea sirienește îl lăsau.

Toate acestea au fost după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, ca să nu fie omorît Daniil, pentru că evreii care erau atunci în Babilon vorbeau sirienește. Deci era cruțat neamul evreiesc pentru Sfîntul Daniil, a cărui sfințenie proorocească era știută și de mezi și de perși. Și ajungînd în palaturile împărătești mai întîi au tăiat străjile, apoi pe împăratul Baltazar l-au omorît, pe cînd începea a răsări luceafărul. Apoi s-a făcut mare război și ucidere în cetate. Și atît de mare era cetatea Babilonului, cu mulțime de popor, încît o parte a cetății, a treia zi, după uciderea lui Baltazar, n-a simțit că acum cetatea lor era luată de potrivnici și că împăratul lor a fost ucis, iar ei sînt în mîinile vrăjmașilor lor. Deci, luînd tot Babilonul, a pierit împărăția haldeiască, fiind robită de mezi și perși, precum a proorocit Sfîntul Daniil lui Baltazar, zicînd: "Se va lua împărăția ta de la tine și se va da mezilor și perșilor".

Să nu fie îndoială cititorului, cel cu iubire de luare-aminte la dumnezeieștile scripturi și de aceasta, precum că, în prorocia lui Daniil se pomenește mai întîi de Darie și apoi de Cyrus, iar în cartea lui Ezdra se pune mai întîi împărăția lui Cyrus, apoi a lui Darie. De trebuință este a ști, că nu numai un Darie a fost, cum se adeverește așa: "Împăratul mezilor Astiag, fiul lui Ciaxar, a născut doi fii, cu două femei, o fiică cu numele Mandana și un fiu Darie. Împărăteasa sa a născut o fată pe care a măritat-o după Cambis, persanul. Aceasta a născut pe Cyrus, întîiul monarh al perșilor. Iar pe fiul său Darie l-a născut Astiag dintr-o țitoare. Acest Darie s-a poreclit pe numele tatălui său și unchiului său Ciaxar. Deci după Astiag, Darie a împărățit în Mezia, iar Cyrus în Persia și, neavînd Darie fiu, a dat pe fiica sa după nepotul său Cyrus, în Persia și s-a făcut Cyrus ginerele lui Darie, oștindu-se amîndoi asupra Babilonului.

Împărățind Darie, cinstea pe Sfîntul Daniil ca pe un prooroc al lui Dumnezeu, și, trăind numai un an, a murit Darie și a început singur a împărăți Cyrus în Babilon. El, ca și Darie, cinstea foarte mult pe Sfîntul Daniil și pentru dînsul a dăruit libertate poporului cel robit al lui Israel, căci acum se împliniră anii cei mai înainte preziși de proorocul Ieremia, pentru că 70 de ani avea să fie poporul lui Izrael în robia Babilonului. Și a poruncit Cyrus ca și biserica din Ierusalim, pe care o dărimase Nabucodonosor, să se zidească. Și această poruncă a sa a întărit-o cu scrisoare împărătească.

Apoi a născut Cyrus un fiu și i-a pus numele tatălui-său Cambis. Acest Cambis s-a poreclit de evrei Asuir, iar de elini Artaxerxe. Iar în cartea cea dintâi a lui Ezdra, în cap. al 4-lea se numește Asuir și Artaxerxe. Însă nu este acel Artaxerxe care și-a luat împărăteasă pe Estir, evreica, ci altul. Că aceasta a fost mai înainte, iar acela mai pe urmă. Acest Cambis, sau Artaxerxe, luând stăpînirea împărăției după Cyrus, tatăl său, a oprit pe evrei de a zidi biserica Ierusalimului, precum se scrie la Ezdra. De acesta vorbește Sfîntul Chiril al Alexandriei, că se numea Atic și că a ucis cu sabie pe Sfîntul Prooroc Daniil și pe cei trei tineri, că a fost tiran și a umplut casa de sînge, ucigînd pe fratele său Smerdis. Asemenea a omorît și pe sora sa, pe care și-o luase de femeie; apoi și el a pierit.

După dînsul, a răpit împărăția în taină, cu vicleșug Smerdis, vrăjitorul, și a împărățit-o o jumătate de an. Apoi a fost ucis de senatori, după care alt Darie, fiul lui Istasp, a venit la împărăție. Acesta a poruncit să zidească biserica Ierusalimului, căci a aflat o carte în biblioteca cărților împărătești în care porunca Cyrus a se zidi biserica Ierusalimului. Deci a întărit și el cu a sa scrisoare, despre care se scrie în cartea lui Ezdra cea dintâi, în cap. al 6-lea. După Darie a urmat fiul său Xerxe. Acesta a fost ucis de Artavan voievodul. Dar și Artavan a pierit, fiind ucis de fiul lui Xerxe, cu numele de Artaxerxe al doilea. Acest Artaxerxe al doilea, lepădînd pe Astina, împărăteasa sa, a luat pe Estira, fecioara evreică, precum în cartea ei se arată. După acești împărați a fost al treilea Darie, care se poreclea Notos. Apoi după acesta, nu degrabă, a fost al patrulea Darie, care se poreclea Codoman, pe care marele împărat Alexandru Macedoneanul l-a biruit. Deci, cînd vezi, cititorule, în proorocia lui Daniil, Darie mai înainte de Cyrus, înțelege că este Darie cel dintâi Ciaxar, care împreună cu Cyrus a luat Babilonul. Iar cînd citești în cartea lui Ezdra, Darie după Cyrus, înțelege pe alt Darie, cel mai de pe urmă, adică Istaspe.

Viața și pătîmirea Sfîntului Mucenic Sebastian și a însoțitorilor lui (18 decembrie)

Sfîntul Sebastian, bărbatul cel binecredincios, s-a născut în cetatea Narvoniei, iar în Mediolan a crescut și a învățat carte. El era atît de plăcut și iubit păgînilor împărați Dioclețian și Maximian, încît l-au făcut voievod al ostașilor lor celor mai de aproape și i-au poruncit ca totdeauna să fie înaintea lor, pentru că era bărbat viteaz și priceput, plin de înțelepciune, în cuvinte adevărat și în judecăți drept, iar în sfaturi mai înainte văzător. În lucrurile cele ce i se încredințau lui și în slujbe era credincios și cu bărbăție, însemnat în bunătate și în toată rînduiala obiceiurilor era foarte ales. Pe acesta îl cinsteau ostașii ca pe un părinte și toți cei din palatul împărătesc foarte mult îl iubeau și îl cinsteau, căci era cinstitor de Dumnezeu, adevărat și om drept; că pe care îl miluise Dumnezeu cu darurile sale, acela de toți să se iubească și să se cinstească.

În toate zilele slujea lui Hristos cu osîrdie, rugîndu-se și păzind sfintele Lui porunci. Și aceasta o făcea în taină, ca să nu afle păgînii împărați credința lui în Hristos; nu de munci temîndu-se, nici iubind averea, ci numai pentru aceasta tănuia sub hlamida stăpînirii pămîntești pe ostașul lui Hristos, ca să ajute creștinilor, care în acea vreme erau foarte izgoniți și munciți. Pentru că pe care nu putea să-i ceară și să-i elibereze din legături și din munci, nici să le facă vreou ușurare, pe aceia îi întărea cu cuvinte folositoare, ca să-și dea sufletele cu bărbăție pentru Domnul lor, cu al Cărui sînge erau răscumpărați și să-și verse sîngele lor privind către veșnicele răsplătiri, care vor fi după muncile vremelnice de aici. Apoi se sîrguia a cîștiga lui Dumnezeu sufletele pe care diavolul se nevoia a le răpi spre pierzare.

Deci, precum grăiește Scriptura, întărind mîinile cele slabe și genunchii cei slăbănogiți ai credincioșilor și pe cei slabi la suflet, care se îndoiau și se temeau de munci, pe aceia îi învăța și-i făcea să fie cu bărbăție și îi deștepta către nevoiță. Apoi, văzînd pe mulți înaintea sa nevoindu-se și alergarea săvîrșindu-și și credința nevătămată în muncile cele grele păzindu-și și către primirea cununilor celor veșnice mergînd - se aprindea însuși cu dorința de a pătîmi pentru Hristos și aștepta pînă cînd îi va arăta lui Domnul vreme lesnicioasă spre aceasta. Deci, a dobîndit vremea întru care nu i-a mai fost cu puțință a tănui văpaia

dragostei și a rîvnei celei dumnezeiești ce ardea înăuntru și cu dinadinsul s-a arătat pe sine tuturor cine era; căci n-a răbdat mai mult a se ascunde lumina în întuneric. Și a fost vremea aceea astfel:

Doi bărbați cinstiți și de bun neam, Marchelin și Marcu, frați după trup și împreună născuți, au fost prinși mărturisind pe Hristos și mult timp au fost ținuți legați. La aceștia adeseori mergea fericitul Sebastian și îi mîngîia pe dînșii, vorbind despre sfînta credință și despre cele folositoare, sfătuiindu-i să se lepede de înșelăciunile lumești cele degrabă trecătoare și să nu se teamă de muncile cele vremelnice. Iar ei, ascultînd sfatul lui cel sănătos, răbdau cu bărbăție rănile cele aduse asupra-le de către cei ce-i chinuiau și erau neclintiți în credință; apoi au fost osîndiți la tăiere cu sabia.

Dar s-a dat astfel de poruncă, că, dacă într-acel ceas, cînd vor pleca capetele sub sabie, vor vrea să jertfească zeilor, apoi să-i elibereze la casele lor, la părinți, la familiile și copiii lor, căci încă erau vii părinții lor. Pe tată îl chema Tracvilin, iar pe mamă o chema Maria, fiind amîndoi bătrîni. Și au rugat părinții și toți ai casei lor pe Agresta Hromatie, eparhul cetății Romei, să mai îndulcească zilele vieții lui Marchelin și a lui Marcu treizeci de zile, în care timp ar putea să-i sfătuiască să se închine zeilor, pentru că părinții, femeile și tot neamul lor, erau întru întunericul relei credințe păgînești. Deci, dîndu-le vremea cea cerută, i-au înconjurat părinții, femeile, copiii, rudeniile și prietenii lor, cu multă tînguire rugîndu-i să se miluiască pe ei și pe aceștia și să facă după plăcerea împăraților.

Tatăl lor, intrînd în temniță, se tînguia, zicîndu-le: "O! fiii mei prea iubiți, nu vă pare rău de ticăloasele mele bătrîneți? Care alt toiaș și ajutor al bătrîneților mele voi avea eu? Cine mă va căuta pe mine lipsitul întru slăbiciunile mele? Cine îmi va îngropa ticălosul meu trup și cine va moșteni averile mele? Fie-vă jale și milă de mine, tatăl vostru, o, fiii mei, care v-am născut și v-am crescut. Pentru ce vă duceți de voia voastră la moarte? Pentru ce nu vă întristați de tinerețile voastre, de bătrînețile mele, de femeile voastre și de copiii care jelesc în tot ceasul fără mîngîiere? Pentru ce vă lipsiți de toate cele frumoase ale lumii, de viața cea preadulce și să mănînce vrăjmașii bogăția voastră, iar eu să mă păgubesc într-o zi de toată averea, de viață, de fii și de lumina ochilor mei".

Zicîndu-le acestea, tatăl a început împreună cu maica lor a se boci fără mîngîiere, smulgîndu-și părul capului și fața zgîriindu-și-o, zicînd: "Aduceți-vă aminte, fiii mei prea iubiți, de ostenele ce am suferit, născîndu-vă, legăndu-vă, crescîndu-vă și hrănindu-vă, eu, ticăloasa de mine".

Acestea și multe altele ziceau părinții lor, ca să-i pornească către milostivire și împreună pătimire. Femeile lor plîngeau și se boceau asemenea și, purtînd copiii lor în brațe, ziceau: "Soții noștri prea iubiți! Pentru ce vă arătați către noi și către voi atît de nemilostivi? Dacă ați avut o socoteală ca aceasta nebună, ca să vă omorîți fără de vreme și în zadar, pentru o nădejde deșartă a vieții ce va să fie, care nu știți de este adevărată, pentru ce ne aruncați pe noi în munci? Cum vom vedea noi moartea voastră cea amară și nedreaptă? Cum vom suferi văduvia noastră, ticăloasele de noi? Cum vom hrăni pe copiii voștri? Fie-vă milă și vă îndurați de noi! Dacă nu vă este milă de trupurile voastre, apoi omorîți-ne pe noi mai întîi, ca să nu vedem sfîrșitul vostru, căci nici o zi nu voim să trăim în urma voastră, ci vom ruga pe schingiuitori să ne taie și pe noi cu aceeași sabie. Sau, dacă nu ne vor asculta, noi înșine ne vom tăia singure".

După ce au zis acestea, femeile, rudeniile și prietenii lor, au făcut pe mulți ascultători să lăcrimeze; și, mai ales, mucenicilor - ca niște oameni și ei trup fiind - li s-a făcut milă de femeile și copiii lor și vărsau multe lacrimi.

Atunci Sfîntul Sebastian, care se întîmplase acolo în acea vreme, văzîndu-i pe ei aproape de cădere și de pierzare a sufletelor, fiindu-i milă de dînșii, apoi, cunoscînd că și vremea mărturisirii sale a sosit ca și altora să ajute și singur să iasă la nevoiea pătimirii, a făcut semne tuturor să tacă și a zis: "O, ostașii lui Hristos cei tari! O, luptători prea iscusiți ai oștirii celei dumnezeiești! Iată că și prin tăria sufletelor voastre și cu bărbăție v-ați apropiat de biruință. Iar acum, pentru ticăloasa momire de la ai voștri, voiți a lepăda jos cununile cele veșnice? Să învețe prin voi bărbăție ostașii lui Hristos a se înarma cu credință. Să nu voiți a vă lepăda semnul biruinței voastre, pentru lacrimile femeii și nu slăbiți punerea picioarelor

voastre pe grumajii vrăjmașilor, pentru ca nu, iarăși luînd putere, să se ridice spre război, care, deși întîi era cumplit asupra voastră, mai pe urmă însă mai cumplit se va arăta.

Deci ridicăți, în pătimirile acestea pămîntești, cu preaslăvire, steagurile nevoînței voastre și nu vă lipsiți de Hristos pentru o nefolositoare tînguire copilărească. Căci aceștia pe care îi vedeți plîngînd, s-ar fi bucurat acum de ar fi știut cele ce știți voi; căci ei socotesc că numai aceasta singură este viața, care, luînd sfîrșit, nici o parte nu rămîne celui viu, trupul fiind mort. De ar fi știut că este altă viață fără de moarte și fără de durere, în care împărtășește bucuria cea de-a pururea, cu adevărat s-ar fi sîrguit împreună cu voi a merge către aceea și viața aceasta vremelnică întru nimic socotind-o, pe cea veșnică ar fi poftit-o. Pentru că viața aceasta de acum este degrabă trecătoare și atît de nestatornică, încît nici către cei ce o iubesc pe ea nu poate vreodată să-și păzească credința; căci, de la începutul lumii, cei ce au nădăjduit spre dînsa s-au păgubit și pe toți cei ce au poftit-o, i-a înșelat; apoi și-a bătut joc de toți cei ce s-au mîndrit cu dînsa, pe toți i-a mințit și pe nici unul nu l-a făcut cu nădejde; în fine, cu totul s-a arătat că este minciună. O! de-ar fi umblat numai cu minciuna și să nu se fi dus în rătăcirea cea cumplită! Dar ce este mai amar, că viața aceasta pe iubitorii ei îi duce către toată fărădelegea. Aceasta pe iubitorii de pînțece îi îndulcește cu îmbuibare și cu băutură. Pe iubitorii de patimi, la desfrînare și la toată necurătenia îi îndeamnă.

Viața aceasta îndeamnă pe tîlhari să fure, pe cel mînios să se iuțească, pe cel mincinos să înșele. Aceasta seamănă între bărbați și între femei despărțire; între prieteni, vrajbă; între cei blînzi, gîlceavă; între cei drepți, nedreptăți; între frați, sminteli. Aceasta ia de la judecători judecata dreaptă, de la cei curați, întreaga înțelepciune; iar de la meșteri, cinstea și, ca să nu pomenim pe cele mai cumplite ale ei, apoi ea duce către mari fapte rele pe iubitorii săi, încît uneori ucide frate pe frate, fiu pe tată și prieten omoară pe prieten. Oare cu a cui îndemînare se fac acestea? Cu al cui sfat? Cu ce fel de nădejde și gînd se săvîrșesc niște fărădelegi ca acestea?

Oare nu pentru viața aceasta de acum, pe care prea mult iubind-o, oamenii se urăsc unul pe altul? Pentru că fiecare își caută lui singur petrecerea cea mai cu bune plăceri. Căci pentru ce înjunghie tîlharul pe călător, bogatul năpăstuiește pe cel sărac, cel mîndru face strîmbătate celui smerit și cel vinovat de tot răul gonește pe cel nevinovat? Cu adevărat toate răutățile acestea le lucrează cei ce slujesc vieții acesteia de acum, care poftesc a petrece și a se îndulci cu dragostea ei multă vreme; ea, sfătuiind la toate răutățile pe poftitorii și slujitorii săi, îi dă pe ei fiicei sale celei născute dintr-însa, adică morții celei veșnice, în care au căzut și oamenii cei dintîi pentru aceasta. Căci, creați fiind spre cîștigarea vieții celei veșnice, s-au dat pe sine întru dragostea vieții vremelnice; apoi s-au făcut robi plăcerii pîntecului și tuturor dulceților. După aceea au căzut în iad, nimic neducînd cu ei din bunătățile cele pămîntești. Această viață de acum vă înșală pe voi, o, prieteni iubiți?"

Apoi a zis către părinții mucenicilor: "Pe acești iubiți ai voștri, care merg către viața cea veșnică, să-i întoarceți înapoi cu sufletul vostru cel nedrept? Aceasta vă invită pe voi o! cinstiți părinți, ca să dați înapoi cu tînguirile voastre cele fără de socoteală pe fiii voștri care aleargă către ostășirea cea cerească, către cinstea cea nestrucată și către prietenia Împăratului celui veșnic?. Aceasta vă silește pe voi, o! femei ale sfinților, ca prin momelile voastre să răzvrătiți mințile cele mucenicești și să-i abateți de la scopul lor cel bun? Prin sfaturile voastre le mijlociți moarte în loc de viață și robie în loc de mîntuire. Pentru că, de se vor învoi cu sfaturile voastre, apoi puțină vreme vor vieții cu voi, iar după aceea va fi nevoie a se despărți de voi; și astfel se vor despărți, încît nu veți putea să vă mai vedeți unul cu altul acolo, fără numai în muncile cele veșnice, unde văpaia arde sufletele necredincioșilor, unde șerpia tartarului mănîncă buzele hulitorilor, unde aspidelile rup piepturile închinătorilor de idoli, unde este plînsul cel amar și suspinarea cea grea, unde nu se mai contenește tînguirea în munci.

Deci dați loc acestora ca să scape de muncile acelea, după aceea sîrguiți-vă și voi a vă izbăvi de acelea, spuneți-le iarăși a se sîrgui către cununa cea gătită lor. Nu vă temeți, căci nu se despărțesc de voi, ci merg ca să vă gătească vouă în cer lăcașuri strălucite, întru care cu dînșii și cu fiii voștri vă veți sătura de bunătățile cele veșnice. Dacă aici vă mîngîie casele cele frumoase de piatră, cu cît mai vîrtos vă vor mîngîia pe voi frumusețile curților celor de sus, unde mesele de aur curat strălucesc, unde cămărilor sînt zidite din pietre scumpe, cu mărgăritare împodobite și cu slavă strălucite; unde-s grădinile de-a pururea

înflorite cu flori nevestejite, unde-s câmpuri verzi și îndestulate cu izvoare de ape dulci; unde văzduhul este întodeauna cu mireasmă bună negrăită, unde este ziua cea neînserată, lumina cea neapusă și bucuria cea nesfârșită; unde nu este durere, nici întristare, nici suspin, nici un fel de vedere urâtă, nici o grea mirosire, nici o auzire a vreunui glas de întristare, de plângere și de înfricoșare. Ci toate se văd frumoase, toate au miros ca niște arome, toate se aud înveselitoare. Acolo cîntă neîncetat cetele îngerilor și ale arhanghelilor, slăvind pe Împăratul cel fără de moarte într-un glas.

Deci, pentru ce să treceți cu vederea o viață ca aceasta și să o iubiți pe cea vremelnică? Au doară pentru bogății? Acelea pier degrabă, iar cei ce voiesc a le avea lîngă ei veșnic, să audă ce răspund către dînșii bogățiile lor: așa ne iubiți pe noi, ca să nu ne despărțim de voi niciodată; însă a merge în urma voastră, după ce muriți voi nu putem; iar a merge înaintea voastră, viețuind voi, putem; însă numai dacă ne veți porunci voi, adică de ne veți trimite înaintea voastră. Lacomul împrumutător și lucrătorul de pămînt cel osîrduitor să vă fie vouă chip, căci acela dă omului aur în datorie, ca îndoit să ia de la dînsul; iar celălalt, feluri de semințe seamănă în pămînt, ca să le poată lua însutit. Deci datornicul dă împrumutătorului îndoit aurul său și pămîntul crește sămînța semănătorului însutit; iar bogățiile voastre pe care le veți încredința lui Dumnezeu, oare nu le va da vouă îndoit de multe?

Astfel trimiteți acolo bogăția voastră înainte și apoi sîrguiți-vă a merge și voi degrabă. Pentru că ce folosește viața aceasta vremelnică? De ar trăi cineva o sută de ani și apoi cînd va veni ziua cea de pe urmă, au nu se văd toți anii cei trecuți și toate dulcele vieții, ca și cum n-ar fi fost niciodată? Numai că rămîn niște urme ca ale unui călător străin, care ar fi găzduit la noi într-o zi. O! cu adevărat nebunul și acela care nu știe nici unele din aceste bunătăți, numai acela nu poate iubi această viață prea frumoasă. Cu adevărat al celui fără de pricepere este lucrul acesta a se teme de pierderea acestei vieți pieritoare, spre a primi pe cea pururea viitoare, întru care îndulcirile, bogățiile și veseliile se încep, ca să nu se sfîrșească niciodată, ci fără sfîrșit rămîn în veci. Căci cel ce nu voiește să iubească o viață ca aceasta pururea fiitoare, acela și pe aceasta vremelnică în deșert o pierde și cade în moartea cea veșnică. Apoi se ține legat în iad, unde este focul cel nestins, supărarea cea de-a pururea și muncile cele neîncetate, unde viețuiesc duhuri cumplite, cu capete de șerpi, ai căror ochi slobod săgeți de foc, ai căror dinți sînt mai tari ca fildeșul, cu cozile de scorpie, cu glasuri ca ale leilor răcnesc și numai la vedere sînt înfricoșătoare și aduc mare frică, durere cumplită și moarte amară.

O! de-ar fi cu putință a muri într-acele înfricoșări și munci, dar ce este mai cumplit, căci de aceea viețuiesc ca să moară neîncetat. Pentru aceea nu se mistuiește pînă în sfîrșit, ca fără de sfîrșit să se muncească. De aceea rămîn întregi ca în veci să se învenineze de mușcărilor balaurilor. Apoi mădularile cele mușcate iarăși se înnoiesc, ca iarăși, să fie spre mîncarea șerpilor celor înveninați și a viermilor celor neadormiți.

O! prieteni, o cinstite femei ale sfinților! Nu doriți a întoarce această doime sfîntă de la viața cea fără de sfîrșit, către acel fel de moarte înfricoșată și fără de sfîrșit! Nu-i atrageți de la bucurie către tînguire! Nu-i sfătuiți a merge de la lumină la întuneric! Nu-i chemați de la odihna cea dulce la muncile cele amare! O! doime sfîntă, Marcheline și Marcu! Nu vă lăsați să vă înșele dușmanul cel viclean care v-a adus o ispită ca aceasta prin casnicii voștri! Nu vă aruncați în muncile cele nesfârșite și nu vă dați în mîinile diavolului! Nu vă înșelați cu dragostea acestei vieți vremelnice, cu frumusețile acestei lumi văzute și dulcele cele deșarte ale vieții! Nu vă lăsați biruiți de rugămîntea părinților, de tînguirea femeilor, de lacrimile copiilor, de momelile prietenilor și ale rudeniilor! Aduceți-vă aminte de cuvintele Domnului: *Vrăjmașii omului sînt casnicii lui*. Căci nu ne sînt prieteni aceștia care ne despart pe noi de Dumnezeu, ci vrăjmași. Dragostea lor către noi nu este adevărată, ci mincinoasă, de vreme ce dragostea lui Dumnezeu și împărăția cerurilor cea gătită celor ce iubesc pe Dumnezeu o jefuiesc și de atîtea bunătăți ne lipsesc pe noi.

Deci, nu lăsați ca să vă ia din mîini plata aceea pentru care v-ați ostenit atîta! Căci iată, cu adevărat ca și cum în mîinile voastre țineți acum bunătățile cele gătite vouă. Iată, acum stați lîngă ușile cămării celei cerești. Iată, acum cununile vi s-au împletit și Hristos, puitorul de nevoie, vă așteaptă ca să vă încununeze și să vă preamărească înaintea sfinților îngeri. Iată, acum a sosit sfîrșitul alergării voastre.

Deci, nu vă întoarceți înapoi ca femeia lui Lot, ca să nu vă faceți stîlp neînsuflețit, căci veți pierde sufletele voastre. Nu vă întoarceți cu mai multă dragoste către părinți, către femei, către copii, ca să nu fiți nevrednici de Hristos, care a zis: *Cel ce iubește pe tatăl său sau pe maică-sa, sau pe fiu sau fiică, mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine*. Să nu fiți așa de nepricepuți, ca după ce ați început cu duhul, acum să sfișiți cu trupul. O! de aș fi avut parte de Hristos, Dumnezeuul meu, ca mai înainte de voi, să-mi vărs sîngele pentru El; ca voi să fi privit la pătimirea mea și moartea mea să vă fi fost vouă pildă spre a vă pune sufletele pentru Domnul vostru și al meu"!

Acestea și altele multe grăind Sfîntul Sebastian, îndată l-a strălucit o lumină dumnezeiască din înălțime și fața lui era ca a îngerului, încît s-au spăimîntat necredincioșii de slava feței lui. Apoi au fost văzuți de unii șapte îngeri, îmbrăcînd pe fericitul Sebastian cu haină strălucită și un tînar prea frumos, zicîndu-i: "Tu, totdeauna vei fi cu mine". Acestea s-au făcut în casa lui Nicostrat, unde erau închiși Marchelin și Marcu. Iar femeia lui Nicostrat, cu numele Zoe, care de șase ani își pierduse glasul dintr-o boală cumplită, a rămas mută, dar puterea auzului și a înțelegerii o avea nevătămată. Aceasta, auzind toate cele grăite de Sebastian și înțelegîndu-le bine, apoi, văzînd și strălucirea feței lui, a căzut la picioarele lui, rugîndu-l să i se dezlege limba ei. Iar fericitul a zis: "De sînt rob al lui Iisus Hristos și de sînt adevărate toate cele ce a auzit această femeie din gura mea și prin ele a crezut, să poruncească Domnul meu, ca să se dezlege buzele și limba, precum odinioară a proorocului Zaharia".

Acestea zicînd, a făcut semnul Sfintei Cruci peste gura femeii și îndată ea a început a vorbi cu mare glas zicînd: "Fericit ești tu, binecuvîntat este cuvîntul gurii tale și fericți sînt cei ce cred prin tine în Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel viu. Că eu am văzut cu ochii mei pe înger, pogorîndu-se din cer către tine și ținînd o carte deschisă înaintea ochilor tăi, din care citeai cuvîntul tău. Deci, binecuvîntați sînt cei ce cred cele grăite de tine și blestemați sînt cei ce se îndoiesc măcar de un cuvînt din cele auzite. Că precum luceafărul răsare și izgonește întunericul nopții și aduce lumină ochilor tuturor, așa lumina cuvintelor tale a gonit toată întunecarea, atît a neștiinței, cît și a orbirii mele și mi-a răsărit ziua cea luminată a credinței celei drepte; apoi ai deschis amuțirea de șase ani a gurii mele, spre lauda lui Dumnezeu".

O minune ca aceea văzînd toți cei ce erau acolo, s-au plecat spre a crede în Hristos. Iar Nicostrat, bărbatul Zoi, văzînd atîta putere a lui Hristos, a căzut la picioarele sfîntului, cerînd iertare că prin porunca împăratului a ținut legați și închiși pe cei doi. Și, luînd legăturile de fier din mîinile lor, le cuprinse genunchii și-i ruga a merge liberi. Apoi zise: "O! cît aș fi fost de fericit dacă aș fi putut să fiu legat pentru sănătatea voastră; căci, cu vărsarea sîngelui meu pentru voi, aș fi spălat păcatele mele și, izbăvindu-mă de moartea cea veșnică, aș fi dobîndit viața aceea care a voit a ne-o vesti Dumnezeu, prin gura domnului Sebastian".

Iar cînd ruga pe sfinți să meargă la ale lor, i-au zis aceia: "Paharele pătimirilor noastre nu voim a le lăsa ție; iar Domnul nostru Iisus Hristos este bogat și îndurat; El este puternic să te învrednicească și pe tine de un pahar ca acesta, dacă cu adevărat îl poștești. Că de vreme ce vouă necrezînd încă, vi s-a dăruit lumina cunoștinței adevărului, cu cît mai vîrtos acum, crezînd tot ceea ce veți cere, vi se va da; pentru că dumnezeiasca bunătate totdeauna este gata a da în dar cele dorite, mai ales celor care cred în El fără îndoială. Credința voastră, acum din învățatură s-a început. Și într-un ceas ați învățat ceea ce ar fi putut cineva să învețe într-un an. Și precum vedem, nimic nu vă oprește pe voi cei ce credeți în Domnul nostru a fi gata de a muri pentru El. Nici părinții, nici fiii, nici bogățiile, ci îndată treceți cu vederea cele ce ați iubit totdeauna și căutați ceea ce niciodată nu știați, alergînd pe cărările cele neștiute, căci îndată ați venit către Hristos și prin dorință ați intrat acum în cele cerești, de vreme ce nici o mîngîiere nu căutați pe pămînt! O! cît de mare laudă este lucrul acesta! O! cît este de următor faptei bune! Dar cu Hristos nu v-ați unit în apa Botezului, apoi începuturile ostășirii n-ați văzut și acum luați arme pentru Împăratul Cel adevărat și pe ostașii Lui dezlegîndu-i din legături, singuri vă faceți ai Lui; iar pentru cei ce vor să fie omorîți, nu vă temeți singuri a vă da la moarte".

Zicînd acestea, sfinții s-au umilit toți în inimile lor și plîngeau, căindu-se de neștiința lor cea de mai dinainte pentru că voiau să întorcă pe ostașii lui Hristos de la nevoița cea bună. Atunci a zis Marcu: "Învățați-vă, o! părinți prea iubiți, o femei și prieteni, învățați-vă a sta cu bărbăție împotriva vrăjmașului,

luînd pavăza credinței, cu care veți putea stinge săgețile cele aprinse ale dușmanului. Scoală-se și iuțească-se asupra noastră slugile diavolului, ori cu ce muncă vor voi, rupă trupurile noastre, că trupul îl vor putea omorî, dar sufletul, cel ce se luptă pentru biruință, nu-l vor putea birui. Iar pentru uciderea și ruperea trupului să nu băgăm seamă, pentru că mai slăviți îi fac pe ostași rănile ce se primesc pentru Împăratul ceresc. Se iuțește asupra noastră diavolul cu mare mînie, căci singur se muncește văzînd răbdarea noastră; aduce asupra noastră felurite munci și ne îngrozește cu multe chinuri, pentru a ne înfricoșa și a ne rupe de la nevoița cea bună. Și unde nu sporește nimic cu muncile, acolo cu vicieșug momește; făgăduiește viață, ca pe viață s-o ia; făgăduiește cinste, ca să necinstească; făgăduiește bogății, ca să sărăcească; dă slavă, ca să umple de rușine; făgăduiește neîntristare, ca să arunce în primejdie și necaz neîncetat.

Acestea sînt războaiele lui meșteșugite, acestea sînt sfaturile cele amăgitoare ale lui, adică a scoate trupul din munci, iar pe suflet a-l omorî cu păcatele. Iar noi să mergem împotriva lui, să trecem cu vederea trupul, ca să ajutăm sufletul; că pentru ce să ne temem a muri vremelnic, nădăjduind a vieții veșnic? Pentru ce să ne fie jale de această viață, nădăjduind a dobîndi pe cea bună? Să se teamă că vor muri acei care nu vor vedea viața în veci. O! cît de mulți iubitori ai acestei vieți, întîmplarea fără de veste i-a pierdut! Fulgerul i-a lovit, marea i-a înecat, prăpăstiile i-au înghițit, sabia i-a înjunghiat. Și pe această viață cu durere au pierdut-o, ticăloșii, iar pe cealaltă nicidecum n-au aflat-o. Deci aceia să se tînguiască pentru viața aceasta, aceia să se cutremure de moarte. Iar nouă ce durere să ne fie de moarte și ce purtare de grijă să avem pentru viața aceasta? Noi, care avem viață gătită de la Iisus Hristos și bunătăți nevăzute de ochi, neauzite de urechi și neajunse la minte".

Grăind Sfîntul Marcu acestea, toți se înaripară cu dorința vieții ce va să fie, iar de aceasta de acum se îngrețosau. Toți se aprindeau cu dragostea lui Hristos, iar lumea au început să o urască și mulțumeau lui Dumnezeu că le-a luminat întunericul și le-a deschis ochii minții și, scoțîndu-i din calea pierzării, le-a arătat calea mîntuirii. Și așa, cei ce veniseră ca să întoarcă pe sfinții mucenici de la Hristos, s-au întors singuri către Hristos. Și cei ce așteptau să vîneze pe alții în pierderea lor, singuri s-au vînat spre mîntuire. Iar Nicostrat, cu femeia sa Zoe, stăruiau zicînd: "Nu vom mîncea, nici nu vom bea, de nu ne vei da taina credinței creștinești".

Sfîntul Sebastian i-a zis: "Schimbă-ți cinstea ta și începe mai vîrtos a fi slujitor al lui Hristos, decît eparhului. Deci ascultă sfatul meu: Pe toți cîți îi ai prin legături și prin temnițe adună-i la un loc, că eu voi chema pe preotul lui Dumnezeu și de la acela te vei învrednici Sfîntelor Taine, împreună cu toți care vor voi să creadă. Că dacă diavolul se sîrguiește atît de mult spre a întoarce de la Hristos pe sfinții săi robi, cu atît mai vîrtos sîntem datori a ne sîrgui să scoatem de la diavol, pe aceia care cu nedreptate i-a făcut ai săi și să-i dăm iarăși Ziditorului". Nicostrat răspunse: "Dar pot să se dea sfintele tîlharilor, celor osîndiți la moarte și celor fărădelege?" Sebastian zise: "Mîntuitorul nostru a venit pentru cei păcătoși în lume și a arătat taina Botezului, prin care se spală păcatele și fărădelegile omenești și se dă darul cel dumnezeiesc. Deci, la începutul întoarcerii tale, acest dar să aduci lui Dumnezeu: îngrijește-te pentru mîntuirea altora și-ți va fi ție ca răsplătire o cunună mucenicească, avînd împreună cu tine flori neveștejite de multe fapte bune".

Auzind acestea Nicostrat, a mers la Claudie logofătul și i-a poruncit ca să trimită la casa lui pe toți cei ferecați cu fiare. Punîndu-i înainte, Sfîntul Sebastian le-a dat cuvînt de învățătură mîntuitoare. Apoi sfîntul, aflîndu-i pe dînșii plecați spre a crede și lesnicioși spre a primi darul cel dumnezeiesc, a poruncit să-i dezlege din legături pe toți. După aceea a mers la Sfîntul Policarp, preotul, care se ascundea pentru prigoană și i-a spus lui toate cele ce s-au făcut. Sfîntul Policarp, mulțumind lui Dumnezeu, a mers cu Sebastian în casa lui Nicostrat și, văzînd adunarea celor ce crezuseră în Dumnezeu, a zis: "Fericiți sînteți voi toți care ați ascultat cuvîntul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, care a zis: *Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine, că sînt blînd și smerit cu inima, și veți afla odihnă sufletelor voastre; căci jugul meu este bun și sarcina mea este ușoară*. Deci acum voi, fraților, care voiți să vă spălați prin apa Botezului, ca să vă faceți fii iubiți ai lui Dumnezeu, aveți trebuință de pocăință, ca, prin ea să dobîndiți iertarea păcatelor celor de mai dinainte. Dar acum cînd arătați o osîrdie ca aceasta către Hristos, Dumnezeul nostru, căci, crezînd

întru El, gata sînteți a muri pentru dînsul și de unde, mai înainte ați vrut să întoarceți pe alții, acum singuri aceasta o voiți, să știți că acum ați luat iertare și ați cîștigat biruință asupra vrăjmașului celui nevăzut.

Știe Hristos, Dumnezeuul nostru, a scoate lumină din întuneric și din vasele cele lepădate a scoate vase alese. Așa a făcut din Saul pe Pavel, din depărtat a făcut apostol și din prigonitor, învățător. Așa și pe voi acum, v-a făcut din păgîni creștini, din necredincioși robi credincioși și din vrăjmași prieteni, de a căror întoarcere, toată adunarea diavolilor, fiii întunericului, plîng și se tînguiesc; iar cetele sfinților îngeri, fiii luminii, se bucură și se veselesc de luminarea voastră. Deci, să se apropie fiecare din voi și să-mi dea numele său în scris și, mai înainte de luarea Botezului, să țineți post. Postiți pînă în seară și cînd va apune lumina cea materială, atunci va răsări lumina cea nematerială prin Sfîntul Botez". Atunci s-au umplut toți de bucurie și s-au pregătit pentru Sfîntul Botez.

Aceasta făcîndu-se, a venit Claudie logofătul în casa lui Nicostrat și l-a chemat la eparh: "S-a mîniat eparhul, înștiințîndu-se că ai chemat toți legații în casa ta și mi-a poruncit să te chem; deci vezi ce vei răspunde lui". Venind Nicostrat la eparh și întrebat fiind de cei legați a răspuns: "Din porunca mării tale, am luat pe doi creștini, ca să-i păzesc în casa mea, pe Marchelin și pe Marcu, căroră, pentru ca să le fac frică mai mare, am adus la dînșii pe alți legați și ferecați greu, ca privind la aceia și cunoscînd ce fel de pătîmiri îi așteaptă, poate s-or supune poruncii tale". Iar eparhul l-a laudat pentru aceasta și l-a liberat, zicînd: "Mare dar vei lua de la părinții lor, de se vor întoarce prin tine la gîndul nostru, ca apoi să fie liberați întregi și sănătoși".

Întorcîndu-se Nicostrat cu Claudie acasă, i-a spus despre Sfîntul Sebastian, că fiind prieten împăraților, este creștin și desăvîrșit în dumnezeiasca învățătură și întărește numele creștinilor întru a sa credință; apoi arată că viața aceasta de acum este vremelnică și degrabă pieritoare, vestind alta după moarte, veșnică și mai bună. Și i-a mai spus cum a strălucit fața lui cu lumină cerească, cum a vindecat pe femeia lui de amușirea cea de șase ani și a făcut-o de grăiește limpede. Acestea zicîndu-le, Claudie a zis: "Doi copii ai mei foarte mici sînt bolnavi, unul este răcit, iar celălalt peste tot trupul este rănit; deci îl voi ruga pe el ca să-mi vindece fiii, pentru că nu mă îndoiesc, că cel ce a putut să dezlege limba celei mute de șase ani, va putea să vindece și pe fiii mei".

Acestea zicînd a mers degrabă la casa sa și, luînd amîndoi copiii pe mîinile sale, a venit în casa lui Nicostrat și, căzînd înaintea picioarelor sfinților lui Dumnezeu, adică Sebastian și Policarp, a zis: "Fără îndoire, cred cu toată inima cum că Hristos, pe Care Îl cinștiți voi, este Dumnezeu adevărat; iată am adus aici pe acești doi copii ai mei bolnavi, ca prin voi să se mîntuiască de moarte". Iar dumnezeieștii bărbați au zis către dînsul: "Degrabă fiecare dintre dînșii vor primi vindecare de orice boală vor avea, în vremea cînd vor intra în sfînta baie a Botezului". Atunci Claudie a strigat: "Cred în Hristos și voiesc a fi creștin!"

Pregătindu-se toți pentru Sfîntul Botez, se scria numele fiecăruia și se da preotului; și, mai înainte decît toți, și-a dat numele Tracvilin, tatăl lui Marchelin și Marcu; iar după dînsul alți șase prieteni ai lui: Ariston, Criscentian, Evtihian, Urban, Vitalie și Iust. După aceștia, Nicostrat cu fratele său, Castorie și Claudie, logofătul; după dînșii, doi fii ai lui Simforian și Felix; apoi Marchia, mama lui Marchelin și Marcu, Simforosa, femeia lui Claudie și Zoe, a lui Nicostrat; apoi toată casa lui Nicostrat, bărbați și femei, pînă la treizeci și trei de suflete; iar la sfîrșit toți cei ce erau prin legături, șaisprezece la număr. Însă numărul tuturor celor ce s-au botezat de Sfîntul Policarp era de șaiszeci și patru. Iar primitor din botez era Sfîntul Sebastian și ale femeilor erau primitoare Beatrix și Luchina.

Mai întîi de toți au fost aduși copiii lui Claudie, în sfînta baie a Botezului și îndată s-au vindecat de neputințele lor, încît nici urme de răni ce au avut pe trupurile lor n-au rămas. După aceștia s-a adus Tracvilin, care era cuprins nu numai de neputința bătrîneților, ci și cu boala podagrei și a hiragrii, încît abia putea a se purta de mîinile altora și, dezbrăcînd hainele de pe dînsul ca să-l bage în sfînta baie a Botezului, îl durea foarte rău trupul. Și l-a întrebat pe el Sfîntul Policarp: "Crezi, fără îndoială, cum că unul născut, Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos este puternic a-ți da sănătate și a-ți ierta păcatele?" Iar Tracvilin a răspuns: "Cred că Hristos, Fiul lui Dumnezeu toate le poate, însă eu numai

aceasta voiesc de la bunătatea Lui, ca să mi se ierte păcatele, iar de durerea trupului nu bag seamă". Toți cei ce stau împrejur au plîns de bucurie și rugau pe Domnul, ca să arate roada credinței lui.

Începînd Botezul, l-a întrebat: "Crezi în Tatăl și în Fiul și în Sfîntul Duh?" Și cînd a răspuns: "Cred", îndată - încă fiind cuvîntul pe buzele lui - i s-au dezlegat mîinile și picioarele și i s-au întărit pulpele și gleznelor lui, încît toată neputința bătrîneților s-a depărtat de la dînsul, devenind ca vulturul și a strigat: "Tu ești unul Dumnezeu adevărat, pe Care această lume ticăloasă nu Te știe!" După dînsul toți ceilalți s-au botezat cîte unul. Apoi șaisprezece zile din vremea cea dată lui Marchelin și Marcu, le-a petrecut lăudînd pe Dumnezeu în psalmi ziua și noaptea, întărindu-se și pregătindu-se, către nevoia mucenicească, pentru numele lui Hristos.

Împlinindu-se treizeci de zile Agrestie Hromatie, eparhul cetății Romei, chemînd la sine pe Tracvilin, tatăl lui Marchelin și Marcu, l-a întrebat despre fiii lui: "Plecatu-s-au, oare, ca să se depărteze de la creștinătate?" Iar Tracvilin a răspuns: "Pentru facerea ta de bine nu este destul nici un cuvînt al gurii mele, spre a-ți mulțumi. Căci de nu ai fi oprit tu cu blîndețe, răspunsul cel de moarte dat asupra fiilor mei și de nu i-ai fi lăsat afîtea zile, apoi eu m-aș fi lipsit de fii, iar ei n-ar mai fi avut tată. Dar acum se bucură împreună cu mine, toate rudeniile și iubiții prieteni, încă și măria-ta, precum mi se pare; căci morților s-a dăruit viață, celor supărați veselie, iar celor întristați li s-a întors mîngîierea".

Atunci eparhul, socotind că fiii lui se vor închina zeilor, a zis: "Deci, veniți în ziua cea de pe urmă, ca fiii tăi să pună tămîia cea datoare zeilor". Auzind acestea, Tracvilin a zis: "Prea luminate bărbat, de ai fi pus întrebarea ta pentru mine și pentru fiii mei în cumpăna judecării celei drepte, ai fi putut cunoaște ce fel de putere este numirea creștinească". Eparhul a zis: "Te îndrăcești, Tracviline?". Iar Tracvilin a zis: "Pînă acum mă îndrăceam cu trupul și cu sufletul, dar, cum am crezut în Hristos, îndată am primit sănătatea sufletului și a trupului meu". Eparhul a zis: "Iată, precum văd eu, pentru aceasta am lăsat și am dat vreme fiilor tăi, ca nu numai să-i întorci de la rătăcire, ci să te întoarcă și pe tine către a lor rătăcire".

Tracvilin a răspuns: "Rog a ta strălucire, ca însuși acest nume rătăcire să-l judeci și să vezi ce lucruri se cuvine a le numi cu acest nume - rătăcire". "Spune tu mai bine căror lucruri este potrivit numele de rătăcire" a zis eparhul. Atunci Tracvilin a răspuns: "Întîia rătăcire este a lăsa calea vieții și a umbla pe calea morții".

Eparhul a zis: "Și care este calea morții?" Iar Tracvilin a zis: "Dar nu ți se pare că aceasta este calea morții, a da nume dumnezeiesc oamenilor celor muritori de rînd și a se închina chipurilor lor, cele făcute din lemn și piatră?" Eparhul a zis: "Dar nu sînt zeii cei cărorora ne închinăm noi?" Tracvilin a răspuns: "Cu adevărat nu se cuvine a avea zeu pe acela pentru care se citește în cărțile de obște că sînt răi, nedrepti și cumpliti, că au avut părinți fărădelege, că ei au viețuit în necuvioșie, nedreptate și în minciuni, încît au murit ticăloșește. Au doară, mai înainte pînă a nu împărăți Cron peste cretani și mîncă trupurile fiilor săi, mai înainte de acea vreme, zic, nu era Dumnezeu în cer? Apoi după aceea Critul, avînd împăratul său cerurile, nu aveau Dumnezeu? Cu adevărat rătăcesc cei ce zic că Die, fiul lui Cron, stăpînește tunetele și aruncă fulgerele, căci era ca un om, pe care îl stăpînea răutatea și pofta trupească. Pe cine n-a prigonit acela, căci nici pe tatăl său nu l-a cruțat? Sau cu ce nelegiuiri nu s-a spurcat acela, care și pe soră-sa cea născută dintr-un pîntece, și-a luat-o femeie? În toate zilele prin tîrguri, prin ulițe, prin case și prin tot locul se povestește în cărți de necurata Ira, căci se spune că sora lui Die este și femeia lui. Iar răpirea lui Ganimet, copilul cel frumos, au doar se tănuiește și de către înșiși închinătorii lui Die? Deci, nu crezi, prea luminate bărbat, că rătăcești, cinstind pe zeii cei plini de niște fapte rele ca acestea, pentru care legile romanilor la multe feluri de pedepse îi dau pe oameni? Pe unii ca aceștia îi cinstești tu și, lăsînd pe Atotputernicul Dumnezeu, Care împărătește în ceruri, zici pietrei: "Dumnezeul meu ești tu!", iar lemnului: "Ajută-mi miel!". Zis-a eparhul: "De cînd a început a se huli zeii și a întoarce oamenii de la închinarea lor, cu multe întîmplări rele se primejduiește împărăția romanilor".

Tracvilin a zis: "Nu este așa, ci de vei citi scrisorile lui Livie, vei afla acestea, că din oastea romanilor care aduseseră jertfă diavolilor, într-o zi au căzut mai mult de patruzeci și două de mii. Nici aceasta nu este tainuită de către tine, cum că francii au luat Capitoliul și toată puterea romanilor s-a făcut lor de

batjocoră. Multe cetăți nespūsă robie și diferite feluri de ucideri a răbdat cetatea Roma, mai înainte de a cunoaște oamenii pe Dumnezeu cel adevărat. Iar acum, de cînd a început a se cinsti nevăzutul și adevăratul Dumnezeu, de cei ce cred în El, împărăția romanilor este fără de tulburare și fără de supărare; căci Dumnezeu, pentru aleșii Săi, a îngărdit-o cu pace. Dar un Dumnezeu atît de bun, nu se cunoaște de voi și toate facerile de bine care se fac de Ziditorul, se socotesc că sînt de la zidire".

Așa vorbind între dînșii, au început cuvînt despre Iisus Hristos Domnul și i-a spus Tracvilin cum Fiul lui Dumnezeu S-a pogorît pe pămînt, nedespărțindu-se de ceruri și S-a îmbrăcat cu trup ca să mîntuiască sufletele omenești de pierzare. Apoi toate cele ce Tracvilin le-a știut de la sfinții Sebastian și Policarp și mai ales din darul lui Dumnezeu, Care înțelepțește pe omul credincios, pe acelea le-a spus înaintea eparhului, însuși Domnul dîndu-i gură și înțelepciune și nimeni n-a putut să i se împotrivescă și nici cel ce se împotrivescă lui să-i răspundă. Și i-a mai spus că multă vreme a zăcut în podagră și hiragră, la toate mădularele lui și îndată fără de veste s-a făcut sănătos, cu darul lui Hristos, în vremea cînd a crezut în El cu inimă bună.

Avînd și eparhul boala podagrei de demult, a poruncit celor ce stăteau înainte ca să ia pe Tracvilin și să-l ducă, iar noaptea, a trimis în taină și l-a chemat la dînsul rugîndu-l și plătindu-i, ca să-i spună doctoria cu care s-a vindecat". Iar Tracvilin a zis: "Să știi, măria-ta, că Dumnezeu nostru foarte rău Se mînie asupra celor care vor a vinde sau a cumpăra darul Său. De voiești să te vindeci de boala ta, apoi crede în Hristos, Fiul lui Dumnezeu și te vei tămădui, precum mă vezi și te vād. Că eu abia eram purtat de alții și unsprezece ani de grea boală am fost la toate venele și încheieturile și alții îmi aduceau mîncarea la gură. Iar cînd am crezut în Hristos Dumnezeu, îndată am dobîndit tămăduire și cu darul Mîntuitorului meu sînt întreg și sănătos".

Eparhul a zis: "Rogu-mă ție să aduci la mine pe acela ce a fost mijlocitor sănătății tale, căci dacă va putea să-mi dea și mie vindecare, apoi și eu mă voi face creștin". Deci, mergînd îndată, Tracvilin a chemat pe Sfîntul Policarp și apoi pe Sebastian și au învățat pe Agrestie Hromatie, eparhul și pe Tivurtie, fiul lui, sfînta credință în Iisus Hristos. Si au sfărîmat pe toți idolii care erau în casa lui, mai mulți de două sute: pe cei de lemn i-au ars, pe cei de piatră i-au sfărîmat, iar pe cei de aur și de argint i-au tăiat bucățele și i-au împărțit la săraci.

Deci sfărîmați și zdrobiți fiind idolii, s-a arătat eparhului un tînăr frumos și preastrălucit, zicîndu-i: "Domnul nostru Iisus Hristos, întru care ai crezut, m-a trimis la tine ca să primești sănătate în toate mădularele tale". Atunci eparhul, îndată cu cuvîntul s-a făcut sănătos și, sculîndu-se, a vrut să cadă la picioarele celui ce se arătase, ca să i le sărute. Iar acela a zis către dînsul: "Vezi să nu te atingi de mine, pentru că încă nu ești spălat cu Sfîntul Botez de necurăția idolească". Acestea zicîndu-i, s-a făcut nevăzut.

Atunci eparhul cu fiul său, au căzut la picioarele sfinților strigînd: "Unde este adevăratul Dumnezeu, Domnul Iisus Hristos unul născut Fiul Atotputernicului Dumnezeu pe care îl propovăduiți voi, o! buni învățători?" Iar sfinții au sfătuit pe eparh să lase dregătoria eparhiei să nu mai facă judecăți, în care era dator să cerceteze pe creștini să-i judece, să-i muncească, nici să meargă la priveliștea păgînilor, ci să se îndeletnicească întru învățătura înțelepciunii duhovnicești; apoi degrabă a făcut el aceea. Iar cînd s-a apropiat de Sfîntul Botez a fost întrebat: "Crezi întru Unul Dumnezeu?" El a zis: "Cred". "Te lepezi de idoli?". Și a zis: "Mă lepăd". "Te lepezi de toate păcatele tale?" a zis preotul. Atunci el a răspuns către preot: "De la început trebuia să mă întreb. Deci, mă voi îmbrăca iarăși în hainele mele și nu voi primi Sfîntul Botez, pînă ce mai întîi nu mă voi lepăda de păcatele mele. Mă voi împăca cu aceia cu care am avut vrajbă. Pe care i-am mîniat, către aceia voi arăta dragoste. Iar de la cei ce au mînie asupra mea, de la aceia voi cere iertăciune. Toate datoriile datornicilor mei le voi ierta. Iar de am luat de la cineva ceva cu sila, aceluia voi întoarce îndoit. După moartea femeii mele am avut două țiitoare, pe acelea le voi da după bărbat cu zestre de nuntă. Voi libera robii și roabele. Toate lucrurile dregătoriei mele și ale casei le voi rîndui după Dumnezeu și atunci cu îndrăzneală voi zice: Mă lepăd de toate păcatele mele și voi primi Sfîntul Botez. Aceste cuvinte ale lui au plăcut sfinților și s-a amînat botezul o vreme, pînă a împlinit cu fapte toate cele spuse. Apoi i-au botezat pe amîndoi în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, împreună cu toată casa, încît s-au făcut pînă la o mie patru sute cei din nou luminați, bărbați și femei.

În acea vreme era mare prigoană asupra creștinilor, încît nu era cu putință nici bucate a cumpăra, nici apă a-și scoate cineva, de vreme ce cu sfatul păgînilor, pretutindenii erau puși idoli mici și străji multe prin tîrguri, pe ulițe, pe la fîntîni, pe la izvoare, pîraie; încît toți care ar fi vrut să cumpere ceva de-ale mîncării sau să ia apă, mai întîi trebuiau să se închine idolilor ce erau acolo. Și aceasta au scornit-o păgîinii, ca să-i prindă mai lesne pe creștini și să-i dea la munci. Văzînd credincioșii aceasta, erau într-o mare mîhnire, pentru că nu le era cu putință a căpăta de undeva mîncare sau băutură, fără închinare la idoli, de care fugind, mai bine răbdau foamea și setea decît să se închine lor.

Atunci Hromatie a poruncit tuturor credincioșilor, care erau în Roma, să ia pe ascuns din casa sa mîncare și apă, căci era foarte bogat și se adunau credincioșii în casa lui spre lauda lui Dumnezeu. Atunci era episcop al Romei fericitul Gaie, cu neamul din Dalmația, rudenia lui Dioclițian; acela săvîrșea liturghia în casa lui Hromatie și împărtășea cu dumnezeieștile Taine pe poporul cel nou al lui Hristos. Iar pentru goana cea mare, care era asupra creștinilor, Hromatie a ieșit din Roma la oarecare moșii ale sale, pe care le avea în Campania, pentru că se temea ca nu cumva să se afle la Roma de credința lui în Hristos și voia să viețuiască acolo fără grijă și mai cu libertate să țină sfînta credință. Deci, porunci creștinilor, că toți ce vor să se dea în lături de la prigoana asupra creștinilor și să viețuiască fără grijă, să meargă cu el la moșiile sale, făgăduind acolo tuturor hrană destulă. Atunci era nevoie ca împreună cu creștinii să meargă unul din cei doi sfinți, spre mîngîierea și întărirea credinței și s-a făcut neînțelegere între cei doi sfinți, Sebastian și Policarp, pentru că fiecare dintr-înșii voia să rămînă la Roma, pentru cîștigarea cununii cele mucenicești. Atunci a zis sfîntul episcop Gaie: "Dacă amîndoi voiți a muri pentru Hristos, vă veți da în mîinile muncitorilor și veți lipsi atunci pe poporul credincios de mîngîierea cea duhovnicească, din care cauză mie mi se pare sfînte Policarp, ca cel ce ai treapta preoției și ești plin din destul de înțelepciune dumnezeiască, să mergi împreună cu domnul Hromatie, ca să mîngîi cu învățătura pe creștini, să-i întărești pe cei ce se îndoiesc și să-i hrănești pe ei cu dumnezeieștile Taine".

Auzind acestea, Sfîntul Policarp s-a supus poruncii și a plecat împreună cu Hromatie și cu alți creștini din Roma. Deci, în ziua duminicii, săvîrșind episcopul Sfînta Liturghie, a zis către credincioși: "Domnul nostru Iisus Hristos, știind neputința firii noastre, două căi a arătat celor ce cred într-însul; una mucenicia, iar alta mărturisirea; pentru că cel ce nu va putea să meargă pe cea mucenicească, acela să alerge pe cea a mărturisirii. Și de voiește cineva, să meargă cu fiii noștri duhovnicești, cu Hromatie și cu Tivurtie; iar cine va vrea să rămînă aici, în cetate, pot să rămînă și nici un loc al depărtării nu va despărți pe aceia care sînt împreună cu darul lui Hristos; iar eu, deși nu vă voi vedea cu ochii cei trupești, dar cu ochii mei dinăuntru, totdeauna veți fi împreunați".

Zicînd episcopul acestea, Tiburtie a strigat: "Mă rog ție, părinte, să nu ies de aici, căci doresc foarte mult pentru Dumnezeul meu, de ar fi cu putință și de o mie de ori să fiu omorît, ca să dobîndesc viață veșnică". Episcopul, bucurîndu-se de credința lui și de o rîvnă ca aceea, a lăcrimat și ruga pe Dumnezeu ca toți cei ce rămîn împreună cu dînsul să poată a se nevoi și să se învrednicească cununei mucenicești. Deci cu episcopul au rămas Marchelin și Marcu și tatăl lor Tracvilin, sfîntul Sebastian și tînărul cel frumos cu trupul și mai frumos cu sufletul, Sfîntul Tiburtie; asemenea și Nicostrat protoschinarul, cu fratele său Castorie și cu femeia sa, Zoe și Claudie, cu fratele său Victorin și cu fiul său Simforian, care a fost vindecat de boala apei; numai aceștia au rămas în Roma, iar toți ceilalți au plecat cu Hromatie și cu Policarp. Iar după ducerea lor, sfîntul episcop a hirotonisit diaconi pe Marchelin și Marcu, iar pe tatăl lor, Tracvilin, l-a sfințit preot și pe Sfîntul Sebastian, care purta cele ostășești, l-a făcut apărător al Bisericii.

Dar de vreme ce nu avea loc tăinuit în care ar putea săvîrși Sfînta Liturghie, pentru aceasta petrecea la un oarecare dregător împărătesc, cu numele, Castul, lîngă palat. Pentru aceea și-au ales petrecerea lor acolo, pentru că și Castul era creștin în taină, împreună cu casnicii săi; iar pentru că legea închinării de idoli era pretutindenii, nu lua seama la cei ce viețuiau în palatele împărătești - că nimeni nu gîndea că s-ar înrădăcina credința creștinească chiar în palat - De aceea sfinții puteau cu înlesnire a se tăinui la Castul, săvîrșind dumnezeieștile slujbe. Deci sînd ei acolo, ziua și noaptea o petreceau în rugăciuni, lacrimi și post și rugau pe Dumnezeu ca să-i învrednicească de cununa cea mucenicească. Veneau la dînșii femei și bărbați pe ascuns, cei ce văzuseră tămăduirile făcute de dînșii; căci cu rugăciunile lor se da bolnavilor

sănătate, orbilor vedere și duhurile cele necurate se alungau din oameni; pentru aceea mulți dintre dînșii primeau sfînta credință în taină.

Odată, mergînd Sfîntul Tiburtie în cale, a văzut pe un om care căzuse de pe casa sa și se rănise rău; toți ai casei plîngeau; pe acela l-a făcut întreg și sănătos cu rugăciunea sa și omul acela a trecut la creștini cu toată casa și s-au botezat.

Sosind vremea pătimirii sfinților, mai întîi fericita Zoe, femeia lui Nicostrat, a ieșit la nevoie, căci, rugîndu-se ea lîngă mormîntul Sfîntului Apostol Petru, a fost prinsă de cei ce pîndeau pe creștini și dusă la judecată, unde, fiind silită să aducă tămîie idolului Aris nu s-a supus. Pentru aceea a fost aruncată în temniță întunecoasă și acolo a fost chinuită cu foame șase zile. După aceasta a fost scoasă și spînzurată de pâr, deasupra unui fum ce ieșea din gunoi și, astfel, și-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu, iar trupul ei a fost aruncat în Tibru. Sfînta Zoe s-a arătat în vedenie Sfîntului Sebastian și i-a spus despre sfîrșitul său; iar el, dacă a spus aceasta lui Tracvilin, acesta a strigat: "Iată femeile ne întrec! Deci, pentru ce să mai trăim noi?" Apoi a mers în același loc, la mormîntul Apostolului și acolo a fost ucis de păgîni cu pietre și aruncat în Tibru. Nicostrat și Castorie, împreună cu Claudie, cu Victorin și cu Simforian, au fost prinși și aduși la eparhul cetății, cel cu numele Favian, pe cînd căutau trupurile sfinților pe malul Tibrului. Pe aceștia, eparhul silindu-i către jertfă zece zile, pe de o parte cu momeli, pe de alta cu îngroziri și munci și nesporind nimic, a poruncit să-i înece în rîu, legîndu-le cîte o piatră mare de grumaji.

Pe Sfîntul tînăr Tiburtie l-a arătat, pe ascuns, păgînilor un mincinos creștin, cu numele Curtuat, care era lup îmbrăcat în piele de oaie; și, prinzîndu-l, l-a adus legat la judecată, la același eparh Favian, împreună cu Curtuat cel ce părea creștin. Deci Curtuat, venind la judecată, îndată s-a arătat vicleșugul său, căci numai cu chipul se arăta a fi creștin, iar înăuntru era plin de păgînatate. Acesta a fost martor și văditor al lui Tiburtie, cum că el numea diavoli pe zeii romanilor. Dar sfîntul se arăta adevărat și cu mare bărbăție mărturisitor al numelui Domnului nostru Iisus Hristos. Și a zis către dînsul judecătorul: "Nu face așa de mare rușine neamului tău, atît de cinstit, că ești fecior de părinte slăvit și ți-ai ales viața creștinească necurată și urîtă, căreia îi urmează ocară și munci, moarte și defăimare".

Sfîntul Tiburtie a răspuns: "O! preaînțelepte bărbat și judecător al Romei! De vreme ce nu voiesc a cinsti și a avea între zei pe desfrînata Venera și pe amestecătorul de sînge Die, pe mincinosul Ermis și pe mîncătorul de fii Cron, de aceea îmi zici că ocărăsc neamul meu? Dar eu îți spun că am înmulțit cinstea neamului meu, cinstind pe unul adevărat Dumnezeu, care împărățește în ceruri, închinîndu-mă și numindu-mă rob al lui. Tu mă îngrozești cu munci? Ce lucru înfricoșat ne este nouă creștinilor a pătimi pentru Dumnezeu nostru prin sabie? Dar prin aceea ne vom dezlega de temnița cea trupească și vom dobîndi cereasca libertate. Sau prin foc? Dar noi, mai mare văpaie poftind, am stins văpaia în trupurile noastre și apoi de acestea să ne temem? Sau de surghiunie? Dar Dumnezeu nostru este pretutindeni și oriunde sîntem noi cu Dumnezeu, acolo este locul nostru".

Atunci Favian a poruncit să aducă mulțime de cărbuni aprinși să-l pună desculț pe sfînt deasupra lor; apoi a zis către dînsul: "Sau adu tămîie zeilor noștri pe acești cărbuni sau te suie desculț pe ei". Iar Sfîntul Tiburtie, însemnîndu-se cu semnul Sfintei Cruci, s-a suit deasupra lor desculț și umbla pe dînșii ca pe niște flori roșii și moi și a zis către judecător: "Lasă necredința ta și cunoaște că Dumnezeu meu este adevărat, Care poruncește stihiiilor și tuturor zidirilor; iar tu de poți, în numele lui Die al tău, pune mîna în apă fiartă și să vezi nu vei primi arsuri? Iată eu, în numele Domnului meu Iisus Hristos, umblu pe acest foc ca pe niște flori rourate, precum vezi, pentru că Ziditorului nostru toată făptura Îi slujește". Judecătorul zise: "Cine nu știe că Hristos al vostru va învățat meșteșug de vrăjitorie?" Sfîntul răspunse: "Taci, ticălosule, nu îndrăzni a pomeni cu hulă, prin buzele tale cele purtătoare de venin numele cel atît de mare și înfricoșat; nu face urechilor mele atîta necaz, ca să te aud lătrînd asupra numelui Domnului meu".

Atunci Favian, mîniindu-se, l-a osîndit la moarte și a fost dus la drumul ce se numea Lavicansc, departe ca de trei stadii de cetate. Și acolo, rugîndu-se lui Dumnezeu, a fost tăiat și îngropat în același loc de un creștin oarecare, unde s-a arătat poporului mare dar dumnezeiesc, prin rugăciunile Sfîntului Tiburtie.

După aceasta, același Curtuat, care numai cu chipul era creștin, a vestit păgînilor despre Castul, Marchelin și Marcu. Deci, Sfîntul Castul, după cea de a treia întrebare și de trei ori spînzurare și muncire, fiind aruncat într-o groapă și astupat cu pămînt de viu s-a săvîrșit; iar pe Marchelin și pe Marcu i-a pus Favian la butuc, le-a pironit picioarele cu cuie de fier și le-a zis: "Veți sta astfel pînă cînd veți aduce închinare zeilor". Dar pironiți fiind pe un lemn, cîntau: *Iată ce este bun sau ce este frumos, fără numai a locui frații împreună*. Și au stat așa o zi și o noapte, cîntînd și rugîndu-se; iar a doua zi au fost împunși cu sulițele în coaste, chiar în același loc; și așa și-au primit sfîrșitul muceniciei.

Săvîrșindu-și acești sfinți pătîmirea lor, s-a aflat și de Sfîntul Sebastian, despre care a spus eparhul împăratului. Deci, chemîndu-l la sine Dioclețian, i-a zis: "Eu totdeauna te-am avut între cei dinții în palatele mele, iar tu, cugetînd cele împotriva sănătății mele, te-ai făcut vrăjmaș mie și dușman zeilor mei, deși pînă acum ai tănuțit această răutate". Sfîntul Sebastian a zis: "Eu pentru sănătatea ta am rugat totdeauna pe Hristos și am cerut pace împărăției romanilor și m-am închinat împăratului ceresc, socotind că este lucru cu nedreptate a se închina cineva pietrii și a căuta ajutor de la dînsa, că aceea este lucru arătat cum că este lucru al celor fără de minte".

Atunci, mîniindu-se Dioclețian, a poruncit să-l ducă afară din cetate și să-l lege de stîlp gol, în mijlocul unui cîmp și să-l străpungă cu săgeți. Deci fiind pus el acolo, ca o țintă, mulțime de ostași au săgetat cinstitul său trup și înconjurîndu-l unii de o parte și alții de alta i-au umplut tot trupul de săgeți; apoi, părăindu-li-se că a murit, s-au dus lăsîndu-l așa legat și plin de săgeți. Cînd femeia Sfîntului mucenic Castul, cu numele Irina, s-a dus noaptea să ia și să îngroape trupul Sfîntului Sebastian, l-a găsit viu și l-a dus în casa sa; apoi în puține zile s-a tămăduit de răni și s-a făcut cu totul sănătos. Și, adunîndu-se la dînsul creștinii în taină, îl rugau să iasă din Roma, precum au făcut și alți creștini, ca să nu cadă iarăși în mîinile păgînilor. Iar el, făcînd rugăciune, s-a dus și a stat pe scările palatului Eliogavalilor, și cînd treceau pe acolo împărații, vîzîndu-i sfîntul, a strigat: "Popii zeilor voștri o, împăraților, vă tulbură pe voi cu vrăjile lor cele necurate, dîndu-vă știri mincinoase despre creștini, care ar fi potrivnici împărăției romanilor. Dar vedeți că mult vă folosesc creștinii, pentru că se roagă în rugăciunile lor pentru cetatea aceasta; căci nu încetează a se ruga pentru împărăția voastră și pentru sănătatea tuturor ostașilor romani".

Acestea grăind sfîntul, a căutat spre dînsul Dioclețian și a zis: "Oare tu ești Sebastian pe care nu demult am poruncit să te omoare cu săgeți?" Sfîntul a răspuns: "Pentru aceasta a binevoit a mă învia Domnul meu Iisus Hristos ca să fiu viu către voi și înaintea întregului popor să fiu martor nedreptății voastre, căci cu judecată nedreaptă ați ridicat prigoană asupra creștinilor, robii lui Hristos". Atunci Dioclețian a poruncit să-l prindă și să-l ducă la hipodrom.

Acolo sfîntul răbdător de chinuri, cu mare glas proslăvînd pe Hristos, iar pe idoli și rătăcirea romanilor ocărîndu-le, a fost bătut cu bețe pînă la moarte și a trecut în glasul bucuriei către Hristos, puitorul de nevoie, ca să primească cununa biruinței, pentru nevoița sa cea bună. Iar sfîntul lui trup l-au aruncat păgînii noaptea în groapă adîncă cu noroi, ca să nu-l afle creștinii și să-l ia. Dar sfîntul s-a arătat în vedenie Luchiniei, femeia cea dreptcredincioasă și a zis: "Să te duci la groapa cea cu noroi, care este aproape de Chirca și vei găsi acolo trupul meu spînzurat în cuie și, luîndu-l, să-l duci în Catacombe și să se îngroape în ușa peșterii, lîngă mormintele apostolești". Și îndată acea fericită femeie, luînd slugile sale, s-a dus în miezul nopții la groapa cea arătată și, luînd cu bună cucernicie trupul cel mucenicesc, l-a îngropat cu cinste, la locul unde i se poruncise, lăudînd pe Hristos, Dumnezeuul nostru, a cărui slavă este în veci. Amin.

Pomenirea celui între sfinți Părintelui nostru Modest, Arhiepiscopul Ierusalimului (18 decembrie)

Sfîntul Modest, patriarhul Ierusalimului, s-a născut din părinți ortodocși, în orașul Sebastia. Tatăl său se numea Eusebiu, iar mama lui Teodula, care era stearpă. La rugăciunea celor doi soți, Dumnezeu le-a dat

un fiu, pe acest mare părinte, după patruzeci de ani de împreună'viețuire. După nașterea acestui mare părinte, tatăl său a fost pîrît lui Maximian că este creștin. Acesta l-a legat și l-a închis în temniță.

Cînd a auzit Teodula, s-a dus și ea la închisoare cu copilul, care avea numai cinci luni. Acolo, rugîndu-se împreună Domnului, și-au dat în pace, în mîinile îngerilor, duhurile lor și au fost mucenici de bună voie. Paznicii închisorii i-au găsit morți, iar pe copil viu între ei. L-au luat și l-au dus lui Maximian. Văzînd Maximian că e frumos și plăcut, la dat unui senator să-l crească bine, ca să ajungă vrednic să slujească lui Zeus. Pe cînd ere crescut de acela, fericitul Modest a aflat cine i-au fost părinții și că au murit pentru Hristos. La vîrsta de treisprezece ani a dat peste un dascăl creștin. Acesta l-a învățat dreapta credință și s-a lipit fericitul cu tot sufletul de ea. Avea însă o durere, că trăiește cu păgîinii.

Odată, împăratul Maximian a poruncit ca toată lumea să aducă jertfă idolilor. Atunci fericitul s-a dus la mormîntul părinților lui și s-a rugat lor din toată inima să-l scape din mîna păgînilor, ca să fie învrednicit și de dumnezeiescul Botez. Și l-a găsit un argintar din Atena care l-a luat și l-a dus cu el. Pe cale a făcut sfîntul felurite minuni. Ajunși la Atena, l-a dus la arhiereu ca să-l învețe tainele credinței și să-l boteze. Pe cînd se săvîrșea Botezul, argintarul a văzut că s-a pogorît un stîlp de foc din cer și s-a sprijinit pe capul celui ce se boteza. După botez a vindecat de o boală aducătoare de moarte pe fratele argintarului, numai cu rugăciunile și cu atingerea mîinii. A vindecat și pe un om îndrăcit.

Murind argintarul și soția lui, l-au înscris și pe Sfîntul Modest în testament ca moștenitor, împreună cu fiii lui. Sfîntul, însă, a dăruit partea sa de moștenire fiilor argintarului, iar el s-a dus în locuri pustii de tot și trăia acolo în liniște. Fiii argintarului, văzîndu-l cinstit de toți, de invidie n-au mai putut răbda. Iar cînd au plecat pentru negoțatorie, l-au înduplecat pe fericit să meargă cu ei. În Egipt l-au vîndut rob unui necredincios, de la care a avut multe de suferit, vreme de șapte ani. Cu rugăciunea lui stăruitoare către Dumnezeu, l-a izbăvit pe stăpînul lui de rătăcirea păgînească și l-a înduplecat să se boteze. Apoi, l-a vindecat și de o boală grea. După moartea stăpînului său s-a dus să se închine la Mormîntul cel de viață purtător al Domnului. După aceea s-a dus la Munele Sinai și acolo, slujind lui Dumnezeu, a săvîrșit multe minuni.

La moartea arhiereului Ierusalimului, fericitul Modest, prin descoperire dumnezeiască, a fost hirotonit arhiereu al Ierusalimului în al cincizeci și nouălea al vieții lui, făcînd și acolo multe minuni. Pe fiii argintarului care veniseră la Ierusalim pentru negoțatorie și care îl vînduseră în Egipt și nu știau că el este arhiereul cetății, nu numai că nu s-a răzbunat pentru cele făcute, dar i-a și primit cu dragoste, i-a găzduit cu bunăvoință și le-a făcut bine cu dărnicie.

Astfel, acest mare părinte, viețuind cu cuvioșie ca arhiereu 38 de ani, iar de totul 97 de ani, s-a mutat la veșnicele locașuri.

Sfîntul Preacuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul de la Voroneț (18 decembrie)

Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul a fost unul din cei mai mari sfinți pe care i-a odrăslit pămîntul Moldovei, mare dascăl al pustiei și povățuitor al călugărilor.

Acest sfînt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moșia mănăstirii Sfîntul Nicolae din Rădăuți, la începutul secolului al XV-lea, primind din botez numele de Dumitru. Fiind ales de Dumnezeu din sînul maicii sale pentru viața cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici nu se juca asemenea cu ceilalți copii, nici nu căuta odihnă și mîncare; ci mereu se ruga, și întru toate asculta de părinți.

Cînd avea vîrsta de zece ani, fiind dat să învețe carte în mănăstirea Sfîntul Nicolae din Rădăuți, copilul Dumitru, deși tînăr cu vîrsta, s-a dovedit bătrîn cu înțelegerea. Căci în puțină vreme a deprins Ceaslovul și Psaltirea pe de rost, precum și nevoița cea duhovnicească, adică rugăciunea cea de taină a inimii, postul, smerenia și păzirea minții de gînduri rele. Pentru aceasta cuvioșii călugări foarte mult îl iubeau și se foloseau de blîndețea și priceperea lui, căci era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfînt.

După cinci ani de ucenicie, tînărul ostaș al lui Hristos s-a făcut călugăr în această mînăstire, primind numele marelui prooroc și împărat David. Și era întru toate ascultător cuvioșilor părinți, avînd ca dascăl și părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul și purtătorul de Dumnezeu Sfîntul Ierarh Leontie de Rădăuți.

Acest tînăr monah David era foarte rîvnitor în nevoița vieții călugărești. Cel mai mult iubea liniștea, postul și rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic pînă la asfințitul soarelui, iar uneori postea desăvîrșit cîte trei și chiar cinci zile și se hrănea numai cu legume și ierburi. În ascultare era tăcut, blînd și tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua și noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă și la chilie dormea puțin pe un mic scaunel, mereu veghind și cugetînd la cele dumnezeiești. Iar dintre cărți cel mai mult iubea Psaltirea, pe care o știa pe de rost și o repeta zilnic.

Așa nevoindu-se cîteva ani de zile, Cuviosul David s-a făcut vas al Sfîntului Duh, învrednicindu-se de darul preoției și al facerii de minuni. Mulți bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritul ieromonah David și se vindecau de suferințele lor. Alții veneau să-i ceară sfat, că era foarte înțelept în cuvînt și înainte-văzător, iar alții veneau să-și mărturisească păcatele, căci ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părțile de nord ale Moldovei.

Văzînd ieromonahul David că este înconjurat de lume și nu mai are liniște de rugăciune, temîndu-se de duhul slavei deșarte, a luat binecuvîntare de la episcopul de Rădăuți și s-a retras la mănăstirea Sfîntul Lavrentie (Laurențiu). Dar și acolo îl căutau credincioșii, precum și cei bolnavi de dureri necurate. Cuviosul David însă ziua făcea ascultare și stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga și împletea coșuri de nuiele pentru obște. Așa își omora cuviosul ispitele tinereții și cugetul slavei deșarte.

Odată l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în orașul Siret. Acolo, înconjurîndu-l credincioșii, a zăbovit cuviosul o zi, neputînd a se întoarce la timp în mănăstire. Atunci egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, și-a împlinit cu bucurie canonul, dînd slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Trecînd cîteva ani și Cuviosul David sporind mult în nevoița duhovnicească, se simțea chemat de Duhul Sfînt la viața pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos și dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii și cu sihaștrii din codrii Carpaților.

Deci, primind binecuvîntare de la egumenul mănăstirii Sfîntul Lavrentie, a îmbrăcat mai întîi marele și îngerescul chip al schivniciei, schimbîndu-și numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, cu puțin înainte de anul 1450, s-a retras singur în adîncul codrilor pe valea pîrîului Secu din județul Neamț, unde mai tîrziu a luat ființă mînăstirea Sihăstria. Aici s-a nevoit paisprezece ani în aspre osteneli călugărești. Dar, văzîndu-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna.

Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil și-a făcut aici mai întîi o colibă de lemn pe valea pîrîului Vițel. Apoi, aflînd o stîncă mare în apropiere, și-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stîncii, cît să poată încăpea. Alături și-a săpat o altă încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede pînă astăzi. În această stîncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de douăzeci de ani.

Nevoița Preacuviosului Părintelui nostru Daniil Sihastru în chilia de la Putna era aceasta: Ziua și noaptea priveghea în neîncetată rugăciune și cugetare la cele dumnezeiești, postind pînă la asfințitul soarelui și dormind foarte puțin pe un mic scaun de lemn. Din chilie nu ieșea deloc toată săptămîna. Mîncarea lui era formată din pesmeți de pîine, rădăcini și ierburi, iar lucrul mîinilor sale era împletirea coșurilor de nuiele. Duminica săvîrșea Sfînta Liturghie și se împărtășea cu Trupul și Sîngele lui Hristos, apoi primea pe cei ce

veneau la el pentru vindecare de boli și pentru cuvînt de folos. În posturi se înfrîna cîte trei și uneori cinci zile și avea darul rugăciunii și al lacrimilor.

Pentru sfințenia vieții sale, pentru postul îndelungat și pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni și cu lacrimi, Cuviosul Daniil Sihastrul a fost multă vreme ispitit de diavoli, căutînd să-l alunge din pustie sau să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deșarte. Dar el, cerînd ajutorul lui Hristos și cu puterea Sfintei Cruci, biruia toate cursele diavolului. Pentru aceea, în puțină vreme s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înainte-vederii și al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvîntul și vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoștea cugetele cele ascunse și spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfînt.

Pentru niște daruri ca acestea, numele Cuviosului se făcuse cunoscut în toată țara Moldovei, iar poporul, de la mic pînă la mare, l-a numărat din tinerețe în ceata sfinților. Cei mai mulți îl numeau *Sfîntul Daniil, Sihastrul cel Bătrîn*, căci era părinte și povățuitor al tuturor sihaștrilor din nordul Moldovei. Alții, îndeosebi călugării, îl numeau *Sfîntul Daniil Schimonahul*. Iar după mutarea sa din trup, era numit în popor *Sfîntul Daniil cel Nou*, ca să-l deosebească de alți cuvioși cu același nume.

În anul 1451, întîmplîndu-se grabnică moarte domnului țării, Bogdan Voievod, fiul său, Ștefan, cu greu a scăpat de primejdie. Dar, auzind de nevoița și minunile Sfîntului Daniil Sihastrul și fiind în grea strîmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfînt la chilia lui. Aici, poposind cîteva zile, și-a mărturisit cugetele înaintea Cuviosului și a primit de la el dezlegare de păcate și multe cuvinte de mîngîiere. Apoi, liniștindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvîntat și s-a rugat pentru dînsul, apoi i-a proorocit că în curînd va fi domn al Moldovei și l-a liberat cu pace.

În primăvara anului 1457, Ștefan cel Mare, ajungînd pe scaunul Moldovei, s-a încredințat de împlinirea proorociei Sfîntului Daniil Sihastrul și de darul lui Dumnezeu care era întru dînsul. Din anul acela, Cuviosul i-a fost marelui domn cel dintîi sfetnic, duhovnic și rugător către Dumnezeu. Adeseori voievodul poposea la chilia lui și își mărturisea păcatele, apoi cerea cuvînt de folos și nimic nu făcea fără rugăciunea și binecuvîntarea lui. Iar Cuviosul îl îmbărbăta și îl îndemna să apere țara și creștinătatea de mîinile păgînilor, încredințîndu-l că de va zidi după fiecare luptă cîte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui.

Astfel, ascultîndu-l, Ștefan cel Mare a apărut cu multă vitejie Biserica lui Hristos și țara Moldovei după căderea Bizanțului, aproape o jumătate de secol, cîștigînd patruzeci și șapte de războaie și înălțînd patruzeci și opt de biserici. În felul acesta, Sfîntul Daniil Sihastrul s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei românești și ctitor duhovnicesc al mănăstirilor înălțate la îndemnul său.

Odată, poposind domnul Moldovei în chilia Cuviosului, a fost îndemnat de marele sihastru să zidească în apropiere de chilia sa o mănăstire de călugări, întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, către care avea mare evlavie. Deci, ascultîndu-l Ștefan Voievod și împreună alegînd locul, cu binecuvîntarea lui s-a început în anul 1466 zidirea Mănăstirii Putna. Iar în anul 1470, cînd s-a sfințit acest dumnezeiesc locaș, însuși Sfîntul Daniil a luat parte, fiind cinstit de toți ca un al doilea ctitor.

Se mai spunea despre dînsul că, voind Ștefan Vodă să-i încredințeze mănăstirea, de multe ori l-a rugat să fie egumen și părinte duhovnicesc al Putnei. Dar Cuviosul, socotindu-se nevrednic de o cinste ca aceasta și iubind mai mult liniștea, a rămas mai departe la mica lui chilie din peșteră.

Pentru sfințenia vieții sale, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit din tinerețe purtător de Hristos și mare dascăl al liniștii și rugăciunii lui Iisus. În timpul vieții sale nu era în Moldova alt sihastru și duhovnic mai vestit, nici alt lucrător și dascăl al rugăciunii mai iscusit decît el. De aceea, toți egumenii și duhovnicii din nordul Moldovei, ca și dregătorii din sfatul țării îl aveau de părinte duhovnicesc.

Urmînd exemplul vieții sale, numeroși călugări iubitori de liniște din chinovii se retrăgeau în pustie cu binecuvîntarea Cuviosului Daniil și deveneau sihaștri și lucrători sporiți ai rugăciunii lui Iisus. Astfel,

acest mare ascet al Moldovei, avea prin mănăstiri și sate numeroși fii duhovnicești, iar prin munți și prin codri avea peste o sută de ucenici sihaștri, care se nevoiau în plăcere de Dumnezeu, după sfatul său.

Într-adevăr, Sfântul Daniil Sihastrul a creat în Moldova de nord o mare mișcare isihastă, aproape fără egal, înnoind astfel pentru multă vreme viața duhovnicească în mănăstiri și schituri și ridicând o întreagă generație de sihaștri și rugători ai neamului.

După anul 1470, văzînd Cuviosul că la Putna nu mai are liniște din cauza mănăstirii și a mulțimii credincioșilor ce veneau aici, a părăsit chilia în care se nevoise peste douăzeci de ani și s-a retras în taină în pădurile seculare din jurul Mănăstirii Voroneț. Aici se nevoiau ca la cincizeci de călugări sub povățuirea ieroschimonahului Misail, vrednic ucenic al Sfântului Daniil. Deci, aflînd un loc retras în preajma mănăstirii, și-a făcut o mică chilie sub stîncă numită Șoimul și aici se ostenea Cuviosul în desăvîrșită liniște și plăcere de Dumnezeu.

Însă n-a trecut multă vreme și îndată numele lui s-a făcut cunoscut în toate satele din partea locului, încît veneau la el tot felul de bolnavi, paralizați, oameni stăpîniți de duhuri necurate și se vindecau. Credincioșii, neputînd ajunge la chilia lui, așteptau jos în mănăstire. Iar Cuviosul cobora noaptea, se ruga pentru ei, le spunea pricina suferinței, îi sfătua, îi binecuvînta și îi trimitea sănătoși la casele lor.

În vara anului 1476, Ștefan cel Mare, pierzînd lupta de la Războieni în fața turcilor, s-a dus la chilia Sfântului Daniil Sihastrul, bunul său părinte duhovnicesc de la Voroneț. Deci "bătînd Ștefan Vodă în ușa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul să aștepte Ștefan Vodă afară pînă va termina ruga. Și după ce și-a terminat sihastrul ruga, l-au chemat în chilie pe Ștefan Vodă. Și s-a spovedit Ștefan Vodă la dînsul. Și a întrebat Ștefan Vodă pe sihastru ce să facă, că nu poate să se mai bată cu turcii. Închinea-va țara la turci sau nu? Iar sihastrul a zis să nu o închine, că războiul este al lui; numai că, după ce va izbăvi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfântului Gheorghe".

Deci, crezînd domnul Moldovei în proorocia Sfântului Daniil că va birui pe turci și luînd de la el rugăciune și binecuvîntare, îndată a adunat oaste și a izgonit pe turci din țară. Așa ajuta Cuviosul cu rugăciuni fierbinți către Dumnezeu să se izbăvească Moldova și țările creștine de robia păgînilor.

Răposînd mitropolitul Teoctist, în toamna anului 1477, Ștefan cel Mare s-a sfătuit cu clerul și episcopii țării să aleagă păstor și părinte al Moldovei pe Sfântul Daniil Sihastrul de la Voroneț. Dar Cuviosul auzind de aceasta, s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu și voievodului să nu-l înstrăineze pînă la moarte de fericita lui liniște. Deci, cucerindu-se toți de smerenia și sfințenia lui, și-au cerut iertare și l-au lăsat în pustie să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

Timp de douăzeci de ani cît a sihaștrit la Voroneț, Cuviosul Daniil a creat aici o nouă vatră isihastă, tot atît de importantă ca cea de la Putna. Căci în puțină vreme s-au adunat în jurul său zeci de sihaștri, unii mai nevoitori decît alții, care se osteneau fie în codrii Voronețului, fie în munții Rarăului, fie de-a lungul Carpaților Răsăriteni. Cei mai mulți practicau rugăciunea lui Iisus, postul și tăcerea. Alții citeau zilnic psaltirea, alții făceau mii de metanii și împleteau coșuri, iar alții, fiind buni caligrafi, scriau cărți de slujbă pentru biserici și mănăstiri. Cei mai aleși ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul au fost: mitropolitul Grigore Roșca, monahul caligraf Ioan, precum și egumenii Misail și Efrem, toți din Mănăstirea Voroneț; apoi cuviosul Pahomie Sihastrul și egumenul Nil din Mănăstirea Slatina; egumenul Paisie, Paladie Sihastrul și Anastasie Sihastrul de la Mănăstirea Neamț, Isaia Pustnicul de la Mănăstirea Moldovați, egumenul Gherontie de la Humor și mulți alții.

Aducîndu-și aminte Ștefan cel Mare de făgăduința dată lui Dumnezeu și Sfântului Daniil Sihastrul, în vara anului 1488 a zidit din temelie, la Mănăstirea Voroneț, o frumoasă biserică din piatră închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, în locul vechii biserici de lemn. La 14 septembrie, în același an, biserica a fost sfințită de mitropolitul Gheorghe, în prezența fericitorilor ei ctitori, Ștefan Voievod și Cuviosul Daniil Sihastrul și a zeci de mii de credincioși, călugări, clerici și dregători de țară. În această zi, cu sfat de obște, Sfântul Daniil, deși bătrîn, a fost numit egumen al Mănăstirii Voroneț.

Timp de aproape zece ani Sfântul Daniil a povățuit obștea Mănăstirii Voroneț, ca un mare părinte duhovnicesc al călugărilor, al sihaștrilor și al întregii Moldove. Căci deși petrecea mai mult la chilia sa de sub stînca Șoimului, fiind foarte iubitor de liniște, adeseori cobora în obște, mărturisirea soborul, tămăduia pe cei bolnavi ce se adunau de prin sate și îi sfătuia pe toți. Apoi iarăși se retrăgea la chilia sa.

În timpul egumeniei sale, Mănăstirea Voroneț a trăit cea mai înfloritoare perioadă duhovnicească din istoria sa, fiind socotită multă vreme lavra isihasmului din Moldova. Toți monahii din obște, care număra peste șazeci de nevoitori, practicau rugăciunea lui Iisus. Unii erau vestiți păstori și duhovnici pentru credincioși, alții erau dascăli învățați în școala mănăstirii și neobosiți caligrafi, iar cei mai mulți erau călugări de rugăciune, care slăveau pe Dumnezeu neîncetat și se rugau pentru toată lumea. La Voroneț au învățat carte și au deprins nevoința duhovnicească numeroși preoți de parohie, egumeni, episcopi, monahi, sihaștri și dregători de țară. Iar în codrii seculari din munții Voronețului, ai Rarăului și Stînișoarei, se nevoiau pentru dragostea lui Hristos alți peste cincizeci de sihaștri, ucenici ai Sfântului Daniil. Pe toți aceștia îi supraveghea și îi povățuia pe calea cea bună a împărăției cerurilor, marele egumen și povățuitor de suflete "Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul cel Bătrîn".

Ajungînd vas ales al Duhului Sfînt, plin de tot felul de bunătăți și trecînd de vîrsta de nouăzeci de ani, Sfîntul Daniil, marele sihastru al Moldovei, dascălul pustiei și făcătorul de minuni, și-a dat sufletul în brațele lui Hristos la sfîrșitul secolului al XV-lea (1496). Mulțimea ucenicilor lui, împreună cu mitropolitul și domnul țării l-au plîns îndeajuns și l-au îngropat în pronaosul bisericii Voroneț, cum se vede pînă astăzi, punînd deasupra o piatră cu inscripția: "Acesta este mormîntul părintelui nostru David, schimonahul Daniil". Apoi, împărțind credincioșilor multe milostenii și sărutînd sfintele lui moaște, s-a întors fiecare la ale sale.

După săvîrșirea sa, văzînd ucenicii și credincioșii că se fac oarecare minuni și vindecări de boli la moaștele Cuviosului, l-au trecut în ceata sfinților, numindu-l "Sfîntul Stareț Daniil", "Sfîntul Daniil Sihastrul", sau mai ales "Prea Cuviosul de Dumnezeu rugătorul Părintele nostru Daniil cel Nou".

Obștea Mănăstirii Voroneț, împreună cu mitropolitul Grigore Roșca, ucenicul său, au dat acestei lavre, după hramul Sfîntului Mare Mucenic Gheorghe, al doilea hram în cinstea Sfîntului Daniil cel Nou, pomenindu-l în rîndul fericitilor ctitori. Totodată i-au rînduit zi de prăznuire peste an, anume după pomenirea Sfîntului Daniil Stîlnicul. Astfel, în Moldova, pomenirea cuviosului Daniil Sihastru s-a făcut, secole de-a rîndul, la 23 aprilie, hramul Mănăstirii Voroneț, și la 18 decembrie, după Sfîntul Daniil Stîlnicul, 11 decembrie.

Ca sfînt cu aureolă a fost pictat, pentru prima dată în 1547 de același mitropolit, pe peretele de sud al bisericii Mănăstirii Voroneț, în stînga ușii de intrare în pridvor, cum se vede pînă astăzi, ținînd în mîna sa un sul desfăcut pe care scrie: *Veniți, fraților, de mă ascultați. Vă voi învăța frica Domnului. Cine este omul ...*

Rîvna credincioșilor a îndemnat pe călugării de la Mănăstirea Voroneț, la începutul secolului al XVII-lea, să scoată din mormînt moaștele făcătoare de minuni ale Sfîntului Daniil Sihastrul și să le așeze în biserică, în sicriu frumos împodobit, pentru închinare. Pe acestea însuși mitropolitul Dosoftei le-a sărutat, cum singur spune în Viețile Sfinților, scrise și tipărite de el la Iași în anii 1682-1686. Vestea minunilor lui ajunsese pînă la Kiev, în Polonia, în Transilvania și la Sfîntul Munte, de unde veneau credincioși să i se închine și toți îl numeau "Sfîntul Daniil cel Nou, făcătorul de minuni".

În anul 1749, egumenul Mănăstirii Voroneț, anume Ghedeon, a dat Mănăstirii Putna degetul arătător al Sfîntului Daniil ferecat în argint, unde se păstrează pînă astăzi. Moaștele poartă inscripția: "Aceste relicve le-am ferecat eu, Ghedeon, egumen de la Voroneț, cu toată cheltuiala mea, în anul 1749, decembrie 4". În anul 1775, Moldova de nord ajungînd sub ocupația Austriei, moaștele Sfîntului Daniil Sihastrul au fost așezate din nou în mormîntul său, unde se păstrează pînă astăzi. În anul mîntuirii 1992, la 21-22 iunie, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a canonizat, în mod solemn, mai mulți sfinți din România,

printre care și pe Sfântul Preacuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul, rînduindu-i zi de prăznuire peste an la 18 decembrie.

Cu ale lui sfinte rugăciuni, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne și ne mîntuiește pe noi pe toți, ca un singur bun și iubitor de oameni. Amin.

Pătimirea Sfântului Mucenic Bonifatie (19 decembrie)

Era în Roma o femeie oarecare cu numele Aglaida, fata unui tată slăvit, anume Acachie, care fusese mai înainte antipat al aceleiași cetăți a Romei. Aceasta fiind tînără și frumoasă la față, avînd multe averi ce-i rămăseseră de la părinții ei și ducînd o viață liberă, fără bărbat legiuit, își petrecea zilele sale în desfrîu și în păcate, fiind biruită de patima cea firească a neputinței trupești. Ea avea la dînsa un om, ca slugă credincioasă a casei și a toată avuția ei, cu numele de Bonifatie, tînăr și frumos la chip. Cu acesta viețuia în necurăție. Nu spre rușinare se vorbește aceasta, căci degrabă se va spune fericita și minunata schimbare a acestora. Pentru că, fiind lăudați sfinții lui Dumnezeu, nici păcatele lor cele mai dinainte nu se tac. Ca să se arate aceasta cum că nu toți din tinerețe au fost buni și drepți, ci avîndu-și firea stricată, asemenea multora, s-au săvîrșit cu pocăința cea adevărată și cu schimbarea cea bună, făcîndu-se mari prin faptele cele bune și slăviți cu sfințenia, precum vom vedea. Că și noi, păcătoși fiind, să nu deznădăjduim de mîntuire, ci să ne deșteptăm către ridicarea cea grabnică, știind, că după pocăința păcatelor, putem a fi sfinți, Dumnezeu ajutîndu-ne, numai noi de vom vrea.

Cu adevărat este frumoasă această povestire, prin care se veselește inima și cu urechea care aude, că mai presus de nădejde, păcătosul se face sfînt, ba încă și mucenic al lui Hristos. Așa și acest Bonifatie, care mai înainte se tăvălea în necurăție, ba era și bețiv, s-a arătat apoi mărturisitor al lui Dumnezeu, viteaz nevoitor și slăvit răbdător de chinuri.

Dar în vremea viețuirii sale, cel cu iubire de patimă, deși slujea păcatului, avea și oarecare fapte bune vrednice de laudă: către cei săraci, era milostiv, către cei străini avea dragoste și către cei ce pătimeau în nevoi, avea durere de inimă. Pe unii cu milostivire miluindu-i, pe alții cu dragoste odihnindu-i și altora cu durere de inimă ajutîndu-le; totdeauna avea în mintea sa dorința ca să-și îndrepteze cîndva viața sa. De aceea adeseori suspina către Dumnezeu, că doar o scăpa de cursele diavolului, ca să se facă domn peste poftele și patimile sale. Domnul însă n-a trecut cu vederea zidirea sa și n-a lăsat pe un om ca acesta, care în parte avea și fapte bune, să se cufunde mai mult în pofta cea rea. N-a lăsat mai mult a-și întina cu păcatele cele necurate faptele lui cele de milostenie. Ci a binevoit și i-a rînduit lui ca să-și spele faptele sale cele rele, prin vărsarea chiar a sîngelui său, iar cu a lui roșeală să împodobească sufletul său ca și cu o porfiră împărătească și cu cununa muceniciei să se încununeze. Iată cum s-a făcut aceasta:

În acea vreme era încă prigoană asupra creștinilor și adîncul întunericului celui idolesc cuprinsese tot răsăritul, încît mulțime de credincioși erau munciți pentru Hristos. Atunci stăpînei sale Aglaida, i-a venit gînd de mîntuire și o dorință foarte mare și nebiruită a pătruns în inima ei, ca să aibă în casa sa sfînte moaște mucenicești. Și întrucît socotea că din slugile sale nu este mai credincios și mai cu sîrguință spre a împlini acea slujbă decît Bonifatie, l-a chemat și i-a arătat dorința sa. Deci, luîndu-l la o parte, i-a zis: "Știi, frate, cu cîte păcate ne-am îngreunat și nicidecum nu ne îngrijim de cele ce vor să fie! Cum vom sta înaintea înfricoșatei judecăți a lui Dumnezeu, unde avem să primim munci grele după faptele noastre? Eu am auzit de la un oarecare bărbat binecredincios că, dacă cineva are sfînte moaște ale celor ce au pățimit pentru Hristos și le cinstește pe cît se poate, acela mult ajutor află către mîntuire și în casa aceluia nu se mai înmulțește păcatul. Apoi, încă și de răsplătire veșnică se învrednicește, pentru că în aceeași fericire veșnică se va îndulci, de care se satură și sfinții mucenici. Și mulți chiar acum, după cum se spune, intră pentru Hristos în nevoințele cele frumoase, dîndu-și trupurile spre răni și primesc cunună mucenicească.

Deci, slujește-mi, tu, la aceasta, căci a venit vremea ca să arăți câtă dragoste ai către mine. Mergi cu sîrguință în părțile acelea unde se aude de prigoană și de muncirea creștinilor și te sîrguiește a aduce moaștele oricăror sfinți mucenici, ca să le ținem la noi cu cinste și să-i zidim acelu sfint biserică. Căci îl vom avea pe acela totdeauna nouă păzitor, ajutor și de-a pururea mijlocitor către Dumnezeu".

Zicînd acestea, Bonifatie cu bucurie voia să săvîrșească lucrul ce i se porunca și s-a arătat gata spre o cale ca aceea. Deci, i-a dat stăpînă sa mulțime de aur, pentru că în alt chip nu se puteau lua sfințele moaște ale unui mucenic, dacă n-ar fi dat daruri și mulțime de aur. Căci păgînii muncitori, văzînd dragostea și osîrdia cea mare a credincioșilor către moaștele mucenicilor, nu le dădeau în dar, ci le vindeau cu mare preț și multă avere cîștigau ei cu acestea.

Luînd Bonifatie de la stăpînă sa mulțime de aur, pe de o parte pentru răscumpărarea moaștelor mucenicești, iar pe de alta spre a da milostenie săracilor, a pregătit și diferite feluri de aromate, pînză curată și toate cele ce se cuvin pentru cinstita înfășurare a trupurilor sfinților. Apoi, a luat caii și robii stăpînei sale ca tovarăși și a plecat la drum.

Ieșind din casă, a zis către stăpînă sa, rîzînd: "Ce va fi, doamnă, de nu voi găsi vreun mucenic acolo unde mă duc și de vor aduce la tine trupul meu muncit pentru Hristos? Oare îl vei primi cu cinste?" Iar ea, rîzînd și numindu-l bețiv și păcătos, a început a-l dojeni zicînd: "Acum nu este vreme de glumit, frate, ci de bună cucernicie. Căci trebuie în calea aceasta a te păzi cu mare grijă, de toată neorînduiala și gluma; și cu cinste și cu bună credință să săvîrșești toate, apoi cu blîndețe și cu înfrînare să călătorești, că vezi că slujești moaștelor sfinților, de care nu sîntem vrednici nu numai a ne atinge, ci nici măcar a căuta spre dînosele. Deci, mergi în pace, iar Domnul Care a primit chipul robului și și-a vărsat sîngele pentru noi, să trimită cu tine pe îngerul Său, neaducîndu-și aminte de păcatele noastre, ci să îndrepteze mergerea și întorcerea ta bine și cu sporire bună".

Bonifatie, punînd musturarea stăpînei sale în inima sa, a mers la drum și cugeta în mintea sa cum se va atinge de sfințele moaște, avînd mîini necurate. Deci se căia de necurăția sa cea mai dinainte și a început a posti, a nu mânca deloc carne și a nu bea vin, a se ruga cu sîrguință și des. Astfel, încet, încet a venit întru frica lui Dumnezeu, căci frica era tatăl luării-aminte, iar luarea-aminte era maică a odihnei celei dinăuntru, care naște știința, și face ca sufletul să-și vadă grozăvia sa, ca într-o oarecare apă curată și netulburată. Așa se nasc începuturile și rădăcinile pocăinței, începînd de la frica lui Dumnezeu, de la luarea-aminte de sine și de la socotirea conștiinței sale.

Apoi s-a arătat întru dînsul dorința vieții celei desăvîrșite, din post, din înfrînare și din rugăciunile cele neîncetate. După ce a ajuns în părțile Asiei și a intrat în Tars, preaslăvita cetate a Ciliciei, în care atunci erau munciți sfinții, pe vremea împărăției lui Dioclețian și Maximian, a lăsat pe ceilalți robi la gazdă, cu caii, poruncindu-le să se odihnească de osteneală. Iar el singur îndată, nici praful scuturîndu-și, s-a dus să vadă pe cei despre care a auzit că se muncesc; și, venind în priveliște, a văzut mulțime de popor adunat, care privea la muncile ce se făceau sfinților.

Deci a văzut pe sfinți în multe feluri de chinuri schingiuiți, cărora, tuturor deopotrivă, o vină le era pusă înainte: credința cea creștinească și viața cea cu dreapă credință. Iar muncile cu care erau chinuiți, nu erau deopotrivă. Unul era spînzurat cu capul în jos și dedesubtul lui era foc aprins; altul era întins în patru părți și legat de patru stîlpi; altul zăcea fiind tăiat cu fierăstrăul; altul de mîinile muncitorilor, cu unelte ascuțite se zdrobea; unuia i se scoteau ochii, altuia i se tăiau mădulele; altul era înfipt în țeapă și ridicat de la pămînt și intra țeapa pînă la grumazi, altuia i se frîngeau și i se zdrobeau oasele, iar altul era cu mîinile și picioarele tăiate, tăvălindu-se pe pămînt ca un ghem. Și toți aveau atîta răbdare și atîta bărbăție, încît pe fețele lor se arăta o veselie creștinească, duhovnicească, pentru că, fiind întăriți cu darul lui Dumnezeu, răbdau cele nesuferite firii omenești.

Văzînd acestea fericitul Bonifatie și socotindu-le toate cu sîrguință, pe de o parte minunîndu-se de bărbăția mucenicilor, iar pe de alta poftind și el cunună, s-a aprins cu totul de rîvnă dumnezeiască. Deci, stînd în mijlocul priveliștii și făcîndu-se tuturor arătat, pe mucenicii care erau douăzeci la număr îi

îmbrățișă pe cîte unul, apoi a zis cu glas mare, în auzul tuturor: "Mare este Dumnezeu creștinilor, mare este Cel ce ajută robilor Săi și îi întărește întru atîtea munci". Zicînd acestea, se apropia de mucenici și le săruta picioarele cu multă dragoste, iar care nu aveau picioare, le cuprindea mădularele rămase din trupurile lor și le punea la pieptul său, numindu-i fericiți, că în puțină vreme, răbdînd acele munci cu bărbăție, îndată vor dobîndi veșnica ușurare, odihna și bucuria cea fără de sfîrșit. Iar pentru dînsul se ruga să le fie tovarăș în acea nevoie și pârtaș al cununilor pe care vor să le dobîndească de la Hristos, punătorul de nevoie.

Atunci și-a întors tot poporul ochii spre dînsul, dar mai ales judecătorul, care ședea la judecată și chinuia pe sfinții răbdători. Acela, văzînd un om străin și necunoscut, întrebă: "Cine și de unde este acesta?" Apoi, îndată porunci să-l prindă și să-l aducă la el, întrebîndu-l cine este? Iar sfîntul a răspuns: "Sînt creștin". Judecătorul a vrut să știe numele lui și de unde este, iar el a răspuns: "Numele cel dintîi cu care iubesc foarte mult a mă numi, este creștin și acum am venit aici din Roma. Iar de voiești a-mi ști și numele cu care m-au numit părinții, iată: Bonifatie mă numesc". Iar judecătorul a zis: "Apropie-te, Bonifatie, mai înainte pînă nu-ți rup trupul și oasele și jertfește zeilor, ca să-ți mijlocești multe bunătăți; căci și pe zei vei milostivi și de muncile ce au să-ți fie te vei izbăvi, iar de la noi cu multe daruri te vei îmbogăți". La acestea Bonifatie răspunde: "Nu se cuvine nici măcar a răspunde la aceste cuvinte ale tale; însă, zic ceea ce am zis de multe ori: sînt creștin și numai aceasta vei auzi de la mine, iar dacă nici aceasta nu suferi a auzi, atunci fă cu mine ceea ce-ți place". Judecătorul atunci a poruncit să-l dezbrace și să-l spînzure cu capul în jos și să-l bată tare.

A fost bătut cumplit, încît carnea a căzut de pe el, de i se vedeau oasele goale. Iar el ca și cum n-ar fi simțit dureri, nu băga în seamă rănile ce i se făcuseră, ci își întorcea ochii către sfinții mucenici și, avînd pătîmirea acelora pildă, se mîngîia că în tovarășia acelora s-a învrednicit a pătîmi pentru Hristos.

După aceasta, poruncind muncitorului a-l slăbi puțin, îl ispitea din nou, poate îl va îndupleca: "O! Bonifatie, începuturile muncilor să-ți fie în destul pentru sfătuirea ta, ca să-ți alegi ce este mai bun. Ai gustat acum dureri cumplite, deci miluiește-te acum, ticăloase și apropiindu-te, jertfește zeilor, iar de nu, îndată să începi a pătîmi mai mari și mai cumplite munci". Iar sfîntul a răspuns: "Pentru ce îmi poruncești a face cele necuviincioase, o! nebunule. Eu nici cu auzul nu pot răbda de pomenirea zeilor tăi și tu îmi poruncești să le jertfesc lor?" Mîniindu-se iarăși, judecătorul a poruncit să-i bage trestii ascuțite pe sub unghiile mîinilor și picioarelor; iar sfîntul, ridicîndu-și ochii și mintea către cer, tăcea răbdînd.

Apoi a poruncit să topească plumb și să-l toarne în gura lui și, fiind topit plumbul, sfîntul, ridicîndu-și mîinile în sus, se ruga, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, Cel ce m-ai făcut mai tare decît muncile, fii și acum împreună cu mine, ușurîndu-mi durerile, Cea ce Însuți ești mîngîierea mea și cu dinadinsul arată că-mi ajuți a birui pe satana, cum și pe acest judecător nedrept, că pentru Tine pătînesc acestea, precum Însuți știi". Zicînd acestea, a rugat pe sfinți să-i ajute, cu rugăciunile lor, ca să poată răbda acea muncă înfricoșată. Și apropiindu-se muncitorii, i-au deschis gura cu o unealtă de fier și i-au turnat plumbul, dar nu l-au vătămat pe sfînt.

Poporul, văzînd o muncire atît de cumplită, s-a cutremurat și, făcînd zgomot, striga: "Mare ești Dumnezeu al creștinilor! Mare ești, Împărate Hristoase și toți credem în Tine, Doamne!" Strigînd toți așa, s-au întors către o capiște idolească ce era aproape, vrînd s-o risipească. Apoi strigau asupra judecătorului și aruncau cu pietre asupra lui, vrînd să-l omoare. Judecătorul, sculîndu-se de la locul de judecată, a fugit rușinat la casa sa, iar pe Bonifatie a poruncit să-l țină sub strajă.

A doua zi, încetînd tulburarea poporului, judecătorul a venit din nou la judecată și, aducînd pe Sfîntul Bonifatie, hulea numele lui Hristos și batjocorea numele Lui, ca unul ce a fost răstignit. Iar sfîntul, nerăbdînd a auzi hulă asupra lui Dumnezeu, a răspuns cu batjocură judecătorului, bătîndu-și joc de zeii săi cei fără de suflet și ocărînd orbirea lor și nebunia celor ce se închină lor. Și, mîniind iarăși judecătorul, a poruncit de a fiert un cazan cu smoală și a aruncat pe sfîntul mucenic într-însul. Însă, Domnul n-a lăsat pe robul Său, căci, pogorîndu-se îndată îngerul, a rourat pe mucenic în acel cazan, iar smoala, vîrsîndu-

se, s-a aprins și a ars pe mulți din păgînii care stăteau împrejur. Sfîntul a ieșit sănătos, neavînd nici o vătămare de la foc și de la smoală.

Atunci muncitorul văzînd puterea lui Hristos și temîndu-se ca să nu pătimească ceva rău, a poruncit să taie îndată cu sabia pe Bonifatie. Deci, luîndu-l pe el ostașii, l-au scos spre ucidere. Iar sfîntul, cerînd vreme de rugăciune, s-a întors către răsărit și a zis: "Doamne, Doamne, Dumnezeule, să mă întîmpine pe mine milele Tale și acum fii mie ajutor ca vrăjmașul meu să nu-mi împiedice calea văzduhului, pentru păcatele mele cele făcute întru nebulie. Primește sufletul meu în pace și mă rînduiește împreună cu cei ce și-au vărsat sîngele pentru Tine și și-au păzit credința pînă la sfîrșit. Iar pe turma cea cîștigată cu cinstitul Tău sînge, adică pe poporul Tău, Hristoase, cel de o fire cu mine, izbăvește-l de toată necurăția și rătăcirea păgîneasă, căci bine ești cuvîntat în veci, Amin".

Astfel rugîndu-se, și-a plecat capul sub sabie și a fost tăiat, dar a curs din rană sînge și lapte. Văzînd acest lucru, necredincioșii și-au întors privirile la Hristos în număr de cinci sute cincizeci și scuipînd pe idolii cei urîcioși, s-au creștinat. Astfel a fost sfîrșitul Sfîntului Bonifatie. Și ceea ce a zis mai înainte stăpînei sale în glumă, atunci cînd pornea de acasă, s-a adevărit.

Iar tovarășii, robii Aglaidei, cei ce veniseră cu dînsul spre căutarea sfîntelor moaște, ședeau la gazdă, neștiind nimic din cele ce făcuse Bonifatie și îl așteptau. Și văzînd că nu se mai întoarce nici seara, nici toată noaptea, la fel și a doua zi nevăzîndu-l, au început a cugeta despre dînsul lucruri rele (precum singuri au mărturisit mai pe urmă), căci socoteau că el s-a îmbătat undeva și zăbovește cu femeile desfrîdate. Apoi ziceau, rîzînd: "Iată, Bonifatie al nostru a venit spre căutarea sfîntelor moaște". Dar văzînd că nici în cealaltă noapte nu se mai întoarce la dînsii, au rămas întru nepricepere și au început a-l căuta, umblînd prin toată cetatea și întrebînd. Din întîmplare sau mai bine zis prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, au întîlnit un om, ce era fratele logofătului, care scrisese la judecată întrebările mucenicilor, cum și răspunsurile cele de moarte asupra lor. Și l-au întrebat pe acela: "N-ai văzut un om străin, care a venit pe aici?" Iar el a zis: "Ieri a venit un străin, pătimind pentru Hristos în priveliște și s-a osîndit la moarte, tăiat fiind cu sabia. Nu știu de este acela pe care îl căutați voi, însă spuneți, cum arăta la chip?". Iar ei i-au dat toate cîte cerea, că nu era mare de stat, cu părul galben, arătîndu-i și asemănarea chipului. Acela a zis lor: "Cu adevărat acela este pe care îl căutați". Dar ei nu credeau, zicînd: "Nu știi, omule, pe care căutăm noi". Și vorbind între dînsii, pomeneau năravurile lui Bonifatie și rîzînd ziceau: "Au doară bețivul și desfrînatul va pătimi pentru Hristos?" Iar fratele logofătului întărea zicînd: "Cu acel chip precum spuneți voi, un om alaltăieri s-a întrebat la judecată. Dar ce vă oprește pe voi ca să mergeți și să-i vedeți trupul zăcînd la locul unde este tăiat?".

Deci au mers după acel om și ajungînd la locul de ucidere, unde era strajă de ostași pentru ca să nu fure creștinii trupurile mucenicilor, le-a arătat pe mucenic, zicînd: "Au nu este acesta pe care îl căutați?" Ei, văzînd trupul, l-au cunoscut și luînd capul lui care zăcea deoparte, l-au lipit de trup. Atunci l-au cunoscut că este Bonifatie, s-au mirat foarte și s-au rușinat de gîndurile lor de rău grăite pentru dînsul și se temeau să nu pătimească vreun rău pentru osîndirea sfîntului cu gîndurile lor urîte și pentru că au rîs de viața lui, neștiind inima lui cea bună și nici voia lui.

Apoi, căutînd ei la fața sfîntului cu spaimă au văzut că sfîntul cîte puțin și-a deschis ochii săi și, privindu-i cu dragoste, le-a zîmbit și, cu fața luminîndu-se, le-a arătat că le iartă lor greșelile. Iar ei, spăimîntîndu-se și mai mult, lăcrimau zicînd: "Nu pomeni, robule al lui Hristos, fărădelegile noastre, căci cu nedreptate osîndeam viața ta și nebunește rîdeam de tine". Apoi, dînd păgînilor cinci sute de galbeni, au luat trupul și capul Sfîntului Bonifatie și, ungîndu-l cu aromate, l-au înfășurat în pînză curată care era pregătită pentru aceea și, punîndu-l în raclă, s-au întors ducînd pe mucenicul doamnei sale.

Cînd s-au apropiat de Roma, îngerul Domnului s-a arătat în vis Aglaidei, zicînd: "Primește pe acela care odinioară ți-a fost slugă, iar acum este frate al nostru și împreună slujitor. Primește pe acela care ți-era rob, iar acum este stăpîn al tău și de acum cu bună cinstire să îl cinstești, căci este păzitor al sufletului tău și apărător al vieții tale". Iar ea, deșteptîndu-se înspăimîntată, a luat pe unii din clericii bisericii, bărbați cinstiți și au ieșit întru întîmpinarea Sfîntului Mucenic Bonifatie. Deci acela, pe care îl trimisese în cale ca

un rob, l-a primit în casa sa, ca pe un domn al său, cu cinste și cu multe lacrimi de bucurie. Apoi și-a adus aminte de proorocia sfântului când a plecat la drum. Și mulțumea lui Dumnezeu care a rânduit așa. Căci Sfântul Bonifatie s-a făcut jertfă bine primită lui Dumnezeu, pentru păcatele sale și ale ei. Apoi a zidit o biserică prealuminată, în numele Sfântului Bonifatie, într-un sat al său, care era la o depărtare de cincizeci de stadii de Roma. Acolo a dus cinstitele lui moaște cu mare cinste, unde se săvârșeau multe minuni cu rugăciunile mucenicului, căci izvorau tămăduiri celor bolnavi, diavolii se izgoneau din oameni și își câștigau cererile mulți din cei ce se rugau la mormântul acestui sfânt.

După aceasta, fericita Aglaida, împărțindu-și averile sale la săraci și scăpătați, s-a lepădat de lume și a viețuit cincisprezece ani în mare pocăință, a adormit întru Domnul și s-a adăugat către Sfântul Mucenic Bonifatie, fiind pusă lângă mormântul lui. Astfel, această doime, schimbându-și viața cea mai dinainte, cu schimbare minunată, și-a dobândit sfârșit bun; unul, spălându-și păcatele cu sângele s-a învrednicit cununii mucenicești, iar cealaltă, cu lacrimile și cu viața cea aspră și-a curățit viața și așa s-au arătat îndreptați și fără prihană înaintea lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Viața Sfântului Bonifatie Milostivul, Episcopul Ferentiei (19 decembrie)

Pământul Italiei, stăpînirea Tuschiei, era patria acestui Sfânt Bonifatie, care încă din vîrstă tînă s-a arătat iubitor de săraci. Căci, de i se întîmpla să vadă pe cineva gol, se dezbrăca de haina sa și-l îmbrăca pe acel om și se întorcea acasă, uneori fără cămașă, alteori fără dulamă, încît adeseori se mînia maica sa asupra lui, fiind văduvă săracă și zicea: "Nu este cu dreptate fiule, ca fiind însuși sărac, a îmbrăca pe cei săraci". Odată, intrînd maică-sa în magazia sa, în care pregătise hrană pentru tot anul, a aflat-o deșartă, căci fiul ei, Bonifatie, dăduse toate săracilor în taină; și a început maică-sa a plînge, bătîndu-se peste fața sa și zicînd: "Vai mie, de unde voi lua hrană peste tot anul? Cu ce mă voi hrăni pe mine și toată casa?" Iar el, venind la dînsa și văzînd că nu poate să o mîngîie cu cuvîntul, a rugat-o să iasă puțin de acolo. Și ieșind ea, Bonifatie a închis ușile magaziei după dînsul și a căzut la pămînt rugîndu-se lui Dumnezeu; îndată s-a umplut magazia de grîu, iar Bonifatie, mulțumind lui Dumnezeu, a chemat pe maică-sa. Iar ea, văzînd magazia plină cu grîu, s-a mîngîiat foarte și a preamărit pe Dumnezeu. Dintr-aceia vreme n-a mai oprit pe fiul său ca să dea săracilor, văzînd credința lui cea mare, căci nu se împruțina ce dădea el, ci, orice cerea de la Dumnezeu, aceea primea.

Apoi, avea maică-sa găini, din care o vulpe, dintr-un munte ce era acolo aproape, venind adeseori, lua cîte una și făcea văduvei mare supărare. Odată, copilul Bonifatie stînd în ușă, a văzut venind vulpea, ca de obicei și, răpind o găină, a fugit în munte. Lui, fiindu-i jale de supărarea mamei sale, a alergat la biserică, a căzut la pămînt și se jeluia în rugăciune asupra vulpii înaintea lui Dumnezeu: "Dumnezeul meu, eu nu pot gusta din osteneala maicii mele, iar vulpea venind, răpește și înghite hrana noastră". După rugăciune, întorcîndu-se acasă, a văzut aceeași vulpe venind în goana mare în ograda lor, aducînd în gură găina pe care o răpise. Apoi, slobozind-o vie, înaintea lui Bonifatie, a căzut vulpea și a murit. Astfel ascultă Dumnezeu, chiar în lucrurile cele mici, pe cei ce nădăjduiesc într-însul, avînd mare purtare de grijă pentru noi, ca primind de la El pe cele mici, să așteptăm a primi cu înlesnire și cele mari.

Sfântul Bonifatie a fost ales episcop al cetății Ferentiei, iar Gavdentie, preotul care a fost sluga sfântului, spunea de minunile lui multe, că el a văzut cu ochii săi cele ce se făceau de dînsul. Biserica Ferentiei era în mare sărăcie (care celor cu minte bună li se făcea pildă de smerenie), pentru că episcopul nu avea pentru hrana sa mai mult venit bisericesc decît numai o vie.

Într-un an, căzînd din cer grindină mare, toată via a bătut-o, încît au rămas foarte puțini struguri mici. Apoi, intrînd în vie Sfântul Bonifatie și văzînd nenorocirea, a dat mulțumire lui Dumnezeu, că într-o lipsă ca aceea a început a cunoaște mai multă sărăcie. Cînd a venit vremea ca să se coacă strugurii, a pus pîndari la vie după obicei, poruncind să păzească acei puțini struguri care mai rămăseseră. Apoi, într-una

din zile a poruncit lui Constandie preotul, nepotul său, ca să spele și să smolească vasele după obicei și buțile cu vin, câte se află în episcopie. Preotul, auzind aceasta, s-a mirat foarte mult că, neavînd struguri mulți, poruncește ca să se pregătească toate vasele. Dar n-a îndrăznit să întrebe pentru ce să pregătească toate vasele ci, ascultînd, le-a pregătit pe toate, după obicei.

Atunci omul lui Dumnezeu, Bonifatie, intrînd în vie și adunînd strugurii cîți se aflau, i-au adus în călcătoare și, poruncind tuturor să iasă de acolo, a rămas înăuntru numai el singur, cu un copil, căruia i-a poruncit să calce acei puțini struguri. Începînd a curge din călcătoare puțin vin, arhiereul, luîndu-l într-un vas, a turnat prin toate vasele ce se pregătiseră, cîte o mică măsură, pentru binecuvîntare. Și astfel, toate vasele, binecuvîntîndu-le, a chemat pe preot și i-a poruncit să adune pe săraci ca să vină după obicei să ia din vinul cel nou și care acum rămăsese în buți. Atunci a început a se înmulți vinul în călcătoare, iar pivnița încuind-o și punînd pecetea sa, a lăsat-o așa încuiată cu tîrie și s-a dus în biserică.

După trei zile, chemînd pe preotul cel mai sus pomenit, pe Constandie și făcînd rugăciune, a deschis pivnița și a aflat toate vasele și buțile în care a turnat puțin vin pentru binecuvîntare, pline cu vin fierbînd, dînd pe deasupra, adăpînd și pămîntul cu vin. Și de-ar mai fi zăbovit puțin și nu intrau în pivniță, apoi toată fața pivniței s-ar fi acoperit cu tot vinul care se vărsa. Preotul, mirîndu-se mult și spăimîntîndu-se de aceasta, sfîntul i-a poruncit să nu spună nimănui despre ceea ce văzuse, căci se temea de slava deșartă a lumii. Odată, sosind pomenirea Sfîntului Mucenic Proclu, un bărbat de bun neam din aceeași cetate, cu numele Furtunat, a rugat pe arhiereul lui Dumnezeu, Bonifatie, ca, după ce va fi săvîrșit slujba sfîntului mucenic, să vină în casa lui ca să-i dea binecuvîntare. Și nu s-a îndoit arhiereul, de vreme ce cu credință și cu adevărată dragoste îl ruga Furtunat pentru aceasta. Deci, săvîrșind dumnezeiasca slujbă întru pomenirea sfîntului mucenic, a venit către Furtunat la masă. Și mai înainte, pînă a nu face el rugăciunea înaintea mesei, iată, un oarecare din aceia ce-și cîștigau hrana prin comedii, cu cîntări și scripcă și cu deșertăciuni, a stat înaintea ușii cu maimuța și a glăsuț din chimvale.

Sfîntul, auzind glasul chimvalelor, s-a mîniat și a zis: "Vai, nenorocit este ticălosul acesta. Eu am venit să ospățez și încă n-am deschis gura mea spre lauda lui Dumnezeu, iar el, apucînd mai înainte cu maimuța, a lovit în chimvale". Apoi a adăugat acestea: "Mergeți și dați lui să mînce și să bea și vedeți că este nenorocit". Iar ticălosul acela de om, luînd pîine și vin, voia să iasă pe poartă, dar îndată a căzut o piatră mare din dos, care l-a lovit în cap și a căzut pe jumătate mort, ducîndu-l pe mîini în coliba sa. A doua zi a murit, după judecata omului lui Dumnezeu. Pentru că înfricoșați sînt sfîntii lui Dumnezeu și cu temere se cuvîne a-i cinsti pe dînșii, de vreme ce ei sînt lăcașuri ale lui Dumnezeu și Dumnezeu viețuiește într-înșii. Deci cînd se mînie sfîntul, atunci se mînie și Dumnezeu care viețuiește într-însul; și atunci sfîntul este puternic, numai cu un cuvînt să aducă mare pedeapsă asupra celui ce l-a amărît pe el.

Altă dată, același preot, Constandie, nepotul sfîntului, vînzînd un cal al său cu doisprezece galbeni, a pus prețul într-un sicriaș și s-a dus la lucrul său. Și s-a întîmplat a veni fără veste o mulțime de săraci la episcop, care fără de rușine cereau ca să-i mîngîie cu orice în sărăcia lor. Sfîntul, neavînd ce să le dea, se tulbura cu cugetul. Nevrînd a lăsa mîhniți pe săraci și aducîndu-și aminte de galbenii lui Constandie, ce-i luase pe cal, intrînd în camera lui, unde era sicriașul și pentru această nevoie sfărîmînd încuietorile, a luat galbenii și i-a împărțit săracilor.

Întorcîndu-se preotul de la treburile lui, văzînd sicriașul deschis și neaflînd galbenii într-însul, s-a mîhnit foarte mult și, făcînd gîlceavă mare, cu multă mînie a strigat: "Nu-mi este cu putință a trăi aici". Și s-au adunat toți cei ce erau în episcopie, venind și episcopul care-l mîngîia cu blîndețe, învățîndu-l. Iar el cu dosădire a răspuns sfîntului: "Toți viețuiesc bine la tine, numai eu singur nu am loc și nu pot viețui în odihnă; dă-mi galbenii mei ca să mă duc de la tine". Iar sfîntul episcop s-a dus în biserica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și, îmbrăcîndu-se cu felonul său, și-a întins mîinile în sus și ridicîndu-și ochii se ruga ca să-i trimită lui Domnul, de unde știe, atîția galbeni cîți luase de la preot, ca să-i dea și să-i potolească mînia lui.

Așa rugîndu-se preotul, și-a întors ochii deodată și a văzut galbenii, în număr de doisprezece, în mîinile sale, pe care le avea ridicate în sus; iar galbenii luminau ca și cum ar fi fost acum scoși din foc. Deci

îndată mulțumind lui Dumnezeu și ieșind din biserică, i-a aruncat pe haina preotului, zicînd: "Iată ai galbenii de care te-ai întristat, dar aceasta să-ți fie întru știință cum că, după moartea mea, nu vei fi episcopul bisericii acesteia, pentru zgîrcenia ta". Căci era adevărat că preotul acela, pentru aceea strîngea galbenii ca să dobîndească episcopia.

Cuvîntul care s-a grăit prin gura omului lui Dumnezeu n-a trecut; pentru că acel Constandie, fiind în rînduiala preoției, a primit sfîrșitul vieții sale.

Odată, doi goți, mergînd în cetatea Ravenei, au fost primiți cu iubire de străini în episcopie de către acest sfînt bărbat, apoi, petrecîndu-i cînd ieșeau, le-a dat cu mîna sa pentru drum spre binecuvîntare un vâscior de lemn plin cu vin. Și era vâsciorul acela așa de mic, încît abia putea să le ajungă vin numai pentru o masă. Iar ei, luîndu-l, s-au dus și în tot drumul au băut vin din vasul acela; dar vinul nu s-a împușinat din vas nicidecum, ci totdeauna era plin. Mergînd în Ravena și zăbovind acolo cîteva zile, întorcîndu-se, au trecut iarăși pe la sfînt mulțumindu-i pentru acea binecuvîntare, că i-a îndestulat cu vin. Iar vasul acela, cu același vin, l-au adus sfîntului înapoi, spunîndu-i că în drum n-au gustat vin de nicăieri numai din vasul acela și vasul nu a scăzut.

Nu se cuvîna a nu arăta și aceasta pe care a spus-o unul din clericii părții aceleia, bărbat cinstit: "Intrînd odată Sfîntul Bonifatie în grădina sa, a văzut mulțime de omizi, care acoperiseră toată grădina, mîncînd toate verdețurile și a zis sfîntul către omizi: Vă jur cu numele Domnului nostru Iisus Hristos, să vă duceți de aici și să nu îndrăzniți mai mult a mînca verdețurile acestea. Și îndată, cu cuvîntul omului lui Dumnezeu, toată mulțimea omizilor a ieșit din grădină, nerămînînd niciuna". Astfel preamărește Domnul Dumnezeu pe sfinții Săi, făcînd voia celor ce se tem de El, ca să fie și El slăvit întru dînșii, în veci. Amin.

Viața celui între sfinți Părintelui nostru Grigore, Arhiepiscopul Omiriților (19 decembrie)

Cetatea Mediolanului a avut mai întîi această făclie dumnezească, pusă în sfeșnicul bisericesc întru rînduiala slujbei diaconești, prin descoperirea lui Dumnezeu. Apoi și alte cetăți și sate l-au avut pe el propovăduitor al numelui lui Hristos și dezrădăcinător al înșelăciunii idolești. El era fecior din părinții binecredincioși, Agapie și Teodotia, crescut în dreaptă credință și în frica lui Dumnezeu. Din tinerețe s-a umplut de darul lui Dumnezeu și a fost făcător de minuni și tămăduitor. Deci, îl pregătea Dumnezeu pentru treapta arhieriei, de care îi spunea lui prin părinții cei mai înainte-văzători și prin descoperire.

Venind odată Grigore în Mediolan, la un oarecare părinte sihastru, i-a spus lui toate cele ce aveau să i se întîmple, căci era părinte mai înainte-văzător, care văzuse și venirea lui Grigore către el, mai înainte cu treizeci de stadii și i-a spus-o ucenicului său.

Un alt părinte, purtător de semne, care viețuia într-un munte și, de care înștiințîndu-se Grigore, s-a dus la dînsul. Apropiindu-se de muntele acela și de locașul acelui sfînt părinte, a văzut un stîlp de foc în văzduh și, fiind cuprins de frică, a căzut la pămînt. Apoi, întărindu-se, se sculă și merse ca să vadă ce era cu acea arătare de foc, ce i se arăta lui de departe ca o văpaie. Apropiindu-se a văzut pe omul lui Dumnezeu venind către dînsul pe care l-a sărutat și l-a chemat pe nume, Grigore, deși nu-l văzuse niciodată.

Grigore a fost găzduit la acel mare stareț două zile, unde s-a învrednicit a avea o vedenie preaslăvită. La miezul nopții a văzut pe acel bărbat purtător de Dumnezeu, la rugăciune, cu mîinile întinse în sus, ridicîndu-se de la pămînt și stînd în văzduh. Mirîndu-se Grigore, cînd se făcu ziuă, bătrînul l-a chemat la sine și i-a zis cu glas lin și blînd: "Vino, prietene și frate, să ne împărtășim din folosul cel de obște, din mirul lui Dumnezeu, căci spre aceasta ai venit la mine păcătosul, ca să te înștiințezi de cele descoperite mie pentru tine. Deci tu, fiule, ai să vezi cetatea Romei și să te rogi în biserica Sfîntului Mucenic Bonifatie și a Aglaidei. De acolo ți se cuvîna a pleca în Alexandria; după aceea în Etiopia, spre a

propovădui cuvîntul adevărului. Apoi vei merge în Omiriți, în cetatea Negran, care s-a prădat de Dunaan, evreul, căreia îi trebuie învățătură apostolească. Acolo, mari și preaslăvite lucruri, isprăvind, te vei odihni și vei trece la locașurile dreptilor. Însă ai să suferi multe neazuri de la iudeii cei neplecați care viețuiesc în Omiriți, dar pe mulți vei întoarce către Dumnezeu, Care îți va fi bun ajutor, înțelepțindu-te și povățuindu-te pe tine. Acolo vei primi treapta arhiepiscopiei, prin punerea mîinilor preacuviosului Asterie, patriarhul Alexandriei.

Auzind acestea, fericitul Grigore își zicea că este nevrednic de aceasta și mai degrabă ar fi vrut să petreacă cu bătrînul. Dar acel bărbat purtător de semne și mai înainte-văzător i-a spus și de arătarea aceea, pe care o văzuse însuși Grigore. Căci a văzut pe marii apostoli Petru și Pavel, punînd omoforul pe umerii lui mai înainte, însemnînd darul arhieriei, care era să i se dea lui. Și mai mult se mira fericitul Grigore, de mai înainte-vederea bătrînului, căci și aceea nu s-a tăinuit de dînsul, pe care însuși a văzut-o în singurătate și a zis: "Slavă lui Dumnezeu, Celui ce lucrează unele ca acestea întru cei ce-L iubesc! Fie voia Domnului". După două zile l-a trimis starețul de la sine, sărutîndu-l cu dragoste și Grigore s-a dus mîhnindu-se că se desparte de un asemenea bărbat dumnezeiesc ca acela, arzînd cu văpaia dragostei către dînsul de-a pururea pomenindu-l.

De acolo s-a dus mai întîi la Cartagena, unde, petrecînd multă vreme, propovăduia cuvîntul lui Dumnezeu și toate bolile vindeca. Apoi, prin rînduiala lui Dumnezeu, s-a dus la Roma și locuia în preajma bisericii Sfîntului Bonifatie și a Aglaidei. Venind la mormîntul Sfîntului Apostol Petru și căzînd cu lacrimi la pămînt, i s-a făcut o vedenie, căci se vedeau ușile cerului deschise și o lumină negrăită strălucind. Și iată, Sfîntul Apostol Petru, care avea în mîna sa cea dreaptă o cheie, ieși din ușile cerești și venea către dînsul cu multă slavă, luminînd și strălucind cu fața și a zis către dînsul: "Acum am venit aici, cu mila Domnului, fiule Grigore, căci mai înainte de această vreme am fost cu apostolii ceilalți în Negram, cetatea Omiriților, sînd înaintea celor ce au pătimit pentru Domnul nostru Iisus Hristos, de la evreul Dunaan, întărind pe fiecare dintr-înșii întru bună credință și, cu ajutorul Domnului, toți s-au împotrivit voii evreului, celui călcător de lege.

Iar pentru dreapta credință s-au nevoit bine și au pătimit pentru adevăr. Și acum sînt în cer împreună cu părinții cei din veac, fiind învredniciți cinstei celei fără de moarte. Deci, acum am venit aici ca să cercetez cetatea, iar fratele Pavel, care este ajutătorul bisericilor din toată lumea, despărțindu-se de mine de la Ierusalim, s-a dus în Persia. Iar tu, o, fiule, bună cale călătorind, sîrguiește-te a bine plăcea lui Dumnezeu, călăuzindu-te totdeauna după legea Lui, știind că viața acestei lumi și frumusețea ei trec ca visul și ca umbra și fericit vei fi dacă vei săvîrși alegerea ta, așa precum ai început. Căci, umblînd în voia Domnului, pe mulți vei aduce întru frica lui Dumnezeu. Iată, acum ți se pregătește ție scaun în cer de Însuși Stăpînul și vei cîștiga cele bune împreună cu noi".

Acestea zicînd, apostolul s-a dus și s-a sfîrșit vedenia. Iar Grigore, venindu-și în fire, iarăși a căzut la pămînt numindu-se pe sine ticălos și păcătos. După multă rugăciune s-a dus la gazda sa și în acea noapte a văzut în vis pe Sfîntul Apostol Pavel, care îi dădea un vas plin cu untdelemn, ce era mai înainte însemnare a darului preoției și a arhieriei. Grigore, luînd în vis vasul din mîinile sfîntului cu untdelemnul acela, îndată s-a deșteptat și, bucurîndu-se cu inima, cînta: "Răspuns-a inima mea cuvînt bun, căci m-a uns pe mine Dumnezeu cu untdelemnul bucuriei". După acestea a ieșit din Roma și s-a dus în Alexandria, punînd în toate zilele în inima sa suișul către Dumnezeu și sporind din putere în putere, umplîndu-se de înțelepciune dumnezeiască și de mari daruri cerești.

În acea vreme împărăția la greci Iustin, în Etiopia Elezvoi, dreptcredincioși împărați, iar la Omiriți împărăția Dunaan evreul, care a ridicat prigoană asupra creștinilor și se sîrguia a pierde numele lui Hristos din împărăția lui. El a luat cu viclesug slăvita cetate Negran, care credea în Hristos și a pierdut o mulțime de credincioși; pe unii cu foc i-a ars, iar pe alții i-a tăiat cu sabia și pe preacinstitul domn Areta l-a omorît împreună cu cetățenii cei mai de frunte. De acest lucru auzind dreptcredincioșii împărați Iustin și Elezvoi, le-a părut rău pentru nevinovata vărsare de sînge. Atunci a scris Iustin către Elezvoi, îndemnîndu-l spre război împotriva nelegiuitului Dunaan, ca să facă izbîndă pentru sîngele nevinovat. Iar prealăudatul împărat Elezvoi, umplîndu-se de rîvnă și adunînd toată puterea sa, a mers asupra evreului

Dunaan. Făcându-se război mare, cu ajutorul lui Hristos l-au biruit pe Dunaan și toată puterea lui au sfărâmat-o pînă la sfîrșit, iar pe Dunaan cu rudeniile sale i-au tăiat cu sabia. Apoi, luîndu-i împărăția, au curățit-o de nelegiuirile idolești și păgînești și slava numelui Domnului nostru Iisus Hristos o răspîndeau în tot ținutul, încît mulți din evrei și din alte neamuri care viețuiau în Omiriți căutau să se boteze. Însă atunci nu era nici episcop, nici preot, nici diacon și nici un fel de cleric, căci toată rînduiala duhovnicească o prăpădise nelegiuitul Dunaan, din toată împărăția Omiriților. Pentru aceea a trimis fericitul Elezvoi la Asterie, patriarhul Alexandriei, vestindu-i toate cum i-a ajutat bunul Dumnezeu și rugîndu-l să aleagă un bărbat înțelept, cu trăire și cu fapte bune, care să cunoască bine legea veche și cea nouă, apoi, hirotonindu-l episcop, să-l trimită la dînsul în Omiriți, cu toate trebuințele bisericești.

Patriarhul Alexandriei s-a bucurat de o scrisoare ca aceea și de ajutorul lui Dumnezeu dat creștinilor împotriva păgînilor și căuta acel om care trebuia acolo, pentru a-l face episcop, pe care să-l trimită îndată la Elezvoi. Atunci mulți se aduceau la preafericitul Asterie, dar nici unul nu s-a găsit plăcut înaintea sa. Deci, s-a întors patriarhul spre rugăciune și spre priveghere de toată noaptea ca însuși Domnul să aleagă și să arate pe cel care știe că este vrednic spre o slujbă ca aceea. Acestea făcîndu-se, s-a arătat patriarhului în vedenie Sfîntul Apostol Marcu, poruncindu-i să caute pe Grigore diaconul, care nu demult a venit în cetate și găzduiește la un oarecare Leontie. Pe acela să-l sfințească și să-l trimită la Elezvoi ca arhiepiscop, că pentru această trebuință l-a adus Dumnezeu de departe în acea cetate.

A doua zi, patriarhul, trimițînd degrabă, a căutat casa lui Leontie și, găsind-o, a chemat la dînsul pe Grigore, pe care l-a întrebat cine și de unde este. Apoi descoperindu-i arătarea cea despre dînsul și spunîndu-i trebuința Bisericii, îl sili să primească treapta arhieriei. Grigore, aducîndu-și aminte de proorocia bătrînului purtător de semne de lîngă Mediolan, că va primi treapta arhieriei prin punerea de mîini a Cuviosului Asterie, patriarhul Alexandriei, umplîndu-se de lacrimi, a zis: "Voia Domnului să fie; fă, stăpîne, ceea ce voiești, după porunca Domnului". Și îndată a sfințit patriarhul pe Grigore în preot, apoi arhiepiscop și s-a făcut minune înfricoșată în vremea slujbei și a sfințirii, căci s-a schimbat fața lui Grigore și se arăta în chipul luminii, ca focul luminîndu-se cu darul Preasfîntului Duh. Iar din veșmintele lui ieșea fum de mir de bună mireasmă și de arome de mult preț, încît toată biserica s-a umplut de bună mireasmă. Aceasta s-a făcut în toată dumnezeiasca slujbă și ochii tuturor priveau la Sfîntul Grigore, minunîndu-se de acea preaslăvită minune. Acea minune o vedeau și trimișii împăratului Elezvoi și se minunau, care lucru l-au spus mai pe urmă împăratului lor. Iar după sfințirea și îndestulata mîngîiere duhovnicească cu patriarhul, a fost eliberat Sfîntul Grigore cu trimișii lui Elezvoi, avînd cu sine și tot clerul ce se cuvenea treptei sale, cum și toate trebuințele bisericești.

În puține zile a ajuns în Etiopia, apoi în părțile Omiriților și a avut o bucurie foarte mare binecredinciosul împărat Elezvoi de venirea arhiepiscopului Grigore. Mai vîrtos cînd a aflat că dumnezeiasca arătare l-a ales la acea treaptă și că în minunat semn s-a arătat în vremea hirotoniei lui darul Duhului Sfînt, care viețuia într-însul. Deci, l-a întîmpinat pe el cu cinste și cu dragoste și toată stăpînirea sa a dat-o lui. Apoi înconjură împăratul cu dînsul toate cetățile cele din țara Omiriților, zidind sfînte biserici și împodobind mormintele sfîntilor mucenici omorîți pentru Hristos de către necuratul Dunaan și aducînd pe cei necredincioși către Sfîntul Botez.

În cetatea Negran a pus domn pe fiul Sfîntului Mucenic Areta și a zidit o biserică preafrumoasă a Sfintei Învieri a lui Hristos, alta în numele Preacuratei Născătoare de Dumnezeu și a treia în numele Sfîntului Mucenic Areta și al celor împreună cu dînsul, aproape de casa lui. Apoi a zidit și prin alte cetăți biserici, pe care singur Sfîntul Grigore le sfințea și le punea preoți și diaconi, încredințîndu-le păstoria cea deșteptată asupra oilor lui Hristos celor cuvîntătoare.

Fericitul împărat Elezvoi, după uciderea lui Dunaan, mai zăbovind în pămîntul Omiriților destulă vreme, ca la treizeci și șase de ani și, toate rînduindu-le și îndreptîndu-le bine, a voit a se întoarce la scaunul său din Etiopia. Deci, chemînd împreună cu Sfîntul Grigore pe toți boierii, domnii și sfetnicii, se sfătuiră pe cine să aleagă împărat al Omiriților, care să fie bărbat binecredincios și priceput, blînd și temător de Dumnezeu. Iar sfetnicii au zis către împărat: "Pe care îl știe stăpînirea ta și pe care îl va descoperi ție

Dumnezeu, pe acela pune-l, că între noi nu este nici unul care să-ți semene ție întru înțelepciune și vrednic de cununa împărăției".

Împăratul, căutînd la arhiepiscop, a zis: "Acest lucru este al tău, cinstite părinte și învățătorul nostru. Iată, înaintea feței tale sînt toți boierii, căpeteniile și ostașii mici și mari. Pe acela pe care voiești, cheamă-l în numele Domnului nostru Iisus Hristos și unge-l pentru împărăție. Pentru că noi toți cei din Etiopia, Dumnezeu binevoind, voim a ne duce". Iar sfîntul arhiepiscop a zis: "Bine ai socotit, binecredinciosule împărat, că precum inima ta este în mîna lui Dumnezeu, așa și cuvîntul tău de la Dumnezeu s-a dăruit. Pentru că este bine ca totdeauna în tot lucrul, mai întîi a întreba pe Părintele nostru, Care este în ceruri și precum El poruncește, așa se cuvine a face". Acestea zicînd fericitul și sculîndu-se de la locul său, s-a depărtat de dînșii și, plecîndu-și genunchii la rugăciune, spre răsărit, cu ochii și mintea înălțîndu-le la cer, s-a rugat cu sîrguință și în destul ca Însuși Dumnezeu, Cel ce știe viața și cugetul fiecăruia, să le arate pe bărbatul cel vrednic de împărăție.

Rugîndu-se arhiepiscopul, deodată puterea Domnului nostru Iisus Hristos cea nevăzută a răpit în văzduh pe un oarecare bărbat cu numele Avramie, vrednic de acest lucru și, aducîndu-l, l-a pus înaintea împăratului Elezvoi, încît toți strigau cu spaimă: "Doamne miluiește!" Iar arhiepiscopul a zis: "Iată, pe care trebuie să-l ungem pentru împărăție. Pe acesta lăsați-l aici împărat și voi fi cu dînsul, precum va binevoi pentru noi Domnul". Și s-a făcut bucurie mare tuturor pentru o purtare de grijă ca aceea a lui Dumnezeu.

După aceasta împăratul Elezvoi luînd pe Avramie, bărbatul cel de Dumnezeu arătat, l-a dus în soborniceasca biserică a Prea-sfîntei Treimi, care era în cetatea cea împărătească a Farului și l-a îmbrăcat în porfiră împărătească, i-a pus coroană pe capul lui și s-a săvîrșit de Sfîntul Grigore, arhiepiscopul, ungerea cea împărătească. Apoi s-a adus jertfa cea fără de sînge pentru împărați și pentru tot poporul și s-au împărțășit amîndoi împărații cu dumnezeieștile Taine din mîna arhiepiscopului.

După săvîrșirea tuturor acestora, a strigat poporului: "Lui Elezvoi, sfîntitul împărat al Etiopiei, mulți ani! Lui Avramie, iubitorul de Hristos împărat al Omiriților, mulți ani! Și iarăși amîndorura împreună, lui Elezvoi și lui Avramie binecredincioșilor și iubitorilor de Dumnezeu împărați, mulți ani!" Aceasta s-a cîntat de cîte trei ori. Apoi a glăsuț: "Lui Grigore, sfîntitului arhiepiscop nostru, povățuitorului și dascălului, pace și sănătate, întru mulți ani!" După aceasta "tuturor oștilor creștinești și tuturor popoarelor credincioșilor, mulți ani! Și așa a intrat în palatul împărătesc, dăntuind, ospătîndu-se, benchetuind și veselindu-se de Domnul Dumnezeu, Mîntuitorul său și de binecredincioșii lor împărați.

Apoi a petrecut Elezvoi încă treizeci de zile în pămîntul Omiriților, învățînd și povățuind pe împăratul cel tînăr ca să-și rînduiască bine și să-și îndrepteze împărăția sa cu cinste, cu dreptate și să asculte întru toate pe părintele său duhovnicesc, Grigore. După aceea, alegînd din oastea Etiopiei cincisprezece mii de bărbați viteji, i-a lăsat împăratului cel nou, spre ajutor și pază împărăției. Apoi s-a întors în Etiopia, unde după puține zile, lăsîndu-și împărăția cea pămîntească, s-a dus în pustie și s-a închis într-o chilie întunecoasă, lîngă oarecare mănăstire și n-a ieșit dintr-însa pînă la fericitul său sfîrșit. Iar hrană primea pe o fereștrică de la monahii care viețuiau acolo. Așa, după dulcețile cele împărătești, avînd viață aspră vreme îndelungată, a trecut în împărăția cerurilor.

Un împărat ca acesta, atît de slăvit și de bogat, acest fel de smerenie și de sărăcie de bunăvoie, a lăsat tuturor. După mutarea lui, se povestea de monahii de acolo, un lucru ca acesta: Un frate oarecare tînăr, trimițîndu-se la ascultare, a intrat într-o cîrciumă și s-a îmbătat de vin, apoi a căzut în păcatul necurăției trupești. Și a fost într-una din zile, făcînd păcatul cel obișnuit, apoi întorcîndu-se prin pustie la mănăstire, a intrat într-o pădure și, iată, un balaur mare s-a repezit asupra lui, vrînd să-l înghită. Monahul fugea și se abătea încoace și încolo, vrînd a scăpa de balaur, dar acela îl gonea. Deci, strîmtorîndu-se fratele de pretutindeni și nemaiputînd să fugă undeva, l-a ajuns balaurul să-l mănînce. Și, aducîndu-și aminte de fericitul Elezvoi, s-a întors și a zis către balaur: "Te jur cu rugăciunile preasfîntitului și dreptului Elezvoi, depărtează-te de la mine". Iar balaurul, ca și cum s-ar fi rușinat de numele celui pomenit, a stat și, prin porunca lui Dumnezeu luînd glas omenesc, a zis către monah: "Cum te voi cruța pe tine? Pentru că

îngerul lui Dumnezeu venind, mi-a poruncit să te mănînc pentru necurățiile tale, fiindcă te-ai făgăduit a sluji Domnului întru curăție, iar acum petreci spurcînd trupul tău și mîniind pe Duhul Sfînt".

Monahul, auzind pe balaur grăind omenește și vădindu-i faptele lui, a rămas fără răspuns și, tremurînd, ruga cu jurămînt pe balaur ca să-l cruțe. Iar balaurul i-a zis: "Ce mă juri pe mine așa? Tu singur mai întîi te jură mie, că de acum nu vei mai săvîrși necurata faptă trupească și atunci te voi lăsa pe tine". Iar fratele se jura, zicînd: "Mă jur pe Dumnezeu Cel ce locuiește în cer și pe rugăciunile cinstितului împărat Elezvoi, că de acum nu voi mai mînia pe Domnul meu, pe Care acum rău l-am mîniat cu necurăția trupească". Aceasta zicînd monahul, îndată s-a pogorît foc din cer și a mistuit pe balaur înaintea monahului. Iar el, fiind cuprins de frică și de cutremur, s-a dus în mănăstirea sa și după aceea n-a mai greșit înaintea Domnului cu păcatul desfrînării și s-a săvîrșit întru pocăință bună.

Împărățind în pămîntul Omiriților binecredinciosul împărat Avramie, fericitul arhiepiscop Grigore, punînd prin cetăți episcopi, bărbați iscusiți, l-a sfătuit ca să poruncească tuturor celor de sub stăpînirea lui, iudeilor și elinilor sau să se boteze sau să fie sub pedeapsă de moarte. Ieșind o așa poruncă împărătească, mulțime de iudei și de păgîni, cu femei și cu copii, veneau la baia dumnezeiescului botez, dar nu de voie ci, temîndu-se de moarte. Iar iudeii cei mai aleși și mai învățați în lege, adunîndu-se de prin toate cetățile și făcînd sobor pe ascuns, se sfătuiă ce vor face și ziceau: "De nu ne vom boteza, după porunca împăratului, toți vom fi omorîți și femeile și copiii".

Unii dintr-înșii ziceau: "Să facem voia împăratului, ca să nu fim omorîți fără de vreme, iar în taină să ținem credința noastră". Alții se sfătuiă ca nu cu fățarnicie, ci pe față să-și țină legea evreiască, "ca nu cumva, scăpînd din mîinile oamenilor, să cădem în mîinile izbînditorului Dumnezeu, căci mai amar vom pieri". Alții ziceau: "Vedem că de acum noi nu mai trebuie Dumnezeului nostru, căci binecinstitorul nostru împărat Dunaan și toată oastea lui a dat-o în mîna lui Elezvoi spre moarte și ce vom face nu știm". Iar alții ziceau: "De voim să păzim legea noastră și sănătatea întregă, apoi să ieșim în taină din hotarele acestea, unul cîte unul, fiecare luîndu-și ale sale, pentru ca nu împreună cu trupurile să ne pierdem și sufletele noastre". Iar alții au zis: "De vom vrea să fugim, se vor înștiința creștinii și cu totul ne vor pierde pe noi". Deci nu se pricepea nici unul din ei ce vor face.

Unul dintre dînșii, preaînțelept învățător de lege, cu numele Ervan, care știa toată legea veche și era învățat bine și în filosofie, a zis către dînșii: "Voi toți grăiți cele deșarte, care nimic nu folosesc. De voiți să mă ascultați, apoi veniți toți împreună cu mine și să grăim împăratului și lui Grigore episcopul, ca să ne dea dintre dînșii dascăli, care ar vrea să se întrebe cu noi despre lege și despre credință. Dacă ne vor birui, atunci cu pricină binecuvîntată, ne vom face creștini. Iar de nu ne vor birui, apoi singuri vor cunoaște, că ne silesc cu nedreptate a ne depărta de legea noastră. Însă să vedem ce va fi, să-i ispitim pe dînșii și să aflăm ce fel de credință au. De va fi adevărată, să credem, căci poate a venit acum Mesia și noi nu am priceput. Iar de se va afla credința lor mincinoasă, apoi vom fi adevărați, căci pentru Dumnezeu murim și cu osîrdie să primim moartea".

Acestea zicînd Ervan, s-au temut toți și au zis: "Vedem că ajuți creștinilor; au nu știi că a noastră credință este adevărată? Cum o vom lăsa?" Ervan a zis: "Nici un cuvînt viclean n-am zis înaintea voastră, fraților. Să știți că ori așa, ori într-alt chip, siliți vom fi de dînșii să ne botezăm. Deci, de nu mă veți asculta, nevinovat sînt față de voi, pentru că, deși nu veți cerca credința lor însă și fără de ispitire, o veți primi și veți face precum poruncesc ei. Iar de nu veți primi credința lor, apoi desăvîrșit vă vor omorî".

Acestea auzind, toți s-au supus lui Ervan și, făcînd scrisoare de rugăminte, au mers și au dat-o împăratului. Împăratul citind-o, s-a mîniat foarte asupra lor, voind să-i dea morții pe toți. Dar s-a oprit să nu facă aceasta fără sfatul arhiepiscopului, căruia dîndu-i acea scrisoare și citind-o, fericitul a zis: "Frumos și bine grăiesc iudeii, pentru că a crede din bunăvoie, mai mare lucru este, decît de nevoie". Lasă-i, o! împărate, ca mai întîi să se întrebe cu noi și după aceea vei face cu dînșii ce vei voi". Și s-a învoit împăratul cu sfatul arhiepiscopului. Apoi s-a dat iudeilor vreme spre a se pregăti de întrebare patruzeci de zile, în care să-și caute dascăli pentru dînșii, care ar voi să vină fără temere la întrebare.

După împlinirea acelor zile s-a adunat mulțime de iudei, avînd cu ei mulți din rabinii cei mai înțelepți, care știau bine legea și care erau pregătiți spre întrebare. Deci s-a făcut întrebarea cea de obște în cetatea Farului, venind împăratul cu toată suita, sfințitul arhiepiscop cu tot sfințitul sobor, mulțime mare de popor creștinesc, ca să audă întrebarea aceea. Era și soborul evreiesc, cu cărturarii și cu învățătorii lor de lege, cu cei puternici în cuvinte. Și au pus pe Ervan înaintea episcopului, ca pe un domn al ritorilor și începător al cuvîntului, care știa bine legea și cărțile proorocilor și era iscusit și în filosofie. Apoi, poruncind să fie tăcere, s-a început între arhiepiscop și Ervan această întrebare, care se află în cartea Mineiului; însă aici nu s-a scris prea multe de aceasta, pentru mulțimea cuvintelor.

Făcîndu-se tăcere și toți, cu gurile deschise, luînd seama la vorbe, a început sfîntul arhiepiscop a grăi către Ervan, preaințeleptul învățător al legii evreiești și către toată adunarea, zicînd: "Noaptea trecînd și soarele dreptății răsărind, pentru ce voi stați împotriva Luminii Lui și nu credeți întru Dînsul?" Ervan a zis: "Dacă Soarele dreptății a răsărit și noi ne împotrivim precum zici tu, crezînd în Dumnezeuul legii, apoi cu cît mai vîrtos voi, neamuri fiind, care țineți cele străine vă împotriviți luminii dreptății, ocărînd dumnezeiasca lege, cea dată nouă de la Dumnezeu".

Arhiepiscopul a zis: "Noi, cei ce sîntem din neamuri, a cui făptură sîntem?" Ervan zise: "Arătat este că a lui Dumnezeu făptură sînteți". Arhiepiscopul a zis: "Dacă și noi ca și voi sîntem făptură a lui Dumnezeu, ce cinste mai mare decît noi ați cîștigat?" Ervan a răspuns: "Aceea pe care am avut-o mai mult decît egiptenii".

Arhiepiscopul atunci a zis: "Bine ai adus la mijloc pe egipteni; dar arată-mi cinstea voastră mai mare decît a acelor". Ervan zise: "Au n-ai citit minunile cele mari pe care le-a făcut Dumnezeu prin Moise în pămîntul Egiptului, în Marea Roșie și prin pustie? Cum după ieșirea lui Israil a înecat pe egipteni, iar pe acela l-a mîntuit?"

Arhiepiscopul a spus: "Nici o deosebire nu este între cinstea voastră și cea a egiptenilor. Căci pe aceia i-a înecat Dumnezeu în mare, iar pe voi, pentru răutatea voastră, v-a pierdut pe uscat și, trecînd Marea Roșie, v-ați înecat la mal, cumplit sfîrșindu-vă în pustie, de vreme ce din șase sute mii de popor și mai mult, numai Halev și Isus a lui Navi s-au învrednicit a vedea pămîntul făgăduinței. Vezi dar cum v-au cinstit pe voi Dumnezeu, mai mult decît pe egipteni?" Ervan zise: "Dar cui a plouat mană în pustie, lui Israil sau neamului din Egipt?" Arhiepiscopul zise: "Dar ți se pare că erau mai cinstite mîncările ce aveai în Egipt sau mana cea din pustie?" Ervan zise: "Arătat este că mana a fost mai cinstită". Arhiepiscopul zise: "Apoi pentru ce v-ați întors cu cugetele înapoi, poftind cărnurile cele de porc din căldări, usturoiul, ceapa și toată hrana egipteană, iar mana ați urît-o?"

După acestea s-a început întrebarea pentru Sfînta Treime. Ervan zicea: "Creștinii au trei dumnezei, pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfîntul Duh. Dumnezeu însă a grăit în Sinai: *Ascultă, Israile, Domnul Dumnezeuul nostru, Domnul Unul este și afară de Dînsul alt Dumnezeu nu este*. Deci, împotriva legii lui Dumnezeu fac creștinii, cinstind trei dumnezei, iar nu Unul. Arhiepiscopul îi răspunse: "Numai un Dumnezeu avem, Făcătorul tuturor, însă în trei fețe, Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh, într-o dumnezeire". Apoi îi aduse acest grai al lui David: *Cu cuvîntul Domnului, cerul s-a întărit și cu Duhul gurii Lui, toată puterea lor*; a cărui înțelegere este așa: Domnul este Dumnezeu Părintele; Cuvîntul Lui este Dumnezeu Fiul; Duhul gurii Lui, este Dumnezeu Duhul Sfînt. Într-acest chip se arată trei fețe dumnezeiești, iar dumnezeirea este una, căci Fiul și Duhul sînt de o ființă cu Părintele, împreună fără de început, pururea de o ființă și de un scaun".

Despre Cruce și despre moartea Domnului se aduceau împotriva evreilor, scrierile Legii vechi, proorociirile și vorbele cele întunecate ale umbrei, precum sînt acestea: *Și va fi viața ta spînzurată înaintea ochilor tăi*. Apoi acestea: *Veniți să punem lemn în pîinea lui*, corabia lui Noe a fost chipul Crucii zicînd: *Copacul cel din Savec, în care berbecele a schimbat junghierea lui Isaac*. Apoi toiagul lui Iosif, la al cărui vîrf s-a închinat Iacov: *Și schimbarea mîinilor bătrînului în binecuvîntarea celor doi fii ai lui Iosif*. După aceea, toiagul lui Moise, cu care a despărțit marea: *Întinderea mîinilor la înălțime, spre a birui pe Amalec*. Șarpele cel înălțat în pustie despre care se zice: *Lemnul care a îndulcit apele în Mera*. În fine multe altele care se află în Lege și cele care cu taină s-au scris mai înainte.

Deci s-au întins întrebările pînă seara, de amîndouă părțile, tare împotrivindu-se, însă, în toate cuvintele, arhiepiscopul se arăta biruitor, căci Duhul Sfînt vorbea într-însul după cele scrise: *Căci nu veți grai voi, ci Duhul Părintelui vostru, Care grăiește întru voi.*

Sosind seara și întrebările încă nesfîrșindu-se, s-a sculat împăratul de pe scaunul său, asemenea și arhiepiscopul și s-a risipit soborul, amînînd întrebarea pe a doua zi. Iar iudeii au înconjurat pe Ervan al lor, bucurîndu-se și sărutîndu-l, îl fericeau ca pe unul care putea sta împotriva creștinilor. Iar Ervan a zis: "Rugați-vă ca să ne ajute Dumnezeu Legii, de vreme ce vedeți pe episcop, că este om maestru și nu este cu puțință a-l birui". Iar ei ziceau să îndrăznească și să nu se teamă.

A doua zi, adunîndu-se iarăși soborul, împăratul și arhiepiscopul șezînd cu iudeii și cu Ervan, nici în ziua aceea și nici în următoarea, ci tocmai în a cincea zi s-a făcut întrebarea aceea. Împăratul, cu toată suita, stătea cu dulceață ascultînd cele ce se vorbeau și se mîngîia de înțelepciunea dată de Dumnezeu sfințitului lor arhiepiscop. Căci cu adevărat asculta multe cuvinte ale proorocilor, talmăcindu-le și arătînd multe taine, precum se scrie în cartea cea deosebită pentru întrebarea aceasta, care este de folos a o citi și a-i lua seama.

Făcîndu-se vorbă despre întruparea lui Hristos și despre Preacurata Fecioară, se aduceau de arhiepiscop cuvintele lui Isaia, proorocul: "Iată fecioara va lua în pîntece și va naște fiu". Stînd împotriva Ervan, zicea că Maria a născut numai om simplu, iar nu un Dumnezeu. Dar îl biruia arhiepiscopul cu aceste cuvinte: *Și numele Lui se va chema Emanuel, care se tâlcuiește: cu noi este Dumnezeu.* Ervan a zis: "Cum a cuprins pîntecele cel femeiesc pe înfricoșata mărire a dumnezeirii?" Arhiepiscopul a răspuns: "Așa precum a încăput cortul lui Avraam pe Dumnezeu, sub stejarul Mamvri, cînd S-a pogorît să mănînce cu dînsul". Iar Ervan a zis: "Dar cum n-a ars focul dumnezeirii trupul cel femeiesc?" Arhiepiscopul zise: "Precum n-a ars focul rugul în Sinai, așa și pîntecele Fecioarei, nu l-a vătămat dumnezeirea. Fecioară a născut și fecioară a rămas". Ervan a zis: "Cu nălucire s-a născut dintr-însa, iar nu cu adevărat, pentru că este cu neputință a nu se vătăma pîntecele întru naștere și tuturor este cu totul necrezută aceasta". Arhiepiscopul zise: "În vremea aceea, cînd a intrat Avacum la Daniil în groapa leilor, prin ușa gropii cea strînsă cu legături și întărită cu peceți, spune-mi, cum a intrat el și cum a ieșit, nici ușile deschizînd, nici pecețile rupînd?"

După întrebarea din ziua a treia, căuta Ervan să fugă și nu-l lăsau ceilalți iudei, zicînd: "De ne vei lăsa pe noi, apoi toți vom pieri. Deci rămîi, în tot chipul luptîndu-te, doar ne va ajuta nouă Dumnezeu. Iar de vom fi biruiți în cuvinte, apoi mai avem alte chipuri de împotrivire, întru care nu pot să ne biruiască". Deci, fiind înduplecat de rugămințile lor, se pregătea de a patra întrebare, la care a început a ocărî pe creștini, pentru sfintele icoane, că se închină lor, numindu-le idoli, iar pe cei ce se închină lor, îi numea închinători de idoli și potrivnici legii lui Dumnezeu. Apoi zicea că a poruncit Dumnezeu a nu face idoli nici orice fel de asemănare. Atunci l-a întrebat arhierul: "Cînd a fost potopul în zilele lui Noe, în ce chip s-a mîntuit el?" Iar Ervan a răspuns: "Cu corabie făcută din lemn". Arhiepiscopul a zis: "Dar putea Dumnezeu și fără corabie a-l izbăvi din potop sau nu putea? Cum ți se pare?" Ervan a zis: "Socotesc că putea, pentru că scris este, că toate sînt cu puțință la Dumnezeu". Arhiepiscopul zise: "Dacă putea Dumnezeu a face aceea, apoi de ce folos era corabia, spre a mîntui pe dreptul Noe? De aceea se cuvenea ca Noe să dea mulțumire, pentru a sa mîntuire, corăbiei, nu lui Dumnezeu". Ervan zise: "Să nu fie aceasta, ci Domnului se cuvine a-I da laudă, ca unui ziditor, iar nu materiei celei fără de suflet".

Arhiepiscopul zise: "Iată, mărturisești singur, că prin materia cea fără de suflet - prin corabie - i-a rînduit Dumnezeu mîntuirea. Așa ne face și nouă, prin aceste icoane văzute, care, deși sînt neînsuflețite, totuși sînt puse înainte, spre mîntuirea noastră. Privind la dînsule, ne ridicăm mintea către chipul cel dintîi, pentru dorire dumnezeiască și spre rîvnă plăcută lui Dumnezeu. Și zugrăvim nu un idol, ci pe Domnul nostru Iisus Hristos, după a Sa omenire, iar nu după dumnezeire, care este nedescrisă. Precum Noe a adus mulțumire lui Dumnezeu pentru corabie și pentru mîntuirea sa, ridicînd jertfelnic, așa și noi mulțumim lui Hristos Dumnezeu, zugrăvind chipul Lui. Căci cu trupeasca Lui rînduială, ne-am izbăvit de potopul cel sufletesc. Și ca o altă corabie socotim omenirea Lui, prin care a purtat greutățile noastre, a ridicat păcatele noastre și, îndumnezeindu-ne cu a sa dumnezeire, ne-a înălțat la cer. Pe Hristos, care a fost văzut cu ochii trupești, Îl zugrăvim cu vopsele, închipuind asemănarea cea preacurată a omenirii Lui, și, în umbra

asemănării celei trupești, ne închinăm împreună și Dumnezeirii Lui și cinstim întru El, cu cuviincioasă închinăciune și pe Tatăl și pe Sfântul Duh".

Ervan a răspuns: "Mă minunez de basmele voastre creștinești, de vreme ce ziceți, că Dumnezeu dă darul Său chipurilor celor zugrăvite pe pereți și pe scânduri, care nici nu umblă, nici nu vorbesc". Atunci l-a întrebat arhiepiscopul: "Spune-mi, Ervane, pentru ce a dat Dumnezeu darul Său jocului lui Ilie, pe care deși l-a dat lui Elisei, a cinstit mai mult jocul cel neînsuflețit, decât pe proorocul cel viu? Căci apele Iordanului, pe care n-a putut să le treacă proorocul, pe acelea le-a despărțit cu jocul și a trecut ca pe uscat. Iar minunea pe care n-a făcut-o Elisei cel viu, pe aceea a făcut-o jocul cel neînsuflețit.

Apoi și lui Moise, care făcea minuni în pământul Egiptului, pentru ce nu lui, ci toiagului său a dat Dumnezeu puterea facerilor de minuni și cu acela a prefăcut apele în sânge, a despărțit Marea Roșie și a făcut alte înfricoșate și slăvite minuni? Încă și cortul mărturiei, sicriul Legii și năstrapa cea de aur, care avea mana, tablele și toiagul lui Aaron, masa, cădelnița și sfeșnicul, toate acestea oare nu aveau mare dar de la Dumnezeu, măcar că erau neînsuflețite, făcute de mâini omenești, din materiile acelea văzute și pipăite? Însă erau strălucite cu mărirea lui Dumnezeu și pline de dar. Deci, afară de preoți și de leviți, erau neatînse de altcineva, ca sfinte și dumnezeiești.

Dacă acestea erau așa în Legea cea veche, pentru ce te minunezi de darul lui Dumnezeu, care s-a dat în Legea cea nouă sfintelor icoane?" Ervan răspunse: Se scrie în psalmi: *Idolii păgînilor, aur și argint, lucruri de mâini omenești.*

Arhiepiscopul zise: "Nu mă împotrivesc la aceasta, că idolii păgînești, care nu știu pe Dumnezeu, sînt asemănări ale celor care au viețuit fără Dumnezeu întru toate nelegiuirile, vrăjitori, fermecători și ucigași, care au pierit din viața aceasta și spre a căror pomenire, unii din oameni le-au făcut idoli. Apoi neamurile, cele mai de pe urmă, înșelate și orbite fiind de satana, au socotit acele chipuri, ca idolii lor, căror s-au închinat, ceea ce și voi ați făcut, închinându-vă celor ciopliți, jertfind pe fiii și pe fetele voastre diavolilor și ați vărsat sânge nevinovat, adică sângele fiilor și fiicelor voastre, pe care le-ați jertfit celor ciopliți ai lui Hanaan. Asemănările ce le zugrăvim noi acum, ale sfinților lui Dumnezeu, acestea nu sînt idoli, ci icoane cinstite, pentru că zugrăvim asemănarea acelor care au cunoscut pe Dumnezeu și au crezut în El, care au plăcut Lui în cuvioșie și dreptate și au fost cinstiți ca sfinți și plăcuți lui Dumnezeu. Apoi cu darul lui Dumnezeu au făcut multe minuni: morți au înviat, bolnavi au vindecat, ochii orbilor au luminat, șchiopilor au dat umblare și surzilor auzire; pe cei slăbănogi i-au îndreptat, pe leproși i-au curățat și dracii din oameni i-au izgonit. Aceștia sînt al căror sfîrșit s-a făcut cinstit și pomenirea lor este lăudată și veșnică. Pentru că *este cinstită înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui, iar pomenirea dreptului cu laude și întru pomenire veșnică va fi dreptul.*

Ervan iarăși bîrfind sfintele icoane, de parcă n-ar fi auzit nimic pînă acum, arhiepiscopul a zis: "Haina ta, Ervane și cortul mărturiei, amîndouă fiind de lînă și de in, oare au deopotrivă putere? Toiagul tău și toiagul lui Aaron, care a odrăslit, oare au cinste deopotrivă? Ulciorul cel din casa ta și năstrapa în care este mana, oare deopotrivă sînt amîndouă? Sicriul tău, în care îți pui cele de trebuință trupului și sicriul Legii Domnului au deopotrivă mărire? Focul și untdelemnul pe care îl arzi în casa ta pentru lumină, oare se aseamănă cu sfeșnicul de aur cel cu șapte lumini? Casa în care petreci și biserica pe care a zidit-o Solomon, oare deopotrivă sînt? Nicidecum! Ci fără asemănare le cinstești pe acestea mai mult, de vreme ce prin acestea venea odinioară darul lui Dumnezeu. Deci în acest chip înțelege și pe ale noastre: că alta este idolul unui nedrept și afundat în iad și alta este chipul sfîntului și plăcutului lui Dumnezeu, căci prin acesta ni se dă darul Domnului, cu rugăciunile celui închipuit pe icoană".

Apoi a zis Ervan și despre îngerii, că sînt fără trupuri, după cum se scrie: *Cel ce face pe îngerii săi duhuri, însă creștinii nu se rușinează a-i zugrăvi pe icoane ca pe niște trupuri*". La aceasta a răspuns arhiepiscopul: "N-ai ce să zici, Ervane, pentru că de la voi ne-am învățat a zugrăvi pe îngerii lui Dumnezeu". Ervan zise: "Nicidecum de la noi, căci n-a fost acest lucru niciodată la noi". Iar arhiepiscopul zise: "Toată Legea cea veche ai învățat și aceasta n-ai știut". Ervan zise: "Viu este Domnul, că nu știu să fi fost cîndva la noi zugrăvite chipurile îngeruști".

Arhiepiscopul zise: "Cu adevărat voi ați început acest lucru. Căci când a zidit Solomon biserica Dumnezeului Celui preainalt, oare n-a făcut deasupra scâldătoarei heruvimii slavei, care umbreau altarul?

Asemenea și deasupra ușilor celor dintâi și celor de al doilea, au n-a făcut heruvimii? Încă și în cortul mărturiei cel făcut de Moise, nu era asemănare de heruvimi peste chivotul legii? Asemenea și pe catapeteasmă, oare nu erau închipuite cu cusătură, chipuri de heruvimi? Și toate aceste asemănări îngerești, nu erau cinstite de voi, împreună cu cortul și cu biserica? De aceea și voi ați închipuit și firea cea fără trup ați cinstit-o. Apoi pentru ce ne defăimați pe noi, care închipuim și cinstim fețele acelor sfinți bărbați, care fiind în trup, au bineplăcut lui Dumnezeu?" Unele ca acestea și altele asemenea acestora, precum se scrie în cartea cea deosebită, grăind, s-a scurtat ziua a patra și s-a făcut seară.

Sculându-se împăratul și arhiepiscopul, s-a risipit și soborul, așteptând ca dimineța să fie sfârșitul învingerii și prăznuirea biruitorului. Deci jidovii, bucurându-se pentru Ervan, că era puternic la întrebări și răspunsuri împotriva arhiepiscopului, îl numeau îndrăzneț, zicând: "Bine te nevoiești, nu te teme, ci încă mai tare să stai, pentru că vedem că Dumnezeu este cu tine. Să nu se înfricoșeze inima ta, căci vedem că și împăratul vă ascultă cu plăcere pe voi amândoi". Iar Ervan a zis către dînșii: "Fraților, bărbatul acesta, precum văd, mult mă covârșește cu înțelegerea și cu graiul și nu este cu puțință a-l birui. Ați auzit cum toate graiurile gurii mele dezlegându-le, le-a făcut de nimic". În ziua următoare, foarte de dimineță, iudeii cei mai înțelepți, venind iarăși la Ervan, acesta zise către dînși: Vă mărturisesc vouă acum, fraților, fără minciună, că voi fi biruit de arhiepiscop; căci am avut vedenie în noaptea aceasta pe proorocul nostru Moise și pe Iisus, despre care ne este întrebarea. I-am văzut pe ei stînd și vorbind pe aripa unei biserici; apoi am văzut pe Moise, închinându-se lui Iisus, avîndu-și mîinile sale strînse la piept, ca și cum ar fi fost legate și cu frică stînd înaintea lui Iisus, ca înaintea Domnului Dumnezeului său. Minunîndu-mă de acest lucru și deschizînd gura mea, am zis: Domnul meu Moise, dar oare bune sînt acestea care le faci? El, întorcîndu-se, m-a certat, zicîndu-mi: Încetează! Eu nu greșesc închinîndu-mă Stăpînului meu, că nu sînt dintre cei asemenea ție, pentru că cunosc pe Făcătorul meu și Domnul! Și tu, pentru ce faci atîta osteneală dreptului arhiepiscop, împotrivindu-te adevărului? Iată, în ziua viitoare vei fi biruit de dînsul și te vei închina ca și mine Domnului nostru Iisus Hristos. Acestea am văzut, fraților și ce sînt acestea nu știu. Însă nu voi slăbi luptînd pentru legea noastră, pînă cînd va rîndui Dumnezeu ceea ce va voi".

Acestea auzindu-le, mulți s-au îndoit și au fost într-o nepricepere. Făcîndu-se ziuă și iarăși adunîndu-se soborul, a venit împăratul cu suita sa. Apoi arhiepiscopul cu clerul și tot poporul adunîndu-se, Ervan, cu mulți învățători de lege care îl ajutau, au început din nou întrebările ca și în celelalte zile. Un logofăt al arhiepiscopului, pe care îl adusesese împreună cu dînsul din Alexandria, și care scria foarte iute, stînd acolo, scria toate graiurile și ale lui Ervan și ale arhiepiscopului. Dar cu ajutorul Sfîntului Duh, care lucra prin gura arhierului se biruia ceata potrivnicilor, iar a noastră se imputernicea întru Domnul. Arhiepiscopul se arăta biruitor în toate cuvintele, iar Ervan slăbea din ce în ce, ca și mulți învățători de lege, care îi ajutau lui, însă îi orbise răutatea lor; căci cu urechile greu auzeau și ochii lor se închiseseră împotriva adevărului. Acum era nevoie, ca la cuvintele arhierului să-i urmeze puterea credinței, cum și lucrul cel cu minune, prin care să mustre răutatea celor împietriți și să rușineze necredința lor, lucru care s-a și făcut într-acest chip.

Slăbind Ervan cu totul, a strigat: "Pentru ce cheltuim vremea într-o lungime de grai și a ghicitorilor? Eu să dezleg aceasta? De voiești, o! arhiepiscope, ca fără de vicleșug să cred în Iisus al tău, cum că Acela este Dumnezeu adevărat, arată-mi-L pe El viu, ca să-L văd și să vorbesc împreună cu El. "Atunci voi mărturisi, că voi, creștinii ne-ați biruit pe noi!" Acestea zicînd Ervan, adunarea evreiască a strigat asupra lui: "Te rugăm învățătorule, să nu te înșeli și să nu te faci creștin; ci mai vîrtos te îmbărbătează și te întărește pentru adevăr; pentru că știi că nimic nu este mai adevărat, decît Însuși Dumnezeu părinților noștrii". Iar Ervan a zis către dînșii cu mînie: "Ce bîrșiți voi? Ascultați acum, de mă va încredința că Acela este, de Care mai înainte au vestit proorocii, după aceea ce voiți a mai aștepta?"

Văzînd arhiepiscopul că grăiește cu adevărat, iar nu cu vicleșug, a zis către dînsul: "Mare ispită faci, o! Ervane și o cerere mai presus de putere, căci nu oamenilor te împotrivesți, ci lui Dumnezeu. Dar pentru încredințarea ta și a celor ce sînt cu tine și pentru ca și inimile celor ce sînt cu credință să se întărească,

puternic este Domnul, ca și aceasta să o facă. Deci spune-mi clar, cum voiești să te încredințezi?" Ervan a zis: "Roagă pe Stăpînul tău, dacă este în cer, precum zici tu, să se pogoare aici și să se arate mie ca să vorbesc cu El. Viu este Domnul, că îndată voi crede în El și mă voi boteza".

Acestea zicînd Ervan, au strigat toți iudeii: "Cu adevărat, o! arhiepiscop, adeverește-ne cu fapta meșteșugul cuvintelor tale; arată-ne pe Hristosul tău, ca neavînd după aceea ce mai răspunde, cu frică să credem în El". Deci, a strigat Sfîntul Grigore ca să le arate pe Hristos simțitor, de este viu după răstignire și după moarte. După aceea jidovii grăiau deosebit între dînșii: "Dar de ne va arăta nouă arhiepiscopul pe Hristos, apoi, ce va fi? Vai nouă, căci nevrînd ne vom face creștini?". Unii ziceau: "De-L va arăta, apoi pentru ce să nu credem în El?". Alții ziceau: "Cum este cu puțință să se arate Acela, Care, ca un om fiind ucis, a murit și atîția ani au trecut pînă astăzi de cînd s-a săvîrșit? Unde se va afla trupul și duhul Lui? Căci de mult s-au risipit și oasele Lui în mormînt?"

Arhiepiscopul, socotind mărimea lucrului și văzînd lupta potrivnicilor, s-a ridicat cu toată mintea la Domnul și cugeta în sine că, de nu va ruga pe Mîntuitorul Hristos, ca într-o împotrivire ca aceasta să îplinească cererea lor, apoi foarte mult se va bucura partea celor potrivnici și se vor arăta evreii biruitori, iar creștinii, biruiți și vor batjocori și vor defăima vrăjmașii pe creștini. Deci, a zis cu nădejde către adunarea evreilor: "De va voi Hristosul meu, desăvîrșit Îl voi arăta vouă. Însă voi cu dinadinsul să știți că, dacă Îl voi arăta și nu veți crede într-Însul, apoi îndată sabia vă va mânca pe voi toți. Iar dacă, pentru necredința mea, nu voi putea să vi-L arăt pe Domnul meu, apoi mergeți de aici după voia voastră".

Auzind acestea, unii s-au întristat, iar alții s-au bucurat, unii s-au întristat ca nu cumva să li se arate Hristos și atunci vor crede într-Însul chiar nevrînd, iar alții se bucurau, nădăjduind că nu le va putea arăta și vor rămîne întru rătăcirea lor. Deci au plăcut lui Ervan cuvintele arhiepiscopului și celorlalți înțelepți și învățători de lege care erau acolo, zicînd între dînșii: "Este cu neputință ca după cinci sute și mai bine de ani să fie viu omul acela, care s-a omorît de părinții noștri, s-a îngropat și s-a pecetluit în mormînt, apoi s-a furat de ucenicii Săi".

Sfîntul Grigore, părintele nostru, știind cuvintele Domnului cele zise în Evanghelie: *Că de veți avea credință cît un grăunte de muștar, veți zice muntelui acesta: treci de aici acolo și va trece și nimic nu va fi vouă cu neputință*. Aceste cuvinte ale Domnului avîndu-le în mintea sa și avînd către Dumnezeu credință nestrămutată și tare și nădăjduind spre El, s-a sculat de pe scaunul său și s-a depărtat puțin de dînșii la un loc lesnicios, puțin mai departe și s-a rugat. Împăratul, cu tot poporul cel credincios, se minuna și se înspăimînta de îndrăzneala și de credința lui cea mare către Dumnezeu, căci spre un lucru înfricoșat ca acela îndrăznește.

Deci, cu spaimă luau aminte să vadă ce va fi, iar arhiereul, mergînd puțin mai departe de sobor și însemnîndu-se cu semnul Sfinte Cruci, s-a rugat, plecîndu-și genunchii cu smerenie și cu umilință. Apoi, cu totul înălțîndu-și mintea, s-a rugat mult în auzul tuturor. Atunci pomenea în rugăciune toate tainele întrupării Cuvîntului Lui Dumnezeu și toată viața lui Hristos cea împreună cu oamenii, de la naștere pînă la patima cea de bună voie: crucea, moartea și învierea cea de a treia zi, și înălțarea cu trupul la cer. Iar la sfîrșit a zis: "Arată-Te, Stăpîne, de față acestor împietriți și orbiți cu răutatea; arată-Te pentru slava numelui Tău celui sfînt și cu ochii cei trupești să vadă omenirea Ta, cea făcătoare de viață, întru care Te-ai îmbrăcat pentru noi smeriții și cu care Te-ai înălțat la ceruri, pentru ca, văzîndu-Te, să creadă întru Tine, Dumnezeul cel adevărat și întru Părintele cel adevărat Care Te-a trimis, cum și întru Duhul Tău cel Sfînt".

Săvîrșind el rugăciunea și toți căutînd la dînsul cu sîrguință, îndată s-a făcut cutremur mare și fulger înfricoșat dinspre răsărit, încît și pămîntul s-a cutremurat și toți au căzut de frică. După puțin timp, sculîndu-se și ridicîndu-și ochii spre răsărit, iată s-a deschis cerul și un nor luminos, cu văpaie de foc și cu raze de soare, cobora de acolo pe pămînt, iar în mijlocul focului se vedea un bărbat cu podoabă mai frumoasă decît fiii omenești. Acela era Domnul nostru Iisus Hristos, strălucind la față și hainele se luminau ca de fulger, pășind în nor cu o mișcare preaminunată și se apropia către cele de jos. Apoi a stat în dreptul arhiepiscopului, deasupra norului, atrăgînd către sine ochii și inimile tuturor, prin podoaba Sa, pe care nu este cu puțință a o spune limba omenească. Însă de frica slavei Lui, pe care nu sufereau să o

vadă odinioară ucenicii în Tabor, au căzut toți cu fețele la pământ: împăratul, boierii și tot poporul de la mare pînă la mic. Iudeii, fiind cuprinși de mare cutremur se întorceau într-o parte și într-alta și căutau să fugă, pentru că-i ardeau razele strălucirii celei dumnezeiești și slava Domnului, pe care nu puteau să o vadă, căci mare frică căzuse peste dînșii și nu le era cu putință a fugi, nici a pași din loc înapoi, fiindcă erau ținuți cu putere nevăzută.

Arhiepiscopul, întărindu-se, a strigat cu glas mare către Ervan: "Iată, Ervane, Acela de Care multe cuvinte ai auzit, vezi-L și te încredințează: că unul este Sfînt, unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl. Amin!" Ervan, ca un mort, nu putea să mai răspundă nimic. Și a venit glas de la încuviințata slavă a Domnului, zicînd: "Pentru rugăciunea episcopului, vă vindecă pe voi Cel ce S-a răstignit de părinții voștri". Iar de glasul acela mai vîrtos s-au cutremurat și au căzut la pământ, fiind cuprinși de frică, precum odată Saul, mergînd către Damasc, l-a strălucit lumină din ceruri și glas venind de sus, a căzut la pământ, iar cu ochii deschiși nu vedea pe nimeni.

Săvîrșindu-se acestea astfel, s-a făcut înaintea Domnului un sunet dumnezeiesc și norul cel mai luminos care era sub Dînsul, l-a ascuns de la vedere. Și se strîngea acest nor din toate părțile în urma Lui, înălțîndu-se cu El în sus, pînă cînd toată slava Domnului a intrat în cer și apoi toate cele văzute s-au ascuns de la ochii lor. Împăratul cu toată mulțimea creștinilor au luat îndrăzneală și au început a striga în urma Domnului, multă vreme: *Doamne miluiește*. Iar cinstitul arhiepiscop era cu fața la pământ, aducînd rugăciuni cu lacrimi către Domnul pentru popor.

După aceasta, toți cei ce erau în sobor, cu împăratul și tot poporul, cu multă cucernicie și cu frică cinsteau pe Sfîntul Arhiepiscop Grigore, minunîndu-se de atîta sfințenie și de puterea rugăciunilor lui. Iar iudeii se întrebau unul pe altul: "Oare vezi, frate?" Și răspundeau unul către altul, că nu văd deloc. Atunci au strigat către Ervan: "Amar nouă, învățătorul nostru, ce vom face?" Iar Ervan a zis: "Oare numai noi singuri am orbit, văzînd pe Dumnezeu creștinilor? Ori și creștinii au pătimit aceasta?" Creștinii, auzînd, au zis: "Noi cu darul Domnului nostru vedem bine și mai sănătoși sînt ochii noștri, decît mai înainte, dar numai voi sînteți orbi pentru necredința voastră, pentru că Domnul Dumnezeu izbîndirilor a tăiat vederea ochiului vostru evreiesc, căci fiind nevrednici l-ați văzut pe El".

Atunci Ervan, cu mulțimea evreilor, ruga cu lacrimi pe arhiepiscop să deschidă ochii lor cei orbiți și să le dea Sfîntul Botez. Iar arhiepiscopul i-a întrebat dacă cu adevărat cred întru Domnul nostru Iisus Hristos și toți adevereau că cred fără îndoială. Învățîndu-i pe ei episcopii care erau împreună cu dînsul, preoții slujeau taina Sfîntului Botez. Cînd au intrat evreii în Sfînta baie a Botezului, îndată au căzut de pe ochii lor ca niște solzi și vedeau cu ochii cei trupești și cu cei sufletești, cu inima crezînd întru dreptate, iar cu buzele mărturisind pe Domnul nostru Iisus Hristos, spre mîntuirea lor.

Deci s-au botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, începînd de la Ervan, căruia însuși împăratul i-a fost naș și i s-a pus numele din Sfîntul Botez, Leon, pe care l-a unit împăratul cu suita sa și sfatul său, făcîndu-l patriciu, ca pe un om cu bună înțelegere și vrednic de cinste. Atunci se căia Ervan foarte mult de rătăcirea sa cea mai dinainte și se minuna cu spaimă, avînd totdeauna în mintea sa arătarea Domnului, căci zicea: "Viu este în ceruri Domnul nostru Iisus Hristos, pe Care părinții noștri L-au răstignit și L-au îngropat și L-au socotit că este mort!" Apoi zicea cu lacrimi: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul Dumnezeului celui viu, iartă-mi cîte am greșit Ție, întru neștiința mea"! Iar pe sfințitul arhiepiscop îl cinstea ca pe îngerul Domnului, nevrînd a se despărți de dînsul.

Astfel s-a luminat toată țara Omiriților cu lumina sfînteii credințe, botezîndu-se prin toate cetățile și satele, nu numai iudeii ci și elinii. Și s-a făcut bucurie mare peste tot pămîntul acela, încît și îngerii din cer se bucurau de întoarcerea și de pocăința atîtor suflete și slăveau pe Dumnezeu, Care voiește ca toți oamenii să se mîntuiască și la cunoștința adevărului să vină.

După aceasta, preasfîntitul arhiepiscop Grigore a sfătuit pe împărat să poruncească să nu fie casele și locuințele evreilor împreună, ci să locuiască printre creștini, pentru ca să nu facă pe ascuns între ei adunări și sfaturi. Deci a poruncit să scrie carte împărătească într-acest chip, ca nimeni dintre evrei să nu

dea fetei sale bărbat din neamul evreiesc, ci din fiii creștinilor să-și ia soț. Iar fiului evreiesc să nu i se dea mireasă dintre fetele evreice, ci din cele creștine să i se caute; și cine ar îndrăzni a încălca acea poruncă, să fie tăiat cu sabia. Aceasta a făcut-o arhiepiscopul ca neamul evreiesc să se amestece cu creștinii, să-și uite după oarecare vreme credința și obiceiurile cele de demult ale legii vechi.

Apoi, făcându-se liniște și pace adâncă și dreaptă credință strălucind pretutindeni, împăratul și cu preasfințitul arhiepiscop Grigore slujeau lui Dumnezeu fără lenevire, înălțând laude, toată noaptea, Stăpînului Hristos, îngrijindu-se pentru mîntuirea neamului creștinesc și îndreptînd împărăția cu mila și cu adevărul.

Acest dreptcredincios împărat, Avramie, a domnit treizeci de ani în împărăția Omiriților și a adormit întru Domnul, avînd ziua sfîrșitului său vestită mai înainte de Sfîntul Grigore și a fost îngropat cu mare cinste în împărăteasca cetate a Farului.

După mutarea împăratului, nu după multă vreme, cel întru sfinți părintele nostru Grigore, bine păscîndu-și turma și întărind credința pe temelie apostolilor și a proorocilor, făcînd multe semne și minuni, întru slava lui Dumnezeu, a trecut din viața aceasta, în a nouăsprezecea zi a lunii decembrie și a fost așezat cu cinste în aceeași cetate, în locul de îngropare al bisericii celei mari. Și s-a tînguit pentru dînsul tot pămîntul omiriților, dar mai ales iudeii cei botezați, pentru că tuturor le era ca un părinte bun și milostiv, iubit oamenilor și bineplăcut lui Dumnezeu. Acum șade înainte în cetele sfinților ierarhi, cu care slăvește împreună pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Grichentie (19 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Grichentie era de loc din cetatea Milan. Părinții lui se numeau Agapie și Teodota. Grichentie, ca un pămînt bun, a primit semințele cele dumnezeiești, și a dat rod însutit. De aceea, cînd s-a mărit, s-a arătat ascultător și împlinitor al poruncilor lui Hristos.

Cu voia lui Dumnezeu a fost hirotonit diacon și se supunea fericitul la post și la aspră viețuire. Din ziua aceea, primind dumnezeiescul Duh, făcea semne și minuni. După aceea a venit iar în Milan. Aici a găsit într-un loc retras de lume pe un bătrîn preaînțelept, de la care a aflat tot ce i se va întîmpla în viitor. Aceleași lucruri i le-a spus mai tîrziu și marele Apostol Petru, care i s-a arătat față către față.

Pe vremea aceea, pe cînd cîrmuia împărăția romanilor Iustin, s-a întîmplat de a scris Elesvan, împăratul etiopienilor, lui Proterie patriarhul Alexandriei, cu rugămîntea să-i trimită ca episcop un om desăvîrșit. Patriarhul se mîhnea că nu știa unde se găsește un astfel de bărbat. Dar în zilele acelea, printr-o descoperire dumnezeiască, i s-a arătat patriarhului fericitul Marcu, care i-a spus de minunatul Grichentie, care, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, venise nu de multă vreme în oraș și era găzduit de un creștin. Patriarhul l-a luat cu multă bucurie, l-a hirotonit episcop și l-a trimis îndată în Etiopia, întărindu-l cu scrisori și cu tot ce se cuvenea arhierilor.

Împăratul etiopienilor, încredințat din scrisori, l-a îmbrățișat și l-a primit ca pe un apostol și făcător de minuni. Apoi a mulțumit lui Dumnezeu și i-a dat Sfîntului Grichentie toată puterea. Sfîntul a hirotonit preoți și diaconi, a sfințit bisericile zidite de curînd de împărat în Arabia și a botezat pe mulți iudei, căci mai înainte aproape tot poporul era iudeu. După aceasta a convins cu temeieri din Scriptură și cu dovezi pe dascălii și mai-marii iudeilor, uimindu-i cu minunile lui, și i-a adus pe toți la credința cea adevărată. Apoi a dat poporului legi și a făcut tot ce este plăcut lui Dumnezeu.

Păstorind bine turma sa și săvîrșind multe minuni spre slava lui Dumnezeu, s-a odihnit cu pace, după ce ajunsese la adînci bătrîneți.

Pătimirea Sfântului Sfințitului Mucenic Ignatie, Purtătorul de Dumnezeu (20 decembrie)

Traian, luînd sceptrul împărăției romanilor, episcop al Bisericii Antiohiei era Sfântul Ignatie, cel cu numele și cu lucrul purtător de Dumnezeu, care a primit scaunul după Sfântul Evod și care a fost după Sfântul Clit sau Climent, cel dintîi episcop al Romei.

Se povestește despre acest sfînt Ignatie, de Dumnezeu purtătorul, cum că pe vremea cînd era prunc, iar Domnul nostru Iisus Hristos viețuia într-acea vreme cu oamenii pe pămînt și învăța pe popoare despre împărăția lui Dumnezeu, atunci și părinții acestui prunc, stînd acolo aproape în popor și ascultînd cuvintele cele dumnezeiești din gura Mîntuitorului și avînd cu dînșii pe acest fiu, Domnul s-a uitat la dînșii și, chemînd la sine pe pruncul Ignatie, l-a pus în mijloc și, cuprinzîndu-l, l-a luat pe mîini zicînd: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra întru împărăția cerurilor și cine va primi pe un copil ca acesta întru numele Meu, pe Mine mă primește.*

Pentru aceasta s-a numit Sfântul Ignatie, purtător de Dumnezeu, că a fost purtat de mîinile întrupatului Dumnezeu. S-a numit purtător de Dumnezeu și pentru aceasta că și el purta pe Dumnezeu în inima și în gura sa, fiind vas ales asemenea lui Pavel, care a purtat numele lui Dumnezeu înaintea limbilor și împăraților.

Sfîntul Ignatie a fost mai întîi ucenic al Sfîntului Ioan, Cuvîntătorul de Dumnezeu, împreună cu Policarp, episcopul Smirnei. După aceasta cu sfatul tuturor Sfinților Apostoli s-a așezat episcop al Antiohiei, unde a început a se spune mai întîi numele de creștin. Luînd el ocîrmuirea Bisericii, cu multe osteneli și sudori semăna propovăduirea buneii-credințe, arătînd întru totul rîvnă apostolească.

Acest sfînt ierarh a așezat în biserică să se cînte dumnezeieștile cîntări în două cete, asemănîndu-le cetelor îngerești. Fiind el întru vedenie și învrednicindu-se de vederea dumnezeieștii descoperiri, a văzut cetele îngerești cîntînd astfel. Adică atunci cînd cînta o ceată, cealaltă tăcea, iar cînd cînta cealaltă, cea dintîi asculta. După ce săvîrșea aceea cîntarea sa, începea cealaltă și așa neîncetat preamăreau pe Preasfînta Treime. Văzînd aceasta Sfîntul Ignatie întru descoperire, a pus orînduiala aceasta, mai întîi în Biserica Antiohiei și de acolo au luat toate Bisericile acea orînduială frumoasă. Acest arhieru era purtător de Dumnezeu, bun îndreptător al orînduielilor bisericesti și desăvîrșit slujitor al Tainelor lui Hristos; iar mai pe urmă s-a sfîrșit ca mucenic, fiind dat spre mîncarea fiarelor, despre care ne va arăta cuvîntul ce ne stă înainte.

Împăratul Traian avînd mare război cu sciții, a dobîndit biruință asupra lor și a voit pentru aceea să mulțumească necuraților idoli cu jertfe, prin toată împărăția sa, pârîndu-i-se că a biruit cu ajutorul lor și-i ruga pe dînșii ca să chivernisească oștile sale și împărăția. Atunci s-a ridicat cu multă prigoană asupra creștinilor, pentru că a fost înștiințat că aceștia nu mai aduc jertfă zeilor și-i hulesc, arătînd înșelăciunea lor. Pentru aceea a poruncit ca pretutindenii să omoare pe creștinii care nu se supun poruncii lui.

Mergînd Traian la alt război împotriva perșilor, s-a întîmplat a trece prin Antiohia și a fost pîrît către dînsul și Sfîntul Ignatie, purtătorul de Dumnezeu, că cinstește ca pe un Dumnezeu, pe Hristos cel osîndit de Pilat spre moarte și răstignit pe Cruce și că așează legi pentru păzirea fecioriei, pentru trecerea cu vederea a bogățiilor și a tuturor celor ce sînt spre dulceața vieții.

Acestea auzindu-le Traian, a chemat pe Sfîntul Ignatie și în fața suitei sale i-a zis: "Tu ești cel ce te numești purtător de Dumnezeu, care te împotrivești poruncilor noastre și răzvrătești toată Antiohia, ducînd-o pe urma Hristosului tău?" Dumnezeuiescul Ignatie a zis: "Eu sînt". Iar împăratul l-a întrebat: "Ce înseamnă purtător de Dumnezeu?". Sfîntul i-a răspuns: "Cel ce poartă pe Hristos Dumnezeu în sufletul său, este purtător de Dumnezeu". Dar împăratul a zis: "Oare tu porți în tine însuși pe Hristosul tău?".

Sfântul a răspuns: "Cu adevărat îl port, că scris este: *Mă voi sălăşui întru dînşii şi voi umbla*". Împăratul a zis: "Dar de noi ce crezi? Nu ți se pare că purtăm întotdeauna întru pomenirea noastră pe zeii noştri şi-i avem pe aceia ajutători asupra vrăjmaşilor?" Purtătorul de Dumnezeu a răspuns: "Vai mie, că pe idolii cei răi îi numeşti dumnezei! Căci unul este Dumnezeu adevărat, Ziditorul cerului şi al pământului, al mării şi al tuturor celor dintr-însele, unul Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel Unul-Născut, a Căruia împărăţie nu va avea sfârşit, pe Care de L-ai fi cunoscut şi tu, împărate, ți-ar fi fost mai frumoase porfira, coroana şi scaunul împărăţiei tale".

Împăratul a zis: "Lasă acestea ce grăieşti Ignatie şi ia seama la cuvintele mele de voieşti a te face plăcut mie şi a fi ridicat în cinstea prietenilor mei. Apoi să aduci împreună cu noi jertfă zeilor noştri şi îndată vei fi la noi arhieru al marelui Die şi te vei chema părinte al suitei noastre". Răspuns-a sfântul: "Ce trebuinţă am eu a fi arhieru al lui Die, când sînt arhieru al lui Hristos, Căruia în toată ziua îi aduc jertfă de laudă şi mă sîrguiesc să mă jertfesc cu totul Aceluia şi să mă asemăn morţii Lui celei de bună voie". Zis-a împăratul: "Cui voieşti a te jertfi pe tine? Aceluia care a fost pironit pe cruce de Pilat din Pont?"

Sfântul a răspuns: "Aceluia să-I fiu jertfă, Care a pironit păcatul pe cruce, a sfărîmat pe diavol, aflătorul păcatului şi a zdrobit cu crucea toată puterea lui". Zis-a împăratul: "Mi se pare, o! Ignatie, că nu ai minte sănătoasă şi judecată dreaptă. Căci nu te-ai fi înşelat așa cu scripturile cele creştineşti dacă ai fi priceput bine cît de bun lucru este a te supune poruncilor împărăteşti şi, împreună cu toţii, a aduce jertfă zeilor". Purtătorul de Dumnezeu, luînd mai multă îndrăzneală, a zis: "Chiar de mă vei da fiarelor spre mîncare, chiar pe cruce de mă vei răstigni şi sabiei şi focului de mă vei da, niciodată nu voi jertfi diavolilor, nici nu mă tem de moarte, nici nu caut bunătăţile cele vremelnice ale vieţii acesteia de acum, ci numai pe cele veşnice le doresc şi în tot chipul mă îngrijesc ca să trec către Hristos, Dumnezeul meu, Care a voit a muri pentru mine".

Atunci suita, vrînd să mustre pe Sfântul Ignatie pentru rătăcire, a zis: "Iată, tu zici că Hristos a murit; deci cum poate cel mort a ajuta cuiva şi încă Acela care a murit cu moarte defăimată? Zeii noştri sînt fără moarte şi grăiesc". Iar purtătorul de Dumnezeu a zis: "Domnul şi Dumnezeul meu Iisus Hristos S-a făcut om pentru noi şi pentru mîntuirea noastră. El a voit a pătimi pe cruce, moarte şi îngropare, apoi a înviat a treia zi, surpînd şi stricînd puterea vrăjmaşului şi S-a înălţat la cer, de unde S-a pogorît; iar pe noi din cădere sculîndu-ne şi iarăşi ducîndu-ne în rai, din care am fost scoşi, ne-a dăruit mai multe bunătăţi, decît cele ce am avut întîi. Însă dintre zeii cei cinstiţi de voi, niciunul n-a făcut ceva asemenea, fiind răi şi nelegiuîţi, făcînd multe fapte de pierzare şi lăsînd puţină credinţă oamenilor celor fără de minte. După aceea, luîndu-se acoperămîntul înşelăciunii, s-au cunoscut ce au fost, cum s-au dus rău din viaţa aceasta şi s-au dat morţii celei veşnice, pentru pierderea multora. Die, cel dintîi zeu al vostru, s-a îngropat în Creta, iar Asclapie, a pierit fiind lovit de fulger. Mormîntul Venerei se spune că este în Pafa, iar Eraclie a fost ars cu foc. Căci, fiind răi, au dobîndit acel sfârşit de care au fost vrednici".

Acestea fiind grăite de Sfântul Ignatie şi împăratul cu suita temîndu-se ca să nu se dea de ruşine zeii lor cu mai multe cuvinte de ale lui, a poruncit să-l ducă în temniţă. Iar împăratul toată noaptea aceea n-a dormit, cugetînd cu ce fel de munci să-l pedepsească pe Sfântul Ignatie. Şi a socotit să-l osîndească spre mîncarea fiarelor, căci i se părea cea moarte că este cea mai cumplită. Deci, dimineaţa a spus aceasta suitei şi toţi l-au sfătuit așa, însă au zis să nu-l dea fiarelor în Antiohia, ca să nu se facă mai slăvit între cetăţenii săi, primind sfârşit mucenicesc pentru credinţa sa, ca nu cumva şi alţii, privind la dînsul, să se întărească în credinţă. Pentru aceea ziceau că i se cade să fie dus la Roma legat şi acolo să se dea spre mîncarea fiarelor, ca astfel, ostenindu-se de lungimea drumului, mai grea pedeapsă să primească. Romanii să nu ştie cine este, ci, ca un tîlhar pierind, să nu rămîna după dînsul nici o pomenire.

Acest sfat a plăcut împăratului şi a dat asupra Sfîntului Ignatie hotărîre de moarte, ca să fie dat spre mîncarea fiarelor în Roma, în vreme de praznic, înaintea adunării poporului. Astfel s-a osîndit sfîntul de păgîni, ca să fie privesc a îngerilor şi a oamenilor.

Luînd asupra sa acest răspuns, purtătorul de Dumnezeu Ignatie, cu glas mare a mulţumit lui Dumnezeu şi cu mulţumire primea lanţurile cu care îl legau. Împăratul a mers cu oştile sale la război, iar dumnezeiescul

pătimitor, cu lanțuri grele fiind legat și fiind dat la zece ostași aspri și nemilostivi, era dus la Roma. Ieșind din Antiohia mult s-a rugat pentru Biserică și și-a încredințat lui Dumnezeu turma sa. Plîngeau pentru dînsul credincioșii și se tînguiau cu amar, iar alții, care cu multă dragoste fiind legați de dînsul, mergeau cu el în cale.

Venind ostașii cu sfîntul în Seleucia, s-au suit în corabie și de acolo plutind au sosit în Smirna. Acolo a sărutat pe dumnezeiescul apostol, Sfîntul Policarp, episcopul Smirnei și s-a mîngîiat împreună cu dînsul în vorbe de Dumnezeu insuflăte, bucurîndu-se de legăturile sale și înfrumusețîndu-se cu lanțurile. Pentru că ce împodobire mai bună putea să-i fie lui, decît acele lanțuri, cu care era înfășurat pentru Domnul său? Apoi s-a sărutat și cu ceilalți episcopi, preoți și diaconi, căci s-au adunat la dînsul mulți de pe la bisericile Asiei și de prin alte cetăți, vrînd să-l vadă și dorind să audă dumnezeieștile cuvinte care ieșeau din gura lui. Sfîntul le zise să se roage pentru dînsul, ca mai curînd să fie dezlegat prin dinții fiarelor din legătura cea trupească și să se arate Domnului său cel dorit.

Apoi, văzîndu-i pe dînșii foarte tulburați și nerăbdînd despărțirea lui, s-a temut ca nu cumva și credincioșii ce sînt în Roma să se tulbure și să nu sufere a fi dat spre mîncarea fiarelor. Căci atunci îi vor face lui împiedicare, dacă cumva și-ar pune mîinile asupra aceloră căroră era poruncit ca să-l dea spre mîncarea fiarelor și astfel îi vor închide lui ușa cea deschisă a muceniei și a morții celei preadorite.

Deci a socotit să trimită la dînșii scrisoare, poftindu-i ca și aceia să se roage pentru dînsul și să nu i se facă împiedicare de la alegerea lui cea mucenicească, ci prin fiare să fie dezlegat și să treacă la preaiubitul său Stăpîn. Și a scris așa: "Ignatie, care este și purtător de Dumnezeu, scrie Bisericii celei miluite cu mărirea Tatălui celui Preaînalt și a lui Iisus Hristos, a Unuia Născut Fiului Său, Bisericii iubite și luminate cu voia Celui ce a voit toate după dragostea lui Iisus Hristos, Dumnezeului nostru; biserică ce este întîi în țara romanilor și care este vrednică de Dumnezeu, vrednică de cuviință, vrednică de fericire, vrednică de laudă, vrednică de dobîndire, vrednică de curățenie, care mai întîi este în dragoste, numită cu numele lui Hristos, numită cu nume de Părinte, pe care o și sărut într-un numele lui Iisus Hristos, Fiul Părintelui ceresc, fiilor celor uniți după trup și după duh cu porunca Lui, celor plini de darul lui Dumnezeu fără îndoială și păziți de orice credință străină, fără de prihană într-un Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, să se bucure:

1) Fiindcă m-am rugat lui Dumnezeu, am dobîndit a vedea fețele voastre cele vrednice de vedere. Legat fiind într-un Iisus Hristos, nădăjduiesc a vă săruta, dacă va fi voia lui Dumnezeu, ca să mă învrednicesc așa pînă în sfîrșit. Începutul este bine economisit, dacă voi dobîndi darul ca să-mi cîștig moștenirea fără împiedicare. Căci mă tem de dragostea voastră, să nu mă împiedice de la aceasta. Că vouă este lesnicios lucru a face ceea ce voiți voi, iar mie greu îmi este a dobîndi pe Dumnezeu, dacă voi mă veți cruța.

2) Nu voiesc ca voi să plăceți oamenilor, ci lui Dumnezeu, precum îi și plăceți. Eu niciodată nu voi avea o vreme bună ca aceasta pentru a cîștiga pe Dumnezeu, nici voi nu puteți a arăta un lucru mai bun decît dacă veți tăcea. Că dacă veți tăcea și nu veți vorbi despre mine, eu mă voi face al lui Dumnezeu, iar dacă veți iubi trupul meu, iarăși voi fi alergînd. Mai mult nu puteți a-mi da, decît a mă jertfi lui Dumnezeu, pînă încă jertfelnicul este gata. Cu dragoste să cîntați Tatălui într-un Iisus Hristos, căci pe episcopul Siriei l-a învrednicit Dumnezeu a se afla la apus, fiind trimis de la răsărit. Bine este a apune eu din lume, ca într-un Dumnezeu să răsar.

3) Niciodată n-ați pizmuit pe nimeni, ci pe alții ați învățat. Și eu voiesc ca cele ce învățați, să le și faceți. Deci mie să-mi cereți putere și dinlăuntru și dinafară, ca nu numai să zic, ci să și voiesc; ca nu numai să mă numesc creștin, ci să fiu și în faptă. Că dacă mă voi afla așa, voi putea fi credincios. Nimic din cele ce se arată este veșnic. Cele ce se văd sînt vremelnice, iar cele ce nu se văd sînt veșnice, pentru că Dumnezeul nostru Iisus Hristos, într-un Tatăl fiind, este veșnic. Creștinătatea este lucru nu numai al sfătuirii, ci și al mărimii de suflet. Cînd creștinul cu adevărat se urăște de lume, atunci este iubit de Dumnezeu. Căci este scris: *De ați fi fost din lume, lumea ar fi iubit pe ai săi, iar fiindcă nu sînteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, pentru aceasta vă urăște pe voi lumea. Petreceți într-un dragostea Mea.*

4) Eu scriu Bisericii și poruncesc tuturor căci eu voind, mor pentru Dumnezeu, dacă voi nu mă veți opri. Rogu-vă să nu aveți către mine dragoste deșartă. Lăsați-mă să mă fac mîncare fiarelor, prin care îmi este cu puțință a cîștiga pe Dumnezeu. Sînt grîu al lui Dumnezeu și prin dinții fiarelor să mă macin, ca să fiu pîine curată a lui Hristos. Mai bine ațîțați pe fiare ca să mi se facă mormînt și nimic din trupul meu să nu lase. Atunci voi fi ucenic adevărat al lui Hristos, cînd nici lumea nu va vedea trupul meu. Rugați-vă lui Hristos pentru mine ca, prin uneltele acestea, jertfă să mă fac. Nu precum Petru și Pavel vă poruncesc vouă, căci aceia sînt apostoli, iar eu osîndit; aceia slobozi, iar eu pînă acum sînt rob. Iar dacă voi pătimi, voi fi slobod pentru Hristos și voi învia întru El. Acum învăț cînd sînt legat, ca nimic lumesc sau deșert să poftesc.

5) De la Siria pînă la Roma cu fiare mă lupt pe pămînt și pe mare, noaptea și ziua, legat fiind cu zece leopardzi, care este o ceată de ostași și care din ce în ce mai răi se fac. Însă în neîndreptățirile lor mai mult mă învăț, dar nu dintr-acestea mă îndreptez. O! de-aș dobîndi fiarele cele pregătite mie, pe care le voi zădărî, ca degrabă să mă mănînce, nu precum s-a întîmplat altora, de care, temîndu-se, nu s-au atins. Și, deși ele nu vor voi, eu le voi sili. Iertați-mă, eu cunosc ce-mi este de folos. Acum încep a mă face ucenic. Nimic din cele văzute și din cele nevăzute să nu-mi pizmuiască, ca pe Iisus Hristos să-L dobîndească. Foc și cruce adunării de fiare, tăieturi, despărțiri, risipiri ale oaselor, tăieri ale mădularelor, măcinături a tot trupul, munci rele ale diavolului să vină asupra mea, numai pe Iisus Hristos să-L dobîndesc.

6) Nimic nu-mi vor folosi cele înveselitoare ale lumii, nici împărățiile acestui veac. Mai bine îmi este a muri pentru Iisus Hristos, decît a împărăți peste toate marginile pămîntului. *Căci ce va folosi omul, de ar cîștiga toată lumea, iar sufletul său îl va pierde?* Pe Acela îl caut, care pentru noi a murit. Pe Acela îl voiesc, Care pentru noi a înviat. El dobîndă îmi este. Iertați-mă, fraților, să nu mă împiedicați de a trăi, căci viața este a fi cu Hristos. Să nu-mi doriți a muri; căci moarte este viața cea fără de Hristos. Pe cel ce voiește să fie al lui Dumnezeu, să nu-l despărțiți. Lăsați-mă să iau lumină curată; acolo ducîndu-mă, voi fi om al lui Dumnezeu. Dați-mi voie ca să mă fac următor al patimei Dumnezeului meu. Dacă cineva pe Dînsul în sine Îl are, să înțeleagă ceea ce voiesc eu și să-mi fie milostiv, știind cele ce mă țin pe mine.

7) Stăpînitorul acestui veac voiește să mă răpească și să-mi strice judecata mea cea pentru Dumnezeu. Deci nimeni din voi să nu-i ajute, ci mai vîrtos ai mei să vă faceți, ca să fiți fii ai Dumnezeului meu. Nu vă lăudați cu numele lui Iisus Hristos, iar lumea să o poftiți. Zavistia între voi să nu locuiască. Chiar dacă aș fi de față, v-aș ruga să nu vă plecați mie, ci mai vîrtos pentru cele ce vă scriu să vă plecați. Viu fiind, vă scriu aceasta, dorind să mor. A mea dorință s-a răstignit și nu este întru mine foc iubitor de materie, ci apă vie și care grăiește în mine, zicîndu-mi: Vino la Tatăl. Nu mă îndulcesc cu hrană stricăcioasă, nici cu dezmierdările acestei vieți. Pîinea lui Dumnezeu voiesc, pîine cerească doresc, pîinea vieții, care este trupul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, al Celui ce a fost mai pe urmă din seminția lui Avraam și a lui David. Băutura lui Dumnezeu voiesc, adică sîngele Lui, care este dragoste nestricăcioasă și viață de-a pururea vie.

8) Nu voiesc a trăi după om și aceasta va fi dacă voi veți voi. Voiți ca și voi să fiți primiți? Puține cer de la voi: credeți-mi mie. Iar Iisus Hristos vă va arăta aceasta, cu adevărat zis, căci El este gura cea nemincinoasă, prin care Tatăl a grăit cu adevărat. Cereți pentru mine ca să dobîndesc acestea. Nu după trup am scris vouă, ci după voia lui Dumnezeu. Dacă voi pătimi, dovedește că ați voit voi; dacă voi fi lepădat, apoi voi m-ați urît.

9) Pomeniți în rugăciunea voastră biserica cea din Siria, care în locul meu are ca păstor pe Dumnezeu. Singur Iisus Hristos și dragostea voastră să o cerceteze pe dînsa. Iar eu mă și rușinez a mă numi dintre cei de acolo. Căci nu sînt vrednic, fiind cel mai de pe urmă al lor și lepădătură, însă voi fi miluit, dacă pe Dumnezeu voi dobîndi. Vă sărută pe voi duhul meu și dragostea bisericilor, care m-au primit în numele lui Iisus Hristos, căci toți frații, în calea mea cea trupească, m-au petrecut din cetate în cetate.

10) Scriu vouă acestea din Smirna, prin efesenii cei vrednici de fericire. Și este împreună cu mine, cu alți mulți și Crocos, numele cel dorit. Pe cei ce au venit mai înainte de mine, de la Siria la Roma, spre slava lui Dumnezeu, cred că i-ați cunoscut. Să le arătați că aproape sînt și eu, că toți sînt vrednici lui Dumnezeu

și vouă, pe care se cuvine ca întru toate să-i odihniți. Am scris aceasta, în ziua cea mai înainte de nouă calende ale lui septembrie, care este în douăzeci și trei ale lunii august. Fiți sănătoși pînă în sfîrșit, întru răbdarea lui Iisus Hristos. Amin".

Această scrisoare a trimis-o înaintea sa în Roma și, după puțină vreme, a ieșit și el din Smirna, dus fiind de ostași. Și, venind în Troada și în Neapoli, au trecut pe jos prin Filipopoli și Macedonia, cercetînd bisericile cele din cale, învățînd, sfătuiind și întărind pe frații cei neputincioși și poruncind tuturor să fie deștepți și treji. După ce a trecut Epirul și a plutit pe Marea Adriatică și a Tirului, a sosit în Putioli, unde a fost primit cu dragoste de ostașii și de credincioșii ce erau acolo. De acolo a venit în Roma și s-a dat în grija eparhului cetății, împreună cu scrisorile cele împărătești. Iar acela, văzînd pe purtătorul de Dumnezeu și citind scrisoarea împărătească, îndată a poruncit să pregătească fiarele și, sosind o zi de praznic, a adus pe sfîntul în priveliște, unde s-a adunat toată cetatea. Căci a străbătut vestea despre dînsul, cum că episcopul Siriei se va da să fie mîncat de fiare.

Sfîntul Ignatie adus în mijlocul priveliștii s-a întors către popor cu suflet bărbătesc și cu fața luminată și binevoind acea moarte de ocară primită pentru Hristos, cu mare glas a strigat: "Bărbați romani, care priviți la această nevoie a mea, să știți că nu pentru oarecare facere de rău primesc această muncă, nici pentru oarecare nelegiuire sînt osîndit la moarte. Ci numai pentru singur Dumnezeu meu, de a cărui dragoste sînt cuprins și pe Care fără de saț Îl doresc, căci sînt grîu al Lui și voiesc să mă macin prin dinții fiarelor, ca să mă fac Lui pîine curată". Acestea zicînd sfîntul, au venit asupra lui leii, care îndată l-au sfîșiat și l-au mîncat rămînînd numai oasele.

Deci s-a împlinit dorința sfîntului care a voit ca fiarele să fie mormînt al trupului său, Dumnezeu voind așa, după dorința plăcutului Său. Pentru că putea să astupe gurile fiarelor înaintea lui, ca și înaintea lui Daniil în groapă și înaintea Teclei în priveliște, pentru slava numelui Său cel sfînt. Însă n-a făcut aceasta, voind mai bine a împlini dorința și cererea robului Său, decît a preamări puterea Sa cea mare.

În acest chip a fost sfîrșitul Sfîntului Ignatie, în acest fel nevoința lui, căci așa a fost dragostea lui către Dumnezeu. Risipindu-se adunarea aceea, credincioșii care erau în Roma, către care el scrisese din Smirna și cei ce veniseră cu dînsul, care se tînguiau nemîngîiați după dînsul, au adunat oasele lui cele rămase și le-au pus cu cinste în loc însemnat, afară din cetate, în douăzeci de zile ale lunii decembrie. Apoi, multe zile plîngînd credincioșii pentru despărțirea lui, șezînd lîngă mormînt, laudîndu-l cu psalmi și cu cîntări, Sfîntul Ignatie li s-a arătat lor noaptea și pe fiecare dintre ei, cuprinzînd-i, îi mîngîia în mîhnirea sufletului lor. Altoră iarăși li s-a arătat, rugîndu-se pentru cetate și asudînd, ca și cum ar fi fost întru multe nevoințe și ostenele.

Înștiințîndu-se împăratul Traian de sfîrșitul Sfîntului Ignatie și de tăria sufletului său cea cu bărbăție, cum fără temere și cu bucurie a mers la moarte pentru Dumnezeu său, i-a părut rău de dînsul. Și, auzind de creștini că sînt oameni buni și blînzi, viețuind cu înfrînare, iubind curățenia, ferindu-se de toate lucrurile cele rele și avînd viață fără de prihană, iar împărăției lui cu nimic nu se împotrivesc - numai cu aceasta că nu voiesc să aibă mulți dumnezei, ci numai singur pe Hristos cinstesc, a poruncit să nu-i mai caute ca să-i omoare, ci i-a lăsat să viețuiască în pace. După aceasta, au fost aduse cinstitele moaște ale Sfîntului Ignatie în Antiohia, cu mare cinste, spre apărarea cetății și tămăduirea celor bolnavi, spre bucuria turmei sale și întru slava lui Dumnezeu în Treime, Celui laudat de toți, în veci. Amin.

*

Povestesc oarecare despre acest Sfînt Ignatie, purtătorul de Dumnezeu și acestea: Cînd era adus spre mîncarea fiarelor și avea neîncetat în gura lui numele lui Iisus Hristos, l-au întrebat păgînii pentru ce pomenește neîncetat cu gura sa acel nume? Sfîntul a răspuns că are în inima sa scris acel nume al lui Iisus Hristos, iar cu buzele mărturisește pe Acela, pe Care de-a pururea Îl poartă în inimă. După aceasta, sfîntul fiind mîncat de fiare, lîngă oasele lui, ce rămăseseră din voia lui Dumnezeu, s-a găsit inima întregă, nemîncată de fiare. Aflîndu-o necredincioșii și aducîndu-și aminte de cuvintele Sfîntului Ignatie, au

despicat-o în două, vrînd să vadă dacă este adevărat ceea ce zicea Ignatie. Și au aflat înăuntru pe amîndouă părțile scris cu litere de aur: Iisus Hristos.

Astfel Sfîntul Ignatie, cu numele și cu fapta a fost purtător de Dumnezeu, avînd în inima sa de-a pururea pe Hristos Dumnezeu, cu mintea cea de Dumnezeu gînditoare, scris ca și cu un condei.

Pomenirea Cuviosului Filogonie, Patriarhul Antiohiei (20 decembrie)

Fericitul părintele nostru Filogonie a învățat dumnezeieștile Scripturi și din copilărie s-a dăruit lui Dumnezeu. Apoi a trecut prin toate științele și le învăța pe toate cu multă ușurință, din care pricină s-a făcut vestit în viață, ajungînd avocat. Apoi s-a căsătorit și a avut o fiică. Ca avocat, lua apărarea oamenilor nedreptățiți la judecată și le întindea mîna de ajutor. Prin aceasta fericitul Filogonie a devenit strălucit, încît îndată s-a făcut vrednic de multă cinste. Căci mai înainte, apăra pe oameni și îi făcea pe cei nedreptățiți mai puternici decît cei care îi nedreptăteau. Iar mai pe urmă, a păstorit cu dreptate turma lui Hristos.

Pe vremea cînd s-a urcat Filogonie pe scaunul Antiohiei, era mare tulburare în Biserică. Căci abia se terminase prigoana împotriva creștinilor, dar încă se mai vedeau rămășițele cumplitei tulburări, deoarece au început ereticii să atace Biserica. Dar atacurile lor s-au lovit de înțelepciunea fericitului Filogonie și s-a prăbușit precum spune Sfîntul Ioan Gură de Aur în cuvîntul de laudă cu care l-a cinstit.

Sfîntul Filogonie, păstorind în chip bineplăcut lui Dumnezeu turma încredințată lui și ducînd viață îngerească pe pămînt ca episcop, s-a mutat cu pace la Domnul.

Pătimirea Sfintei Mucenițe Iuliana Fecioara și a celor împreună cu dînsa (21 decembrie)

Nicomidia, preamărită cetate a Bitiniei, se îndeletnicea foarte mult întru slujirea idolilor, pe vremea cînd domnea Dioclețian la apus și Maximian la răsărit, amîndoi împărați păgîni. În acea cetate era atunci un om bogat și cinstit, cu numele African, care foarte mult se ținea de păgînatatea elinească. Acesta avea o fiică, cu numele Iuliana, care, după ce a început a veni în vîrstă, a înflori cu frumusețea și a-și arăta înțelepciunea și obiceiurile cele bune, a logodit-o cu un oarecare din suita împărătească, cu numele Elevsie. Dar a amînat nunta, pînă la vremea aceea cînd ar fi mai bine a se face.

În acea vreme, fecioara auzind propovăduirea Evangheliei pentru Hristos, a crezut în taină, pentru că văzînd cerul și pămîntul, marea și focul, căuta pe Cel ce le-a zidit și din zidiri s-a învățat a cunoaște pe Ziditorul, precum grăiește Sfîntul Pavel: *Cele nevăzute ale Lui de la zidirea lumii, din făpturi sînt văzute.* Deci grăia întru sine fecioara, cea cu bună cunoștință, unul este Dumnezeu cel adevărat, Căruia, se cuvine a ne închina, iar idolii, cei fără suflet nu sînt dumnezei, ci locașuri drăcești. Ea se nevoia în rugăciuni și în citirea dumnezeieștii Scripturi, învășînd legea Domnului, ziua și noaptea, în taină de tatăl său, care era mare prieten al păgînilor și vrăjmaș al creștinilor.

Iar mama ei, deși era elină, nu se îngrețoșa de dreapta credință creștinească, însă de amîndouă nu ținea seamă, căci nici nu slujea idolilor cu osîrdie, nici nu cinstea pe Hristos cu bună credință și nici nu ținea seamă ce credință are fiica ei. De aceea, cu greu putea fericita fecioară a tăinui de tatăl său credința cea întru Hristos și a se îndeletnici în rugăciuni și în citiri, mai ales că maica ei nu lua seamă de aceea. Avînd

inima sa plină de dragostea lui Dumnezeu și întărită întru buna credință, se gîndea cum ar putea să scape de logodnicul ei și să se dezlege de însoțirea nunții cu păgînul, apoi să-și păzească fecioria curată de către închinătorul de idoli și să-și ferească trupul neatins de sluga diavolului.

Deci, venind vremea nunții, a trimis Iuliana la Elevsie, logodnicul său, zicînd: "Nu te pregăti în zadar de nuntă căci să știi că nu voi merge după tine, de nu te vei face mai întîi eparh laturii acesteia". Aceasta a făcut-o sfînta, crezînd că este cu neputință lui Elevsie a cîștiga dregătoria eparhiei și, cu acea pricină, va scăpa de însoțirea lui. Iar Elevsie, robit fiind de dragostea ei, a început în tot chipul a se îngriji de dregătoria eparhiei, pe de o parte prin rugămintile cele cu sîrguință, iar pe de alta prin daruri mari și prin mijlocitori foarte puternici.

Cerînd la împăratul Maximian ca să-l cinstescă cu acea dregătorie, abia după multă vreme și după multă bogăție a dobîndit ceea ce dorea, ajutîndu-i diavolul. Pentru că diavolul, vrînd să risipească gîndul cel bun al fecioarei a ajutat lui Elevsie, care, făcîndu-se eparh, îndată a trimis la logodnica sa, zicînd: "Bucură-te, Iuliano, că mă ai pe mine mirele tău, luminat cu slava, căci, iată, sînt eparh; deci, fii gata de nuntă". Iuliana, văzînd că n-a reușit cu acel meșteșug a scăpa din cursa lui, a descoperit ceea ce de mult tăinua în inima sa, răspunzîndu-i: "Bine este a te învrednici de a fi eparh, dar de nu te vei închina Dumnezeului meu și de nu vei sluji Domnului Iisus Hristos, Căruia și eu Îi slujesc, apoi caută-ți altă soție, pentru că eu nu voiesc să am bărbat necredincios". Acestea auzindu-le Elevsie, s-a mirat de schimbarea logodnicei sale și s-a mîniat foarte. Deci, chemînd pe tatăl ei, African, l-a întrebat: "Pentru ce fata ta se leapădă de zeii noștri și pe mine mă urăște?" Și i-a spus lui toate cuvintele ei, pe care i le aduseseră trimișii.

African, auzind acestea și minunîndu-se de lucrul cel neașteptat, nu cu mai puțină mînie decît eparhul, s-a aprins asupra Iulianei, fiind asemenea mare rîvnitor pentru necurații zei. Deci, întorcîndu-se îndată la casa sa, mai întîi cu blîndețe și părintește a început a întreba pe fiica sa: "Spune-mi, fiica mea iubită și lumina ochilor mei cea dulce, pentru care pricină te lepezi de nuntă și te întorci de către eparh?" Ea, nerăbdînd a auzi numele lui, a răspuns: "Lasă, tată, căci mă jur pe nădejdea mea, pe Domnul meu Iisus Hristos, că de nu va primi Elevsie mai înainte credința mea, nu va fi părtaș nunții mele. Căci ce este aceasta a fi cu trupul uniți, iar cu duhul despărțiți și a fi vrăjmași unul cu altul?" Tatăl său, umplîndu-se de nesuferită mînie, a zis: "Oare ai nebunit, ticăloaso și voiești să fii muncită?" Fecioara a răspuns: "Munci voiesc pentru Hristos". Tatăl său a zis: "Mă jur pe marii zei, Apolon și Artemida, că fiarelor și cîinilor voi da trupul tău spre mîncare". Iar sfînta a răspuns: "Dar pentru ce zăbovești? Să vină cîinii, să vină fiarele și mai multe chinuri de se poate să-mi fie, pentru că mă voi bucura, murind pentru Hristos și primind de la El mari răsplătiri". Apoi iarăși tatăl său, voind s-o vîneze, cu meșteșug a lăsat mînia și, cu dragoste, vorbea către dînsa, rugînd-o și sfătuind-o ca să nu-i fie neascultătoare.

Iar ea, fiind plină de nădejdea cea bună, cu glas tare zicea: "Oare și tu ești asemenea zeilor tăi celor surzi, urechi avînd și neauzind? Nu ți-am spus acestea mai înainte cu jurămînt, că nu voi avea parte cu Elevsie, dacă nu se va îndupleca mai întîi să se închine Hristosului meu?" Tatăl său, auzind acestea, a închis-o într-o cămară. Apoi iarăși a scos-o și se nevoia cu cuvinte bune, cu momeli, cu lacrimi fierbinți, a întoarce pe sfînta către cinstirea zeilor și către dragostea lui Elevsie. Iar fecioara cea plină de bărbăție, iarăși a strigat: "Nu voi jertfi zeilor, nu mă voi închina ciopliților, nu voi iubi pe păgînul Elevsie! Lui Hristos unuia mă închin, pe Hristos cinstesc, pe Hristos iubesc!"

Atunci tatăl său, mîniindu-se, a apucat-o și a bătut-o fără cruțare, aruncînd-o la pămînt, trăgînd-o de păr și călcînd-o cu picioarele, fiind nu ca un tată, ci ca un muncitor, nearătînd deloc milostivire părintească și uitînd dragostea cea firească de tată, în cumplita sa iuțime și mînie. Deci, a bătut-o pînă a obosit el, iar fericita fecioară a rămas de-abia vie. După aceasta a trimis-o la Elevsie eparhul, logodnicul ei, spunîndu-i să facă ce vrea cu dînsa. Iar el, fiind trecut cu vederea de dînsa, o! cît se iuțea, suflînd de mînie și scrîșnind cu dinții asupra ei și nu puțină ocară socotea aceea, fiindcă s-a scîrbit de dînsul și s-a lepădat de dragostea lui. Apoi se bucura foarte că a căzut în mîinile lui și a dobîndit stăpînire asupra ei. Deci îndată a gîndit să o judece, fiind eparh, pentru că nu cinstește pe zei, iar cu fapta răzbunîndu-se pe ea căci nu-l voiește.

Șezînd la judecată, a poruncit să aducă la întrebare pe mielușeaua lui Hristos. Când s-a adus sfînta fecioară Iuliana la judecată înaintea lui Elevsie, logodnicul său, cu frumusețea ei strălucea ca o rază de soare și toți, întorcîndu-și ochii spre dînsa, s-au minunat de bunacuviința chipului ei. Atunci Elevsie, căutînd spre dînsa, s-a împlînzit și mînia lui, în dragoste s-a prefăcut. La început nu putea să zică către dînsa nici un cuvînt aspru, ci cu pace și cu dragoste vorbea, legat fiind de frumusețea ei feciorească. Deci a zis: "Crede-mă o! preafrumoasă fecioară, că de mă vei alege pe mine, ca să-ți fiu bărbat, te vei izbăvi de toate muncile cele grele care au să ți se întîmple, chiar de nu vei aduce jertfă zeilor, căci nu te voi sili, decît numai să voiești nunta". La acestea mireasa lui Hristos a răspuns: "Nici un cuvînt, nici o muncă, nici însăși moartea nu mă va îndupleca să mă însoțesc cu tine, pînă nu te vei face creștin și nu vei primi Sfîntul Botez". Zis-a Elevsie: "Și aceasta aș fi făcut-o, o, preaiubito, de nu m-aș fi temut de mînia cea împărătească; căci de va afla împăratul, nu numai această dregătorie mare, ci împreună cu dregătoria îmi va lua și viața".

Sfînta a zis: "Dacă tu astfel te temi de împăratul cel muritor și vremelnic, care numai peste trup are stăpînire, iar nu și peste suflet, apoi eu, avînd Împărat fără de moarte, Care stăpînește peste toți împărații și peste toată suflarea și sufletul omenesc, nu mă voi teme? Și cum mă voi uni cu vrăjmașul Lui, prin legătura însoțirii? Dacă cineva din robii tăi s-ar fi însoțit cu vrăjmașul tău, oare ai fi binevoit la aceasta? Oare nu te-ai fi mîniat asupra robului tău? Deci nu te înșela, nici nădăjdui, că mă vei îndupleca cu cuvinte dulci. Apoi, de voiești, apropie-te și tu de Dumnezeu meu, iar de nu, omoară-mă, în foc aruncă-mă, cu bătai mă rănește, fiarelor mă dă și oricare munci voiești, pune-le asupra mea, dar eu ție nu mă voi supune. Căci tu îmi ești urît și însoțirea ta îmi este ca o împrietenire cu dracii, iar nunta ta ca o groapă întunecoasă, pusă înaintea ochilor mei!"

Auzind acestea, Elevsie, îndată i s-a adăugat peste focul dragostei, focul mîniei și-i ardea fața ca focul. Căci astfel este dragostea, cînd este trecută cu vederea și nebăgată în seamă. Deci, a poruncit să o dezbrace și s-o întindă în patru părți, legînd-o cu frînghii de mîini și de picioare și s-o bată cu vine uscate și cu vergi, foarte tare. Și a fost bătută sfînta de șase ostași multă vreme, pînă cînd au ostenit. Iar ea, deși era cu firea vas neputincios, răbda cu bărbăție. Și, poruncind eparhul ostașilor să înceteze a o mai bate, a zis către ea: "Iată, o! Iuliano, acestea sînt începuturile muncilor tale și încă fără de asemănare mai mari chinuri te așteaptă, de nu vei aduce jertfă marei Artemida". Iar mucenița, mai cu înlesnire răbda bătăile cele date de ei, decît a auzi pe Elevsie grăindu-i și așteptînd încă a o îndupleca către voia sa. Apoi a răspuns: "O! cu adevărat nebun și fără de minte, pentru ce nu mă muncești mai mult, ce aștepți încă? Căci mai gata sînt eu a răbda munci, decît tu a mă munci".

Atunci, sfînta a fost spînzurată de părul capului și a stat astfel o parte din zi, încît și pielea capului și fața ei s-au ridicat în sus de la locul lor, iar sprîncenele s-au ridicat mai sus decît fruntea. Iar Elevsie, din dragostea ce o avea către dînsa, avînd încă nădejde, o sfătua cu cuvinte bune ca să se cruțe. Deci, zicîndu-i multe cuvinte momitoare și rugătoare, vâzînd că nu sporește nimic, mai mult s-a mîniat și a poruncit să-i ardă coastele cu țepușe de fier înroșite, apoi să-i ardă subțiorile și mijlocul șalelor. După aceea, coborînd-o de la locul de muncă, i-au legat mîinile înapoi și cu un fier ascuțit au străpuns mijlocul ei, apoi, abia vie fiind, au aruncat-o în temniță.

Zăcînd sfînta, aruncată în temniță pe pămînt, striga către Dumnezeu: "Doamne, Dumnezeul meu, Atotputernice, Cel ce ești nebiruit în putere și tare întru lucruri, ia de la mine necazurile acestea și mă izbăvește de durerile care m-au cuprins, precum pe Daniil de la lei, pe Tecla din foc și de la fiare. Tatăl meu și maica mea m-au lăsat, iar Tu, Doamne, nu Te depărta de la mine, ci precum ai păzit odată pe Israel, care fugea prin mare, iar pe vrăjmașii lui i-ai înecat, astfel și pe mine acum mă păzește. Iar pe Elevsie, care a ridicat război asupra mea și împreună cu el și pe satana, care se sîrguiește să-mi facă împiedicare, sfărîmă-i, Împărate nebiruit".

Astfel grăind sfînta către Dumnezeu și încă rugăciunea fiind în gura ei, vrăjmașul cel nevăzut, prefăcîndu-se în înger luminat, a venit la dînsa și a zis: "O, Iuliano! rabzi munci grele, dar încă mai grele și mai multe și cu adevărat nesuferite ți-a gătit Elevsie, iar tu, cînd vei fi scoasă, jertfește îndată, pentru că nu poți mai mult să rabzi cumplitele munci". Atunci sfînta l-a întrebat: "Cine ești tu?" Iar diavolul i-a răspuns:

"Îngerul lui Dumnezeu sînt și de vreme ce mult se îngrijește de tine Dumnezeu, de aceea m-a trimis la tine, voind să te supui eparhului și să nu piară trupul tău cel sfărîmat cu multe munci, căci mult îndurat este Domnul și-ți va ierta aceea pentru neputința trupului tău rănit".

Acestea auzind, mucenița s-a înspăimîntat și s-a tulburat, căci vedea pe cel ce se arătase, cu chipul de înger, dar cu sfatul fiindu-i vrăjmaș. Apoi, suspinînd din adîncul inimii și umplîndu-i-se ochii de lacrimi, a zis: "Doamne, Dumnezeul meu, ziditorule al tuturor, pe Care Te laudă puterile cerești și de Care se cutremură mulțimea dracilor, nu mă trece cu vederea pe mine, care pățimesc pentru Tine, ca nu cumva în loc de dulceață, să-mi dea mie amărăciune vrăjmașul meu, ci arată-mi cine este acesta care grăiește acum? Cine este cel ce zice că este robul Tău?"

Așa a strigat sfînta și îndată a fost auzită. Căci a venit din cer glas, zicînd: "Îndrăznește, Iuliano, Eu sînt cu tine, iar pe cel ce a venit la tine, prinde-l că ți-am dat stăpînire și putere asupra lui și de la el însuși te înștiințează cine este și pentru ce a venit la tine". Astfel glasul a urmat rugăciunii, iar glasului, minunea, pentru că îndată s-au dezlegat legăturile și a căzut lanțul de pe coapsele ei. Apoi s-a sculat sfînta de la pămînt sănătoasă și tare cu trupul. Iar diavolul stătea nemișcat, fiind ținut cu puterea lui Dumnezeu, legat fiind cu legături nevăzute. Și l-a apucat mucenița ca pe un rob netrebnic și l-a întrebat ca la o judecată cine este, de unde și de cine este trimis? Iar el, deși plin de minciuni, însă fiind silit de puterea Ziditorului tuturor care îl muncea pe el, chiar nevrînd, a început a spune adevărul:

"Eu sînt un diavol din domnia cea mai dintîi ai întunericului, trimis de tatăl meu satana ca să te ispitesc și să te înșel pe tine. Pentru că mare rană am primit prin rugăciunile tale de la întreaga înțelepciune feciorească și de la răbdarea ta cea bărbătească. Eu sînt acela care, odată cu pierzarea, am sfătuit pe Eva în Rai ca să calce porunca lui Dumnezeu. Eu am îndemnat pe Cain să ucidă pe fratele său Abel. Eu am învățat pe Nabucodonosor să pună chipul cel de aur în cîmpul Deira. Eu sînt acela care am înșelat pe evrei ca să se închine idolilor. Eu l-am înnebunit pe înțeleptul Solomon, făcîndu-l iubitor de femei. Eu am sfătuit pe Irod spre uciderea pruncilor și pe Iuda la vînzarea Învățătorului său, apoi și pe el la spînzurare. Eu am ridicat pe evrei ca să-l ucidă pe Ștefan cu pietre și pe Neron să spînzure pe Petru cu capul în jos, iar pe Pavel să-l taie cu sabia".

Auzind acestea, Sfînta Iuliana a făcut altă minune, căci alte legături și bătăi a pus asupra lui, afară de acele nevăzute cu care diavolul se legase de la Dumnezeu și, el fiind legat, ea îl bătea. Și o! minune, că pe duhul cel fără de trup și nematerial, a putut sfînta a-l lega cu legături materiale și a-l bate. Căci puterea lui Dumnezeu, care îl ținea cu legături nescăpate și cu nemincinoase răni îl muncea, l-a dat nevăzut în stăpînirea iubitei Sale mirese. Iar diavolul răbda dureri din mîinile cele feciorești, ca și din mîinile lui Dumnezeu, pentru că cu biciul material i se dădeau răni nemateriale, adică din acelea cu care se muncește de la Dumnezeu neamul diavolesc.

Atunci diavolul a început a striga: "Vai, mie, ce voi face acum și cum voi scăpa? Pe mulți am înșelat și i-am aruncat în nevoi, iar acum singur înșelîndu-mă, am căzut în nevoie. Pe mulți i-am înfășurat cu legături și cu răni, iar acum sînt singur legat și cu bătăi rănit de mîinile feciorești. Pe mulți i-am robit mie, iar acum singur sînt ținut, ca un rob și ca un prădat. O! tatăl meu satana, pentru ce m-ai trimis aici, cum n-ai știut ce mi se va întîmpla? Cum n-ai știut că nimic nu este mai puternic decît fecioria și nimic nu este mai tare decît rugăciunile cele mucenicești?" Astfel Sfînta Iuliana, muncind pe diavol toată noaptea, dimineața eparhul a poruncit s-o scoată din temniță, dacă este vie.

Venind sfînta și trăgînd după sine pe diavol, l-a aruncat la un loc de gunoaie ce s-a întîmplat în cale, apoi a venit înaintea lui Elevsie, strălucind cu frumusețea feței și cu podoaba cea dintîi, fiind cu tot trupul sănătoasă, ca și cum n-ar fi primit nici o muncă. Muncitorul minunîndu-se, a zis către dînsa: "Spune-mi, Iuliano, cînd și cum ai învățat această vrăjitorie și cu ce meșteșug te-ai tămăduit așa degrabă de răni, încît nimic nu se mai află pe tine?" Sfînta a răspuns: "Nu este în mine nici un meșteșug vrăjitoresc, ci puterea cea dumnezeiască negrăită și atotputernică m-a tămăduit, care nu numai pe tine, ci și pe tatăl tău satana l-a umplut de rușine. Pe mine m-a făcut mai puternică decît voi amîndoi, că și tu și domnul tău, diavolul, sînteți sub picioarele mele, pentru că am legat pe stăpînul tău, căruia îi slujești și muncile tale în nimic le-

am socotit. Astfel, Hristosul meu a sfârșit aici puterea voastră, iar acolo, ție și tatălui tău și slujitorilor voștri, v-a gătit focul cel veșnic, tartarul cel înfricoșat, întunericul cel dinafară și viermii cei neadormiți, pe care munci le vei moșteni degrabă".

Tiranul, auzind din gura sfintei despre focul cel veșnic, îndată a poruncit să gătească un foc mare și a ars un cuptor, unde a aruncat pe sfânta. Ea, stînd în văpaia focului nevătămată, se ruga către Domnul său cu lacrimi și acele puține lacrimi s-au făcut ca două râuri mari, care au stins tot focul. Atunci poporul Nicomidiei a fost cuprins de mare spaimă și a crezut în Hristos, ca la cinci sute de bărbați, iar femeii o sută treizeci. Aceștia toți au strigat: "Unul este Dumnezeu, unul este Acela pe Care Îl proslăvește mucenița Iuliana și noi credem într-însul, iar de închinarea idolilor cea elinească ne lepădăm. Sîntem creștini, să vină peste noi sabia, focul și orice fel de moarte cumplită, sîntem gata împreună cu Iuliana a muri pentru unul adevăratul Dumnezeu".

Zicînd ei aceasta cu mare glas, îndată a poruncit eparhul să scoată ostașii înarmați și pe toți cei ce au crezut, despărțindu-i din priveliște, să-i taie pînă la unul. Și așa s-a făcut. Apoi toți cu bucurie își plecau grumajii sub sabie și mureau pentru Hristos, botezîndu-se în sîngele lor. Muncitorul, cu neîmplînzită mînie, tulburîndu-se, a poruncit să arunce pe sfînta, goală, într-o căldare plină cu plumb topit și s-o fiarbă mult timp, ca pe niște bucate. Dar sfintei i s-a făcut căldarea aceea ca o baie caldă, după multe osteneli, nevătămînd deloc trupul ei cel curat, decît numai a o spăla ca o baie minunată, căci s-a pogorît la dînsa îngerul Domnului și a păzit-o nevătămată. Iar focul s-a pornit asupra celor ce stau împrejur și a făcut ceea ce altădată a făcut cuptorul haldeilor, căci pe toți cîți i-a ajuns, i-a făcut cenușă. Apoi și căldarea s-a sfârșit și a ieșit mucenița întregă, iar poporul, înspăimîntîndu-se, o înconjura ca pe o zidire înaltă căci sfînta era cu statul mai înaltă decît toți.

Văzînd muncitorul toate acestea și pe schingiitorii săi mistuiți de foc, s-a îndrăcit de mînie și nu se pricepea ce va face mai mult, căci acum slăbiseră toate chinurile lui. Deci, fiind rușinat și batjocorit de o fecioară, a început a-și smulge părul, a-și zgîria fața, a-și rupe hainele de pe dînsul și a vorbi multe hule și cuvinte dosăditoare asupra zeilor săi, căci slujind lor, n-a putut să biruiască pe o fecioară. Apoi a osîndit pe Sfînta Muceniță Iuliana la tăiere de sabie. Și a venit iarăși diavolul acela care fusese prins și bătut de sfînta muceniță în temniță, dar stătea departe - că încă se temea și pomenea bătăile - și ca un om se bucura pentru osîndirea ei la moarte. Apoi îndemna pe gealați s-o ia mai degrabă și s-o omoare. Sfînta fecioară, cînd s-a uitat asupra lui cu ochi groaznici, îndată diavolul a tremurat și a strigat: "Vai, mie, că iarăși vrea să mă apuce în mîinile sale această nemilostivă!" Zicînd acestea înaintea tuturor, a pierit dinaintea lor, iar ostașii, luînd pe muceniță, au dus-o la locul de ucidere.

Sfînta mergea ca și cum ar merge la o nuntă și se grăbea, bucurîndu-se și veselindu-se. Apoi, rugîndu-se, și-a plecat sub sabie sfîntul său cap și a fost tăiat, unindu-se cu iubitul său Mire, Hristos Domnul, pentru Care a pătimit cu osîrdie. Iar o femeie oarecare, romană, cu numele Sofia, venind atunci în Nicomidia pentru o trebuință oarecare și întorcîndu-se înapoi la Roma, a luat cu dînsa trupul muceniței lui Hristos, Iuliana și, ducîndu-l în casa sa, după o vreme a zidit o biserică frumoasă în numele ei, precum se cuvenea muceniței și a pus într-însa sfintele ei moaște cu mare slavă. Iar pe Elevsie degrabă l-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, căci el, plutind pe mare, s-a ridicat o furtună care a spart corabia și s-au înecat cei ce erau în corabie. Elevsie, spre mai mare pedeapsă, s-a izbăvit de înecare și a fost aruncat într-un ostrov, unde a fost mîncat de fiare, pierind ticălosul păgîn și primind vrednică răsplată pentru faptele sale, pentru uciderea nevinovată a Sfintei fecioare Iuliana.

Astfel a fost dragostea ei cea către Hristos, astfel a fost sfîrșitul pătimirii ei. A fost logodită cu Elevsie în al nouălea an de la nașterea sa, iar în al optsprezecelea cu sîngele său s-a făcut mireasă lui Hristos, a Mirelui celui fără de moarte, punîndu-și pentru El sufletul său. Acum se veselește în cămărilor cele cerești cu Hristos, Domnul cel lăudat de toată zidirea în vecii vecilor. Amin.

Viața Sfântului Petru, Mitropolitul Kievului și a toată Rusia (21 decembrie)

Acest fericit Petru s-a născut din creștini dreptcredincioși, în ținutul Volinskiei. Fiind încă în pînțelele maicii sale, pe cînd se lumina spre o zi de duminică, maică-sa a avut o vedenie: i se părea că ține în mîinile sale un miel, iar între coarnele lui a crescut un pom cu frunze frumoase și cu multe flori și roade. Între ramurile lui luminau multe lumînări și ieșea frumoasă mirosire.

Născîndu-se sfîntul și la șapte ani dîndu-se la învățătura cărților sfinte, cu zăbavă învață fericitul copil, de care lucru nu puțină mîhnire aveau părinții, însă aceasta s-a făcut ca să ia de la Dumnezeu înțelepciunea cărții, mai mult decît de la oameni, pe care a primit-o în acest chip: a văzut în vis pe un oarecare om în veșmînte arhieresti, venind și zicînd către dînsul: "Deschide-ți, fiule, gura ta". Iar el, deschizînd-o, cel ce i se arătase a atins cu mîna dreapă limba lui și l-a binecuvîntat, apoi i-a umplut de dulceață gîtlejul lui. Deșteptîndu-se, copilășul n-a văzut pe nimeni, decît numai și-a simțit inima sa plină de dulceață și de veselie. De atunci, cît îi dădea dascălul său să învețe, degrabă primea și în puțină vreme a învățat toată Scriptura.

Cînd era de douăzeci de ani, s-a dus la o mănăstire și a primit rînduiala monahicească, fiind ascultător în lucrurile mănăstirești, aducînd în bucătărie apă și lemne, spălînd hainele fraților și iarna și vara, iar din pravila sa nimic nu lăsa. Căci mai înainte decît toți se afla la cîntarea bisericească și mai pe urmă ieșea. În biserică, stătea cu frică, ascultînd dumnezeieștile scripturi, cu toată luarea-aminte, niciodată rezemîndu-se de perete. Totdeauna era ascultător și fraților le slujea fără lenevire, întru smerenie și în tăcere. Apoi, cu voia povățuitorului, s-a hirotonisit diacon și preot. După aceea a învățat a zugrăvi sfinte icoane și, zugrăvind închipuirea acestora, se depărta cu gîndirea de la cele pămîntești și cu totul făcîndu-se gînditor la Dumnezeu, cu mai multă dorire se ridica spre îmbunătățita viață.

Luînd binecuvîntare de la povățuitorul său, s-a dus la un loc liniștit și și-a făcut sălășluire la rîul Raga, care acum se cheamă mănăstirea Dvorți, zidind o biserică în numele Domnului nostru Iisus Hristos și în scurt timp s-au adunat mulți frați. Sfîntul era bun la obicei și fără răutate, iar mai pe urmă învăța în liniște și cu blîndețe pe toți. Silindu-se spre milostenie, niciodată n-a lăsat în deșert pe sărac, pe cerșetor și străin, încît pînă și la voievod a mers vestea despre dînsul și viața lui îmbunătățită. Pentru aceasta, de toți era cinstit și toți primeau cuvîntul învățaturii de la dînsul.

În vremea aceea a venit prin locul acela, arhierul Maxim de la Constantinopol, învățînd pe oameni rînduiala lui Dumnezeu. Petru, mergînd cu frați săi, să ia binecuvîntare, i-a dat arhierului icoana Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, pe care singur o zugrăvise. Iar arhierul lui Dumnezeu l-a binecuvîntat pe el și pe frați, iar sfînta icoană, primind-o, cu mare cinste o avea la dînsul. Nu după multă vreme, arhierul Maxim murind, un oarecare egumen, anume Gherontie, îndrăznind, a luat arhierescul veșmînt, podoaba și toiagul păstoresc, precum și acea icoană zugrăvită de Petru și dată arhierului; și s-a dus la Constantinopol, vrînd să se facă mitropolit al Rusiei. Atunci voievodul părților Volinskiei, silea pe fericitul Petru, uneori singur rugîndu-l, alteori prin boieri îndemnîndu-l, ca să meargă la Constantinopol pentru alegerea la scaunul mitropoliei Kievului, căci pe Gherontie nimeni nu-l voia, pentru îndrăzneala lui, fiindcă fără sfat și alegere a alergat să răpească vrednicia, neintrînd pe ușă, ci sărind pe aiurea. Fericitul Petru multă vreme n-a voit. Apoi fiind înduplecat de voievod, de boieri și de sfîntitul sobor, s-a dus, trimițînd voievodul pentru dînsul rugăminte la preasfîntitul Patriarh și la tot soborul lui, pofind ca să vadă pe Petru pe scaunul arhieresc.

Gherontie, mergînd pe mare, i s-a întîmplat vifor grozav și vînturi potrivnice, încît a zăbovit nu puțină vreme oareunde. Iar fericitului Petru vîntul i-a fost lin și prielnic și ca în vis a plutit pe mare. Apoi lui Gherontie i s-a arătat, în vedenie, icoana Maicii Domnului, a Preasfîntei de Dumnezeu Născătoare, despre care înainte s-a vorbit, zicîndu-i: "În deșert te ostenești tu, bătrînule Gherontie, că nu vei sui treapta arhierescă pe care o cauți, ci cel ce m-a zugrăvit, Petru, egumenul, slujitorul Fiului meu și Dumnezeu, acela va fi ridicat la scaunul arhieresc și pe popor bine îl va paște, pentru că Fiul meu, Hristos Domnul,

Și-a vărsat sângele Său cel împrumutat din mine. Căci acela, cu dumnezeiască plăcere viețuiește și bătrîneți bune va trece bucurându-se la Stăpînul tuturor". Gherontie, degrabă deșteptîndu-se, s-a înspăimîntat și tuturor a spus cele ce văzuse. Iar cînd Cuviosul părintele nostru Petru a mers la Constantinopol, era atunci în sfînta biserică a înțelepciunii lui Dumnezeu, Sfînta Sofia, patriarhul Atanasie cel minunat, care cu bunătățile sale împodobește scaunul a toată lumea.

Intrînd fericitul Petru la patriarh, s-a umplut de bună mireasmă biserica aceea și patriarhul a înțeles cu duhul, că pentru venirea lui Petru s-a făcut aceea bună mireasmă și l-a binecuvîntat cu bucurie. Apoi, aflînd pricina venirii lui, a adunat sfințitul sobor și cercetare după obicei făcîndu-se, Petru s-a aflat vrednic de arhierie, fiind însemnat mai înainte de nașterea sa. Drept aceea, patriarhul săvîrșind dumnezeiasca slujbă, a sfințit pe minunatul Petru, a cărui cinstită față în vremea sfințirii atît de mult s-a luminat, încît toți s-au minunat și au zis: "Cu adevărat acest om, prin porunca lui Dumnezeu a venit la noi". Deci, s-a făcut tuturor veselie duhovnicească.

După cîteva zile a venit și Gherontie și a spus toate cele ce i se întîmplaseră. Apoi, luînd patriarhul veșmintele arhieresti cu cinstita icoană și toiagul păstoresc de la Gherontie, a dat bisericăștile semne de dregătorie în mîinile adevăratului păstor, Petru. Și așa preasfințitul patriarh, învățînd multe zile pe Sfîntul și fericitul Petru și binecuvîntîndu-l cu slavă, l-a eliberat de la Constantinopol. Sfîntul, venind întru a sa Mitropolie, a dat pace și binecuvîntare tuturor și învăța cu osîrdie turma cea de Dumnezeu încredințată lui, mergînd din loc în loc. Acestea binefăcîndu-se n-a suferit vicleanul vrăjmaș, ci a făcut împiedicare sfîntului, îndemnînd pe unii ca să nu-l primească. Însă după aceea s-au pocăit și au primit pe arhierul, căruia supunîndu-se, au cerut iertare de la dînsul.

Apoi, după o vreme, iarăși a pornit vrăjmașul spre zavistie pe Andrei, episcopul Tferului, care ascuțindu-și limba sa, a grăit fără de lege, scriind asupra dreptului multe cuvinte mincinoase și hulitoare, pe care le-a trimis la preasfințitul patriarh, Atanasie. Iar patriarhul, mirîndu-se, nu l-a crezut, ci, fiind cu multă pricepere, a trimis pe unul din clericii Bisericii în pămîntul Rusiei și s-a adunat sobor în cetatea Pereiaslaviei, fiind acolo Simeon episcopul Rostovului și Cuviosul Prohor, egumenul Pecerskăi, cum și domni, boieri, preoți, monahi și mulțime mare. Acolo, fiind chemat și Andrei, episcopul Tferului, s-a făcut cercetare și tulburare mare, sînd înainte mincinoșii clevetitori ai Sfîntului Petru. Atunci lucrătorul de răutate nu s-a tănuit, ci a venit înaintea tuturor, pentru că răutatea lui Andrei și clevetirea lui s-au vădit, iar clevetitorul cel mincinos a fost rușinat și defăimat. Sfîntul Petru nimic rău nu i-a făcut, ci l-a iertat și, din destul pe toți învățîndu-i, i-a eliberat întru ale lor. Dar el însuși adăuga osteneli peste osteneli, înmulțind, pînă la sută, talantul cel dat lui, fiind și sărmanilor tată.

În acea vreme s-a arătat un eretic oarecare, Seit, care nu se supunea învățaturii sfîntului. Pe acela arhierul lui Dumnezeu l-a dat blestemului și a pierit rău. După aceasta a mers plăcutul lui Dumnezeu în slăvita cetate Moscova, stăpînind într-însa, atunci, binecredinciosul și marele domn Ioan Daniilovici, cel bine împodobit cu toate lucrurile, milostiv spre săraci și preoți, iubitor de cinstea bisericilor și de sfintele scripturi ascultînd. Deci foarte mult l-a iubit arhierul și a rămas mai mult decît în alte locuri întru acea cetate. Apoi a sfătuit pe binecredinciosul domn ca să zidească o biserică de piatră, în numele Preasfîntei Stăpîne Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, zicîndu-i așa: "Dacă mă vei asculta și vei ridica biserica Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, apoi te vei preamări mai mult decît alți domni, cetatea ta va fi slăvită și arhieriei vor locui într-însa. Apoi se vor birui vrăjmașii și Dumnezeu într-însa se va preaslăvi, iar oasele mele aici se vor pune".

Voievodul, ascultînd sfatul sfîntului, a avut sîrguință către biserică și punîndu-se temelie, din zi în zi se înălța și singur sfîntul se silea, ca în toate zilele să sporească lucrul. Și, mai înainte văzîndu-și ieșirea sa din viață prin descoperire dumnezeiască, și-a făcut singur mormîntul, aproape de jertfelnic. După săvîrșirea mormîntului, i s-a făcut iarăși vestire de la Dumnezeu despre moartea lui. Atunci, cu totul umplîndu-se de bucurie, a mers în biserică și a săvîrșit Sfînta Liturghie, rugîndu-se pentru toți credincioșii împărați și domni și pentru al său fiu sufletesc, drept-credinciosul domn Ioan, cum și pentru toți binecredincioșii creștini de pe pămîntul Rusiei. După aceea a făcut mare pomenire pentru cei răposați și s-a împărtășit cu Sfintele Taine. Venind din biserică, a chemat tot clerul și, învățîndu-i după obicei, i-a

eliberat. În aceea vreme multă milostenie făcea la săraci, la scăpătați, la biserici, la mănăstiri, la preoți, dar slăbea cu trupul.

Sosind ziua ducerii lui din viață, a chemat pe Protasie, mai marele cetății, neîntîmplîndu-se atunci a fi voievodul în cetate și i-a zis lui: "Fiule, iată eu mă duc din viața aceasta și las fiului meu, iubitului meu domn Ioan, milă, pace și binecuvîntare de la Dumnezeu și seminției lui pînă în veac". Apoi, dînd alte așezăminte, i-a încredințat lui punga, ca să cheltuiască pentru săvîrșirea bisericii și dîndu-le tuturor pace, a început a cînta Vecernia. Și încă rugăciunea fiind în gura lui, sufletul său s-a dus către Domnul, ridicîndu-și singur mîinile spre Dumnezeu. Voievodul, auzind despre moartea sfîntului, degrabă a mers mîhnit în cetate și cu toți boierii și poporul, plîngeau și se tînguiau pentru moartea Sfîntului Petru. Apoi, punînd pe pat cinstitul său trup, l-a dus în biserică precum este obiceiul.

În acea vreme um om, cuprinzîndu-se de necredință către sfînt, a mers în mijlocul poporului și în gîndul său defăima, zicînd: "Cine este acesta căruia însuși domnul cu poporul îi merge înainte și îi urmează și i se dă atîta cinste"? Acestea gîndindu-le, îndată a văzut pe sfînt pe pat și binecuvîntînd poporul de amîndouă părțile, pînă ce a fost dus la mormînt și s-a încredințat omul acela de sfințenia plăcutului lui Dumnezeu. Apoi cele văzute le-a spus poporului, iar sfîntele lui moaște ducîndu-le, le-a pus în mormîntul pe care singur și l-a zidit, unde și acum zac, făcînd felurite minuni celor ce cu credință se apropie de ele.

Un tînr oarecare, din nașterea sa avea mîinile slăbănoage și cu totul nemișcate, încît nici la gură nu-i era cu putință a le duce. Mergînd el la mormîntul aceluia sfînt, rugîndu-se cu lacrimi, îndată i s-au întărit mîinile și s-a însănătoșit. Apoi, pe un gîrbov și pe un surd i-a făcut sănătoși. Încă și un orb de mulți ani, care a venit și s-a rugat, îndată i-a deschis luminile ochilor. Și multe alte minuni, celor ce cu credință merg la dumnezeiasca raclă, izvorăsc și pînă acum, întru cinstea și slava Celui în Treime slăvit, Dumnezeu în veci. Amin.

Pomenirea Sfîntului Mucenic Temistocle (21 decembrie)

Sfîntul mucenic Temistocle a trăit pe vremea împăratului Deciu, în Mira Lichiei, fiind păstor de oi. Ighemonul Asclapie, pornind prigoană împotriva creștinilor, îl căuta pe Sfîntul Dioscorid. Temistocle, care îl ascunsese, a spus că nu știe unde este, dar s-a dat pe sine mărturisind că este creștin.

Fiind dus înaintea ighemonului Asclapie, a propovăduit pe Hristos. Grăind cu îndrăzneală, a fost atîrnat de un lemn și lovit pîntece, pînă i s-a sfișiat pîntecele. Apoi a fost tîrît pe piroane ascuțite de fier și așa și-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu.

Pățimirea Sfintei Mucenițe Anastasia și a celor împreună cu dînsa (22 decembrie)

Anastasia, cea preafrumoasă între femei, s-a născut în vestita cetate a Romei. Ea pe toți covîrșea cu neamul său cel bun, cu frumusețea cea trupească și cu cea sufletească, cu obiceiuri bune și cu blîndețe. Era fata lui Pretextat, unul din boierii mari de credință elin, iar maica ei credea întru Hristos, avînd numele Fausta. Din copilărie, Anastasia a fost încredințată de maică-sa spre învățatura cărții, unui bărbat preaslăvit întru înțelepciune și cu viața cinstită, cu numele Hrisogon, creștin credincios și iscusit desăvîrșit întru cele dumnezeiești, iar după aceea și mucenic.

De la acest bărbat a învățat Anastasia nu numai înțelegerea cărții, ci și a cunoaște pe Acela, Care este Alfa și Omega, începutul a toată zidirea cea văzută și nevăzută și sfârșitul tuturor dorințelor inimilor celor binecredincioși. A învățat să cunoască și să iubească pe Dumnezeu cel adevărat, pe Ziditorul tuturor și Stăpînitorul. Se sîrguia în citirea cărților creștinești ziua și noaptea, învățînd legile Domnului și întărindu-și inima în dragostea lui Dumnezeu. Săvîrșind ea învățătura la Hrisogon, s-a făcut slăvită înaintea tuturor ca o preaînțeleaptă și frumoasă. După aceasta, fericita ei mamă, Fausta, trecînd din această viață, a fost dată de tatăl său, cu multă silă, după un bărbat cu numele Pomplie, asemenea fiind de bun neam, dar cu credința elin. Și a fost dusă în casa mirelui, adică credincioasa la cel necredincios, mielușeaua lui Hristos la lup răpitor.

Însă păzind-o Dumnezeu, către Care ziua și noaptea suspina cu inima și se tînguia, nu și-a pierdut fecioria sa, nici nu a întinat trupul ei curat cu bărbatul cel necurat, pentru că Anastasia se prefăcea neîncetat că are boala cea femeiască. Iar uneori, fiind silită de soțul său, ieșea din mîinile lui, ajutîndu-i nevăzut îngerul, păzitorul ei. Și astfel era cu fecioria nevătămată. Adeseori își schimba hainele sale cele luminate și podoabele cele de mult preț și, îmbrăcîndu-se pe ascuns în haine sărace, ieșea din casa sa, neștiind nimeni, decît numai o slujnică a ei, care de aproape îi urma și cerceta toate temnițele, dînd mult aur la străji și cercetînd pe cei ce pătimeau pentru Hristos. Le slujea pe cît putea în toate, cu bună cucernicie și cu cinste, spălîndu-le mîinile și picioarele și părul cel plin de praf curățîndu-l, ștergînd sîngele lor și rănile lor legîndu-le cu petece curate. Apoi, dînd fiecăruia hrană și băutură, se întorcea la casa sa.

Astfel, adeseori ieșind și întorcîndu-se, nu s-a tănuit de bărbatul ei, căci el a cunoscut că cerceta temnițele. De aceea și mai mult s-a mîniat asupra ei, pentru că nu voia să știe de unirea nunții și mult o necăjea pe dînsa. Aflînd el de la slujnica care îi urma ei - acea ticăloasă i-a spus lui toate - pentru aceea, bătînd rău pe Anastasia, a închis-o într-o casă și a pus strajă, ca piciorul ei să nu mai calce afară. Sfînta se mîhnea cu duhul pentru robii lui Hristos, căci nu mai putea să-i cerceteze, nici să le slujească, nici să le deie cele de trebuință. Dar mai mult o durea inima pentru dascălul ei, Sfîntul Hrisogon, fiindcă nu-l vedea, pentru că acel sfînt doi ani avea de cînd era în temniță, răbdînd fel de fel de munci. Adeseori ea mergea la dînsul cînd era slobodă, iar acum nu-i mai era cu putință, fiind închisă și străjuită.

În acea vreme a început bărbatul ei a o necăji mult, mai ales după ce a murit tatăl ei, ca să-i ia toată averea părintească, ce rămăsese Anastasiei ca moștenire, ca unei fiice pentru că Pretextat nu avea feciori mai mulți, nici neamuri. Atunci Pomplie, urînd pe Anastasia, pentru că nu răspundea dorinței lui cele trupești, cugeta să o omoare, ca toată averea ei să o moștenească și, luîndu-și altă femeie, să o aducă în bunătățile cele străine. Deci ca pe o roabă o socotea pe sfînta fecioară, necăjind-o în toate zilele și muncind-o, care lucru se adeverește din scrisoarea ei scrisă în taină către Sfîntul Hrisogon și trimisă printr-o bătrînă, într-acest chip zicînd:

"Sfîntului mărturisorului lui Hristos, Hrisogon, scrie Anastasia. Deși tatăl meu era închinător de idoli, maica mea, Fausta, totdeauna a avut bună credință și a viețuit creștinește. Ea chiar din scutece, m-a făcut a fi creștină, iar după plecarea ei din această viață, cu greu jug și fără de voie m-am însoțit cu un bărbat, care e fur de cele sfinte, de la al cărui pat, prin milostivirea lui Dumnezeu, cu prefacerea bolii, fug ziua și noaptea în urma Domnului meu Iisus Hristos. Iar bărbatul care se laudă cu moștenirea mea, o cheltuiește cu nevrednicii și necurații închinători de idoli, iar pe mine ca pe o vrăjitoare și străină de cele sfinte, cu grele străji m-a robit, încît aștept a muri și nu mi-a rămas altceva decît numai dîndu-mi sufletul, să cad moartă. Și chiar de mă voi bucura întru moarte pentru mărturisirea Domnului meu Iisus Hristos, însă de aceasta mă mîhnesc foarte mult, căci toată bogăția mea, cea făgăduită lui Dumnezeu, o văd cheltuită de mîinile străinilor și păgînilor. Pentru aceasta te rog pe tine o! omule al lui Dumnezeu, roagă cu sîrguință pe Stăpînul Hristos, pentru ca pe bărbatul meu sau să-l lase să viețuiască dacă mai înainte vede că se va face cîndva creștin sau de are astfel a petrece în necredință, apoi să-i poruncească să iasă dintre cei vii și să dea loc altora, care cinstesc pe Dumnezeu. Căci mai bine-i este a muri, decît a nu mărturisi pe Fiul lui Dumnezeu și celor ce-L mărturisesc pe El a le face împiedicare, de care Însuși Hristos este martor. Iar de mă voi elibera, voi merge pe urmele sfinților și mă voi îngriji pentru dînșii cu sîrguință, precum am și început. Închinăciune ție, bărbatule al lui Dumnezeu și pe mine mă pomenește".

Apoi Anastasia a primit această scrisoare:

"Hrisogon, scrie Anastasiei: Ție, care te învăluiești în mijlocul viforului și al tulburării lumii acesteia, degrabă îți va veni Hristos, Cel ce umblă pe ape și vânturile cele diavolești, care s-au sculat asupra ta, le va alina numai cu un cuvânt al poruncii Sale. Deci, fiind cu răbdare ca în mijlocul mării, așteaptă pe Hristos, Care va veni la tine și întru tine însăși să strigi ca proorocul, zicând: *Pentru ce ești mîhnit sufletul meu și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește spre Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea mea și Dumnezeul meu.* Așteaptă îndoit darul de la Dumnezeu, căci și vremelnica moștenire ți se va întoarce ție și cea cerească ți se va pregăti. Iar Domnul va îndelunga facerea Sa de bine, ca să nu se pară că sînt neînsemnate cele date nouă de la El. Vezi și nu te tulbura de aceasta, pentru că celor ce viețuiesc cu dreaptă credință li se aduc asupra cele potrivnice, căci nu te păgubești, ci te ispitești de la Domnul. Și aceasta să știi, că nu este fără primejdie apărarea ce se face prin ajutorul omenesc, căci grăiește Scriptura: *Blestemat este omul care nădăjduiește spre om și binecuvîntat este cel ce nădăjduiește spre Domnul.* Păzește-te bine și cu trezire, de tot păcatul și de la Însuși Dumnezeu caută mîngîiere, ale Cărui porunci păzești. Pentru că degrabă se va întoarce peste tine vreme pașnică și, ca după o noapte întunecată, vei primi lumina zilei celei purtătoare de flori. Și ca după o iarnă ce a trecut, vor veni ție zile senine de aur. Astfel tuturor celor ce pătinesc pentru numele lui Hristos să le dai mîngîiere vremelnică și însăși, fără îndoire, te vei învrednici mîngîierii celei veșnice. Mîntuiește-te întru Domnul și pentru mine te roagă".

Peste puțină vreme, iarăși fiind chinuită de moarte de către bărbatul cel cu obicei rău și păgîn, a scris către sfîntul astfel: "Mărturisorului lui Hristos, Hrisogon, scrie Anastasia: Sfirșitul trupului meu a venit. Pomenește-mă ca să primească Domnul sufletul meu, căci pentru a Lui dragoste pătinesc acestea ce vei auzi din gura acestei bătrîne".

Sfîntul Hrisogon a răspuns: "Hrisogon scrie Anastasiei: Totdeauna înaintea luminii merge întunericul, după boală se întoarce sănătatea și după moarte se făgăduiește viață. Cu un sfîrșit se încheie cele potrivnice ale lumii, ca și cele cu bună norocire, astfel încît nu prin nevoi să domnească deznădăjduirea, nici prin bucuria cea deșartă, înălțarea. Una este marea pe care umblă bărcile trupurilor noastre și de o cîrmă se conduc sufletele noastre prin înotare. Bărcile unora fiind tari, trec valurile fără vătămare, iar ale altora fiind slabe, chiar la țarm sînt aproape de înecare, căci aproape este vremea ca să piară cei ce nu cugetă a veni la țarm mîntuitor. Iar tu, o! slujitoarea lui Hristos, cea fără de prihană, leagă-te cu tot gîndul de crucea lui Hristos și te pregătește spre lucrul Domnului și după ce vei sluji, după dorința ta, cu mucenicească prăznuire, vei trece către Hristos".

Cu această scrisoare a proorocit Sfîntul Hrisogon despre grabnica pierzare a lui Pomplie, bărbatul ei cel rău; pentru că în zilele acelea s-a trimis de împăratul cu scrisori către împăratul perșilor și, avînd a merge pe mare, s-a scufundat și s-a înecat de un vifor ce s-a ridicat fără veste. Așa a pierit, ticălosul cu sunet, iar Sfînta Anastasia s-a izbăvit ca pasărea din cursa celui ce vînează, avîndu-și curată fecioria sa. Apoi, și-a primit toată moștenirea ce-i rămăsese de la părinții ei și a început iarăși, neoprită de nimeni, a merge pe la închisori și pe la temnițe, slujind sfinților, răbdătorilor de chinuri ai lui Hristos, nu numai cu averea, ci și cu priceperea sa mîngîindu-i cu cuvinte folositoare și deșteptîndu-i la bărbăție, la răbdare și la înfruntarea morții pentru Hristos.

În acea vreme, împăratul Dioclețian, zăbovind în Acvileia și îngrijindu-se despre aceasta cu sîrguință, ca nici unul din creștini să se tăinuiască ori să scape din mîinile lui, i s-a vestit de la Roma că s-au umplut temnițele de mulțime de creștini, pe care în multe feluri muncindu-i, nu se leapadă de Hristosul lor, și că toți au învățător pe Hrisogon, pe care-l ascultă, ținîndu-se de învățătura lui. Împăratul a poruncit ca toți să fie dați la munci și la moarte, iar Hrisogon să se trimită la dînsul, căci socotea că dacă va birui pe Hrisogon, apoi va birui și pe ceilalți creștini.

Deci, fiind dus Sfîntul Hrisogon la împărat spre întrebare, îi urma lui de departe și Anastasia. Văzîndu-l împăratul, mai întîi a vorbit cu dînsul cu cuvinte blînde, zicîndu-i: "Primește sfatul meu cel bun o! Hrisogoane, și te împărtășește credinței noastre. Fă cele plăcute zeilor și îți alege cele de bucurie, decît cele de nevoi, cum și cele de folos, mai vîrtos decît cele nefolositoare și să știi că, nu numai de muncă vei

scăpa, ci îți vom dăruia lumina cea dulce și îndată te vom pune eparh al cetății celei mari, adică peste Roma".

Sfântul a răspuns: "Eu un Dumnezeu am cunoscut și pe El îl socotesc mai dulce decât toată lumina, mai iubit decât toată viața și mai de folos decât toate comorile. În El cred cu inima și cu gura Îl mărturisesc, cu sufletul Îl cinstesc și genunchii mei spre El îmi plec, înaintea tuturor. Iar mulțimea zeilor tăi, basmele și pe diavol niciodată nu-i voi cinsti, ca și Socrate, care zice: Se cuvine a fugi de aceia cu toată tăria, că sînt înșelători de oameni și dovediți ca pierzători de suflete. Iar darurile și cinstirile cele făgăduite de tine mie, nu le socotesc mai bune decât visul și umbra".

Deci, neputînd a răbda mai mult împăratul niște graiuri ca acestea ale lui Hrisogon, a poruncit ostașilor să-l ia și, ducîndu-l într-un loc pustiu, să-i taie capul. Și aceasta făcîndu-se, a aruncat trupul său în mare, iar în acele părți unde l-a aruncat, nu departe, era preotul Zoil, bărbat sfînt și trei fecioare surori cu trupul și cu duhul, adică Agapi, Hionia și Irina. Acel preot, prin oarecare descoperire dumnezeiască, înștiințîndu-se despre trupul Sfîntului Hrisogon, l-a luat împreună cu capul și, punîndu-l într-un sicriu, l-a ascuns în casa sa.

La treizeci de zile i s-a arătat Sfîntul Hrisogon în vis, zicîndu-i: "Să știi că într-aceste nouă zile, acele trei fecioare ale lui Hristos, care viețuiesc lîngă tine, vor fi luate spre mucenicie, iar tu spune roabei Domnului, Anastasia, ca să aibă grijă de dînsule, deșteptîndu-le către nevoia cea cu bărbăție, pînă cînd se vor încununa prin pătimire. Iar tu să fii cu bună nădejde că vei primi roadele cele dulci ale ostnelilor tale. Căci degrabă te vei libera de aici și te vei duce către Hristos, împreună cu cei ce au pățit pentru El". Și s-a făcut această descoperire și Sfîntei Anastasia, care, fiind îndemnată de Duhul lui Dumnezeu, a venit la casa preotului, pe care niciodată nu-l știa și l-a întrebant: "Unde sînt fecioarele acelea, despre care i s-a descoperit lui în vedenie că vor să aibă sfîrșit mucenicesc?" Deci, aflînd casa lor, cu dragoste a viețuit o noapte cu ele, spunîndu-le multe cuvinte mîntuitoare de suflet și pline de dumnezeiască dragoste, prin care le deștepta a răbda cu bărbăție, pînă la sînge, pentru Mirele lor Hristos. Apoi a văzut și moaștele Sfîntului Hrisogon, mucenicul lui Hristos și al său iubit dascăl, plîngînd lîngă dînsule cu lacrimi fierbinți, încredințîndu-se rugăciunilor lui. După aceea s-a întors în Acvileia și s-a făcut precum a zis Sfîntul Hrisogon preotului Zoil în vis, căci acel preot, în curgerea celor nouă zile, s-a mutat către Domnul.

Împăratul cel fărădelege, auzind de cele trei fecioare, a poruncit să le aducă la priveriște. Întîi a început a le momi cu blîndețe, laudîndu-le cu cuvinte lingușitoare pentru frumusețea lor, făgăduindu-le să le mărire după bărbați de bun neam și bogați și să le dăruiască multe și mari daruri, dacă se vor închina idolilor. Cea mai mare în vîrstă, care se chema Agapi, ca să-și arate dragostea sa către Dumnezeu, cu multă îndrăzneală a răspuns: "Să nu pui nicidecum în mintea ta, o! împărate, că ne vom înfricoșa de muncile cele cumplite sau de moartea cea aspră sau că ne va birui pe noi strălucirea neamului sau că ne vom mîhni pentru frumusețea trupului, sau că vei slăbi cu momeli tăria sufletului nostru, ca să vindem buna-credință. Cu cît ne vei munci mai cumplit, cu atît ne vei folosi mai mult".

Deci, văzînd împăratul atîta îndrăzneală a acelei fecioare s-a mîniat și, avînd trebuință a se duce în Macedonia, le-a închis în temniță. Apoi a poruncit lui Dulție, eparhul, ca să le ispitească cu sîrguință și să le muncească cu felurite munci. Anastasia, împreună pătimitoarea, după obiceiul ei umblînd pe la cei ce pătimeau prin închisori, îndată a venit și la sfintele fecioare, pe care le-a mîngîiat cu nădejdea ajutorului celui nedepărtat al lui Hristos și cu biruință asupra vrăjmașului. Iar răul Dulție, fiind foarte desfrînat și înverșunat, văzînd frumusețea celor trei fecioare, a voit să le batjocorească. Deci s-a dus singur la temniță, ca să îplinească cu fapta lucrul cel cugetat, dar Dumnezeu, vrînd să izbăvească pe roabele Sale de o ispită ca aceea, l-a făcut să greșească locul și, socotind că intră în temniță, a intrat în bucătărie, unde erau vase multe mînjite, pe care îmbrățișîndu-le și sărutîndu-le ca un beat, socotind că erau acolo fecioarele acelea, s-a făcut negru, fiind plin de funingine pe toată fața.

După aceea, ieșind afară ca să meargă la palatul său, nimeni nu l-a cunoscut că este eparhul, ci socotea că este un ieșit din minți și îndrăcit. Unii rîdeau de dînsul, iar alții îl băteau ca pe un ieșit din minți. Ajungînd cu multă greutate la palat nu-l lăsau ostașii să intre înăuntru, ci îl împingeau afară și îi dau ghionturi,

pentru că nimeni nu credea să fie eparhul. Tîrziu, de-abia rudeniile sale l-au cunoscut și l-au adus în casa sa și, după ce și-a venit în simțiri, zicea că i-au făcut aceasta creștinii cu farmecele, mîniindu-se asupra lor foarte mult. Deci a adus pe cele trei fecioare înaintea lui și a poruncit să le dezbrace de haine și să le dezgolească cu totul ca să le poarte prin tîrg, spre răzburarea rușinării lui. Dar o! lucrurile Tale cele slăvite Doamne, Ziditorule al toate! s-au făcut cămășile lor ca niște piei și s-au lipit așa de trupurile lor, încît n-au putut nicidecum să le dezvelească muncitorii și toți s-au înspăimîntat de o minune înfricoșată ca aceea.

Încă și altă minune a urmat, căci dintr-această pricină a orbit eparhul, prin puterea cerească, încît ridicîndu-l de pe scaun, ca pe o iarbă neînsuflețită, l-au pus în pat, iar în locul lui a venit eparh, de la împărat, un altul cu numele Sisinie. Acesta a aruncat în foc pe Sfînta Agapi și pe Hionia, unde s-au și sfîrșit, dîndu-și sufletele lui Dumnezeu, iar trupurile lor au rămas în foc, întregi și nevătămate, neatingîndu-se focul nici de părul lor și nici de haine. Drept aceea, iubitoarea de mucenici Anastasia a luat sfintele lor moaște și le-a îngropat cu multă evlavie, rugîndu-se lui Dumnezeu totdeauna să o învrednicească și pe dînsa a lua cununa cea mucenicească.

Pe Sfînta Irina o momea, de asemenea, Sisinie eparhul și o îndemna ca să jertfească; dar ea, nesupunîndu-se, a început a o înfricoșa. Apoi vîzînd că nu se supune, a zis către dînsa: "Să știi că de nu mă vei asculta te voi pune la un loc arătat și văzut de tot poporul, unde să vină fiecare să te batjocorească și să-ți spurce sufletul și trupul". Iar ea a răspuns: "Nădăjduiesc în Stăpînul meu Iisus Hristos, că-mi va izbăvi picioarele mele de cursele tale și va păzi sufletul meu neîntinat, iar dacă mă voi întina cu sila, pentru aceasta nicidecum n-am păcat, că fără de voia mea se face".

Atunci ighemonul a dat-o pe dînsa ostașilor s-o ducă la casa de desfrînare și a poruncit să meargă la dînsa, fără de sfială, oricare ar voi. Dar Dumnezeu n-a zăbovit, ci a trimis pe sfinții săi îngerii ca pe niște ostași și au dus-o pe dînsa deasupra unui munte, parcă în ciuda ighemonului, care, vîzînd o minune ca aceasta, n-a încetat cel neputincios de a face război cu Atotputernicul Dumnezeu și alerga nebunul la munte călare, ca să o ia cu sila. Și iarăși a urmat o minune, căci vedea pe fecioara de departe, dar nu putea să se apropie nicidecum de dînsa, că îl împiedica o putere dumnezeiească nevăzută, ca și cum ar fi fost înaintea lui un zid nebiruit. Apoi avînd ochi, nu vedea și alerga împrejurul muntelui, pipăind fără folos și s-a muncit în deșert, pînă seara rătăcind. Atunci un ostaș aruncînd cu săgeata asupra muceniței a trecut aceea printr-însa, astfel voind Dumnezeu. Iar sfînta, mulțumind lui Hristos că a păzit-o pe dînsa fără prihană, și-a dat în mîinile Lui fericitul său suflet. După ce s-a dus ighemonul, Sfînta Anastasia a luat moaștele ei și le-a îngropat împreună cu celelalte, cu cinste și cu mirositoare tămîieri.

Apoi Sfînta Anastasia umbla din cetate în cetate și din latură în latură, slujind sfinților care erau ținuți prin legături, chivernisind cu averile sale pe legații lui Hristos de mîncare, de băutură și de toate doctoriile, făcînd ușurare celor ce erau în strîmtorare mare și celor ce slăbeau cu trupul cumpărîndu-le cu aur ușurarea din legăturile cele grele și de lungă vreme. Pentru această pricină, ea s-a numit vindecătoare de răni, căci pe mulți i-a dezlegat în taină din legături. Prin purtarea sa de grijă multora a adus ușurare, pe mulți i-a tămăduit de răni nevindecate, ostentîndu-se cu mîinile sale și doftorînd pe mulți care erau pe jumătate morți, apoi, prin slujirea sa i-a înviat și i-a dăruit sănătoși pentru muncile ce erau să vină.

Sfînta Anastasia învățase și meșteșugul doftoriei și singură tămăduia pe cei răniți și pe mîinile sale îi purta pe aceia, care nu puteau să-și țină nici picioarele, nici mîinile, avîndu-le sfărîmate și rănite pentru Hristos. Apoi singură le dădea acelora hrană în gură, îi adăpa și le oblojea rănile și bubele. Aceasta îi era ei spre mare bucurie și veselie, de a sluji cu osîrdie, ca Însuși lui Hristos, acelora care pătimeau pentru mărturisirea numelui celui preadulce al Domnului. Pentru aceasta cu tot cugetul se îngrijea, în toate chipurile se sîrguia și întru aceasta se ostenea cu toată tăria, biruind neputința firii sale, cu tăria sufletului, cu bărbăția și cu dragostea către Dumnezu și către cei de aproape; iar mai vîrtos către sfinții pătimitori, care totdeauna sînt aproape de Dumnezeu, despre care zicea împreună cu David: *Iar mie foarte îmi sînt cinstiți, prietenii tăi, Dumnezeule.*

Mergînd Sfînta Anastasia, vindecătoarea de răni, în Macedonia și acolo, îndeletnicindu-se în obișnuita slujire a sfinților, a făcut cunoștință cu o văduvă foarte tînără cu numele Teodotia, care era cu neamul din părțile Bitiniei, din cetatea Niceea. Aceasta a rămas văduvă cu trei prunci, după bărbatul său care murise și își avea locașul în Macedonia, petrecîndu-și zilele văduviei sale cu bună-credință și întru creștinească mărturisire. Fericita Anastasia era găzduită de multe ori la aceea văduvă, iubind-o ca pe o roabă credincioasă a lui Hristos și mîngîindu-se împreună cu dînsa, prin cuvinte înțelepte, pentru dragostea lui Dumnezeu - pentru care, o! cît de mulți sfinți și-au pus cu osîrdie sufletele lor! După cîtăva vreme, Teodotia a fost cunoscută că e creștină, deci au prins-o și au dus-o la împărat, care a supus-o întrebărilor. Unul din cei de față, cu numele de Levcadie, rănit fiind de frumusețea ei, a rugat pe împărat să i-o dea de femeie și să nu o piardă pe ea. Împăratul s-a învoit îndată la cererea lui, nădăjduind că mai degrabă va reuși bărbatul acela s-o întoarcă spre zei.

Deci, luînd Levcadie în casa sa pe Teodotia, împreună cu fiii săi, ce n-a făcut ca s-o amăgească? A rugat-o, sfătuiind-o, momind-o și îngrozind-o ca să facă aceste două: adică, să se lepede de Hristos și să voiască a fi lui femeie. Iar Teodotia răspundea: "De poștești bogățiile mele, iată, toate ți le dau de bună voie, iar de te sîrguiești a mă avea pe mine de femeie, nu nădăjdui, ci lasă-mă să slujesc lui Hristos, ca în locul tuturor bogățiilor, numai pe Hristos să-l moștenesc. Iar dacă, iubind frumusețea mea, mă poștești și te nevoiești a mă întoarce de la Hristosul meu, apoi să știi că alegi lucrurile cele cu neputință; căci mai lesne vei schimba frumusețea mea în urîciune și viața în moarte, decît să poți întoarce mintea mea de la Hristos și să mă aduci spre a voi nunta cu tine".

În acele zile Levcadie, a avut nevoie a merge cu împăratul care se ducea undeva. Deci s-a dus, lăsînd pe Teodotia în casa sa și a zăbovit în acea cale multă vreme. Astfel Teodotia, avînd puțină liniște, slujea împreună cu Sfînta Anastasia, celor legați; pe cei bolnavi tămăduindu-i, pe cei morți îngropîndu-i și pe cei vii întărîndu-i spre mai mari nevoiețe. Și iarăși s-a vestit lui Dioclețian că s-au umplut temnițele de prin cetăți de creștini și nu mai este loc pentru alții. Atunci, păgînul tiran a poruncit ca să-i piardă pe toți într-o noapte, ca să deșerte temnițele pentru primirea altor creștini. Și așa a fost rînduită o noapte pentru acel lucru rău, cînd mulțime mare de mucenici au fost trimiși la Hristos, către ziua cea neînserată. Pe unii i-au ucis cu sabia, pe alții i-a înecat apa, pe alții i-au ars cuptoarele cele de foc, iar pe alții i-au primit de vii sînurile pămîntului. Apoi săpînd șanțuri și gropi adînci, i-a aruncat acolo de vii și i-a astupat cu pămînt și cu pietre, ale căror nume se află scrise în cartea vieții și singur Dumnezeu le știe.

A doua zi, iubitoarea de mucenici, fericita Anastasia, venind după obiceiul ei la una din temnițe și neaflînd pe nimeni, a umplut văzduhul de plîngere și de tînguire. Și, fiind întrebată de ostașii ce se întîmplaseră acolo, pentru ce se tînguiește astfel, ea a răspuns: "Caut pe robii Dumnezeului meu, care erau ieri într-această temniță și acum nu știu unde sînt". Iar ei aflînd că este creștină, îndată au luat-o și au dus-o la Flor, ighemonul Iliricului și întrebînd-o ighemonul dacă este creștină, ea a răspuns: "Cu adevărat sînt creștină și ceea ce-ți este urîciune, aceea îmi este iubit, iar numele creștinesc, care la voi este de hulă, acela îmi este de cinste și de laudă".

După ce s-a înștiințat ighemonul despre patria și despre bunul ei neam, fiind din Roma și din neam luminat, a întreat-o:

"Dar ce te-a silit pe tine la aceasta de ai lăsat Roma, patria cea preaslăvită și ai venit aici?" Răspuns-a sfînta: "Ce altceva, decît glasul Domnului meu, Cel ce mă cheamă către El, că, Aceluia urmînd, am lăsat patria și prieteni și luînd crucea Hristosului meu, cu picioarele grabnice și vesele am pornit în urma Lui". Zis-a ighemonul: "Unde este Acela pe Care Îl numești Hristos?" Răspuns-a sfînta: "Nu este loc care să nu aibă pe Hristos, căci este în cer, este în mare, este pe pămînt, este încă și în toți cei ce-L cheamă și se tem de El, luminîndu-i la minte și totdeauna petrecînd împreună cu dînșii". Zis-a ighemonul: "Unde sînt aceia care se tem de Hristosul tău, despre Care grăiești? Spune nouă ca să-i știm". Sfînta a răspuns: "Pînă acum au fost împreună cu noi pe pămînt cu trupul, iar acum lăsînd cele de jos, sînt în ceruri și privesc la noi din înălțime. Pentru că moartea ce au primit pentru Hristos, le-a mijlocit aceasta, într-al căror număr doresc să fiu numărată și eu și poftesc a merge pe aceeași cale, pe care au mers ei". Neputînd ighemonul a-i face vreun rău, fiind romană de neam mare, mai înainte pînă nu va înștiința pe împărat pentru dînsa, a scris

toate cele ce știa despre Anastasia și a trimis la Dioclețian. El știa prea bine pe părinți, pe bărbatul ei și pe dînsa și, înțelegînd cum că risipește averea rămasă de la părinții săi, miluind pe creștinii cei săraci, vrînd s-o ia de la dînsa, ca s-o moștenească el, a poruncit s-o aducă înaintea sa. Văzînd-o, îndată a început a o întreba de avere, iubind mai mult bogăția decît pe zeii săi. Și zicea: "Unde sînt vistieriile care ți-au rămas de la tatăl tău?" Sfînta a răspuns: "De mi-ar fi rămas ceva din vistieriile și averile moștenite, prin care aș fi putut sluji mai mult robilor Hristosului meu, apoi nu m-aș fi dat în mîinile celor ce caută sînge creștinesc. Dar de vreme ce le-am împărțit pe toate, precum se cădea și mi-a rămas numai singur trupul, acum și pe dînsul mă sîrguiesc a-l aduce în dar Hristosului meu".

Împăratul văzînd vorba ei cea liberă și, pricepînd într-însa mărimea sufletului cel cu bărbăție, apoi, nenădăjduind a o birui cu cuvinte, nici a lua ceva din bogăția ei, de a cărei împărțire auzise, se temea a se da mai mult în vorbă cu dînsa, ca să nu fie rușinat de cuvintele ei cele înțelepte. Deci a poruncit să o ducă la eparh, zicînd: "Nu se cuvine mărimei împărătești a vorbi cu o femeie fără minte". Și a început eparhul a vorbi către dînsa cu cuvinte de pace, zicînd: "Pentru ce, o! femeie, nu voiești a aduce jertfă zeilor, precum aducea tatăl tău și de ce, lăsîndu-i pe dînșii, cinstești pe Hristos? Ori nu știi că S-a născut din iudei și a fost omorît de ei ca un făcător de rele?" Anastasia zise: "Și eu am avut în casa mea zei și zeițe de aur, de argint și de aramă și i-am văzut că sînt deșești, fiind numai odihnă a păsărilor, sălaș al păianjenilor și al muștelor. De aceea, luîndu-i, i-am aruncat în foc, scăpîndu-i de necinstea păsărilor, a păianjenilor și a muștelor și mi-au ieșit din foc bani de aur, de argint și de aramă. Cu acei bani am hrănit pe mulți flămînzi, pe cei goi i-am îmbrăcat, pe cei neputincioși i-am ajutat și pe cei ce le trebuiau cîte ceva i-am îndestulat; și așa pe zeii cei ce stau deșești și fără nici o treabă, i-am făcut multora de trebuință".

Eparhul a strigat cu mînie: "Acest lucru al tău, fără de Dumnezeu, nici nu voiesc a-l auzi cu urechile". Sfînta, rîzînd, a zis: "Mă mir de înțelepciunea ta, o! judecătorule, că numești faptele mele fără de Dumnezeu. Căci, de ar fi fost în acei idoli fără suflet măcar numai o simțire sau o putere oarecare, apoi ce i-ar fi oprit a se scăpa din mîinile celor ce-i sfărîmău sau să facă izbînda asupra acelora sau chiar de la voi să fi cerut ajutor? Dar nici ei singuri nu știau că rabdă ceva". Judecătorul, tăind vorba, a zis: "Preadumnezeiescul nostru împărat a poruncit ca toate cuvintele deșarte lăsîndu-le, din două să alegi una: sau să te pleci să jertfești zeilor, sau să te pierdem rău". Sfînta a răspuns: "A muri pentru Hristos nu este piere, ci odihnă în viața cea veșnică".

După mai multe cuvinte zise unul împotriva altuia, eparhul, văzînd că sfînta este neînduplecată, s-a dus și a spus împăratului. Dioclețian, mîniindu-se foarte și gîndindu-se ce va face cu dînsa, unul din sfetnici l-a sfătuit ca s-o dea lui Ulpian, arhiereul Capitoliei, ca acela sau cu cuvinte să o înduplece sau să o silească prin munci, iar de nu se va pleca, să o piardă prin moarte și toată averea ei, cîtă a mai rămas, să se ia la Capitoliu. Plăcîndu-i împăratului acest sfat, a trimis îndată pe Anastasia lui Ulpian, mai marele tuturor slujitorilor idolești.

Luînd-o, Ulpian a dus-o cu cinste în casa sa, vrînd cu vicleșug a o îndupleca mai lesne decît cu îngroziri. Și, după multe vorbe sfătuitoare și lingușitoare, a pus înaintea ei de amîndouă părțile lucruri potrivnice, toate cele frumoase ale lumii acesteia și toate uneltele de muncă, care sînt înfricoșate vederii. De o parte pietre scumpe, iar de alta săbii ascuțite de amîndouă părțile; aici paturi de aur și de cristal, împodobite cu așternuturi de mult preț, iar dincolo paturi de fier arse, pline de cărbuni aprinși. De o parte gherdanuri, cercei și diferite feluri de podoabe de aur și de mărgăritar, iar de alta obezi, lanțuri și legături de fier; aici oglinzi luminate și toate cele ce sînt de trebuință spre împodobirea femeiască, iar acolo piepteni de fier, gătiți spre dărăpănarea trupului, clești și țepi de fier pentru ruperea lui. De o parte haine frumoase și foarte scumpe, iar de alta hîrburi și pînze aspre cu care s-au obișnuit muncitorii a freca rănile mucenicilor.

Pentru ce a făcut aceasta acel om viclean și maestru? Pentru ce a pus împotriva celor frumoase, pe cele înfricoșate, împotriva celor de bucurie, cele de scîrbă și împotriva celor moi, pe cele aspre? Ori ca să înșele, ori ca să înfricoșeze cu acestea pe mireasa lui Hristos, care nu băga seamă de amîndouă: nici pe cele frumoase nu le poftea, nici de cele aspre nu se temea ca să fugă, ci se pleca cu mai mare voință spre uneltele de muncă, decît către podoabele cele scumpe femeiești. Și ce a sporit ticălosul? Numai în ceea ce zicea proorocul: "și a mințit strîmbătatea". Căci toate acelea neștiind el, le-a rînduit spre a sa rușinare și

înfruntare, iar de aici s-a văzut cea mai mare bărbăție și dragoste pentru Hristos. Apoi că scornirea și măiestria lui este deșartă și în zadar și-a arătat vicleșugul și înșelăciunea. Și a zis el către sfântă: "Alegeți din amîndouă părțile ceea ce dorești".

Atunci Anastasia, căutînd spre cele lumești, a zis: "Ale tale sînt acelea, diavole și ale celor ce slujesc ție, cu care împreună vei fi dat veșniciei pierzări". Apoi, uitîndu-se la lanțuri și la toate uneltele de muncă a zis: "Cu acestea, înfășurîndu-mă, mai frumoasă și mai plăcută mă voi face și mă voi arăta lui Hristos, preaiubitul meu Mire, pe acestea le voiesc, iar pe acelea le trec cu vederea. Pe acestea le caut, iar de acelea mă lepăd, pe acestea le iubesc pentru Domnul meu cel iubit, iar pe acelea le urăsc și le scuip. Arhiereul, crușînd-o și sperînd încă, i-a dat trei zile de gîndire. Dar muceniței, părăindu-i greu aceasta, a zis: "Pentru ce întîrzi vremea, pentru ce nu mă muncești îndată? Ce mai voiești să auzi de la mine, decît aceasta ce zic acum: zeilor tăi nu voi jertfi, iar voii tale și împăratului tău, nu mă voi supune, ci voi aduce laudă și jertfă Împăratului cerurilor, Dumnezeului meu celui fără de moarte, pentru Care îmi pun sufletul și trec cu vederea muncile tale, ca să cîștig pe Hristos, Care este viață veșnică?"

Arhiereul idolesc a zis: "Au doară și tu îți alegi moarte asemenea cu a Hristosului tău, nebuno?" Iar mucenița, auzind de moartea lui Hristos, s-a umplut de bucurie și a zis: "Amin, amin, fie mie aceasta, Hristoase, Împărate!" Atunci a întrebat arhiereul: "Ce este cuvîntul acesta, amin?". Răspuns-a sfînta: "Tu nu ești vrednic nici a înțelege cuvîntul acesta, nici a-l grăi, că nimeni din cei cu minte, nu toarnă mirul cel de mult preț în vasul putred".

Deci, a poruncit Ulpian să o ducă pe dînsa pînă în trei zile la niște femei cunoscute ale ei, care îi erau mai înainte vecine și prietene, ca să o înduplece pe dînsa cu vorba lor și să-i moaie inima ei, ca să se întoarcă la zeii părintești. Și ce nu-i făceau acele femei viclene și necurate? Cîte cuvinte, cîte sfaturi lingușitoare și graiuri ispititoare care sînt obiceiurile femeilor, nu turnau în urechile ei, aducîndu-i aminte de frumusețile și dulcele lumii acesteia? Dar ea n-a auzit nimic și în cele trei zile n-a băgat nimic în gură, nici apă, nici mîncare, ci a petrecut neîncetat strigînd în inima sa către Hristos, Mirele său.

Văzînd Ulpian, după cele trei zile, pe Sfînta Anastasia că tot Îl mărturisește pe Hristos, și stă ca un stîlp neclintit, ca un munte nemișcat, a judecat-o și a dat-o la munci. Dar mai întîi a poftit ticălosul (rănindu-se de frumusețea ei) să întineze pe porumbița lui Hristos cea curată. Dar cînd a vrut să se atingă de dînsa, îndată a orbit și mare durere a cuprins capul lui, încît răcnea ca un nebun și striga către zeii săi, cerînd ajutor. Și a poruncit să-l ducă în capiștea idolească, nădăjduind că va dobîndi vindecare de la aceia cărora le slujea, dar a primit în loc de ajutor, mai mare vătămare și în loc de viață, moarte. Că acolo rău și-a lepădat sufletul său și s-a dus în iad la zeii săi și a mers vestea despre minunea aceea la multe popoare, iar Sfînta Muceniță Anastasia a fost eliberată.

Ieșind de acolo, a mers la Teodotia, cea mai sus pomenită, sora ei duhovnicească, care petrecea în casa lui Levcadie, comitul, și i-a povestit toate cu de-amănuntul cîte a răbdat și minunea ce a făcut Dumnezeu, precum și mila ce a arătat spre dînsa. Apoi, după puține zile, a venit și comitul, întorcîndu-se din Bitinia și iarăși silind-o în chipul cel dintîi pe Teodoti, cu cuvinte bune și cu îngroziri, o îndemna pe ea către amîndouă fărădelegile, adică către necurații idoli și către necurată nuntă. Văzînd cum că nimic nu sporește, apoi înștiințîndu-se și despre Anastasia, care era acolo, s-a umplut de mare mînie și îndată luînd pe Anastasia și legînd-o, a dat-o judecății. Pe Teodotia, împreună cu copiii săi a trimis-o legată la Nichita, antipatul Bitiniei, spunîndu-i prin scrisoare toate cele despre ea.

Adusă fiind fericita Teodotia la antipatul acela și în divan fiind întrebată și fiind îngrozită cu munci grele, fiul ei cel mai mărișor, cu numele Evod, a zis atunci: "Noi, o! judecătorule, nu ne temem de muncile omenești, care s-au obișnuit a mijloci trupului nesticăciune, iar sufletului nemurire, ci ne temem de Dumnezeu Care are putere să piardă sufletul și trupul în gheena cea de foc!" Iar judecătorul îndată a poruncit ca înaintea maicii sale să-l bată pe copil cu vergi pînă la sînge. Maica, privind la aceea, se bucura și întărea pe fiul său cu cuvinte ca să rabde cu bărbăție. După aceasta a dat pe sfînta unui om desfrînat și înverșunat, cu numele Ertac, căruia îndată ce s-a apropiat de dînsa, i s-a schimbat fața și a început a-i

curge sînge din nas. Apoi a strigat către antipat: "Vai mie, cum am pus mîna pe Teodotia, am văzut un tînăr încuviințat și preastrălucit, care mi-a dat o palmă atît de tare încît mi-a zdrobit nările".

Acestea auzindu-le neînțelegătorul acela și o minune ca aceasta văzînd-o, în loc să cunoască pe Dumnezeu, Care păzește curățenia celor cu întregă înțelepciune, el mai vîrtos a înnebunit și nu a crezut, ci a socotit că este vrăjitorie și ispitea pe muceniță cu înfricoșări, zicînd: "De nu te vei închina nemuritorilor zei, vei vedea înjunghiați înaintea ta pe iubiții tăi fii". Iar sfînta a zis: "Aceasta o și doresc, ca fiind vie, să trimit către Stăpînul Hristos pe fiii mei, la limanul cel mîntuitor și atunci și eu să le urmez, ca împreună să ne veselim totdeauna". Cuvintele acelea foarte mult au tulburat pe tiran. Pentru aceea a poruncit să ardă un cuptor, în care a intrat maica cu fiii, bucurîndu-se și mulțumind Domnului. Și astfel și-au dat sfintele lor suflete în preacuratele Lui mîini. În acest chip Sfînta Teodotia, cu fiii săi, au primit fericitul sfîrșit.

Sfînta Anastasia, vindecătoarea de răni, în acea vreme era ținută în legături la ighemonul Iliricului. Acela fiind iubitor de aur și auzind că Anastasia este din cei bogați și are avere multă, a chemat-o la o parte și i-a zis: "Te știi pe tine o, femeie, că ești bogată și ești credincioasă. Deci, ascultă porunca Hristosului tău, Care vă poruncește să treceți cu vederea toate bogățiile și să vă faceți săraci. Lasă-mi bogăția ta, împlinind astfel porunca lui Hristos și din mîinile noastre te vei elibera; apoi, fără de temere și neoprită, vei sluji Dumnezeului tău".

Preaînțeleapta Anastasia la aceasta a răspuns cu bună înțelegere: "Dar o! judecătorule, este în Evanghelie zis de Hristosul meu: *Vindeți averea ta și o dă săracilor și vei avea comoară în cer*. Dar tu, fiind bogat, cine ar fi atît de nebun ca să-ți dea ție bogățiile, care sînt ale săracilor. Aceluia ce viețuiește în desfrînări și mîncăruri bune, cine ar fi atît fără de minte ca să-ți dea ție hrana celor flămînzii? De te voi vedea pe tine flămînd și însetat, gol și bolnav și aruncat în temniță, atunci cu cuviință voi face ție ceea ce ni se poruncește nouă de Hristos".

Ighemonul, mîniindu-se, a închis-o într-o temniță întunecoasă și a chinuit-o cu foamea timp de treizeci de zile, dar ea se hrănea cu nădejdea către Hristos, Domnul său, căci Acela îi era hrană dulce și mîngîiere întru strîmtorare. În toate nopțile i se arăta Sfînta muceniță Teodotia, care umplea inima ei de bucurie și o întărea. Și vorbind multe cu dînsa, odată a întreat-o: "Cum vine ea la dînsa după moarte?". Iar Teodotia i-a spus că sufletelor mucenicilor li s-a dat acest dar deosebit de la Dumnezeu, ca, după ducerea lor de la cele pămîntești, să vină la cei care ar voi să vorbească cu dînsii și să-i mîngîie. După ce au trecut treizeci de zile, văzînd-o ighemonul, că n-a slăbit de foame, ci este sănătoasă și cu fața luminată, s-a mîniat asupra celor ce au străjuit-o, socotind că i-au dat hrană și, închizînd-o într-o temniță mai întunecoasă, pecetluind-o cu pecetea sa și punînd strajă mai credincioasă, alte treizeci de zile a chinuit-o cu foame și cu sete. Iar ea ziua și noaptea se hrănea și se adăpa cu lacrimi, neîncetat rugîndu-se lui Dumnezeu.

Scotînd-o după aceasta și văzînd neschimbarea feții ei, a osîndit-o la moarte, împreună cu alți osîndiți, pentru felurite faceri de rele, să se înece în mare. Și era între dînsii un bărbat drept-credincios, cu numele Evtihian, care pentru Hristos fiind lipsit de toată averea sa, spre aceeași moarte îl ducea. Deci, punîndu-i pe toți în corabie, i-au dus pe mare. Ajungînd în mijlocul mării, ostașii s-au suit într-un barcă ce era pregătit pentru dînsii, iar corabia cu osîndiți, sfredelind-o în multe locuri și făcînd-o să se scufunde, ei au ieșit la mal.

Cînd era să se înece corabia, deodată cei ce erau în corabie au văzut pe Sfînta muceniță Teodotia îndreptînd corabia către mal și așa au plutit fără primejdie. Toți cei osîndiți, văzînd acea minune și fiind mîntuiți de înecare, au căzut la picioarele celor doi creștini, adică înaintea lui Evtihian și a Anastasiei, vrînd să se facă creștini. Deci, ieșind fără vătămare la mal, au fost învățați credința în Domnul nostru Iisus Hristos de către cei doi și s-au botezat. Toate sufletele care s-au mîntuit de înecare și au crezut în Hristos erau o sută douăzeci. Înștiințîndu-se despre aceasta ighemonul și prinzîndu-i pe toți, i-a pierdut cu felurite chinuri. Iar pe Sfînta Muceniță Anastasia a poruncit să o întindă între patru stîlpi, să o lege și să o ardă cu foc.

Astfel s-a săvârșit nevoița pătimirii sale, fericita vindecătoare de răni, dezlegându-se din legăturile cele trupești și ducându-se către dorita ușurare cerească. Iar sfântul ei trup, cerându-l de la femeia ighemonului o oarecare femeie dreptcredincioasă, cu numele Apolinaria, l-a luat nevătămat de foc și l-a pus în grădina casei sale. Apoi, după o vreme, încetînd prigoana, a ridicat biserică peste mormîntul ei. După mulți ani acele cinstite moaște ale Sfintei Mucenițe Anastasia au fost aduse în Constantinopol, spre apărarea și mîntuirea cetății și întru slava lui Hristos, Dumnezeu nostru, preamărit, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pățimirea celor zece Sfinți Mucenici din Creta (23 decembrie)

Ținînd Decie sceptrul împărăției Romei, a pus în insula Creta pe un ighemon, asemenea cu dînsul la nume și la obicei, căci se aseamăna împăratului său cu asprimea, cu tirania și cu prigoana creștinilor. Acesta, sosind în insula Creta, a poruncit să caute spre a munci pe toți cei ce cred în Hristos. Deci, se aduceau la dînsul cei tari în credință, pe care, după multe ispitiri și munci, cu felurite morți îi pierdea. În acea vreme o ceată, în număr de zece bărbați aleși, a fost prinsă și adusă la cel ce-i căznea. Aceștia erau cu neamul din diferite cetăți: Teodul, Satornic, Evpor, Ghelasie și Evnichian erau din cetatea Gortiniei; Zotie din Hios, Pompie și Agatopul din Epinia, Vasilid din Chidonia și Evarest din Iraclea. Toți se sîrguiau a merge către cetatea din cer.

Aceștia, stînd înaintea muncitorului, au răspuns cu mult curaj și au arătat multă bărbăție. Pe ce cale a muceniei n-au călătorit? Ce fel de muncă n-au biruit-o cu răbdarea! Bătuți fiind, muciți, tîrșiți pe pămînt, cu pietre uciși, batjocoriți, scuipați și tot felul de batjocuri răbdînd treizeci de zile. Iar în douăzeci și trei ale lunii decembrie, pregătindu-se zi de judecată și șezînd ighemonul în divan, s-au adus răbdătorii de chinuri la întrebarea cea mai de pe urmă, fiind plini de îndrăzneală și de suflet. Ighemonul se îndrăcea cu iuțimea și cu nebunia, sîrguitor fiind spre a-i tortura, ca să-i omoare cumplit, însă aceștia erau gata a răbda pînă la suflarea din urmă.

Căutînd ighemonul asupra lor cu fața mînioasă, a zis: "Care este nebunia voastră că nici nevoia, nici vremea nu v-au putut învăța pe voi a cunoaște ce este de folos?" Apoi, ca și cum i-ar fi înfricoșat cu mînia, a zis: "Jertfiți zeilor iar de nu, eu mai mult nu voi zice vouă nimic, ci voi veți cunoaște cine este Decie, căruia nu voiți a vă supune". La acestea au răspuns mucenicii: "Noi, o! ighemoane, și cu cuvîntul și cu lucrul în vremea cea îndelungată bine v-am adevărit, că nici zeilor nu vom jertfi, nici poruncii voastre nu ne vom supune". Iar ighemonul, tăind cuvîntul lor a zis: "Dar nu țineți seamă nici de munci o, răilor?"

Sfinții au răspuns: "Nicidecum nu ne temem de munci, ci încă îți mulțumim prea mult că ne-ai pregătit acest fel de ospăț duhovnicesc (muncile cele pentru Hristos) și l-ai pus înaintea noastră". Ighemonul a zis: "Dar nu va fi așa, căci veți cunoaște cît este de mare puterea zeilor, pe care voi îi huliți fără rușine și nici nu vă rușinați de atîția bărbați preaînțelepți ce stau înainte, care cinstesc pe Die, cel mai întîi dintre zei, apoi pe Ira și pe Rea, cum și pe ceilalți. Căci acum atît de mult veți fi chinuiți cu munci, încît nu numai îndrăzneala voastră se va pierde, ci și alții se vor înfricoșa, care vor fi asemenea ca voi, neascultători, numai de se vor afla unii ca aceia".

La aceasta iarăși au răspuns bărbații cei curajoși: "Pentru Die și pentru maica lui Rea, nimic să nu grăiești, ighemoane, căci nu vorbești către cei ce nu știu. Noi am auzit de la părinții noștri despre neamul lui, despre viața și năravurile lui și chiar de mormîntul lui; de voiești, acum îl vom arăta ție. El s-a născut în Creta și era un desfrînat și necurat, încît este rușine a vorbi despre viața lui, iar, prin meșteșugul vrăjilor și al farmecelor, își schimba chipul cel adevărat într-altul pentru prea mare neînfrînare. Iar unii, de aceeași patimă fiind stăpîniți, au urmat vieții lui, pentru că ce este mai lesne decît aceasta, adică a urma răului, apoi au scornit că este zeu și, zidindu-i capiște, i-au adus jertfă și ceea ce le plăcea lor, aceea și zeului lor

se socotea, că este bine primită. Și nu numai așa cugetau, ci astfel despre acel zeu, dar, vai, încă și cuviincios lucru socoteau a vieții cu neînfrînarea".

Acestea grăind dumnezeiasca ceată, ighemonul se întărita, apoi se mînia și poporul, repezindu-se ca să apuce pe mucenici, pe care i-ar fi rupt cu mîinile de nu i-ar fi oprit Decie. Poruncind să fie tăcere, gîndea ce fel de moarte mai cumplită să le dea. Apoi îndată, după porunca ighemonului, mîinile muncitorilor au răpit pe sfinți, spre a le da diferite chinuri, unora unele, iar altora altele. Însă cruzimea și mărimea durerilor erau pentru toți asemenea. Pentru că unii dintr-înșii erau spînzurați și cu unghii de fier strujiți, vinele li se rupeau și carnea le cădea la pămînt, iar alții cu pietre și cu pari ascuțiți erau răniți pe coaste pînă la oase. Alții cu plumb fiind bătuți, li se dezlegau încheieturile, li se sfărîmau și se rupeau oasele, iar alții într-alt chip erau schingiuiți, încît nu poate urechea să audă de acele munci cumplite. Căci, precum celor ce sînt miloși le este nesuferit a privi la acelea, dar auzindu-le, numărîndu-le este și mai greu. Însă mucenicii, unele ca acestea primindu-le cu mare înlesnire, cu mulțumire, le răbdau cu bărbăție, încît păreau că se mîhnesc pentru lipsa unor munci mai mari.

Deci toți alergau la dînșii, ca spre un lucru nou și de mirare, adică și necredincioșii și credincioșii. Însă cei care păzeau credința în taină, alergau să se minuneze de bărbăția pătimitorilor și singuri să se întărească în credință, iar necredincioșii ca să-și bată joc de răbdarea sfinților și să se bucure de rănile lor, uitîndu-se la muncile cele cumplite. Drept aceea, nu numai că nici unul nu era mișcat spre milostivire, ci mai vîrtos spre cruzime îndemnîndu-l și pe ighemon și pe muncitori. Astfel invitau aceștia pe ighemon, iar el porunca și muncitorii săvîrșeau ceea ce li se porunca.

Apoi crainicul striga: "Cruțați-vă, supuneți-vă domnilor, jertfiți zeilor". Iar mucenicii, în mijlocul atîtor dureri și munci, erau mai presus de toate, cu bărbăția și cu răbdarea, mai presus de popor și de crainic, de muncitori și de însuși ighemon. Și, mai înainte de toate, erau mai presus decît domnul lor, satana și decît toate puterile lui, pentru că toți într-o unire și într-un glas, strigau: "Creștini sîntem, a lui Hristos jertfă, a lui Hristos junghiere și de-ar fi trebuință și de mii de ori să murim, vom muri cu osîrdie".

Dacă a văzut că toate muncile nu se bagă în seamă de sfinții mucenici, Decie, deznădăjduind, i-a condamnat la moarte. Deci sfinții erau duși spre ucidere de sabie, la un loc puțin mai departe de cetatea Alonium. Către acest loc grăbindu-se răbdătorii de chinuri au arătat un lucru nou; căci în toată alergarea muceniei, fiind cu un suflet și cu un cuget, se grăbeau care dintr-înșii să ia primul cununa muceniei. Dar această ceartă a potolit-o, Teodul, fiind unul din acea dumnezeiască ceată, zicînd că acela va fi mai întîi dintre dînșii, care își va da capul sub sabie mai pe urmă decît toți, pentru că văzînd tăierea celorlalți și moartea, nu se va înfricoșa și nici nu va arăta vreo mîhnire sau schimbare a feții. Atunci cu adevărat mai ales se va arăta minunat nevoitor și biruitor.

Plăcînd tuturor acest cuvînt al lui Teodul, au adus mai întîi cîntare lui Dumnezeu: *Bine este cuvîntat Domnul, Care nu ne-a dat spre vînarea dinților lor. Sufletul nostru ca o pasăre s-a izbăvit de cursa vîntătorilor*, și celelalte ale acestui psalm. Apoi venind la locul cel numit, a făcut fiecare din ei rugăciune, zicînd: "Iartă, Doamne, pe robii Tăi și primește vărsarea sîngelui nostru pentru noi, pentru rudeniile noastre și prieteni și pentru toată patria, ca să scape din întunericul necunoștinței și cu ochi curați să vadă buna credință, să Te cunoască pe Tine, Lumina cea adevărată, o! Împărate veșnic". Astfel, rugîndu-se fiecare dintr-înșii, li se tăia sfîntul și purtătorul de biruință cap, iar sufletele lor se înălțau cu bucurie către Hristos Dumnezeu.

După tăierea sfinților, ducîndu-se gealații, unii cunoscuți au rămas să adune trupurile lor și le-au îngropat cu cinste. Apoi, încetînd goana și strălucind sfînta credință, fericitul Pavel, episcopul Romei celei noi, adică al cetății marelui Constantin, mergînd în insula Creta, a aflat nestricate moaștele acelor sfinți, zece la număr și le-a adus cu mare cinste în împărăteasca cetate, spre apărarea ei și spre ajutorul tuturor celor ce le trebuiau ajutor. Cu ale căror rugăciuni să ne învrednicim și noi a fi părtași bunătăților cerești, pregătite lor cu darul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia cu Părintele și cu Sfîntul Duh se cuvine cinstea și slava în veci. Amin!

Viața Cuviosului Părintelui nostru Nifon, Episcopul cetății Constanțiane, din Egipt (23 decembrie)

În zilele împăratului Constantin cel Mare era în Constantinopol un boier al palatului împărătesc, cu numele Savatie, care era iscusit în războaie și a fost ridicat de împărat la rangul de stratilat (general) al mitropoliei. Apoi, mergând în locul acela, a fost primit de toți cu multă cinste și ceremonie și mai ales de cel dintâi boier al cetății aceleia, cu numele Agapit, care, mergând adeseori la stratilat, avea cu sine pe fiul său, Nifon, copil ca de opt ani. Într-una din zile, vorbind cu Agapit, voievodul a întrebat dacă copilul știe carte. El a răspuns că nu știe, fiindcă cetatea aceasta este lipsită de dascăli. Voievodul a zis: "În Constantinopol se află dascăli iscusiți și dacă voiești trimite-l la casa mea să învețe Sfintele Scripturi". Auzind aceasta, Agapit s-a bucurat foarte mult și, mulțumind lui Savatie, i-a dat pe copil și l-a trimis la Constantinopol în casa sa.

Mergând acolo, Nifon a fost primit cu dragoste de femeia lui Savatie și a fost dat la un dascăl iscusit și temător de Dumnezeu, numit Petre, care era preot și locuia în casa voievodului, ca să învețe de la dînsul Sfintele Scripturi. Deci, începînd Nifon a învăța, se sîrguia cu multă osîrdie. Așa dor avea ca să învețe, încît chiar cea mai mare parte a nopții zăbovea să-și învețe lecțiile sale. De aceea, în puțin timp, a învățat mult, pentru că era isteț la minte și se silea ca mai mult să se deprindă la învățătură, avînd fericitul multă evlavie către cele dumnezeiești. Era bun la obicei, blînd și smerit. Alerga la sfintele slujbe ale Bisericii, ascultînd nevointele mucenicilor ce se citeau, pentru care se minuna de osîrdia și mărimea de suflet pe care au arătat-o sfinții. Apoi, unde afla viețile sfinților cuvioși și ale mucenicilor, le citea cu multă dragoste și luare-aminte și avea de la dînsele mult folos. Pentru aceea iubea foarte mult liniștea, tăcerea, blîndețea și smerenia, încît toți se minunau că la o vîrstă ca aceea copilărească, împlinea lucrurile bătrînilor.

Cuviosul Nifon avea încă și multă milostivire către săraci și îi îngrijea cît putea, dîndu-le cele de trebuință. Auzind de la un oarecare bărbat duhovnicesc că, pe lîngă celelalte fapte bune, se cuvine să păzească și fecioria, zicea în sine: "Oare putea-voi să împlinesc această faptă bună? Pentru că, a scăpa cineva de aprinderea trupului, îi trebuie mare silință. Cu toate acestea, de astăzi înainte, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mai privesc mai mult la față de femeie". De atunci foarte mult lua aminte de sine și nu mai privea la nici o femeie.

După ce a crescut cu vîrsta și a sporit în fapte bune, și-a adus aminte de părinții săi și de patria sa. Deci voia să plece de la Constantinopol, iar femeia stratilatului, neavînd fii și vîzînd viața și faptele bune ale lui Nifon, căuta să-l oprească acolo, ca să-l facă fiu de suflet și moștenitor al averii lor. Neputînd să-l împiedice de la aceasta, fiindcă Nifon avea multă dorință să se ducă la părinții săi, se afla în mare mîhnire. Văzînd-o pe dînsa întristată mai marele curții sale și aflînd pricina, i-a zis ei ca să-i dea lui în purtare de grijă pe Nifon și el îl va face să uite de părinții săi și de patria sa.

Luîndu-l pe el mai marele curții, îl ducea la adunările desfrînaților și răsfățaților tineri. Nifon, tînăr fiind și fără răutate, ca să aibă o oarecare mîngîiere în întristarea ce avea pentru părinții săi, s-a dat la mîncări, la băuturi și la benchetuiuri, căci tinerețea cu ușurință se pleacă la unele ca acestea și adeseori, după judecata cea de obște, vorbele cele rele strică obiceiurile cele bune. Apoi, întunecîndu-se la minte din beție, cel mai înainte tăcut, blînd și smerit s-a făcut mult vorbitor, bîrfitor, ocăritor și luător în rîs, cîntător de cîntece deșarte, jucător și răsfățat. Și uitînd cu totul pe părinți, rudenii și patria sa, părăsind și învățătura și de faptele cele bune depărtîndu-se, se îndeletnicea cu totul în desfătări și beție.

Văzîndu-l pe dînsul un cucernic și un bun creștin, cu numele Vasile, într-o ticăloasă stare ca aceasta, îi zicea adeseori: "Vai ție, Nifone! că ești numai cu trupul viu, iar cu sufletul ai murit acum și numai umbra ta umblă înaintea oamenilor". Dar Nifon nu băga în seamă cuvintele acelea. Alteori începea a suspina și a plînge pentru păcatele sale, însă, fiind atras de obiceiurile cele rele, ca într-o mare se afunda în lucrurile

cele necurate, deznădăjduindu-se de a sa mîntuire și zicînd: "Eu de acum am pierit și nu pot să mă mai întorc la pocăință, de aceea măcar aici să mă îndulcesc cu plăcerile acestea pămîntești". Atît de mult îi împietrise diavolul inima lui, încît nici rugăciune nu putea să facă vreodată, avînd totdeauna în sine o piatră pe inima sa. Iar doamna aceea, unde își avea locuința sa Nifon, văzînd viața lui răzvrătită, se mîhnea în sine zicînd: "Vai mie, de unde mi-a venit această năpastă!". De multe ori îl certa, ocărîndu-l și chiar bătîndu-l, însă el neîndreptat petrecea.

Aceasta s-a povestit spre arătarea milostivirii celei mari a lui Dumnezeu, care face om cinstit din nevrednic și din păcătoși face dreți, că nu este păcat care să poată birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Apoi și noi, păcătoșii, să avem chip ca să nu ne deznădăjduim prin înecarea întru multe fărădelegi, ci să ne îndreptăm prin pocăință ca și acesta care bine s-a îndreptat. Căci cel ce era vas al păcatului, acela mai pe urmă, prin pocăința cea adevărată, s-a făcut vas ales al lui Dumnezeu, al Sfîntului Duh, precum îndată vom arăta.

Nifon avea un prieten cu numele Nicodim, care venind și privind cu mirare la fața lui s-a înspăimîntat, însă tăcea. Apoi Nifon a zis: "Ce privești așa la mine ca la un necunoscut?" Nicodim a răspuns: "Crede-mă, frate, că niciodată nu te-am văzut într-acest chip precum te văd acum, căci fața ta este înfricoșată ca de arap". Acestea auzindu-le, tînărul s-a înfricoșat și s-a rușinat, acoperindu-și fața cu mîna, apoi s-a dus mîhnit. Și mergînd pe cale își zicea: "Vai mie, păcătosul, dacă în lumea aceasta sînt negru cu sufletul și cu trupul, dar la judecata lui Dumnezeu cum voi fi? Cum mă voi arăta feței lui Dumnezeu? Amar mie, pătimașul, unde ești acum suflete? Vai mie, ce voi face, oare mă voi putea pocăi? Căci cum voi zice lui Dumnezeu, miluiește-mă, făcînd atîtea lucruri neplăcute înaintea lui?"

Acestea și multe zicînd în sine, a venit acasă mîhnit și necăjit și se tulbura de gîndurile cele potrivnice. Pentru că gîndurile cele bune îi ziceau: "Fă rugăciune noaptea către Dumnezeu, că precum voiește El, astfel să rînduiească cele pentru tine". Cele rele îi ziceau: "De vei face rugăciune te vei îndrăci și vei fi tuturor de rîs". Și i se aducea în minte frică de la diavolul, care îi tulbura sufletul foarte rău. Iar el, abia întărîndu-se puțin, și-a zis: "Cînd umblam în desfrînare nici un rău nu m-a întîmpinat, iar acum, cînd voiesc a mă ruga lui Dumnezeu, voi pătimi ceva rău? Blestemat să fii tu, necuratule și vicleanule diavol, care-mi aduci unele ca acestea?" Făcîndu-se noapte, s-a sculat din pat și a început a plînge și a se bate cu mîinile în piept, zicînd: "Cum am viețuit cu bună credință și cu obiceiuri bune, în anii mei cei dinainte iar acum am murit, rănindu-mă cumplit cu păcatele! Doamne, Dumnezeu meu, spre Tine am nădăjduit, mîntuiește-mă ca nu cumva diavolul să răpească ca un leu sufletul meu, nefiind Cel ce izbăvește".

Stînd el la rugăciune și căuțînd către răsărit, iată a venit o negură întunecată ce s-a apropiat de dînsul și l-a aruncat în boală și în frică peste măsură. Atunci Nifon se înspăimîntă și zăcea în patul său, suspinînd și plîngînd pentru păcatele sale. Iar dimineața a venit în biserică și, ridicîndu-și ochii, a căutat spre icoana Preacuratei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, și suspinînd, a zis: "Miluiește-mă, apărătoarea creștinilor, ceea ce ești cu dar dăruită, curată, ajută-mi pentru mila ta cea mare, că tu ești nădejdea celor ce se pocăiesc". Acestea zicînd, chipul Maicii Domnului a căutat la dînsul cu fața veselă și blîndă.

Văzînd Nifon această minune, s-a mirat și a început a se bucura și a se veseli cu inima. Apoi a zis: "O! adîncul iubirii de oameni a lui Dumnezeu, cît de mare este mulțimea milei Tale, Doamne, pe care o arăți asupra celor ce greșesc înaintea Ta! Pentru aceea ai făcut și pe Preacurata Maica Ta ca să fie rugătoare către mărirea Ta". Apoi, rugîndu-se mult și sărutînd cu dragoste icoana Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, a ieșit zicînd în sine: "Vezi, ticăloase suflete, cît ne iubește Dumnezeu, chiar cînd noi singuri fugim de El. Iată, ne-a dat nouă spre apărare Preacurata Maica Sa, iar noi, chiar și pe această ajutoare o trecem cu vederea". Și, astfel mîngîindu-se, a preamărit pe Dumnezeu.

După aceasta i s-a arătat diavolul în vedenie, în somn, în chipul unui copil, care-i era tovarăș întru fărădelegi și stătea împotriva lui foarte supărat și foarte mîhnit. Spre acela căuțînd, Nifon a zis: "Pentru ce ești așa mîhnit?" Iar diavolul a răspuns: "Iată, trei zile sînt de cînd ai fost la prietenul tău Nicodim și te-ai răzvrătit. Pentru aceasta mă întristez că nu pot suferi a mă trece cu vederea". Nifon i-a zis: "Și ce întristare ai tu?" Diavolul și-a întors fața și nu i-a dat nici un răspuns. Nifon, îndată deșteptîndu-se, a

priceput că diavolul se întristează pentru pocăința sa. Deci sculându-se degrabă a alergat la biserică și, pironindu-și mintea și ochii către icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, s-a rugat pînă cînd iarăși a văzut-o zîbind și a simțit în inima sa o plăcere dumnezeiască.

Într-una din zile, mergînd în biserică la rugăciune, a văzut un om făcînd fărădelege pe cale și l-a osîndit în mintea sa. Și venind în biserică lui Dumnezeu și ridicîndu-și ochii, după obicei, către icoană, îndată a văzut pe Preasfînta Născătoare de Dumnezeu cu fața înfricoșată și posomorîată, întorcîndu-se de către dînsul. Iar Nifon s-a spăimîntat foarte și, căutînd în jos, și-a zis: "Vai mie, păcătosul, numai o bucurie aveam, adică chipul tău, Stăpîna Preasfîntă, iar acum și acesta își întoarce fața și nu știu pentru ce vină". Apoi, adunîndu-și gîndurile, abia și-a adus aminte că a osîndit pe cel ce păcătuia și a priceput că pentru aceea Maica Domnului își întoarce fața sa de la dînsul.

Deci, suspinînd din adîncul inimii, a zis cu plîngere: "Dumnezeule, iartă-mă pe mine păcătosul, căci, iată, am răpit slava și dregătoria Ta și am osîndit pe aproapele meu, mai înainte de a-l judeca Tu. Însă miluiește-mă, Stăpîne, căci spre Tine nădăjduiește sufletul meu și de acum nu voi mai osîndi niciodată pe fratele meu". Acestea și mai multe zicînd, cu lacrimi a căutat iarăși către icoană și a văzut-o zîbind ca și mai înainte. De atunci cu mare pază a început a se feri de a mai osîndi. Deci, totdeauna cînd i se întîmpla a greși cu ceva, apoi Preacurata Maica lui Dumnezeu își întorcea fața sa și cu aceasta se osîndea Nifon și se îndrepta.

Odată, scoțînd el apă cu ciutura, l-a împiedicat diavolul și, alunecînd cu amîndouă, picioarele a căzut în puț și afundîndu-se s-a apucat de ciutură și a strigat: "Stăpîna, ajută-mi!" Și îndată s-a aflat în puț pe un lemn, fiind nevătămat. De atunci, cunoscînd că Născătoarea de Dumnezeu îl păzește, a început de-a pururea a avea numele ei pe buzele sale. După aceasta, i s-a întîmplat a se îmbolnăvi, de la praznicul Învierii lui Hristos pînă la ziua înjumătățirii și într-aceia boală nimic alt nu zicea, decît numai: "Slavă Dumnezeului meu, slavă Ajutătoarei mele, Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, Fecioarei Maria". Iar luni, mai înainte de înjumătățire, s-a rugat, zicînd: "Doamne, Dumnezeul meu, învrednicește-mă a mă împărtăși cu Sfintele Taine în ziua înjumătățirii, pentru că foarte însetat este sufletul meu a se sătura de preacurat Trupul Tău.

După ce a adormit, i s-a făcut lui vedenia aceasta: Două femei preastrălucite treceau pe lîngă patul lui, în asemănarea purtătoarelor de mir: una era îmbrăcată în porfiră și ținea o stîlpare de măslin, iar cealaltă, asemenea ei, mergea în urmă, purtînd un vas mic plin de sfințenie; mai ținea și o papură muiată în untdelemn sfînt și venind către pat a stat. Și a zis cea îmbrăcată în porfiră, către cealaltă: "Vezi, Anastasio, de ce pătimește tînărul acesta?" Anastasia a răspuns: "Acesta pătimește de focul limbii sale, căci, pe cînd era sănătos, gura lui nu era îngrădită și acum se pedepsește de Domnul ca să nu se osîndească dincolo, fiindcă foarte mult îl iubește Dumnezeu și-l ceartă; iar tu, Doamnă, de voiești, miluiește-l și ajută-i lui".

Cea îmbrăcată în porfiră a răspuns: "Îl voi milui, numai să-l duci unde mergem și noi". Deci, luîndu-l de mînă, Anastasia l-a dus în biserică Sfinților Apostoli. Apoi a zis către dînsa cea cu porfiră: "Ia untdelemn din candela ce arde în altar și-l unge de la cap pînă la picioare". Iar aceea, ungîndu-l, a zis: "Vezi Stăpîna, iată, am făcut după porunca ta". Cea cu haina de porfiră a zîmbit și a zis: "Acesta este semnul milostivirii pentru care am venit". Atunci i-a dat lui Nifon stîlparea cea de măslin, pe care o ținea în mînă și i-a zis: "Vezi și cunoaște că stîlparea aceasta este din darul Domnului și o dau ție, pentru că acum a vărsat preaînduratul Dumnezeu mila Sa asupra ta. Iar tu de acum înarmează-te împotriva diavolilor și vei călca pe dînșii ca pe fîn".

Nifon i s-a închinat la picioare și, deșteptîndu-se, a cunoscut că vedenia aceea a fost binecuvîntarea Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, apoi îndată s-a făcut sănătos și a început a umbla. A doua zi, marți, s-a întărit cu hrană, iar în ziua înjumătățirii, venind în biserică cu multă bucurie, s-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine.

Astfel fericitul Nifon, cu ajutorul lui Dumnezeu îndreptîndu-și viața sa, s-a lepădat de lume și s-a făcut monah. Se sîrguia întru mari nevoițe și ostenele, omorîndu-și trupul, supunîndu-l duhului și petrecîndu-și

zilele sale în lacrimi și în aspră pocăință. Își punea pază gurii sale, foarte mult păzindu-se de cuvinte deșarte și cu atât mai virtuos de cuvinte necurate sau de dosădiri și de clevetiri. După aceea și-a făcut orînduială ca să se lovească cu pumnul de cîte patruzeci de ori, dacă i s-ar mai întîmpla vreodată a mai grăi vreun cuvînt netrebnic sau de hulă. Apoi, punînd o piatră în gură, o purta multă vreme zicînd către sine: "Mai bine îți este ție, nelegiuitul, a mînca piatră, decît a grăi vreun cuvînt rău".

Adeseori se închidea în coliba sa și, dezbrăcîndu-se de haine, se bătea peste tot trupul său, și-atît se rănea, încît uneori și carnea cădea de pe dînsul, dar astfel se înarma tare împotriva vrăjmașului celui nevăzut. Dar și acela mult război făcea cu dînsul, făcîndu-i ispită și vrînd a birui bărbăția lui nebiruită.

Pe cînd se ruga, i se arăta diavolul, uneori în chip de pasăre, sărind pe dinaintea lui; iar alteori în chip de cîine negru, repezindu-se asupra lui, ca să-l înfricoșeze și să-i curme rugăciunea, dar el îl izgonea cu semnul Sfintei Cruci.

Cînd era flămînd, diavolul îi aducea felurite bucate de pește și de carne și mîncăruri dulci, iar fericitul zicea: "Bucatele nu ne vor pune pe noi înaintea lui Dumnezeu. Singur mănîncă, diavole, bucatele tale sau du-le acolo unde consideră oamenii pîntecele ca pe un Dumnezeu". Cînd priveghea sfîntul, diavolul îi aducea dormitare și somn fără măsură, dar simțindu-l fericitul, lua un băț și se bătea pe sine tare, zicînd: "Ți-am dat de mîncare și de băut, iar tu voiești să și dormi? Iată eu cu toiagul te voi odihni pe tine".

Odată simțind în sine război trupesc, toată săptămîna n-a gustat din pîine și se chinuia cu foamea și cu setea pînă cînd a omorît în sine patima cea vătămătoare. Iar cînd înseta mult, turna apă într-un vas și-l punea înaintea sa și căutînd la dînsa zicea: "Cît este de dulce această apă". Și luînd puțină apă în gură, o simțea cu limba dar o vărsa pe pămînt. Însă diavolul, nesuferind atîta răbdare ca a fericitului, a strigat în gura mare: "M-ai biruit, Nifone". Dar Sfîntul Nifon, cu puterea și cu ajutorul lui Dumnezeu, iar nu cu nevoițele sale și cu înfrînarea, socotind de unde vine biruința asupra diavolului, îi răspundea: "Nu te biruiesc eu pe tine, ci puterea Dumnezeului nostru, care păzește pe robii Săi".

Apoi a îngăduit Dumnezeu asupra Cuviosului Nifon o ispită, pentru ca, lămurindu-se ca aurul în ulcea, să se afle vrednic de darul Lui. Iar ispita a fost aceasta, că i s-a întunecat mintea patru ani, prin lucrarea diavolească. Odată, stînd la rugăciune de cu seară pînă dimineața, a auzit deodată un zgomot ca de tunet, mergînd din dreapta, pînă în stînga. Sfîntul s-a înspăimîntat și se gîndea ce-o fi aceea. Și îndată a venit diavolul, răcnind cu multă îngrozire și mînie și atît de mult a înfricoșat pe sfînt, încît și mintea i s-a întunecat.

Abia venindu-și în simțire, a vrut să se roage și să se însemneze cu semnul Sfintei Cruci, dar diavolul a năvălit asupra lui zicînd: "Lasă rugăciunea și nu mă voi mai lupta cu tine". Iar fericitul i-a răspuns: "Nicidecum nu te voi asculta, duhule necurat. Dacă ți-a poruncit Dumnezeu ca să mă pierzi, apoi cu mulțumire primesc aceasta, iar de nu, cu ajutorul Celui preaînalt degrabă te voi birui pe tine". Iar diavolul a zis: "Te-ai înșelat, Nifone, nu există Dumnezeu; căci unde este El?"

Aceasta îi zicea mereu diavolul, răzvrătindu-i mintea și întunecîndu-i-o. Iar sfîntul răspundea: "Tu, diavole, grăiești ca nebunul, căci nebunul a zis întru inima sa: "Nu este Dumnezeu". Și voia să facă rugăciunea, dar nu putea, căci cu buzele grăia, iar mintea sa i se răzvrătea. Atunci sfîntul era în mare mîhnire avînd mintea întunecată și cu aceasta s-a lipsit și de înțelegerea omenească, pătîmind astfel. Cînd își venea puțin în simțire, diavolul nu înceta zicînd: "Nu există Dumnezeu". Atunci sfîntul zicea: "Chiar de voi fi desfrînat, chiar de voi ucide și chiar de voi face orice alt rău, de Hristosul meu nu mă voi lepăda". Diavolul iarăși zicea: "Ce grăiești, oare este Hristos? Nu este Hristos, eu singur știu toate și împărătesc peste toți. Ție cine ți-a spus că este Hristos sau Dumnezeu?" Și sfîntul răspundea: "Nu mă vei putea înșela pe mine, stăpînire întunecată; depărtează-te de la mine vrăjmașule a toată dreptatea". Iar diavolul nu se depărta, ci se lupta cu dînsul și îi întuneca mintea, silindu-l a zice: "Nu este Dumnezeu".

Așa a petrecut sfîntul patru ani, luptîndu-se cu diavolul și silindu-se la rugăciune. Iar odată, rugîndu-se și îndoindu-se despre Dumnezeu a căutat către icoana Mîntuitorului și suspinînd din adîncul inimii a întins

mîna spre icoană zicînd: "Doamne, Dumnezeuul meu, pentru ce m-ai lăsat pe mine. Vesteste-mi dacă ești tu Dumnezeu și nu este altul afară de Tine, ca să nu mă plec către sfatul vrăjmașului". Acestea zicînd a văzut fața lui Hristos pe icoană strălucind ca soarele și a primit miros de bună mireasmă. Apoi cuprinzîndu-se de spaimă s-a aruncat la pămînt zicînd: "Stăpîne, iartă-mă că te-am ispitit îndoindu-mă de Tine, Dumnezeuul meu, iată, de acum cred că Tu singur ești Dumnezeu și Ziditor a toată făptura".

Pe cînd zăcea pe pămînt, și-a ridicat ochii și a privit icoana Mîntuitorului, unde a văzut un lucru minunat: chipul Stăpînului își întorcea ochii ca un om viu și se mișcau și sprîncenele Lui, iar Nifon a strigat: "Bine este cuvîntat Dumnezeuul meu și bine este cuvîntat numele slavei Lui, acum și în veci, amin". De atunci a venit peste dînsul darul lui Dumnezeu, sfîrșindu-se acum al patrulea an al ispitei aceleia și totdeauna se arăta cu fața veselă și luminată. Iar unii ziceau: "Oare ce s-a întîmplat acestuia, că multă vreme a umblat posomorît, iar acum se bucură și se veselește".

Deci, sfîntul a luat îndrăzneală asupra diavolilor, de care se batjocorise, zicîndu-le: "Unde sînt acei care ziceau că nu este Dumnezeu". Și-i biruia pe dînșii cu rugăciunea neîncetată. Apoi aducîndu-și aminte de păcatele sale cele mai dinainte, zicea în sine: "Să mergem în biserică, păcătosule Nifon, ca să ne mărturisim păcatele noastre Domnului, că acolo ne așteaptă Părintele îndurărilor". Deci, apropiindu-se de ușile bisericii, și-a ridicat mîinile la înălțime și a strigat cu suspinare amară: "Primește-mă Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeuul meu, pe mine cel mort cu sufletul și cu mintea. Primește pe hulitorul și păcătosul, pe cel necurat cu sufletul și cu trupul; primește pe neprietenul cel fără de rușine. Nu-ți întoarce fața Ta și nu zice, Stăpîne: Nu știu cine ești. Ci, ia aminte la glasul rugăciunii mele și mă mîntuiește, ca Cel ce nu voiești moartea păcătosului. Și nu te voi lăsa nici nu mă voi depărta de la Tine, pînă cînd mă vei auzi și îmi vei da iertare păcatelor mele".

Așa rugîndu-se el, s-a făcut deodată un sunet mare din cer și a văzut uimit în nori o față de bărbat preastrălucit și mîinile i se vedeau întinse înaintea lui, cu care cuprinzînd pe fericitul, precum altădată părintele pe fiul cel desfrînat, săruta grumajii lui zicînd: "Bine ai venit aici, fiul meu cel necăjit, că mult am suspinat, mult m-am mîhnit de tine, încît ardea inima mea așteptînd să te întorci la mine, seara și dimineața. Acum mă bucur și mă veselesc văzînd că te întorci la mine cu toată inima". Acestea mai pe urmă le-a spus Nifon ucenicilor săi, plîngînd foarte mult.

După aceasta, iarăși rugîndu-se, i s-a arătat îngerul lui Dumnezeu, ținînd un pahar plin cu mir, pe care l-a turnat deasupra capului său și s-a umplut de bună mireasmă locul acela. Deci fericitul Nifon, atît de luminați își avea ochii minții, încît cunoștea tainele inimii omenești și cu îngerii vorbea ca și cum ar vorbi cu niște prieteni ai săi și vedea pe diavoli cu ochii.

Odată, venind din biserică Sfintei Anastasia către coliba sa, a văzut lîngă porțile casei niște femei desfrînate și un înger în chip de tînăr plîngînd foarte mult. Sfîntul l-a întrebat de ce plînge. El a răspuns: "Eu sînt trimis de la Dumnezeu aici spre păzirea unui om, care acum se odihnește în casa aceasta cu o desfrînată și mă mîhnește foarte mult, că nu voiesc a vedea fărădelegea ce o face el. Cum nu voi plînge, văzînd în ce fel de întuneric a căzut chipul lui Dumnezeu?" Iar fericitul a zis către dînsul: "Pentru ce nu-l cerți pe el, ca să înceteze de a mai păcătui?" Și îngerul a răspuns: "Nu am loc ca să mă pot apropia de dînsul, că, de cînd a început a păcătui, este rob al diavolilor și eu nu mai am acum stăpînire asupra lui; pentru că Dumnezeu a făcut pe om stăpîn pe sine, arătîndu-i calea cea strîmtă și cea largă, ca să umble pe care va voi".

Atunci Sfîntul Nifon zise către ucenicul său: "Nimic nu este mai înrăutățit decît păcatul desfrînării, însă, desfrînatul, de se va pocăi, îl va primi Dumnezeu mai degrabă decît pe alți nelegiuți, de vreme ce păcatul acesta este din fire, prin îndemnare diavolească și se izgonește această patimă cu rugăciunea cea cu sîrguință și cu mult post, cum și cu alte chinuri ale trupului".

După aceea, sfîntul vedea cum diavolii, umblînd prin popor, ispitesc pe oameni, aducînd osîndiri, clevetiri, sfadă și alte feluri de mîhniri. Odată a văzut un bărbat împlinindu-și lucrul său și iată a venit un arap la dînsul, care a început a-i șopti la ureche. Și mai era un alt om nu departe lucrînd, iar diavolul

venind i-a șoptit și aceleia la ureche. Atunci ei, lăsându-și lucrul, au început a se sfădi, iar fericitul, sculându-se, a zis: "O, vicleșug drăcesc! cum semeni tu vrajbă între oameni!".

Altădată a năvălit diavolul asupra lui cu mărire deșartă, zicînd: "De acum vei face semne și se va mări numele tău în tot pămîntul, pentru că ai plăcut lui Dumnezeu". Iar fericitul a zis către diavolul acela: "Așteaptă că, iată, îți voi arăta ție semn". Și aflînd o piatră înaintea sa a zis: "Ție îți grăiesc, piatră, mută-te de aici și du-te mai în încolo". Dar piatra a stat neclintită. Atunci sfîntul a zis către diavol: "Iată darul tău, diavole" și i-a scuipat în față. Apoi s-a rugat și îndată a pierit diavolul.

A mai văzut altădată un oarecare, om duhovnicesc mergînd înaintea sa, căruia urmîndu-i un arap, îi da gînduri necurate și hulitoare. Iar bărbatul acela, pricepînd lucrarea cea diavolească, adeseori se întorcea și scuipa asupra diavolului. Iar fericitul a zis către duhul cel viclean: "Încetează, diavole, de a mai supăra pe robii lui Dumnezeu, că ce folos ai de va merge sufletul acesta în pierzare?" Răspuns-a diavolul: "Nu am nici un folos de aici, ci avem poruncă de la împăratul nostru și de la domnii cei ce stăpînesc peste noi, ca să ne luptăm cu oamenii. Căci de ne află domnii noștri, neluipîndu-ne cu creștinii, apoi tare ne bat".

Iarăși a văzut fericitul pe un oarecare monah, mergînd și șoptind rugăciune, iar din gura lui ieșea văpaie de foc, care ajungea pînă la cer. Atunci mergea și îngerul lui cu dînsul, avînd în mîini o suliiță de foc, cu care izgonea diavolii de la monah.

Odată, sosind praznicul învierii lui Hristos, în seara Sîmbetei celei mari, stînd Nifon în biserică cu poporul, a văzut pe Preacurata Născătoare de Dumnezeu cu Apostolii și cu mulțime de sfinți venită în biserică, care căuta ca o maică asupra poporului ce sta înaintea și dacă vedea pe cineva îngrijindu-se pentru mîntuirea sa, foarte se bucura. Iar de vedea pe unii din cei nepurtători de grijă pentru mîntuirea sufletului, clătina din cap și plîngea. Însă, pentru toți întinzîndu-și mîinile, se ruga lui Dumnezeu ca toți să cîștige mîntuirea. Cuviosul, văzînd aceasta, s-a umplut de nespūsă bucurie, pentru că Preacurata Născătoare de Dumnezeu nu se desparte de creștini, ci de-a pururea le ajută și aceasta îi era lui mare ajutătoare și apărătoare. Altădată odihnindu-se, a venit diavolul cu o armă în mînă și s-a repezit asupra lui vrînd să-l omoare, dar a fost oprit de puterea lui Dumnezeu și n-a putut să facă sfîntului nici un rău. Apoi a fugit scrișnind din dinți și zicînd: "O! Maria, tu totdeauna mă izgonești de la acest om aspru".

Apoi cuviosul avea și dar în buzele sale, că învăța cele de folos și mîngîia pe cei mîhniți. Un frate a venit la sfîntul, mîhnindu-se și zicînd: "Ce voi face, părinte, că mă supără foarte mult duhul hulei, încît chiar cînd mîncînc, beau sau cînd stau la rugăciune, îmi pune în inimă uneori eresuri, alteori hule grele asupra Domnului meu Iisus Hristos și asupra Preacuratei Lui Maici, cum și asupra sfîntelor icoane și mă tem ca nu cumva să se pogoare foc din cer și să mă ardă de viu".

Sfîntul a răspuns: "Primește, frate, curaj, căci marea cînd înspumează, multe valuri înalță și bate în piatră, dar valurile se întorc iarăși în mare. Asemenea și gîndurile cele rele, care năvălesc de la diavol, se apropie de cugetul omenesc. Deci, dacă ascultă cineva sfatul cel rău și urmează lui, acela piere; iar dacă cineva nu se învoiește cu gîndurile hulei, ci mai vîrtos se împotrivesc lor, acela izgonește pe diavol. Apoi răutatea se întoarce pe capul diavolului, iar omul acela primește cunună. Și tu, fiule, rabdă împotrividu-te diavolului cu rugăciunile și cu postul și degrabă va fugi de la tine. Păzește-te de clevetire și de mînie, că acestea mai vîrtos nasc hulele". Întărind astfel pe acel frate, l-a eliberat cu pace.

Altădată, sfătuiind cuviosul pe cei ce veneau la dînsul ca să audă cuvînt de mîntuire, între altele le spunea. Într-o cetate era un om cucernic și temător de Dumnezeu, care făcea multe faceri de bine celor de aproape și îi iubea pe toți, ca pe niște îngeri ai lui Dumnezeu. Aceia însă, din lucrarea vicleanului, urau foarte mult pe făcătorul lor de bine și unii îl socoteau ca pe un om cu obicei rău, iar alții ziceau că este eretic și-l vorbeau de rău fără nici o sfială.

El auzind acestea, se bucura și, mulțumind lui Dumnezeu, zicea pentru ei această rugăciune: "Doamne, fă milă celor ce mă urăsc, celor ce mă vorbesc de rău și mă ocărăsc și să nu-i pedepsești pentru mine, nici în veacul acesta, nici în cel ce va să vie. Zdrobește pe diavolii cei răi, care se ridică asupra mea și precum nu

Te-ai întors de la mine, când am păcătuit, așa să nu Te întorci nici de la cei care mă ocărăsc și mă vorbesc de rău pe mine, netrebnicul, robul tău; ci întoarce-i și-i mîntuiește cu nemărginita ta milă, ca să se slăvească Preasfînt numele Tău, în veci, amin". Și într-acest chip făcînd el, a scăpat de patima vorbirii de rău, iar cei ce-l vorbeau de rău, văzînd dragostea lui către dînșii și-au venit în simțire și s-au îndreptat.

Apoi zicea și aceasta: "Acei ce voiesc să afle milă de la Dumnezeu se cuvine să se roage des și să nu lase mintea lor să se risipească la alte lucruri, ci s-o adune și s-o aibă în rugăciunea lor. Să alerge la sfințitele slujbe ale Bisericii și să asculte dumnezeieștile cuvinte cu mare luare-aminte și cucernicie. Să nu vorbească cu alții și să rîdă, nici să citească sau să cînte cu slavă deșartă, răcnind fără rînduială, căci cu unele ca acestea, în loc să milostivească pe Dumnezeu, Îl mînie foarte mult". Și când voia să vorbească cu cineva, din cei ce veneau la dînsul și-l rugau pentru vreo sfătuire folositoare de suflet, întîi le făcea metanie zicînd: "Iertați-mă, fraților, că eu fiind orb, voiesc să povățuiesc pe alții, dar sînt silit de dragostea voastră". Apoi le vorbea cu mare smerenie cuvintele cele de Dumnezeu insuflate.

Un frate a întreat pe sfînt: "Pentru ce, cei vechi și-au petrecut viața lor în pace, iar noi trăim acum în multe tulburări și necazuri". Sfîntul a zis: "Aceia aveau multă dragoste către Dumnezeu și către aproapele și păzeau dreptatea și adevărul; și când voiau să aducă vreun dar lui Dumnezeu sau să dea milostenie săracilor, ei dădeau toate cele bune, curate și neîntinate de tot vicleșugul și nedreptatea. Pentru aceasta petreceau în pace și Dumnezeu îi asculta în toate, pentru care-L rugau. Noi însă facem cele potrivnice și ne iubim pe noi înșine mai mult decît pe Dumnezeu și decît pe aproapele. Nu păzim nici dreptatea, nici adevărul, ci petrecem în nedreptate și vicleșug. Pe toate cele bune le voim pentru noi, socotind pîntecele ca pe un dumnezeu și îi slujim lui. Iar cîte sînt proaste și netrebnice, pe acelea le aducem lui Dumnezeu și le dăm săracilor. Pentru aceasta nu ne ascultă Dumnezeu de ceea ce-L rugăm și pătîm multe necazuri și ispite".

Un tînăr îmbunătățit s-a dus la sfînt și l-a rugat să-i vorbească cuvinte mîntuitoare de suflet. Sfîntul i-a zis: "Dacă dorești, fiule, să mîntuiești sufletul tău în mijlocul oamenilor și se cuvine să păzești acestea: să nu vrăjmășești, nici să urăști cîndva pe cineva, să nu osîndești, să nu vorbești de rău, să nu socotești niciodată că petreci viața îmbunătățită și să nu cugeți înalt. Să nu zici sau să gîndești că cutare petrece bine și cutare rău, ci să ai pe toți, cu una și aceeași socoteală și cu inimă curată, ca pe niște mădulare ale lui Hristos. Să nu voiești a asculta pe cei ce vorbesc de rău, să fii zăbavnic a vorbi și grabnic la rugăciune, să nu te răzbuni, nici să urăști pe acela care te-a păgubit de ceva sau te osîndește, ci să-l ierți și să-l miluiești, ca pe un făcător de bine al tău. Să-ți socotești totdeauna păcatele tale, să te osîndești, să te ocărăști, să te vrăjmășești pe tine. Să fii smerit și curat cu sufletul și cu trupul de toată întinarea, să fii blînd, domol, pașnic, împodobit cu toată dreptatea și adevărul, să te socotești pe tine mai rău decît toți oamenii, precum și ești cu adevărat înaintea lui Dumnezeu. Că toată dreptatea noastră este ca o cîrpă lepădată și nici stelele nu sînt curate înaintea Lui.

Să nu te nălucești că ai ajuns la măsuri înalte, ci să zici totdeauna în sinea ta: Știi, ticăloase suflete, căci cu păcatele am întrecut și pe diavol și nici un lucru bun n-am făcut niciodată. Vai nouă! ce avem să pătîmim! Într-acest chip cu jale să grăiești și să te umilești totdeauna. Rugăciunea ta să fie ca a vameșului, cu mare smerenie și zdrobire de inimă și mintea ta să fie la cuvintele acelea, cu care se roagă gura ta. Apoi să zici totdeauna și așa: *De cele ascunse ale mele, Doamne, curățește-mă și de cele străine iartă pe robul Tău. Și toată grija și sîrguința ta să fie pentru mîntuirea sufletului tău, iar pentru cele trebuincioase trupului se îngrijește Dumnezeu, după cum făgăduiește Însuși în Sfînta Evanghelie. Și dacă dorești să te duci în împărăția cerurilor, îți trebuie să fii slobod de toate lucrurile cele materiale. Căci acel ce este împresurat cu multă materie, degrabă se va cufunda în adînc". Acestea zicînd către acel tînăr bun, l-a eliberat în pace.*

Mai spunea încă și aceasta către frați, căci cu puțină mîncare și cu priveghere se biruiește patima trupului. Că toate patimile, fiind diavoli, se izgonesc cu postirea și cu privegherea, precum a zis Domnul. Și altele zicea sfîntul spre folosul fraților, căci avea către toți multă dragoste și dorea ca toți să se mîntuiască. De aceea zicea, că avem datoria să iubim, să ne milostivim și să miluim pe frații noștri, cu cele ce ne-a dăruit nouă Dumnezeu, dacă voim să se milostivească și să ne miluiască și pe noi Domnul în ziua judecării.

Ascultați încă și aceasta pe care o povestea sfântul și vă minunați: "După ce mi-am venit în simțirea păcatelor mele zicea elși am început să fac lucrurile pocăinței, nu erau încă trecuți trei ani și într-o seară mi-a venit un gând, că am atîta vreme de cînd mă rog lui Dumnezeu și pînă acum nici un dar nu mi-a dat, căci am întinat Sfîntul Botez cu păcatele mele și pentru aceasta nu mă ascultă Dumnezeu. Acestea socotindu-le eu în întristarea mea, am adormit și am văzut în vis că eram într-o biserică preafrumosă, în care Domnul nostru Iisus Hristos ședea pe scaunul slavei Sale. Și dacă L-am văzut, mi-am înălțat mîinile spre El și mă rugam zicînd: *Auzi, Dumnezeule, rugăciunea mea și să nu treci cu vederea cererea mea și celelalte din psalm. Domnul, plecîndu-și capul, asculta rugăciunea mea, iar eu îl rugam să izgonească de la mine duhul cel rău al temerii. Atunci Domnul mi-a zis: "Am auzit rugăciunea ta și să fie după cererea ta".*

După puțin mi-a zis iarăși: "Nifone, Nifone, în seara aceasta M-ai întristat cu ceea ce ai zis în gîndul tău, că adică Mă rogi de atîta vreme și nici un dar nu ți-am dat. Nu ești tu care mă rogi în toate zilele să nu te slăvesc pe pămînt? Deci apoi ce dar să-ți dau, ca să nu te slăvești de oameni? Darul limbilor, ori darul proorociei, ori darul tămăduirilor și celelalte? Dar tu nu le voiești, nici nu le ceri, ca să nu te slăvească oamenii pentru dîinsele. Dar ce este acela pe care îl ai? Spune-Mi, nu este dar? Aerul care îl răsufli, nu este dar? Cerul, pămîntul, marea și toate cele dintr-însele nu vi le-am dat în dar? Ce Mi-ați dat voi oamenii pentru ele? Nimic. Și lucrul cel mai rău este că în loc de răsplătire voi M-ați scuipat, M-ați palmuit, M-ați bătut cu bice și pe cruce M-ați pironit, cu oțet și cu fiere M-ați adăpat și cîte rele nu Mi-ați făcut, pe care voi înșivă le știți. Dar Trupul și Sîngele Meu pe Care vi le-am dat vouă, nu sînt un dar? Toate bunătățile pămîntului ce sînt? Păsările cerului, peștii mărilor ce sînt, nu sînt daruri? Și că am murit și M-am îngropat pentru dragostea voastră, v-am slobozit din iad și v-am așezat întru împărăția Mea, acestea nu sînt daruri? Și cine altul v-a făcut unele ca acestea și atîtea bunătăți? Cum zici că nu ți-am dat nici un dar? Caută și acum de vezi duhul temerii, cum este legat".

Deci căutînd eu, am văzut în dreptul meu un taur legat de un par, atît de strîns încît nu putea nici să se miște, ci numai își plimba ochii și căuta într-o parte și într-alta, cum să mă rupă. De atunci mai mult cu dumnezeiescul ajutor m-am liberat de patima temerii, care de tînr mă stăpînea foarte mult și cînd voiam să mă duc la biserică noaptea, ori altceva lucru bun să fac, îmi era mare frică. Și în somn îmi arăta nenumărate rele și cu covîrșire mă înfricoșa. Iar din vremea aceea, m-am eliberat de patima temerii și am preamărit pe Dumnezeu".

Nici de darul tămăduirilor nu s-a lipsit cuviosul, căci a venit la dînsul o femeie, avînd durere de măsele și s-a rugat de sfînt ca să o tămăduiască. Iar el a zis: "O! maică, noi sîntem oameni păcătoși și necurați și nu putem să te tămăduim, de nu va face Dumnezeu milă cu tine". Acestea zicînd și intrînd în biserică, s-a rugat, apoi luînd untdelemn din candela Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, a uns fața ei peste toată umflătura și îndată a încetat durerea și, vindecîndu-se femeia, s-a dus lăudînd pe Dumnezeu. Și pe femeia care îl crescuse pe dînsul, zăcînd pe patul durerii și fiind aproape de moarte a tămăduit-o cu rugăciunea și a făcut-o sănătoasă. Apoi, cu ochii cei mai înainte-văzători, vedea sufletele oamenilor ieșind din trupuri.

Odată, stînd în biserică Sfintei Anastasia, rugîndu-se și ridicîndu-și ochii la cer, a văzut cerurile deschise și mulțime de îngerii, dintre care unii se pogorau pe pămînt, iar alții se suiau în sus, înălțînd sufletele omenești întru cele cerești. Și privind el, iată, doi îngerii mergeau la înălțime, ducînd un suflet. Și după ce s-au apropiat de vama desfrînării, au ieșit vameșii diavoli, cu mînie zicînd: "Al nostru este sufletul acesta și cum ați îndrăznit voi să-l duceți pe alături?" Îngerii au răspuns: "Ce semn aveți asupra lui, dacă ziceți că este al vostru?" Zis-au diavolii: "Pînă la moarte a păcătuit nu numai după fire, ci și peste fire. Pe lîngă aceasta, osîndea pe aproapele său și ce este mai amar decît aceasta, că a murit fără pocăință. Voi ce ziceți de aceasta?" Îngerii au răspuns: "Cu adevărat, nu vă vom crede nici pe voi, nici pe tatăl vostru diavolul, pînă cînd vom întreba pe îngerul lui păzitor". Și întrebînd pe înger, acesta a zis: "Cu adevărat a păcătuit mult sufletul acesta, dar, din ceasul îmbolnăvirii sale, a început a plînge și a mărturisi păcatele sale lui Dumnezeu și dacă l-a iertat, Dumnezeu știe, El are stăpînire și a Lui este slava dreptei judecăți". Atunci îngerii, batjocorind pe diavoli, au intrat cu sufletul prin porțile cerești.

După aceasta fericitul a văzut iarăși un suflet dus de îngerii, iar diavolii alergând către aceștia strigau: "Ce duceți fără înștiințare sufletul acestui iubitor de argint, desfrânat, ocăritor și făcător de războaie?" Răspuns-au îngerii: "Cu dinadinsul știind că deși a făcut acestea, a plîns și a suspinat, mărturisindu-și păcatele și dînd milostenie și pentru aceea l-a iertat pe el Domnul". Iar diavolii au zis: "Dacă și acest suflet este vrednic de mila lui Dumnezeu, apoi luați păcătoșii din toată lumea și noi pentru ce să ne mai ostenim?" Răspuns-au către dînsii îngerii: "Toți păcătoșii care-și mărturisesc păcatele cu smerenie și cu lacrimi, după mila lui Dumnezeu vor primi iertare, iar care mor fără pocăință pe aceia îi va judeca Dumnezeu". Și așa rușinînd duhurile cele viclene, a trecut. Apoi, sfîntul iarăși a văzut sufletul unui bărbat iubitor de Dumnezeu înălțîndu-se curat și milostiv. Pe acesta văzîndu-l diavolii, scrișneau din dinți de departe. Îngerii lui Dumnezeu ieșind din porțile cerești, întîmpinau și sărutau pe acel sfînt, zicînd: "Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, că nu l-ai dat în mîinile vrăjmașului, ci l-ai izbăvit pe dînsul din iadul cel mai de jos".

Și nu după mult timp încă, a mai văzut Sfîntul Nifon un suflet tîrît de diavoli la iad. Sufletul acela era al unui rob pe care îl chinuise stăpînul său cu foame și cu bătăi, iar el nerăbdînd chinurile acelea, îndemnat fiind de diavoli, a luat o funie și s-a spînzurat; îngerul păzitor al sufletului aceluia mergea pe departe plîngînd, dar diavolii se bucurau. Apoi, i s-a poruncit de la Dumnezeu îngerului celui ce plîngea, ca să meargă în cetatea Romei și acolo să păzească un prunc de curînd născut și botezat în acea vreme. Și iarăși a mai văzut cuviosul un suflet dus de înger prin văzduh, pe care îl întîmpinau cetele diavolești și, neajungînd încă la a patra vamă, a fost luat din mîinile sfîntilor îngeri și aruncat cu batjocură în adînc. Acel suflet era al unui cleric de la biserica Sfîntului Elefterie, care mînia în fiecare zi pe Dumnezeu cu desfrînarea și făcînd sfadă; apoi a murit deodată fără pocăință și așa s-a făcut bucurie diavolilor.

Cuviosul a zidit o biserică în Constantinopol în numele Preacuratei de Dumnezeu Născătoare și, avînd lîngă dînsa locuința sa, pe mulți necredincioși îi întorcea la credința lui Hristos. Aceasta nerăbdînd-o diavolul, că Nifon pe mulți scotea de la înșelăciune, au venit asupra-i mulțime de diavoli, ca la o mie și, năvălind noaptea, au vrut să-l muncească. Deci s-a umplut locuința lui de diavoli, iar el i-a certat cu puterea Sfintei Cruci și, avînd ajutorul lui Dumnezeu și al sfîntului înger, a luat pe fiecare dintr-înșii și le-a dat cîte o sută de toiege, pînă cînd s-au jurat că nu se vor mai apropia niciodată de locul acela unde se pomenește numele lui Nifon.

Cuviosul vorbind odată cu frații pentru folosul sufletului, a pomenit și aceasta: Era, zicea el, într-o cetate, la un patriciu, un rob, cu numele Vasile, cu meșteșugul cizmar, cu obicei rău, necurat, îndărătnic și flecar, pierzîndu-și toată vremea în jocuri și în păcate trupești cu desfrînatele, neascultînd nici de certările stăpînului său. Prin purtarea de grijă cea minunată a milostivului Stăpîn, i s-a rînduit mîntuire în acest chip: s-a întîmplat că era foamete mare prin voia lui Dumnezeu, pentru păcatele oamenilor și au început stăpînii a izgoni pe robii lor pentru lipsa hranei. Atunci a izgonit și acest patriciu pe Vasile, iar el ieșind, în ziua dintîi și-a vîndut hainele pentru hrană, apoi a început a umbla gol, cerșind milostenie. Fiind atunci iarnă, tremura de frig, iar mai pe urmă amorțind, s-a culcat pe uliță și peste puțin i-au degerat degetele picioarelor și chiar picioarele i-au slăbit.

Vasile răbda, socotind toate acestea ca pedeapsă pentru păcatele sale și nimic nu zicea, decît numai dădea slavă lui Dumnezeu pentru toate.

Așa a petrecut două luni, zăcînd pe uliță fără acoperămînt, suspinînd și tînguindu-se pentru păcatele sale. Din întîmplare a trecut pe acea cale un iubitor de Hristos, cu numele Nichifor. Acesta văzînd pe Vasile care pătinea, a poruncit slugilor sale ca să-l ia în casa sa, unde l-a odihnit cu dragoste, așternîndu-i și hrănindu-l cu mîinile sale.

După două săptămîni, într-o zi de sîmbătă, acel Vasile fiind bolnav, a început a grăi, zicînd: "Bine ați venit, sfînți îngeri; odihniți-vă puțin și vom merge". Iar ei au zis: "Nu așteptăm, ci să mergi degrabă, că te cheamă Domnul". Răspuns-a Vasile: "Așteptați-mă puțin pînă voi plăti o datorie, că am luat cu împrumut de la un prieten al meu zece bani de aramă și încă nu i-am plătit; deci întîi trebuie să-i dau, să nu mă oprească pentru aceea diavolul în văzduh". Și au așteptat îngerii pînă ce Vasile a cerut de la cineva zece

bani și i-a trimis acelaia căruia îi era dator și atunci și-a dat duhul său lui Dumnezeu. Iată, vedeți fiilor, ce fel sînt judecățile lui Dumnezeu și cum mîntuiește El pe cel păcătos.

Fericitul Nifon a venit odată cu ucenicul său la rugăciune, în biserică, lîngă palatul ce se numea Aponia și unde arhiereul începea dumnezeiasca slujbă. Deodată i s-au deschis ochii minții și a văzut pogorîndu-se foc din cer ce acoperea altarul și pe arhiereu; iar în vremea cîntării "Sfinte Dumnezeule" s-au arătat patru îngeri care cîntau împreună cu cei din biserică. Cînd se citea din Epistolele apostolești, au văzut pe Sfîntul Apostol Pavel, privind din dosul celui ce citea. Apoi citindu-se Evanghelia, cuvintele ei, ca niște făclii se suiau la cer. Sosind vremea Heruvicului și a ieșirii cu Sfintele Daruri, s-a desfăcut acoperămîntul bisericii și s-a arătat cerul, simțindu-se o bună mireasmă. Apoi se pogorau îngerii, cîntînd: "Slavă lui Hristos Dumnezeu". Îngerii aduceau un Prunc foarte frumos, pe Care, punîndu-L pe discos au înconjurat prestolul, iar pe arhiereul care slujea la cinstitele daruri, îl acopereau cu aripile lor doi serafimi și doi heruvimi, zburînd peste capul lui.

Sosind vremea sfințirii darurilor și a săvîrșirii înfricoșatei Taine, s-a apropiat unul din îngeri care era mai luminat, și, luînd un cuțit, a înjunghiat Pruncul. Sîngele l-a turnat în Sfîntul Potir și pe Prunc punîndu-l pe Sfîntul Disc, el iarăși a stat întru a sa rînduială, cu bună cucernicie. Apoi s-a început împărtășirea cu dumnezeieștile Taine și a văzut sfîntul că unora din cei ce se împărtășeau, le erau fețele luminate ca soarele, iar ale altora negre și întunecate, ca de arap. Iar îngerii, care stăteau înaintea, luau seama care și cum se apropie. Deci, pe cei ce se împărtășeau cu vrednicie, îi încununau, iar de către cei nevrednici, se întorceau și se mîhneau. Săvîrșindu-se sfînta slujbă, au văzut cum Pruncul iarăși s-a aflat întreg în mîinile îngerilor, care s-au înălțat la cer. Aceasta a spus-o ucenicului său mai pe urmă chiar cuviosul, care a și lăsat-o în scris pentru folosul multora.

Odată, mergînd sfîntul spre biserica Preasfîntei Născătoare de Dumnezeu, pe care o zidise singur, a văzut în cale un arap mergînd foarte mîhnit. Acela era un stăpîn diavolesc, iar după dînsul mergeau alți diavoli. Dar după ce s-au apropiat și au auzit cîntarea Bisericii, au început diavolii cei mai mici a imputa domnului lor, zicînd: "Vezi cum se slăvește numele lui Iisus de către aceștia, pe care odată i-am avut sub stăpînirea noastră. Deci, unde este puterea noastră? Acum s-a biruit și s-a sfărîmat toată împărăția noastră!" Așa imputînd diavolii domnului lor, acela le-a răspuns: "Nu vă mîhniți de aceasta, nici nu vă îngrijiiți, că degrabă voi face să lase creștinii pe Iisus și ne vor slăvi iarăși pe noi".

Mergînd ei mai departe, au văzut vreo treizeci de bărbați și s-a apropiat stăpînul diavolilor și a șoptit unui bărbat la ureche. Acela, întunecîndu-se cu mintea, a început a vorbi cuvinte de rușine, a rîde și a cînta cîntece de rușine; apoi au întîlnit un fluierător care mergea și cînta. Fericitul a văzut pe arap cum legase cu o frînghie pe toți acei bărbați și-i tîra după fluierător, iar ei mergeau după el fluierînd și jucînd, adăugîndu-se mult popor pe drum, care jucau și cîntau cele de rușine, pentru că diavolii, apucîndu-i cu undițele, îi trăgeau de inimile lor. Văzîndu-i din curtea sa, un oarecare om bogat i-a chemat și i-a dat fluierătorului un ban ca să joace înaintea lui. Acel ban, după ce l-a pus fluierătorul în buzunarul său, l-au luat diavolii și l-au trimis în iad, la tatăl lor Satana, zicîndu-i: "Bucură-te, tatăl nostru, că iată Alazon, boierul nostru ți-a trimis jertfa pe care au adus-o vrăjmașii noștri creștini, dînd bani la jocuri". Satana, primindu-l, s-a bucurat și a zis: "Nevoiți-vă, fiilor, ca să crească jertfa voastră și să biruiască pe creștini". Apoi iarăși a întors banul în buzunarul fluierătorului.

Fericitul Nifon, văzînd toate acestea cu ochii cei sufletești, a zis suspinînd: "O! vai celor ce aduc jertfă diavolilor prin jocuri". Și învăța pe cei ce-l ascultau să se păzească de jocurile cele necurate și fără rînduială, pentru că sînt de la diavol.

Odată sfîntul, după rugăciune a avut o vedenie: a văzut un cîmp mare deopotrivă de lung și lat, în care stăteau mulțime de diavoli, în cete și erau toți la trei sute șaiszeci și cinci de cete, după numărul păcatelor cele grele. Un arap preaintunecat, număra oștile, rînduind cetele ca la război și zicînd: "Priviți spre mine și nu vă temeți de nimic, pentru că puterea mea va fi cu voi". Unul dintre diavoli a adus mulțime de arme felurite și le împărțea la cete; apoi dînd diavolul fiecărei cete descîntece și farmece, le-a trimis peste tot pămîntul, asupra Bisericii lui Hristos. Văzînd aceasta fericitul Nifon, îndată a auzit glas către dînsul:

"Întoarce-te, Nifone, către răsărit și privește". Iar el, întorcându-se, a văzut un câmp curat și frumos, unde erau mulțime fără de număr, din cei cu haine albe, mai îndoită decât a arapilor cu mii de mii, pregătiți toți ca de război. Apoi a venit un bărbat oarecare mai luminat decât soarele și a zis: "Așa vă poruncește vouă Domnul Savaot, să vă duceți în tot pământul ca să ajutați creștinilor și să păziți viața lor". Cuviosul, văzînd aceasta a preamărit pe Dumnezeu, Care ajută Bisericii sale.

După aceasta, Cuviosul Nifon s-a apropiat de bătrînețe și a sosit vremea arhieriei lui, care i s-a vestit mai înainte de la Dumnezeu prin vedenie. I s-a arătat un loc oarecare plin de mulțime de oi, ca la o mie de mii, care nu aveau păstor. Și cugetînd în sine fericitul, cum nu se tem de lup aceste oi singure, îndată i-a venit înainte un bărbat cu sfințită cuviință, asemenea Apostolului Pavel, și i-a zis: "Ce stai privind la oile cele împărătești și tu, fiind fără de lucru, pentru ce nu le paști? Fericitul Nifon răspunse: "Oare eu să pasc oile împărătești, fiind neînvățat la un lucru ca acesta și neputincios cu totul?". Iar cel ce se arătase i-a zis: "Ție ți-a poruncit să le paști puțin și după aceea, odihnindu-te, vei primi mare plată". Și zicînd acestea i-a dat un toiag, încredințîndu-i și oile și staulul, apoi s-a dus.

Fericitul, deșteptîndu-se, cugeta ce va fi aceea și a priceput că bărbatul care i s-a arătat era Sfîntul Apostol Pavel, iar oile erau poporul și staulul, biserica; și s-a temut foarte ca nu cumva să-l aleagă episcop al Constantinopolului. În acea vreme, după Mitrofan fiind episcop Alexandru, a zis în sine: eu așa am rugat pe Dumnezeu, ca să nu fiu stăpînitor peste oameni și, iată, acum voiește să-mi dăruiască stăpînire. Deci, voi face ca proorocul Iona, adică voi fugi de aici. Și luînd pe ucenicul său, a fugit din chilia sa și a intrat într-o corabie. Apoi suflînd vînt lin a ajuns degrabă în Alexandria, unde, după Petru, era atunci episcop Alexandru al treilea, care a pățimit pentru Hristos pe vremea lui Dioclețian.

În ziua aceea au venit oamenii din ostrovul Ciprului, din cetatea ce se numește Constanțiana și rugau pe arhiepiscopul Alexandriei să le dea un episcop vrednic, căci răposase păstorul lor, care se chema Cristofor, bărbat sfînt și cinstit. Iar arhiepiscopul le-a zis: "Așteptați puțin pînă cînd va arăta Dumnezeu pe un om ca acela". Și într-aceeași noapte, arhiepiscopul a văzut pe Sfîntul Apostol Pavel, zicînd către dînsul: "Pe cine vei pune episcop cetății Constanțianeii?" Arhiepiscopul a răspuns: "Nu știu. Pe cine va voi Dumnezeu". Atunci a zis cel ce i se arătase: "Dumnezeu îți va arăta pe cel vrednic. Să vii de dimineață cu tot clerul în biserică și să iei seama la cei ce intră și pe care îl vei vedea în toate asemenea mie, aceluia să-i încredințezi păstoria". Făcîndu-se dimineață, patriarhul era în biserică și lua seama la cei ce intrau, să vadă cine va fi asemenea celui ce i se arătase.

Nifon, neștiind nimic de aceasta, a venit în biserică, dar a zis ucenicului pe cale: "Simt oarecare mîhnire și bucurie în inima mea, căci are să ni se împline ceva". Și așa intrară în biserică. Arhiepiscopul, văzîndu-l, a zis arhidiaconului său: "Vezi, Atanasie, că acest om este asemenea la față cu chipul Sfîntului Apostol Pavel". Arhidiaconul zise: "Adevărat, părinte, așa este. Cred că el va fi vrednic a paște Biserica lui Hristos, căci văd îngerul lui Dumnezeu umblînd cu dînsul și vorbind; pe lîngă aceea se vede pe capul lui și cunună de piatră scumpă. Atunci arhiepiscopul, chemîndu-l pe fericitul Nifon, l-a sărutat și a șezut. Arhidiaconul, zîmbind, a zis către Nifon: "De ceea ce ai fugit, părinte, la aceasta acum, nevrînd, ai venit!" Înștiințîndu-se fericitul de ceea ce avea să i se împline, a oftat și a zis: "O! greu îmi este că, fiind nevrednic și păcătos, cum să mi se dea o stăpînire ca aceasta?" Răspuns-a arhiepiscopul: "O! de aș fi și eu așa de nevrednic!" Și acestea zicînd s-a sculat și începînd dumnezeiasca Liturghie, a trecut pe Preacuviosul Nifon în treptele hirotoniei, după toată rînduiala, hirotonisindu-l diacon și preot, nu după multe zile. După aceasta l-a înălțat și la treapta arhieriei, bucurîndu-se tot poporul de un păstor ca acela arătat de Dumnezeu. Și a petrecut fericitul Nifon în Alexandria trei zile după ridicarea la episcopie, vorbind cu sfinții ce se aflau acolo.

După aceasta l-a eliberat arhiepiscopul la scaunul său, trimițînd și pe arhidiaconul său și pe alți sfinți bărbați pentru cînte. Sosind în cetatea Constanțiana din Egipt, în patru septembrie l-au așezat în scaun și trimișii s-au întors înapoi la Alexandria, lăudînd pe Dumnezeu. Iar arhierul lui Dumnezeu, Nifon, a început cu multă sîrguință a paște oile lui Hristos, îngrijindu-se pentru mîntuirea lor. El era ca un tată adevărat al sărmanilor și al văduvelor, celor neputincioși era făcător de bine și doctor fără de plată. Pe

lîngă acestea a făcut și minuni în multe chipuri, despre care n-a fost cu putință a se scrie și pentru care prea mult a fost cinstit și iubit de toți.

Avînd ochiul neadormit spre turma sa, a văzut altădată, la amiază, un arap mare rezemîndu-se într-un toiag ca un bătrîn, intrînd în cetate și cînd mergea, se odihnea de multe ori. Deci, pricepînd sfîntul că acela este diavolul, a strigat asupra lui: "Ție-ți zic, necuratule, pentru ce și cum ai îndrăznit a intra aici?" Iar arapul a căutat asupra lui cu mînie, ca și cum ar fi vrut să-l înghită și a zis: "Am auzit de tine că ești aici și am venit ca să te sfărîm cu oile tale". Iar sfîntul a zis către dînsul: "Neputinciosule, singur fiind sfărîmat, cum voiești a mă sfărîma pe mine? Eu am văzut un nevoitor luptîndu-se cu voi și treizeci de diavoli au slăbit luptîndu-se cu dînsul. Deci, cine nu va rîde de neputința voastră?" Iar diavolul a zis: "Nu te mira de aceasta că de aș fi avut puterea cea dintîi, puțin mi-ar fi lipsit a te sfărîma pe tine. Dar de cînd S-a răstignit Hristos, sînt neputincios cu adevărat". Răspuns-a sfîntul: "Apoi acum, de mă voi ruga Hristosului meu, ce va fi ție, nerușinatule?" Iar diavolul a zis: "Știu că poți mult, dar să nu-mi faci rău, că acum mă duc din cetatea ta și nu mă voi mai apropia". Acestea auzind arhiereul a mulțumit lui Dumnezeu, că-l păzește pe el și turma lui o apără de vrăjmașul diavol.

Păscînd Sfîntul Nifon Biserica lui Hristos cîtăva vreme, s-a apropiat de sfîrșitul său, pe care l-a știut cu trei zile mai înainte. Și a venit la dînsul și marele Atanasie care fusese arhidiacon, iar după mutarea lui Alexandru, primise scaunul Bisericii Alexandriei, că acelaia mai înainte de vreme i s-a vestit de la Dumnezeu despre apropierea sfîrșitului lui Nifon. Deci, a venit cu tot clerul său ca să dea plăcutului lui Dumnezeu sărutarea cea mai de pe urmă. Nifon văzînd pe Atanasie a zis: "Pentru ce te-ai ostenit, fericite părinte, a veni la mine, omul cel mai păcătos?" Răspuns-a Atanasie: "M-am înștiințat că mîine ai să mergi către Ierusalimul cel de sus și am venit ca să vorbesc cu tine. Și, te rog, cînd vei sta înaintea scaunului lui Dumnezeu, să mă pomenești și pe mine acolo, ca și eu să aflu de la Domnul milă". Răspuns-a sfîntul: "Dar și tu, părinte, cînd vei înălța înfricoșată jertfă, să-ți aduci aminte și de a mea nevrednicie".

În acea noapte Sfîntul Nifon a făcut rugăciune îndestulată pentru sine și pentru turma sa și i s-a arătat îngerul Domnului, mîngîindu-l și întrebîndu-l pe dînsul despre odihna care i s-a pregătit lui. Iar în vremea cîntării Utreniei, a început focul durerii trupești să-l ardă foarte mult. Pentru aceea a zis ucenicului său: "Fiule, să-mi așterni o rogojină pe pămînt". Iar acela făcînd așa, fericitul s-a culcat pe ea, fiind foarte bolnav. După ce s-a făcut ziuă, a venit la dînsul marele Atanasie și, așezîndu-se lîngă dînsul, a zis: "Părinte, are omul oarecare folos din boală sau nu?" Sfîntul a răspuns: "Precum se curăță aurul de rugină, arzîndu-se în foc, așa și omul bolnav se curățește de păcatele sale".

Tăcînd puțin, apoi a plîns. După aceasta a zîmbit, s-a luminat fața sa și a zis: "Bine ați venit, sfinților îngeri". După puțin iarăși a zis: "Bucurați-vă, sfinților mucenici". Și s-a luminat fața lui mai mult. După puțin timp a zis: "Mulțumită vouă, fericitorilor prooroci". Atunci s-au deschis ochii Sfîntului Atanasie și a văzut că sfîntul era sărutat de toate cetele sfinților unul cîte unul. Apoi Nifon a zis, zîmbind: "Bucurați-vă, preacuvioșilor sfințiți și toți sfinții". Și a tăcut. După puțin a strigat: "Bucură-te cea cu dar dăruită, lumina mea cea preafrumoasă, ajutătoarea și tăria mea; bine te voi cuvînta pe tine, ceea ce ești bună, că îmi aduci aminte de mila darului tău". După aceasta a tăcut și s-a luminat fața lui ca soarele, încît s-au înspăimîntat toți cei ce erau de față. Atunci s-a simțit și un miros de bună-mireasmă.

Astfel și-a dat cinstitul și sfințitul său suflet în mîinile lui Dumnezeu, în douăzeci și trei ale lunii decembrie. Și s-a făcut prin toată cetatea multă plîngere și tînguire și l-au îngropat cu cinste în biserica cea mare a Sfinților Apostoli, slăvind pe cel Preamilostiv asupra păcătoșilor, pe Dumnezeu Cel minunat întru sfinții Săi, pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfîntul Duh în veci. Amin.

Pătimirea și viața Sfintei Mucenițe Evghenia Fecioara (24 decembrie)

Comod, urmînd la împărăția Romei, după tatăl său Marcu, pe cînd avea șapte ani de împărăție, a fost ales eparh peste tot Egiptul un bărbat vestit, cu numele de Filip și a venit din Roma în Alexandria, împreună cu femeia sa, Claudia și cu fiii săi. El avea doi fii, anume Avit și Serghie și o fiică cu numele Evghenia, frumoasă la chip și vitează cu duhul, despre a cărei viață avem să grăim. Filip stăpînea țara Egiptului după rînduiala romanilor și după obiceiurile părintești.

Noul eparh ura foarte mult învățătura vrăjitoarească și pe neamul evreiesc și mult prigonea și pierdea pe vrăjitori, iar de numele evreiesc nu suferea nici să audă. Însă față de creștini se arăta mai blînd, deși-i izgonise din cetate, după porunca împăratului, lăsîndu-i acolo să viețuiască în pace și cu libertate să slujească Dumnezeuului lor. El îi cinstea pentru viața lor desăvîrșită și iubirea de înțelepciune. Osîrdia lui era a se îndeletnici întru înțelepciunea cea elinească, în care creștea și pe fiica sa Evghenia, învățînd-o vorbirea cea frumoasă sau retorica, în amîndouă limbile, latinește și grecește, avînd sîrguință s-o vadă sporind în filozofie. Iar ea, fiind foarte ascuțită la minte și cu osîrdie la învățatură, toate le pricepea cu înlesnire; și oricîte le auzea numai o dată sau le citea, pe toate le ținea bine minte totdeauna, avîndu-le scrise în inima ei, ca pe niște tăblițe de aramă.

Evghenia era frumoasă la față și cu bună-podoabă la trup, dar mai frumoasă era cu cugetul cel înțelept și împodobită cu curățenia fecioriei. Pentru aceasta cînd unul din cei mai de frunte din neamul romanilor, cu numele Acvilin, căuta să o logodească ca mireasă a fiului său Acvelie, fiind întrebată de părinții săi dacă voiește să se mărite după acel tînăr de neam bun, ea a răspuns: "Pe bărbat trebuie a-l alege ca să fie bun la fire, mai mult decît de bun neam, pentru că are a viețui cu dînsul, iar nu cu neamul lui. Deci căutau și alții să se logodească cu ea, tineri luminați cu neamul, cu mărirea și cu bogăția, însă ea, ca și cum nu i-ar fi plăcut obiceiurile lor, deși cu fapta iubea curăția și fugea de însoțire, pe toți îi nesocotea, deoarece curăția era dorința și purtarea ei de grijă, adică a petrece în feciorie curată. Astfel, vasul cel frumos și curat se pregătea mai înainte spre primirea dumnezeiescului mir. Și îndată faptelor ei celor bune, a urmat credința cea bună și curată, apropiindu-se de izvorul cel curat al dreptei credințe.

Începutul întoarcerii ei către Dumnezeu a fost astfel: a intrat în mîinile ei din întîmplare, sau mai bine zis din purtarea de grijă a lui Dumnezeu, o carte ce cuprindea epistolele Sfîntului Apostol Pavel, pe care citind-o cu luare-aminte, a aflat că unul este Dumnezeu cel adevărat, Care a făcut toată lumea. Și îndată s-a luminat cu mintea, pe care o avea cu mult mai înainte curățită și pregătită spre primirea Sfîntului Duh. Deci, a crezut în Hristos cu inimă neîndoită, dar cu gura nu îndrăznea a-L mărturisi pe față temîndu-se de mînia părinților săi.

Iar cînd se împlinea porunca cea împărătească în Alexandria și se izgoneau creștinii din cetate, a căror învățatură Evghenia dorea foarte mult ca s-o audă, atunci, vrînd mai cu înlesnire a-și dobîndi dorința sa, s-a cerut la părinții ei ca să iasă afară din cetate, la unul din satele lor ce era aproape, pentru ca să se răcorească. Părinții, neavînd nici o bănuială despre gîndurile ei, n-au oprit-o a ieși pentru a se răcori.

Ieșind ea cu careta cu fameni și cu robi, pe cînd mergea pe lîngă satul creștinilor și trecea pe lîngă o mănăstire, a auzit într-însa glas de monahi cîntînd: *Toți zeii neamurilor sînt lucruri de mîini omenești, iar Domnul Care a făcut cerurile este Atotputernic.*

Acestea auzind, ca și cum s-ar fi rușinat de rătăcirea părintească, a oftat din inimă și a zis către famenii ei, dintre care pe unul îl chema Protan, iar pe celălalt Iachint: "Voi, împreună cu mine destul ați învățat scriptura și am priceput împreună dogmele filosofilor Socrate, Aristotel și Platon și pe cele ce cu adevăritate le-au așezat. Eresul stoicilor și părerea epicureilor și ale altor sofști și făcători de stihuri le-am citit și le-am cunoscut. Deci, cunoașteți cu încredințare că toate acelea sînt basme, neavînd nimic altceva decît numai o asemănare cu adevărul, care ar fi putut să înșele pe mulți. Însă n-au rămas neștiute și cele ale elinilor, care se laudă foarte mult în înțelepciunile lor, dintre care unii zic că nu este nici un Dumnezeu, iar alții cred în zei mulți și povestesc că unii zei sînt mai mari și unii mai mici. Creștinii pe toți îi izgonesc cu un cuvînt, zicînd: *Toți zeii neamurilor sînt lucruri de mîini omenești*, și a crede în ei este o desăvîrșită nedumnezeire și o întregă pierzare. Iar această scriere creștinească, care zice: *Domnul, Care a făcut cerurile este atotputernic*, un Dumnezeu propăvăduiește și pe Domnul cel de obște al tuturor

ni-L dă întru cunoștință. Cu acestea unindu-se și Apostolul Pavel, ale cărui cuvinte le-am citit acum trei zile, arată că numai un Dumnezeu este peste toate. Cred și eu cuvintele aceluia apostol, fiind foarte adevărate și vrednice de crezut, cuvinte care alcătuiesc credința din fapte.

Deci, dacă le voiți și voi acestea, apoi aveți gata și lesnicios chip de mîntuire. Eu nu mă voi mai numi doamnă a voastră, ci soră și împreună slujitoare, pentru că toți Îl avem ca Dumnezeu pe Domnul cel de obște și Părintele. Să fim ca niște frați cu un cuget și un suflet și cu sfatul nostru cel de obște să mergem la creștini. Am auzit că Elen, episcopul creștinesc, a zidit aici o mănăstire, în care monahii neîncetat ziua și noaptea laudă pe Dumnezeu cu cîntări și a încredințat-o unui preot, anume Teodor, despre ale cărui lucruri minunate se povestește că și orbilor le dă vedere, cu rugăciunile sale, apoi izgonește diavolii și orice boală tămăduiește cu cuvîntul. Se mai spune că în acea mănăstire, nicidecum nu-i liber ca să intre femei. Însă voi să tundeți acești peri ai capului meu, să mă îmbrăcați în haine bărbătești și să mă duceți acolo noaptea. Apoi vom rîndui ca întoarcerea voastră în cetate să fie noaptea tîrziu. Pe toți ceilalți robi îi vom pune să meargă înaintea caretei și voi amîndoi veți urma după caretă. Iar eu mă voi pogori încetîșor din caretă și, tăinuindu-ne de toți, ne vom ascunde și caretă va merge la locul ei; iar noi ne vom duce către robii lui Dumnezeu".

Aceste cuvinte ale Evgheniei au plăcut la amîndoi famenii și, făcîndu-se noapte, au făcut după cum s-au sfătuit. Întorcîndu-se tîrziu către cetate, au pogorît pe Evghenia din caretă în taină, nesimțind nici unul din robi și, ascunzîndu-se, au îmbrăcat-o în haine bărbătești, tunzîndu-i părul cel fecioresc și au pornit către mănăstire. Domnul, dîndu-le vreme bine potrivită, a rînduit în acel ceas a fi venirea episcopului la mănăstire. Și încă neajungînd la mănăstire fericitul episcop Elen, venea din Iliopoli, se apropia de mănăstire cu mulțime de popor. Era în Egipt obiceiul acesta: cînd veneau episcopii la mănăstirile și la bisericile lor, mergea împreună cu dîșii și poporul cu cîntări de laudă. Deci veneau cu Elen, episcopul, ca la zece mii de bărbați, unii mergînd înaintea și alții urmîndu-i, cîntînd și zicînd: "Calea dreptilor s-a îndreptat și calea sfinților s-a pregătit". Auzind aceasta, Evghenia a zis către tovarășii ei: "Luați seama la frumusețea stihurilor ce se cîntă și vedeți că toate cuvintele se potrivesc pentru noi. Căci, cînd vorbeam de adevăratul Dumnezeu, am auzit cîntarea aceasta: *Toți zeii neamurilor sînt lucruri omenesti, iar Domnul Care a făcut cerul și pămîntul este atotputernic*. Iar acum, cînd noi începem calea, întorcîndu-ne de la slujirea idolească și dorim a veni către creștinătate - iată mii de oameni întîmpină cu glas cîntînd: Calea dreptilor s-a îndreptat și calea sfinților s-a pregătit. Mi se pare că nu din întîmplare s-a făcut aceasta, ci după dumnezeiască rînduială. Așadar, să luăm seama unde merge acest popor și dacă se duce către aceeași mănăstire către care și noi călătorim, să ne unim cu dîșii și să mergem împreună, ca niște tovarăși ai lor, pînă ce ne vom cunoaște cu dîșii".

Alăturîndu-se poporului care mergea și cînta, a întrebat pe unul din cei ce mergea: cine este bătrînul acela care merge călare pe asin în mijlocul poporului și ce este înaintea și celui ce urmează? Și a auzit de la acela drept răspuns, că este Elen, episcopul, care din tinerețe este creștin și a crescut în mănăstire. Acesta, pe cînd era copil mic și îl trimiteau la vecini să aducă foc, el aducea cărbunii aprinși în haina sa și nu se ardea haina, căci acest fel de sfințenie avea chiar din copilăria sa.

Nu cu mult înainte de aceste zile, s-a arătat în acele locuri un oarecare vrăjitor cu numele de Zarie, înșelînd pe popor cu multe și mari viclesuguri și farmece. Acela zicea că episcopul Elen este mincinos, iar despre sine spunea că este trimis de Hristos, ca să fie învățător al poporului. Și adunîndu-se mulțimea poporului creștinesc, părintele nostru Elen a venit către cel pe care îl vedeți, zicînd: "Auzim că Zarie este trimis de Hristos. Deci primește-l în prietenie sau dacă grăiește minciuni, învinge-l cu cuvinte și care din voi va fi biruitor în cuvinte, de acela ne vom lipi". Sfîntul episcop a primit să se întrebe în cuvinte cu Zarie, episcopul nădăjduind spre Hristos și Zarie spre diavolii săi. Apoi s-a rînduit o zi pentru întrebarea ce avea să se facă, pentru care s-a pregătit locul în mijlocul cetății Iliopolei.

Deci a venit Zarie cu meșteșugurile sale vrăjitorești și a venit și episcopul cu graiuri de Dumnezeu insuflăte și, binecuvîntînd pe popor, a zis: "Acum veți cunoaște puterile care sînt de la Dumnezeu". Și întorcîndu-se către Zarie a început lupta în cuvinte. Dar deoarece vrăjitorul era mare meșter în minciunile sale și mîndru, iar în grai era fără de rînduială, se sîrguia să aibă biruință nu prin adevăr, ci prin limbuția

cea fără de rușine. Pentru aceea episcopul cel blînd și fără de răutate, nu putea să biruiască cuvintele lui. Iar poporul se mîhnea, căci Zarie covîrșea în cuvinte pe episcop. Episcopul, văzînd aceasta, a cerut să fie puțină tăcere și a zis către popor: "Acum desăvîrșit se cuvine a asculta învățăturile lui Pavel, care grăiește către ucenicul său Timotei: *Să nu se lupte cineva în cuvinte, care nu sînt de nici o trebuință, ci mai mult servesc la risipirea celor ce aud.* Dar ca să nu socotească cineva că această mărturie apostolească o aducem la mijloc - nu ca niște păzitori adevărați, ci ca niște fricoși - să se aprindă un foc în mijlocul cetății, să intrăm amîndoi în para focului și care din noi nu va arde, acela este trimis de Hristos".

Acest cuvînt a plăcut poporului și îndată s-a pregătit un foc mare; iar episcopul chemă pe vrăjitor în văpaie. Vrăjitorul a zis: "Intră tu mai întîi în văpaie, de vreme ce tu ai rînduit așa". Sfîntul episcop, însemnîndu-se pe sine cu semnul Sfintei Cruci și ridicîndu-și mîinile, a intrat în mijlocul focului și stînd în flacăra cea mare ca o jumătate de ceas, nu s-a ars deloc, că nici de părul lui, nici de haine nu s-a atins focul. Apoi a poruncit ca și Zarie să vină la dînsul; dar acela, temîndu-se foarte, căuta să fugă. Dar poporul, apucîndu-l, l-a aruncat în foc și a început îndată ticălosul a arde; și desăvîrșit ar fi pierit, dacă nu l-ar fi izbăvit pe el episcopul Elen, deși jumătate ars, însă abia viu. Așa s-a izgonit cu ocară vrăjitorul Zarie din hotarele acelea; iar episcopul, pe care îl vedeți în toate zilele, oriunde merge îi urmează poporul cu cîntări dumnezeiești.

Atunci fericita Evghenia, auzind acestea, se bucura cu duhul, se minuna și ofta. Și a început a-l ruga cu sîrguință pe bărbatul acela care vorbea cu dînsii, al cărui nume era Evtropie, zicînd: "Rogu-te, domnul meu, ca să vestești sfîntului episcop despre noi, care voim a ne întoarce de la idoli către Hristos. Sîntem frați și ne-am sfătuit împreună, să ne facem creștini și să petrecem în mănăstirea aceasta și niciodată să nu ne despărțim unul de altul". A răspuns către dînsii bărbatul acela: "Tăceți acum, pînă ce va intra în mănăstire și se va odihni puțin de cale, iar cînd va fi vreme lesnicioasă, eu îl voi vesti pentru voi, după dorința voastră".

Apropiindu-se ei de mănăstire, au ieșit monahii întru întîmpinarea episcopului, cîntînd: "Luat-am, Dumnezeule, mila Ta în mijlocul poporului Tău". Și intrînd înăuntru poporul cu episcopul, a intrat și Evghenia cu famenii săi tineri, deopotrivă la haine și la tunderea părului. Săvîrșind episcopul dumnezeiasca slujbă în biserică și la al nouălea ceas întărindu-se cu puțină hrană, după cum era obiceiul pustnicilor, s-a odihnit de oboseală și a avut în vis vedenia aceasta: Un chip de asemănare femeiască ca unul din zeii elinești și care se cinstea de unii bărbați cu jertfe și închinăciuni ca un Dumnezeu. Episcopul privind cu mîhnire la aceasta, căci poporul se înșela cu închinăciunea idolească, a zis către zeita care era între dînsii: "Așa se cuvine ție, care ești zidirea lui Dumnezeu și slujitoare împreună cu noi, să te socotești de oameni că ești ca un Dumnezeu și să primești de la dînsii închinăciune?" Aceasta auzind acestea, îndată a lăsat pe bărbații care i se închinau și s-a dus după episcop zicînd: "Nu te voi lăsa, nici nu mă voi depărta de tine, pînă cînd nu mă vei duce și mă vei da Făcătorului și Ziditorului meu".

Deșteptîndu-se, episcopul se gîndea la acea vedenie; și iată că intră la dînsul Evtropie, zicînd: "Stăpîne, astăzi în urma ta au intrat aici trei tineri, frați, care au părăsit închinarea idolilor și doresc să se însoțească cu ceata celor ce slujesc pe Hristos în mănăstirea aceasta și m-au rugat cu lacrimi ca să vestesc sfinției tale acestea". Episcopul, înțelegînd visul, s-a bucurat și a zis: "Îți mulțumesc, Doamne Iisuse Hristoase, că m-ai învrednicit a auzi o veste ca aceasta". Deci a poruncit să aducă înaintea sa pe cei trei tineri. Intrînd ei singuri înaintea lui, arhiereul a făcut mai întîi rugăciune, apoi a început a vorbi cu Evghenia părintește și cu iubire de fii, întrebînd-o de numele de neam și de patria lor. Ea, roșindu-se la față ca o fecioară, răspundea cu smerenie, zicînd: "Neamul nostru este din Roma, cetatea cea preaslăvită și sîntem frați după trup; numele celui dintîi este Protan, al celui alt Iachint, iar eu mă numesc Evghenia".

Fericitul episcop Elen uitîndu-se cu dragoste la dînsa a zis: "Cu dreptate te numești Evghenia, pentru că numele se potrivește cu duhul tău căci ai suflet cu bărbăție și te arăți ca un bărbat în toate. Apoi, cu hotărîrea pe care o ai în minte ai să biruești firea femeiască, căci te va întări Hristos și te vei îmbărbăta, pentru care, acum fiind femeie, te vei face ca un bărbat, schimbîndu-ți numele cel femeiesc și chipul, pentru dragostea lui Dumnezeu. Îți vorbesc acestea, nu muștrîndu-te și defăimîndu-te pentru firea ta femeiască, nici voind a te întoarce de la scopul tău, ci ca să știi cîtă purtare de grijă are Dumnezeu de tine

și cum mi-a descoperit toate cele pentru tine, netăinuind nimic, ci arătându-mi cine ești și cum ai venit la mine și cine sînt cei ce vor să vină cu tine. Deci sîrguiește-te, Evghenio, a te arăta nu mai mică cu bărbăția duhului, decît cu chipul, pentru că și aceasta mi-a arătat Domnul meu, că te-ai pregătit sălășluire curată a Lui, păzindu-ți fecioria și lepădîndu-te de înșelăciunea vieții acesteia".

Arhiereul, întorcîndu-se către Protan și Iachint, a zis: "Și voi fiind robi cu trupul, sînteți liberi cu duhul, nerobindu-vă nimănui, prin cele pămîntești, vrednicia sufletului, pentru care eu tîcînd, Hristos Domnul vorbește către voi: *De acum nu vă voi mai numi robi, ci prieteni*. Fericiți sînteți pentru o libertate ca aceasta, dar mai ales pentru prietenia și unirea cu Hristos, căci ați gîndit cu un cuget a lua jugul Lui asupra voastră și n-ați făcut nici o împiedicare fericitei acesteia în scopul ei, ci împreună cu dînsa ardeți cu duhul a sluji pe Dumnezeu și cînd ea va ieși din viața aceasta, împreună cu dînsa și voi vă veți învrednici a primi de la Domnul aceleași cununi și răsplătire, căroră se va învrednici și ea". Acestea a vorbit cu dînșii episcopul, nefiind nimeni acolo, decît numai ei. Evgheniei i-a poruncit să petreacă în chip bărbătesc, deoarece nu știa nimeni de taina aceea, apoi nu s-au depărtat nici unul de episcop, pînă ce nu i-a botezat și unit cu ceata monahicească. Iar cîte s-au întîmplat din vremea de cînd sfînta se pogorîse din caretă, tăinuindu-se de robi, cu Protan și Iachint și cum se tînguiau părinții pentru dînsa, să luăm aminte în cele ce urmează.

Careta și cu robii, care mergeau înainte și nu știau nimic, s-au apropiat de porțile cetății și au intrat, iar în fața casei au ieșit cei din casă înaintea Evgheniei cu lumini. Dar alergînd la caretă au găsit-o goală și, nevăzînd pe Evghenia, erau în mare nepricepere și s-au tulburat tatăl și mama ei, frații și toți cei din casă. Apoi s-a făcut țipăt mare, strigare, tînguire, plîngere nespusă și cercetare prin toată cetatea Alexandriei și se întreba ce i s-a întîmplat fetei eparhului. Au fost trimise multe slugi în căutarea Evgheniei, care, străbătînd nu numai cetatea, ci și toată țara Egiptului, nelăsînd pe nimeni neîntrebat, în drumuri și în sate, pe negustori, pe țărani și pe străini. Dar nicăieri nu puteau să audă ceva despre acel mărgăritar de mare preț, pe care îl ascundea dreapta Celui de Sus în vistieria Sa, pînă la vreme de bună trebuință.

Iar părinții ei, ziua și noaptea, cu nemîngîiate tînguiuri, plîngeau pentru dînsa. Adeseori chemînd numele ei, își băteau fețele și-și presărau capetele cu cenușă, apoi cădeau la pămînt de atîta slăbiciune și durere a inimii și strigau: "Evghenio, Evghenio, fiica noastră cea preadulce, unde te-ai ascuns, lumina ochilor noștri? În care loc te-ai tănuit? Mîngîierea noastră, cum te-ai pierdut, nădejdea noastră?" Se tînguiau părinții pentru fiică, iar frații plîngeau pentru sora lor, robii și roabele lăcrimau pentru stăpîna lor și toți cetățenii suspinau pentru dînsa, pîrîndu-le rău și avînd durere la fel cu eparhul, domnul lor cel bun și stăpînitor, pentru pierderea fiicei lui.

După aceasta, neputînd Filip s-o afle nicăieri, a început să-i întrebe pe slujitorii idolești, pe vrăjitori și pe fermecători, aducînd mulțime de jertfe idolilor, că doar va fi vestit vreun zeu despre fecioara cea pierdută. Și a făgăduit că dacă o vor afla sau îi vor spune unde se află, le va da multe daruri, iar dacă nu vor spune adevărul, îi va omorî cu cumplită moarte. Dar n-a putut întru nimic să se înștiințeze, căci vrăjitorii și fermecătorii, ca niște mincinoși care nu știau nimic, văzînd că se osteneau în zadar și primejdie de moarte le sta asupra, au alcătuit un basm pentru potolirea mîniei eparhului: că li s-a descoperit că, iubind Dumnezeu frumusețea Evgheniei, a răpit-o în ceruri și a așezat-o în numărul zeilor.

Crezînd părintele cel mîhnit acel basm, a încetat puțin mîhnirea, iar plîngerea a schimbat-o în bucurie. Îndată poruncind să se facă un idol de aur după asemănarea fiicei sale cea iubită, l-a pus în Alexandria la loc cinstit și ca pe o zeiță nouă, cu prăznuire și cu aducere de jertfă multă, cinstea pe fiica sa, Evghenia, împreună cu tot poporul; cu acest fel de bucurie își potolea mîhnirea. Însă maică-sa, Claudia și cu frații săi, Avit și Serghie, necrezînd basmul acela, neîncetat și nemîngîiat se tînguiau după Evghenia.

Fericita fecioară, cea acoperită cu haine și cu nume bărbătesc, pentru obiceiurile sale cele bărbătești și pentru mărimea sufletului, fiind socotită că este bărbat, viețuia în mănăstirea mai sus pomenită, bine viețuind monahicește și slujind lui Dumnezeu. Atît de mult a sporit în dumnezeiasca învățătură, încît în doi ani toată Sfînta Scriptură a învățat-o pe de rost și atîta odihnă avea sufletul ei, încît altora li se părea

că este unul din îngeri. Căci cine putea pricepe firea ei cea femeiască, pe care o acoperea puterea lui Hristos și fecioria cea fără prihană, de care și bărbaților celor desăvârșiți le era de mirare?

Cuvîntul ei era smerit, cu dragoste, blînd și nu mult vorbitor, plin de frica lui Dumnezeu și de folos. La cîntarea în biserică nimeni nu se afla mai înainte decît dînsa și era tuturor de folos. Pe cei mîhniți îi mîngîia și se bucura împreună cu cei ce se bucură; pe cel ce s-ar fi mîniat și s-ar fi iuțit, numai cu un cuvînt îl îmblînzea, iar pe cel mîndru, ea, cu chipul cel smerit al vieții sale, atît de mult îl folosea, încît acela îndată se prefăcea din lup în oaie. Nu după multă vreme i s-a dat ei de la Dumnezeu darul tămăduirii, că orice bolnav ar fi cercetat, îndată prin venirea ei se izgonea boala și se dădea bolnavului desăvârșită sănătate. Iar cei doi fameni ai ei, Protan și Iachint, erau împreună viețuitori cu dînsa și următori ai vieții ei și de-a pururea robi și prieteni.

După trei ani de la întoarcerea ei către Dumnezeu, a răposat egumenul mănăstirii aceleia. Deci, adunîndu-se frații, toți cu un glas și cu un suflet rugau pe fericita să le fie lor egumen, pentru că nu știau taina ei cea acoperită de Dumnezeu, cum că Evghenia nu este bărbat cu firea, ci femeie. Căci văzînd viața ei cea plină de înțelepciune bărbătească, fără de prihană și plăcută lui Dumnezeu și pe toți pustnicii ce erau în mănăstire fără de asemănare covîrșindu-i, pentru aceea cu multă rugăciune o sileau pe ea să primească stăreția.

Atunci sfînta - pe de o parte temîndu-se ca să nu fie împotriva legii, adică fiind femeie să stăpînească peste bărbați și pe de alta rușinîndu-se a nesocoti rugăciunea cea mare a tuturor fețelor cinstite -, a zis către dînșii: " Rogu-mă, fraților, aduceți-mi aici Sfînta Evanghelie". Fiind adusă Evanghelia a zis: "Se cuvine ca pentru orice alegere, mai întîi pe Hristos să-l întrebăm. Deci să vedem întru această alegere a voastră ce ne va porunci Hristos și ne vom supune vouă Lui". Și deschizîndu-se Sfînta Evanghelie în fața tuturor, s-a aflat locul unde era scris așa: *Cel ce voiește între voi să fie mai mare, acela să fie vouă slugă și care voiește să fie vouă mai întîi, să fie rob vouă*. Acestea citindu-le, sfînta a zis: "Iată, că mă supun și poruncii lui Hristos și cererii voastre; deci voi fi dragostei voastre și slugă și rob". Și s-au bucurat toți pentru bunăvoirea ei. Deci a primit cel cu părere Evghenie, iar cu fapta Evghenia, egumenia mănăstirii aceleia și s-a făcut tuturor ca un rob prins neîncetat, ostendîndu-se pentru toți frații, aducînd apă, tăind lemne, chiliile tuturor curățînd și tuturor slujind cu multă osîrdie. Și și-a ales chilia de locuință a portarului, ca nici cu chilie mai bună să se arate mai presus decît alții.

Ostendîndu-se întru toate slujbele mănăstirești, niciodată n-a lăsat pravila cea obișnuită a bisericii, Utrenia, ceasurile și la zile însemnate și Liturghia și Vecernia. Ea socotea acel ceas pierdut în zadar, în care s-ar fi întîmplat să nu dea laudă lui Dumnezeu și foarte cu dinadinsul se păzea, ca să nu-i treacă nici un ceas fără a mulțumi Lui. În mîinile ei era lucrul, iar în gura ei neîncetat avea rugăciunea. Și a luat stăpînirea asupra duhurilor celor necurate ca să le izgonească din oameni; apoi i se dăduse dar a face și alte minuni, despre care nu ne ajunge vreme a povesti cu de-amănuntul. Însă trebuie să se povestească, de cînd s-a început prigoana asupra sfîntei, cum și despre alergarea, pătîmirea sa și săvîrșirea ei din viață.

Era în Alexandria o femeie cu numele Melantia, bogată cu averea, dar săracă de fapte bune. Aceasta a căzut în boală de friguri și pătîmea de acea boală mai bine de un an. Avînd locuința sa aproape de mănăstirea aceia și auzind că în mănăstire era un monah, cu numele de Evghenie, care cu înlesnire tămăduiește tot felul de boli, a mers la dînsul cu sîrguință și-l rugă să o vindece de neputința ei. Evghenie, milostivindu-se spre dînsa, a uns-o cu unt-delemn sfîntit și îndată Melantia a scăpat de toate cele ce o vătămau înăuntru și pricinuia ei boala frigurilor, încît s-a făcut sănătoasă și s-a dus pe jos acasă, care era aproape.

Peste puțină vreme, vrînd să le dea mulțumire pentru tămăduirea ce o căpătase, a făcut trei vase de argint curat și umplîndu-le cu bani le-a trimis la doctorul său cel fără de plată, dar el nu le-a primit, ci le-a înapoiat la cel ce le trimisese, zicînd: "Noi ne îndestulăm și prea ne îndestulăm cu de toate bunătățile de la Dumnezeul nostru, iar pe tine te sfătuiesc, o, iubită Melantia, ca să împarți pe aceștia celor ce le trebuie, adică săracilor". Melantia, văzînd darurile sale întoarse înapoi s-a mîhnit și, alergînd la mănăstire, ce rugăciuni nu făcea și cu ce cereri nu o silea ca să nu i se lepede darurile cele aduse! Abia înduplecîndu-se

Înainte stătorul Evghenie a poruncit să ia vasele acelea și să le ducă în camera bisericii, ca să fie spre slujba altarului.

Dintr-acea vreme Melantia, cunoscându-se cu Evghenie, adeseori îl cerceta și s-a lipit de el cu dragostea cea fără de rînduială, neștiind firea cea femeiască, ce se tănuia în chipul și în numele cel bărbătesc. Căci îl vedea cu chipul tînăr și frumos la față și nu pricepea cum un tînăr ca acela, frumos la față, ar fi putut să viețuiască în curățenie. Tămăduirea ei nu o socotea a fi prin sfințenia lui, ci prin meșteșugul doctoriei. Apoi, din zi în zi, se aprindea cu iubirea mai mult spre dînsul, ca să facă întîlnire de păcat și căuta o vreme și loc, în care i-ar fi cu lesnire a săvîrși ce dorea.

Într-o zi, venind în satul său, care era aproape de mănăstire și gîndind la tînărul monah și aprinzîndu-se de dînsul, s-a prefăcut bolnavă, apoi a trimis la dînsul cu rugăminte ca însuși s-o cerceteze că este bolnavă și să-i ajute ca și mai înainte. Deci a venit fericita Evghenia și a șezut lîngă patul celei bolnave, dar nu de boală, ci de poftă trupească. Melantia, căutînd la fața Evgheniei, n-a mai putut tăinui focul ce se ascundea înăuntrul ei, care o ardea de mult timp și deschizîndu-și gura fără de rușine, a început a grăi cuvinte de desfrînare, momind-o și atrăgînd-o spre păcat, ca și altădată egipteanca, femeia lui Pentefri, pe Iosif cel curat, zicînd: "Cu nesuferită poftă și cu nemăsurată dragoste sînt cuprinsă de tine și nu poate să se odihnească duhul meu, pînă nu voi săvîrși aceasta, ca să fii domn a toată avuția mea și bărbatul meu, împreună viețuitor. Căci pentru ce te chinuiești în deșert cu înfrînarea cea de nici o treabă? În sărăcie și în strîmtorare îți pierzi singur, de bună voie, zilele tinereților tale, uscîndu-ți trupul și vestejindu-ți frumusețea feței tale. Iată, avere mare, iată, visterii de aur și de argint, pietre scumpe și haine de mult preț, robi și roabe în număr mare. Iată, și pe mine mă vezi tînără și nu urîtă, care în acest an am rămas văduvă, ba încă și fără de fii și nu am moștenitor bogăției mele. Deci moștenește-le tu și mie să-mi fii domn și stăpîn".

Acestea și multe altele zicînd Melantia, Cuvioasa Evghenia se rușina de cele ce-i spunea și i-a răspuns aspru: "Taci, femeie, taci și nu te ispită a ne vătăma cu otrava șarpelui celui vechi, căci văd că te-ai gătit mare lăcaș diavolului; depărtează-te de la slugile lui Dumnezeu, ispititoare! Bogăția ta să fie ca moștenire iubitorilor de patimi, celor asemenea ție, iar bogăția noastră este a săraci împreună cu Hristos; iar cele de nuntă să piară din mintea noastră, ca nici să gîndim cîndva la dulceața trupească. O! fericită curățenie, nu te vom vinde pentru bogăția cea stricăcioasă. O! feciorie sfîntă, nu te vom strica cu desfrînarea. O! Maica lui Dumnezeu și fecioară spre care eu nădăjduiesc, nu voi schimba făgăduințele mele! Una ne este nunta, dorirea de Hristos. Unele ne sînt bogățiile noastre, bunătățile cele gătite în ceruri. Una este moștenirea noastră, cunoașterea cea adevărată". Aceasta zicînd fericita Evghenia și, sculîndu-se, îndată s-a dus la mănăstire.

Melantia, umplîndu-se de nespusă rușine și de mînie s-a dus în cetate și mergînd la eparh a zis: "Un tînăr de credință creștinească, care se spune că este doctor și petrece într-o mănăstire ce este aproape de satul meu, a venit în casa mea și l-am lăsat să intre în casă pentru tămăduire. Însă el, socotindu-mă ca una din femeile cele necinstite și fără de rușine, mai întîi prin cuvinte înșelătoare, apoi cu mîinile a început a mă sili către lucrul cel rușinos. Dacă n-aș fi strigat cu glas mare și de nu s-ar fi sîrguit o roabă să alerge la glasul meu, apoi nerușinatul acela ca un barbar m-ar fi siluit ca pe o roabă".

Auzind acestea eparhul, s-a umplut de mînie și a trimis să aducă pe acel tînăr, adică pe Evghenie, care se numea doctor și pe toți ce petreceau împreună cu dînsul și, legîndu-i, să-i pună în lanțuri și să-i ducă în închisoare. Dar, pentru că nu putea să ajungă numai o temniță pentru monahii care viețuiau împreună cu Evghenie, au fost împărțiți la diferite închisori. Și a ieșit vestea despre acel lucru nu numai în toată Alexandria, ci și prin cetățile dimprejur și multă defăimare și batjocură se făcea creștinilor de către elini. Toți cei ce auzeau despre aceste lucruri, credeau că este adevărat și o credeau pe Melantia foarte cinstită pentru ei, slăvită și de mare neam.

Deci, s-a rînduit o zi în care să se facă mare judecată și pedeapsă asupra monahilor. Căci pe unii dintr-înșii, eparhul voia să-i dea spre mîncarea fiarelor, pe alții să-i ardă cu foc, pe alții să-i spînzure pe lemn, iar pe ceilalți să-i piardă cu multe chinuri. Sosind ziua cea rînduită s-a adunat mulțime de popor, nu numai

dintr-acea cetate, ci și de prin toate cele dimprejur. S-au adunat acolo și creștini fără de număr, între care erau mulți preoți și episcopi. Aceia veniseră să vadă sfârșitul robilor lui Dumnezeu celor nevinovați, căci știau că este o minciună asupra lor, apoi să adune rămășițele moaștelor lor și să le îngroape cu cinste.

Venind eparhul Filip, împreună cu fiii săi Avit și Serghie și șezând la locul cel obișnuit de judecată, s-a adus fericita Evghenia în mijlocul priverii, împreună cu famenii săi și cu ceilalți monahi, încătușați în lanțuri grele de fier, dar neștiind nimeni taina despre dînsa. Apoi s-a făcut strigare în popor: "Să piară acești necurați fără de lege". Și a poruncit eparhul să aducă mai aproape pe mielușeaua lui Hristos, Evghenia, începătorul răutății, precum ziceau ei și să pună înainte toate uneltele cele de muncă, cum și muncitori groaznici să stea gata de față la judecată.

Veni sfînta la judecată înaintea tatălui și a fraților ei, nefiind vinovată de nici un rău, îmbrăcată în haine bărbătești, monahicești și cu fața plecată în jos, ca să nu fie cunoscută. Eparhul a început a grăi către dînsa cu groază, zicînd: "Spune nouă, o! prea fără de lege creștine, astfel v-a poruncit vouă Hristos al vostru, ca să faceți lucruri necurate și pe niște cinstite femei ca acestea, să le vînați cu meșteșugurile voastre spre pofța cea rușinoasă? Spune nouă, nelegiuitule, cum ai îndrăznit să intri în casa prealuminatăi femei Melantia și curăția ei cea de bun neam să o silești spre fapta cea de desfrînare? Căci, prefăcîndu-te în doctor viclean te-ai arătat vrăjmaș și siluitor. Deci iată acum, nerușinatule, vei primi pedeapsa cea vrednică scornirii tale îndrăznețe, căci rău fiind, rău vei pătimi!"

Astfel iuțindu-se eparhul, fericita Evghenia a răspuns cu blîndețe: "Domnul meu, Iisus Hristos, Căruia Îi slujesc, învață curăție și celor ce-și păzesc fecioria neatinsă, le făgăduiește viață veșnică. Pe femeia Melantia cea mincinoasă, îndată putem s-o arătăm că este mărturisitoare de minciuni asupra noastră, dar mai bine este să suferim noi cele rele, decît să fie ea biruită și vădită ca să pătimească ceva rău, iar rodul răbdării noastre să nu piară. Însă de te vei jura pe sănătatea împăraților tăi, că nu-i vei face nici un rău acestei mărturisitoare mincinoase, vom cerceta despre păcatul cel aruncat de dînsa fără de vină asupra noastră și o vom arăta chiar pe dînsa aflîndu-se întru necurăție". Jurîndu-se eparhul și prefăcîndu-se a împlini cererea, Evghenia a zis către femeia aceea: "O! Melantie, tu care ai numele înnegrii și al întunecării, ai pregătit felurite munci asupra creștinilor prin clevetirea ta cea mincinoasă, iar acum stăruie asupra noastră ca să fim chinuți, tăiați și arși; dar să știi că Hristos nu socotește pe robii Săi astfel, precum tu cu minciună îi mărturisești. Să aduci pe roaba aceea, care a zis că a fost singură văzătoare a păcatului nostru, ca din gura ei să se vădească minciuna și să se arate adevărul".

Fiind adusă roaba aceea, s-a adăugat minciună la minciună, ca să placă stăpînei sale, căci cum putea zice ceva împotriva ei? Apoi a zis: "Pe acest tînăr fără de rușine îl știu că adeseori făcea fărădelege cu femeile proaste și pe mine, ticăloasa de multe ori m-a supărat. Apoi a îndrăznit și la doamna mea, că din ceasul cel dintîi al zilei intrînd în camera ei, se prefăcea mai întîi că vorbea ca un doctor, îngrijindu-se de sănătatea ei, apoi a început a grăi cuvinte fără de rușine. După aceasta s-a ispitit să o siluiască și ar fi săvîrșit fărădelegea sa, dacă nu aș fi strigat eu la alte slujnice spre apărare și de n-am fi izbăvit pe doamna noastră din mîinile desfrînatului acestuia". Și a poruncit judecătorul să cheme pe celelalte slujnice, însă și acelea asemenea ajutînd doamnei lor, mărturiseau minciună asupra monahului Evghenie. Atunci eparhul, foarte rău mîniindu-se, a strigat: "Ce vrei să zici împotriva acestora, o! ticălosule, căci cu atîtea mărturii te biruiesc și cu adevărită se arată fărădelegea ta".

Sfînta Evghenia a zis: "Vremea grăirii a sosit, de vreme ce a tăcut vremea tăcerii. Vreme slobodă este a mărturisi adevărul, ca să nu se laude fără de măsură minciuna adusă asupra noastră și să nu se facă pentru creștini veste rea între neamuri. Am dorit cu adevărat ca taina mea să țină pînă la ultima suflare și minciuna cea adusă asupra noastră a o vădi la judecata ce va să vie și a arăta curătenia numai unuia singur, Aceluia pentru a Cărui dragoste sînt păzită. Însă ca să nu dăntuiască fărădelegea asupra nevinovăției și necurătenia cea păgînească să-și bată joc de viața creștinească cea dreptcredincioasă și curată și nici să nu fie ea de rîs și întru defăimare, este nevoie a arăta îndată aceea ce pînă acum, cu multă pază, m-am sîrguit a tăinui. Deci voi arăta adevărul, nu spre slava deșartă, ci spre slava numelui lui Hristos Iisus. Pentru că atît de mare este puterea numelui Sfînt, încît și femeile cele ce viețuiesc întru dumnezeiasca Lui frică, se învrednicesc cinstirii celei bărbătești și nici nu poate fi unul mai mare decît

altul cu credința. Căci zice Apostolul Pavel, învățătorul cel creștinesc, că nu este la Dumnezeu deosebire între bărbat și femeie, că voi toți una sînteți întru Hristos Iisus, întru care am crezut și pe care l-am iubit cu osîrdie și spre care toată nădejdea mi-am pus, am voit mai bine a fi bărbat cu viața și cu chipul, decît femeie și a păstra fecioria mea preacuratului și nesticăciosului Mire ceresc".

Acestea zicînd și-a rupt haina sa de sus și și-a descoperit o parte a sfîntului și preacuratului ei trup fecioresc și s-a arătat că este de parte femeiască. Apoi a zis către eparh: "Domnul meu, tu îmi ești mie tată după trup și Claudia îmi este maică, iar aceștia, ce șed împreună cu tine, Avid și Serghie, îmi sînt frați". Eu sînt fiica ta, care pentru dragostea lui Hristos, m-am lepădat de lume și de toate dulcelele ei. Iată, Protan și Iachint, famenii mei, cu care împreună am intrat în școala lui Hristos și atîta dar mi-a arătat Hristos, încît m-a făcut prin milostivirea Sa biruitoare asupra tuturor poftelor și patimilor. Aceluia cred fără îndoială, cum că așa mă va păzi pînă la sfîrșit, precum sînt acum".

Acestea zicîndu-le ea și încă nesfîrșind cuvîntul său, a fost cunoscută de tatăl său și de frați după vorbă și după oarecare semne ce le avea în față, deoarece cu sîrguință își întorsese ochii spre dînsa și, cunoscînd-o că este Evghenia cu adevărat, s-au sculat îndată de la locurile lor, cu negrăită bucurie și cu lacrimi și, alergînd, au căzut pe grumajii ei sărutînd-o, plîngînd de bucurie și veselindu-se pentru aflarea aceleia fără de care nici lumina lumii acesteia nu le era plăcută. Apoi îndată s-a vestit și mamei sale Claudia, cum că fiica ei Evghenia s-a aflat. Ea venind degrabă și văzînd pe preaiubita ei fiică, cu bucurie a îmbrățișat-o și cuvinte măgulitoare îi grăia, ca și cum ar fi înviat din morți.

Iar poporul care privea la acel lucru se minuna și ridicînd glas striga: "Unul este Hristos, unul este adevăratul Dumnezeu, Dumnezeul creștinilor". Mulțimea creștinilor împreună cu preoții și cu episcopii, care veniseră pentru îngroparea moaștelor mucenicești, asemenea umplîndu-se de nespusă bucurie, striga: *Dreapta Ta, Doamne, s-a preamărit întru tărie, mîna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărîmat pe vrăjmași. Cine este Dumnezeu mare, ca Dumnezeul nostru? Cel ce descoperă cele ascunse și arată cele tănuite, vîinînd pe cei înțelepți întru meșteșugurile lor. Și aducînd haine țesute cu aur și podoabe de mult preț, părinții și frații au îmbrăcat-o pe Evghenia fără vrerea ei și au urcat-o pe un loc înalt, ca să fie văzută de toți și ca toți să se bucure împreună cu dînșii. Apoi au dezlegat din legături pe monahii ce erau legați cu Evghenia și aceia fiind lăudați și fericiți cu multe cuvinte bune, ca niște robi ai lui Hristos erau cinstiți.*

Atunci Melantia s-a umplut de mare rușine și de frică și, fiind încă în priveriște, a căzut un foc mare din cer peste casa ei și a ars pînă în temelie cu toate bogățiile ei și cu vistieria, încît nici urmă dintr-însa n-a rămas. Și s-a făcut mare bucurie credincioșilor, care erau în Alexandria și în tot Egiptul; dar mai ales atunci cînd însuși eparhul Filip s-a botezat dimpreună cu femeia, cu fiii și cu toată casa și au primit credința în Domnul nostru Iisus Hristos. Apoi mulțime mare de elini au primit Botezul în acea vreme și s-a întors pacea în Biserica lui Hristos. Filip, eparhul, a trimis cărți către împărații Sever și Antonin, zicînd că nu este de folos împărăției Romei a izgoni de prin cetăți pe nevinovații creștini, care sînt de mult ajutor la treburile cele de obște ale poporului. Și s-au înduplecat împărații la sfatul lui, încît creștinii cei ce erau de prin laturile Egiptului și prin alte cetăți, își primeau locurile, sălașurile și casele, cum și vredniciile, înflorind în pace în dreapta-credință creștinească.

Dar de vreme ce sfințeniei îi urmează zavistia vrăjmașului și împotriva faptei bune, răutatea aduce război, unor închinători de idoli, din cei mai de frunte ai Alexandriei, le-a venit foarte greu aceasta, că vedeau pe creștini din zi în zi înmulțindu-se, iar închinătorii de idoli împuținîndu-se. Deci, prin îndemnarea tatălui lor, satana, s-au dus la împărați, clevetind asupra creștinilor și zicînd: "Nouă ani Filip a cîrmuit bine țara Egiptului și a întărit legile împărătești. Dar acum nu știm ce i s-a întîmplat și cum s-a schimbat că a lăsat slujbele împărătești ale părinteștilor noștri zei și trage tot poporul cu el, către închinăciunea Aceluia, pe Care iudeii, precum toți vorbesc, răstignindu-L în Palestina, L-au omorît. El nu cinstește poruncile voastre împărătești și n-are supunerea cea cuviincioasă, că a cinstit mai mult pe necredincioșii creștini decît pe noi - dintre care mulți dintre ei, intrînd în capiștile zeilor noștri, cu nenumărate hule îi necinsteau, numindu-i lemne, pietre nesimțitoare și idoli fără suflet.

Unele și altele ca acestea zicînd, a pornit pe împărați cu mînie asupra lui Filip, care au și scris către dînsul astfel: "Prea îndumnezeitul împărat care a fost mai înainte de noi, știind dreapta ta credință către părinteștii zei ai romanilor, nu ca pe un eparh, ci ca pe un împărat al Egiptului te-a pus în Alexandria și a voit ca pînă cînd vei fi între cei vii, să stăpînești acele laturi neschimbat și nimeni altul să nu se trimită acolo în locul tău. Acea cinste noi ți-am păzit-o întreagă cît ai fost prieten și slujitor al zeilor. Dar de vreme ce acum auzim că ai lăsat pe zei și către noi nu te arăți voritor de bine, poruncim ca ori să te întorci către cinstirea cea dintîi a zeilor romanilor și să-ți moștenești slava și cinstirea cea mai dinainte sau, împreună cu lepădarea de zei, să lași dregătoria și să te păgubești și de averile tale".

Citind eparhul acea scrisoare împărătească, s-a prefăcut bolnav pînă ce își va vinde toată averea și să dea o parte bisericilor, iar alta săracilor. Fericitul Filip era ritor bine vorbitor și pe mulți din elinii cei mai de frunte i-a sfătuit cu cuvintele sale și i-a întors la creștinătate, iar pe cei slabi la suflet și pe cei ce se îndoiau în credință, i-a întărit și i-a împuternicit. Risipindu-și și împărțindu-și averea, a lepădat și dregătoria eparhiei și îndată toți creștinii care erau în Alexandria l-au ales episcop al lor.

După cîtăva vreme a venit în locul lui alt eparh din Roma, cu numele Terentie. Acesta căuta să omoare pe Filip, dar se temea de popor, pentru că toți erau gata a-și da viața pentru dînsul. De aceea a îndemnat în taină pe niște ucigași, care, intrînd la sfînt și găsindu-l singur rugîndu-se lui Dumnezeu, l-au lovit cu săbiile și, ieșind, s-au ascuns. Îndată s-a înștiințat toată cetatea și s-a făcut multă plîngere și strigare și tulburare. Terentie, temîndu-se ca poporul să nu priceapă vicleșugul lui, a poruncit să caute cu sîrguință pe ucigașii aceia, pe care aflîndu-i, i-a aruncat în temniță, legîndu-i cu lanțuri grele ca și cum ar fi vrut să-i muncească aspru și să-i omoare. Fericitul episcop Filip, după primirea acelor răni, a mai trăit trei zile și s-a rugat lui Dumnezeu ca să întărească mai mult în credință pe cei începători, pe care învățîndu-i din destul, și-a dat sfîntul său suflet în mîinile lui Dumnezeu, sfîrșindu-se și învrednicindu-se cununii mucenicești, după ce a fost episcop un an și trei luni. A fost îngropat înăuntrul cetății, în locul ce se cheamă Izium, în biserica zidită de dînsul. Pe ucigașii aceia, ținîndu-i Terentie eparhul cîtăva vreme în temniță, i-a eliberat din porunca împărătească. Atunci toți au cunoscut că prin îndemînarea lui a fost omorît Sfîntul episcop Filip.

După moartea Sfîntului Filip, Sfînta Evghenia, aducînd la sine fecioare creștine, petrecea în feciorie cu dînsese, slujind lui Dumnezeu, iar maică-sa Claudia, zidind o casă mare pentru străini, slujea străinilor și bolnavilor. Apoi, nu după puțină vreme, luîndu-și fiii și pe fericita sa fiică, s-a dus în patria sa, la Roma și s-a așezat acolo pe moșiile sale. Avit și Serghie au fost primiți cu dragoste de boierii Romei și pe unul dintr-înșii l-au pus antipat în Cartagina, iar pe celălalt l-au așezat sfetnic împărătesc în Africa, iar Sfînta Evghenia chema în taină către Hristos pe fetele boierilor de bun neam și le îndupleca spre păzirea fecioriei.

Era atunci în Roma o fecioară tînără de neam împărătesc, care rămăsese orfană de părinți, cu numele Vasila și care fusese încredințată pînă la vîrsta sa unui unchi al său, cu numele Elen. Apoi a fost dată de împărați în logodnă unui tînăr oarecare de bun neam, vestit pentru vitejia lui și pentru bunul neam, cu numele Pompie. Iar nunta au amînat-o pînă după cîtiva ani, căci fecioara rămăsese încă foarte mică, fiind orfană de părinți. Aceasta, auzind de numele lui Hristos, de Evghenia și de viața ei cea feciorească și curată, de lucrurile ei cele minunate, care se făceau cu puterea lui Hristos, s-a aprins cu duhul, chemînd-o Dumnezeu cu insuflări tainuite către cămara Sa. Și dorea să dobîndească două lucruri: adică să se înștiințeze despre Hristos cu adevărit și să vadă pe Evghenia. Însă nu putea să se ducă la dînsa să vorbească, din pricina logodnicului său, de care se temea să nu afle din pricina prigoanei care era atunci în Roma contra evreilor. De aceea Vasila a trimis la Evghenia pe un vestitor credincios al său, rugînd-o ca măcar prin scrisoare s-o vestească despre Hristos și s-o învețe cum să creadă într-Însul.

Sfînta Evghenia s-a bucurat foarte mult de un vestitor ca acela și, sfătuindu-se cu maică-sa și cu famenii, știind că nu atît scrisoarea, cît cuvintele care ies din gură, pot să învețe pe om, a poruncit famenilor săi să se pregătească să-i trimită ca dar către Vasila. Deci i-a trimis, zicînd: "Iată, iubita mea soră Vasila, îți trimit în dar pe acești fameni care au fost de-a pururea robi ai mei, pe Protan și pe Iachint, care au crescut

dimpreună cu mine din copilărie și aceștia să-ți fie de la mine ca scrisoare vie". Și i-a primit Vasila pe fameni cu mare bucurie, ca pe niște robi cu numele, iar cu fapta ca pe niște apostoli ai lui Hristos.

Aceștia, ziua și noaptea vorbind cu dânsa, au învățat-o cum să creadă în Hristos. Ea neîncetat asculta cu multă luare-aminte, cu dulceață și cu umilință dumnezeieștile cuvinte care ieșeau din gura lor și a crezut din toată inima într-unul Dumnezeu, Ziditorul a toate. De acest lucru înștiințându-se Papa al Romei, fericitul Corneliu, a venit la dânsa în taină și a botezat-o în numele Sfintei Treimi. Apoi și unchiul ei Elen s-a apropiat de Hristos astfel încât Vasila putea cu înlesnire să se vadă cu Evghenia și să se îndulcească de vorba sfintei și de dragostea ei, căci Evghenia în toate nopțile mergea în casa ei, povățuită fiind de unchiul Vasiliei. Astfel Sfânta Evghenia și fericita ei maică Claudia, la multe suflete se făceau pricinuitoare de întoarcere către Dumnezeu. Toate văduvele creștinilor, care erau în Roma, aveau scăpare la Claudia, iar fecioarele la Evghenia și la dînsele se odihneau trupește și duhovnicește. Fericitul papă, Corneliu, în toate simbetele seara trimitea în casa Claudiei rugăciuni și psalmi, ca să se roage toată noaptea și să preamărească pe Dumnezeu. Iar la cântarea cocoșilor mergea singur la dînsele și, botezând pe cele ce se apropiau de Hristos, săvârșea dumnezeiasca Liturghie și le împărțea pe toate cu sfintele și dumnezeieștile Taine. Astfel se înmulțea Biserica lui Dumnezeu, deși era în mijlocul prigoanei, asemenea crinului în mijlocul spinilor. Pentru că, multe fecioare au câștigat lui Dumnezeu aceste sfinte fecioare, Evghenia și Vasila; iar Sfânta Claudia, femei; iar fericiii fameni, Protan și Iachint, au câștigat mulți tineri.

După ce au ajuns împărați păgânii Valerian și Galerie s-a rînduit mai mare prigoană asupra creștinilor, căci s-a dat poruncă împărătească ca să fie omorâți toți dascălii creștini; dar mai întâi a fost căutat spreucidere fericitul papă Corneliu. Atunci Sfânta Evghenia, văzînd pe Sfânta Vasila, a zis: "Mi s-a arătat mie de la Domnul, că pentru fecioria ta, degrabă vei pătimi". Iar Vasila a răspuns Evgheniei: "Și mie a binevoit Domnul a-mi descoperi despre tine, că ai să primești îndoită cunună mucenicească: una pentru ostenele și răbdarea ispitei ce ți s-a întîmplat în Alexandria; iar alta pentru adevăratul tău sînge, pe care vrei să-l verși, pătimind pentru Hristos". Fericita Evghenia, ridicîndu-și mîinile sale, a zis: "Doamne Iisuse, Fiul celui preainalt, Care pentru mîntuirea noastră Te-ai întrupat prin fecioria Preacuratei Maicii Tale, Tu pe toate fecioarele care le-ai încredințat mie, du-le întru fecioria cea neîntinată în Împărăția slavei Tale".

Șezînd cu Evghenia și cu Vasila multe fecioare ale lui Hristos, din cele ce erau cu dînsele, a zis fericita Evghenia către toate: "Iată, a sosit vremea culesului viilor, în care se taie strugurii și se calcă cu picioarele, iar după aceasta se pun înaintea la ospățul Împăratului. Nici o împărăție nu este puternică fără rodul strugurilor acestora și nici o vrednicie mai luminată nu se împodobește. Deci, voi, odraslele mele și strugurii pîntecelui meu, fiți gata întru Domnul. Fecioria este semnul cel dintîi al apropierii către Dumnezeu, asemenea îngerilor: este maica vieții celei veșnice, prietenă a sfințeniei, cale fără de primejdie către cer, doamnă a bucuriei, povățuitoare a puterii celei făcătoare de minuni, cunună a credinței și tărie a dragostei. Și de nimic nu ni se cuvîine a ne osteni așa, de nimic a îngriji ca de aceasta, adică a petrece în feciorie fără prihană.

Ceea ce este și mai preamărit, este a muri chiar pentru feciorie. Pentru că ce sînt momelile cele deșarte ale lumii acesteia, care vin cu veselia cea vremelnică și se duc cu durerea cea veșnică? Aduc în puțină vreme rîs, ca să bată cu rîsul cel veșnic. Arată florile dulceților cele lesne trecătoare, ca să aducă amărăciunile cele prea uscate, care rămîn totdeauna. Făgăduiesc desfătarea vieții acesteia, ca în veacul ce va să vie să dea pe om muncilor celor veșnice. Pentru aceea, o! prea iubite fecioare, voi care v-ați nevoit pînă acum împreună cu mine, întru nevoie feciorească să petreceți întru dragostea Domnului, precum ați început din vreme. Să plîngeți vremelnic, ca să vă bucurați și să vă veseliți în veci, iar eu vă încredințez pe voi Duhului Sfînt și cred că pe toate vă va păzi curate și fără de prihană. Însă voi de acum nu mai căutați să vedeți fața mea cea trupească, ci luați seama duhovnicește la lucruri și la fapte bune". Acestea zicînd, a sărutat pe fiecare în parte și mîngîia pe cele ce plîngeau; apoi, făcînd rugăciune cu Vasila și sărutîndu-se, s-au despărțit.

În aceiași zi, oarecare roabă din cele ale Sfintei Vasila, alergînd către Pompie, logodnicul doamnei sale, a zis: "Domnul nostru știm că Doamna noastră Îți este dăruită de la împărați, ca să o iei de soție, așteptînd vîrsta ei cea desăvîrșită. Iată, acum sînt mai mult de șase ani și nu mai săvârșești nunta. Însă îți vestesc că

de acum nu o vei mai lua pe ea pentru că unchiul și crescătorul ei este creștin și ea cu toată osîrdia a primit credința creștină și nu numai de tine, ci și de toată lumea se depărtează. Ea are doi fameni trimiși de la Evghenia, pe care îi cinstește ca pe niște domni ai săi și în toate zilele le sărută picioarele, ca unor dumnezei fără de moarte; iar aceia sînt învățătorii vrăjilor creștinești".

Acestea auzind Pompie, s-a mîniat foarte și îndată sculîndu-se, a alergat la Elen, crescătorul Vasilei și a zis către dînsul: "În aceste trei zile am socotit să-mi săvîrșesc nunta mea, deci dă-mi să văd pe fecioara pe care mi-au dăruit-o împărații spre însoțire". Moșul ei, îndată cunoscînd că Pompie a fost înștiințat de credința lor în Hristos, a răspuns: "Cît a fost copilă mică și nepricepută, eu am păzit-o și ferit-o ca lumina ochilor, crescînd-o precum se cădea, dar acum de vreme ce este la vîrsta și înțelegerea cea desăvîrșită, pentru aceea după mărirea numelui casei sale, voiește a fi liberă și nerobită nimănu. Iar a o vedea pe dînsa, aceasta nu este în stăpînirea mea, ci în voia ei". Pompie, mîniindu-se mai mult, a alergat la palatele Vasilei și, bătînd în poartă, porunca portărițelor să vestească pe fecioară despre dînsul. Dar Vasila, înștiințîndu-se de venirea lui, nu l-a primit, pentru că ea a spus: "Nu se cuvine să aibă tînărul vorbă deosebi cu o fecioară, pentru că ei nu i se cade a căuta la față bărbătească și eu nu știu cu ce plan vine Pompie la mine".

Deci, ducîndu-se Pompie cu rușine și rugînd pe oarecari din senatori, i-a luat cu dînsul și a mers și a căzut la picioarele împăraților, jeluindu-se asupra logodnicei sale și asupra Evgheniei, zicînd: "Ajutați romanilor voștri, o! prealuminați împărați, și pe Dumnezeu cel nou pe Care l-a adus Evghenia de la Egipt, izgoniți-L din cetatea aceasta, pentru că acei care se numesc creștini, de mult sînt vătămători ai poporului și își bat joc de legile voastre, iar pe zei îi trec cu vederea ca pe niște idoli deșerți și răzvrătesc chiar legile firii, zicînd că este lucru cu nedreptate logodnicului a-și lua pe logodnica sa. Dacă nu se vor însura oamenii, apoi de unde se vor naște copiii? Și dacă aceia nu se vor naște, apoi pe cine va stăpîni împărăția voastră? De unde se vor mări oștile și puterea romanilor? Cine va birui pe vrăjmași și cum se va întări patria și viața omenească?"

Zicînd acestea și multe altele și cu lacrimi rugîndu-se Pompie, împăratului i s-a făcut milă de dînsul și a dat poruncă împărătească, ca Vasila fecioara, sau să binevoiască a primi pe logodnicul său, sau să fie omorîta cu sabia; iar Evghenia sau să jertfească zeilor, sau să fie supusă la munci și să moară. A mai poruncit împăratul ca toți creștinii să fie omorîți și nu numai creștinii, ci și aceia care ar îndrăzni a tăinui la dînșii creștini să fie munciți.

Venind porunca împărătească la Sfînta Vasila, ea a răspuns cu glas mare și cu multă îndrăzneală: "Pe Împăratul împăraților îl am logodnic, căci El este Iisus, Fiul lui Dumnezeu și afară de El, alt bărbat stricăcios nicidecum nu vreau să am". Zicînd acestea sfînta, au înjunghiat-o îndată cu sabia. Apoi au prins și pe cei doi fameni, Protan și Iachint și i-au atras către capiștea idolească ca să se închine necuratului Die. Iar ei intrînd și rugîndu-se Dumnezeului celui adevărat, îndată a căzut idolul Die înaintea picioarelor lor și s-a făcut praf și cenușă. De acest lucru înștiințîndu-se Nichita, eparhul cetății, a poruncit ca să le taie capetele, zicînd că au vrăjît și au sfărîmat pe zeul Die.

Atunci au adus și pe Evghenia și i-au zis ei: "De unde ați învățat acest meșteșug vrăjitoresc cu care stăpîniți și pe marii zei?" Ea a răspuns: "Cu adevărat ai zis, o! eparhule, că noi creștinii stăpînim pe zeii voștri, dar nu cu meșteșug vrăjitoresc cum zici, mințind astfel. Noi cu nebiruită putere a Dumnezeului nostru săvîrșim cîte voim, iar zeii voștri sînt niște diavoli, căci nu pot a face bine celor ce-i cinstesc pe dînșii și nici nouă celor ce-i ocărîm, nu pot să ne facă rău". Atunci a poruncit eparhul să o ducă înaintea Artemidei și s-o urmeze ucigașul cu sabia în mînă, și dacă nu va voi să se închine zeiței, degrabă să oucidă.

Ajungînd la capiștea, a stat înaintea zeiței în chip de rugăciune, zicînd: "Dumnezeule cel veșnic, Care m-ai învrednicit să mă nasc și să mă păzesc fecioară curată a Unuia Născut Fiului Tău, pînă astăzi, Însuși săvîrșește și acum minuni, Preafericite, ca să se mărească robii Tăi și să se rușineze cei ce se închină urîciunii celei cioplite". Astfel rugîndu-se ea s-a făcut cutremur mare și a căzut toată capiștea și s-a zdrobit idolul Artemidei, precum și ceilalți idoli minune de care s-au înspăimîntat toți cei de față. Cei

cunoscători ziceau că este facere de minune și lucrul dumnezeieștii puteri, iar cei fără de minte socoteau vrăjitorie cele făcute.

Înștiințându-se împăratul despre aceasta, a poruncit să lege de grumazul ei o piatră mare și s-o arunce în adâncul Tibrului. Aceasta făcându-se, piatra îndată s-a dezlegat, iar ea umbla, ca și altădată Apostolul Petru, pe deasupra apei. Atunci au aruncat-o într-un cuptor aprins de foc, dar în deșert se osteneau, căci focul s-a făcut rob ei, pierzându-și firea, răcorind-o și păzind-o nevătămată. Deci, neștiind în ce chip mai grozav să o omoare, au închis-o într-o temniță întunecoasă și adâncă. Apoi au poruncit să nu-i aducă nimic de mâncare, pînă ce va muri de foame, neștiind nesocotiții căci cu ea era Domnul luminii, Care a strălucit toată temnița și în fiecare zi îi aduceau îngerii hrană cerească, pîine mai dulce decît mierea și mai albă decît zăpada.

Lucrul cel mai mare este, că a venit însuși împăratul îngerilor ca să o cerceteze și i-a zis: "Evghenio! Eu sînt Cel ce am primit cruce și moarte pentru tine, precum și tu pentru dragostea Mea rabzi niște cumplite munci ca acestea. De aceea de multe daruri și de preamare slavă am să te învrednicesc, în împărăția Mea cea veșnică. Iar spre încredințarea ta că vei primi acestea în ceruri, semn să-ți fie aceasta: Te vei despărți de lumea aceasta vremelnică și stricăcioasă, ca să vii la viața cea de sus, chiar în ziua în care m-am născut Eu om".

Astfel grăind către dînsa Domnul nostru Iisus Hristos, Sfînta Evghenia se topea ca ceara de focul dorului celui dumnezeiesc și ca un rîu de ape s-a revărsat cu dragostea către El, încît se împlinea cu dînsa cuvîntul eclesiastului: Tare ca moartea este dragostea, iar aripile ei sînt aripi de foc; apă multă nu va putea stinge dragostea și rîurile n-o vor putea acoperi pe dînsa. Așa a mîngîiat și cu dragostea Sa a îndulcit, Iisus cel preadulce, pe iubita Sa mireasă Evghenia și a vindecat-o de răni. Apoi s-a depărtat de la ochii ei, lăsînd în inima ei o nespūsă bucurie duhovnicească. Și petrecea sfînta în temnița întunecoasă ca în ceruri, aprinsă fiind cu dragostea îngerească de Mirele său, Hristos, pe Care Îl mărea cu inima și cu gura și-I mulțumea că nu a trecut-o cu vederea, ci a cercetat și a mîngîiat pe roaba Sa, care pătimea pentru dragostea cea către El.

Păgînii au trimis un gealat și au înjunghiat-o în temniță, în luna decembrie, ziua douăzeci și cinci, în însăși ziua domnească a nașterii Domnului. Maică-sa cu cei de casă ai ei, au îngropat cu cinste sfintele ei moaște, într-o țarină a lor, ce era afară din cetate, într-un loc ce se numea Calea romanilor, în care mai înainte și ea îngropase multe moaște ale altor sfinți.

Astfel trăind Evghenia cu cinste și cu mare credință și cu minunată petrecere s-a învrednicit de prea multă slavă de la Dumnezeu. Iar mamei ei, plîngînd multe zile la mormînt, i s-a arătat într-o noapte în vis afît de strălucită și împodobită, încît nu putea Claudia să caute la fața ei. Mai erau și alte fecioare cu dînsa și i-a zis: "Pentru ce plîngi și bocești pentru noi și nu te veselești mai bine și să te bucuri? Cunoaște că mă aflu în multă și nespūsă veselie, împreună cu sfinții mucenici și cu tatăl meu Filip, împreună împărățind cu Hristos, Care în ziua Duminicii, te va lua și pe tine într-o veselie cea veșnică".

Acestea auzindu-le mama sa și văzînd pe sfinții îngeri împreună cu dînsa călătorind, s-a bucurat foarte și a mulțumit lui Dumnezeu. Deci, chivernisind bine toate averile sale, împărțindu-le la săraci, s-a odihnit întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

Pomenirea Cuviosului Nicolae monahul (24 decembrie)

Cuviosul părintele nostru Nicolae a fost mai întîi ostaș pe vremea lui Nichifor, împăratul grecesc, avînd sub el mai multe cete de ostași. Odată, pornind război împăratul Nichifor împotriva bulgarilor, a ieșit și el cu ostașii săi și înserînd, a intrat la o gazdă unde, ospătînd și rugîndu-se, s-a culcat să doarmă. La straja a

doua și a treia din noapte, fata gazdei rănindu-se cu dragostea sa satanicească de dînsul, s-a apropiat binișor de patul lui și mișcîndu-l și deșteptîndu-l, îl atrăgea cu cuvinte desfrîinate spre păcat. Iar sfîntul a zis către dînsa: "Încetează, femeie, de la sataniceasca și nelegiuita îndrăgostire și nu pofti a-ți întina fecioria ta, iar pe mine, ticălosul, a mă pogorî la poarta iadului". Ea, rușinîndu-se puțin, s-a depărtat, însă iarăși venind, silea către păcat pe bărbatul cel curat. Sfîntul și a doua oară izgonind-o, a bătut-o chiar, dar ea iarăși s-a întors.

Atunci sfîntul a zis către dînsa: "O, ticăloaso? și plină de toată nerușinarea și obrăznicia, nu vezi că diavolul te tulbură, ca să întinezi fecioria ta și să te facă de rîs și de ocară tuturor, să te scoată din rudenia ta și sufletul tău să-l ducă în munca cea veșnică? Oare nu vezi că și eu, smeritul, merg la război spre vărsare de sînge împotriva limbilor barbare, împuternicindu-mă Dumnezeu? Deci cum voi întina trupul meu mergînd la război?" Acestea și altele ca acestea zicîndu-le, a izgonit-o de la sine cu rușine. Apoi s-a sculat și, rugîndu-se, a pornit în calea sa.

În noaptea următoare, dormind el, s-a aflat într-un loc deschis și aproape de el șezînd un om puternic, avînd piciorul lui cel drept pus peste cel stîng, care a zis către dînsul: "Vezi în amîndouă părțile pe ostași?" Iar el a răspuns: "Da, Doamne, văd că grecii omoară pe bulgari". Și Cel ce se arătase a zis către dreptul: "Privește la noi". Uitîndu-se la puternicul acela, l-a văzut rezemînd piciorul drept de pămînt și pe cel stîng punîndu-l peste cel drept; apoi, căutînd iarăși dreptul către oștiri, a văzut pe cei potrivnici tăind fără cruțare pe greci. După aceea, încetînd tăierea trupurilor, puternicul care ședea a zis către dreptul: "Privește cu dinadinsul la tăierea trupurilor și spune-mi ce vezi". Iar el căutînd a văzut tot pămîntul plin de trupurile morților, iar în mijlocul lor era loc deșert și verde, în care ar fi încăput numai unul.

Atunci puternicul Acela a zis către dînsul: "Ce gîndești de aceasta?" El a răspuns: "Sînt nepriceput, Doamne și nu înțeleg". Și iarăși a zis către dînsul: "Această verdeață goală pe care o vezi și în care are loc numai un om, este a ta și acolo tu erai să zaci tăiat împreună cu ostașii tăi și să te așezi într-însul ca să împlinești lipsa. Dar de vreme ce în noaptea trecută, tu ai scuturat pe balaurul care de trei ori s-a luptat și voia să te ucidă, iată că tu însuși ai scăpat de tăierea aceasta și acest așternut verde l-ai făcut fără parte; iar sufletul tău împreună cu trupul l-ai mîntuit. De acum nici moartea firească nu te va stăpîni, dacă-Mi vei sluji cu credință". Acestea văzîndu-le, s-a înspăimîntat și s-a cutremurat, apoi, deșteptîndu-se, s-a sculat și s-a rugat lui Dumnezeu.

Întorcîndu-se cale de o zi, s-a suit într-un munte și s-a rugat lui Dumnezeu pentru oaste. Împăratul intrînd în strîmtorile Bulgariei, bulgarii s-au suit în munte, lăsînd pentru păzire cam cincisprezece mii de ostași, pe care omorîndu-i grecii, se mîndreau. Însă risipindu-se prin țară, după puțin, toată tabăra grecilor a fost ucisă, împreună cu împăratul Nichifor. Atunci dreptul, aducîndu-și aminte de vedenia aceea și mulțumind lui Dumnezeu, s-a întors de acolo plîngînd și tînguindu-se. Apoi, ducîndu-se într-o mănăstire, a luat asupra sa sfînta schimă și, slujind lui Dumnezeu curat ani îndelungați, s-a făcut mai înaine-văzător, ca unul din părinții cei mari cu care împreună s-a învrednicit în ceruri de partea lor, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin.

Nașterea Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos (25 decembrie)

Nașterea lui Iisus Hristos astfel a fost: fiind logodită Preacurata Maica Lui, Fecioara Maria, cu Iosif, bărbat drept și bătrîn cu anii - căci era de 80 de ani și, sub chipul însoțirii, după mărturia Sfîntului Grigore de Nissa și a Sfîntului Epifanie al Ciprului, a fost dată lui pentru paza fecioriei și pentru purtarea de grijă pentru dînsa, mai înainte pînă a nu se aduna ei. Iosif era numai cu părerea bărbat Mariei, iar de fapt era

păzitor al fecioriei ei celei sfințite lui Dumnezeu, martor cu ochii și văzător al vieții ei celei fără prihană. Căci așa a vrut Dumnezeu, să tănuiască înaintea diavolului taina întrupării Sale din Preacurata Fecioară, acoperind prin logodire fecioria Preasfintei Maicii Sale, ca să nu cunoască vrăjmașul că aceasta este fecioara aceea, despre care a zis Isaia mai înainte: *Iată fecioara va lua în pînțece*.

Acest lucru îl mărturisește și Sfântul Atanasie, arhiepiscopul Alexandriei, zicînd: "De trebuință era Iosif spre slujirea tainei, să se socotească ca și cum fecioara ar avea bărbat; iar cu lucrul să se tănuiască de diavol, ca să nu știe cele ce vor să fie, anume că Dumnezeu voiește a petrece cu oamenii". Asemenea și Sfântul Vasile cel Mare grăiește: "Pentru ca să se tănuiască de domnul veacului acestuia, s-a economisit să se facă logodire cu Iosif". Și Sfântul Ioan Damaschin zice: "Se logodește Iosif cu Maria ca și cu un bărbat, ca nu cumva, cunoscînd diavolul nașterea lui Hristos din fecioară fără de bărbat, să se dea în lături, adică să înceteze a-l mînia pe Irod și a îndemna pe iudei spre zavistie. Pentru că diavolul, încă de atunci de cînd a proorocit Isaia: *Iată fecioara în pînțece va lua și va naște*, pîndea pe toate fecioarele, cînd va zămislireuna dintr-însele fără de bărbat și să nască fiind fecioară. Deci, a economisit purtarea de grijă a lui Dumnezeu, să se logodească Fecioara Maria cu Iosif, pentru ca să se tănuiască de către domnul întinericului, fecioria Preacuratei Născătoare de Dumnezeu și întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu.

Deci, mai înainte de săvîrșirea însoțirii prin cunoștința trupească, Preacurata Fecioară s-a aflat avînd în pînțece de la Duhul Sfînt și creștea sfîntul ei pînțece după ce a încăput în sine pe Dumnezeu cel neîncăput. Mai ales după ce s-a întors la casa ei, după o ședere de trei luni la Elisabeta, s-a cunoscut că este îngreuiată, din zi în zi crescînd dumnezeiescul rod și apropiindu-se de nașterea Sa, prin împlinirea vremii celei obișnuite.

Acest lucru văzîndu-l Iosif, a căzut în nepricepere și în mare întristare, căci o socotea că este furată de nuntă. Și, tulburîndu-se bătrînul foarte, zicea în sine: "De unde i s-a făcut ei aceasta? Eu pe dînsa nu am cunoscut-o și nici măcar cu gîndul n-am greșit și iată că se vede îngreuiată, vai mie, ce s-a făcut, cu cine a căzut? Cine a înșelat-o pe dînsa? Și ce voi face eu? Nu știu! O voi vădi pe ea, ca pe o călcătoare de lege sau voi tăcea rușinea ei și a mea? Pentru că de o voi vădi pe dînsa, apoi cu adevărat, după legea lui Moise, o vor ucide cu pietre și eu mă voi socoti ca un tiran, dînd-o spre moarte cumplită. Iar dacă, nevădînd-o pe dînsa, voi tăcea, apoi voi lua parte la a ei desfrînare. Deci ce voi face? Nu mă pricep! Voi izgoni-o pe ea în taină, ca să se ducă oriunde va vrea sau eu să mă duc de la dînsa într-altă parte depărtată, ca să nu mai vadă ochii mei o rușine ca aceasta".

Astfel gîndind Iosif întru sine, s-a apropiat și a zis către fecioara, precum vorbește de aceasta Sfîntul Sofronie, patriarhul Ierusalimului: "Mario, ce este lucrul acesta pe care-l văd întru tine? Nu mă pricep și mă minunez și cu mintea mă înspăimîntez. Ascunde-te de la mine degrabă. Marie, ce este lucrul acesta care-l văd întru tine? În loc de cinste, rușine; în loc de bucurie, întristare, în loc ca să mă laud, ocară mi-ai adus mie; te-am luat de la preoți din biserică, fără prihană, și acum ce este ceea ce se vede?"

Și Atanasie al Alexandriei povestește de aceasta astfel: "Iosif, văzînd-o pe ea avînd în pînțece, iar comoara cea dinăuntru neștiind-o și tulburîndu-se vorbea către fecioară, zicînd: "Ce ți s-a întîmplat, Marie? Oare nu ești tu fecioara cea mai cinstită, care ai fost crescută în sfintele pridvoare? Nu ești tu Maria care nici nu voiai a te uita la față de bărbat? Oare nu ești tu Maria pe care n-au putut preoții să te înduplece după voia lor și să te logodească? Oare nu ești tu Maria care te-ai fîgăduit a-ți păzi nevestejit trandafirul fecioriei? Unde este cămara curăției tale? Unde este fața cea frumoasă? Eu mă rușinez și tu îndrăznești, căci îți tănuiesc păcatul tău?"

Acestea și multe altele zicînd Iosif către dînsa, o! cît se rușina fiind nevinovată mielușeaua și porumbița cea fără prihană, fecioara cea curată, rumenindu-se la față la auzirea unor asemenea cuvinte ale lui Iosif. Nici nu îndrăznea a-i spune buna-vestire a Arhanghelului și proorocirea Elisabetei despre dînsa, ca să nu se arate măreață în deșert, lăudîndu-se. De acest lucru adeverește și Atanasie, cel mai sus pomenit, că ea a zis către Iosif: "De voi mărturisi eu singură despre mine, apoi voi fi măreață în deșert; rabdă puțin, Iosife, și păstorii te vor încredința pe tine".

Fecioara Maria nimic altceva nu răspundea lui Iosif, decît numai acestea: "Viu este Domnul Cel ce m-a păzit întreagă întru feciorie pînă acum, că nu am cunoscut păcat și nimeni nu s-a atins de mine; iar ceea ce este întru mine, din voia și din lucrarea lui Dumnezeu este". Iosif, ca un om cugeta cele omenești, socotind că din păcat este ceea ce s-a zămislit. Însă, ca un drept ce era, n-a voit să o vădească pe dînsa, ci voia să o lase pe ascuns și să se ducă de la dînsa undeva departe.

Acestea gîndind el, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, zicînd: *Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta*. Aici îngerul numește pe fecioara, femeie a lui Iosif, înlăturînd părerea acestuia despre desfrînare - căci Iosif socotea că Maria prin desfrînare a zămislit "femeia cea logodită este a ta, iar nu a altui bărbat". Teofilact așa zice: "Femeie a lui Iosif, numește îngerul pe Maria, arătînd că cea logodită nu este cu altcineva însoțită, încă și pentru aceea o numește femeia lui Iosif, ca împreună cu fecioria să fie cinstită și nunta cea după lege". Așa socotește și Sfîntul Vasile cel Mare: "Și fecioară, zice, cu bărbat logodită, ca și fecioria să se cinstească și nunta să nu se defaime".

Fecioria a fost aleasă, deci, ca una ce era de trebuință pentru sfințire; iar logodirea, ca ceea ce este începătura nunții, s-a rînduit ca legiuită, să nu se socotească că acel născut este născut din fărădelege. Apoi, ca Iosif să fie martor adevărat al curăției, și ea să nu fie sub defăimare, ca una ce și-ar fi întinat fecioria, pentru că avea chiar pe logodnic martor al vieții sale și păzitor. Deci, zice îngerul: *Nu te teme a lua pe Maria, femeia ta*, ca și cum ar fi zis: "Primește pe femeia ta după logodire, iar fecioară după făgăduința ei, cu care s-a făgăduit lui Dumnezeu; că în neamul evreesc numai această fecioară s-a făgăduit lui Dumnezeu, cea dintîi ca să-și păzească fecioria neîntinată pînă la sfîrșit. Nu te teme, că cel ce s-a zămislit într-însa de la Duhul Sfînt este: va naște fiu și-i vei chema numele Lui ca un tată, deși nu ești părtaș la nașterea Aceluia. De vreme ce este obicei ca părinții să dea nume fiilor lor, precum Avraam a dat nume fiului său Isaac și tu, măcar că nu ești tată firesc, însă după părere fiindu-i tată, îi vei sluji părintește punîndu-i nume".

Sfîntul Teofilact mai spune despre înger că a zis astfel lui Iosif: "Măcar că nu ai nici o împărtășire la naștere, însă această dregătorie părintească voiesc să ți-o dau, ca să dai nume Celui născut. Tu vei da nume Pruncului, deși nu este nașterea ta, dar trebuie să te arăți ca un părinte. Iar numele ce vei da va fi Iisus, care înseamnă Mîntuitor, pentru că Acesta va mîntui pe poporul Său de păcate".

Sculîndu-se Iosif din somn a făcut după cum i-a poruncit îngerul Domnului: a luat pe femeia sa cea logodită, pe fecioara cea fără prihană, care, prin făgăduința fecioriei, era sfințită Domnului, ca să fie Maica Stăpînului și care de la Duhul Sfînt a zămislit pe Mîntuitorul lumii. Pe aceasta a primit-o ca pe o logodnică a sa, iar ca pe o fecioară a Domnului, cinstind-o foarte mult și slujindu-i ca Maicii Mîntuitorului, cu bună credință și cu frică, n-a cunoscut-o pînă cînd a născut și, după mărturia lui Teofilact, nu s-a atins de dînsa niciodată.

Iosif fiind drept, nu putea să se atingă de aceea, care nu pentru nuntă îi fusese dată din biserica Domnului, ci, după obiceiul nunții, spre paza fecioriei. Cum putea să se atingă de o fecioară a Domnului, care făgăduise feciorie veșnică lui Dumnezeu? Cum putea să se atingă de Maica Domnului, Ziditorului Său, de aceea care era fără prihană? Iar ceea ce zice Evanghelia: *pînă ce a născut*, acest cuvînt, *pînă ce*, l-a pus Sfînta Scriptură în loc de vreme neîncetată. Căci și David grăiește: *Zis-a Domnul Domnului Meu: șezi de-a dreapta Mea, pînă ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale*.

Nu trebuie să înțelegem că numai pînă atunci vrea Domnul, ca Fiul să șadă de-a dreapta Sa, pînă cînd va pune pe vrăjmași așternut picioarelor Lui, iar după punerea vrăjmașilor nu va avea să mai șadă. Ci, chiar după ce va pune pe vrăjmași sub picioare, are să șadă mai cu slăvire, ca un biruitor în veacuri nesfîrșite. Asemenea și despre Sfîntul Iosif se scrie: *Nu a cunoscut-o pe ea, pînă ce a născut*. Nu se înțelege că după aceea avea să o cunoască, precum au socotit unii dintre eretici, care este lucru străin de credința Bisericii. Dar după nașterea unui Fiului ca Acela, Care este Dumnezeu întrupat și după atîtea minuni ce s-au făcut în vremea nașterii - pe care singur Iosif le văzuse -, nu numai că nu a îndrăznit a se atinge de dînsa, dar și mai mult o cinstea ca un rob pe doamna sa, slujindu-i ca unei Maici a lui Dumnezeu, cu frică și cu cutremur.

Pentru acest cuvânt, *pînă ce*, Sfintul Teofilact vorbește astfel: "Sfinta Scriptură spune așa precum și despre potop grăiește: *Nu s-a mai întors corbul în corabie, pînă ce s-a uscat apa de pe pămînt*. Dar el nici după aceea nu s-a întors. Chiar Domnul nostru Iisus Hristos grăiește: *Cu voi sînt pînă la sfîrșitul veacului*. Oare se înțelege că după sfîrșitul veacului nu va mai fi cu noi? Atunci mai vîrtos va fi cu noi în veacurile cele nesfîrșite. Așa și aici zice, *pînă ce a născut*. Adică, nici mai înainte de naștere, nici după naștere n-a cunoscut-o; precum și Domnul și în veacul acesta și după sfîrșitul veacului va fi cu noi. Deci cum putea să se atingă de cea Preacurată, după înștiințarea negrăitei nașteri?

De aici se arată cu dinadinsul și după naștere fecioria Preacuratei Născătoare de Dumnezeu. Căci, atunci cînd s-a arătat îngerul lui Iosif, care se îndoia de însărcinarea fecioarei și o socotea că este furată de nuntă, îngerul a numit atunci pe Maria femeia lui Iosif: *Nu te teme, a lua pe Maria, femeia ta*, și cu aceasta, precum s-a zis mai sus, a surpat părerea despre desfrînare. Cînd același înger s-a arătat lui Iosif, care acum se încredințase despre curățenia Mariei și despre Cel născut din Duhul Sfînt, după nașterea lui Hristos - înger care s-a arătat și în Betleem și în Egipt - după aceea nu mai numește pe Preacurata Fecioară Maria, femeie a lui, ci numai Maica Celui născut. Că așa se scrie: *Ducîndu-se magii, iată îngerul Domnului s-a arătat în vis lui Iosif, zicînd: "Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui - iar nu pe femeia ta - și fugi în Egipt"*. Și în Egipt iarăși îi zice: *"Scoală-te, ia pruncul și pe maica lui și du-te în pămîntul lui Israel"*.

Aici se arată că nu spre nuntă rînduia pe Iosif, ci spre a sluji Pruncului și mamei sale. Deci nu numai pînă ce a născut pe Fiul său cel Întîi născut, Maria n-a fost cunoscută de Iosif ca femeie, ci și după nașterea Aceluia, asemenea a rămas fecioară, precum despre aceasta într-o unire mărturisesc toți Sfinții Părinți și dascălii cei mari ai Bisericii creștine.

Se povestește și aceasta, că Fecioara Maria fiind îngreuiată, un oarecare dintre cărturari, cu numele Anin, venind în casa lor - aceasta după arătarea îngerului în vis lui Iosif - și, văzînd pe fecioară îngreuiată, a alergat degrabă la arhiereu și la tot soborul, zicînd: "Iosif, teslarul, pe care toți l-ați mărturisit că este drept, a făcut fărădelege; căci pe fecioara, care a luat-o din biserica Domnului spre pază, a cunoscut-o în ascuns și acum este îngreuiată".

Ducîndu-se în casa lui Iosif slugi trimise de arhiereu, au găsit pe Maria după cum spusese cărturarul acela și luînd-o cu Iosif, au dus-o la arhiereu și la sobor. Arhiereul a zis către fecioara Maria: "Ai uitat pe Domnul Dumnezeuul tău, tu care ai fost crescută în sfînta sfîntelor, care ai primit hrană din mîinile îngerului și ai auzit cîntări îngerești. De ce ai făcut aceasta?" Iar ea, plîngînd, zicea: "Viu este Domnul Dumnezeuul meu, că sînt curată și nu știu de bărbat". Atunci arhiereul a zis către Iosif: "De ce ai făcut aceasta?" Iosif a răspuns: "Viu este Domnul Dumnezeuul meu că sînt curat față de dînsa". Și i-a zis arhiereul: "De vreme ce n-ai plecat capul tău sub mîna cea tare a lui Dumnezeu ca să fie binecuvîntată seminția ta și fiindcă, nespunînd fiilor lui Israel, pe ascuns te-ai unit cu fecioara cea adusă dar Domnului, pentru aceasta veți bea apa vădirii, ca să arate Domnul păcatul vostru înaintea tuturor".

Era judecată rînduită de la Dumnezeu prin Moise, precum se scrie în cartea a patra a lui Moise, capitoul al cincilea: *Dacă vreo față bărbătească sau femeiască ar fi fost prihănită pentru desfrînare și n-ar fi mărturisit adevărul, i se dă aceleia să bea apa jurămîntului în casa Domnului, cu lucrările și rînduielile cele scrise acolo, deosebit*. Și se făcea după băutura aceea, prin judecata lui Dumnezeu, oarecare semn asupra aceluia ce au păcătuit, după care semn se cunoștea fărădelegea făcută. Deci cu acea apă, după rînduiala ce se cuvenea, arhiereul a adăpat întîi pe Iosif, apoi și pe Maria. Însă nu s-a făcut asupra lor nici un semn, încît se mira poporul că nu s-a aflat într-înșii păcat. Apoi a zis către dînșii arhiereul: "Dacă Domnul Dumnezeu n-a arătat păcatul vostru, să mergeți de aici cu pace". Iosif, luînd pe fecioara Maria, s-a dus la casa sa, bucurîndu-se și lăudînd pe Dumnezeuul lui Israel.

După aceasta a ieșit poruncă de la Cezarul August ca să se înscrie toată lumea. Și mergeau toți de se înscriau, fiecare în a sa cetate. S-a dus și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numește Betleem - pentru că el era din casa și familia lui David - ca să se înscrie cu Maria cea logodită cu el, ea fiind însărcinată. Betleemul este o cetate mică, nu departe de Ierusalim, în partea

dinspre miazăzi, lângă drumul ce merge la munte către Hebron, cetatea preoților, în care era casa lui Zaharia, unde Preacurata Fecioară, după buna vestire a Arhanghelului, a cercetat și a sărutat pe Elisabeta, maica Mergătorului Înainte.

Deci, între Ierusalim și Hebron se află la mijloc Betleemul; și de la cetatea Nazaretul Galileii, pînă aici este cale de trei zile și ceva. Se numește Betleemul, cetatea lui David, căci într-însa s-a născut David și s-a uns ca împărat. Acolo a murit și Rahila și se vede mormîntul lui Iesei, tatăl lui David. Mai înainte numele Betleemului era Efrata. Iacob, păsînd acolo dobitoacele sale, l-a numit casa pînii, mai înainte văzînd cu duhul și mai înainte vestind că avea să se nască într-acel loc pîinea, care s-a pogorît din cer, adică Hristos Domnul. Aproape de Betleem, către răsărit - în preajma puțului lui David, unde a însetat el odată și a zis: "Cine mă va adăpa pe mine cu apă din fîntîna cea dinaintea porților Betleemului?" - acolo se află o peșteră într-un munte de piatră, pe care stă cetatea Betleemului. Peștera aceea era aproape de o holdă a Salomeii, care locuia acolo în Betleem și care era rudenie a amîndorura, adică Fecioarei Maria și lui Iosif.

Cînd s-a apropiat Iosif de cetate, s-au împlinit zilele ca să nască Mireasa cea neispită de nuntă și căuta casă de odihnă, în care ar putea avea loc lesnicios ca să nască, adică să-și dea în lume rodul pîntecelui său cel binecuvîntat. Dar nu au găsit gazdă, din pricina mulțimii poporului care venise să se înscrie, căci se umpluse nu numai gazda cea de obște, ci și toată cetatea. Deci s-au întors la peștera aceea, pentru că nu găseau loc de găzduit și ziua era pe sfîrșite. Peștera aceea sluja ca grajd de dobitoace, unde Preacurata și Preabinecuvîntata Fecioară, în miezul nopții, rugîndu-se lui Dumnezeu cu fierbințeală și cu totul fiind cu mintea la Dumnezeu, arzînd de dorirea și de dragostea Lui, a născut fără durere pe Domnul nostru Iisus Hristos, în douăzeci și cinci ale lunii decembrie. Pentru că astfel se și cuvenea să nască, fără durere, aceea care a zămislit fără păcat. "Nu am cunoscut, zice, plăcerea nunții, fiind neînsoțită".

Precum a zămislit curată, tot așa a și născut fără de stricăciune, după cum grăiește Sfîntul Grigorie al Nissei: "Fecioară a zămislit, Fecioară a purtat, Fecioară a rămas și nici o minune din cele ce s-au făcut pe pămînt nu a fost mai mare ca aceasta". Iar Sfîntul Damaschin zice: "O minune mai nouă decît toate minunile cele de demult. Căci cine a cunoscut să fi născut maică fără de bărbat?" Da, fără de bărbat, adică asemenea lui Adam, din care s-a făcut Eva, fără femeie. De care grăiește Sfîntul Ioan Gură de Aur, astfel: "Că precum Adam fără femeie a adus în lume femeie, pe Eva, tot astfel și fecioara astăzi, fără de bărbat a născut bărbat, plătind pentru Eva datoria bărbaților. Și precum Adam a rămas nevătămat, după luarea coastei trupești, tot așa a rămas și Fecioara după ieșirea Pruncului dintr-însa".

Astfel s-a împlinit Scriptura cea de mai înainte, despre rugul cel nears și despre Marea Roșie. "Căci precum rugul n-a ars fiind aprins, cum cîntă biserica, astfel Fecioară ai născut și Fecioară ai rămas". Și iarăși zice: "Marea Roșie după trecerea lui Israel a rămas neumblată, iar cea fără prihană, după nașterea lui Emanuel, a rămas nestrîcată". Astfel, fără vătămarea fecioriei sale, pururea Fecioara Maria a născut pe Dumnezeu întrupat, fără ajutor și fără slujba cea obișnuită a moașei. Aceasta mărturisește Sfîntul Atanasie al Alexandriei - despre cuvintele acestea ale Evangheliei: *A născut pe Fiul său Cel întîi născut, L-a înfășat și L-a pus în iesle* -, socotind, zice astfel: "Vezi nașterea cea cu taină a Fecioarei; singură a născut și singură a înfășat. Pe cînd la femeile cele lumești, una naște și alta înfașă, iar la fecioară nu s-a întîmplat astfel, ci singură a născut și singură a înfășat, singură Maică, fără osteneală și fără moașă învățată, așa că n-a lăsat pe nimeni să se atingă cu mîini necurate de aceea care era cu totul curată, singură a slujit Celui dintr-însa și mai presus de ea, apoi singură L-a înfășat și L-a culcat în iesle".

Asemenea și Sfîntul Ciprian zice: "Întru naștere și după naștere, cu dumnezeiască putere a fost fecioara, care a născut fără durere. Nu avea trebuință de nici o slujbă de-a moașei, ci singura Născătoare a fost și slujitoare a nașterii, cu bună cucernicie, arătînd Preaiubitului său rod slujba cea de maică, îmbrățișîndu-L, sărutîndu-L, alăptîndu-L și făcînd toate plină de bucurie, pentru că întru naștere n-a avut nici o durere și nici o neputință a firii".

După aceasta, Născătoarea de Dumnezeu cea fără de prihană și singură slujitoare a nașterii sale, înfășînd pe dulcele său Fiu cu scutece albe, curate și subțiri, ce erau pregătite mai înainte și aduse cu sine din

Nazaret și, punându-L în ieslea ce era într-aceeași peșteră, s-a închinat Lui ca lui Dumnezeu, Ziditorul Său". De acest lucru pomenește fericitul Iosif, făcătorul de canoane către Preacurata, zicînd: "Fecioară, pe Cel întrupat și pe Cel înfășurat cu asemănarea omenească, ținîndu-L în mîinile tale, închinîndu-te Lui și sărutîndu-L, ai zis ca o maică: Preadulcele meu Fiu, cum Te țin pe Tine, Cel ce ții cu mîna toată făptura?"

Deci încredințat lucru este că dumnezeiasca fecioară s-a închinat pînă la pămînt Celui născut dintr-însa, Care era culcat în iesle și pe Care cu mirare, Îl înconjurau nevăzut, cetele îngerești, adevărind despre aceasta Biserica, astfel: "Îngerii înconjurau ieslea ca pe un scaun de heruvimi, căci vedeau peștera ca un cer, fiind culcat într-însa Stăpînul. Lîngă iesle erau legați un bou și un asin ca să se împlinescă Scriptura: *cunoscut-a boul pe cel ce-l are pe el și asinul ieslea Domnului său*. Boul acela și asinul erau aduși de Iosif din Nazaret. Asinul se adusese pentru Fecioara cea îngreuiată ca s-o ducă deasupra sa pe cale, iar pe bou îl adusese Iosif, ca să-l vîndă și să plătească datornicul bir împărătesc, și ca să cumpere cele de trebuință. Acele dobitoace necuvîntătoare stînd lîngă iesle, cu aburul lor încălzeau pe Prunc în frigul iernii și așa slujeau Stăpînului și Făcătorului.

Apoi Iosif s-a închinat Celui născut, cum și aceleia ce L-a născut, căci atunci a cunoscut că Cel născut dintr-însa este de la Duhul Sfînt, precum grăiește și Sfîntul Atanasie: "Cu adevărat nu a cunoscut-o Iosif pe dînsa, pînă ce a născut pe Fiul său Cel întîi născut. Cît a purtat fecioara pe Cel zămislit, nu o știa Iosif. Nu știa ce este într-însa, nu știa ce se întrupa. După ce a născut, atunci a cunoscut puterea fecioarei și de ce s-a învrednicit ea. Atunci a cunoscut, văzînd pe Fecioara hrănind piept și păzind floarea fecioriei. Atunci a cunoscut, cînd fecioara a născut, iar cele ce sînt ale celor ce nasc nu le-a priceput. Atunci a cunoscut cînd a dat lapte, piatra cea netăiată, pietrei celei gîndite. Atunci a cunoscut Iosif că pentru dînsa a scris Isaia: *Iată, fecioara în pîntece va lua*".

Pînă aici sînt cuvintele lui Atanasie, care încredințează că în acea vreme a cunoscut Iosif puterea tainei și, cunoscînd, s-a închinat cu frică și cu bucurie, mulțumind lui Dumnezeu Cel întrupat, Care l-a învrednicit a fi singur văzător și slujitor al tainei. Ziua nașterii lui Hristos, se scrie de către mulți scriitori vrednici de credință, că ar fi fost sîmbătă spre Duminică, la miezul nopții.

Așa se arată și de Soborul al șaselea ecumenic, care grăiește pentru prăznuirea zilei Duminicii, zicînd că în această zi a făcut Domnul lumina. Întru această zi a plouat mană din cer. În această zi Domnul a binevoit a Se naște. Întru aceasta a luat Domnul botezul în Iordan de la Ioan. Întru această zi, Preamilostivul Răscumpărător al neamului omenesc a înviat din morți, pentru mîntuirea noastră. Întru aceasta a trimis pe Duhul Sfînt peste ucenici. Că precum vineri, după mărturii vrednice de credință, S-a zămislit în pîntecele cel fecioresc, prin buna vestire a Arhanghelului și vineri a pătimit, așa Duminică S-a născut și Duminică a înviat.

Cu cuviință era a Se naște Hristos în ziua Duminicii, căci în care zi Dumnezeu a zis să se facă lumină și s-a făcut lumină - întru aceea Însuși El fiind Lumina cea neapropiată să răsară lumii. Iar că avea să Se nască Hristos noaptea și în ceasurile ei, cu proorocie s-a spus mai înainte în cărțile Întelepciunii astfel: "Pentru că liniștită tăcere cuprinzînd toate și noaptea întru a sa grăbire înjumătățindu-se, Cuvîntul Tău cel Atotputernic din cer, de la scaunul împărăției, aspru războinic, a venit în mijlocul pămîntului celui pierzător".

S-au făcut și minuni mari în vremea nașterii Domnului în toată lumea, căci în acel ceas prin care a trecut Domnul nostru prin poarta fecioriei cea pecetluită cu curăția, tot în acela, în peșteră a izvorît din piatră izvor de apă. În Roma a ieșit din pămînt un izvor de untdelemn și a curs în rîul Tibrului. O capiște idolească, ce se numea veșnică, a căzut și idolii s-au sfărîmat și tot acolo s-au arătat pe cer trei sori. În Spania în aceeași noapte s-a arătat un nor mai luminos decît soarele. În pămîntul Iudeii au odrăslit viile cele din Engadi, fiind iarnă. Iar, mai ales, după cum se scrie în Evanghelie, cu cîntare s-au pogorît îngerii din cer și s-au arătat oamenilor în vederea ochilor.

În preajma peșterii acelea, în care S-a născut Hristos, era un turn ca la o mie de stînjeni departe, ce se numea Ader, slujind de locuință păstorilor. Acolo în acea noapte s-a întîmplat că nu dormeau trei păstori,

care își străjuiau turma lor; și iată, cel mai întâi stătător între puterile cerești - pe care îl socotește Sfântul Ciprian că este binevestitorul Gavriil - s-a arătat lor în mare lumină, strălucind cu slavă cerească și cu aceeași lumină strălucindu-i și pe dînșii, iar ei, văzându-l, foarte s-au înfricoșat. Dar îngerul ce s-a arătat, le-a poruncit să lase frica și să nu se teamă și le-a vestit bucuria ce venise la toată lumea prin nașterea Mîntuitorului. Apoi le-a spus și semnul bunei sale vestiri, celei nemincinoase: *Veți afla, zice, un Prunc înfășat culcat în iesle.*

Acestea vorbind îngerul către dînșii, îndată s-au auzit în văzduh cete îngerești, lăudînd pe Dumnezeu și zicînd: *Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire.* După vederea aceea a îngerului și după cîntările auzite, sfătuindu-se păstorii, s-au dus degrabă pînă la Betleem ca să vadă de sînt adevărate, cele ce li s-au spus lor de către înger. Și au aflat pe Preacurata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, pe Sfîntul Iosif, logodnicul ei, precum și Pruncul înfășat și pus în iesle.

Crezînd fără îndoială că Acela este Hristos Domnul, Mesia cel așteptat, Care a venit în lume să mîntuiască neamul omenesc, s-au închinat Lui și au spus toate cele ce au auzit și ceea ce li s-a spus de înger, despre Pruncul Acela. Atunci toți cei ce auzeau, adică Iosif, Salomeea și cei ce se întîmplaseră de veniseră în acea vreme acolo, se mirau de cele grăite de păstori. Mai ales Preacurata Fecioară Maria, care născuse fără stricăciune, păstra toate graiurile acestea punîndu-le în inima sa. Și s-au întors păstorii, lăudînd și binecuvîntînd pe Dumnezeu.

Așa a fost Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia, și de la noi păcătoșii, să-I fie cinste și slavă, închinăciune și mulțumire, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu Cel pururea de o ființă, Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Cuvînt al Sfîntului Ioan Damaschin despre Nașterea Domnului (25 decembrie)

Cînd primăvara sosește și stihiiile trupurilor se întorc iarăși către înnoire, atunci toți oamenii, simțind buna adiere a aerului, primesc sănătatea trupului. Atunci și pămîntul, înflorind cu frumusețea semănăturilor și înfrumusețîndu-se cu tot felul de flori ale ierburilor, își face pregătirea rodurilor sale. Atunci și vitele aflînd pajiște verde de pășune se arată bine întremate cu trupurile. Atunci și neamurile păsărilor, ce zboară la înălțime, ciripesc de veselie. Privighetoarea și rîndunica deschizîndu-și ciocușoarele dau glas, răsunînd munții, văile și copacii; și astfel fac veselă primăvara dulce prin glasurile lor. Atunci și păstorii, glăsuind dulce cîntare de fluier, pasc turma lor prin verdeța veselitoare, atunci și soarele revărsîndu-se pe pămînt, peste văi, peste grădini și peste țărini, împlinind trebuința crinilor și a tot felul de trandafiri, dînd mirosuri dulci, înaintînd creșterea pomilor celor roditori și ale celor neroditori, cum și a florilor de tot felul și a răsadurilor. Atunci și lucrătorii ajung la secerișul ostanelilor lor; atunci și strugurii înflorind în vie, împodobesc via. Atunci și munții odrăslind frunzele copacilor, cu desimea crîngurilor pădurii, toate neamurile ființelor celor sălbatice se păzesc în ele; atunci și marea, liniștindu-și valurile sale, se face lesne de plutit corăbierilor.

Așa și cînd s-a născut Domnul nostru din Fecioara Maria, ca o primăvară veselitoare a răsărit la toată lumea și către înnoire s-a întors. Căci a venit Unul Născut, Fiul lui Dumnezeu, raza mării Lui, chipul cel de-a pururea al ipostasului Lui, hotarul și Cuvîntul Tatălui, prin Care și veacurile s-au făcut, atît cele văzute cît și cele nevăzute. Cuvîntul cel preasfînt al Tatălui s-a făcut trup fără schimbare, prin conlucrarea Duhului Sfînt, din Fecioara Maria. A fost mijlocitor între Dumnezeu și între oameni, Cel singur iubitor de oameni, Care nu din voie sau din dorință bărbătească s-a zămislit, în preacuratul pîntece al Fecioarei, ci de la Duhul Sfînt. S-a făcut ascultător Părintelui Său, ca, prin trupul cel luat de la noi, să vindece neascultarea noastră. Pentru că Duhul Sfînt a venit peste dînsa și a curățit-o, dîndu-i puterea primitoare a Cuvîntului, făcînd-o și născătoare.

Atunci a umbrit peste Fecioara Maria înțelepciunea și puterea cea mare a lui Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, cel deoființă cu Tatăl, ca o dumnezeiască sămînță și-a închegat trup însuflețit și suflet cuvîntător din preacuratul și neîntinatul pînțece, fiind ca o pîrgă a frămîntăturii noastre, nu după asemănare, ci după naștere; apoi nu prin adăugirile cele cîte puțin ale trupului împlinindu-se, ci deodată Cuvîntul lui Dumnezeu s-a făcut trup. Nu prin închegarea trupului s-a unit cu dînsul Cuvîntul lui Dumnezeu, ci sălășluindu-se în pînțele Fecioarei nescris împrejur, cu ipostasul Său, din preacuratul pînțec al pururea Fecioarei s-a făcut trup însuflețit, cuvîntător și gîndit, luînd pîrga frămîntăturii omenești.

Cînd Cuvîntul lui Dumnezeu s-a făcut ipostas trupului, în același timp s-a făcut și trup însuflețit, cuvîntător și gîndit. Pentru aceea îl numim nu om îndumnezeit, ci Dumnezeu înomenit. Fiind cu firea Dumnezeu desăvîrșit s-a făcut cu firea și om desăvîrșit, neschimbîndu-și firea, nici prefăcînd iconomia. Ci cu trupul cel însuflețit, care s-a făcut cuvîntător și gîndit din Sfînta Fecioară și întru dînsa a luat ființa, unindu-se după ipostas, neamestecat, neschimbat, neîmpărțit, și nedespărțit Dumnezeu desăvîrșit și om desăvîrșit.

Pentru aceea cu dreaptă credință mărturisim pe Hristos din două firi deosebite, dar nici unirea nu o luăm ca amestecare, nici despărțirea ca deosebire. De unde mărturisim Născătoare de Dumnezeu, cu adevărat pe Preasfînta Fecioară. Precum este Dumnezeu adevărat, Cel ce S-a născut dintr-însa, așa este adevărată Născătoarea de Dumnezeu, ceea ce a născut pe adevăratul Dumnezeu dintr-însa. Născîndu-se Domnul și Dumnezeul nostru și izbăvindu-ne din iarna înșelăciunii și din frigul rătăcirii, ne-a întors către primăvara bucuriei, după ce a luat asupra-Și chipul nostru și l-a înnoit prin luarea trupului Său. Că îmbrăcîndu-se în toată firea noastră, afară de păcat, ne-a făcut după dar, ca fii ai Tatălui Său și moștenitori ai împărăției Sale.

Deci, de vreme ce am anunțat cuvîntul, veniți toți și culegînd ca niște flori din tot felul de trandafiri, să îndulcim auzurile voastre. Să ascultăm mai întîi pe Matei Evanghelistul, căci el povestind cu de-amănuntul nașterea lui Hristos, bine a zis: "*Că nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: logodită fiind mama Lui, Maria, cu Iosif, mai înainte de a se aduna ei, s-a aflat avînd în pînțece de la Duhul Sfînt. Iar Iosif, bărbatul ei, drept fiind și nevrînd să o vădească pe ea, voia în taină să o lase. La aceasta gîndind el, îngerul Domnului s-a arătat lui în vis, zicîndu-i: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ce s-a zămislit întru dînsa, din Duhul Sfînt este. Auzim astăzi luminat împlinirea lucrurilor, care aici cu de-amănuntul se filcuiesc. Că nu în deșert s-au făcut lucrurile cele pentru întruparea lui Hristos, Dumnezeul nostru, ci toate au oarecare însemnare ascunsă.*

Ascultă deci, creștinule în chip minunat însemnarea lor: S-a logodit Maria cu Iosif ca și cu un bărbat, ca necunoscînd diavolul scopul nașterii lui Hristos din Fecioara cea fără bărbat, să fugă de la luptă. Căci ai auzit acum pe evanghelistul Luca, zicînd: Ieșit-a poruncă de la Cezarul August ca să se înscrie toată lumea. *Această înscriere s-a făcut întîi, domnind în Siria, Cirineu, ca să se scrie fiecare întru a sa cetate. Și s-a dus și Iosif din Galileea din cetatea Nazaret la Iudeea, în cetatea lui David, care este Betleem - pentru că el era din casa și familia lui David, ca să se înscrie cu Maria, cea logodită lui femeie, fiind îngreuiată.*

Caută de vezi aici iubirea de oameni a Stăpînului Dumnezeu, Care are scris în cer toată făptura și Care a zis către ucenicii Săi: *Pentru aceasta mai vîrtos vă bucurați, căci numele vostru s-a scris în ceruri.* El a primit să se scrie Maica Sa în condicile romanilor; ca așa, pe noi, cei ce ne-am făcut de voie robi făpturilor, în dar să ne mîntuiească, ca numele nostru în ceruri să se scrie și robi adevărați ai Săi să ne facă. Ca prin scrierea aceasta să se facă arvună de bună rînduială a lumii. Pentru aceea și El a dat voie stăpînirii romane să-L scrie și pe Dînsul spre adevărarea și întărirea legilor. Atunci legea împăratului stăpînește, cînd împăratul cel ce legiuiește, împlinește și el legea sa. Și ca să se împlinească cele zise de prooroc: *În zilele lui va răsări dreptatea și mulțimea păcii.* Deci, mergînd ei să se scrie, se zice că două grupuri vedea Fecioara, unul de-a dreapta care era vesel și drăgălaș, adică durerile proorocilor și ale sfinților - care sălta și se bucura de nașterea lui Hristos - iar altul de-a stînga, care în plîngere se afla, adică cetele diavolilor, care plîngeau și-și tînguiau pieirea lor.

Ascultă iarăși pe evanghelistul, zicînd: *Cînd erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască și a născut pe Fiul ei cel întîi născut. O! ce lucruri preaslăvite, Făcătorul vremurilor a așteptat vremea cea de nouă luni hotărîtă firește, ca nu părere sau nălucire să se socotească, că este iconomia Lui.* Cînd erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca să nască și a născut pe Fiul ei Cel dintîi născut, L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu aveau loc în casă, căci pustiu era locul și vremea către seară și nu aveau unde, decît numai o peșteră prea mică. Aceasta era bunăvoința Tatălui; căci într-o peșteră mică a primit a Se naște Stăpînul, Cel ce nicăieri nu este încăput și Care are scaun cerul, și pămîntul așternut picioarelor. Ca pe omul cel căzut în mare cădere și care s-a făcut peșteră tîlharilor, prin schimbarea chipului, prin lucrarea cea dumnezeiască să-l îmbrace în podoaba cea mai strălucită a frumuseții de a doua oară. Și s-a înfășat cu scutece de Maica Sa, Cel ce cu lumină, ca și cu o haină dumnezeiască, se îmbracă, ca lanțurile păcatelor noastre cele mult strîngătoare să le dezlege.

Vedeți tainica naștere a Fecioarei, pentru că ispită bărbătească n-a cunoscut, și de cele ale maicilor a scăpat. Căci toată nașterea vatămă fecioria și se supune la dureri și chinuri, pentru potrivita certare a blestemului aceluia ce s-a zis: *În dureri vei naște fii.* Iar ea mai înainte de naștere, a fost Fecioară și după naștere a rămas Fecioară; căci Dumnezeu era Cel ce S-a născut. Aceasta s-a arătat maică fără de bărbat și fără de durere, slujitoare a nașterii și moașă neînvățată s-a făcut, fiindcă pe Cel dintr-însa mai presus de fire, fără de dureri L-a născut, L-a înfășat și în iesle L-a culcat. O! Doamne, ce înfricoșată Taină. În ieslea dobitoacelor s-a culcat Dumnezeu, Cel ce pe scaun de heruvimi se poartă, vrînd să întoarcă din necuvîntare pe oameni către cunoștința cea dumnezeiască. Căci dobitoacele înseamnă starea înaintea Stăpînului cea heruvimicească - după cum li se pare și celor ce bine judecă - care închipuia necuvîntarea oamenilor și slujba cea nefolositoare și dureroasă către dumnezeiasca cunoștință, cum și întoarcerea către îngereasca buna rînduială, care s-a împrietenit cu Stăpînul, adică însemna chemarea neamurilor mai înainte.

Isaia proorocind pentru El, zicea: *Cunoscut-a boul pe cel ce l-a cîștigat pe el și asinul ieslea stăpînului Său. Iar Israel nu M-a cunoscut și poporul Meu n-a priceput.* Moașa însemna biserica cea din neamuri, fiindcă a primit pe Stăpînul Care s-a născut; ca pe un mire potrivit, care în locul Salomeii, s-a roșit cu sîngele Lui; iar în Betleem se înțelege în loc de Edem. Și din neîntinate și preacurate sîngerări ale Fecioarei, care îi este roșeala hainelor din via Vosorului, adică din adevărata vie - Hristos Dumnezeu, fiindcă s-a vopsit cu scumpul și preacuratul Lui sînge. Mare bucurie a vestit îngerul păstorilor, zicîndu-le: *Nu vă temeți căci, iată, vă vestesc bucurie mare, care va fi la tot poporul, căci vi s-a născut vouă astăzi Mîntuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David.* Păstorul păstorilor, mai Marele turmei, Împărat și ocîrmuitor, Care adunînd turme cuvîntătoare, pe păstorii cei înțelepți și învățați îi va pune peste dînsule, care își vor pune sufletul lor pentru oi; după cum Hristos, începătorul păstorilor, pentru toți Și l-a pus și către pajiștile gîndite ale împărăției cerurilor vor porni turma lor. Pe lupii din staulul lor îi va scoate și-i va goni și cu toiagul cel de fier, adică cu Crucea Domnului, arma cea nebiruită, pe toți îi va zdrobi, prin care Hristos a atras neamurile către moștenire și chiar marginile pămîntului.

Acestea vestind îngerul păstorilor și de la dîșii ducîndu-se, altă oaste de îngeri a stat de față în peșteră, care a cîntat, zicînd: *"Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire.* Slavă Celui ce a unit cele de sus cu cele de jos, cu preaslăvire. Slavă Celui ce a voit cu materiale fluier, împreună să ne ospătăm. Slavă Celui ce prin buna voire s-a întrupat pentru oameni". Acestea astfel săvîrșindu-se și toată zidirea cea văzută și nevăzută dănuind, de la răsărit a ieșit o stea prealuminată a ceresului Împărat Care S-a născut și care vestea nașterea Lui, a Celui ce săvîrșea pe pămînt minuni preainfricoșate. Pe aceasta văzînd-o magii, împărații și astronomii perșilor, strănepoții lui Valaam, și spăimîntîndu-se de strălucirea cea luminoasă a stelei, au gîndit la proorocia lui Valaam, adică: *Va răsări o stea din Iacov și se va scula un om din Israel, care va sfărîma pe toți domnii Moabului.*

Unii care au înțeles și au cunoscut, din strălucirea cea prea încuviințată a stelei celei neobișnuite, că mare Împărat S-a născut, au propovăduit că, El, are să stăpînească domnie mare peste tot pămîntul și peste toată lumea. Nu numai din proorocia lui Valaam au înțeles acest lucru, ci și din altă parte au primit adevărarea nașterii celei după trup a lui Hristos, Dumnezeuul nostru, Celui ce S-a născut, adică din minunea cea înfricoșată care s-a făcut în țara lor.

Căci Casandros, săvârșindu-se, a lăsat pe sora sa Doriada, a lui Piliad, cel ce a fost ucis în Elada, pe care a poftit-o Atal, împăratul Lachedemonilor, și intrând în cămară ca să se culce și să doarmă cu dînsa, ea, avînd cuțit, l-a înfipt în inima lui și, după ce l-a înjunghiat, i-a stăpînit împărăția lui. Acest lucru săvârșindu-se, s-a făcut foarte înfricoșată multora. Iar fratele celui ucis, anume Filip, temîndu-se de Doriada, a fugit la elini și acolo, luînd pe femeia lui Caliop, voievodul lor, care se numea Alsevida, căuta să dea război Doriadei și poporului său, dar se temea; căci cu mulți se luase la război și pe toți i-a pierdut.

Toate neamurile cele dimprejur, fiind biruite și robite de frumusețile ei, îi slujeau ei și poșteau, că doar s-o întîmpla să se dea pe sine lor, spre însoțire de nuntă. Deci se temeau toți de fața ei și au socotit atunci cei mari să trimită la Delfi și de acolo să ia proorocie pentru război. Și ducîndu-se aceia la preoteasa Evoptia, la apa Castalului, au rugat-o să le ghicească pentru ce au venit? Iar ea gustînd din apa izvorului celui vrăjitor, le-a proorocit așa: "Cîndva, după multe vremi, cineva va veni în pămîntul cel mult împărțit și, fără de păcat, se va naște cu trup și cu hotarele cele neobositoare ale dumnezeirii, va dezlega stricăciunea patimilor nevindecate. Acesta va fi pizmuit de poporul necredincios și întru înălțime se va spînzura, ca un osîndit la moarte. Pe acestea toate le va pătimi, voind să le sufere, și murind, spre viața veșnică se va scula".

Aceștia, batjocorind-o și blestemînd-o, au zis: "De trei ori blestemato, noi pentru femeie te-am întrebat, oare pentru un bărbat ți-am zis ție ceva?" Ea le-a răspuns: "Vremi nebiruite au început să se ridice". Apoi a zis că și pe ea și pe acela și pe bărbații cei împreună cu dînsul, pe toți îi vor birui. Iar ei s-au depărtat, după ce au necinstit pe proorociță. Și s-au mai dus și la capiștea Atenei, pentru care țesînd haină preotească și luînd porfiră vestită și scumpă ei au sărit înăuntru, fără de veste, iar preoteasa Xantipi, mîniindu-se, a zis lor: "În ceas rău ați venit aici, voi cei ce sînteți neurmători". Atunci au ocărît-o și pe aceasta, zicîndu-i că este vrednică de toată necinstea și străină de obiceiul preoțesc; căci defaimă porfira pe care zeii au dăruit-o împăraților, prin care dobîndesc cinste și slavă cei ce o poartă pe dînsa.

Apoi îi ziceau: "Încetează cele străine și netrebnice, trufașo și mîndro". Iar ea le-a răspuns: "Acestea nu mi le aduceți mie, ci dumnezeilor celor nedefăimați. Însă, luînd vrajă întemeiată, mergeți, căci un bărbat fără prihană S-a născut, iconom al lui Dumnezeu celui nebiruit, putere nebiruită avînd și lumea toată, ca pe un ou înconjurînd-o, pe toți cu sulița îi va pierde". Aceștia scuipînd-o, s-au dus. Apoi au zis între dînșii: "Nu isprăvim nimic, fără numai să ne ducem la Apolon". Deci venind ei în capiștea lui Apolon, au zis, rugîndu-se: "Biruatorilor, precuraților, preabunilor zei, pentru ce faceți așa robilor voștri celor ce cer să biruiască războiul femeiesc? Pentru ce în loc de război, aduceți alt război înăuntru? Nu, o, nemuritorilor zei, nu, adevăraților stăpîni". Atunci, deodată a venit un glas nevăzut și întorcîndu-se tripodul, proorocița a zis: "Întru întreita înconjurare a anului, un Luceafăr din cer trimis a venit, în pîntece curat locuind și trup omenesc pentru milostivirea Lui plămădindu-Și; iar numele ei este de două ori șaptezeci și șase. Acesta surpînd tirania și toată sfințita noastră cinstire, întru preafericită înțelepciune va purta cinstea a toată lauda". Iar ei, auzind acestea, s-au dus mîhnîți.

Cir, strănepotul lui Cir, împăratul perșilor, a făcut o capiște și a pus într-însa idolii zeilor de aur, de argint și i-au împodobit pe dînșii cu pietre scumpe. Iar în zilele acelea, după cum spun tablele cele scrise, intrînd împăratul să primească dezlegarea visurilor, preotul Trupiptos a zis: "Mă bucur împreună cu tine, împărate, că Ira a luat în pîntece". Împăratul, zîmbind, a zis lui: "Ceea ce a murit a luat în pîntece?" Iar el a zis: "Da, cea moartă a înviat și viază ca să nască". Împăratul a întrebat: "Ce este aceasta? Descoperă-mi mie". Iar el a răspuns: "Cu adevărat, stăpîne, la bună vreme ai venit aici. Că toată noaptea idolii au petrecut sălțînd, și cei bărbătești și cei femeiești, zicînd unii către alții: "Venii să ne bucurăm împreună cu Ira". Și mi-au zis mie: "Vino, proorocule, și te bucură și tu împreună cu Ira". Iar eu am zis: "Cum putea să fie ceea ce nu este?" Ei au zis: "A înviat și nu se mai numește Ira, ci Urania. Căci soarele cel mare a iubit-o pe dînsa".

Iar idolii cei femeiești au zis către cei bărbătești: "Este fîntînă ceea ce s-a iubit. Au doară Ira este? Căci cu teslarul s-a logodit". Atunci au zis cei bărbătești: "Fîntînă după dreptate s-a numit, însă Maria este numele ei. Care în pîntece ca într-un noian o poartă corabia cea aducătoare de nenumărate poveri. Iar dacă fîntîna este aceeași, așa înțeleagă-se. Că fîntînă de apă este, fîntînă de-a pururea izvoritoare a Duhului, care

numai un pește are și care de undița dumnezeirii s-a prins. Pe toată lumea, ca și cum ar petrece într-o mare, o va hrăni cu trupul său. Bine a zis că aceea teslar are logodnic, însă nu din însoțire bărbătească este teslarul Acela pe Care Îl naște. Teslarul Acesta Care se naște, adică copilul, va fi începător teslarilor și întregul acoperământ al cerului l-a cioplit cu meșteșuguri preaînțelepte și întreit sălășluitul acesta acoperământ cu cuvântul l-a înfipt.

Deci idoli au vorbit pentru Ira și pentru fântână, apoi cu un glas au zis: "După ce se vor împlini zilele, toți și toate vom cunoaște lucrul cel arătat. Acum, stăpîne, îngăduiește și cealaltă parte a zilei că negreșit va fi lucrul și arătarea desăvârșit. Că lucrul ce s-a ivit nu este cum s-ar întâmpla". Apoi rămânând împăratul acolo și privind idoli, au început cântărețele a cînta cu alăutele și muzele cîte erau înăuntru de cele cu cîte patru picioare, cum și păsările cele de aur și de argint, fiecare scoteau glasul cu jale. Iar împăratul, de frică cuprinzîndu-se și cu totul de groază umplîndu-se, a voit să se ducă, că nu suferea tulburarea făcută de idoli. Preotul Trupip i-a zis: "Îngăduiește, împărate, că a sosit descoperirea cea desăvârșită, pe care Dumnezeu a voit să ne-o arate nouă".

Acestea în acest chip săvîrșindu-se s-a deschis numaidecît acoperământul capiștei și s-a pogorît o stea preastrălucită și a stat deasupra stîlpului fîntîinii și s-a auzit un glas: "Stăpînă fîntînă, Soarele cel mare m-a trimis să-ți vestesc ție și să-ți slujesc întru cele ce sînt pentru naștere. Nuntă neîntinată făcîndu-ți ție, căci maică a Făcătorului rînduieților celor de sus te-ai făcut și mireasă ești a stăpînirii Celui cu trei nume. Și pruncul cel fără de sămînță se numește Început și Sfirșit. Început al mîntuirii și sfirșit al pieirii". După ce s-a dat glasul acesta, toți idoli au căzut și s-au zdrobit de tot, rămînînd numai al fîntîinii în care se afla înfiptă o diademă împărătească, care avea deasupra o stea ferecată cu pietre scumpe de antrax și de smarald, iar deasupra ei era steaua din cer pogorîtă.

Împăratul a poruncit degrabă să se aducă toți înțelepții și ghicitorii de semne, cîți vor fi în împărăția lui. Iar propovăduitorii și crainicii cu trîmbițele sîrguindu-se și strigînd, au venit toți la capiște. Dacă au văzut steaua deasupra fîntîinii și diadema, adică coroana cu steaua împodobită cu pietre scumpe, și pe idoli zdrobiți la pămînt, au zis: "Împărate, o rădăcină dumnezeiască și împărătească a răsărit, Care poartă caracterul cerescului și pămîntescului împărat. Fîntîna este a Mariei, fiica Betleemului, și coroana este închipuire împărătească, iar steaua este vestire cerească, care se lucrează cu minune pe pămînt. Din Iuda s-a ridicat împărăție, care toate pomenirile iudeilor le va ridica din mijloc și le va șterge, iar dacă zeii au căzut la pămînt, arată că a sosit sfirșitul cinstei lor, că Cel ce a venit, avînd mai multă vrednicie, cum va lăsa în vrednicia lor pe cei noi și de curînd veniți? Deci acum o, împărate, trimite la Ierusalim, că vei afla pe Fiul Împăratului a toate, purtîndu-se în brațe trupești de femeie". Și a îngăduit steaua deasupra fîntîinii care se numea Urania, pînă cînd au ieșit magii și au purces și împreună cu ei a mers și steaua.

Împăratul Persiei, nemaiasteptînd, a chemat la sine pe magii de sub stăpînirea sa și i-a trimis cu daruri spre închinarea Împăratului, Care S-a născut, aducînd pîrga oamenilor. Iar ei făcînd călătoria vreme de zile nenumărate, au ajuns la Ierusalim și au întrebat: *Unde este Împăratul Iudeilor, Care S-a născut acum? Că spre închinăciunea Aceluia am venit, vîzînd steaua lui la răsărit și am venit să ne închinăm Lui.* Irod auzind s-a tulburat și tot Ierusalimul cu dînsul și, chemînd pe preoții și pe cărturarii poporului, i-a întrebat unde are să se nască Hristos? Ei au răspuns: "În Betleemul Iudeii, că așa este scris de prooroc: *Și tu, Betleeme, pămîntul Iudeii, nu ești nicidecum mai mic între domnii Iudeii, că din tine va ieși Povățuitor, Care va paște pe poporul Meu Israel.* Atunci Irod, chemînd în ascuns pe magi, i-a întrebat cu dinadinsul despre vremea stelei care s-a arătat, iar ei au răspuns: "Un an de zile este astăzi de cînd vedem steaua și făcînd călătoria pînă aici ne-am povățuit de dînsa".

Irod căuta să afle vremea nașterii lui Hristos, nu ca să-L cinstească, ci spre a-L ucide. Atunci întrebau și iudeii pe magi, voind să afle lucrul ce va să vie și pentru ce au venit. Magii răspundeau: "Acela, pe Care voi Îl numiți Mesia, S-a născut". Iudeii, auzind, s-au tulburat, însă n-au îndrăznit a le sta împotriva; dar au zis către dînsii: "Pentru osînda cerească, spuneți-ne ce ați cunoscut?" Ei au răspuns: "Cu boala necredinței boliiți și nici cu jurămînt, nici fără jurămînt nu credeți că s-a născut Hristos, Fiul Celui Preaînalt, Care va strica și va dezlega legea și sinagogile voastre". Ei, sfătuindu-se între dînsii, i-au rugat să primească daruri și un lucru ca acesta să nu-l spună în țara lor, ca să nu se facă vreo zarvă între dînsii. Iar ei au

răspuns: "Noi în cinstea Lui am adus daruri, ca să propovăduim minunile cele mari care s-au făcut în țara noastră când El s-a născut. Voi ziceți ca să luăm daruri, iar pe cele arătate de dumnezeirea cerească să le ascundem și să trecem cu vederea poruncile Împăratului cel de-a pururea vecuitor". Iudeii, auzind acestea, s-au înfricoșat foarte și rugându-i prea mult, i-au liberat.

Ieșind ei din Ierusalim, s-au dus unde erau trimiși, arătându-le steaua pe Pruncul cel stăpînesc. Apoi văzînd pe aceea care L-a născut și pe Cel ce Se născuse, deschizîndu-și visteriile lor, I-au dat daruri: aur, tămîie și smirnă; aur ca unui Împărat; tămîie ca unui Dumnezeu și smirnă ca unui muritor. Atunci s-a împlinit cuvîntul cel zis prin prooroc: *Împărații arabilor și Sava daruri vor aduce. Împărații Tarsisului și ostroavele vor aduce daruri și I se va da Lui din aurul Arabiei.*

Magii au zis către Fecioară: "Cum îți este numele, o! prea vestită Fecioară și maică?" Ea a răspuns: "Maria". Iar ei au zis: "De unde ești de neam?" Ea a răspuns: "Din această latura a Betleemului". Apoi ei au zis: "Dar n-ai avut bărbat pe cineva?" Ea a răspuns: "M-am logodit numai făcîndu-se tocmelile de nuntă". Magii au zis către dînsa: "De ce neam ești de ai născut un prunc ca acesta?" Ea a răspuns: "Sînt din neam împărătesc și preoțesc, din al lui David și al lui Aaron; acestora sînt strănepoată, din rădăcina Iudeii și fiică a lui Ioachim și a Anei". Atunci ei au zis către dînsa cu blîndețe: "O, maică a maicilor, toți zeii perșilor te-au fericit, lauda ta este mare, că ai covîrșit pe toate femeile cele slăvite, și, decît toate împărăteșele, mai mare împărăteasă te-ai arătat". Pruncul, începînd al doilea an, avea oarecare trăsături ale feței la fel cu ale celei ce L-a născut. Ea era puțin mai înaltă decît altele și cu trup gingaș, cu fața de culoarea grîului, avînd părul foarte bine și cu cuviință legat pe cap. Magii, avînd cu ei un tînăr zugrav, au dus în țara lor chipurile amîndorura și au pus în biserică icoanele lor, ca să fie cinstite de toți și au scris pe table de aur cuvintele acestea: "În biserica Diopet a dumnezeului soarelui, pe acestea lui Dumnezeu, marele Împărat Iisus, împărăția perșilor le-a afierosit". Și luînd magii în brațe pe pruncul Iisus, sărutîndu-L fiecare și închinîndu-se Lui, au zis: "Ție, ale Tale Ți le dăruim cu osîrdie, preaputernice Iisuse. Nu s-ar fi ocîrmuit bine lucrurile lumii de n-ai fi venit. În alt chip nu s-ar fi unit cele de sus cu cele de jos, dacă nu Te-ai fi pogorît Tu. Se cădea aceasta înțeleptului Tău cuvînt, Stăpîne, ca pe cei potrivnici cu un trup ca acesta să-i amăgești și să-i surpi prin nașterea Ta". Pruncul rîdea și sălta de mîngîierile magilor.

După aceasta, luîndu-și ziua bună de la mama sa, iar ea cinstindu-i și aceștia slăvind-o precum se cădea, s-au dus. Și dacă au sosit la locul în care poposise, povesteau unii către alții cele despre Prunc, adică cum S-a arătat lor. Cel dintîi a zis: "Eu Prunc Îl vedeam"; cel de al doilea a zis: "Tînăr, ca de treizeci de ani L-am văzut"; iară cel de al treilea zise: "Bătrîn, vechi de zile L-am văzut". Minunîndu-se de schimbarea feții Pruncului, a sosit seara, li s-a arătat în vis îngerul Domnului ca un fulger înfricoșat și le-a zis: "Degrabă să ieșiți de aici ca să nu pătimiți ceva rău". Aceia au zis cu frică: "Cine este acela care aduce solie atît de mare, o! dumnezeiescule Arhanghel"? El a răspuns: "Irod, împăratul Iudeilor". Acestea auzind magii, au încălecat pe cai sprinteni și puternici și pe altă cale s-au dus în țara lor.

Ducîndu-se magii, s-a arătat îngerul Domnului în vis lui Iosif, zicîndu-i: *Sculîndu-te, ia pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt și fii acolo pînă cînd îți voi zice; căci Irod vrea să caute Pruncul, să-L piardă.*

Sculîndu-se Iosif în acel ceas, s-a pogorît în Egipt cu toată casa, după cuvîntul îngerului, ca să împlinească ceea ce s-a zis prin proorocul: *Din Egipt am chemat pe Fiul meu.* Atunci Irod, văzînd că l-au batjocorit magii, a trimis satrapii, adică stăpînitori, să ucidă pe toți pruncii Betleemului, de doi ani și mai jos, după vremea despre care cu dinadinsul a întrebat pe magii. Venind satrapii în Gavaa, în Rama și în cetățile Rahilei și ale seminției lui Veniamin, au ucis pe toți pruncii dintr-însele. Seminția lui Veniamin a căzut aproape de soarta Iudeii, asemenea și cetățile ei, Betleemul și Ebus, adică Ierusalimul, asemenea și cetățile lui Veniamin: Gavaa, Rama și Rahil; fiindcă cetățile Iudei și ale lui Veniamin sînt aproape unele de altele.

Atunci s-a împlinit cuvîntul cel zis de Ieremia proorocul: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere și jale și tînguire multă, Rahil plîngînd pentru fiii săi și nu voia să se mîngîie că nu mai erau.* Deci să vedem acum cuvîntul și scopul pentru care evanghelistul pomenește aici de proorocul care zice: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere, jale, și tînguire multă, Rahil plîngînd pe fiii săi și nu voia să se mîngîie, căci nu mai erau.*

Toți știți că Iacov a avut doisprezece fii; adică din Lia, femeia lui cea dintâi, șase: Ruvim, Simeon, Levi, Iuda, Isahar și Zabulon; din Rahila, doi: Iosif și Veniamin. Din Vala, slujnica Rahilei: Dan și Naftalim; și din Zelfana, slujnica Liei, doi: Gad și Asir. Din care s-au făcut cele douăsprezece seminții ale lui Israel, după numărul celor doisprezece patriarhi luându-și numirile.

A fost un bărbat Levit care locuia în hotarele muntelui Efraim și care și-a luat femeie din Betleem, pământul Iudei. Însă a fugit femeia lui de la dânsul, la casa părintelui său, în Betleem și a stat acolo patru luni. Atunci bărbatul ei s-a dus din hotarele Efraimului și a venit la Betleem ca să ia femeia înapoi la dânsul. După ce a stat în casa tatălui femeii lui cinci zile, pe la amiază sculându-se cu femeia lui, s-a întors iarăși și a venit pînă în dreptul Iebusului, adică Ierusalimului. Cu dânsul avea o pereche de asini împovărați, femeia lui și sluga lui; apoi plecîndu-se ziua apunînd soarele au mers aproape de Gavaa, care este în seminția lui Veniamin și s-au abătut acolo să găzduiască. Deci au intrat înăuntru și au șezut în ulița cetății, căci nu era cine să-i primească în casă. Spre seară a venit un om bătrîn de la lucrul lui de la țarină și omul acela era din muntele Efraim, iar acum era trecător prin Gavaa și oamenii acelui loc erau fii ai lui Veniamin. Bătrînul a ridicat ochii și a văzut pe acel bărbat călător șezînd în ulița cetății și a zis către dânsul: "De unde vii și unde mergi?". Iar ei au răspuns: "Venim de la Betleem, pământul Iudeei și mergem pînă în părțile hotarului lui Efraim. Și am venit ca să găzduiesc aici; dar nu este cine să ne primească în gazdă. Paie și grăunțe pentru asinii noștri, pîine și vin avem destul, eu, soția mea și copilul, și nu avem lipsă de nici un lucru".

Bătrînul a zis către dânsul: "Pace ție, însă în uliță nu te vei sălășlui". L-a dus în casa lui, a făcut loc asinilor lui și a spălat picioarele lor, au mîncat și au băut. Și pe cînd ei se veseleau, iată oamenii cetății, fiii celor fărădelege au înconjurat casa, bătînd în ușă și zicînd: "Scoate afară pe bărbatul pe care l-ai găzduit ca să-l cunoaștem pe dânsul". Stăpînul casei a ieșit la dînșii și le-a zis: "Nu, fraților, să nu faceți rău bărbatului care a intrat în casa mea, să nu faceți nebulia aceasta. Iată, fiica mea este fecioară, iată femeia lui, să le scoț pe dînsele și să le vedeți". Deci a luat bărbatul cel călător pe femeia lui, a scos-o afară la dînșii, pe care au necinstit-o și apoi au eliberat-o.

Către ziuă femeia a venit și a căzut lîngă ușa casei unde era găzduit bărbatul ei și a murit. Dimineața sculîndu-se bărbatul ei a deschis ușile casei și a ieșit ca să meargă în calea lui, și iată, femeia lui era căzută lîngă ușile casei. Și a zis către dînsa: "Scoală-te să mergem". Dar nu era glas într-însa și nu era auzire. Atunci a luat-o și a pus-o pe asin și a mers la pământul său. Apoi a luat sabia și a tăiat-o în douăsprezece părți, pe care le-a trimis la toate hotarele lui Israel. Toți cei care le-au văzut au plîns. Apoi s-au sculat toate semințiile asupra seminției lui Veniamin și au cerut pe bărbații cei fărădelege să-i ucidă, dar ei n-au vrut să-i dea, ci, ieșind din Gavaa, s-au pregătit a sta împotriva la război. Toate semințiile s-au luat la război cu seminția lui Veniamin și au căzut în ziua aceea din fiii lui Israel douăzeci și două de mii.

După aceasta fiii lui Israel au judecat să nu treacă cu vederea această nedreptate. S-au adunat iarăși la bătălie împreună și au ieșit fiii lui Veniamin în întîmpinarea lor din Gavaa, în ziua a doua și au căzut din fiii lui Israel optsprezece mii. Apoi s-au suit fiii lui Israel în Betel, înaintea Domnului, au plîns înaintea Lui cu plîngere mare și a auzit Domnul glasul lor și le-a zis: "Mai suiți-vă încă o dată, căci mîine îi voi da în mîinile voastre". Suindu-se fiii lui Israel în ziua a treia împotriva fiilor lui Veniamin, s-au pornit la război lîngă Gavaa și au făcut ocolire împrejurul ei, adunîndu-se și făcînd război mare. De această dată s-au biruit fiii lui Veniamin, i-au omorît de la mic pînă la mare, au înconjurat cetățile lor, fiii lui Israel și le-au prădat și le-au ars pînă în temelii, încît s-a pierdut de tot din ziua aceea seminția lui Veniamin și fiii Rahilei.

Pentru aceasta evanghelistul pomenește de Rahila, că își plînge pe fiii ei, arătînd proorocia aceasta. Că precum în vremea de atunci s-a pierdut seminția lui Veniamin și fiii Rahilei, așa s-a făcut și aici la nașterea Domnului, căci s-a pierdut toată odrasla pruncilor de doi ani și mai jos, după cum zice și evanghelistul: *Și nu vrea să se mîngîie, căci nu mai erau.* Că glas în Rama s-a auzit, se înțelege înaltă propoveduire, că Rama se țîlcuiește înalt. Drept aceea, acest glas, care în Rama s-a auzit, înseamnă glas de înaltă propovăduire. Căci cu adevărat s-a vestit în marginile lumii, prin glasul apostolilor, cu înaltă propovăduire, uciderea pruncilor și pînă la marginile lumii s-a auzit.

Deci și noi cele de cuviință să le prăznuim astăzi și să cinștim nașterea lui Hristos și luminat să strigăm; cu păstorii să dănuim, cu îngerii să cîntăm, cu magii să ne închinăm Dumnezeului nostru, Cel ce S-a născut pentru noi și mulțumită fie Celui ce a venit întru ale Sale ca un străin, că pe cel străin l-a proslăvit. Lui se cuvine slava, împreună cu Cel fără de început al Lui Părinte și cu preasfîntul și de viață Făcătorul Său Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Soborul Preacuratei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, și pomenirea Sfîntului și Dreptului Iosif, logodnicul (26 decembrie)

Sfîntul Iosif era de neam împărătesc din casa lui David și a lui Solomon, nepot al lui Matat și strănepot al lui Eleazar, fecior lui Iacov după fire, iar lui Ili după lege; pentru că Matat, moșul lui, născînd pe Iosif, tatăl său, a murit. Pe femeia lui Matat, mama lui Iacov, a luat-o Melhie, din neamul lui Natan fiul lui David și a născut pe Ili; deci Ili a luat femeie și a murit fără fii. După dînsul, Iacov, care era frate al lui dintr-o maică, nu și dintr-un tată, a luat pe femeia lui, - de vreme ce legea poruncește așa: de va muri cineva neavînd feciori, să ia fratele lui pe femeia lui, ca să continue sămînța fratelui său. Deci, după acea lege, Iacov a luat pe femeia fratelui său și a născut pe Sfîntul Iosif logodnicul.

Astfel Iosif era, după cum s-a zis, fiu al amîndorura, al lui Iacov după fire, iar al lui Ili după lege. Pentru care pricină Sfîntul Evanghelist Luca, scriind neamul Domnului nostru Iisus Hristos, a pus pe Ili, tatăl lui Iosif, grăind despre Hristos așa: *Care este, precum se pare, fiul lui Iosif, al lui Ili și al lui Matat*. Pe Ili zice în loc de Iacov. Și este neunire la înțelegere despre acest Iosif, între apuseni și între cei din răsărit. Apusenii zic că a fost feciorelnic pînă la sfîrșitul vieții sale, necunoscînd nicidecum însoțire, iar răsăritenii zic că a avut o femeie și a avut fii. Nichifor, istoricul cel vechi, grec luînd acestea de la Sfîntul Ipolit, povestește că a luat femeie cu numele de Salomi. Însă să nu înțelegeți că este acea Salomi, care era în Betleem și care s-a numit moașă Domnului, ci alta. Aceea era rudenie cu Elisabeta și cu Născătoarea de Dumnezeu, iar aceasta era fata lui Agheu, fratele lui Zaharia, tatăl înainte-Mergătorului. Agheu și Zaharia au fost feciorii preotului Varahie.

Sfîntul Iosif, cu această Salomi, fiica lui Agheu, viețuind întru însoțire cinștită, a născut patru fii: pe Iacob, pe Simon, pe Iuda și pe Iosie și două fete: pe Estir și pe Tamar, sau, precum zic alții, pe Marta. Sinaxarul din Duminica sfîntelor mironosițe adaugă și a treia fată, cu numele Salomi, care a fost dată după Zevedei. Gheorghe Chedrin, pomenind două fete ale lui Iosif, pe una dintr-însele, cu numele de Maria, zice că ar fi fost dată după Cleopa, fratele lui Iosif, după întoarcerea acestuia din Egipt. Însă Maria aceasta se pare că este Marta sau Tamar. Dar oricare și oricîte ar fi fost fetele, aceasta este adevărat că Sfîntul Iosif a fost însurat și a născut fii și fete.

După răposarea femeii sale, Salomi, Sfîntul Iosif a văduvit, petrecîndu-și zilele sale întru curăție; căci se mărturisește de viața lui cea sfîntă și fără de prihană în Sfînta Evanghelie, deși în scurte cuvinte, însă foarte laudătoare: *iar Iosif bărbat, drept fiind*. Ce poate fi mai mare decît această mărturie? Atît a fost de drept, încît a covîrșit cu sfințenia sa pe ceilalți drepti strămoși și patriarhi. Căci cine s-a aflat vrednic a fi logodnic și cu părerea soț al Preacuratei Fecioare Maria, Maica lui Dumnezeu? Cui i s-a dat o cinste ca aceasta, să fie numit tatăl lui Hristos? Cu adevărat pe acest bărbat l-a aflat Domnul după voia Sa, căruia cele ascunse și cele tănuite ale înțelepciunii Sale i-a arătat, făcîndu-l slujitor Tainei mîntuirii noastre. Cu adevărat era vrednic de cinste și de o slujbă ca aceasta, pentru desăvîrșita sa viață plină de fapte bune.

Deci, fiind el bătrîn de optzeci de ani, a fost logodit cu dînsul Preacurata Fecioara Maria și dată lui pentru păzirea fecioriei ei, iar nu spre însoțire trupească, căci îi slujea ei ca Maicii Domnului și ca Doamnei și Stăpînei Sale și a toată lumea, încredințîndu-se de la îngerul care i se arătase lui în somn. Asemenea slujea și lui Dumnezeu, Pruncului celui întîi născut dintr-înșea, cu toată buna cucernicie și cu frică, fugind în Egipt și de acolo întorcîndu-se și petrecînd în Nazaret. Apoi le cîștiga hrană din osteneala

mîinilor lui, căci era lucrător de lemn și sărac, deși era de neam împărătesc, pentru că Domnul a voit a se naște în sărăcie, luînd numai trup de neam împărătesc, nu și slava împărătească, bogăție și stăpînire. Deci săracă a voit a fi Maica Sa, Preacurata Fecioară, sărac a voit a avea și pe cel cu părere de tată, dînd chip de smerenie.

Viețuind Sfîntul Iosif toți anii vieții sale, o sută zece ani, s-a sfîrșit în pace și s-a dus la părinții săi, care erau în iad, ducîndu-le veste de bucurie și de încredințare, că a venit Mesia cel dorit, Cel ce are să elibereze și să mîntuiască neamul omenesc, Hristos Domnul, Căruia I se cuvine slavă, în veci. Amin.

Sfîntul Eftimie Mărturisitorul, Episcopul Sardelor (26 decembrie)

Sfîntul Eftimie a trăit pe vremea împăraților Constantin și Irina. Mai întîi a strălucit ca o stea în viața călugărească, apoi a fost făcut arhieru. La Sinodul al VII-lea de la Nicea a zdrobit cu putere pe eretici. Cînd Nichifor s-a urcat pe tronul împărătesc și a început să trăiască nelegiuit, sfîntul l-a mustrat. Atunci împăratul l-a surghiunit în Apus împreună cu alți episcopi ortodocși. De atunci și pînă la pătımirea sa ca mărturisitor, timp de 29 de ani, fericitul nu și-a mai văzut mitropolia.

Cînd s-au schimbat împărații și a venit pe tron Leon cel cu nume de fiară, sfîntul a fost chemat din surghin. Împăratul l-a întrebat de se închină sfintelor icoane. Sfîntul, fiind plin de rîvnă, l-a dat anatemei pe împărat. Acesta, mîniindu-se, l-a surghiunit din nou în Ason. După ce Leon a fost ucis, noul împărat l-a chemat din Ason și i-a cerut să se lepede de sfintele icoane. Iar Sfîntul Eftimie, rîvnind pentru Hristos a zis cu glas mare: "Dacă cineva nu se închină Domnului nostru Iisus Hristos zugrăvit în icoană, anatema să fie!" Pentru aceasta sfîntul a fost bătut, surghiunit și închis în temniță. Bătîndu-l cumplit cu vine de bou, a mai trăit puțin și și-a dat sufletul în mîinile Domnului.

Pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Nicodim cel Sfințit de la Tismana (26 decembrie)

Sfîntul precuciosul Părintele nostru Nicodim cel sfințit era de neam macedo-român, născut din părinți binecredincioși la Prilep, în sudul Serbiei, în anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr și a domnului Țării Românești, Nicolae Alexandru Basarab. După ce învață carte în patria sa, este chemat de Hristos la nevoința vieții monahale în Mănăstirea Hilandar din Muntele Athos, unde primește îngerescul chip, ajungînd mai tîrziu egumen al acestei lavre și chiar proto-epistat în conducerea Sfîntului Munte.

Ajungînd la Athos, în muntele Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întîi în obște, apoi singur într-o peșteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdînd grele ispite de la diavol. Însă, fiind umbrat de darul lui Hristos, în puțină vreme s-a curățit de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfîntei rugăciuni și s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii și al facerii de minuni, ajungînd vestit în tot Muntele.

Ca egumen al Mănăstirii Hilandar, Cuviosul Nicodim a adunat în obștea sa pînă la o sută de călugări atoniți, greci, sîrbi, macedoneni, români și bulgari, deprinzîndu-i pe toți frica de Dumnezeu și hrînindu-i cu învățăturile Sfîntei Scripturi. Căci era dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adînc teolog și părinte duhovnicesc pentru mulți. Pentru aceea nu puțini sihaștri, călugări de chinovii și egumeni veneau la el pentru sfat și cuvînt de folos.

Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi Isaia și Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia ecumenică. Deci, văzînd patriarhul și împăratul smerenia și înțelepciunea cuviosului și cucerindu-se de sfințenia vieții sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos și bucuria creștinilor. Așa înțelegea el să împlinească Evanghelia și să ajute la mîntuirea semenilor săi.

În urma unei descoperiri dumnezeiești, Sfîntul Nicodim vine din Muntele Athos cu mai mulți ucenici în sudul Dunării, aproape de Vidin, unde întemeiază două mici așezări monahale: Vratna și Mănăstirița.

Iar în anul 1364 trece în Țara Românească și se așează pe valea râului Vodița, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, Cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorilor Vlaicu Vodă (1364-1377) și Radu (1377-1384) și a sihaștrilor din partea locului, zidește chilii și biserică de piatră cu hramul Sfîntul Antonie cel Mare, pe care o sfințește în anul 1369. Mănăstirea Vodița a fost înzestrată apoi cu danii și întărită prin hrisov domnesc ca "după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareț nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim și cum va așeza, așa să țină călugării care sînt acolo și ei singuri să-și pună stareț".

Pe valea pîrîului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulți sihaștri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul Adormirea Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim a înălțat, de asemenea, la locul numit "Cascade", Mănăstirea voievodală Tismana, cu același hram, cu ajutorul domnitorului Țării Românești Radu I și Dan I, între anii 1377-1378. Aici, marele stareț formează o obște renumită de zeci de călugări, ajută la menținerea în continuare a vieții isihaste pe valea Tismanei și pune rînduială călugărească de chinovie, după tradiția Muntelui Athos. Apoi, adunînd în jurul său cîțiva călugări minuați, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită școală de caligrafi și copiști de cărți bisericești, renumită în toată peninsula Balcanică. De aici Cuviosul Nicodim conducea toate mănăstirile organizate de el și întreținea corespondență cu egumeni și ucenici din Athos, din Serbia și din Țara Românească, precum și cu patriarhul Eftimie al Tîrnovei, dovedindu-se un mare teolog și părinte duhovnicesc.

Sfîntul Nicodim, luînd de la Dumnezeu darul facerii de minuni și putere asupra duhurilor necurate, a făcut multe și nenumărate minuni, cît a trăit în viață, izgonind diavolii din oameni și tămăduind toată boala și toată neputința. Se zice că a intrat și în foc și a ieșit nevătămat, încît nici chiar de haine și nici de părul capului nu s-a atins focul. Apoi a făcut alte minuni și nespuse lucruri cu puterea lui Hristos.

La bătrînețe, Sfîntul Nicodim încredințează grija celor două mănăstiri, Vodița și Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage la mai aspră nevointă în peștera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează pînă astăzi. Acolo se nevoia cuviosul toată săptămîna în post, în priveghere de toată noaptea și în neîncetată rugăciune. Numai Duminica și la praznice cobora din peșteră în Mănăstirea Tismana și săvîrșea Sfînta Liturghie. Apoi vindeca pe cei bolnavi care veneau la dînsul, mîncea la trapeză cu părinții, sfătuia și mîngîia pe toți cu cuvinte de folos și se urca din nou la peșteră.

Numele Sfîntului Nicodim de la Tismana se făcuse cunoscut pînă dincolo de hotarele Țării Românești, pentru sfințenia vieții sale și darul vindecării a tot felul de boli. În tradiția mănăstirii se spune că unii bolnavi se vindecau numai cît ajungeau la Tismana. Alții se tămăduiau cu rugăciunea și binecuvîntarea Cuviosului, s-au numai cît se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecați de Sfîntul Nicodim se numără și fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

La sfîrșitul secolului al XIV-lea, Sfîntul Nicodim, împreună cu cîțiva ucenici, întemeiază pe valea Jiului Mănăstirea Vișina, cu hramul Sfînta Treime, în locul unei sihăstirii mai vechi. Iar în anul 1400 întemeiază Mănăstirea Prislop, numită și Silvașul de Sus, în ținutul Hunedoarei, cu același hram, fiind ajutat de domnitorul Mircea cel Bătrîn. În această mănăstire s-a nevoit Cuviosul cîțiva ani, unde a și scris cu mîna sa un Evangheliar slavon (1404-1405), care se păstrează pînă astăzi.

Ajungînd la adînci bătrîneți cu sfințenie, Sfîntul Nicodim de la Tismana s-a mutat din această viață vremelnică, la viața cerească și nepieritoare, în ziua de douăzeci și șase decembrie, anul mîntuirii 1406, fiind plîns de toți ucenicii săi. Sfintele sale moaște s-au îngropat cu multă plîngere în biserica Mănăstirii Tismana, în mormîntul dinainte pregătit, cum se vede pînă astăzi, unde se face în tot anul prăznuirea lui. După ce Dumnezeu i-a proslăvit moaștele cu mireasmă dumnezeiască de bun miros și cu dar izvorîtor de mir și cu facere de minuni, au fost scoase și puse în raclă, fiind așezate cu cinste în biserica zidită de el, ca și moaștele Sfîntului Grigorie Decapolitul, în Sfînta Mănăstire Bistrița.

După trecere de mulți ani, un domn al Țării Românești, a voit să ridice din Mănăstirea Tismana moaștele Sfîntului Nicodim și să le ducă în orașul București. Dar, nefiind voia sfîntului să se înstrăineze moaștele din locașul său, a făcut minune, încît a părăsit domnul acela lucrul neplăcut sfîntului. După aceea s-a arătat în vedenie unuia din călugări, poruncindu-i să spună egumenului ca să-i ascundă moaștele și numai un deget să-i ia de la mîna pentru evlavia locuitorilor. În acest chip s-a arătat Sfîntul Nicodim și egumenului, poruncindu-i, asemenea, să-i facă precum îi spusese și fratelui aceluia. Încredințîndu-se egumenul, a luat un deget de la mîna sfîntului și mir de la moaștele sale și au fost puse într-un vas de cositor, împreună cu o cruce mare de plumb, pe care o purta sfîntul la grumaz; și se află în sfînta Mănăstire Tismana pînă în ziua de astăzi, ca podoabe duhovnicești cinstite și de mare preț. Însă din sfîntul mir nu este îngăduit nimănui a lua măcar cît de puțin, fără numai vasul a-l săruta și a se umple de bunămireasmă duhovnicească.

În acest chip fiind ascunderea moaștelor sfîntului, multă vreme se știa taina numai de către egumen și de unul din frații mănăstirii. Mai pe urmă, din pricina multor răzmerițe și robii, au rămas moaștele sfîntului tănuite de tot și neștiute de nimeni, pînă în ziua de astăzi. Poate că așa a fost voia sfîntului, cu toate că se găsesc cele mai susnumite sfinte odoare, spre mîngîierea părinților mănăstirii și a celorlalți locuitori creștini, prin care și acum se fac multe și nenumărate minuni. Duhurile cele necurate din oameni se izgonesc cu chemarea numelui sfîntului și vindecări de multe feluri de boli se dăruiesc celor ce năzuiesc și aleargă cu credință la ajutorul lui. Și țara aceasta, cu rugăciunile și cu ajutorul Sfîntului Nicodim, de multe nevoi se păzește și se izbăvește. Apoi și Sfînta Mănăstire Tismana, care are în sine comoara de mare preț a sfîntelor sale moaște, de multe primejdii și bîntuieli ale văzuților și nevăzuților vrăjmași este păzită și apărată totdeauna cu grabnică și călduroasă folosința sa. Pentru ale cărui rugăciuni, Hristoase, Dumnezeule, miluiește-ne și ne mîntuiește pe noi. Amin.

Pățimirea Sfîntului Întîiului Mucenic și Arhidiacon Ștefan (27 decembrie)

Domnul nostru Iisus Hristos, după săvîrșirea tainei mîntuirii noastre, înălțîndu-se la cer, și pe Sfîntul Duh, Care de la Tatăl purcede trimițîndu-L în limbi de foc, iar Biserica cea dintîi începînd a se înmulți, au cîrțit elinii împotriva evreilor. Nu acei elini care se închinau idolilor, pe care Sfînta Scriptură îi numește limbi, pentru că aceora, în acea vreme, încă nu li se deschisese ușa credinței și încă nu li se propovăduise cuvîntul mîntuirii. Că nu îndată după uciderea lui Ștefan au început a se primi păgînii în Biserica celor credincioși, dintre care cel dintîi a fost Corneliu Sutașul. Pe acesta botezîndu-l Sfîntul Petru, nu a plăcut celor ce erau dintre evrei că a intrat între bărbații care nu erau iudei. De acea cîrteau asupra lui Petru, pînă cînd le-a spus lor despre pînza cea arătată din cer și atunci au tăcut și slăveau pe Dumnezeu, zicînd: *Că și limbilor le-a dat Dumnezeu pocăință în viață*. Deci, nu elinii cei ce erau dintre limbi cîrteau asupra evreilor, în vremea Sfîntului Ștefan, ci acei care erau dintre evrei și aveau aceeași lege dată de Moise și erau risipiți prin toate țările, precum și Sfîntul Apostol Pavel scrie: *Celor douăsprezece seminții, care sînt întru risipire, să se bucure*. Aceia deprinseseră limba elinească, însă nu și credința și obiceiurile; din care pricină elinii îi numeau pe dînșii, ierusalimiteni.

Astfel zice Sfîntul Ioan Gură de Aur: "Elinii socotesc pe cei ce vorbesc elinește, pentru că aceștia fiind evrei, vorbeau elinește". Niște elini ca aceia, care erau risipiți, au făcut cîrțire către evreii cei din

Ierusalim, că erau trecute cu vederea văduvele lor în slujbele cele de toate zilele, pe de o parte că li se porunca lucrul cel mai prost, iar pe de alta că nu deopotrivă, ci partea cea mai mică și mai de pe urmă din hrană și din haine se da lor. Atunci cei doisprezece Sfinți Apostoli, adunînd toată Biserica din acea vreme, au zis: *Nu este cu cuviință nouă a lăsa cuvîntul lui Dumnezeu și a sluji meselor. Căutați dar, fraților, dintre voi șapte bărbați mărturisiți, plini de Duh Sfînt și de înțelepciune, pe care îi vom pune pe slujba aceasta, iar noi vom petrece în rugăciuni și în predicarea cuvîntului.* Și a plăcut cuvîntul acesta al Sfinților Apostoli înaintea întregului popor credincios. Astfel, au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Duhul Sfînt; pe Filip, Prohor, Nicanor, Timon, Parmena și pe Nicolae Antiohianul, ale căror nume arată că nu erau din neamul evreilor din Ierusalim, ci din cei ce locuiau prin părțile elinilor, că și numele lor nu sînt evreiești, ci elinești. Precum Ștefan care era rudenie cu Saul, cel chemat mai pe urmă la credință și la apostolie, iar acesta numit în urmă Pavel, era din părțile Ehliehiei, din cetatea Tarsului. Deci, din elini au ales pentru slujbă pe acești șapte, ca să fie cu plăcere poporului elinesc, care se mîhnea pentru văduvele lor cele trecute cu vederea și așa să se potolească mîhnirea lor și să înceteze cîrtirea. Pe aceștia alegîndu-i, i-au adus înaintea apostolilor, iar ei rugîndu-se și-au pus mîinile peste dînșii și i-au făcut diaconi. Ștefan, fiind plin de credință și de putere, era cel dintîi dintre dînșii, pentru aceea și arhidiacon a fost numit, făcînd semne și minuni mari în popor, pe care nu le pomeneste Scriptura, ca și despre Însuși Domnul Hristos, *căci dacă s-ar fi scris cîte una, pare-mi-se că nici în toată lumea nu ar fi încăput cărțile ce s-ar fi scris.*

Însă fără îndoială vom zice că Sfîntul Ștefan, fiind asemenea cu apostolii și punîndu-și mîinile pe bolnavi îi făcea sănătoși. Fiind și bărbat puternic în lucru și în cuvînt, întărea pe credincioși în credință, muștra pe iudeii cei necredincioși, spunîndu-le din lege și din prooroci, că din zavistie și din nedreptate au omorît pe Fiul lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat din veac. Odată, făcîndu-se întrebare între iudei, farisei și saducheii și între evreii cei ce se numeau elini, despre Domnul nostru Iisus Hristos, unii ziceau că este prooroc, iar alții amăgitor și alții că este Fiul lui Dumnezeu. Atunci Sfîntul Ștefan, stînd la loc înalt, a vestit tuturor pe Iisus Hristos, Domnul nostru, zicînd: *Bărbați, frați, aflați pentru ce s-au înmulțit răutățile între voi și s-a tulburat tot Ierusalimul; fericit este omul care a crezut în Iisus Hristos, pentru că Acesta este cel Care a plecat cerurile și S-a pogorît pentru păcatele noastre și S-a născut din Sfînta și Preacurata Fecioară Maria, cea aleasă mai înainte de întemeierea lumii. Acesta neputințele noastre le-a luat și bolile noastre a purtat. Pe cei orbi i-a făcut să vadă, pe cei leproși i-a curățit și dracii a izgonit.* Ei, auzind acestea, se certau cu dînsul, grăind împotriva și hulind pe Dumnezeu cel propovăduit, precum scrie în Faptele Apostolilor. *Atunci s-a sculat, se zice, un oarecare din sinagoga ce se numea a Libertinilor, a Cirinenilor și a Alexandrinilor, a celor din Cilicia și din Asia, întrebîndu-se cu Ștefan.* Pentru că evreii cei ce trăiau prin laturile cele mai depărtate, prin mijlocul elinilor își aveau în Ierusalim adunările lor deosebite și erau afară de sinagogile cele mari evreiești și o mulțime de sinagogi ale altor limbi - sau evreii care viețuiau între alte neamuri - pentru că evreii din fiecare latură își trimiteau copiii la sinagogă sau la adunarea lor din Ierusalim, ca să învețe legea lui Dumnezeu. Încă și ei, în fiecare an venind la închinăciune la biserica lui Solomon, într-ale lor adunări găzduiau, se adunau și învățau. Acest lucru învederat este, din ceea ce scrie la cap.11 al Faptelor: *În Ierusalim veneau Iudei, bărbați cu bună cuviință dintre toate limbile cele de sub cer.* Adică partenii, mideni, elamitenii și ceilalți, evreii ce viețuiau în Partia, în Midia, în Elamitia și în celelalte laturi, după cum scrie acolo și care veniseră în Ierusalim la praznic.

Acolo era adunarea cilicienilor, a alexandrenilor și a cirincilor. Iar pentru adunarea libertinilor se povestește că era între evreii un neam deosebit, care își trăgea neamul său din evreii aceia ce au fost odinioară robiți de Pompei al Romei și după aceea li s-au dăruit libertate și se numeau liberi, sau slobozi, așa zice și Sfîntul Ioan Gură de Aur: "Libertinii cei ce au fost dăruiți cu libertate de romani, așa se numesc, căci cum erau acolo mulți străini, așa aveau și adunările unde se cuvenea a se citi legea și a face rugăciunile. Deci, aceste adunări ale libertinilor, ale chirinenilor și altele, întrebîndu-se cu Sfîntul Ștefan, nu puteau sta împotriva înțelepciunii și a duhului cu care grăia el. Apoi, Sfîntul Ștefan biruia cu cuvîntul adevărului în acea vreme trei părți din toată lumea, a Europei, a Asiei și a Africii. Biruia pe Europa, prin libertinii cei veniți din Roma, care este în părțile Europei; biruia Asia, prin cilicienii care erau din Asia; biruia Africa prin cirinei și prin alexandrini, care erau din părțile Africii.

Aceștia, neputînd a grăi ceva, împotriva adevărului, care era mai luminos decît soarele, s-au aprins de mînie și, cuprinzîndu-i zavistia, au invitat pe niște bărbați, care iubeau minciuna, să spună la sinagoga cea mare evreiască, că ar fi auzit pe Ștefan grăind cuvinte de hulă împotriva lui Dumnezeu și a lui Moise. Cu acest fel de vicleșug tulburînd poporul, pe bătrîni și pe cărturari, au răpit pe Sfîntul Ștefan și l-au dus în adunarea lor înaintea arhierilor și a toată mulțimea învățătorilor de lege. Apoi au pus înainte și martori mincinoși, zicînd: *Omul acesta nu încetează a grăi cuvinte de hulă împotriva acestui loc sfînt și a Legii, că l-am auzit și pe el zicînd că Iisus Nazarineanul va risipi locul acesta și va schimba obiceiurile pe care ni le-a dat nouă Moise* (Fapte 6,11-14).

Sfîntul Ștefan stătea în mijlocul acelei adunări ucigașe ca un înger al lui Dumnezeu, strălucind cu lumina dumnezeiescului dar, precum odinioară Moise s-a preamărit cu strălucirea feței lui, și toți cei ce ședea în adunare, căutînd la dînsul, au văzut fața lui ca fața îngerului. Și a zis arhierul: *Oare sînt adevărate cele grăite de martori?* Iar Sfîntul, deschizîndu-și gura sa, a început a grăi de la Avraam, care mai întîi a primit făgăduința venirii lui Mesia și le-a spus istoria pînă la Moise, vestind-o cu toată buna cucernicie și cu cinste, grăind împotriva martorilor celor mincinoși, că nu este hulitor al lui Moise, nici al legii lui Dumnezeu celei date prin Moise, ci mai vîrtos adevărînd că părinții lor au fost hulitori. *Nu au vrut, zice el, părinții noștri să o asculte pe ea, ci au lepădat-o și s-au întors cu inimile lor la Egipt.*

După aceasta, surpînd acea mărturie mincinoasă că ar fi hulit asupra locului sfînt, a zis: "Solomon i-a zidit Lui biserică (adică lui Mesia) ca și cum ar fi zis: Nu-mi este cu neștiință locul cel sfînt, cel rînduit cu bună voirea lui Dumnezeu, de împăratul Solomon cel înțelept și cu slava Domnului cea arătată în nor sfînțit. Cinstesc locașul cel făcut din mîini întru slava lui Dumnezeu, însă mărturisesc că Dumnezeu voiește mai vîrtos a petrece în locurile cele nemateriale și nefăcute de mîină, adică în sufletele omenești cele curate. Cel Preaînalt nu viețuiește în bisericile cele făcute de mîini, precum zice proorocul: *Cerul Îmi este scaun și pămîntul reazem picioarelor Mele. Ce casă Îmi veți zidi Mie?*", grăiește Domnul, sau *care este locul odihnei Mele? Nu mîna Mea a făcut acestea toate?"*

Apoi, umplîndu-se de rîvnă dumnezeiască, precum și Ilie odinioară, a adus cuvînt de mustrare, zicînd către dînșii: *Voi cei tari la cerbice și netăiați împrejur la inimă și la urechi, voi pururea vă împotriviți Duhului Sfînt, precum părinții voștri așa și voi! Pe cine din prooroci n-au izgonit părinții voștri? Și au omorît pe cei ce mai înainte au vestit despre venirea lui Mesia cel așteptat* (Fapte 7,47-52).

Aceste cuvinte ale sfîntului au pornit spre nespusă mînie pe arhieru, pe cărturari și pe tot poporul cel înrăutățit al iudeilor, căci, auzind acestea, se iuțeau în inimile lor și scrîșneau cu dinții asupra lui. Însă el nu băga în seamă mînia lor, că era plin de Duhul Sfînt, care îl făcea cu bărbăție și de Dumnezeu vorbitor. Apoi, căutînd la cer a văzut slava lui Dumnezeu, pe care mai înainte dorea să o vadă și cu credință neîndoită nădăjduia a o dobîndi. Pe aceasta mai înainte de vreme a început a o vedea, ca și cum ar fi ieșit din trup și ar primi răsplătirea. Deci a văzut și pe Iisus Hristos, Stăpînul și Domnul său, ca și cum venea către sine, căci dezlegîndu-se degrabă de trup, avea să meargă către El, ca unde este Domnul, acolo și sluga lui să fie. Ceea ce a văzut singur, aceea a vestit-o tuturor, strigînd cu glas mare: *Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stînd de-a dreapta lui Dumnezeu.*

El nu a tăinuit ceea ce a văzut, precum este obiceiul sfînților a nu arăta la alții descoperirile ce li se fac de Dumnezeu pentru a lor smerenie. Ci, Sfîntul Ștefan a făcut arătată acea preaslăvită descoperire, iar aceasta a făcut-o pentru a întări credincioșii în credință, iar necredincioșii să se rușineze. Încă și pentru a adevăra și pe ceilalți mucenici, ce vor veni după dînsul, că celor ce mor pentru Hristos mucenicește, nu le este în văzduh vreo împiedicare la suirea către înălțime sau vreo încercare; ci calea cea dreaptă, cerul deschis, răsplătirea gata, puitorul de nevoițe așteaptă și singură slava Domnului întîmpină pe mucenic în porțile cerești.

Pentru aceea întîiul mucenic, netăcînd, vestește ceea ce vede, ca și cum ar chema după sine și pe alții, către aceeași cunună mucenicească. Iar iudeii cei zavistnici, care se învățaseră a ucide pe prooroci și care îndrăzniseră și asupra Domnului, împlinitorul legii și al proorocilor, nu au suferit a auzi cuvintele cele adevărate grăite de Sfîntul Ștefan, singuri fiind mincinoși, ci strigînd cu glas mare, își astupau urechile și

au pornit cu un suflet și-au pus asupra lui mâinile cele ucigașe. Apoi, scoțându-l din cetate - precum mai întâi pe Domnul Cel ce a binevoit a pătimi afară de poartă - au ucis cu pietre pe sluga Domnului cea bună și credincioasă. Martorii cei mincinoși și ucigașii, pentru ca să le fie mai ușor a arunca cu pietre asupra sfântului, s-au dezbrăcat de hainele lor și le-au pus lângă picioarele unui tânăr, numit Saul. Acesta, fiind rudenie și de o seminție cu cel ce se ucidea, mai mult se iuțea asupra lui, râvnind după legea cea veche. Saul era atunci binevoitor pentru uciderea lui Ștefan și cum Sfântul Ioan Gură de Aur grăiește despre aceasta: "Îi părea rău lui Saul că nu are mâini mai multe ca să ucidă cu toate pe Ștefan, dar și așa a aflat ca să-l ucidă cu mâini multe, care erau ale martorilor mincinoși, ale căror haine le păzea Saul".

Deci, fiind ucis Sfântul Ștefan în valea lui Iosafat - care este între Eleon și între Ierusalim, lângă pârîul Cedrilor, ce avea mulțime de pietre pe lângă mal - stătea de departe pe o piatră Preacurata Fecioară, cu Sfântul Ioan Cuvîntătorul de Dumnezeu, privind de sus și rugîndu-se cu sîrguință către Domnul și Fiul său ca să-l întărească în răbdare și să primească sufletul lui în mâinile Sale. O! cît îi era de dulce Maicii Domnului moartea Sfântului, întîiului mucenic și Arhidiacon Ștefan, deși era într-acea cumplită ucidere cu pietre; căci privea la pătimirile lui, din înălțimile cele cerești, preadulcele Iisus; iar din dealurile cele pămîntești, preadulcea Maică, împreună cu iubitul ucenic.

Multă ploaie de pietre zburînd asupra lui și cu totul roșindu-se de sîngele lui, iar cu trupul slăbind și din legăturile cele firești dezlegîndu-se, îl durea inima pentru cei ce-l ucideau și mai cu sîrguință se ruga pentru ei, decît pentru sine. Căci pentru sine a zis: "Doamne, Iisuse, primește sufletul meu!" Iar pentru ei, plecîndu-și genunchii și cu glas mare strigînd, a zis: "Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" Aceasta zicînd, a adormit.

Astfel s-a săvîrșit bunul nevoitor. Astfel s-a încununat cu niște trandafiri roșii, prin sîngerarea de pietre, întîiul mucenic și a mers în cerul pe care l-a văzut deschis, către Domnul și Împăratul slavei, ca să împărățească împreună cu El întru împărăția cea nesfîrșită. El fusese ales arhidiacon de Sfinții Apostoli, îndată după Pogorîrea Sfântului Duh și a pățimit în același an după Înălțarea Domnului, în ziua de douăzeci și șapte a lunii decembrie, avînd de la nașterea sa mai mult de treizeci de ani. Era frumos la față, dar mai frumos cu sufletul.

Sfântul lui trup a fost aruncat spre mîncarea fiarelor și a păsărilor și a zăcut neîngropat o zi și o noapte. După aceea, în noaptea a doua, Gamaliel, acel slăvit învățător al legii evreiești din Ierusalim, care mai pe urmă a crezut în Hristos împreună cu fiul său, Avelvie, a trimis niște bărbați cinstiți și credincioși și, luînd în taină moaștele sfântului, le-a dus într-un sat al său, care era departe de Ierusalim, ca la douăzeci de stadii, ce se chema Cafargamala și acolo le-a îngropat cu cinste, făcînd deasupra lui mare plîngere. "Căci cine n-ar fi plîns - zice Sfântul Ioan Gură de Aur - văzînd pe acel miel blînd, ucis cu pietre și zăcînd mort".

După mulți ani, binecredincioasa Evdochia, soția împăratului Teodosie cel Mic, venind în Ierusalim, la locul acela unde a fost ucis Sfântul Întîiul Mucenic Ștefan cu pietre și s-a roșit pămîntul cu cinstitul său sînge, a zidit o biserică preafrumoasă în numele și în cinstea lui Hristos Dumnezeu, a Căruia este slava în veci. Amin.

Pățimirea Sfântului Teodor Mărturisitorul și a fratelui său, Cuviosul Teofan (27 decembrie)

Din cei ce au voit a pătimi pentru Hristos sînt unii care au suferit numai pentru credința creștinească, stînd împotriva elinilor, care își apărau rătăcirea lor cea închinătoare la idoli. Alții se nevoiau pentru dreapta-credință, împotriva chiar a creștinilor cu adevărat, însă a celor ce nu cred drept și care, nu mai puțin decît cei dintîi, multe osteneli au suferit, pentru care au primit și cununi deopotrivă ca și aceia. Dintre ei unul este acest minunat și mare Teodor, pentru care acum ne stă înaintea cuvîntul.

Pe acest mărturisitor l-a odrăslit Palestina, pe care, dînd-o Dumnezeu lui Avraam ca moștenire, bine a numit-o pămîntul făgăduinței, pentru că de acolo a ieșit ceata proorocilor și a patriarhilor și Însuși Hristos cu trup. De acolo ne-a răsărit și numărul primitorilor de Dumnezeu apostoli, care s-au născut acolo. Deci și pe acest luminător și stîlp al dreptei-credințe, aceeași latură l-a adus și dat în lume.

Părinții cuvioșilor acestora erau din Sfînta Cetate a Ierusalimului, de bun neam, a căror bogăție era numele de creștini. După ce au odrăslit acest rod sfînt, adică pe Teodor, îndată, din tînră vîrstă, a cîștigat mare bogăție de înțelepciune. Căci, fiind încă copil, nu era într-însul minte copilărească, ca să ia seama la jocurile copilărești sau la orice fel de priveliște, ci întotdeauna se îndeletnicea în locașurile lui Dumnezeu. Nici o priveliște nu-i era lui mai plăcută, decît a privi spre obiceiurile cele frumoase și cinstite și aceasta era lauda lui, a se supune părinților lui. Pe scurt, zic, chiar de la început s-a arătat ca un pom bineroditor și din odrăslirea sa cea dintîi dovedea ce fel era să fie mai pe urmă.

Ajungînd el în vîrstă, părinții l-au dat în Mănăstirea Sfîntului Sava, unui preot cu fapte bune ca să învețe știința dumnezeieștilor Scripturi cum și frica de Dumnezeu. Teodor avea un frate cu numele de Teofan, mai mic de ani, dar cu obiceiurile cele bune deopotrivă. Amîndoi învățau împreună la acel preot, însă Teodor, fiind ascuțit la minte, în puțină vreme a străbătut toată învățătura cărții. Dorind să se deprindă la învățătura mai înaltă, a ieșit din mănăstire și, aflînd un bărbat bătrîn împodobit cu viața și cu înțelepciunea, s-a lipit de acela și a învățat de la el desăvîrșit filosofia cea din afară. Apoi și pe cea dinăuntru bine a deprins-o, căci s-a povățuit de dînsul a trece cu vederea lumea și toate cele ce se află în lume.

Făcîndu-se desăvîrșit în amîndouă filosofiile, iarăși s-a întors în Mănăstirea Sfîntului Sava și s-a făcut monah, lucrînd toate cele plăcute lui Dumnezeu, încît covîrșea pe alții cu viața. Căci cine era acolo mai blînd decît el? Cine era mai fără de răutate? Cine era mai înfrînat și cine păzea mai cu sîrguință vremea vorbirii, a tăcerii și a fiecărui lucru, mai mult decît el? Încît nici de tăcerea sa să nu se păgubească, nici grăirea cea folositoare, la vremea sa, să nu o lase, nici de la orice osteneală mănăstirească să nu lipsească. Cine și-a omorît așa trupul? Cine și-a oprit ochiul, limba și năvălirile gîndurilor, ca Teodor?

Deci pentru o faptă bună ca aceasta, prin rînduiala lui Dumnezeu și prin dorința tuturor fraților care erau acolo, s-a hirotonisit preot în Sion, de către patriarh, și așa locașul Sfîntului Sava îl avea ca pe o albină harnică, care aduna cu sîrguință mierea faptelor bune.

Se zice despre dînsul și aceasta, că era într-însul ceva în așa chip, precum odată în Ieremia proorocul, către care s-a grăit: "Mai înainte de a te naște te-am cunoscut; mai înainte de a ieși din pîntece te-am sfințit". Că fiind prunc și învățînd carte la preotul mai sus pomenit, în aceeași lavră a proorocit despre dînsul acel preot de Dumnezeu insuflat, zicînd: "Acest copil frumos afară de alte nevoințe ce va suferi pentru Hristos, cu sfirșit mucenicesc se va duce din viața aceasta". Aceasta mai pe urmă s-a și împlinit după cum vom arăta.

În acea vreme se înnoise iarăși eresul luptei contra sfintelor icoane, ce fusese pe vremea lui Leon Isaurul, a lui Constantin Copronim și a lui Leon, fiul lui Copronim, cel scos din biserică și dat anatemei de Soborul al șaptelea a toată lumea, adunat de binecredincioasa împărăteasă Irina și de fiul său Constantin. Acel eres l-a ridicat iarăși răucredinciosul împărat Leon Armeanul, de a cărui începere nu este a se pomeni aici. Acesta, în vremea împărăției lui Nichifor, era mai întîi începător al divanului Armeniei, apoi după cîtăva vreme s-a ales patriciu și voievod al oștilor răsăritului. După aceasta cu vicleșug s-a suit la împărăție, izgonind pe bunul și binecredinciosul împărat Mihail, care se poreclea Rangave, și l-a făcut de s-a îmbrăcat în chip monahicesc, iar pe fiii lui, Teofilact și Ignatie, i-a castrat și așa l-a trimis în surghiun cu femeia și cu copiii.

Cînd sfințitul patriarh Nichifor a încununat ca împărat pe acest Leon în biserică cea mare și îi punea coroana pe cap, a simțit durere ca de spini în mîini și se părea cea coroană în mîinile arhiereului ca și cum ar fi niște spini ascuțiți, ce îl înțepau cu durere; deci a cunoscut îndată sfințitul patriarh că semnul acela era vestirea răutății celei mari ce avea să vină mai pe urmă peste Biserica lui Hristos de la acel

împărat. La început, vicleanul împărat tănuia eresul său și se arăta ca un dreptcredincios, pînă cînd a fost întărit în împărăție. Apoi, după războiul cel mare împotriva bulgarilor, în care s-a arătat slăvit biruitor și-a vărsat otrava răutății, arătîndu-se pe față că este luptător contra sfintelor icoane. Aceasta s-a început astfel:

Întorcîndu-se el de la războiul acela, și-a adus aminte de un oarecare monah închis în Filomitia, care îi proorocise odată că are să fie împărat, ceea ce s-a și întîmplat. Deci s-a gîndit să-i mulțumească pentru acea proorocie și i-a trimis printr-o slugă credincioasă multe feluri de daruri, vase de aur și de argint, mîncăruri și arome de India. Dar trimisul împărătesc n-a aflat pe monahul acela, pentru că murise. În locul lui, în aceeași închisoare, viețuia un ucenic al lui, cu numele Savatie. Pe acela îl rugă trimisul să primească darurile împărătești trimise starețului său și să se roage pentru împărat. Dar Savatie n-a primit darurile, nici pe cel ce le-a adus, iar pe împărat l-a numit nevrednic de scaunul împărăției, pentru că cinstește icoanele, supunîndu-se dogmelor împărătesei Irina și ale patriarhului Tarasie, care au fost mai înainte. Ticălosul vorbea de rău pe împărăteasa Irina și pe Sfîntul Tarasie, pe împărăteasă numind-o fiară, iar pe sfîntul, tulburător de popor. Apoi îngrozea și pe împăratul Leon cu grabnică pierzare, și a împărăției și a vieții, de nu se va sîrgui degrabă să lepede sfintele icoane ca pe niște idoli.

Întorcîndu-se trimisul la împărat, i-a spus toate ce a zis monahul acela, aducîndu-i și scrisoare de la dînsul în această pricină. Împăratul, fiind în nepricepere, a chemat pe un sfetnic al său mai credincios, cu numele Teodot, care era fecior al lui Mihail, patriciul Milisiei, care se poreclea Cassiter și s-a sfătuit îndeosebi cu acest Teodot ce să facă. Teodot era de mult atins de eresul luptării de icoane și aștepta vreme prielnică pentru aceasta, ca să-și mărturisască credința lui cea rea. Acela a dat împăratului acest sfat: "În Mănăstirea Daghistei este un monah sfînt, făcător de minuni și mai înainte-văzător; cu acela ar fi de trebuință a ne sfătui și sfatului lui a ne supune".

Zicînd acestea și împăratul învoindu-se, Teodot a alergat degrabă în taină la monahul acela, care era eretic, în Mănăstirea Daghistei și l-a vestit că în noaptea viitoare va veni împăratul la el, în haine proaste, ca să vorbească despre credință și despre alte lucruri de nevoie, ca să primească de la el sfat înțelept. Iar el să-l sfătuiască să primească dogmele cele lepădate de împăratul Leon Isaurul, care fusese mai înainte și să lepede idolii - că așa numea, ticălosul, sfintele icoane - de prin bisericile lui Dumnezeu. Apoi să-l înfricoșeze, căci de nu va face aceasta degrabă, se va lipsi și de împărăție și de viață. Iar de va asculta și se va făgădui a face aceea, apoi să-i proorocească viață îndelungată și împărăție cu multă norocire. Așa s-a sfătuit ereticul Teodot cu acel monah eretic, a atrage la credința lor cea rea pe împăratul care își avea inima lesne plecată spre cugetul lor.

Făcîndu-se noapte, împăratul, neștiind nimic de vicleșugul lui Teodot, s-a sculat și s-a dus în haine proaste la acel necuvios prooroc mincinos, ca să nu fie cunoscut.

Ajungînd ei la monahul acela și începînd a vorbi, monahul stînd aproape de împărat, ca și cum din descoperire dumnezeiască ar fi cunoscut dregătoria împărătească, a zis mirat: "Ce nedreptate ai făcut, o! împărate, ca să vii cu haine proaste, tănuind înaintea noastră cinstea ta cea împărătească. Dar cu toate că ai făcut aceasta, darul Duhului lui Dumnezeu însă nu a răbdat îndelung a fi noi înșelați de tine, ci ne-a descoperit că ești împărat, iar nu om simplu". Acestea auzind împăratul s-a spăimîntat și a crezut că este sfînt făcător de minuni și prooroc mai înainte-văzător. Deci cu înlesnire s-a plecat la toate cele spuse de preot și la toate cele ce i se porunca, neîndoindu-se de cele ce i se spuneau prin gura proorocului.

Primind sfatul cel vătămător de suflet și plin de otrava balaurului, ca pe un sfat sănătos și folositor de suflet, s-a făgăduit fără zăbavă a face ceea ce îl învățase ereticul acela, îndemnat fiind de cel asemenea lui, ereticul Teodot. Astfel împăratul s-a dus plin de gînd rău, ca să ridice război contra sfintelor icoane. Deci îndată a tulburat Biserica lui Hristos, ca un vifor cumplit. Întîi pe sfințitul patriarh Nichifor, care n-a voit să se plece la sfatul lui cel răucredincios, l-a surghiunit la Proconis. Asemenea și pe Teofan, care era egumenul mănăstirii, ce se numea Satul cel Mare, pe Sfîntul Teodor Studitul și pe alți mulți și de Dumnezeu insuflați părinți, care se împotriveau lui, i-a izgonit și în laturi depărtate i-a surghiunit. Iar la scaunul patriarhiei a ridicat pe Teodot, ereticul cel mai sus pomenit, care se poreclea Cassiter al Milisiei,

sfetnicul său, chiar în ziua Învierii Domnului Hristos și s-a făcut ca o urâciune a pustiirii ce stătea la locul cel sfânt.

Față de acel om fără de minte mîniindu-Se Dumnezeu și pornindu-Se cu dreaptă mînie, a pornit a se face deodată năvălirea celor de alt neam. Arabii, care viețuiau prin pustietățile de la răsărit, adunîndu-și puterea lor, au pornit în stăpînirea grecească, pustiind multe laturi și, robind sate, au năvălit și asupra mănăstirilor, care erau în Palestina, precum și asupra lăcașului Sfîntului Sava, în care acest fericit Teodor, cu fratele său Teofan, petreceau în viața monahicească. Auzind și văzînd aceasta sfințitul patriarh al sfîntei cetăți a Ierusalimului și pricepînd că este pedeapsă pentru păcat și iuțime a mîniei lui Dumnezeu pentru ocara și lepădarea sfintelor icoane, s-a pornit cu rîvnă și căuta în ce chip ar putea stinge un foc ca acela și ar muștra răutatea ce se făcea de cei ce călcau hotărîrile cele părintești și aduceau altele noi. Aflînd un bărbat cu bună pricepere, adică pe acest Cuvios Teodor cu viața mărturisit și cu înțelepciunea slăvit, plin de rîvnă dumnezeiască și cu bărbăție neclintită întru dreapta credință, pe acesta întărîndu-l cu rugăciunea și cu nădejdea întru Hristos, l-a trimis la împărăteasca cetate, spre muștrarea fărădelegii.

Fericitul Teodor, fiind fiu al ascultării, nu s-a lepădat de cele poruncite, ci cu bucurie s-a supus, gata fiind îndată a suferi nu numai multe osteneli, ci și multe dureri pentru credința cea dreaptă și sufletul său a-și pune pentru cinstirea sfintelor icoane. Luînd cu dînsul și pe fratele său Teofan, au plecat. Ajungînd degrabă la împărăteasca cetate, mai întîi a muștrat cu limbă slobodă pe năimitul care nu era păstor, pe Teodot Milisianul, mincinosul patriarh al împărăteștii cetăți, pentru că răzvrătește pe cei ce păreau că îi îndreptează și mănîncă pe aceia pe care îi hrănește cu hrana cea vătămătoare a învățaturii ereticești; fiindcă pierde pe cei ce îi paște și risipește biserica drepteicredințe, zidind capiște urîtă a relei sale credințe.

Apoi, stînd chiar împotriva împăratului și avînd pe buzele sale cuvîntul lui Dumnezeu ca o sabie ascuțită, îl înfricoșă muștrîndu-l că nu numai sufletul său îl pierde, ci și pe poporul lui Dumnezeu, cu vicleșug răzvrătîndu-l, îl atrage întru a sa pierzare. Astfel îl ruga pe împărat ca să lase înțelegerea cea răucredincioasă și iarăși să primească buna-credință: "Că doar așa - zice el - îți va fi milostiv bunul Dumnezeu și nu vei întoarce toată mînia lui Dumnezeu asupra-ți, spre a o bea ca o otravă".

Împăratul, minunîndu-se de vorba cea slobodă a bărbatului aceluia și de puterea cuvîntului lui, de măsura curajului și de îndrăzneala lui cea fără temere și rușinîndu-se de cinstea lui, a primit muștrarea cu blîndețe. Apoi, chemîndu-l, a vorbit cu el prietenește, întrebîndu-l cine este, de unde vine și ce vrea cu acea îndrăzneală. Iar el, spunîndu-i că vine din Palestina, i-a arătat și pricina venirii sale, văzînd pe Împăratul ceresc ocărit prin sfintele icoane; apoi că, fiind necăjit pentru dreapta-credință, a venit la dînsul ca să grăiască cu îndrăzneală pentru cinstirea lui Dumnezeu.

Astfel a zis: "Nu se cuvine a ne rușina sau a ne teme de fața împărătească, acolo unde se mînie Dumnezeu de către împăratul cel pămîntesc". Apoi îi punea dinainte dogmele sfîntei credințe și îl învăța ca să dea totdeauna cinste dumnezeieștilor icoane. Multe grăind din Sfintele Scripturi a adăugat că, acesta este semnul doririi și al dragostei noastre către Hristos, al credinței și al mărturisirii pentru trupul Lui cel luat de la noi, ca să cinstim sfînta Lui icoană. Împăratul vorbea cu dînsul, grăind multe împotriva din cele de credința lui cea rea, dar n-a sporit nimic, deoarece cuvintele bărbatului celui dumnezeiesc erau nebiruite ca diamantul și credința lui era neclintită ca un zid tare.

După multă vorbă, Teodor s-a arătat mare biruitor, iar împăratul cu cei de o înțelegere cu dînsul erau biruiți și rușinați. Deci, ce a făcut vicleanul împărat? Se silea cu vicleșug, a clătina stîlpul cel neclintit, cu rugăminte, cu daruri, cu făgăduințe de cinste, momindu-l către a sa unire, dar a rămas fără de nici un rezultat. La sfîrșit a auzit de la dînsul aceste cuvinte: "Ai uitat făgăduințele ce ai dat lui Dumnezeu, o, împărate, cînd ți-a pus arhiereul coroana pe cap? Cruță-ți sufletul tău și întoarce podoaba Bisericii. Nu face război cu Dumnezeu, Judecătorul cel drept și tare".

Atunci împăratul, schimbîndu-și blîndețea cea vicleană în iuțimea cea din fire a lui și a numelui său celui de fiară, a poruncit să bată mult și tare pe mărturisitorul lui Hristos, Teodor și pe Teofan fratele lui. Apoi

i-a surghiunit pe amîndoi la marginea mării, poruncind ca nimeni să nu le dea mîncare, băutură sau îmbrăcăminte, pentru ca să piară rău cei răi, cum zicea el. Astfel, răbdînd sfinții pentru icoanele lui Hristos, Domnul Dumnezeu izbîndirilor n-a zăbovit cu judecata Sa cea dreaptă, a răsplătit celui fărădelege, pentru că degrabă acela care și numele și iuțimea năravului le avea deopotrivă cu fiarele, cu moartea cea de obște a și pierit ca o fiară înjunghiat, de al cărui sfîrșit vom povesti.

Nu cu mult înainte de sfîrșitul lui, s-a însemnat despre moartea împăratului, prin descoperirea ce s-a făcut maicii sale, care era văduvă de multă vreme și viețuia cu înfrînare. Ea a avut o vedenie într-acest chip: i se părea că merge în biserica Preacuratei Fecioare de Dumnezeu Născătoare din Vlaherne și, intrînd pe ușă, a întîmpinat-o o fecioară oarecare strălucită, înconjurată de mulțime de bărbați, îmbrăcați în haine albe. Apoi a văzut toată biserica plină de sînge curgînd ca un rîu. Fecioara aceea a poruncit unuia din cei cu haine albe să umple un vas de lut cu sînge și să-l dea maicii împăratului celui pîgîn ca să bea.

Aceasta văzînd maica împăratului, a zis cu spaimă: "Eu de mulți ani nu mănînc carne, pentru văduvia mea; deci cum voi bea sîngele acesta?" Atunci Preastrălucita Fecioară a zis: "Dar pentru ce fiul tău nu încetează a se umple de sînge, căci cu aceea mă mînie pe mine și pe Fiul și Dumnezeu meu". Și îndată s-a deșteptat maica împăratului plină de frică și de cutremur. Deci dintr-aceia vreme neîncetat cu lacrimi sfătuia pe fiul său, adică pe împărat, să înceteze lupta contra sfințelor icoane și pentru dînsele a vărsa sînge creștinesc. Dar a rămas neîndreptat al doilea Iuda, robul eresului și înșelătorul cel viclean.

Încă și a doua vedenie înfricoșată i s-a arătat chiar lui, mai înainte cu șase zile de sfîrșitul său. A văzut că i s-a arătat prea sfințitul patriarh Tarasie, care acum de mult se mutase către Domnul și care fusese patriarh în vremea împărăției Irinei și a lui Constantin. Acela, arătîndu-i-se în vedenie, porunca cu multă mînie unui bărbat Mihail să-l lovească cu sabia pe împărat. Mihail, ascultînd ceea ce i se porunca, a lovit tare și l-a străpuns pe împărat. Aceasta văzînd în vedenie însuși împăratul și deșteptîndu-se cu cutremur, nu se pricepea ce are să fie și crezînd că în mănăstirea Sfîntului Tarasie se află cineva cu numele de Mihail, care gîndește la uciderea lui, îndată a trimis și au adus pe monahii de acolo. Și, cercetînd pe toți, a poruncit ca să-i țină la închisoare, pînă cînd vor aduce înaintea lui pe cel ce se află între dînșii cu numele Mihail.

În acel timp se afla un oarecare voievod cu numele de Mihail, care se poreclea Travlos sau Valcos, cu neamul din Amoreea, care mai înainte ajutase mult acestui Leon la primirea împărăției și-i era credincios și iubit, încît și fiului său Leon i-a fost naș. Acest Mihail mai pe urmă, pentru oarecare pricină mîniindu-se, a schimbat prieteșugul său în vrajbă și, de multe ori benchetuind cu prietenii săi și îmbătîndu-se, grăia cele rele contra împăratului. Dar oarecare dintre cei care, în taină, erau cu pizmă asupra împăratului, văzînd vrăjmășia lui, față de împărat, s-a apropiat către dînsul și s-a înmulțit numărul lor.

Deci s-au sfătuit să omoare pe împărat și să ridice pe Mihail la împărăție. Dar Mihail, fiind neînfrînat la limbă, nu a tăcut, lăudîndu-se la toți, cum că are să fie împărat. Și a ajuns cuvîntul acesta pînă la împărat și, prinzîndu-l, îndată l-a osîndit să-l ardă de viu. Deci, legîndu-l, îl ducea la cuptorul de foc ca să-l ardă. Acolo privea și împăratul ca să vadă sigur sfîrșitul lui, fiind luna decembrie în douăzeci și patru, în ajunul Nașterii Domnului. De acest lucru înștiințîndu-se soția împăratului, cu numele Teodosia, a ieșit degrabă din camera sa și a început cu mînie a ocări pe împărat, numindu-l potrivit al lui Dumnezeu, căci nici ziua aceea sfîntă nu o cinstește, avînd a se împărtăși cu dumnezeieștile Taine. Împăratul, ascultînd-o, a poruncit ca să-l întorcă pe Mihail de la foc, hotărînd arderea lui într-altă vreme. Iar către împărăteasă, întorcîndu-se, a zis: "Aceasta am făcut precum ai poruncit, o! femeie, ascultînd sfatul tău, însă tu degrabă vei vedea, ce se va face cu fiii noștri".

Aceasta a proorocit cel fărădelege pentru sineși, chiar nevrînd, pentru că acum era lîngă ușă sfîrșitul său. Pe Mihail ferecîndu-l, l-a încredințat spre pază unuia ce păzea palatul, cu numele Papie, iar cheia de la ușile celui ferecat a luat-o la el și a petrecut în acea noapte fără somn, fiind întristat, căci se mîhnea duhul lui, neștiind ce va face.

Sculîndu-se, singur s-a dus la cel osîndit, să vadă dacă plînge și se mîhnește precum este obiceiul celor ce sînt osîndiți la moarte. Deschizînd ușile cele închise în casa lui Papie a văzut un lucru de mirare. Mihail

pe care nădăjduia a-l vedea nedormind, mîhnit și întristat, pe acela l-a văzut odihnîndu-se cu somn adînc pe patul cel înalt și frumos așternut al lui Papie, iar pe acesta dormind pe pămîntul gol. Atunci împăratul s-a spăimîntat văzînd pe cel legat și osîndit atît de cinstit și fără întristare. După aceasta, s-a dus furios, amenințînd că și pe Papie îl va pierde alături de Mihail.

Simțînd aceasta una din slugile ce se odihneau acolo și cunoscînd pe împărat, au deșteptat pe Mihail și pe Papie și le-au spus că a fost acolo împăratul și că-i va pierde pe amîndoi; iar ei s-au înfricoșat. Apoi îndată a trimis Mihail pe un oarecare Teoctist - neoprindu-l la acesta Papie - către cei de un gînd cu dînsul, zicînd: "De nu veți săvîrși îndată lucrul ce v-ați sfătuit cu noi, apoi de dimineață voi povesti totul împăratului și vă voi descoperi pe fiecare în parte, ca nu numai eu singur să pier, ci și voi". Înfricoșîndu-se acei tovarăși ai lui de asemenea cuvinte și adunîndu-se, cugetau cum ar izbăvi pe Mihail și pe dînșii de nevoia și de moartea ce sta asupra lor.

Fiind miezul nopții, se începea în biserici obișnuita cîntare a privegherii la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos. Deci, sfătuindu-se, au luat arme pe sub hainele lor și, venind la porțile palatului împărătesc, au intrat împreună cu dînșii în biserică, ca și cum ar merge la priveghere, cînd a venit și împăratul în biserică și stătea în strana cea dintîi, după cum îi era obiceiul și începea singur cîntarea bisericească pentru că avea glas frumos.

Cîntîndu-se canonul și apropiindu-se de cîntarea a șaptea, ucigașii au zis încetișor între dînșii: "Ce stăm fără lucru, iată acum se va isprăvi cîntarea și noi ce facem?" În acel timp a început împăratul a cînta cu glas mare: "Cu dragostea Domnului a toate, fiind cuprinși tinerii..." și, îndată unul din ostașii aceia, scoțînd sabia de sub haină, a lovit pe împărat, dar a greșit, lovind pe un altul de lîngă el.

Împăratul, văzînd primejdia, a alergat în altar și, luînd o cruce mai mare, se apăra în ușă, oprind loviturile săbiilor ce veneau asupra lui de la ostași. Atunci iată a alergat un ostaș mare și înfricoșat, pe care văzîndu-l împăratul îl jura pe altarul lui Dumnezeu ca să nu-i facă rău; iar acela a răspuns: "Acum nu este vremea jurămîntului, ci a uciderii" și repezind sabia sa, l-a lovit tare, trecînd prin cruce. Astfel l-a rănit foarte rău, tăindu-i mîna și rupînd chiar un braț al crucii. Atunci și ceilalți ostași au început a-l tăia peste tot trupul și căzînd la pămînt se tăvălea în sîngele său, abia suflînd. Unul din ostași văzîndu-l așa, i-a tăiat capul și așa, ca o fiară înjunghiată, și-a dat sufletul său, pe cînd se lumina de ziuă; fiind ucis în locul acela unde mai înainte a îndrăznit a arunca la pămînt icoana Mîntuitorului, scuipînd-o și călcînd-o cu picioarele. Acest împărat a împărățit șapte ani și cinci luni, iar cu tirania sa s-a arătat mai tiran ca cei dinainte, marii prigonitori ai Bisericii. După ucidere, trupul lui a fost dus în mijlocul cetății spre batjocură și a zăcut toată ziua neîngropat și nimeni nu era căruia să-i fie jale de moartea sa, ci toată cetatea se bucura.

Se mai povestește și aceasta, că în acel ceas, cînd a fost ucis acel ticălos hulitor de icoane, s-a auzit din cer un glas de bucurie, vestind multora moartea rău credinciosului împărat. Acel glas auzindu-l niște corăbieri, au însemnat ceasul și după aceea s-au înștiințat dacă în acel ceas a pierit cel cu numele și cu obiceiul de fiară, băutorul de sînge. Fiilor săi, li s-a făcut îndoit rău, decît ceea ce făcuse el fiilor împăratului Mihail Rangave, precum s-a zis mai sus. Deci și pe cei patru feciori ai lui i-au castrat, adică pe Savatie, pe Vasile, care se numea și Constantin, și era orînduit la împărăție, pe Grigorie și pe Teodosie. Acesta din urmă, nerăbdînd durerea, a murit și l-au îngropat împreună cu tatăl său. Iar Vasile care se mai numea și Constantin, dintr-o durere ca aceea a muțit, apoi i-au surghiunit pe toți împreună cu maica sa. Deci, omorînd pe Leon, în același ceas, alergînd ostașii la Mihail, l-au luat, avînd încă fiarele la picioarele lui - căci cheia, precum s-a zis, era ascunsă de împăratul Leon - și așa l-au așezat pe scaunul împărătesc, cu fiarele la picioare. Apoi, sfărîmînd fiarele și făcîndu-se ziuă, l-a dus pe Mihail Travlos în biserică cea mare și a fost încoronat împărat în ziua Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos.

Dar acum este vremea a ne întoarce la povestirea ce ne stă înaintea, despre Sfîntul Teodor și Teofan fratele lui. Leon Armeanul a pierit cu sunet, iar Mihail, împărățind după dînsul, s-au liberat toți mărturisitorii lui Hristos de prin surghiunii și fiecare fără frică s-a întors la ale sale. Pentru că Mihail, împăratul cel nou, deși nu era drept-credincios, căci se ținea de același eres al luptării contra sfîntelor icoane, însă nu era rău cu cei credincioși, ci lăsa pe fiecare să creadă după a sa voie. El era om neînvățat în cuvîntul lui

Dumnezeu și nu lua seama cărților, ci se îndeletnicea numai cu grijile și deșertăciunile vieții celei lumești. Fericitul Teodor, cu fratele său Teofan, după surghiun, nu s-au mai întors în Palestina, patria lor, ci au venit în Constantinopol, care era partea propovăduirii lor, și, propovăduind dreapta-credință, pe mulți îi întorcea de la eresul luptării contra icoanelor.

Era atunci în Constantinopol un vrăjitor, cu numele de Ioan, avînd multă trecere la împărat. Acesta era atins de același eres, purtînd îmbrăcăminte monahicească și arătînd cu fățarnicie, chip de fapte bune, care, nu numai pe împărat, ci și pe mulți alții i-a înșelat, cîți îl ascultau și se țineau de sfatul lui cel viclean ca de un sfat drept. Mai pe urmă acest vrăjitor s-a suit și la scaunul patriarhiei, după Teodot ereticul, dar și el era eretic. Ioan nesuferind pe aceste două făclii ale dreptei credințe, adică pe cuvioșii Teodor și Teofan, care luminau toată cetatea Constantinopolului, i-a dus în temniță. Apoi i-a chemat la întrebare și punîndu-le multe întrebări, nu i-a biruit, ci i-a izgonit din cetate cu poruncă împărătească - pentru că acel vrăjitor era ca un dascăl împăratului și cel dintîi sfătuitor - și i-a trimis în surghiun, în latura ce se numea Sostenis. Dar, cuvioșilor mărturisitori era țara cea străină era ca o patrie pentru Hristos, căci pretutindenii erau gata a pătimi pentru sfintele icoane ale lui Hristos.

După aceasta s-a sfîrșit și împăratul Mihail, lăsînd în scaun pe fiul său Teofil, care, mai mult decît alții, cu mai multă osîrdie lipindu-se de eresul luptării contra sfintelor icoane, iarăși a ridicat prigoană asupra Bisericii. Deci iarăși a început a se batjocori și a se lepăda sfintele icoane; iarăși s-au pregătit divanurile, judecățile și temnițele asupra celor drept-credincioși și iarăși s-a înnoit tot felul de nedreaptă tiranie. Pentru că mulți erau munciți ca să se plece voinței împărătești și mulți, înfricoșîndu-se de munci, s-au supus, deși mai pe urmă s-au pocăit.

Atunci și Sfîntul Teodor, împreună cu fratele său, au început a răbda noi pătimiri. Căci s-a făcut împăratului înștiințare despre dînsul, că este tare întru mărturisirea sa și nebiruit în cuvinte și, precum el singur cinstește icoanele, așa și pe alții îi învață a face. Apoi îndată, prin poruncă împărătească, s-a dus la întrebare fericitul Teodor, împreună cu alți drept-credincioși, înaintea eparhului cetății, care după multe întrebări, momiri și îngroziri ale eparhului și după ce nu l-a putut îndupleca, l-a dezbrăcat și l-a bătut tare cu niște bice groase, mai mult timp. Și, încetînd de a-l mai bate muncitorii, stătea gol în divan cu totul însîngerat, în privirea îngerilor și a oamenilor, împodobindu-se cu rănile cele primite pentru Hristos. Eparhul, socotind necuviincioasă această goliciune a lui, sfîntul a răspuns: "Eu sînt luptător și am ieșit să mă lupt cu vrăjmașul pentru icoana Domnului meu; iar obiceiul luptătorilor este a ieși goi la luptă. Pentru aceea stau gata, că dacă pe cineva dintre credincioși, care iau bătaie de la voi, îl voi vedea slăbind, îndată să pun trupul meu în locul aceluia spre bătăi și să împlinesc neajungerea răbdării aceluia, cu însuși trupul meu". O! bărbat tare! O! graiuri ale bărbatului celui curajos! O! osîrdie către Dumnezeu! După aceea iarăși a fost trimis în surghiun cu fratele său, în Afusia. Dar cine va povesti pătimirile cele rele ce s-au întîmplat lor pe cale, legăturile, foamea, arșița soarelui, gerul nopții, bîntuielile, pornirile asupra-le, chinuirea cea din toate zilele? Și iarăși, rănile, bătăile, palmuirile, cine le va număra cu de-amănuntul? Destul este a spune că toate acestea, cu izgonirea cea îndelungată, le răbda cu mulțumire pentru Hristos.

După doi ani, prin porunca împăratului, iarăși au fost aduși la Constantinopol și întrebați din nou de împărat, căci acesta voia foarte mult să-i înduplece și să-i întoarcă la credința lui cea rea. Cît au răbdat în acea vreme se adeverește din epistola lor cea scrisă mai pe urmă către Ioan, episcopul Cizicului, unde singur grăise despre ei astfel: "Cînd am fost duși la palat și intram pe uși, mergînd înaintea noastră eparhul, s-a arătat nouă împăratul foarte înfricoșat, suflînd cu mînie, iar mulțimea celor ce stau înaintea lui ne-a înconjurat de pretutindenii. Și, sfînd de departe ne-am închinat împăratului, iar el cu glas cumplit și cu cuvînt înfricoșat ne-a poruncit să ne apropiem de dînsul și ne-a întrebat: "În ce latură v-ați născut?" Noi am răspuns: "În părțile Moaviei". El a zis: "Pentru ce ați venit aici?" Și mai înainte, pînă a nu răspunde noi la aceasta, a poruncit să ne bată peste față, palmuindu-ne așa de greu, încît puțin a lipsit să nu cădem la pămînt. Eu, a zis Teodor, de nu m-aș fi apucat de haina celui ce mă bătea aș fi căzut pe așternutul picioarelor împărătești, dar ținîndu-mă de hainele lui, am primit lovituri, nemișcîndu-mă.

Încetînd de a ne mai bate ne-a întrebat împăratul: Pentru care pricină ați venit aici? Iar noi, nerăsufînd încă de dureri după lovituri, am tăcut, căuțînd în jos. Iar el căuțînd către eparhul, care era acolo, a zis cu

cuvinte de rușine, cu mare mînie și cu glas aspru: "Ia-i pe dînșii de aici și, însemnînd fețele lor, dă-i la doi saracini ca să-i ducă în ținutul lor". Acolo, aproape, stătea un făcător de stihuri cu o hîrtie în mînă, pe care erau niște stihuri pregătite asupra noastră. Acestuia i-a poruncit zicînd a le citi: Deși nu sînt frumoase, însă nu băga seama. Acela a răspuns: Destule sînt și acestea spre batjocura lor. Iar unul din cei ce stătea înaintea, a zis: Nici nu sînt vrednici de stihuri mai bune. Și s-au citit stihurile care erau alcătuite astfel:

Toți care vin către acea cetate,

Unde picioarele lui Dumnezeu au stat

Dînd lumii ușurare,

Acolo și aceștia s-au arătat

Vase prea rele ale rătăcirii.

Și cînd au fost la multe păcate dați,

Necredincioși fiind, netrebnice mădulare,

Ca niște tîlhari d-acolo s-au izgonit.

Iar ei către împărăteasca cetate de aici venind

N-au încetat rău a face pretutindenii.

Drept aceea cu semne fețele lor însemnînd,

I-au izgonit rău iarăși pe cei răi și de aici.

Aceste stihuri citindu-se a poruncit să ne ducă în divan - grăiau sfinții despre ei - și ieșind noi ne-a ajuns un om, poruncind a ne întoarce înapoi cu grabă; și iarăși ne-a pus înaintea împăratului. Împăratul, văzîndu-ne, a zis: Mi se pare că ducîndu-vă de aici, ați grăit între voi: Ne-am bătut joc de împărat. Dar eu mai întîi îmi voi bate joc de voi și după aceea vă voi libera. Acestea zicînd, a poruncit să ne dezbrace pe amîndoi. Mai întîi eu am fost bătut - grăiește Teodor - ajutînd însuși împăratul celor ce mă băteau și neîncetat strigînd: Bateți bine. Și m-au bătut pe spate și pe piept fără de cruțare și milostivire. Iar eu fiind îndelung bătut, strigam: Nimic n-am greșit împărăției tale. Și iarăși ziceam: Doamne miluiește! Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, vino în ajutorul nostru! Apoi a bătut pe fratele meu care striga de asemenea: Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, care ai fugit în Egipt cu Fiul tău, caută spre mine cel muncit! Doamne, Doamne, Care izbăvești pe săracul din mîna celor mai tari decît dînsul, nu depărta ajutorul Tău de la noi! Astfel bătîndu-ne pe noi cît au vrut, a poruncit să ne ducă în divan".

Acestea au scris însuși vitejii pătimitori către episcopul Cizicului. După patru zile au fost aduși înaintea eparhului, iar el, momindu-i, le-a zis: "Numai o dată împărtășiți-vă cu noi și vă voi elibera, ca să mergeți unde veți vrea". Fericitul Teodor a zis, rîzînd: "Astfel grăiești, domnule eparh, ca și cum ar ruga cineva pe altul și ar zice: Nimic nu cer de la tine, decît să-ți tai capul numai o dată și după aceea vei merge unde vei voi! Deci înțelege că celui ce voiește a ne pleca către împărtășirea voastră, mai lesne îi va fi a răsturna pămîntul și cerul, încît pămîntul să fie sus și cerul jos, decît să ne întoarcă pe noi de la dreapta noastră credință".

Atunci eparhul a poruncit ca să însemneze fețele lor. Iar ei încă arzînd de rănilor care nu demult le primiseră și de cumplite dureri fiind cuprinși, i-a întins pe scînduri cu fețele în sus și cu uneltele cele pregătite spre acea treabă au început a împunge frunțile lor și obrajii, însemnînd stihurile cele scrise mai sus. Toată ziua au fost munciți, pînă ce, apunînd soarele, au încetat de a mai împunge fețele lor. Plecînd

de la eparh, însemnații pătimitori au zis: "Să știți toți cei ce auziți că heruvimul care păzește raiul, când va vedea această scrisoare pe fețele noastre se va depărta și arma cea de văpaie va da dosul, dându-ne slobodă intrarea în rai. Această muncă ce ați pus asupra noastră, n-a fost din veac și desăvârșit se vor afla însemnările acestea în fața lui Hristos și se va porunci a se citi vouă acestea căci grăiește: *De vreme ce ați făcut unuia dintre frații mei mai mici, mie ați făcut*".

După această nouă și fără de omenie muncă ce au răbdat pentru sfintele icoane, încă curgându-le sîngele, sfinții au fost dați în temniță. Apoi, prin porunca mai sus pomenitului Ioan, vrăjitorul, care în vremea aceea era patriarh, iarăși au fost trimiși în surghiun la Apamia Bitiniei. Și a poruncit, că după ce vor muri acolo, să nu-i învrednicească îngropării omenești, ci ca pe niște dobitoace să-i târască afară departe. Mergînd ei în surghiun, s-a întîmplat a trece pe lîngă ostrovul acela unde era surghiunit Sfîntul Metodie - care mai pe urmă a fost patriarh al Constantinopolului - în aceeași vreme și care asemenea ședea închis într-o groapă pentru sfintele icoane, împreună cu doi tîlhari, fiind hrănit de un pescar. Deci din întîmplare s-au văzut cu acel pescar și s-au înștiințat de la dînsul despre toate cele pentru Sfîntul Metodie. Dar de vreme ce nu era cu puțință a se vedea cu dînsul, pentru că erau cumpliți cei care îi duceau, a scris către dînsul, prin același pescar aceste stihuri:

Către cel viu și mort care șade în groapă

Către cel pămîntesc care înconjură laturile de sus

cei ferecați;

Către cel ce poartă legături, scriu cei care au fețele însemnate.

Citind acestea Sfîntul Metodie și, înștiințîndu-se din spusele pescarului aceluia despre cuvioșii răbdători de chinuri, s-a mîngîiat cu duhul și a mulțumit lui Dumnezeu, Cel ce i-a întărit în asemenea nevoie; și a scris și el către dînșii tot stihuri, astfel:

Pe cei scriși sus în cartea neuitării;

Care amîndoi sînt însemnați în frunte;

Pe acești legați, cel ce-și are viața îngropată mai

înainte de moarte, îi sărută legatul.

După aceea, cuvioșii, fiind duși de ostași, au ajuns în Apamia, purtînd pe frunțile lor semnul credinței în Hristos și acolo au fost închiși în temniță, unde Cuviosul Teodor, fiind plin de zile și slăbind din multele bătăi și osteneți, s-a odihnit întru Domnul, în ziua pomenirii Sfîntului Întîiului Mucenic Ștefan. Și s-a dus la veșnica odihnă, lăsînd în legături trupul lui cel mult pătimitor pentru Hristos. Iar fratele lui cel după trup și după duh, Cuviosul Teofan, plîngînd pentru despărțirea fratelui lui și cîntînd cele de îngropare, l-a pus în raclă de lemn. Se povestește că, în vremea mutării Cuviosului Teodor, s-a întîmplat a fi acolo un stareț oarecare, mare în fapte bune. Acesta a auzit din înălțime cîntare îngerească, care a fost adevărarea suirii lui la cer, împreună cu îngerii. Murind împăratul Teofil, s-a dăruit Bisericii pace, căci împărăteasa Teodora cu fiul ei Mihail, fiind dreptcredincioși, au chemat pe toți Sfinții Părinți din surghiun și cu multe laude i-au fericit. Atunci, fiind liberat și Sfîntul Teofan din temniță, a venit la Constantinopol împreună cu ceilalți, purtînd semnele biruinței pe frunte asupra celor răucredincioși și era însemnat între Sfinții Părinți, ca un heruvim în mijlocul îngerilor. Deci, au fost aduse sfintele icoane prin biserici cu mare prăznuire, în duminica cea dintîi a Sfîntului și Marelui Post, care s-a numit de atunci Duminica Ortodoxiei, în anul mîntuirii 842, la care fericitul Teofan a scris un canon preafrumos, pe care l-a și cîntat. Apoi a fost ales mitropolit al cetății Niceea, prin punerea mîinilor Sfîntului patriarh Metodie, acela care mai înainte fusese închis în groapă.

Așa a strălucit lumina dreptei-credințe, iar întunericul eresului ei contra sfințelor icoane, care se începuse de o sută douăzeci de ani, de la răucredinciosul împărat Leon Isaurul, tulburînd și întunecînd Biserica lui Dumnezeu, a fost izgonit de tot, cu darul lui Hristos. După cîtva timp, moaștele Cuviosului Teodor, mărturisorul lui Hristos, au fost aduse din Apamia în Calcedon, dînd multe tămăduiri, în slava lui Hristos Dumnezeu, ca Cel ce este lăudat, împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, în veci. Amin.

Pățimirea celor douăzeci de mii de Mucenici arși în biserica din Nicomidia (28 decembrie)

Maximian, avînd al doilea an la împărăție și pregătindu-se prigoana cea cumplită împotriva creștinilor, sfînta credință în Hristos înflorea, cum înfloresc primăvara multe flori; iar rîndunelele și privighetoriale duhovnicești, păstorii și învățătorii Bisericii, cîntau dogmele dreptei-credințe. Între aceștia, cel mai împodobit cu cuvîntul și cu viața, a fost Sfîntul Chiril, episcopul Bisericii Nicomidiei, care împodobește eparhia sa cu faptele bune, mai mult decît cu vrednicia arhieriei lui; cu a cărui propovăduire lățindu-se dreapta-credință creștinească, ajunsese pînă și la palatul împărătesc, viețuind în acel timp Maximian în Nicomidia.

Atunci începuse mulțime din slugile cele mai apropiate ale împăratului a se întoarce de la idoli și a veni la Hristos Dumnezeu. De acest lucru înștiințîndu-se Maximian, plănua ca îndată să ridice prigoană asupra Bisericii lui Hristos, dar îi stătea înaintea un război ce îl avea contra barbarilor. De aceea a voit ca mai întîi să meargă împotriva vrăjmașilor din afară și să-i biruiască, apoi să ridice război și înăuntru, nu asupra vrăjmașilor, ci asupra casnicilor și ajutorilor împărăției, adică asupra creștinilor, care cu rugăciune și cu credință dreaptă întăreau patria.

Ieșind el din Nicomidia la război, împotriva etiopienilor, mai mult strălucea lumina sfintei credințe, luminînd pe cei necredincioși și numărul oștilor lui Hristos se înmulțea și se pregătea pentru nevoința ce avea să vină.

În acea vreme era o fecioară foarte frumoasă, care fusese crescută în palatul împărătesc, cu numele Doamna, pe care o dăduse împăratul necuraților zei, pentru paza fecioriei și o făcuse cea dintîi preoteasă a idolilor din palatul său. Acelei fecioare, după purtarea de grijă a lui Dumnezeu, i-a intrat în mîini cartea Faptelor Sfinților Apostoli și Epistolele Sfîntului Apostol Pavel, pe care citindu-le, a început a se lumina cu sufletul. Deci, se bucura că a aflat atîta visterie duhovnicească și se minuna de credința cea tare a credincioșilor creștini întru unul Dumnezeu; dar se mîhnea cu sufletul că a petrecut atîta vreme în întunericul necunoștinței și în noaptea rătăcirii.

Dorind cu desăvîrșire să cunoască dreapta-credință și cu aceea să se facă părtașă, a chemat îndată pe una din fetele alese, care era fecioară creștină, și de ea fiind povățuită, s-a dus noaptea la Sfîntul episcop Chiril, neștiind nimeni. Iar el, învățînd-o multe din dumnezeiasca Scriptură și însemnînd-o cu semnul crucii, a încredințat-o unui diacon sfînt, cu numele Agapie, ca prin povățuirea lui să se pregătească cu post și cu rugăciune pentru Botez. Dar ea, toate cele poruncite le săvîrșea în taină; și nimeni nu știa de aceasta, decît numai un famen, care era asemenea cu ea în obiceiurile cele bune, cu numele Indis, și care s-a apropiat de sfînta credință împreună cu Doamna și se pregătea pentru Botez.

Sfîrșindu-se vremea cea rînduită de episcop, au fost botezați Doamna și Indis. Astfel fecioara, după nașterea sa cea trupească, degrabă s-a născut în cea duhovnicească, căci nu avea mai mult decît paisprezece ani de la nașterea sa. Întorcîndu-se în palat cu nimic nu se îndeletnicea, decît numai în rugăciuni, în post și în citirea dumnezeieștii Scripturi. Odată, citind Faptele Apostolilor, a ajuns la locul unde este scris: *Că cei ce aveau moșii sau case, vînzîndu-le aduceau prețul celor vîndute și-l puneau la picioarele Apostolilor.* Deci, a gîndit și Sfînta Doamna, să facă același lucru, adunînd toate ale sale ce avea. Aur, argint, pietre scumpe și mărgăritare, haine de mare preț și toată podoaba feciorească, le-a dus în taină la părintele său duhovnicesc, Sfîntul Chiril și, punîndu-le înaintea picioarelor lui, ca înaintea picioarelor apostolești, îl rugă ca să le împartă cu mîinile sale celor ce le trebuiesc, care lucru s-a și făcut.

După aceasta, Sfântul Chiril a murit, iar Sfânta Doamna punând toate învățăturile sale în inima sa, ziua și noaptea se sîrguia a plăcea Domnului, slujîndu-I cu osîrdie împreună cu cel de un gînd al său duhovnicesc frate, Indis, famenul, cu care împreună s-a născut din apă și din Duh. Deci postea în toate zilele pînă seara, învățîndu-se în Legea Domnului, iar seara tîrziu, masa lor era pîine uscată și apă. Iar cu bucatele cele rînduite de la împărat ce li se dădea lor în toate zilele, săturau pîntecele flămînzilor, căci pe toate le împărțeau săracilor în ascuns.

O viață ca aceasta cu plăcere de Dumnezeu avînd ei, nu a fost cu puțință a se tănui, ca și cetatea ce stă în vîrf muntelui; deși în tot chipul se tănuiau. Dar, precum se arată făclia sub obroc și comoara cea aflată în țarină, astfel s-a arătat și dreapta lor credință, Dumnezeu voind astfel, ca această sfîntă doime să fie pildă credincioșilor, iar necredincioșilor spre rușinare. Pentru că s-a înștiințat despre postirea lor din toate zilele, cel mai mare peste toate palatele, adică începătorul eunucilor și cel mai mare peste bucatele împărătești și în loc ca el să se minuneze de o asprime ca aceea a vieții lor, mai mult s-a pornit spre tiranie și-i bătea pe dînșii silindu-i să spună unde duc bucatele ce li se dădeau. Ei tăi-nuind fapta cea bună, nevrînd nicidecum a spune, s-a apropiat un famen, păgîn și de neam pers, și a început a spune aceluia ispravnic fapta lor cea bună, ca pe o facere de rău, spunînd cu defăimare și cu clevetire, că viețuiesc blînzi și curați, se înfrînează de bucatele ce li se dau, le împart potrivnicilor împărătești adică creștinilor celor săraci. "Dacă voiești, zicea el, să știi cu adevărat, apoi deschide cămările lor și vei cunoaște că nu sînt minciuni cele grăite de mine".

Mai marele eunucilor și ispravnicul palatelor împărătești, luînd cheia de la dînșii, s-a dus în locuințele și cămările lor și, deschizîndu-le, le-au aflat pe toate deșarte. Înăuntru nu era decît numai cinstita cruce, cartea Sfinților Apostoli, două rogojini pe pămînt, un vas de lut și o făclie, cum și un alt vas mic de lemn, în care erau Prea Curatele Taine. Ispravnicul îi întrebă: "Unde sînt, aurul, hainele de preț, precum și alte lucruri prea minunate și scumpe?" Ei, însă, nerăspunzînd nimic, iarăși îi munciră și nimic nu folosiră. Apoi au poruncit să-i închidă, pînă ce vor vesti despre dînșii împăratului. Fecioara, fiind dusă la închisoare, a luat cu ea cartea Sfinților Apostoli și a ascuns-o în hainele sale, pentru că era mică. Asemenea și Indis a luat vâsciorul cel mic cu dumnezeieștile Taine și fiind închis, au fost torturați cu foamea și cu setea multă vreme, căci astfel a judecat nedreptul muncitor, ca cei ce hrăneau pe cei flămînzi să moară de foame.

Apoi s-a întîmplat tinerei fecioare să cadă în boală trupească din nemîncare. Dar Cel ce se îngrijește de păsări și de fiare, Care deschide mîna Sa și satură toată ființa cu bunăvoință, Purtătorul de grijă al tuturor, n-a trecut cu vederea pe robii Săi, care se topeau îndelung cu foamea. Ci a trimis pe îngerii Săi într-una din nopți și cu lumină cerească, strălucindu-i în întuneric, le-au pus înainte masă minunată, cu hrană cerească și băutură neobișnuită, apoi s-au dus. Iar ei mîncînd și bînd ceea ce li se puse înainte, s-au întărit și au uitat reaua pătimire dinainte.

Deci, pe de o parte mîngîindu-se pentru arătarea cea îngerească, iar pe de alta fiind îndestulați cu hrana cea îngerească, străluceau cu fețele ca și cum ar fi stat într-o casă plină de bucurie, cîntînd cîntarea lui David: *Ca din seu și din grăsime să se umple sufletul meu, și cu buze de bucurie te va lăuda gura mea.* După aceasta a venit mai marele eunucilor, ca să vadă de sînt biruiți de foame - că doar astfel i-ar avea pe dînșii supuși lui. Dar văzîndu-i bucurîndu-se cu fețele luminate și pline de bucurie, a lăsat iuțimea, de vreme ce cu aceea nimic nu făcea și, prefăcînd-o în blîndețe vicleană, le-a poruncit să viețuiască în casă, în orînduiala lor cea dintîi, căci le va da cu îndestulare toate cele de trebuință: hrană, haine, aur, argint, podoabe feciorești, nu mai puțin decît cele dintîi.

Sfînta Doamna iarăși pe toate acelea le dădea în taină săracilor, nu numai hrana, ci și hainele cele de mult preț. Văzînd pe mulți săraci alergînd la dînsa ca la hrănitorea lor, brîul ei care era făcut din pietre scumpe și din mărgăritare, precum și alte podoabe le-a trimis lui Alimpie, diaconul, ca să le vîndă, iar prețul să-l împartă spre hrana flămînzilor. Apoi, gîndind în ce chip ar face ca să scape de petrecerea cea cu păcătoșii și de lăcașurile cele pline de urciune, și-a adus aminte de dumnezeiescul părinte David, care, fugînd din fața lui Saul, s-a făcut nebun înaintea lui Anhus, împăratul geților. Deci s-a prefăcut și ea nebună, căzînd, spunînd, tremurînd și strigînd. De acest lucru înștiințîndu-se ispravnicul palatelor împărătești, mai marele

eunucilor, s-a mîhnit pentru dînsa și nu se pricepea cum ar putea s-o vindece. Aflînd că o asemenea boală o vindecă creștinii, a chemat pe episcopul creștinesc, pe Sfîntul Antim, care era după Sfîntul Chiril și i-a încredințat pe fecioară ca s-o vindece, pînă se va întoarce împăratul de la război, apoi a pus și pe Indis să-i slujească. Episcopul, pricepînd cu duhul gîndul Doamnei, a luat-o cu dragoste părintească și a trimis-o într-o mănăstire de fecioare, bucurîndu-se și veselindu-se, căci izbăvindu-se de petrecerea cea împreună cu păgîinii, s-a învrednicit a vieții împreună cu creștinii.

După o vreme s-a întors Maximian de la război cu biruință. Dar biruința sa asupra vrăjmașilor nu o atribuia lui Dumnezeu Cel preaînalt și tare în războaie, ci zeilor săi fără de suflet. De aceea a voit a le aduce mulțumire cu jertfe și apoi să înceapă prigoana asupra creștinilor. Deci a gătit priveliște în mijlocul cetății și în acea priveliște a scos din palat idoli de aur și de argint și, punîndu-i pe scaune împărătești și încununîndu-i cu cununi, le jertfea viței grași, apoi a poruncit popilor ca să stropască cu sînge de vițel poporul ce stătea împrejur. Îndată, cei ce erau creștini au început a ieși din priveliște, ca să nu se spurce cu acea necurată stropire. Acest lucru văzîndu-l împăratul a început a striga cu glas mare: "Unde vă duceți, o! oameni, cinstind mai mult întunericul decît lumina și nesocotind zeii aceștia, care țin întreaga lume? Oare nu vedeți biruința și prăznuirea, nu vedeți marile bunătăți adăugîndu-se celor buni și cum sînt toate în liniște și se adaugă în fiecare zi unele laturi peste care n-am fost domni și acum le stăpînim? Nu vedeți slava înmulțindu-se și împărăția lățindu-se, cetățile supunîndu-se, iar altele au să ni se supună? Nu vedeți împărățiile limbilor supunîndu-se și slujindu-ne și toate făcîndu-se după inima noastră? Cu a cui ocîrmuire se fac acestea toate, dacă nu cu a acestor zei cărora le slujim? Să vă învețe buna așezare a vremilor, măsura ploilor, îndestularea rodurilor care se dă de la zei".

Astfel vorbind împăratul cel fărădelege și cele ce nu sînt socotindu-le ca cele ce sînt și multe altele voind a spune, îndată Domnul de sus, ale Cărui judecăți sînt adevărate, n-a lăsat mai mult minciuna a se lăuda și a se înălța peste adevăr, ci deodată, ziua fiind luminată și soarele strălucind la miezul zilei, s-au auzit glasuri de tunete mari și înfricoșate. Și s-a întunecat văzduhul cu nori întunecoși, apoi s-au făcut fulgere și a venit piatră cu vînt mare și cu vifor foarte tare, precum și multă vărsare de ploaie, prin care se arăta mînia lui Dumnezeu asupra păgînilor. Apoi glas din cer s-a auzit: "Dumnezeu s-a mîniat și v-a urgisit". Unii de frica tunetelor au căzut la pămînt, ca morți, iar alții, voind să fugă, se călcau unii pe alții în picioare, împăratul umplîndu-se de frică și de spaimă, a fugit la palat cu rușine. Astfel s-a risipit acea priveliște și s-a stricat acel praznic urît lui Dumnezeu, cu necuratele jertfe.

Apoi s-au umplut rîurile de apă multă, din ploaia cea mare și, înecînd țarinile, a prăpădit toată osteneala lucrătorilor de pămînt, căci era vremea secerișului și toate acestea s-au făcut ca să cunoască păgîinii mîna cea tare a lui Dumnezeu, Care este în ceruri. Dar n-a priceput aceasta împăratul cel orbit cu răutatea și împietrit cu inima. Pentru că în loc să cunoască puterea adevărului, a lui Dumnezeu, a înnebunit mai mult, ridicînd război împotriva Celui înfricoșat și a Celui ce ia duhurile împăraților. Apoi, nevăzînd pe Doamna și pe Indis în mijlocul slujitorilor idolești, care se închinau celor doisprezece zei mincinoși ai săi și care erau mai mari în palate, a întreat despre dînșii unde sînt. Aflînd că Doamna și-a pierdut mintea și se găsește la cei ce știu a tămădui acea neputință, iar Indis este pus s-o păzească și să-i slujească, s-a mîniat tare asupra mai marelui eunucilor, căci i-a despărțit de la slujba zeilor. De aceea l-a lepădat din dregătoria sa și l-a necinstit cu cea mai de pe urmă ocară, orînduindu-l să slujească cămilelor, care erau în Clavdiopoli. Iar pe Indis, chemîndu-l, l-a rînduit să slujească ca la început zeilor care erau în palatele împărătești, dar el slujea unui adevărat Dumnezeu, în Care crezuse, neștiind împăratul despre aceasta.

Maximian începuse a prigoni Biserica lui Hristos, risipind sfintele biserici și zidind capiști idolești. Deci a trimis ighemoni cumpliți prin toate laturile împărăției ca să muncească fără milostivire pe creștini; iar el era cel dintîi și mai cumplit muncitor, ucigînd și pierzînd și vărsînd sînge nevinovat. Uneori înșela cu cuvinte viclene și dacă cineva nu s-ar fi plecat vicleniilor lui, porunca să-l muncească cumplit. Căufînd pe Sfîntul episcop Antim nu l-a găsit, pentru că se ascunsese undeva. Iar el a intrat în biserica creștinească cu mulțime de ostași înarmați, ca un lup în turmă și grăind poporului, îi momea și-i îngrozea atrăgîndu-i pe toți la rătăcirea sa. Apoi, la sfîrșit, a zis: "Depărtați-vă de la credința voastră cea deșartă, că de nu veți asculta, pedeapsa nu va zăbovi. Vedeți acest locaș, în care v-ați adunat, degrabă îl voi arde împreună cu voi".

Un preot creștin înțelept și fierbinte cu rîvna bunei-credințe, mare la suflet cu îndrăzneala, preadulce cu numele și cu fapta, Sfîntul Glicherie, stînd împotriva lui cu bărbăție și spunînd cuvînt cu îndrăzneală, a rușinat pe acel fărădelege, zicîndu-i:

"Nici darurile tale cele făgăduite nu le poftim, o! împărate, nici de îngrozirile tale nu ne temem, pentru că toate cîte sînt în lume, le avem ca pe un vis, iar muncă și pierzare socotim aceasta, adică a nu răbda pentru Hristos muncile cele mai cumplite. Te lauzi cu biruința asupra barbarilor, pe cînd de femeile și de copiii creștini te biruești, pentru că este arătată puterea cea nebiruită a Hristosului nostru. Cine nu-și va aduce aminte de tunetele și fulgerele cele înfricoșate, care nu demult au fost, de grindina și de ploaia cea neobișnuită? Cînd mulți dintre voi deodată au murit și toate roadele pămîntului cu înecarea neașteptată au pierit. Acest lucru a fost adevărată arătare a mîniei lui Dumnezeu, pe care ai întărit-o tu, socotind că toate lucrurile sînt ale mincinoșilor tăi zei, iar nu ale adevăratului Dumnezeu. Deci nu ne temem de ridicarea ta asupra noastră, pentru că avem arme de sus, de la Împăratul a toate, cu care ne înarmăm și ne îngrădim, precum te înarmezi tu acum. Nădăduim, că stînd împotriva ție, vom dobîndi minunată biruință, pentru că fiind bătuți de tine noi biruim".

Împăratul, auzind aceasta, deși se iuțea în mînia sa, încă nefăcînd nici un rău, a ieșit de acolo. Poporul creștin care era în biserică, dînd slavă lui Dumnezeu, lăuda pe fericitul Glicherie pentru o îndrăzneală ca aceea. Iar împăratul, neputînd îndelung a stăpîni mînia ce o avea înăuntrul său, a poruncit să prindă pe Glicherie și să-l aducă înaintea divanului său cel nedrept și, neîntrebîndu-l ceva, a poruncit să-l bată tare. Pînă într-atît l-au bătut, încît au slăbit cei ce-l băteau, iar chinuitorul striga: "Grăiește o Glicherie, nu fi mîndru, nici gîlcevitor, nici fără de rînduială, cinstește pe împăratul și obiceiurile romanilor". Mucenicul fiind mai tare decît cei ce-l muceau pe el, striga către împăratul său, zicînd: "Doamne, Iisuse Hristoase, precum m-ai întărit a grăi pentru Tine, așa mă întărește a și pătimi, ca prin aceste pătimiri de mai multă răsplătire să mă învrednicești".

Cu aceste cuvinte, precum focul se ațîță, așa s-a adaugat lui Maximian cruzimea. Deci singur muncitorul porunca să lovească mai tare și să rănească trupul mucenicului, pînă ce s-a umplut pămîntul de sînge și, căzîndu-i carnea, se vedeau oasele goale și toate mădulele lui, încît abia mai era duhul într-însul. Dar limba cu ușurință vorbea, zicînd: "Sînt creștin, rob al lui Hristos, adevăratul Dumnezeu, unul îmi este mie Domn, unul Împărat". Tiranul, neputînd mai mult să rabde, a poruncit să-l ardă afară din cetate și s-a făcut lui Dumnezeu jertfă de bună mireasmă de ardere de tot, bineprimită.

După aceasta iarăși a sosit un praznic păgînesc, urît de Dumnezeu, cînd se aduceau jertfe celor doisprezece zei mai aleși din capiștea palatului. Slujitorii lor mergeau îmbrăcați în haine albe, spre care, uitîndu-se împăratul și nevăzînd între dînșii pe Indis, a întreat unde este? Pentru că acela, îmbrăcîndu-se în haine proaste, s-a închis în casa sa, mîhnindu-se și plîngînd pentru pierzarea păgînilor și s-a spus împăratului despre dînsul. Deci, îndată l-a adus înaintea sa și, văzîndu-l în haine de mîhnire și de plîngere, a cunoscut pricina și, nemai întrebîndu-l despre credință și despre viața lui, a poruncit să-i pună lanțuri la mîini, la picioare și la grumazul său și să-l arunce în temniță. Apoi cu multă mînie a întreat de Doamna, ca un om beat uitînd că i se spusese mai înainte despre dînsa și zicea deseori: "Unde este Doamna? Unde este preoteasa Diane și a Minervei?" Deci s-a spus lui iarăși că și-a pierdut mintea și pentru aceea a trimis-o de la palat mai marele eunucilor, iar el, aducîndu-și aminte de mai marele eunucilor, a trimis să-i taie capul, iar pe Doamna să o caute pretutindeni. Atunci s-a făcut cunoscută această poruncă a împăratului, în mănăstirea unde era Doamna.

Stareța, cu numele Agatia, văzînd că nu este cu putință ca să o ascundă într-alt chip, a tuns-o și, îmbrăcînd-o în haine bărbătești și cu rugăciuni și cu lacrimi îngrădind-o, a scos-o din acea sfîntă cămară, să fie ca un bărbat în mijlocul bărbăților și așa să nu fie cunoscută. Neafîndu-se nicăieri Doamna de către cei ce o căutau, mai mult s-a mîniat împăratul și a poruncit ca toate mănăstirile să le risipească, iar pe fecioare să le batjocorească și să le rușineze. Îndată a început a se face risipire și nevoie prin cetate, ca o robie de barbari. Fecioarele cele mai tari cu trupul au fugit prin munți și prin pustietăți și se ascundeau prin peșteri și prin prăpăștiile pămîntului, voind mai bine a vieții cu fiarele, decît a cădea în mîinile oamenilor celor necurați. Iar care nu s-au sîrguit a fugi, acelea au fost prinse și unele se aduceau în

divanuri la munci, iar altele la necinstirea poporului. Dar puterea lui Hristos pe toate fecioarele acelea le întărea și le păzea nerușinate și nebatjocorite. Între ele era una mai vestită, care strălucea ca luna în mijlocul stelelor, luminând în mijlocul fecioarelor, cu frumusețea și cu podoaba, cu neamul și cu viața cea bună, cu numele Teofila.

Aceasta fiind tîrîtă cu sila de ostașii cei fără de rușine la casa cea de desfrînare, ridicîndu-și mîinile și ochii către cer, a strigat: "Iisuse al meu, dragostea mea, lumina mea, suflarea mea, păzitorul fecioriei și al vieții mele, vezi pe aceea care s-a făcut Ție mireasă. Caută, o! Mirele meu cel fără prihană și degrabă sîrguiește-Te și-mi ajută. Pentru că acum nici vreme de rugăciune nu este - ca să nu se risipească așezămîntul fecioriei celei logodite Ție. Nu da fiarelor sufletul ce ți se mărturisește Ție, să nu răpească lupii pe oaia Ta. Păzește, Mire, pe mireasa Ta, păzește fecioria mea, izvorule al curăției, ca să se slăvească numele Tău cel mărit de îngeri".

Astfel rugîndu-se ea, Dumnezeu pregătea împlinirea cererii ei, căci ea fiind dusă în locașurile necurate ale celor ce păcătuiesc la arătare, a intrat unul din ostași plin de pofta necurăției, ca să întineze pe mireasa lui Hristos cea fără de prihană. Dar, cînd s-a apropiat de dînsa, îndată l-a lovit cutremur înfricoșat, încît a căzut la pămînt mort și zăcea la picioarele ei fără suflet. Ceilalți, sînd afară și așteptînd ieșirea lui, se supărară că nu iese mai degrabă, vrînd ca să intre și ei acolo. Atunci altul, nerăbdînd, fiind aprins cu pofta, a intrat și îndată a căzut peste dînsul spaimă, căci a văzut pe tovarășul său mort zăcînd la pămînt și o lumină neapropiată a văzut strălucind lîngă fecioară. Apoi, îndată și-a pierdut vederea sa și, rămînd orb, pipăia cu mîinile peretele ca să iasă afară și nu putea. Asemenea au pătimit și mulți alții, care intrau fără de rușine cu poftă necurată. Apoi s-au înștiințat despre aceea toți cîți erau acolo și au intrat să vadă ceea ce se petrecea. Și au văzut pe fecioară șezînd și citind pe o cîrticică mică, care era Sfînta Evanghelie, - că pe aceea o avea în sînul său - și un tînăr preafrumos stătea lîngă dînsa, strălucind cu lumină negrăită și căuțînd cu ochii ca de fulger. Pe acela văzîndu-l păgîinii, îndată cu mare frică au fugit înapoi. Alții strigau: *Mare este Dumnezeul creștinilor!*, și toți au crezut. Făcîndu-se noapte a scos-o pe ea de acolo tînărul cel purtător de lumină și ducînd-o la biserica cea mare, au așezat-o în pridvor, zicînd: "Pace ție!" Apoi s-a dus.

Sfînta fecioară Teofilia s-a cuprins de frică și bucurie. De frică pentru că a lăsat-o apărătorul ei; iar de bucurie pentru că a scăpat întregă de mîinile celor fărădelege. Apropiindu-se de ușă, a început a bate ca să-i deschidă, pentru că era poporul creștinesc înăuntru, aducînd lui Dumnezeu rugăciuni de toată noaptea și încuiaseră ușile de frica păgîinilor. Diaconii dinăuntru întrebînd cine este și auzînd glasul Teofilei și cunoscînd-o, au spus poporului care stătea în biserică. Deci, deschizînd ușile, toți s-au strîns pe lîngă dînsa, căci tuturor era cunoscută, ca aceea ce era mai însemnată cu neamul bun și cu viața cea sfîntă. Înștiințîndu-se de toate cele despre dînsa, cum s-a izbăvit de păgîini și cîtă milă a făcut Domnul cu dînsa, cu mîna tare păzînd nevătămată fecioria ei; pentru că nu tăinuia minunile lui Dumnezeu cele preaslăvite, pe care nu se cuvine a le tăinui, ci a le propovădui, înălțînd cu lacrimi laudă lui Dumnezeu, cu glasuri de bucurie. Iar această sfîntă fecioară, căzînd cu fața la pămînt, îl uda cu lacrimi de bucurie și s-a făcut de către toți mulțumire de obște Stăpînului Hristos.

În acea vreme, prearăul Maximian nu a încetat a munci pe mucenici și a trimis slujitorii săi să caute ca la o vînătoare de iepuri, pe creștini și să-i aducă la dînsul. Și era unul din boierii lui cu dregătoria prepozit al Italiei, cu numele Dorotei, de neam strălucit cu credința prearătat și alți doi, care se numeau Mardonie și Migdonie. Pe aceștia i-a pîrît la împărat un oarecare că sînt creștini; zicînd: "Dacă pe aceia care locuiesc în palatele împărătești și se cinstesc și se hrănesc de tine, o! împărate, nu poți să-i duci la voia ta, apoi cum vei putea să-i biruiești pe vrăjmașii tăi? Înșiși prietenii tăi îndeamnă pe cei străini prin scrisori și cuvînt a se împotrivi ție și apoi cum se vor înfricoșa ceilalți potrivnici?"

Auzînd aceasta, s-a mîniat împăratul și întrebînd pe pîrîtori cine sînt aceștia, apoi, aflîndu-i, a poruncit să-i aducă pe dînșii în divan, către care a zis: "O! nemulțumitorilor, cîtă dragoste și iubire de oameni am arătat eu vouă și voi v-ați făcut către mine nerecunoscători! Nu vă aduceți aminte de facerile de bine cele multe, pe care le-am făcut vouă, ci v-ați lepădat de mîntuitorii zei, nerușinaților". Dar sfînții tăceau, lăsîndu-l să latre ca un cîine fără de rînduială, iar el mai mult se mînia, zicînd: "Pe nemuritorii zei, nu vă

voi ierta pe voi, nici nu-mi va fi milă de voi nicidecum, ci vă voi chinui cu multe feluri de munci, voi zdrobi oasele voastre. Fiarelor și păsărilor le voi da să le mănânce ca și alții să se înfricoșeze". Dar sfinții nicidecum nu s-au temut, ci, dezlegându-și brâiele și dezbrăcându-se de hainele lor, într-un gând cu toții au mărturisit că sînt creștini și pe idoli fără de nici o frică i-au batjocorit.

Atunci tiranul a poruncit să le întindă mîinile și picioarele și să-i bată fără de milă cu vine crude, pînă va apune soarele. Făcîndu-se aceasta, pămîntul s-a înroșit de sîngele lor, dar sfinții răbdau fără cîrteală cu vitejie, fără grai, numai cu gîndul îl slăveau pe Dumnezeu în taină. Apoi, legîndu-i, i-a aruncat în temniță. Tiranul cu cît afla alți credincioși, cu atît se tulbura asupra lui Hristos și se îndrăcea, poruncind ighemonilor săi să facă și ei asemenea. Pentru aceea în toate zilele trimitea la Hristos vase de bună treabă și jertfe cuvîntătoare, omorînd pe creștini.

Sosind praznicul Nașterii lui Hristos, se cuvenea să se aducă Celui de curînd născut jertfă îndestulată. Deci s-au adunat toți credincioșii în biserică, iar necuratele slugi ale păgînilor au zis împăratului: "De vreme ce o! împărate, acum creștinii au praznic mare, căci zic că este nașterea Mîntuitorului lor și toți s-au adunat în biserică lor pentru rugăciune, fă ca să nu scape vînatul din mijlocul năvodului, ci poruncește ostașilor să deschidă ușile bisericilor și să se ducă jertfelnicul zeilor noștri înaintea ușii bisericii lor, ca îndată, ieșind de acolo, să aducă negreșit jertfă zeilor. Dacă nu vor asculta, apoi vei face după judecata ta cea împărătească, iar și de vei voi a asculta sfatul nostru, vei porunci ostașilor să înconjoare biserică, să-i dea foc și se vor pierde pînă la unul toți cei ce nu se pleacă ție. Astfel poporul cel pierzător și vătămător împărăției tale, într-un ceas prăpădindu-se, cealaltă vreme fără de mîhnire va fi".

Acestea grăindu-se, Maximian, luînd cuvîntul, a zis: "Mă jur pe marii idoli, că eu de mult m-am gîndit la aceasta, dar nu știu ce mi s-a întîmplat de n-am săvîrșit pînă acum ceea ce am gîndit. Însă vouă, o! zeilor, mare mulțumire se cuvine, că ați rînduit să vie și acestora în minte ceea ce este de folos împărăției noastre". Și îndată a poruncit să meargă cel mai mare dintre boieri cu mulțime de ostași, cu lemne, cîlți și cu alte materii care sînt lesnicioase de ars, să le așeze împrejurul bisericii creștine, iar ușile să le păzească bine cu săbiile, ca să nu scape nici unul afară. Aceasta făcîndu-se, a intrat în biserică unul din trimișii împăratului și, sfînd în mijloc, a strigat: "O! oameni, Maximian, stăpînul a toată lumea, trimișindu-mă către voi, două lucruri vă pune înainte, ca din două să alegeți una: sau să ieșiți și îndată să jertfiți zeilor, pentru că și jertfelnicul este gata înaintea ușilor și astfel să fiți vii, sau, neascultînd, toți veți pieri cumplit că și focul acum este gata și lemnele stau împrejur; deci, alegeți mai degrabă ceea ce voiți". Aceasta zicînd, a tăcut.

Arhidiaconul, a cărui inimă era aprinsă cu focul lui Dumnezeu, sfînd lîngă altar, a zis către popor: "O! iubiții mei frați de un gînd, nu știți ce au făcut cei trei tineri în Babilon, de a căror bărbăție și tărie neclintită întru buna-credință, cu puțin mai înainte de aceste zile săvîrșind pomenirea lor, ne-a minunat cum au stat, nu ca în mijlocul focului, ci ca în mijlocul unui cîmp de rouă, alcătuiind dans și cîntau singuri și toată firea o chemau spre lauda lui Dumnezeu. Pe aceștia noi, nu numai îi fericeam, dar și doream a fi părtași ai cununilor lor. Deci, de vreme ce și pe noi către aceeași soartă ne cheamă această vreme de acum - pentru că și împăratul acesta este asemenea lui Nabucodonosor; măcar că se deosebesc cu numele, dar cu tirania și cu nedumnezeirea sînt asemenea și uniți.

Deci, să ne facem și noi asemenea celor trei tineri din Babilon. Căci cum nu ne va fi nouă rușine, cînd aceștia, fiind tineri și numai trei și neavînd încă nici o pildă spre a se nevoi cu mărime de suflet pentru buna-credință, așa de slăvit s-au nevoit, iar noi și cu numărul sîntem mai mulți, ca și cum am fi fără de număr, între care mulți sînt acum bătrîni și avînd înaintea noastră atît de multe pilde, adică ale celor ce au pătimit cu bărbăție pentru Hristos. De aceea noi, fiind atîția și într-acest chip, nu ne va fi oare rușine a fi iubitori de viața aceasta scurtă și vremelnică, fricoși și cu împușinare de suflet? Vremea aceasta de acum, care ne cheamă către nevoia, să o socotim ca pe un cîștig mare și să trecem cu vederea viața cea vremelnică, pentru Dumnezeu, Cel ce ne-a zidit și sufletul Său l-a dat la moarte pentru noi. Apoi a nu da mărturie credinței noastre celei tari și neclintite prin moartea noastră, cu adevărat ar fi o rușine fără de măsură.

Acestea le zic, măcar că nu urmează nici o răsplătire pătimirilor noastre. Dar când sînt foarte mici pătimirile veacului acestuia, în fața răsplătirilor găsite acolo, unde viața este fără de durere și veșnică, pentru această viață scurtă și cu multe nevoi cum și pentru trecerea cu vederea a slavei care degrabă piere, pe cînd bogățiile nejeffuite, ca și veselia, niciodată nu se schimbă în mîhnire. Oare mai voim a vieții aici încă? Sau ne vom sîrgui a trece mai degrabă către slava aceea, murind pentru Hristos, pentru Care avem acum vreme cu bun prilej? Căutați, fraților, la altarul Domnului și înțelegeți că Domnul nostru, adevăratul Dumnezeu este jertfit acum pentru noi. Oare nu ne vom pune și noi sufletele noastre pentru El în acest loc sfînt și pe acestea nu le vom aduce Lui prin foc, ca o jertfă întru ardere de tot?"

Zicînd acestea sfîntul arhidiacon, toți s-au hotărît a muri pentru Hristos și cu toții au răspuns: "Sîntem creștini și pe zeii tăi cei mincinoși, o! împărate, nu-i cinstim". Vestindu-se aceasta lui Maximian, a poruncit ca îndată să aprindă focul în jurul bisericii. În acea vreme credincioșii au adunat în biserică pe toți cei ce erau între dînșii chemați și i-au împărțit în patru părți, ca să se poată boteza mai degrabă. După botez și după ungerea cu Sfîntul Mir s-au împărțășit cu toții cu Sfintele Taine.

Astfel, sfîrșindu-se aceasta, ostașii, după porunca împăratului, au aprins vreascurile din jurul bisericii, cîlții și pereții ei și, ajungînd flacăra cea mare pînă la vîrf și intrînd înăuntru, a mistuit toate degrabă. Iar poporul creștin arzînd de viu, cu mare bucurie striga către Dumnezeu, glăsuind cîntarea celor trei tineri și chemînd toată făptura lui Dumnezeu spre laudă. Mai înainte de a sfîrși cîntarea, și-au dat sfintele lor suflete în mîinile Domnului și au făcut jertfă bine-primită Mielului Celui fără de prihană, Cel înjunghiat pentru lume; iar numărul celor arși a fost cam la douăzeci de mii.

Astfel, ceata cea minunată a sfinților mucenici a trecut de la Biserica ce se luptă, la Biserica ce prăznuiește, ca să facă praznicul nesfîrșitei bucurii. Trecînd cinci zile, iar focul încă arzînd și fumul ieșind, nu era nici un fel de miros rău din trupurile cele arse, ci și fumul era neobișnuit, căci era cu bun miros și rispea prin văzduh o bună mireasmă, care ieșea de la locul cel ars și se arăta o rază în chipul aurului, ca și cum se arăta soarele la răsărit. Maximian, socotind că acum a pierdut pe toți creștinii cîți erau în cetate, se îndeletnicea cu jocuri și cu alergarea cailor, cum și cu diferite feluri de priveliști.

În Nicomidia, aproape de locul de priveliște, era o capiște mare a zeiței păgîne care se numea Ceres. Venind odată împăratul Maximian la acea capiște, cu toată oastea și cu tot poporul, aducea jertfă. Iar unul din rînduiala ostășească, cu numele Zidon, avînd dregătoria de voievod, pornindu-se cu rîvnă spre buna-credință și nerăbdînd să vadă o păgînatate ca aceea, stînd la un loc înalt a strigat: "Rătăcești, o, împărate, jertfind pietrelor celor nesimțitoare și lemnelor celor mute, pentru că această jertfă este adevărată înșelăciune diavolească, care duce la pierzare pe închinătorii ei! Înțelege, o! Maximiane, și întoarce ochii tăi trupești, cum și pe cei dinăuntru către cer și din cele văzute cunoaște pe Ziditorul. Din fapturi cunoaște în ce chip este Făcătorul și te învață cu dreaptă credință a cinsti pe Dumnezeu, Care nu se împacă cu sîngele dobitoacelor necuvîntătoare, ci cu sufletele cele fără prihană ale oamenilor și cu inimile cele curate".

Auzind acestea, Maximian a poruncit să-i sfarme gura și fața cu pietre, să-i zdrobească dinții, apoi, fiind încă viu, a poruncit să-l taie cu sabia și să-l scoată afară din cetate. Așa s-a încununat Sfîntul Mucenic Zidon, iar Sfîntul Dorotei cu Indis și cu ceilalți tovarăși ședeau la închisoare. Fericitul episcop Antim, din locul unde se ascunsese, îi cerceta cu dese scrisori, îi întărea în credință și-i deștepta către nevoița cea cu bărbăție. Odată păgînii au prins pe diaconul Sfîntului Antim, cu numele de Teofil, care mergea cu scrisori de la episcop către sfinții mucenici și l-au adus la împăratul.

Citind împăratul scrisoarea episcopului s-a umplut de mînie, pentru că erau scrise nu cele ce-i plăceau lui, ci cele ce erau de folos sfinților. Deci, a poruncit să aducă înaintea sa îndată pe Dorotei, cu soții săi și cu mînie căutînd la dînșii i-a batjocorit și le-a dat să citească scrisoarea episcopului Antim. Văzîndu-l pe diacon, s-au bucurat cu sufletul și stînd de departe i se închinau lui cu privire luminoasă și cu fețe pline de bucurie; iar cuvintele arhierului, cele ce se citeau, le puneau în inimile lor.

Împăratul, căutînd cu mînie asupra diaconului, i-a zis cu groază: "Spune-mi, ticălosule, cine este cel ce ți-a dat această scrisoare și în ce loc este ascuns?" Diaconul, mai întîi rugîndu-se în inima sa lui Dumnezeu, și-a deschis gura cu îndrăzneală și a zis: "Cel ce mi-a dat această scrisoare este păstor și acum, stînd departe de turma sa, o sfătuieste și o deșteaptă către buna credință. Iar cînd simte năvălirea lupilor și a fiarelor, atunci cu glas mare grăiește turmei sale și o sfătuieste a face cele ce se cuvin. Cuvintele care le grăiește nu sînt ale lui, ci sînt luate de la Păstorul cel Mare, Care a zis: *Nu vă temeți de cei ceucid trupul, că sufletul nu-l pot ucide*. Iată acum ți-am spus cine mi-a dat scrisoarea, însă unde este el nu-ți voi spune, pentru că ar fi o adevărată nebunie dacă aș fi eu vînzătorul păstorului nostru, care m-a folosit mult și care și fără spunerea noastră se va arăta. Pentru că nu poate cetatea să se ascundă stînd în vîrfurile muntelui, cum a zis dumnezeiescul glas".

Împăratul, nerăbdînd mai mult cuvintele cele pline de curaj ale diaconului, a poruncit să i se taie acea sfîntă limbă, apoi să-l omoare afară din cetate, cu săgeți și cu pietre. După aceasta și pe ceilalți sfinți mucenici i-a pierdut cu diferite munci: Sfîntului Dorotei i-a tăiat capul, pe Mardonie l-a ars în foc, pe Migdonie l-a astupat cu țărînă de viu într-o groapă, lui Gorgonie, lui Indis și lui Petru, legîndu-le cîte o piatră mare de grumaz, i-a aruncat în mare. Astfel, minunații mucenici ai lui Hristos, săvîrșindu-și nevoița prin felurite chinuri, pe aceeași cale s-au suit către Dumnezeul lor.

Sfînta Doamna era ascunsă într-o peșteră dintr-un munte, avînd ca hrană buruienile pustiei ce creșteau împrejurul peșterii și auzind de moartea sfinților mucenici s-a bucurat cu duhul, că au trecut din valea aceasta a plîngerii, către marginea cea dorită a veseliei celei veșnice. Dar mai vîrtos se bucura de Indis, fratele ei cel duhovnicesc, care era un suflet cu dînsa și părtaș al nașterii celei duhovnicești prin Botez. Însă, plîngea pentru sine că a rămas dintre toți necălătorind împreună cu dînsii pe acea cale și se pregătea către nevoiță, cerînd ajutor de sus. Apoi, pogorîndu-se din munte a intrat în cetate, cu acele haine bărbătești cu care o îmbrăcase maica ei cea duhovnicească Agatia și o căuta pe aceasta. Dar neaflînd-o, a priceput că a ars în biserică împreună cu celelalte fecioare și a plîns foarte mult, nu fiindu-i jale de moartea ei, ci pentru că nu s-a învrednicit și ea să moară împreună cu dînsa pentru Hristos. Stînd în locul bisericii celei arse amesteca cenușa cu lacrimi, plîngînd și tînguindu-se.

Făcîndu-se noapte, s-a dus la malul mării, unde Indis împreună cu ceilalți au fost înecați și iată niște pescari stînd, își găteau mrejele pentru vînat; dar văzînd pe sfînta fecioară și din haine socotind-o că este bărbat, au zis: "Vino de ne ajută, tînărule, și de vom prinde ceva apoi și ție îți vom face parte". Ea cu sîrguință a mers să le ajute, și după ce au aruncat mrejele și le trăgeau la mal se simțea greutate mare în mreje, încît abia au putut să le tragă la mal; și fiind lună în acea noapte, au putut vedea mulțime de pește, iar în mijlocul vînatului stăteau cele trei trupuri ale sfinților mucenici: Gorgonie, Indis și Petru și s-au înspăimîntat foarte tare. Adunînd degrabă mrejele și peștele, iar trupurile punîndu-le pe pămînt, se grăbeau către caiac, vrînd să înoate la alt mal și-l chemau și pe tînăr, dar ea n-a voit. Dîndu-i pentru osteneală o parte din pește și puțină pîine, au plecat de acolo.

Sfînta fecioară Doamna, apropiindu-se de trupurile sfinților mucenici, cunoscînd pe fiecare și mai vîrtos cunoscînd pe iubitul Indis, cu nespusă bucurie îl cuprindea, îl săruta și vărsa lacrimi fierbinți deasupra lui. Apoi, privind pe mare a văzut o corabie sosind cu pînzele lăsate și vîslind încetișor, iar Doamna, depărtîndu-se de trupurile mucenicilor, s-a dus către corabia aceea și strigînd către corăbieri le-a arătat peștele ce-l avea. Îndată cîrmaciul, socotind că este de vînzare, a întreat de preț ca să-l cumpere. Iar ea îi zicea să-l ia fără preț. Dar acela, nepricepînd, a zis: "Te jur pe Hristos, spune adevărul, cu cît îl vinzi?" Sfînta, auzind numele lui Hristos, a cunoscut că aceia sînt creștini, deci le-a spus și despre tinerii mucenici, despre trupurile lor și numele lor. Iar cîrmaciul, cu soții îndată sosind, au scos pînze subțiri cu aromate i-au înfășurat și ducîndu-i la zidurile cetății, care era aproape de pîrîu și unde murise și Sfîntul Dorotei, au îngropat cu cinste trupurile acestora.

Mai marele corabiei cunoscînd pe Doamna, că este de o credință cu dînsul și socotind-o că este tînăr, a rugat-o să meargă cu el în corabie, zicînd: "Să petrecem împreună nedespărțiți, în toată viața noastră". Dar ea n-a vrut, ci a zis să meargă în calea sa. "Iar eu, zise ea, voi petrece aici de vreme ce și sîrșitul

vieții mele este aproape și nu voiesc ca să se despartă trupul meu de trupurile sfinților, cu care în viața aceasta, cu credința și cu duhul am fost însoțită".

Mai marele corabiei i-a dat aur îndestul nu pentru vreo trebuință trupească, căci nu-i trebuia, ci ca să cumpere arome și tămâie, cu care să cinstească mormintele sfinților; apoi s-au dus în calea lor. Iar Sfânta Doamna, ziua și noaptea stătea lângă mormintele lor, tămâindu-le, miresmându-le și cu lacrimi rugându-se. Și n-a putut ca lucrul luminii să fie tăinuit înaintea celor ce erau în întuneric, nici să se săvârșească dorința de mucenicie a Sfintei Doamna, pentru că pe față făcea cele ce se cuveneau dreptei-credințe și cinstei sfinților.

Împăratului i s-a vestit că un tânăr tămâiază mormintele creștinilor, iar el a râs, zicând: "Se cuvine dar ca și el să piară cu asemenea moarte ca aceia, ca astfel cu singur lucru să se învețe, că oamenilor celor ce nu știu nimic despre moarte, în deșert li se face o cinste ca aceea". Acestea zicând îndată a trimis ca să-i taie capul. Deci a fost ucisă cu sabia și Sfânta Doamna, rugându-se lângă mormintele sfinților mucenici, iar cinstitul ei trup l-au ars păgînii cu foc.

În acea vreme și Sfințitul episcop Antim, îndemnând pe mulți către cunoștința lui Dumnezeu cu preînțeleptele sale învățături și scrisori și pe mulți îndemnând către pătimire, s-a sfârșit și el cu sfârșit mucenicesc. Căci tiranul a cercetat cu dinadinsul pînă l-a aflat, dar, muncindu-l mai întîi cu amar și cu multe feluri de munci, n-a putut să-l biruiască, ci mai ales el a obosit mai mult, muncindu-l cu multe măiestrii, decît Sfîntul Antim, care răbda chinurile și bătăile. Pentru aceea a dat hotărîrea ca să-i taie capul. Și așa s-a dus și el către Domnul, împodobit cu îndoită cunună, a arhieriei și a pătimirii.

Astfel Nicomidia s-a împodobit cu stelele sfinților mucenici, în număr de două zeci de mii, mai adăugîndu-se minunatul Glicherie și preafericitul Zinon și cu Teofil, Dorotei, Mardonie, Migdonie, Indis, Gorgonie, Petru și cele trei sfinte fecioare: Agapia, Teofila și preafrumoasa Doamna. Iar sfârșitul a toată ceata este Sfîntul Antim, întru slava lui Hristos, adevăratul Dumnezeu, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh I se cuvine cinste și slavă în vecii vecilor. Amin.

Pomenirea celor paisprezece mii de prunci uciși de Irod în Betleem (29 decembrie)

Irod, văzînd că s-a batjocorit de magi, s-a mîniat foarte. Dar asupra cui s-a mîniat? Pe de o parte asupra magilor care l-au batjocorit, iar pe de alta asupra Împăratului iudeilor cel de curînd născut. S-a mîniat asupra magilor, că nu s-au întors la dînsul spre a-i vesti despre Prunc, iar asupra lui Hristos s-a mîniat, temîndu-se ca să nu-i ia împărăția. Căci Irod socotea că Hristos voiește să împărătească cu împărăție pămîntească, neștiind că împărăția Lui nu este din lumea aceasta. Ce a făcut ticălosul Irod? Neputînd nici magilor să le răsplătească pentru că se duseseră, nici pe Hristos să-Lucidă, pentru că nu-L afla, a vărsat mînia sa asupra nevinovaților prunci. Ca o fiară cumplită, cînd se rănește de cineva și nu ia seama asupra aceluia care a rănit-o, ci ori ce-i iese înaintea ochilor, aceea rănește și rupe ca pe însuși acela ce ar fi rănit-o. Așa și Irod, fiind rănit cu mînia și neaflînd pe aceia prin care s-a rănit, răpea și omora pe pruncii care cu nimic nu-l mîhniseră. Trimițînd ostași înarmați ca spre război, a ucis pe toți pruncii ce erau în Betleem și în toate hotarele lui, de la doi ani și mai jos, după vremea care i se adeverise de la magi.

Prunci se omorau în multe chipuri. Pe unii îi tăiau cu sabia, pe alții îi ucideau de piatră și de zid, pe alții îi trînteau la pămînt și îi călcau în picioare, pe alții îi sugrumau cu mîinile, iar pe alții îi rupeau și-i despicau; pe unii îi însulițau și pe alții îi tăiau în două. Mamele plîngeau cu amar, pînă la cer strigau, smulgîndu-și părul, rupîndu-și hainele și trupurile, încît s-au împlinit cele zise de proorocul Ieremia: *Glas în Rama s-a auzit, plîngere, tînguire și țipet mult. Rahila plîngîndu-și pe fiii săi și nu putea să se mîngîie, căci nu mai erau.* Rama era o cetate mică, care se numea așa fiindcă stătea la un loc înalt ce era în hotarele lui Veniamin. Rahila se socotea de unii Betleemul, pentru că Rahila, femeia patriarhului Iacov și

mama lui Veniamin, acolo era îngropată. Deci după mormîntul Rahilei, Betleemul își câștigase numele de Rahila, și cînd se omorau prunci în Rahila, adică în Betleem, atunci se auzea în cetatea Rama, pentru că nu era departe de Betleem și se auzea glasul plîngerii și al tînguirii, plîngînd maicile pentru omorîrea pruncilor lor, a căror plîngere o scriu doi sfinți: Ioan Gură de Aur și Damaschin.

Dintre aceștia, cel dintîi povestește astfel: "Acestea văzînd maicile, întrebau pe ucigași: "Pentru ce omoriți pe pruncii noștri? Ce răutate au făcut împăratului sau vouă?" Și nu era cine să le răspundă lor pentru ce se face această ucidere năpraznică și nu era cine să le mîngîie acea plîngere. Iar ele strigau către ostași: "Miluiți-ne pe noi, oamenilor, miluiți-ne pe noi! Au doară nu ați avut și voi mame? Oare nu știți dragostea mamei către fiu? Au nu aveți femei? Nu vă rușinați văzînd piepturile lor goale? Oare n-ați fost și voi iubiți de mamele voastre? Oare nu vă temeți ca nu cumva să se întîmple și fiilor voștri una ca aceasta? Miluiți-ne pe noi oamenilor, nu ne lipsiți de fiii noștri, ci mai întîi omoriți-ne pe noi, pentru că nu putem răbda moartea fiilor noștri; pe noi să ne însulițați dacă fiii noștri v-au făcut vreun rău, ca astfel și noi împreună cu dînșii să primim moartea".

Acestea și celelalte grăind din durerea inimii și, de mînie ca niște bete fiind, fără de sfială își rupeau hainele de pe ele, cu care se cuvenea să-și acopere pieptul și de multă jale își descopereau piepturile lor și cu pietre se băteau peste trupurile lor, fețele și le zgîrîiau, părul își rupeau, cerul îl chemau întru mărturie, strigînd către Dumnezeu: "Ce sălbăticie este aceasta de la împăratul, o! Stăpînul nostru, Doamne, care se împotrivesc faptei Tale. Tu ai zidit, iar el omoară! Tu ne-ai dăruit nouă fii, iar el ne lipsește pe noi de dînșii. Pentru ce am născut parte bărbătească, dacă cu amară moarte se omoară pruncii noștri?"

Iar Sfîntul Ioan Damaschin, așa vorbește: "Stau lîngă pruncii cei uciși mamele cele ce răbdaseră dureri întru naștere, avîndu-și cosițele capului despletite. Mîinile în văzduh ridicîndu-și, părul smulgîndu-și, capetele cu țărînă presărîndu-și, cerul punîndu-l înaintea mărturie, cu lacrimi udîndu-se și către Irod, care nu era de față, ziceau: "Ce este această poruncă nouă venită asupra noastră, o! Împărate? Oare nu ești și tu tată al fiilor tăi? Oare nu știi dragostea părinților către fii? Dar steaua te-a scîrbit pe tine? Apoi pentru ce nu arunci săgeți la ceruri, ci usuci piepturile cele izvorîtoare de lapte? Oare magii ți-au făcut rău ție? Apoi pentru ce nu te scoli cu război asupra Persiei și pe Betleem îl lași fără de fii? Dacă S-a născut Împărat nou și din cărți ai primit mărturie despre Dînsul, apoi prinde pe îngerul Gavriil și îl pune în temniță". Pînă aici grăiește Sfîntul Ioan despre tînguirea maicilor Betleemului.

După uciderea sfinților prunci, al căror număr era paisprezece mii, degrabă a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, chiar pe ucigașul acela, pe împăratul Irod, pentru că a primit amar sfîrșit vieții sale. Sfîntul Teofilact povestește astfel: "Cuprins fiind de lingoare de diaree, de umflătura picioarelor, de astuparea nărilor, de tremurare a tot trupul și de alte boli ascunse, rău și-a lepădat ticălosul său suflet". Se mai povestește și aceasta, că nu i-a fost lui de ajuns uciderea de prunci din Betleem, ci și dintre cetățenii Ierusalimului, la sfîrșitul său, pe mulți din oamenii cei mai de frunte și mai cinstiți i-a dat morții: pe Ircan, arhiereul iudeilor l-a omorît, precum și pe toți mai marii preoților și cărturarilor poporului, pe care îi întrebuse mai înainte unde are să se nască Hristos. Ei îi spusese că în Betleemul Iudeii. Pe aceia, mai pe urmă, i-a tăiat cu sabia.

Aceasta s-a făcut prin judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, pentru că aceia toți se sfătuiră împreună cu Irod să omoare pe pruncul Iisus. Deci, împreună cu Irod și ei rău s-au sfîrșit, precum a zis îngerul către Iosif în Egipt: *Au murit cei ce căutau sufletul Pruncului*. Iată că nu numai singur Irod căuta să omoare Pruncul, ci și toți cei ce se sfătuiseră cu dînsul, mai marii preoților și cărturarilor. Deci, nu numai singur Irod a murit, ci și toți cei ce căutau sufletul Pruncului, acela de la Dumnezeu fiind omorît, iar ei de Irod ucigîndu-se, căruia fiindu-i prieteni, de la el au primit ucidere.

Faptul că toți aceia căutau să ucidă pe Hristos și se uneau cu Irod la aceasta, arătat este aici: "Că pe dreptul acela, bătrînul Simeon, primitorul de Dumnezeu, după mărturia Sfîntului Epifanie, - pentru mărturisirea lui cea pentru Hristos, care a făcut-o în biserică înaintea poporului - după ce s-a sfîrșit, nu l-a învrednicit a fi pus în groapă, precum se cădea unui bărbat sfînt și preaînțelept dascăl, prooroc mai înainte-văzător și bătrîn mai cinstit decît toți. Ba încă și Sfîntului prooroc Zaharia i-a rînduit moarte

pentru aceasta, căci pe Preacurata Fecioară, care intrase în biserică întru curăție cu Pruncul, a dus-o în locul fecioarelor unde nu se cuvenea aceasta pentru femeile care aveau bărbat. De aceasta pomenește Grigore de Nisa, Chiril al Alexandrinul și Andrei al Critului. Dacă au văzut aceea, cărturarii și fariseii au început a cîrți, iar Zaharia a stat lor împotriva, adevărindu-le că acea Maică și după naștere este Fecioară curată. Dar ei, necrezînd, le spunea sfîntul că toată firea omenească împreună cu toată zidirea este slujitoare Ziditorului său. În mîinile Lui cele atotputernice stă precum va voi să rînduiască făptura Sa și să facă ca Fecioara să nască, iar după naștere să rămînă tot Fecioară. Pentru aceea și pe această maică n-a despărțit-o de locul fecioarelor, de vreme ce este tot fecioară. Atunci cărturarii cîrteau în inimile lor contra lui Zaharia, ca asupra unui călcător de lege și cu zavistie se mîniau pentru aceste două pricini: pentru că a pus pe Maica cu Pruncul în locul fecioarelor și pentru că da niște mărturii ca acelea despre Prunc. Apoi n-a ascuns aceasta înaintea lui Irod, ci i-a spus lui mai pe urmă. În acea vreme, Iosif cu Maria fugiseră în Egipt și îndată, fiind căutat Pruncul, nu s-a aflat și de atunci s-a mîniat asupra proorocului Zaharia și asupra lui Simeon. Deci lui Simeon, degrabă murind, nu i-a făcut îngropare cinstită; iar lui Zaharia i-a mijlocit mai pe urmă moarte de la Irod. Apoi, în vremea uciderii pruncilor Betleemului, însuși arhiereul Zaharia - pentru că nu a dat pe fiul său Ioan spre ucidere - a fost ucis între biserică și altar, cărturarii și fariseii rînduindu-i aceasta, pentru mărturie ce dăduse despre Preacurata Fecioară și despre ducerea ei în locul fecioarelor.

După aceea și ei au dobîndit vrednică ucidere de la Irod, împăratul lor. Însă, deosebit, a mai tăiat Irod șaptezeci de bărbați preaînțelepți, care formau soborul numit Sinedriu. Numai pe unul dintr-înșii l-a lăsat viu și pe acela a poruncit să-l orbească. Erau în acea vreme în Ierusalim doi dascăli preaînțelepți, preaslăviți și iubiți tuturor: Iuda, ce se zicea al Avrifei și Matei Garguloti. Pe aceștia, împreună cu alți doi prieteni ai lor, i-a ars de vii. Mai înainte de aceasta, chiar asupra casei lor, s-a răscolat cumplit, căci a omorît pe fratele său Feror, pe sora sa Salomi, pe bărbatul ei, care era din seminția lui David și pe femeia sa Mariamna, care asemenea era din seminția lui David, pe Antipatru, fiul său cel născut dintr-înșii, pe doi fii: Aristobol și Alexandru și pe alți mulți nevinovați i-a dat morții. La sfîrșit, cînd să-și lepede ticălosul său suflet a poruncit ostașilor săi celor mai credincioși și despre alți bărbați cinști ai iudeilor - din care nu puțini, erau în lanțuri - ca să-i omoare pe toți, atunci cînd el își va da sufletul, pentru ca să nu se bucure iudeii de moartea sa, ci mai vîrtos să plîngă văzînd atîția morți ai lor; ceea ce s-a și făcut. Așa, cel rău, rău a pierit cu sunet și pe mulți i-a pierdut împreună cu dînsul. Acela, împreună cu cei ce au avut același gînd cu el, s-a sălășuit în iad. Cu adevărat, a unor prunci ca aceștia este împărăția cerului, întru Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slavă în veci. Amin.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Marcel, egumenul Mănăstirii Neadormiților (29 decembrie)

Cuviosul Marcel era din cetatea Apamiei Siriei, din părinți bogați și de bun neam. Rămînînd orfan de părinți din fragedă copilărie, nu s-a abătut la dezmierdări necuviincioase, nici nu a cheltuit pîrinteasca bogăție în poftes trupești, precum au obicei tinerii, ci întîi s-a dus în Antiohia cea mare pentru învățatura filosofiei. Dobîndind dascăl iscusit și învățat degrabă a deprins bine toată filosofia. Apoi, a poftit și iubirea de înțelepciune cea duhovnicească și de aceea voia să meargă la Efes, auzind că se află acolo mulțime de bărbați desăvîrșiți în faptele cele bune. Ieșind din Antiohia, a împărțit săracilor mai întîi toată moștenirea sa ce o avea de la părinți în Apamia. Apoi, trecînd cu vederea toate cele lumești, a ajuns la Efes. Acolo, petrecînd lîngă un iubitor de Dumnezeu, se povățuia cu faptele bune de la robul lui Dumnezeu Promot, care se afla întru atîta desăvîrșire, încît prin ușile încuiate intra în bisericile Domnului, la rugăciunea cea de noapte.

Deci, de la acela și de la ceilalți bărbați sfinți, care se aflau acolo, fericitul Marcel, uitîndu-se spre viața lor cea plină de fapte bune, aduna mult folos; ca și din multe feluri de flori, împletindu-și cunună, în fel de fel de fapte bune se învăța, avînd acolo felurite chipuri ale vieții celei cu plăcere de Dumnezeu. Viețuind împreună în sărăcia cea de bunăvoie, își agonisise cele de trebuință trupului său din osteneala

mîinilor sale, căci știa să scrie frumos. Toată noaptea o petrecea la rugăciune, iar ziua la scrierea cărților, pentru care luînd prețul, numai cît îi trebuia cheltuia la nevoile sale, iar restul le împărțea săracilor. Astfel au fost începuturile vieții lui, celei cu fapte bune.

Auzind despre avă Alexandru în Vizantia, că este preaînțelept cu cuvîntul și mare cu lucrul, îndestulat spre mîntuirea multor suflete, Marcel, lăsînd Efesul, s-a sîrguit a merge către acela. Într-acea vreme fericitul Alexandru, împreună cu frații săi, petreceau lîngă biserica Sfîntului Mina. Apoi lîngă marginea Mării Negre a zidit o mănăstire preacinstită, în care cu adevărat a așezat o rînduială nouă, însă mai frumoasă decît altele, ca astfel neîncetat, ziua și noaptea, să se slăvească Dumnezeu prin cîntarea psalmilor; și cîntau frații în biserică schimbîndu-se pe ceasuri.

Venind Marcel în Vizantia, s-a cunoscut cu unul din frații aceluia locaș, cu numele Iacov. Acesta a adus pe Marcel la avă Alexandru și l-a îmbrăcat în rînduiala monahicească, vîzînd mai înainte într-însul darul lui Dumnezeu. Apoi a proorocit despre dînsul ceva dumnezeiesc, zicînd despre amîndoi, adică despre Iacov și despre Marcel, astfel: "Andrei a urmat mai întîi lui Hristos, dar Ioan l-a ajuns pe el. Pe Iacov socotindu-l ca pe Andrei, iar pe Marcel ca pe Ioan, căci îi vedea pe amîndoi cu un duh arzînd de dragostea către Dumnezeu; deși Iacov era ca Andrei, purtînd jugul lui Hristos, însă Marcel fiind ca Ioan, în multe daruri l-a covîrșit pe Iacov. Căci era cu adevărat la un chip cu Sfîntul Ioan, feciorelnicul și cuvîntătorul de Dumnezeu, cu fecioria sa cea fără de prihană și cu înțelepciunea cea de Dumnezeu insuflată.

Nevoindu-se în locașul acela vreme îndelungată și cîștigînd darul mai înainte-vederi, a văzut mai dinainte moartea dascălului său, care era să fie degrabă, adică a lui avă Alexandru, spunînd că după moartea aceluia se va da lui cinstea începătoriei. Dar el fiind tînăr, nevoind să stăpînească pe cei mai bătrîni și să-i aibă spre ocîrmuire - pentru că iubea mai vîrtos să fie ocîrmuit de alții -, a ieșit pe ascuns din mănăstire și înconjura laturile cele dimprejur, cercetînd pe sfinții părinți, care în multe chipuri se nevoiau și primea de la fiecare deosebit folos. În acea vreme dumnezeiescul Alexandru s-a dus către Domnul și a fost căutat Marcel de toți frații, cu un gînd să-l pună pe Marcel în locul lui Alexandru, și, negăsindu-l, se întristară.

Apoi pe un oarecare Ioan, bărbat bătrîn cu bună înțelegere, căruia și acel fericit Iacov i-a dat loc pentru cinstea cărunteții sale și pentru buna înțelegere cea desăvîrșită, l-a pus egumen al locașului. Despre acesta înștiințîndu-se Sfîntul Marcel, îndată s-a întors în locașul său și s-au bucurat frații de întoarcerea sa. Iar lui avă Ioan îi era iubit, căci foarte mult îi era de trebuință și de ajutor în locașul său, ca mîna lui cea dreaptă. După cîtăva vreme avă Ioan, cu sfatul unui iubitor de Dumnezeu, a mutat mănăstirea la un loc mai fără de zgomot, care era în Bitinia, aproape de țărături, ce se numea Irineos, care va să zică pașnic, căci cu adevărat acel loc era pașnic și liniștit pentru petrecerea monahilor, fiind departe de tulburările și gîlceville poporului. Deci, s-a mutat cu mănăstirea și acea lege frumoasă pe care o așezase Cuviosul Alexandru. Adică, mărind pe Dumnezeu ziua și noaptea, prin cîntări de psalmi în biserică, schimbîndu-se frații pe rînd la aceasta, pentru care pricină acea mănăstire și pînă acum se cheamă a Neadormiților.

Acolo s-a încredințat lui Marcel toată ocîrmuirea și grija mănăstirească, ca unui credincios în toate și iscusit întru toată slujba, căruia chiar și începătoria degrabă era să i se încredințeze. Despre acest lucru singur mai înainte vedea cu ochii cei mai înainte-văzători, însă și altora le era descoperit de la Dumnezeu acel lucru. Căci egumenul unei mănăstiri, care era acolo aproape, cu numele Macedonie, nu acel Macedonie care era luptător contra Sfîntului Duh, ci altul - pentru că acela era din numărul celor lepădați, iar acesta unul din cuvioși, bărbat mai înainte-văzător, acesta a proorocit fericitului Marcel, că are să fie nu numai păstor al oilor celor cuvîntătoare, ci și numele lui va fi slăvit peste tot pămîntul, pentru mulțimea și sfințenia faptelor lui cele bune. Mulți dintre elini, din romani și din barbari, prin învățătura lui, lăsînd rătăcirea părintească, s-au întors către Dumnezeu și L-au preamărit.

Acestea auzindu-le, Cuviosul Marcel s-a întors în mănăstire. Dar mai înainte de a ajunge el acolo, aveau frații între dînșii o împotrivire și o prigonire ca aceasta pentru dînsul. Adică, unii îl laudau către egumen, zicînd că pentru smerenie a fugit cînd era să moară avă Alexandru, ca să nu-l facă pe dînsul egumen; iar alții, care erau mai trîndavi, ziceau - neștiind fapta bună a lui Marcel - căci cunoscînd că era să aleagă

egumen pe Ioan, a fugit ca să nu-i fie rușine pe urmă. Acestea le ziceau frații ca niște oameni, iar Hristos Însuși Adevărul a pus în mintea egumenului și a zis acestea ca să arate fapta bună a lui Marcel: "Nu este trebuință ca să vă prigonți în zadar, căci eu cunosc pe bărbatul acesta mult îmbunătățit, precum vă veți încredința dimineață".

În acea vreme mănăstirea era foarte săracă și monahii erau prea iubitori de străini. De aceea au făcut o moară și au cumpărat un asin bătrîn, ca, slujind la moară, să facă pîine pentru străini. Egumenul, chemînd pe Marcel, i-a zis: "Știindu-te sîrguitor, îți dau grija asinului și aceasta să nu crezi că e o slujbă ușoară, căci este de nevoie și trebuincioasă, și orice slujbă vei face asinului, va fi de folos nouă tuturor. Dacă dobitocul se va trece cu vederea și noi și străinii ne vom lipsi de pîine". Aceasta, a socotit oarecare din monahi, s-a făcut ca Marcel să se arate ocărîtor; dar minunatul Ioan, știind ceea ce are să fie, i-a poruncit astfel. Pentru aceea cuviosul nu numai că a primit slujba, ci cu dragoste și cu osîrdie a dat și în scris ca să fie îndatorat la slujba asinului cît va trăi de-a pururea pomenitul.

Așa slujea asinului totdeauna cu atîta sîrguință și îngrijire, încît se minunau toți și se spăimîntau de smerenia lui cea înaltă. Apoi a fost rugat de frați să înceteze de a mai paște pe cei necuvîntători, vrednic fiind a se face păstor celor cuvîntători. Nu după multă vreme avea Ioan ducîndu-se către Domnul, fericitul Marcel a fost pus egumen al Mănăstirii Neadormiților și era foarte milostiv către cei săraci, hrănind în toate zilele mulțime de flămînzii. Dumnezeu ajuta scopului lui bun, căci precum a înmulțit odinioară cele cinci pîini și doi pești, dînd hrană la cinci mii de oameni, așa și în locașul lui Marcel bucatele cele puține le înmulțea prin minune nevăzută, încît ajungea nu numai fraților hrana, ci și mulțimii săracilor și străinilor, spre ospățul cel de toate zilele, precum mai pe urmă vom arăta.

Înmulțindu-se turma cea cuvîntătoare și în toate zilele adăugîndu-se numărul fraților, era de trebuință păstorului să mai lărgească ograda, să facă locaș de rugăciune mai mare, ca să fie mai multă hrană, precum și altele care se cuvin vieții omenești, pentru atîția bărbați duhovnicești, care se adunaseră la dînsul - care era ca o oglindă a faptelor cele bune. El atunci toate le-a cheltuit spre hrana săracilor, iar Dumnezeu, spre Care își pusese nădejdea, nelăsînd pe cei ce-I slujesc Lui, a rînduit cele de trebuință lor în acest chip.

Un tînăr oarecare, cu numele Faretie, fiu al unui mare boier din Roma, foarte bogat, iubind viața după Dumnezeu, a pus gînd să se facă monah, ca să dobîndească desfătarea cea veșnică. Defăimînd slava cea deșartă și toată odihna trupească, a luat pe slugile și bogăția sa și a venit la Cuviosul Marcel, cerînd să se facă monah, apoi a dăruit mănăstirii toate bogățiile sale. Cuviosul, cunoscînd ca un prooroc că nu numai boierul, ci și slugile lui vor să sporească în fapte bune, l-a îmbrăcat în chip monahicesc, împreună cu slugile lui. Cu acea avere mai întîi a zidit o biserică nouă din piatră, foarte frumoasă și foarte mare, apoi a înnoit toată ograda mănăstirii și mulțime de chilii vechi. Încă și o bolniță răsfățată s-a zidit, asemenea și case de străini; și s-au săvîrșit bine toate zidirile ce se cuveneau. Apoi s-a agonisit hrană și îmbrăcăminte și altele de trebuință mănăstirii din averea aceea. Astfel, Dumnezeu, purtătorul de grijă a toate, celor ce căutau mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui acestea toate le-a adăugat.

Pretutindenii străbătea vestea despre Cuviosul Marcel și despre orînduiala mănăstirii Neadormite, încît mulți rîvneau orînduiala aceea, luînd povățuitori de la dînsul. Precum ieșeau rîurile din Edem așa pornea din locașul lui Marcel, prin toate mănăstirile și toate cetățile, orînduiala și obiceiurile cele monahicești, precum și cîntarea Bisericii cea neîncetată. Puteai vedea în fiecare mănăstire egumen din locașul lui Marcel și toată orînduiala din mănăstirea Neadormiților; încît tuturor mănăstirilor care se aflau în părțile acelea, Sfîntul Marcel le era începător de rînduială, arhimandrit, dătător de lege și îndreptător. Mulți, după proorocirea lui Macedonie mai înainte-văzătorul, se aduceau către Dumnezeu din rătăcirea elinească, prin ducerea de mînă a lui Marcel. Apoi, cetele îngerilor celor pămîntești cei ce ziua și noaptea cîntă lui Dumnezeu se înmulțeau. Însă acum este vremea a spune și despre unele din minunile lui Marcel.

Trei episcopi fiind robiți de barbari, apoi izbăvindu-se din robie, se întorceau întru ale lor. Dar, de vreme ce le era calea pe lîngă locașul lui Marcel, s-au abătut la cuviosul. Iar el, primindu-i cu dragoste și odihnindu-i, cînd au vrut să plece a vrut să le dea ceva de cheltuială pe cale, pentru că erau foarte săraci.

Chemînd pe economul cu numele de Iulian, l-a întrebat cîți bani are în cămară? Iar el a zis: "Zece arginți". Deci a poruncit cuviosul să-i dea toți acelor episcopi săraci. Dar el le-a dat numai cîte unul, iar pe ceilalți i-a oprit pentru trebuințele mănăstirii. Sfîntul, văzînd mai înainte cu duhul, a chemat pe econom și i-a poruncit să dea și ceilalți arginți episcopilor. Mergînd economul le-a mai dat încă cîte doi și a făcut nouă, iar pe al zecelea l-a oprit, pentru săracii care veneau în toate zilele.

După aceasta un om oarecare, iubitor de Dumnezeu, a venit la cuviosul și i-a dat lui, spre cheltuiala mănăstirii, nouăzeci de talanți de aur. Chemînd Cuviosul Marcel pe Iulian economul, se mînia asupra lui, muștrîndu-i sgîrcenia și a zis: "Iată, vrea Dumnezeu, prin mîna acestui om drept-credincios, să ne trimită o sută de talanți de aur. Dar, de vreme ce tu neascultînd porunca mea, ai oprit un argint, pentru aceea Chivernisitorul cel de obște al tuturor, Care vrea să ne răsplătească nouă însutit, ne-a lipsit de cei zece talanți". Iar economul, rușinîndu-se, a căzut la picioarele lui și își ceru iertare. Acest Iulian mai tîrziu a fost mitropolit al Efesului și a avut viața plăcută lui Dumnezeu.

Cuviosul avea și darul tămăduirilor. Pe Elpidie monahul, care avea o rană cumplită în gură, numai cu o singură atingere l-a vindecat. Pe Ștefan monahul, care avea mare încuiere a stomacului, încît nici un fel de doctorie nu-l putea ajuta, prin atingerea sa, pipăindu-i pîntecele și spatelul, l-a vindecat. Economul Iulian, cel mai sus pomenit, îmbolnăvindu-se și fiind aproape de moarte, îndoită tămăduire i-a dat, adică trupească și sufletească, învățîndu-l mai întîi, precum se cădea, să nu fie neascultător la cele poruncite, nici să nădăjduiască spre adunarea cea vremelnică, ci să aibă nădejde în Dumnezeu, Care pentru toți deopotrivă se îngrijește; și așa îndreptînd sufletul lui, i-a ridicat din patul durerii și trupul. Dar ne stă înainte ca să povestim încă un lucru și mai minunat.

Un evreu oarecare din adunarea samarinenilor, avînd pe trupul său dureri de răni nevindecate, după ce a slăbit, deznădăjduindu-se a se mai vindeca cu tot meșteșugul doctoricesc, a alergat la nădejdea cea de pe urmă, adică la acest grabnic și fără plată doctor, Cuviosul Marcel. Deci, l-a întrebat Cuviosul despre credință și, după ce a cunoscut credința lui cea rătăcită, a zis: "Cu neputință este a dobîndi tămăduire, de nu se va lepăda mai întîi de păgînatatea sa și să primească credința cea creștinească". Atunci samarineanul a făgăduit că de va dobîndi tămăduire, îndată se va face creștin. Fiind rugat bătrînul, a vindecat pe bolnav cu rugăciunea și îndată cel tămăduit s-a adăugat către creștineasca mărturisire. Dar netrecînd patru zile, iudeul acela s-a întors iarăși la păgînatatea sa, precum se zice: "Cîinele s-a întors iarăși la urma sa". Dar i s-a întors și boala cea dintîi, că precum tămăduirea a urmat credinței, așa și depărtării lui de credință, a urmat boala cea dintîi. Apoi a fost nevoie, chiar și nevrînd, să vină iarăși la Sfîntul Marcel și să se lepede de păgînatate, spre a primi dreapta credință. Și plecînd spre milă pe părintele cel fără de răutate, a dobîndit iarăși tămăduire.

După cîteva zile s-a dus ca porcul în tina noroiului său și l-a ajuns mai cumplită rană. Deci, ce face ticălosul? Aleargă iarăși fără de rușine la cuvios și aceasta s-a făcut de multe ori. Mai pe urmă cuviosul a zis: "Vezi, omule, că nu pe mine, ci pe Hristos amăgești. Căci nu eu, ci Hristos te tămăduiește și nu poți, înaintea ochilor Lui cei atoatevăzători, a tăinui necurăția inimii tale, cu buzele cinstindu-L și cu inima stînd departe; cu cuvîntul mărturisindu-L, iar cu lucrul întorcîndu-te la credința ta cea veche. Deci lepădă toată înșelăciunea și vicleșugul, întoarce-te din toată inima la Hristos, nu numai cu trupul, ci și cu sufletul și îndată te vei tămădui. Iar ticălosul și nebunul evreu a răspuns sfîntului: "Orice mi s-ar întîmpla voi răbda și credința mea părintească niciodată nu o voi lăsa!"

Cuviosul, auzind aceasta, s-a dus de la dînsul tăcînd. Deci, iudeul, ducîndu-se puțin de la locașul sfîntului, îndată s-a îmbolnăvit greu în cale și a doua zi a murit cu trupul și cu sufletul. Înștiințîndu-se despre aceasta fericitul părinte, a plîns cu amar și a zis: *Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău.*

Dar să facem povestire, iarăși, despre tămăduirea altor credincioși.

Un bărbat oarecare, cu numele de Chir, care mai pe urmă s-a făcut minunat în viața monahicească și multora spre pildă, mai înainte de călugărirea sa, fiind tare cu trupul și la luptă foarte lesnicios, deodată, prin voia lui Dumnezeu, a fost lovit de diavol ca Iov, cu răni de la picioare pînă la cap și se vătămase la

dînsul nu numai pielea, dar și carnea și vinele, încît numai oasele goale se vedeau. Ce fel de boală avea omul acela nu era cu putință a spune și cu neputință a se tămădui, cu nici un fel de doctorii omenești, fără numai cu cele dumnezeiești, al căror dătător era Sfîntul Marcel.

Deci, cînd a căutat cel bolnav tămăduirea cu lacrimi, îndată, fericitul, ridicîndu-și mîinile cele cuvioase către Dumnezeu, a făcut, după obicei, rugăciune cu sîrguință pentru cel bolnav. Apoi, atingîndu-se cu mîna de răni, a zis: "O! bărbat bun, nu se cuvine ție a fi biruit de aceste dureri, nici se cade celui ce se luptă cu vrăjmașii cei nevăzuți a avea purtare de grijă pentru trup. Nădăjduiește că, dacă vei pune scăparea ta spre Cel Preaînalt, va fugi această rană de la locașul trupului tău". Zicînd acestea sfîntul, îndată l-a lăsat durerea și s-a făcut precum se scrie în proorocia lui Iezechil: creștea carnea trupului său în vederea tuturor, oasele se acopereau, rănilor se umpleau cu carne, vinele se îndreptau, încheieturile se întăreau și pielea se întindea. Și s-a făcut Chir sănătos, mai presus de nădejde. Niște vindecări ca acestea cu minuni, împărțea plăcutul lui Dumnezeu, cu darul cel dat lui de la Dumnezeu, nu numai acelora de care se atingea cu mîinile sale, dar și acelora care erau departe.

O femeie a unui diacon mirean, cu numele Evghenie, apropiindu-se timpul să nască, nu putea și nu-i era de folos, nici un ajutor, nici de la doctor, nici de la moașele care-i slujeau la naștere. Deznădăjduindu-se cu toții, femeia era gata să moară, că nu vorbea și nici nu simțea nimic. Atunci bărbatul său, Evghenie, alergînd la Cuviosul și udînd cu lacrimi cinstitele lui picioare, cerea ajutor de la sfințele lui rugăciuni. Apoi, rugîndu-se Cuviosul și binecuvîntînd o pîine, a dat-o diaconului, ca degrabă să o pună pe pieptul bolnavei. Aceasta făcîndu-se, îndată femeia a născut pruncul și a scăpat de dureri. Venindu-și în simțire, întreba: "Unde este părintele acela care a dezlegat durerea mea? Unde este cel ce m-a întors de la porțile morții?" Întrebînd-o cînd și ce fel avea fața acela de care vorbește, a spus chipul și asemănarea cuviosului cel ce i s-a arătat și toți au cunoscut că este Cuviosul Marcel, care s-a arătat ei și a izbăvit-o de moarte. Atît era de îmbunătățit acest fericit părinte și viața lui asemenea cu a îngerilor, încît și sfinții îngeri viețuiau împreună cu dînsul, pentru curățenia și sfințenia lui.

Serghie, egumenul mănăstirii care era lîngă rîul Eufrat, auzind despre Cuviosul, a venit să-l vadă și fără seamăn a văzut singur mai multe decît cele ce i se spusese despre dînsul. Odată, stînd la rugăciune, Serghie a văzut că în vremea cînd făcea Cuviosul Marcel plecarea genunchilor, doi îngeri luminați sprijinind pe sfîntul de amîndouă părțile, îl ridicau de la pămînt și fața lui în rugăciune strălucea ca fulgerul. Serghie, văzînd aceasta, tremura de frică și de spaimă, încît abia i-a rămas duhul într-însul. Dar și altor părinți mari le descoperea Dumnezeu cele despre plăcutul său Marcel. Elisei, egumenul mănăstirii care era în Edesa, dorind să vadă pe sfînt și să se înștiințeze despre viața lui, s-a rugat pentru acesta lui Dumnezeu și i-a arătat Domnul în vedenie pe Marcel, în același chip precum era cu fața și cu chipul. Apoi și înălțimea bunătăților lui i-a descoperit-o, despre care a spus mai pe urmă Elisei lui Petru, ucenicul sfîntului, care se întîmplase a fi la dînsul.

Un diacon oarecare al Sfîntului Marcel, cu numele de Petru, într-o zi stătea aproape de el și a venit un episcop sărac, care cerea milostenie, iar cuviosul a zis diaconului său: "Împrumută-mă cu doi galbeni ca să dau săracului acestuia". Petru însă se îndoia să-i dea banii. Deci i-a zis sfîntul: "Ce folos îți este ție să-i păstrezi? Căci după două zile vei muri și vei lăsa lucrurile tale pustii". Și era joi ziua aceea, iar Duminică, mai înainte de a se face ziuă, Petru a murit și au rămas lucrurile sale mănăstirii.

Era o cetate lîngă Marea Neagră care se numea Pombiupoli. Într-însa era un egumen al unei mănăstiri cu numele Gavdiol, om atît de îmbunătățit, încît și pe draci îi gonea. La acesta a venit un oarecare frate din mănăstirea lui Marcel, cu numele Talasie și, șezînd ei, au rugat cîțiva frați pe egumenul acela, să primească niște monahi care fugiseră din acea mănăstire și iarăși se întorseseră. Egumenul nu voia, zicînd că nu este cu cuviință să fugă din ascultare și iarăși să se întoarcă. Deci, ca să facă să-i primească, Talasie i-a zis: "Și din mănăstirea lui Marcel mulți s-au dus și iarăși i-a primit sfîntul după ce s-au întors". Iar Gavdiol i-a zis: "Să nu mă potrivești nicidecum cu Marcel, că Stăpînul meu Hristos mi-a descoperit că precum Moisi avea de la Dumnezeu duhul blîndeții, așa și Marcel este preablînd". Cu adevărat, cuviosul avea pe lîngă darul blîndeții și darul proorociei, căci ceea ce proorocea, se și împlinea și pe cele de departe le vedea, ca și cum ar fi fost de față.

Odată, ucenicii lui plutind pe Marea Neagră pentru oarecare trebuințe mănăstirești și fiind învăluire și vifor mare, încît erau gata să moară, li s-a arătat cuviosul și i-a ajutat, povățuindu-i fără primejdie către liman. Ajungînd ei în cetatea Anchiria, unul dintr-înșii, cu numele Pavel, s-a îmbolnăvit foarte și ceilalți voiau să-l lase acolo; iar el oftînd din inimă cu plîngere, a strigat: "Unde sînt rugăciunile tale, o! părinte Marcel, că tu m-ai încredințat lui Dumnezeu și iată, acum pier și ce este mai amar, mor afară de turma ta și departe de frații mei". Zicînd acestea bolnavul cu lacrimi în ochi, iar cuviosul fiind în mănăstire și auzind plîngerea și mîhnirea lui, a spus lui Chesarie, ucenicul său, că "unul din frații noștri trimiși la slujbă este în mîhnire și în boală". Sculîndu-se, s-a rugat pentru dînsul și îndată s-a făcut Pavel sănătos. Apoi a însemnat Chesarie vremea și după ce s-au întors frații, s-a aflat că în acel ceas s-a însănătoșit Pavel în Anchira, cînd a văzut mai înainte părintele boala lui și s-a făcut rugăciune pentru dînsul.

Dumnezeu pedepsea odată pămîntul cu o foamete mare și a venit la cuviosul chelarul hambarului mănăstirii, cu numele Malh, spunîndu-i că se sfîrșește grîul și abia poate să fie pîine pentru zece zile. Sfîntul a zis: "Tu să te duci, fiule, să-ți faci ascultarea ta și să nu te îngrijești de nimic". Malh, socotind că avea nădăjduia să-i vie pîine de undeva, dădea după obicei ceea ce era în hambar nu numai la trebuința fraților, ci și a săracilor. Trecînd șapte zile și rămînînd foarte puțin grîu în hambar, Malh a venit iarăși la sfînt, spunîndu-i despre isprăvirea grîului. Ava, ca și mai întîi, l-a trimis la lucrul său, poruncindu-i să nu se îngrijească de aceasta.

După două zile, nemairămînînd nimic în hambar, Malh a venit la ava tulburat. Iar cuviosul, sculîndu-se, s-a dus la hambar și a poruncit lui Malh să-i deschidă. Acesta adeverea cu jurămînt că n-a rămas nici un bob și nu are pentru ce să deschidă, dar l-a deschis și iată a văzut hambarul plin cu tot felul de pîine și s-a spăimîntat, iar cuviosul defăima necredința lui. Din vremea aceea, n-a mai scăzut hambarul, pînă ce a trecut foametea, căci cît cheltuia chelarul într-o zi, pe atît se adăuga în cealaltă. Așa a hrănit cuviosul în vreme de foamete nu numai pe frați, dar și mulțime de săraci, de străini și de nevoiași. Toate acestea sînt lucruri minunate ale Domnului, săvîrșite prin plăcutul Său, Marcel. Și această minune s-a auzit în toată cetatea împărătească și toți boierii au aflat despre dînsa. Dar urmează și altele și mai minunate.

Un oarecare monah Pavel, nu acel de care s-a vorbit mai sus, ci altul din altă mănăstire, îmbolnăvindu-se de moarte a trimis la sfînt, rugîndu-l să vină la dînsul. Ajungînd trimisul la mănăstirea lui Marcel, l-a găsit îndeletnicindu-se cu episcopul Calcedonului, vorbind despre dogmele bisericesti și nu era cu puțință sfîntului a alerga la acel bolnav îndată, pînă ce nu va sfîrși vorbirea cu episcopul pentru lucrurile bisericesti.

În acea vreme bolnavul a murit. După aceasta cuviosul s-a dus și a găsit săvîrșite toate cele de îngropare. Dar părintele, fiind tare în credință și ridicînd ochii cei trupești și sufletești către cer și rugîndu-se cu credință și multă sîrguință către Dumnezeu, după cum îi era obiceiul, în cămara cea de taină a inimii sale, a pus mîna pe cel mort; iar unii din cei ce stau acolo, rîdeau zicînd în cugetele lor: "Acest bătrîn nu crede că cel ce zace este mort și încearcă cu mîinile". Dar sfîntul, atingîndu-se de cel mort, acesta îndată a înviat și, ridicîndu-se, a început să vorbească. Atunci toți s-au spăimîntat și s-au cutremurat de acea înfricoșată minune a sfîntului. Iar cuviosul porunca tuturor să nu spună nimănui acea minune; dar nu se puteau tăinui măririle lui Dumnezeu și atîtea daruri ale Lui, pe care le avea cuviosul.

Dar ce vom zice despre puterea și stăpînirea acestui mare părinte pe care o avea asupra diavolilor? Căci aceștia, ca niște praf ce se spulberă de un vînt mare, așa se izgoneau din oameni prin rugăciunea lui. Odată, s-au adus la dînsul patru îndrăciți, pe care muncindu-i dracii cumplit, strigau către sfînt: "Poruncește-ne să ieșim de vreme ce ai stăpînire peste noi". Sfîntul tăcea și nici cu ochii nu căuta asupra lor, numai se ruga lui Dumnezeu în sine, zicînd: "Miluiește, Doamne, zidirea Ta". Căci vedea viclesugul vrăjmașului care cu acele cuvinte voia să-l arunce în înălțarea minții. Astfel, tăcînd sfîntul, au ieșit dracii biruiți de smerenia lui. Dar cine va spune în amănunțime faptele minunate ale cuviosului părintelui nostru? Cine va număra darul lui Dumnezeu care era într-însul? Cine va spune credința lui cea mare și neîndoită, cu care putea să facă acele mari lucruri? Vremea nu ajunge a povesti.

Dintre cele fără de număr spre folosul nostru și pentru preamărirea lui Dumnezeu, cel minunat între sfinții Săi, sînt și acestea: Odată se aprinse în Bizanț un foc mare, trimis de mînia lui Dumnezeu, încît ardea cetatea în flăcări, fiind pedepsită pentru păcate și nu era cu putință nicidecum a se stinge văpaia, care ardea toate și le îngropa în cenușă. Nu era nici o nădejde ca să poată scăpa vreo casă de ardere, pentru că focul cuprinsese toată cetatea împrejur. Înștiințîndu-se despre aceasta, Cuviosul Marcel a stat la rugăciune, ridicîndu-și mîinile sus și vărsînd lacrimi, îndată s-a potolit focul și n-a mai înaintat și s-a salvat jumătate din cetate, pentru că toată puterea focului s-a stins ca de niște ploi mari prin lacrimile cuviosului.

Un boier mare, Ardavurie, fecior al lui Aspar, cumplit cu obiceiul, iar cu credința arian, s-a mîniat asupra unui om de sub stăpînirea sa, cu numele de Ioan, și a vrut să-l omoare. Iar el, neavînd unde să se ascundă, a fugit în locașul Sfîntului Marcel.

Ardavurie a trimis slugi după el ca să-l ia de acolo, dar cuviosul nu l-a dat. Iarăși a trimis boierul cu rugăminți și îngroziri să-l ia de acolo și l-a amenințat pe sfînt, ca să-i dea pe Ioan, iar Cuviosul i-a trimis înapoi și pe aceia. Mîniindu-se boierul a trimis ostași mulți ca să scoată cu sila din mănăstire pe Ioan, iar pe cei ce s-ar împotrivi să-i omoare cu sabia. Cînd au înconjurat ostașii mănăstirea cu săbiile și voiau să strice ograda, venind frații la sfînt, îl rugară cu lacrimi să-l dea pe Ioan ostașilor ca nu cumva pentru dînsul - ziceau ei - să pierim și noi cei fără de vină. Cuviosul neascultînd pe frați, că era milostiv, nu a vrut să dea pe cel nevinovat în mîinile ucigașilor. Apoi, luînd arma duhovnicească, adică puterea Sfîntei Cruci, cu care îngrădindu-se a ieșit împotriva ostașilor și îndată a căzut mare frică peste ei, cînd au văzut Crucea cu raze stălucind ca un soare, iar împrejurul lui, mare văpaie de foc, fulgerînd și tunînd, încît aruncînd armele s-au înpăimîntat și au fugit. Auzind acestea, boierul s-a înpăimîntat și, împlînzindu-și mînia, l-a iertat pe Ioan.

De vreme ce s-a pomenit aici de Ardavurie și de Aspar, tatăl său, este cu cuviință a spune sfîrșitul lor, care s-a descoperit cuviosului. Aspar era cu puterea cel mai întîi după împărat, sub a cărui mîină era toată oastea și avea doi fii, pe Ardavurie și pe altul mai tînăr, cu numele Patrichie; și era potrivit împăratului în multe lucruri. Apoi cu toată casa sa îi era pe ascuns vrăjmaș împăratului și era foarte rău pentru toată Biserica lui Hristos, pentru că, ajutînd arienilor, făcea mult rău drept-credincioșilor. Iar binecredinciosul și de Hristos iubitorul împărat Leon, care se numea cel Mare, fiind blînd și temător de Dumnezeu, a răbdat pînă la o vreme, pe de o parte din nerăutate, iar pe de alta pentru că toată puterea oștii grecești era în mîna lui Aspar și aproape toți erau arieni. Casa aceluia rău credincios, fiind gata a se risipi cu cădere de moarte și a pieri, Cuviosul Marcel a avut un vis: "Un leu se lupta cu un balaur fiind fără măsură de mari, balaurul bătea pe leu cu coada și-l biruia, iar leul umbla împrejurul balaurului în deșert, neputînd să-i facă nici un rău. Apoi, ostenindu-se amîndoi, s-au odihnit. După puțină odihnă leul căpătînd putere, deodată, ca dintr-un somn deșteptîndu-se, s-a repezit asupra balaurului cu mare mînie și, trîntindu-l la pămînt, l-a biruit".

Văzînd aceasta în vis părintele Marcel, a proorocit că Aspar cu toată casa lui va fi pierdut de împărat, căci leul pe care-l văzuse închipuia pe împăratul Leon, iar balaurul cel mare pe Aspar, care cu adevărat ca un balaur mușca și vătăma credința cea dreaptă.

Vedenia și proorocia sfîntului au luat degrabă sfîrșit, căci: binecredinciosul împărat Leon, vrînd cu bunătatea și milostivirea sa să împace casa lui Aspar și din vrăjmaș să-l facă prieten, ba încă sîrguindu-se a-l aduce la sfînta credință, a logodit pe fiica sa, Ariadna, cu feciorul lui Aspar, cel mai tînăr, Patrichie, și voia să-l facă după sine împărat, pentru că el nu avea fecior. Deci gîndea ca pe ginerele său să-l înalțe la împărăție, dar s-a făcut mare gîlceavă în poporul cel credincios, pentru că se temeau toți, ca pînă la sfîrșit să fie chinuită Biserica lui Hristos prin vrăjmășia și răutatea arienească, căci ginerele împăratului era arian.

Adunîndu-se toți credincioșii cu episcopii și cu preoții, luînd cu ei și pe bătrînul Marcel, au mers la împărat și au zis: "Să nu facă aceasta, adică să nu ridice la moștenirea împărătească pe cel rău-credincios, ci mai întîi ginerele împăratului să se lepede de credința cea arienească, iar de nu va voi, apoi să nu

primească cinstea împărătească". Împăratul Leon potolind poporul, făgăduia că va aduce pe ginerele său către dreapta-credință. Ginerele său, deși cu vicleșug venise la credință, totuși gîlceava în popor nu înceta.

În acea vreme s-a descoperit răutatea și vicleșugul lui Aspar, că nu numai coroana împărătească căuta, ci capul împăratului, voind să-l omoare. Deci s-a ridicat tot poporul împotriva casei lui Aspar, nerăbdînd un vicleșug ca acela și voia să-l piardă cu totul. Iar el, temîndu-se, a fugit cu fiii săi în Calcedon și s-au închis în biserica Sfintei Mucenițe Eufimia, avînd cu sine mulțime de ostași, care au stat împrejurul bisericii, păzind viața lui. Dar a fost scos de acolo cu cuvinte împărătești de pace și chemat în cetatea împărătească. Apoi, după puțină vreme, după sfatul împărătesc, Aspar împreună cu fiul său Ardavudie au fost omorîți de Zenon. Patrichie, ginerele împăratului, a fost trimis în surghiun, iar Ariadna, fiica împăratului, a fost luată de Zenon, care mai pe urmă a luat împărăția grecească după Leon. Astfel neamul cel de balaur, casa lui Aspar zic, a pierit cu sunet, fiind biruit de leu, după proorocia sfîntului. Dar noi iarăși să ne întoarcem la Sfîntul Marcel.

Cînd mergea poporul la împăratul Leon, cu episcopii și preoții, avînd cu dînșii pe acest părinte ca pe un înțelept și prea-ales povățuitor, mulți din cei vrednici, au văzut pe îngerul lui Dumnezeu în chip de tînăr preafrumos, în haine albe și încins cu brîu de aur, mergînd împreună cu Sfîntul Marcel și sprijinindu-l de mîna lui. Astfel l-au văzut toată vremea, cînd mergea acolo cu poporul și iarăși cînd se întorcea de acolo pînă la ușa chiliuței sale, unde s-a făcut nevăzut. De aici arătat este, că era iubit de Dumnezeu acest fericit părinte, căci pe îngerii Săi îi trimitea spre slujbă ca să-l ducă în cale și să-l păzească. Astfel se îplineau asupra lui cele zise: *Va porunci pentru Tine îngerilor Săi, ca să Te păzească în toate căile Tale, pe mîini Te vor lua, ca nu cumva să se împiedice de piatră piciorul Tău.*

Acum este vremea să spunem și sfîrșitul Cuviosului. Șaizeci de ani săvîrșind cuviosul în nevoințele monahicești, s-a apropiat de fericitul său sfîrșit, petrecînd toate zilele vieții sale cu plăcere de Dumnezeu. Și s-a asemănat proorocilor, prin mai înainte-vedere; patriarhilor, prin credință și nădejde neîndoită spre Dumnezeu, și mucenicilor prin omorîrea trupului, cea din toate zilele. Apoi s-a asemănat lui Moise întru vedere de Dumnezeu și în dar, precum s-a zis mai sus, fiind deopotrivă lui David în blîndețe, lui Petre Apostolul în rîvnă, lui Ioan întru feciorie și în știință și tuturor Apostolilor în darul tămăduirilor; căci era izvor tuturor tămăduirilor și rîu al facerilor de bine cele cu minune.

Zăcînd pe patul durerii, plîngea mulțimea fraților, înconjurîndu-l, între care era unul cu numele Luchian, de neam boieresc, care trecînd cu vederea toate cele lumești, venise la viața monahicească, sporind în faptele cele bune mai mult decît alții. Acela, plîngînd, ruga pe sfînt ca să nu-l lase singur fără de cîrmă în marea acestei vieți, spre a se pierde în valurile ispitei, ci să-l ia și pe el. Iar cuviosul, căutînd spre dînsul, a zis: "Îndrăznește, fiule, pentru că, după ducerea mea, degrabă vei veni după mine". Și s-au adunat de prin mănăstirile cele din jur egumenii și frații, precum și arhierii și boieri din Constantinopol ca să-l cerceteze și să-i dea sărutarea cea mai de pe urmă. El, dînd fiecăruia învățătura ce se cădea și multe vorbind spre folosul sufletului și pentru viața cea veșnică, s-a rugat ca să se depărteze de la dînsul, zicînd că vrea să doarmă puțin. Depărtîndu-se toți, a adormit cu somnul cel fericit și cu odihna cea veșnică, dîndu-și sufletul său în mîinile lui Dumnezeu și l-au pus cu cinste în biserica pe care el însuși a zidit-o.

Fericitul Luchian plîngînd deasupra gropii lui, în a cincea zi i s-a arătat cuviosul în vedenie, zicînd: "Pentru ce te mîhnești? Nu crezi că am rugat pentru tine pe Dumnezeu, ca și tu fără de zăbavă să fii împreună cu mine?". După acea vedenie, a treia zi s-a odihnit întru Domnul și Luchian, mai trăind după părintele și învățătorul său opt zile. Astfel, Cuviosul Marcel și după moartea sa a împlinit proorocia sa, degrabă luînd după sine, precum a făgăduit, pe iubitul ucenic Luchian și împreună cu sfinții cu care s-a asemănat, s-a dus înaintea Stăpînului Său cel mai sfînt decît toți sfinții, în veselie și în bucurie veșnică, Căruia și noi ne închinăm, ca să ne învrednicim prin rugăciunile sfîntului și cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Viața Cuvioșilor Părinților noștri Marcu de la peșteră și Teofil Plîngătorul (29 decembrie)

Lui Iezechil, proorocul, mai întâi, iar mai pe urmă celui de la pieptul lui Hristos, adică Sfântului Ioan, s-a arătat în chipuri îngerești o ființă, între celelalte, avînd asemănarea de leu. Potrivit este semnul acesta tainic la Sfîntul Marcu din Pecersca, căci precum leul deșteaptă puii prin glasul său, astfel și glasului acestui cuvios i-a dat Dumnezeu o putere ca aceasta, încît și frații cei morți se deșteptau și-l auzeau. Pe lîngă aceasta e drept a se socoti cuviosul acesta în ceata îngerească, căci chipul îngeresc, în rînduiala monahicească purtîndu-l cu vrednicie, asemenea cu îngerii a viețuit, precum mărturisește viața lui cea plină de cuviință, pentru care începutul povestirii îl facem astfel:

Vremea nevoinței acestui fericit Marcu, mai mult decît toate semnele, mărturisește acest lucru vrednic de laudă, că în vremea lui s-au adus cinstitele moaște ale Cuviosului părintelui nostru Teodosie, din peșteră în sfînta biserică cea mare. Acest fericit, luînd sfîntul și îngerescul chip monahicesc, viețuia în peșteră, săpînd într-însa locuri multe cu mîinile sale, nu numai spre îndeletnicire la rugăciune, ci și spre îngroparea fraților care mureau, și pe spatele său scoțînd țărîna afară. Astfel se ostenea totdeauna în lucrul cel plăcut lui Dumnezeu, așteptînd plată multă din ceruri, iar de pe pămînt nimic nu voia să ia.

Dacă cineva cu sila, pentru dragoste îi dădea ceva, pentru săparea mormîntului, ceea ce lua, îndată dădea săracilor. Apoi își pusese fericitul pe mijlocul său niște fiare, pe care în toate zilele vieții sale le purta, fiind ziua și noaptea la rugăciune, iar de rugăciunea cea de-a pururea nu despărțea ceea ce Dumnezeu a împreunat, adică postirea cea mare, de vreme ce și apă bea cu măsură, din măsura cea dreaptă a crucii celei de aramă. Astfel pe vrăjmașul său care se lupta asupra duhului, desăvîrșit l-a biruit, nu numai prin temniță, ci și prin osteneli și legături, prin nedormire și foame. Și-a omorît, zic, trupul său, nu numai în peștera cea întunecată, ci prin săpare și prin încingerea cu fier, prin priveghere și post. Astfel în chip îngeresc, ca un fără-de-trup, s-a arătat, încît nu se temea de moarte, ci mai degrabă moartea se temea de glasul lui, ca de trîmbița arhanghelului. Deci, Cuviosul părintele nostru Marcu a luat putere de a face minuni, încît și morții ascultau porunca lui, lucru care prin multe semne s-a mărturisit.

Odată, săpînd un mormînt după obicei, a slăbit și a lăsat locul strîmt și nelărgit. Atunci s-a întîmplat unuia din frați, de s-a îmbolnăvit și a murit și nu era alt loc de îngropare decît numai acolo. Deci au dus pe mort în peșteră și abia au putut să-l pună în acel loc strîmt. De aceea s-a făcut cîrtire asupra lui Marcu căci nu puteau să îngrijească pe mort, nici untdelemn să toarne peste dînsul, din cauza locului strîmt. Cuviosul se închina cu smerenie la toți, zicînd: "Iertați-mă, părinților, căci pentru neputința mea nu l-am sfîrșit". Iar ei foarte mult îl dosădeau. Drept aceea fericitul a zis mortului: "De vreme ce locul este strîmt, mișcă-te singur, frate, și, luînd untdelemn, toarnă pe tine". Mortul, întinzînd mîna puțin, s-a ridicat și luînd untdelemn a turnat pe sine în chipul crucii, pe față și pe piept și iarăși a dat vasul înapoi. Apoi el, înaintea tuturor cu rînduială culcîndu-se, a adormit, iar această minune văzîndu-se, pe toți i-a cuprins spaimă și cutremur.

Alt frate, bolind mult, a murit, iar unul din prieteni, ștergîndu-l după obicei cu buretele, a mers în peșteră, vrînd să vadă locul unde avea să se puie trupul iubitului său și a întrebat pe fericitul Marcu, iar acesta i-a răspuns: "Mergi, spune fratelui ca să aștepte pînă mîine, pînă ce voi săpa locul și atunci se va duce la odihna veșnică". Iar fratele a zis lui Marcu: "Părinte, eu și cu buretele i-am șters trupul lui, fiind mort. Cui îmi poruncești să spun aceasta?". Dar Marcu iarăși a zis: "Iată, locul îl vezi, dar este nepregătit; îți grăiesc, mergi de spune celui mort astfel: Păcătosul Marcu îți zice, să mai stai încă astăzi aici și mîine te vei duce, frate, la doritul tău Hristos, pînă ce îți voi găti locul și te voi înștiința.

Ascultînd fratele, a mers la mănăstire și a aflat pe toți frații săvîrșind obișnuita cîntare asupra mortului. Atunci a zis către cel mort: "Frate Marcu, îți grăiește că locul încă nu-ți este pregătit, să mai aștepti încă pînă dimineață". Cînd a zis acestea, toți mirîndu-se, îndată au văzut mortul și sufletul întorcîndu-se în trupul său și a rămas viu într-aceia zi și într-aceia noapte, însă n-a grăit nimănui nimic, ci privea numai cu ochii deschiși. A doua zi, fratele acela ce venise înainte, a mers la peșteră ca să afle dacă s-a gătit locul.

Sfântul i-a zis: "Mergînd, spune celui ce a înviat: Marcu îți zice să lași acum viața aceasta vremelnică și să treci la cea veșnică. Dă-ți duhul tău lui Dumnezeu, iar trupul să se pună aici în peșteră, cu sfinții părinți, căci, iată, locul este gata." Mergînd fratele, i-a spus toate celui ce înviase. Apoi, îndată închizîndu-și ochii, și-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu și astfel cu cinste a fost pus în peșteră, la locul cel gătit. De această preaslăvită minune toți mirîndu-se, cum fericitul a înviat din morți cu cuvîntul și iarăși cu cuvîntul l-a răposat, au preamărit pe Dumnezeu.

Doi frați erau în aceeași mănăstire a Pecerscăi, însoțiți cu dragostea inimii, care din tinerețe un gînd și o rîvnă aveau spre Dumnezeu: Ioan și Teofil. Aceștia au rugat pe fericitul Marcu ca să le gătească un loc de obște, spre îngroparea lor cînd Domnul va porunci. După multă vreme, Teofil, cel mai mare frate, s-a dus undeva cu trebuința mănăstirească, iar cel mai tînăr, Ioan, bine plăcînd lui Dumnezeu s-a îmbolnăvit și a murit și l-au pus în peșteră la locul cel gătit. Apoi, după cîteva zile s-a întors din călătorie Teofil și, înștiințîndu-se despre moartea fratelui său, s-a întristat foarte și, luînd pe unii cu sine, s-a dus în peșteră, vrînd să vadă pe cel ce murise, în ce loc este pus.

Văzînd că este pus în mormîntul cel de obște, la locul de mai sus, nu i-a plăcut și cîrtea împotriva fericitului Marcu, zicîndu-i: "Pentru ce l-ai pus aici în locul meu de vreme ce eu sînt mai bătrîn decît el?". Iar fericitul, smerit fiind, se pleca lui, zicîndu-i: "Iartă-mă, frate, căci am greșit". Apoi, întorcîndu-se spre cel ce murise, i-a zis: "Frate, scoală-te, dă locul acesta fratelui tău celui mai bătrîn, iar tu să te culci la locul cel mai de jos". Îndată, după cuvîntul fericitului, mortul s-a sculat și s-a culcat la locul cel mai de jos, iar cei ce merseră cu dînsul se spăimîntară foarte. Atunci, fratele care cîrtise asupra cuviosului a căzut la picioarele lui, zicîndu-i: "Am greșit, părinte, mișcînd pe fratele din loc, mă rog ție, poruncește ca iarăși să se culce acolo".

Fericitul i-a răspuns: "Domnul Însuși, ridicînd vrajba dintre noi pentru cîrtirea ta, ca nu totdeauna vrăjmășuind, să ții răutate asupra mea; El a făcut aceasta cu trupul mortului acestuia, căci a arătat și după moarte dragostea ce are pentru tine, dîndu-ți întîietatea și s-a sculat din partea cea mai de sus a mormîntului, care de obște s-a gătit vouă. Pentru că a scula morții este dumnezeiesc lucru, iar eu sînt un om păcătos. De aceea nu pot singur de la mine fără pricină să zic acestui mort: Scoală-te și culcă-te iarăși în locul de mai sus. Să-i poruncești tu lui, dacă te va asculta. Însă și aceasta s-o știi, că ți se cădea să nu ieși din viață și îndată să-ți moștenești întîietatea, ci, de vreme ce nu ești gata de ieșire, mergi de te îngrijește de mîntuirea sufletului tău și după puține zile aici te vor aduce".

Acestea auzind, Teofil s-a întristat foarte și s-a înfricoșat, socotind că îndată căzînd acolo va muri, și nici nu nădăjduia să mai ajungă la mănăstire. Apoi, abia venindu-și în sine, a mers la chilia sa, fiind cuprins de plîngere nemîngîiată. A împărțit toate ale sale cele de nevoie, lăsîndu-și numai o rasă și o mantie și în toate zilele aștepta ceasul morții, dar nimeni nu putea ca să-i astîmpere amarul plîns, ci acei ce voiau a-l mîngîia, spre mai mare tînguire îl porneau și nici nu puteau a-l sili să guste ceva din bucatele cele dulci, ci lacrimile îi erau pîine, ziua și noaptea.

Sosind ziua cu lacrimi își spăla fața și zicea: "Nu știi de voi ajunge seara". Iar noaptea venind, iarăși cu lacrimi ochii săi îi închidea, zicînd: "Cine știe de voi ajunge pînă dimineață, căci mulți din somn dimineața n-au ajuns seara și mulți dormind nu s-au sculat din pat. Apoi cum să nădăjduiesc a fi viu, eu care am luat înștiințare că peste puțină vreme mă voi sfîrși". Teofil se ruga deci către Domnul ca să-i dea după îndurările Sale vreme de pocăință, pururea flămînzînd și plîngînd, și astfel mulți ani făcînd, atît de mult își subțiasse trupul, încît și membrele lui puteau a le număra și din multă plîngere se lipsise de lumina ochilor.

Cuviosul părintele nostru Marcu, cunoscîndu-și ceasul ducerii sale către Domnul, a chemat pe Teofil și i-a zis lui: "Iartă-mă, frate, mulți ani te-am mîhnit și te roagă lui Dumnezeu pentru mine, că iată, acum mă duc din lumea aceasta. Iar de voi lua îndrăzneală nu voi uita să mă rog pentru tine, ca să ne învrednicească Domnul, ca amîndoi văzînd acolo pe Sfînta Sa față, să ne vedem unul pe altul și să petrecem acolo, la locul cuviosilor părinților noștri Antonie și Teodosie ai Pecerscăi".

Teofil cu plîngere i-a răspuns: "Pentru ce mă lași, părinte? Sau ia-mă cu tine, sau dă-mi aici vedere. Știu că pentru păcatele mele căzînd în peșteră aș fi murit înaintea ta, cînd ai ridicat pe fratele cel mort. Dar Domnul m-a cruțat, pentru sfintele tale rugăciuni, așteptîndu-mi pocăința, deci și acum poți să-mi dai ceea ce te rog, sau să mă iei cu tine către Domnul, sau să văd". Cuviosul Marcu i-a zis: "Frate, să nu te mîhnești, că pentru Dumnezeu ai orbit cu ochii trupești, iar cu cei duhovnicești vezi înțelepciunea cea adevărată. Eu mai mult am voit ca să fiu pricina orbirii tale, că ți-am spus despre moarte, vrînd să-ți fie de folos sufletului și înalta cugetare trupească spre smerenie s-o aduc. *Căci inima înfrîntă și smerită* (nu aceea ce se laudă cu înfîietate) *Dumnezeu nu o va urgisi*. Pentru aceea nu-ți este de trebuință să vezi lumina aceasta de puțină vreme, dar cere la Domnul să vezi slava Lui în lumina cea pururea fiitoare. Să nu dorești de moarte, că va veni chiar cînd n-ai voi. Însă acesta va fi semnul ducerii tale, că, mai înainte cu trei zile de sfîrșitul tău, vei vedea și așa te vei duce la Domnul și acolo vei vedea lumina cea nesfîrșită și slava cea negrăită".

Această nemincinoasă proorocie despre sfîrșitul lui Teofil lăsînd-o Cuviosul părintele nostru Marcu, a sfîrșit întru Domnul viața sa cea vremelnică de pe pămînt și ca un poruncitor al morților și prooroc, cu Domnul nostru Iisus Hristos începătorul învierii și cu toți sfinții prooroci a început veșnica viață. Moaștele lui făcătoare de minuni sînt puse în peșteră, unde și-a săpat singur mormîntul și dau neîmpuținate tămăduiri tuturor celor ce cu credință se duc la cinstita lui raclă. Acolo se află și fiarele ce le purta pe sine cuviosul și crucea cea de aramă din care bea apă, pe care cu buzele sale atît de mult a sfințit-o, încît s-a făcut și aceea făcătoare de minuni, căci cîți credincioși veneau și beau apă sfințită din acea Sfîntă Cruce, primeau mai presus de fire nemincinoasă tămăduire la neputințele lor.

Fericitul Teofil avînd rană în inima sa, a vrut mîhnire îndoită, tînguindu-se cu amar și de despărțirea părintelui și povățuitorului său, Cuviosul Marcu, și de sfîrșitul său, pe care îl aștepta în toate zilele, aducîndu-și aminte de proorocia aceluiași fericit de care se despărțise; deci vărsa izvoare de lacrimi care mai mult i se înmulțeau. Avea un obicei fericitul Teofil: cînd se îndeletnicea la rugăciune și îi veneau lacrimile, atunci pune un vas și plîngea deasupra lui, pe care îl umpluse de lacrimi de atîția ani. Apoi, venindu-i lumina ochilor și văzînd, după făgăduința Cuviosului Marcu, a cunoscut că sfîrșitul său era aproape. Drept aceea a început a se ruga lui Dumnezeu mai cu osîrdie, ca să-i fie primite lacrimile.

Ridicîndu-și în sus mîinile, zicea așa: "Stăpîne, iubitorule de oameni, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeuul meu, Care nu voiești moartea păcătosului și aștepti întoarcerea lui, Tu, Care știi neputința noastră, Împărate preasfînte, Mîngîietorul cel bun, sănătatea bolnavilor, mîntuirea păcătoșilor, întăritorul al celor slabi, scăparea căzuților, mă rog Ție în ceasul acesta, arată spre mine, nevrednicul, mila Ta; primește vărsarea amarelor mele lacrimi și varsă spre mine, păcătosul, noianul milostivirii Tale cel nedeșertat, ca să nu mă ispitesc de vămile din văzduh, nici să mă stăpînesc de domnia întunericului, pentru rugăciunile marilor, plăcuților Tăi, cuviosii părinții noștri: Antonie și Teodosie ai Pecerscăi și ale tuturor părinților celor ce din veac bine ți-au plăcut Ție".

Grăind aceasta fericitul Teofil, iată că a stat înaintea lui îngerul Domnului în chip de tînăr frumos, zicîndu-i: "Bine te rogi Teofile, dar de ce te lauzi cu deșertarea lacrimilor adunate în vas?". Atunci îndată i-a arătat un vas mai mare decît acela, plin de frumoasă mireasmă, ca niște mir de mult preț și a zis: "Iată, din ale tale lacrimi pe care în rugăciunea către Dumnezeu le-ai vărsat din inimă și le-ai șters cu mîna, sau cu haina, sau cele ce au căzut pe pămînt din ochii tăi - pe acelea toate le-am adunat în vasul acesta și le-am păzit cu porunca Stăpînului și Făcătorului meu. Acum sînt trimis să-ți spun ție bucurie, că te duci la Cel ce a zis: *Fericiți cei ce plîng, că aceia se vor mîngîia*. Zicînd acestea și lăsîndu-i vasul, s-a făcut nevăzut.

Fericitul Teofil, chemînd pe egumen, i-a spus arătarea și vorbele îngerului, și i-a arătat apoi și cele două vase pline cu lacrimi, unul al său, iar altul îngeresc, mai frumos mirositor ca aromatele și s-a rugat să i le toarne peste trupul său după moarte. A treia zi, după ce a căpătat vederea sa, s-a dus către Domnul spre vederea dumnezeirii celei în trei firi, iar cinstitul lui trup l-au pus în peșteră după vrednicie cu iubitul său frate, fericitul Ioan, aproape de Cuviosul Marcu, și l-a uns din vasul cel îngeresc, încît toată peștera s-a umplut de bună mireasmă. Pe urmă a turnat și celălalt vas de lacrimi pe dînsul, ca cel ce a semănat

lacrimi pe pământ să secere în cer bucurie, pe care a câștigat-o prin mijlocirea Cuviosului și povățuitorului său Marcu Peștereanul, făcătorul de minuni și cu darul lui Dumnezeu a toată mîngîierea Celui în Treime lăudat, Căruia I se cuvine slavă, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pătimirea Sfintei Mucenițe Anisia fecioara (30 decembrie)

În vremea prigonitorului Maximian era o fecioară cu numele Anisia, născută în vestita cetate a Tesalonicului. Era născută din părinți bogați și credincioși, învățîndu-se frica Domnului, dar mai mult sporind în fapte bune, decît cu anii, pentru că părinții ei o hrăneau mai mult cu dogmele bune credințe decît cu laptele. Trecînd anii săi cei pruncești, se vedea buna ei cuviință mai presus de nădejde și o învăța cu citirea de cărți mai deosebite; iar ea, fiind înțeleaptă, cu înlesnire toate le înțelegea, arătînd roduri vrednice de învățatură.

Fiind plină de duhul lui Dumnezeu și de obiceiurile cele îngerești, cu adevărat strălucea fața ei de o frumusețe aleasă, neieșind din casa sa și ascunzîndu-și frumusețea tinereților sale în cămara sa. De multe ori grăia către sine cu mîhnire: "O! înșelătoare viață a tinereții, care, sau vatămi pe alții, sau singură te vatămi de alții; bune sînt bătrînețele, dar vai mie! că lungimea vremii mă umple de mîhnire, căci multă vreme mă desparte de cele cerești". Niciodată nu înceta această fecioară a chema pe Hristos întru ajutor, plecîndu-și genunchii și udînd pămîntul cu lacrimi.

Trecînd părinții ei la Domnul, s-a făcut moștenitoarea averii părintești și cugeta ce va face cu acea bogăție pe care o moștenise. Căci avea adunată o visterie mare de aur și de argint și case prea mărețe, multe turme de dobitoace, robi și roabe, mulțime nenumărată de haine de mare preț, de mătase țesute cu fir, podoabe de aur și tot felul de mărgăritare și de pietre scumpe și stălucea cu mărirea bogăției.

Acestea văzîndu-le, Sfînta Anisia zicea: "Cum ne vom mîntui întru atîtea bogății pămîntești? Cum vom călca capul balaurului și cum ne vom dezbrăca de înșelăciunea lui ca de haină? Însă știu ce voi face. Împotriva balaurului voi face meșteșug de balaur; că el, în toți anii, dezbrăcîndu-se de pielea lui cea veche, se înnoiește; deci să ne dezbrăcăm și noi de felurile bogăției, pentru că acestea mai vîrtos vatămă pe cei ce le cheltuiesc, iar pe cei ce le strîng îi omoară cu otravă nevindecată, apoi pe cei lacomi și nedarnici îi leagă cu funiile și cu cursele lor. Cîștigarea moșiilor îndeamnă spre mînie și aduce vicleană strîngere și mincinoase măsuri. Hainele cele de mult preț învață umblarea cu mărire deșartă și ne vînează spre păcat. Salbele cele de aur și ghirlandele deprind grumajii cu mîndrie și poftesc să fie văzuți și slăviți.

Deci, așa să facem cu dînsele: să fim stăpîni ale lor după fire, mai înainte pînă a nu ne stăpîni ele pe noi mai presus de fire. Voi fi dar cu adevărat doamnă, bine cheltuindu-le pe ele și abătîndu-mă de la ispitele cele ce se nasc printr-însele. Le voi da spre îndestularea văduvelor și săracilor și ca într-o comoară le voi pune pe ele. Căci credincios este Domnul, Cel ce pe toate le primește în mîna Sa și nu numai îndoit, ci însutit va răsplăti, cu adăugirea vieții celei veșnice.

Să împărțim toate, ca pe toate să le primim întregi cu înmulțire însutită. Apoi, vînzîndu-le, să căutăm Crucea, căci împărțindu-le cu înlesnire vom merge spre Hristos. Cele pămîntești cu pămîntul să le lăsăm, ca să viețuim cu îngerii în ceruri. Să fugim de viața aceasta pierzătoare și plină de necurătenie și să poftim nevoințele cele duhovnicești și viața cea nepieritoare. Să schimbăm cele vremelnice pe cele veșnice, să cinstim nunta cea nestrucată, să petrecem întregi și să păzim zidirea curată a Ziditorului, iar pecetea fecioriei să o închinăm neatinsă lui Hristos, ca atunci cînd va veni să afle grădina încuiată, izvorul pecetluit și nicidecum tulburat. Acum cînd este tîrgul, să facem negustorie. Goana și necazurile să-mi mijlocească slavă, tiranii și muncile să-mi deschidă mîngîierea raiului; iar rănile și temnițele să mă ducă în cămara lui Hristos, pentru că nu numai ale bărbaților sînt răsplătirile, ci și ale femeilor".

Acestea grăind întru sine, se ruga cu lacrimi, zicînd: "Doamne Iisuse Hristoase, lumina mea și izvorul nemuririi, rădăcina curățeniei, Cel zămislit negrăit în pîntecele Fecioarei și Care după naștere pe Maica Ta cea Preacurată ai păzit-o fără prihană, bunule Doamne, dă-mi ca să nu rămîn afară de ceata feciorească, să nu fiu lipsită de cămara Ta. Rînduiește-mă în numărul fecioarelor cele înțelepte și mă învrednicește cu făclie nestinsă să te întîmpin pe Tine, ca fără prihană, săvîrșindu-mi nevoița, să fiu părtașă slavei Tale".

Așa rugîndu-se Sfînta Anisia, îndată a vîndut toate, nu la prețul care se cuvenea și nici a face tîrg, ci numai așa zicea către negustori: "Vezi că lucrurile care se vînd sînt ale săracilor și ale scăpătaților; deci dă prețul cît este cu drept, ca împreună și ție să-ți cumperi oarecare răsplătire, căci drept este Domnul și dreptatea iubește și răsplătește după dreptate".

Vînzîndu-și toată bogăția, prețul cel luat îl împărțea săracilor și celor ce pătimeau prin legături, umblînd prin toate temnițele și nu numai dîndu-le cele de trebuință, ci mai vîrtos slujindu-le cu mîinile sale acelor care, după primirea muncilor și a rănilor, nu puteau ca să-și slujească lor. Ba încă vindeca pe unii ca aceștia, ungîndu-i cu balsamuri, legîndu-le rănilor și mîngîind pe cei mîhniți, apoi și pe bolnavii cei ce zăceau pe paturi îi cerceta și din averea sa le ajuta lor. Umbla pe ulițe și pe drumuri și pe cîți afla prin gunoaie tăvălindu-se, săraci sau bolnavi, acelor cu mîna îndurată le da mult ajutor și ușurare. Și grăia întru sine: "Să nu-mi fie mie a căuta dulceți și mîngîieri întru bogății, care nici ca o picătură de apă nu se vor afla la ziua judecării".

Împărțindu-le toate pînă la banul cel de pe urmă și nelăsîndu-și nimic, s-a închis într-o casă și lucra cu mîinile sale, cîștigînd hrana cea de nevoie trupului, prin osteneala sa și întru sudoarea feții sale mîncînd pîine, ascultînd astfel pe apostolul care găiește: *Cel ce nu lucrează să nu mănînce, pentru că cuviincios lucru este a se hrăni din osteneala mîinilor sale.* Și se îndeletnicea în rugăciuni și în posturi, viețuind ca o ființă fără de trup, căci se deprinsese în asprime și în nevoiță, toate zilele petrecîndu-le în osteneală și în citirea dumnezeieștilor cărți, iar noapțile în citirea psalmilor și în alte rugăciuni. În loc de pat avea pămîntul și în loc de așternuturi moi, o rogojină, iar în loc de învelitori calde, o zdreanță proastă; și dormea foarte puțin, căci grăia întru sine: "Nu fără primejdie este mie a dormi cînd vrăjmașul meu este cu trezire".

Mai multe lacrimi vărsa decît bea apă, suspinările ei erau mai multe decît cuvintele cele grăite de dînsa, apoi atît era de cuprinsă de dragostea cea dumnezeiască, încît cînd își pleca genunchii la rugăciune i se părea a cădea la picioarele Mîntuitorului, sărutîndu-le și ștergînd cu părul capului ei praful de pe picioarele Domnului. Niște cugete ca acestea nășteau într-însa izvoare de lacrimi, asemenea aceleia care a spălat cu lacrimi picioarele Stăpînului și le-a șters cu părul capului. Ea avea neîncetată dorință a se dezlega și a viețui cu Hristos. Se bătea în piept și se ruga, zicînd:

"Atotputernice Doamne, Dumnezeule, Părintele Unuia Născut Fiului Tău, Iisus Hristos, al Domnului Dumnezeului și Mîntuitorului nostru, Cela ce șezi pe scaunul slavei Tale, Căruia Îți slujesc mii de mii de arhangheli și mii de mii de îngeri îți stau înainte, supunîndu-se poruncii Tale: scaunele, domniile, începătoriile, stăpîniile, pe care Te laudă heruvimii și Te măresc serafimii neîncetat cîntînd întreită cîntare. Tu pe duhurile care nu se plecau Ție le-ai cufundat în tartarul cel prea adînc și pe balaur, care s-a lipit de darul Tău, l-ai legat cu legături nedezlegate și scaunul lui l-ai surpat la pămînt și de la slujba cea cerească l-ai izgonit, lipsindu-l de viața cea fericită, iar cu moartea cea cu defăimare a Crucii, ai surpat mîndria aceluia.

Tu din sînurile Tale cele fără prihană ai trimis la noi pe Dumnezeu Cuvîntul, Care era mai înainte de veci, pe Mîntuitorul sufletelor noastre, Cel născut prin umbrirea Duhului Sfînt și din Maria Fecioara, Care printr-Însul ai căutat oaia cea rătăcită, ai întărit pe cea neputincioasă și ai vindecat pe cea zdrobită. Pe Tine Te chem, eu smerita și păcătoasa roaba Ta, cu toată inima mea. Tu, Cel ce știi gîndurile fiecăruia, focul cel aruncat în lume de Unul Născut Fiul Tău l-ai aprins în inima mea și scînteia credinței, care este în mine, ai schimbat-o în făclia dragostei. Vino să mă mîntuiești, pe mine, nevrednica roaba Ta, pentru că pe Tine Te doresc, pe Tine Te caut și de Tine mă lipesc din toată inima mea.

Doamne Dumnezeule, Fiule, primește rugăciunea mea cea adusă Ție, cu inimă zdrobită și cu duh de smerenie. Nu mă trece cu vederea pe mine, pentru care, o! Iisuse Hristoase, ai fost pironit pe cruce și lovit peste obraz; pentru care ai băut oțet cu fiere și ai gustat moartea amară și a treia zi ai înviat din morți, Te-ai înălțat la cer și șezi de-a dreapta Tatălui.

Nu mă rușina, nici nu mă lepăda din numărul roabelor Tale, ci învrednicește-mă ca o creștină a mă mîntui prin semnul Sfintei Tale Cruci. Fă-mă părtaşă patimilor Tale, săvîrșind în mine voia Ta, ca să fiu credincioasă a mă arăta feței Tale. Tu mă păzește, pătrunde cu frica Ta trupul meu, căci de judecățile Tale m-am temut. Închide ochii mei ca să nu vadă deșertăciunea, ci mai bine mă rog Ție, deschide-i ca să cunosc minunile din legea Ta, căci spre Tine sînt aruncată din pîntecele maicii mele. Tu ești Domnul meu; tatăl meu și maica mea m-au părăsit, iar Tu, Doamne m-ai primit.

Îndreptează pașii mei ca să nu mă umplu de rușine, eu roaba Ta; fă cu mine semn spre bine și împlinește cererea mea, pentru că înaintea Ta este toată dorirea mea și suspinul meu de la Tine nu s-a tănuit. Iarăși către Tine mă rog, Dumnezeule părinte, ajută-mi ca să nu se afle prihană în mine, roaba Ta, căci Ție mă aduc punîndu-mă pe altarul mărturisirii și al smereniei mele, să fiu primită ca o ardere de tot; astfel să fie jertfa mea înaintea Ta. Învrednicește-mă a urma Mielului Tău, Celui fără prihană, lui Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tine și cu Duhul Sfînt, se cuvine slava, cinstea și puterea în veci. Amin".

Astfel rugîndu-se, s-a sculat și a însemnat tot trupul său cu semnul crucii. Acestea văzînd necuratul balaur, nu răbda viața ei cea îngerească și cerească, căci acum o vedea petrecînd cu duhul în cer și cu toată inima dorind a pătimi pentru Hristos și scrișnea asupra ei cu dinții săi, se ispitea a clăti și răsturna casa ei. Dar văzînd-o de pretutindenii îngrădită cu semnul crucii, fugea fiind izgonit cu bătăi nevăzute. Însă vrăjmașul aducea sfintei uneori lenevire, iar ea cu neîncetată rugăciune, ca cu un zid îngrădindu-se, îndată risipea viclesugul lui. De aceea se mîhnea dușmanul adevărului și zicea:

"Vai, mie, ticălosul! Eu pe îngeri din cer i-am atras cu mine împreună și uriași am supus, iar acum de tineri și de fecioare mă fac de rușine, pentru că pe moarte ca pe viață o iubesc și printr-însa încununîndu-se, aleargă la cer și apoi îmi lasă lumea nelocuită. Pe mine mă mîngîie sîngele mucenicilor celor omorîți, dar credința și nevoițele lor, mărturisirea care o fac au schimbat cetăți întregi și neamuri. Locașurile mele se risipesc, se răstoarnă jertfele, popii mei s-au trîndăvit, care mai înainte se înveseleau și se înfinge Crucea pretutindenii, spre pierderea mea. De acum cade împărăția mea, pentru că acei care sînt în munci veseli și în morminte înfricoșați, mă ard, mă bat, mă izgonesc de pretutindenii; iar ceea ce era de mine aflat asupra lor, aceea s-a aflat spre mai marea mea nevoie. Dar știu ce voi face, căci am aflat o măiestrie asupra lor".

Vrăjmașul îndată află un meșteșug într-acest chip: Vrînd zavistnicul să îngroape în țărîna uitării slava sfinților mucenici, ca să nu-și mai aducă de dînșii aminte neamul cel mai de pe urmă, a făcut să rămîină pomenirea lor fără știre și fără scrisoare. Deci a rînduit ca fără judecată și fără ispitire să fie omorîți creștinii nu de împărat și de ighemoni, ci de poporul cel mai prost și mai defăimat, nepricepînd înrăutățitul, că lui Dumnezeu îi place mai mult bunăvoirea decît cuvintele.

Maximian, prin învățatura diavolească, singur omorînd mulțime de creștini, s-a arătat ca și cum ar fi slăbit, săturîndu-se de sîngele vărsat, ca o fiară care mănîncă mult și se satură și îi e greu să mai bea sînge nevinovat, atunci ca și cum ar fi blîndă nu bagă de seamă ființele care trec pe lîngă ea. Așa și tiranul acela necurat, urîndu-i-se a mai omorî singur, a început a arăta blîndețe prefăcută, și zicea: "Nu sînt vrednici creștinii ca să fie omorîți înaintea ochilor împărătești, căci ce trebuință este a-i ispiti pe dînșii, iar cuvintele și faptele lor a le scrie? Că acestea din neam în neam se vor citi și se vor povesti de acei care vor fi vătămați cu aceeași credință creștină și se va face pomenirea lor în veac. Pentru ce să nu poruncesc ca să fie înjunghiați ca niște dobitoace, fără ispitire și fără scrisoare, ca moartea lor să fie neștiută, iar pomenirea lor să piară în tăcere".

Astfel, necuratul împărat sfătuindu-se, îndată a dat poruncă pretutindenii, ca oricine poate să omoare pe creștini, fără frică, netemîndu-se pentru acea ucidere de vreo judecată sau pedeapsă. Deci, se omorau

creștinii pretutindeni, fără număr, în toate zilele și în tot ceasul, peste tot locul, în toate cetățile, pe uliți și drumuri, prin case și prin târguri. Fiecare cum întâlnea pe cineva și cunoștea că este creștin, îndată fără să zică ceva îl lovea cu orice s-ar fi întâmplat, sau îl înjunghia, sau cu sabia îl tăia, sau cu piatra, cu lemn și îi omorau ca pe niște fiare sau dobitoace, încât se împlinea Scriptura: *Că pentru Tine ne omoară toată ziua, socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere.*

În acea vreme a obișnuitei ucideri, Sfânta fecioară Anisia, arzînd cu inima ca să moară pentru Hristos, fiind mișcată de duh, a ieșit din casa sa, voind să meargă la biserica Domnului. Intrînd pe poarta ce se numea a Casantrionei, se auzea gîlceavă în popor, căci se prăznuia de păgîni în acea zi praznicul Soarelui, cu aducere de jertfe necurate. Și iată unul din ostașii împărătești venea asupra ei și a oprit-o zicînd: "Stai, fecioară, spune-mi unde mergi?". Ea, văzîndu-l fără rînduială și fără rușine și socotindu-l a fi ispită a vrăjmașului, s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci înaintea ochilor lui. Acela ca o fiară - căci cu adevărat era mai cumplit decît fiara - nerușinîndu-se de tăcerea cu multă înțelepciune a fecioarei și socotindu-se pe sine a fi ocărit și trecut cu vederea, a prins-o ca un lup pe oaie și cu glas cumplit o întrebă: "Cine ești și de unde vii?"

Mielușeaua lui Hristos, voind să scape din mîinile lui și din căutarea cea fără de rînduială, cu răspunsuri blînde se silea a se izbăvi de dînsul, zicînd: "Sînt roaba lui Hristos și merg la biserică". Acela fără de rușine, îndemnîndu-l diavolul care era într-însul, a zis: "Nu te voi lăsa să te duci acolo, ci te voi duce la jertfele zeilor noștri, căci pe Soare îl cinștim astăzi". Aceasta zicînd, i-a luat cu sila acoperămîntul de pe capul ei, vrînd să-i descopere bine fața. Ea, întorcîndu-se cu bărbăție și nelăsîndu-se ocărită, a scuipat în fața lui, zicînd: "Să te certe pe tine Iisus Hristos al meu, diavole". Iar el, umplîndu-se de iuțime și numele lui Hristos nerăbdînd a-l auzi, a scos sabia cu care a lovit-o în coastă și a străbătut printr-însa. Sfînta fecioară, îndată căzînd la pămînt, cu vărsarea sîngelui ei și-a dat și sfîntul său suflet în mîinile lui Hristos, Dumnezeuul său, pe Care Îl iubea și dorea cu osîrdie, să moară pentru El, în toate zilele vieții sale.

Poporul care o vedea moartă, trecea pe alături și plîngea, pe de-o parte pentru jertfa tinereților ei și pentru cumplita moarte, iar pe de alta cîrtea asupra poruncii împărătești fără de Dumnezeu, că a făcut judecată nedreaptă, ca să piardă pe poporul cel nevinovat. Iar cinstitele ei moaște luîndu-le creștinii și îngrijindu-le cu cinste, le-a îngropat ca la două stadii de poarta ce se numea Casandrionei, din partea stîngă a drumului de obște, unde mai pe urmă au zidit o casă de rugăciune peste dînsa. Acestea s-au făcut stăpînind Maximian, iar peste noi împărățind întru nesfîrșitii veci Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfîntul Duh, I se cuvine cinstea și slava în veci. Amin.

Viața Cuvioasei Maicii noastre Melania Romana (31 decembrie)

Nu se fălește Roma, cetatea cea mare, cea prea strălucită și mult vitează, nici se înalță și se cinstește atîta pentru frumusețea locului, pentru biruințele ei, pentru vechimea și pentru alte covîrșiri, cît se slăvește după vrednicie și după cuviință se împodobeste, pentru sfinții robi ai Stăpînului Hristos, cuvioșii și mucenicii care, cu fapte bune, au petrecut și s-au luptat bărbătește cu vrăjmașul și au defăimat dezmierdările trupești și toată desfrînarea, făcîndu-se celor mai de pe urmă pildă de petrecere îmbunătățită. Chiar și femeile, care sînt firi neputincioase, au săvîrșit de-a pururea pomenitele nevoițe vitejești și strălucite biruințe. Dintre acestea una este și Sfînta Melania, care a odrăslit din părinți creștini drept-credincioși și a fost nepoata Sfintei Melania, aceea ce se zicea bătrînă, care a cercetat în muntele Nitriei pe mulți sfinți părinți și multora a slujit din averea sa.

În sfînta cetate a Ierusalimului, sîrguindu-se treizeci și șapte de ani, ca Avraam, cu iubirea de străini, o! cît de mulți creștini a odihnit, dintre cei care veneau de la răsărit și de la apus, de la miazănoapte și de la miazăzi! Bisericilor și mănăstirilor le-a făcut mult bine, pe monahi și monahii le-a îndestulat cu toate cele de trebuință, închisorile și temnițele erau pline de facerile ei de bine. În Roma, patria sa, la multe femei și

bărbați, a fost pricinuitoare de mîntuire, povățuindu-i cu sfatul cel folositor, spre calea ce duce la viața veșnică. A unei femei ca aceea, plăcută lui Dumnezeu, era nepoată această Cuvioasă Melania, născută în Roma cea veche, din fiul ei, fiind de neam bun și prealuminat, căci și moșul și tatăl ei erau din cei mai de frunte și bogați romani.

Melania, ajungînd în vîrstă, dorea să-și păstreze fecioria și pentru aceasta de multe ori supăra pe părinții ei cu prea multe rugăciuni. Dar, de vreme ce ei nu mai aveau alt fiu, ci numai pe ea, și nu aveau pe cine să lase moștenitori ai bogăției lor, de aceea, fără voia ei, la paisprezece ani de la nașterea sa, au însoțit-o cu un bărbat, deopotrivă cu slava neamului celui bun, cu numele Apelian, care avea șaptesprezece ani de la naștere.

Săvîrșindu-se nunta și viețuind ei în însoțire cinstită, Melania nu și-a schimbat gîndul, ca măcar dacă nu poate a-și păzi fecioria, cel puțin să trăiască în curăție. De aceea ruga pe bărbatul său în tot chipul, pentru păzirea curăției, adeseori sfătuiindu-l și cu lacrimi, zicînd: "O, cît de fericiți am fi fost, de am fi viețuit împreună întru curăție din tinerețele noastre, slujind lui Dumnezeu fără amestecare trupească, de care lucru am dorit totdeauna și doresc și am fi fost unul altuia pricinuitoari de viață mai frumoasă și mai cu plăcere de Dumnezeu.

Dacă tinerețele tale cele iubitoare de plăceri te opresc a face aceasta și nu poți a răbda, atunci lasă-mă măcar pe mine și nu-mi fi piedică scopului meu. Iată îți dau pentru mine răscumpărare toată bogăția mea, robii și roabele, visteriile (aurul și argintul) și averea cea fără de număr. Toate acestea le ai, numai să fiu liberă de tine". El nici n-o oprea cu totul de la acest gînd al ei și nici nu voia desăvîrșit să o libereze, ci zicea către dînsa cu dragoste: "Nu este cu putință a fi acum aceasta, pînă ce nu vom vedea din noi moștenitori ai averilor pe care le avem. Pentru că nici eu nu mă voi lăsa de scopul tău cel bun - că este cu necuviință bărbatului a fi întrecut de femeie, în dorința cea dumnezeiască și în fapta cea bună. Să așteptăm pînă cînd va da Dumnezeu rod însoțirii noastre și atunci vom alege viața în chipul pe care-l vei voi".

Melania s-a învoit cu sfatul bărbatului și le-a dat Dumnezeu rod pîntecelui parte femeiască, pe care, cum a născut-o, a făgăduit-o lui Dumnezeu pentru păzirea fecioriei, plătind datoria cea pentru sine; că ceea ce pentru sine ea n-a putut păzi, fiind dată fără de voie însoțirii, aceea dorea să fie păzită fiica ei. Apoi și spre altă viață mai înaltă pregătindu-se, a început mai mult a se deprinde cu înfrînarea și postul, lepădîndu-se de toată plăcerea trupului, iar haine frumoase și podoabe femeiești de mult preț nu voia să poarte și la baie nu se ducea. Dacă cîndva ar fi fost silită de bărbatul său sau de părinți să se ducă la baie, apoi nedezglindindu-și trupul își spăla numai fața și ieșea. Roabelor le porunca și le dăruia cîte ceva, ca să nu spună la nimeni despre aceasta, apoi amintea făgăduința bărbatului său, zicînd: "Iată, acum avem moștenitor al averilor noastre. Să petrecem de acum singuri, precum mi-ai făgăduit". El însă n-o asculta.

Melania, văzînd pe soțul ei neînduplecat, a cugetat să fugă pe ascuns într-o latură neștiută, lăsînd tată, lăsînd mamă, bărbat, fiică și toate bogățiile. Astfel, era cuprinsă de dorirea dumnezeiască și de dragostea vieții curate. Și ar fi făcut aceasta de nu ar fi fost oprită de sfatul unor oameni cu bună cuviință, care îi spuneau aceste cuvinte apostolești: *Celor ce s-au însurat, le poruncesc nu eu, ci Domnul, ca femeia să nu se despartă de bărbat. Și iarăși: Bine este femeie, de-ți vei mîntui pe bărbatul tău.* Oprindu-se cu nădejdea mîntuirii bărbatului, s-a lăsat de acest gînd.

Socotind, însă, mare greutate să fie robită cu legea însoțirii, Melania purta în taină, pe trupul său, o cămașă de păr aspru, afară de vremea cînd știa că are să fie văzută de bărbatul său, și în acea vreme o dezbrăca ca să nu se înștiințeze bărbatul său de o viață ca aceea. Odată, văzînd aceasta sora tatălui său, rîdea de acea haină de păr, dosădind-o cu defăimări pentru deprinderea ei. Dar Melania a rugat-o cu multe lacrimi să nu spună nimănui.

După o vreme, iar a zămislit în pîntece și se apropia să nască. Sosind pomenirea Sfîntului Mucenic Lavrenție, a petrecut toată noaptea fără somn, în plecarea genunchilor și în citirea de psalmi, nevoindu-se a covîrși durerea cea firească dinaintea nașterii. Și s-a făcut ziuă, dar ea n-a încetat rugăciunea cea cu

multă osteneală și se înmulțeau și durerile nașterii, iar ea petrecea încă în rugăciuni. Apoi din osteneala rugăciunii de toată noaptea și din durerea cea firească a slăbit și cu greu a născut un prunc de parte bărbătească, pe care, botezându-l, îndată s-a dus din lumea aceasta către patria cerească.

După această naștere, fericita Melania a fost cuprinsă de dureri mai grele, încît se primejduia de moarte. Bărbatul ei, stînd înaintea patului, suferea mult pentru dînsa și, cuprins de jale, alergînd la biserică, a căzut înaintea lui Dumnezeu cu multă tînguire, cerînd ajutor din înălțime, iubitei sale soții. Melania, avînd vreme cu bun prilej ca să aducă pe bărbat la scopul său, a trimis la dînsul, fiind el încă în biserică, zicînd: "De voiești să fim vii amîndoi, să dai cuvînt înaintea lui Dumnezeu că de acum înainte nu te vei mai atinge de mine și vom viețui în curăție pînă la sfîrșitul vieții".

Bărbatul ei, iubind-o foarte mult și prețuind sănătatea ei mai mult decît pe a sa, s-a supus voii ei și a făcut făgăduință, în biserică, înaintea lui Dumnezeu, ca după aceea să petreacă împreună cu dînsa în neamestecare trupească. Întorcîndu-se slujitorul și spunînd acea veste Melaniei, îndată s-a bucurat cu duhul și a început a-i fi mai ușor, pentru că durerea trupească s-a depărtat prin bucuria duhovnicească și dreapta Celui Preaînalt, care ducea scopul dorinței sale la bun sfîrșit.

Sculîndu-se Melania din patul durerii, nu după multă vreme, i-a murit și fiica, odrasla cea frumoasă a fecioriei, ceea ce fusese făgăduită lui Dumnezeu. Moartea aceleia mai mult a deșteptat pe Apelian către păzirea curăției, iar mai vîrtos cînd îi grăia Melania aceasta: "Vezi că Însuși Dumnezeu ne cheamă spre viață curată, pentru că de ar fi privit bine unirea noastră trupească, apoi nu ar fi luat pe fiii noștri". Astfel Apelian și Melania, după însoțirea cea trupească a firii, au zămislit viața cea duhovnicească, mai presus de fire, petrecînd în post și în rugăciune, întru osteneli, întru omorîrea trupului, unul pe altul îndemnîndu-se spre fapta bună. Apoi s-au sfătuit ca toate averile să le dăruiască lui Hristos, prin mîinile săracilor, iar ei cu totul să se lepede de lume și să se facă monahi.

Auzind părinții Melaniei hotărîrea lor, îi opreau. De acest lucru Melania și Apelian, mîhnindu-se foarte mult, într-o noapte se sfătuiău între dînșii, cum ar putea să se izbăvească de cursele lumii cea cu multe împletituri. Deodată, i-a cercetat de sus un dar dumnezeiesc, căci au simțit mare și bună mireasmă venind din cer, pe care nu era cu puțină nici cu mintea a o ajunge, nici cu limba a o spune și s-au umplut de acea mîngîiere duhovnicească, încît au uitat toată mîhnirea lor. Apoi au fost cuprinși de mai mare dorință de bunătățile cele cerești, iar lumea și cu toate cele ale ei, li s-au făcut urîte. Atunci au vrut să lase toate și să fugă undeva pe ascuns, ca să se facă monahi. Dar rînduiala lui Dumnezeu, altfel de cale le-a rînduit pentru lucrul cel dorit, căci, peste puțină vreme, a murit tatăl Melaniei și așa s-au liberat Apelian și Melania, pentru a-și arăta sîrguințele lor.

Dar, de vreme ce aveau mulțime de averi pe care le făgăduise a le dărui lui Hristos prin mîna săracilor, nu îndată s-au despărțit de lume și de patrie. Deci și-au ales petrecere lîngă cetatea Romei, într-un sat oarecare, pînă ce vor împărți toate săracilor, viețuind precum începuseră, păzind curățenia cu osîrdie.

Cînd această fericită doime și-a ales această viață străină și plăcută lui Dumnezeu, Apelian avea vîrsta de douăzeci și patru ani, iar Melania împlinea douăzeci. Cu adevărat mare minune era, că aflîndu-se într-acea vîrstă, în care tinerețile ard ca în cuptorul Babilonului, cu focul patimilor trupești, această sfîntă doime, avîndu-și viața împreună mai presus de fire, petreceau ca tinerii nearși în cuptor, și aceasta se săvîrșea prin voința fericitei Melania. Căci aceasta ca o înțeleaptă roabă a lui Dumnezeu și pe sine se păzea cu dinadinsul și pe bărbat îl ținea în deșteptare încît ea se făcuse bărbatului ei învățătoare, povățuitoare și pe calea Domnului înainte conducătoare.

Ducînd o viață ca aceasta minunată, își vindeau averile și le împărțeau fără cruțare celor ce le trebuiau. Iar diavolul urător de fapte plăcute lui Hristos s-a pornit asupra lor cu răutate și a îndemnat pe un frate al lui Apelian, cu numele Sevir, care întru nimic socotindu-i le răpea averile, apoi văzînd că nu i se împotrivesc lui și nu țin seamă de averile cele luate, a început și mai mult a se întinde, făcîndu-se stăpîn pe toate. Ei întru nerăutate răbdau, încredințîndu-se lui Dumnezeu și numai de aceasta le era mîhnire, că cele dăruite lui Hristos intră în mîinile omului zavistnic și apoi mai puțin se dă la săraci, fiind jefuită partea lor.

Domnul, Cel ce apără pe robii Săi și-i scoate de la cei ce îi asupresc, a luminat pe binecredincioasa împărăteasă Verina. Aceasta auzind despre viața lor cea plăcută lui Dumnezeu, avea mare dorință să-i vadă și de aceea, de multe ori, a trimis către Melania rugăciune să vină la palat să se întâlnească cu dînsa. Ca să nu se arate măreață că nu primește să se întâlnească cu împărăteasa, Melania a luat și pe Apelian și s-au dus amîndoi. Era atunci legea pusă ca să nu îndrăznească nici o femeie a intra în casele împărătești cu capul acoperit. Însă ea, defăimînd legea cea politicească, iar porunca fericitului Apostol Pavel, fără nici o schimbare păzind-o, nici capul nu și-a descoperit, nici rasa cea săracă cu care era îmbrăcată nu și-a schimbat; ci așa fiind îmbrăcată a mers la casele împărătești, neținînd seama de lucrurile cele de mult preț care erau acolo.

Mergînd amîndoi acolo, unde ședea împărăteasa, s-au închinat ei, după cum se cădea. Împărăteasa, văzînd atîta smerenie, s-a sculat din scaunul său pentru evlavie și i-a chemat lîngă ea. Apoi i-a cinstit foarte mult și se mira de îmbrăcămintea lor cea simplă și de atîta smerenie. Îmbrățișînd-o pe Melania, i-a zis: "Fericită ești tu că ți-ai ales o viață ca aceasta" și i-a făgăduit că se va răzbuna pe Sevir îndată. Iar ei au rugat-o ca să nu facă izbîndă, ci numai să-l sfătuiască a nu mai fi vrăjmaș, căci ziceau: "mai bine este să fim asupriți, decît să asuprim pe cineva; pentru că celui lovit peste obraz i se poruncește în dumnezeiasca scriptură să întoarcă și cealaltă parte a obrazului. Deci mulțumim ție, o! stăpîină, pentru apărarea cea cu milostivire, iar izbîndă asupra lui Sevir nu vrem, ci mai bine vrem ca să nu pătimească ceva pentru noi, căci destul este nouă de va înceta de acum a mai face rău și a mai lua cele ce sînt, nu ale noastre, ci ale lui Hristos, ale săracilor, ale văduvelor și ale scăpătaților. Apoi au rugat pe împărăteasă ca să-i lase liberi și fără împiedicare a-și vinde averile cele mai mari, adică cetăți, sate, nu numai în Italia și în ținutul Romei, ci și în Sicilia, în Spania, în Galia și în Britania.

Atîta bogăție a moștenit de la părinți Melania, încît după împărat nu mai era nimeni ca dînșii. Și s-a dat lui Apelian și Melaniei această voie, ca fără piedici să-și vîndă averile lor, care erau pretutindeni, precum vor voi. Atunci a vrut Melania să dea sorei împăratului unele daruri de mult preț, dar aceea n-a voit să primească nimic, socotind prin aceasta, că se face fur de cele sfînte, adică a primi ceva din lucrurile lui Hristos. După aceea i-a liberat din palatul împărătesc, întru a lor petrecere, cu multă cinstire.

De aici se vede că bogăția lor era foarte mare, căci casele pe care le aveau în Roma, nimeni nu putea să le cumpere cu adevăratul preț. Mai pe urmă, arzîndu-se de barbari, s-au vîndut cu mai mic preț, iar banii s-au dat la săraci. Cu neîndoire este a zice că această cinstită doime, mai mare bunăvoire au arătat către Dumnezeu, decît Iov, pentru că acela fără voie pierzîndu-și bogăția sa, mulțumea lui Dumnezeu, iar aceștia de bunăvoire s-au lipsit de bogății și au ajutat săracilor. La început viața aceasta se părea îngreuiată și nu atît de lesnicioasă, dar mai pe urmă s-a arătat ușoară și plină de mireasmă duhovnicească, pentru că jugul lui Hristos este bun și sarcina ușoară. Diavolul, urîtorul binelui și al desăvîșirii, ispitind, se lupta a-i împiedica pe dînșii de la lepădarea de averi, prin iubirea de aur, căci, aducîndu-se în casa lor mulțime de aur de la satele ce se vînduseră, prinseseră oarecare dragoste de aur. Dar Melania, simțind pe vicleanul, îndată a zdrobit capul lui, socotind aurul ca tina și împărțindu-l la săraci.

Odată spunea fericita despre dînsa aceasta: "Aveam un sat și într-însul un palat foarte frumos și la loc înalt care covîrșea toate satele noastre. De o parte era marea, pe care de sus se vedea plutirea corăbiilor și vînarea peștilor, iar de cealaltă parte, copaci înalți, cîmpii verzi, pometuri și grădini minunate. Acolo era baie foarte frumos făcută, cîntări de felurite păsări, fiare de tot neamul, închise în cuștile lor, precum și vînături multe. Și-mi puna vrăjmașul în gînd ca să poftesc satul acela și să nu-l vînd pentru atîta frumusețe a lui, ci să-l opresc pentru petrecerea mea. Dar cu darul lui Dumnezeu, cunoscînd iarăși viclesugul diavolului și întorcîndu-mi mintea spre sălașurile Raiului, îndată am vîndut satul acela și prețul l-am dat împrumut Hristosului meu".

Din averile ce aveau în Italia, ca niște rîuri mari curgeau îndurările lor prin toată lumea, pînă la marginile pămîntului. Pentru că trimeteau multă milostivire prin toată lumea, în Mesopotamia, Fenicia, Siria, Egipt, Palestina, tuturor bisericilor și mănăstirilor de bărbați și de femei, în casele cele primitoare de străini, la bolnițe, săraci, văduve și la cei ce erau prin închisori, prin temnițe și pentru răscumpărarea celor ce erau în robie. Astfel, se umpleau din mîinile lor, cele cu îndurare, Apusul și Răsăritul. Apoi se grăiește despre

dînșii că au cumpărat oarecare ostroave întregi la locuri pașnice și zidind mănăstiri în acele locuri, le dăruiau spre hrana rînduiei celei duhovnicești. Iar sfintele biserici de pretutindeni le împodobeau cu aur și argint, cu veșminte preoțești, cusute cu fir și cu toate felurile de bogății.

Apoi, lăsînd în Italia foarte puține averi nevîndute au luat cu ei și pe mama Melaniei, fiind încă în viață și s-au suit în corabie, plecînd în Sicilia; pe de o parte ca să-și vîndă averile ce le aveau acolo, iar pe de alta ca să cerceteze pe fericitul episcop Pavlan, părintele lor cel duhovnicesc. Iar după plecarea lor din Roma, peste puțin timp năvălind barbarii, toate cele ce erau împrejurul cetății și în tot pămîntul Italiei le-au pustiit cu foc de sabie; deci bine au făcut sfinții că au vîndut averile mai înainte de acea vreme, Dumnezeu rînduind așa. Căci ceea ce era să se piardă în zadar fără nici o răsplătire de la Dumnezeu, aceea s-a făcut lor spre plată însutită, întru viața cea veșnică. Și încă și-au păzit întreagă vremelnica lor sănătate, ieșind din Italia, ca Lot din Sodoma, mai înainte de acea cumplită năvălire și prădare de barbari.

Deci mergînd în Sicilia și mîngîindu-se de vederea Sfîntului Pavlin, apoi bine rînduind averea ce aveau acolo au plecat în Libia și Cartagina; și mergînd ei pe mare s-a ridicat un vifor cumplit și învăluire mare, care ținu multe zile, încît și apa de băut se sfîrșise în corabie, iar corăbierii și o mulțime de slugi răbdau de sete. Deci cunoscînd Melania că scopul călătoriei lor în Libia nu este după voia lui Dumnezeu a poruncit ca să întoarcă vecele după vînt, punîndu-și nădejdea în Dumnezeu, ca unde va voi El acolo să se îndrepteze corabia.

Fiind duși cu vînt grabnic, au sosit pe un ostrov, pe care cu puțin mai înainte de venirea lor, năvălind barbarii fără de veste îl robiseră, ducînd cu dînșii o mulțime de bărbați, femei și copii; și au trimis răspuns la locuitorii aceluia ostrov dacă vor să-și răscumpere robii, iar de nu, pe toți îi vor tăia cu sabia; și s-a pricinuit poporului plîngere îndoită, pe de o parte că atîtea suflete ale rudeniilor lor erau duse în robie, iar pe de alta că au să moară de sabie și n-au nici o nădejde de izbăvire; pentru că puțini aveau cu ce să-i răscumpere pe ai lor, fiind săraci. Deci auzind episcopul ostrovului aceluia despre venirea la dînșii a corăbiei de la Roma, a venit ca să ceară milostenie pentru răscumpărarea robilor și a dobîndit mai mult decît nădăjduia. Pentru că Melania cu bărbatul său, milostivindu-se spre dînșii, le-au dat atîta aur, cît le era de ajuns spre răscumpărarea tuturor robilor.

Plecînd de la ostrovul acela, cu vînt lin care le sufla într-ajutor, degrabă au ajuns în Cartagina. Acolo, ieșind din corabie, săvîrșeau lucrul cel obișnuit, adică lucrul milosteniei, bine făcînd bisericilor, mănăstirilor și săracilor și bucurînd pe cei bolnavi; iar cetatea în care au petrecut vreme îndelungată se numea Tagasta. În acea cetate era un preot oarecare, cu numele Alipie, bărbat bun și dascăl îndemînat spre a învăța pe cei ce-l ascultau. Pe acesta, iubindu-l ei foarte mult, i-au împodobit biserica cu multe podoabe și multe sate au cumpărat pentru acea biserică. Încă și două mănăstiri au zidit acolo, una bărbătească - și una femeiască. Cea bărbătească pentru optzeci de monahi, iar cealaltă femeiască pentru o sută treizeci de monahii și cu tot felul de lucruri de trebuință și de averi; apoi se îndeletnicea Sfînta Melania la mai mari postiri și înfrînare, căci la început mîncă odată în zi, la apusul soarelui, hrană puțină, vîrtoasă și uscată, după aceea a doua zi gustînd numai, apoi într-a treia zi, cum și toată săptămîna o petrecea fără hrană, afară de sîmbăta și Duminica.

Lucrul mîinilor ei era de a scrie, căci scria foarte frumos și iute, încît nu scria altcineva mai bine decît dînsa, iar cărțile pe care le scria, fiind foarte bune, porunca ca să se vîndă și prețul lor le da săracilor, căci era din agoniseala mîinilor ei.

La citirea dumnezeieștilor scripturi foarte mult se nevoia, căci, atunci cînd ostenea lucrul mîinilor ei sau cu scrisul, se îndeletnicea cu citirea; apoi dacă slăbeau ochii din citire multă, auzul ei îi ajuta să asculte ceea ce se citea de alții, iar dînsa asculta. Obiceiul ei era ca de trei ori într-un an să citească Testamentul cel Vechi și cel Nou; iar cuvintele ce se află într-însele mai minunate, pe acelea întărindu-le cu ținere de minte, de-a pururea le avea pe buzele sale. Somnul ei era abia două ceasuri pe noapte, și acela nu pe pat, ci pe pămînt, pe un sac din pînă. Și zicea că totdeauna se cuvine a fi treaz, pentru că nu știa în ce ceas va veni tîlharul, și într-acest fel de trezire a vieții deprindea și pe fecioarele sale care-i slujeau; apoi pe mulți

tineri i-a înduplecat pentru păzirea fecioriei și a curățeniei și multe suflete din cei necredincioși a dobândit și le-a adus către Dumnezeu.

Viețuind în Cartagina șapte ani, a voit să vadă sfintele locuri de la Ierusalim. Deci, suindu-se într-o corabie cu maica sa și cu Apelian, care-i era mai înainte bărbat după trup, iar acum frate duhovnic și împreună postnic, fiind duși de un vânt bun, au sosit în Alexandria și au sărutat pe Sfântul Chiril, arhiepiscopul Alexandriei, cum și pe un alt bărbat mai înainte-văzător, cu numele de Teodor. Și mult folosindu-se din cuvintele lor, iarăși au plecat în călătorie pe mare și au ajuns la sfânta cetate a Ierusalimului, unde cu multă umilință și cu nespusă bucurie a inimii înconjurau sfintele locuri, pe care Domnul nostru și Preacurata Maica lui Dumnezeu le-au sfințit cu preasfintele lor picioare. Iar la Mormântul Domnului, fericita Melania de cu seară se închidea în toate nopțile la rugăciune. Acolo, cât de fierbinți rugăciuni înălța ea către Dumnezeu, plângând și căzând la Mormântul Domnului și sărutându-l. Zăbovind ei în Ierusalim, rămășița averii lor din Italia s-a vândut de un prieten credincios al lor și prețul li s-a trimis acolo la Ierusalim.

Au voit a merge și la Egipt ca să cerceteze și să vadă acolo pe părinții pustiei, și să le slujească cu averile lor. Deci pe maica sa, care era foarte bătrână și ostenită, au lăsat-o în sfânta cetate ca să zidească o casă de locuință, lângă muntele Eleonului; iar ei singuri au pornit în cale. Ajungând în Egipt umblau cercetând pe părinții cei din pustie și mult folos își adunau sufletelor lor din vorbirea lor cea insuflată de Dumnezeu; multe îndurări încă au arătat și acolo celor ce le trebuiau. În Egipt au aflat pe mulți din părinți care n-au vrut să primească milostenia ce li se da lor, fugind de aur ca de mușcătura de șarpe. Dintre ei era unul cu numele Ifestion, către care venind ei și mult rugându-l să primească și de la dînșii câțiva galbeni, n-a vrut să-i primească.

Fericita Melania înconjurând chilia lui și luând seama averii lui celei pustnicești, nimic n-a aflat decît numai o rogojină, un vas cu apă, puțină pîine uscată și o coșnicioară, în care era sare; deci a pus în taină galbenii în coșnița aceea, în care era sare. Ducîndu-se ei de la dînsul, nu s-a tănuit lucrul acesta bătrînului; pentru că îndată, aflînd aurul ascuns în coșnița cu sare, a alergat în urma lor, cu glas mare zicînd ca să stea puțin și să aștepte; iar ei stînd, bătrînul a arătat aurul, ținîndu-l în mâini și zicea: "Nu-mi este de trebuință acest aur, pentru că nu știu ce să fac cu el și pe ce să-l cheltuiesc, luați al vostru iarăși". Iar ei ziceau: "Dacă nu-ți trebuie ție, apoi îl vei da altora". Iar bătrînul a răspuns: "Ce trebuie acesta aici și la ce bun? Căci locul este pustiu, precum vedeți". Iar ei nevrînd să ia de la bătrîn aurul înapoi, bătrînul l-a aruncat în rîu și s-a întors la chilia sa.

De acolo iarăși au venit în Alexandria, apoi în Nitria, pretutindeni înconjurînd locașurile cele pustnicești, ca niște albine zburînd pe diferite flori, adunînd dulceața mierii. Apoi s-au întors la Ierusalim, plini de bunătați duhovnicești, adunate din vorbirea cu sfinții părinți pustnici; și au aflat precum au voit casa cea făcută de maica lor lângă Eleon și s-au sălășluit acolo. Melania s-a închis într-o căscioară strîmtă, punîndu-și hotar ca nici ea să nu vadă pe cineva și nici altcineva pe ea; numai odată pe săptămîină era cercetată de maică-sa și de Apelian, fratele său cel duhovnicesc; și a petrecut într-acea închisoare paisprezece ani. Apoi maica ei fiind plină de fapte bune și de nădejde s-a mutat către Domnul.

Deci Melania făcînd slujba cea datorită moartei, iarăși s-a închis într-o căscioară și mai strîmtă și mai întunecată și a petrecut un an. După aceasta, străbătînd vestea pretutindeni despre dînsa și mulți venind la dînsa pentru folos, a ieșit din acea închisoare, spre mîntuirea altora; apoi a făcut o mănăstire și a adunat nouăzeci și mai bine de fecioare; încît multe și din cele păcătoase au alergat la dînsa și povățuindu-se în calea pocăinței printr-însa viețuiau cu plăcere de Dumnezeu. Apoi a așezat în mănăstirea aceea egumenie, iar ea slujea tuturor ca o roabă și ca o maică se îngrijea pentru toate; ea învăța pe surori tot felul de fapte bune, mai întîi curăția, apoi dragostea, fără de care nici o faptă bună nu se poate săvîrși; după acestea smerenia și ascultarea, răbdarea și nerăutatea. Apoi le spunea lor și această poveste:

A venit odată un tînăr la un stareț mare vrînd ca să se facă ucenic, iar starețul, arătîndu-i la început în ce chip se cuvine a fi ucenic, i-a poruncit să ia un toiag și să bată un butuc care era dinaintea ușii, cu lovituri mari, călcîndu-l cu picioarele. Iar ucenicul ascultînd pe starețul, a bătut lemnul cel neînsuflețit cît a putut

și apoi starețul l-a întrebat: "Împotrivitu-s-a ție butucul, ori s-a supărat? A fugit din locul său, sau a venit asupra ta?". Ucenicul a răspuns: "Ba nu". Starețul i-a zis: "Deci bate-l mai tare și adaugă și cuvinte mai aspre, dosădește-l, ocărăște-l, necinstește-l, defaimă-l și cu totul grăiește-l de rău".

Făcînd aceasta tînărul, l-a întrebat bătrînul: "S-a mîniat asupra ta butucul cel ocărit? A grăit ceva împotriva? Sau a cîrtit sau a ocărit împotriva?". Răspuns-a tînărul: "Ba nu, părinte, căci cum putea să răspundă ceva sau să se mînie, lemnul cel neînsuflețit?" Iar starețul a zis: "Dacă poți să fii ca acel butuc, nemîniindu-te asupra celor ce te-ar fi bătut, nefugind de răni, negrăind împotriva celor ce ți s-au poruncit, nici, fiind ocărit, să ocărăști împotriva; ci totdeauna să petreci ca lemnul, neclintit de nici un fel de supărare, atunci vino și te fă ucenic; iar de nu, apoi nu te apropia nici de ușile noastre". Cu acest fel de povestiri, fericita, învățînd pe surori răbdarea și bunătatea, le era foarte mult de folos. Încă și biserica foarte frumoasă a făcut în acea mănăstire și s-a sîrguit a fi sfințită cu sfintele moaște ale Sfîntului prooroc Zaharia, ale Sfîntului întîiului mucenic Ștefan și ale celor patruzeci de mucenici.

După aceea fratele ei cel duhovnicesc, care mai întîi i-a fost soț după trup, fericitul Apelian, bineplăcînd Domnului în viața cea monahicească s-a dus către Dumnezeu. Iar Melania făcîndu-i cele ce se cuveneau cinstitei lui îngropări se pregătea către ieșirea din viață, așteptînd să moară degrabă; dar rînduiala Celui Prea Înalt a îndelungat viața ei spre mîntuirea altora. A mai zidit după moartea celui ce-i fusese bărbat și altă mănăstire pentru bărbați și a cheltuit toată averea sa pînă la sfîrșit, dîndu-le toate spre slava lui Dumnezeu, încît a rămas săracă cu trupul, ceea ce cu duhul de mult avea sărăcia. În acea vreme i s-a adus o scrisoare de la Constantinopol, de la un unchi al ei, cu numele Volusian Romanul. Acest Volusian era în acea vreme antipat al cetății Roma și a venit din Roma fiind trimis în Vizantia la împărat, dorind foarte mult să vadă pe nepoata sa, cuvioasa Melania. Pentru aceea a trimis la Ierusalim, rugînd-o să vină în Vizantia, să se vadă. Dar Melania n-a vrut mai întîi să se ducă la dînsul, căci se temea ca nu cumva să fie neplăcută lui Dumnezeu călătoria ei - căci acela era încă în păgînatatea elinească; dar apoi, după sfatul părinților duhovnicești, s-a dus, fiind îndemnată de nădejdea întoarcerii lui către Dumnezeu.

Ducîndu-se ea pe uscat, oriunde i se întîmpla să intre în cetate, i se dădea de către toți mare cinste, pentru că Dumnezeu proslăvea pe aceea care-L slăvea. Și o întîmpinau arhieriei, preoți și cei mai mari ai cetății, popoarele și egumenii mănăstirilor, primind-o cu mare dragoste, ca pe aceea care ar fi venit din ceruri; pentru că în toată lumea strălucea lumina faptelor ei bune și a vieții ei sfinte. Deci cetele celor sfințiți și ale celor simpli, întîmpinînd-o și petrecînd-o departe, îi făceau mare cinste. Apoi ajungînd în Constantinopol, așijderea a fost cinstită de împăratul Teodosie cel Tînăr și de împărăteasa Evdochia, cum și de Sfîntul patriarh Proclu, dar a găsit bolnav pe unchiul său Volusian, care vîzînd-o s-a minunat foarte mult de îmbrăcămintea ei monahicească și de chinuirea trupului, căci fața ei se uscaser de multă postire și osteneală, iar frumusețea ei de mult se veștejise; apoi a strigat: "O, Melanio, iubita mea nepoată, cum te știam și cum te-ai făcut fără chip, tu care mai înainte erai prea frumoasă".

Dar ce trebuință este de multă povestire? Căci Cuvioasa Melania pe de o parte prin sine, iar pe de alta prin sfințitul Proclu și mai vîrtos prin vorba cea de Dumnezeu insuflată și cu sfaturi folositoare a făcut aceasta, că unchiul său degrabă s-a lepădat de păgînatatea elinească și s-a botezat, învrednicindu-se dumnezeieștilor Taine; apoi peste puține zile și-a dat sufletul său în mîinile lui Dumnezeu și a fost îngropat cu mîinile ei. Și petrecînd acolo vreme îndelungată, a mai întors la dreapta credință pe mulți din eresul lui Nestorie, care pe atunci tulbura biserica; iar pe cei dreptcredincioși i-a sfătuit să nu se lase înșelați. Deci prin darul lui Dumnezeu avea atîta înțelepciune, încît nimic nu puteau spori împotriva ei vorbele cele întunecate ale sofistilor și cele cu multe împletituri ale nestorienilor; căci de dimineața pînă seara întebînd-o de dreapta credință, preaînțeleapta dădea astfel de răspunsuri încît tot Constantinopolul se minuna de înțelepciunea ei; fiindcă cuvioasa era foarte învățată în scriptură, căci toată vremea vieții sale o întrebunțase în citirea dumnezeieștilor scripturi și se umpluse de darul Duhului Sfînt.

După aceasta fericita s-a întors iarăși la Ierusalim și, apropiindu-se de sfîrșitul său, se pregătea către ieșirea din viața aceasta. Primise și darul tămăduirilor de boli, dintre care să spunem puține, pentru adevărarea darului lui Dumnezeu, care locuia într-însa: Împărăteasa Evdochia, numind pe cuvioasa maică duhovnicescă, a venit la Ierusalim, pe de o parte ca să se închine sfîntelor locuri, iar pe de alta ca să

cerceteze pe Cuvioasa Melania. Această împărăteasă din întâmplare și-a scrîntit un picior de la încheietură și o dorea foarte rău, încît nici a păși nu era cu putință; dar numai că s-a atins de el maica Melania și îndată s-a făcut sănătoasă. O femeie oarecare tînără era muncită de diavol și-i închisese gura încît nu putea să o deschidă cît de puțin măcar, nici să răspundă vreun cuvînt și nici hrană să guste, iar din lipsă îndelungată de mîncare, mai mult decît din muncire diavolească, era să moară; pe acea femeie a tămăduit-o Cuvioasa Melania cu rugăciunea și cu ungera de untdelemn sfințit, căci a ieșit dintr-însa diavolul și s-a deschis gura, spre mulțumirea și slava lui Dumnezeu; apoi mîncînd bucate s-a făcut sănătoasă.

Altă femeie, avînd prunc în pîntece, se apropiase timpul să nască și nu putea pentru că murise pruncul în pîntecele ei și ea era cuprinsă de mari dureri, încît se apropiase de moarte. Deci acestei femei i-au ajutat rugăciunile Sfintei Melania și numai cît a pus brîul cuvioasei pe pîntecele bolnavei, îndată a scăpat de sarcină, căci a ieșit dintr-însa pruncul cel mort și s-a făcut sănătoasă și a început a grăi.

Cuvioasa văzînd mai înainte ducerea ei către Dumnezeu a înconjurat toate sfintele locuri din Ierusalim și cele dimprejur, din Betleem și Galilea. Apoi, sosind praznicul Nașterii Domnului nostru Iisus Hristos, a fost la privegherea de toată noaptea, în peșteră unde s-a născut Domnul; și acolo i-a spus unei surori care îi era rudenie și petrecea lîngă dînsa, fiind nedespărțite, că acum săvîrșește praznicul cel mai de pe urmă al Nașterii Domnului; și a plîns rudenia ei foarte mult. Apoi în ziua Sfîntului mucenic Ștefan a fost în biserica lui la cîntarea de toată noaptea. În acea zi, citind surorilor pătîmirea sfîntului mucenic, a adus și către dînsese acestea, zicînd că acum le-a făcut citirea cea din urmă; deci s-a făcut plîngere mare între surori pentru dînsa, căci au priceput că acum are să se ducă dintre ele. Iar ea cu cuvinte de Dumnezeu insuflăte, precum îi era obiceiul, le mîngîia mult, învățîndu-le din belșug spre fapta bună.

Apoi a intrat în biserică și s-a rugat, zicînd: "Doamne Dumnezeule, eu te-am ales și te-am iubit de la început, eu te-am cinstit mai mult decît nunta și decît toate bogățiile, slava și dulcele și de la nașterea mea mi-am încredințat Ție sufletul și trupul, și de frica Ta s-a lipit osul meu de carnea mea. Tu, cea ce m-ai ținut de mîna dreaptă și cu sfatul Tău m-ai povățuit, auzi și acum glasul meu și lacrimile acestea să pornească rîurile milostivirii Tale, deci curățește toate păcatele mele cele de voie și cele fără de voie; dăruiește-mi cele către Tine, fără tulburare și împiedicare, ca să nu mă oprească duhurile cele rele din văzduh, că știi firea noastră cea muritoare o! Nemuritorule. Știi, o! iubitorule de oameni, că nu este om fără de prihană, nu este om la care nu s-ar fi putut afla oarecare pricini potrivnice, măcar de ar fi fost viața cuiva numai o zi; ci Tu, Stăpîne, trecînd cu vederea toate ale mele, pune-mă curată la judecata Ta".

Astfel, rugîndu-se și nesfîrșind rugăciunea, a început a boli cu trupul. Dar deși era foarte slabă din pricina durerilor, însă nu înceta a merge la cîntarea cea obișnuită a bisericii și multe învățături dînd surorilor de dimineață pînă seara. Apoi s-a împărtășit cu preacuratele și de viață făcătoare Taine, din mîinile episcopului Elefteropoliei, care venise cu clerul lui spre cercetarea ei. Apoi pe rudenia sa, care amar se tînguia după dînsa, și pe celelalte surori mîngîindu-le cu cuvinte și dînd tuturor sărutarea cea mai de pe urmă a zis cuvîntul acesta: "Precum a voit Domnul așa s-a făcut".

Cu acest cuvînt și-a dat duhul în mîinile lui Dumnezeu, culcîndu-se pe pat și mîinile precum se cădea, singură punîndu-le pe piept în semnul Crucii și ochii bine închizîndu-i, în ziua de treizeci și unu a lunii decembrie. Apoi s-au adunat la îngroparea ei toți monahii, toate monahiile din toate mănăstirile care erau împrejurul sfintei cetăți și făcînd toată noaptea cîntări de psalmi, au îngropat-o cu cinste. Iar sfîntul ei suflet s-a sălășuit în curțile Domnului său, pe Care L-a iubit și Căruia i-a slujit cu osîrdie în toate zilele vieții sale, de a Căruia răsplată fiind vrednică, împreună cu toți sfinții roagă acolo pentru noi păcătoșii pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfîntul Duh, un Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

~ Sfârșit ~